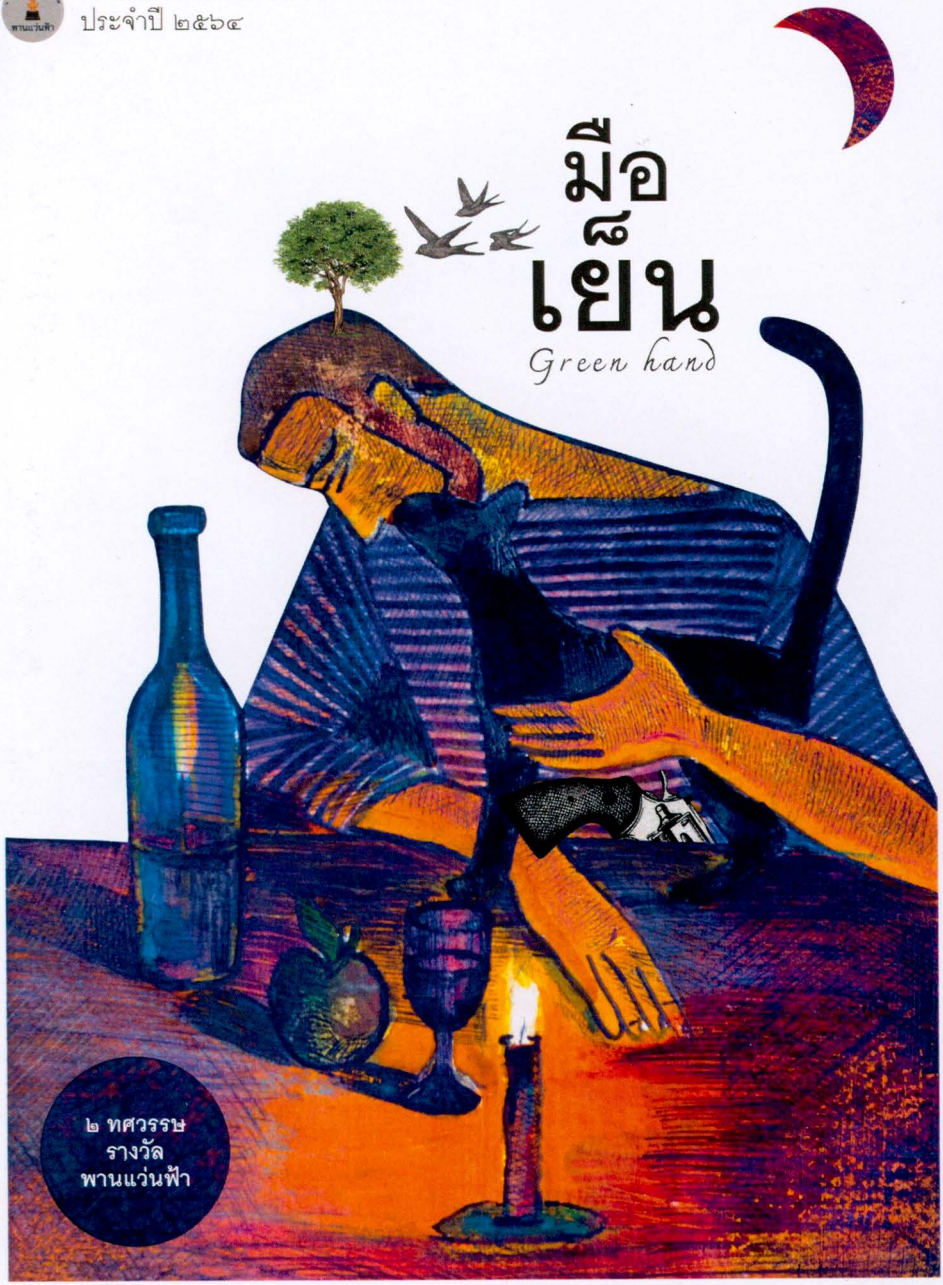
มือเย็น

Green hand

๒ ทศวรรษ
รางวัล
พานแว่นฟ้า

สืบสาน สร้างสรรค์ วรรณกรรมการเมือง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

วรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า
ประจำปี ๒๕๖๔

สืบสาน สร้างสรรค์ วรรณกรรมการเมือง
LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

วรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า
ประจำปี ๒๕๖๔

มือเย็น green hand

พิมพ์ครั้งแรก	กันยายน ๒๕๖๔
ISBN	978-616-399-061-7
จำนวนพิมพ์	๑๕,๐๐๐ เล่ม
จำนวนหน้า	๓๗๖ หน้า
บรรณาธิการ	ฤชุตา วิทยาประพันธ์
ออกแบบปกหน้า	คีย์ ริสเนสส์
รูปเล่ม	วรินทร์ เกตุรัตน์
ภาพประกอบ	อธิป วัดเวียงคำ
พิสูจน์อักษร	black sky
จัดทำโดย	กลุ่มงานเผยแพร่ประชาธิปไตยและกิจกรรมสภาผู้แทนราษฎร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๕๔๙๑ - ๕ อีเมล: webmaster@parliament.go.th เว็บไซต์: www.parliament.go.th
พิมพ์ที่	สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"สืบสาน สร้างสรรค์ วรรณกรรมการเมือง"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คำนิยม
ของ
ประธานรัฐสภา

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ จนถึงปัจจุบัน วรรณกรรมการเมืองรางวัลพานแว่นฟ้าของรัฐสภามีพัฒนาการควบคู่ไปกับเหตุการณ์ทางการเมืองของไทยที่สำคัญหลายเหตุการณ์ตลอดเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา หากเปรียบเป็นชีวิตคน วรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้าตอนนี้ก็เสมือนดังวัยรุ่นที่ผ่านการเรียนรู้ในสถานศึกษา และกำลังก้าวสู่ช่วงชีวิตของการเผชิญโลกที่กว้างขึ้นไปอีก ผลงานรางวัลพานแว่นฟ้าในแต่ละปี ทั้งเรื่องสั้นและบทกวี ได้สะท้อนภาพการเมืองในช่วงเวลานั้นๆ ได้อย่างชัดเจน โดยมีมุมมองการเล่าเรื่องที่หลากหลายและพัฒนากลวิธีการนำเสนอรูปแบบใหม่ๆ มาอย่างต่อเนื่อง

หนังสือวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ เล่มนี้ เป็นการรวมผลงานเรื่องสั้นและบทกวี ที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔ ผลงานในปีนี้มีมุมมองที่แปลกใหม่ แต่น่าสนใจหลายเรื่อง เสนอมิติความเป็นประชาธิปไตยที่แทรกเข้ามาอย่างแนบเนียน ด้วยฉากและเรื่องราวในชีวิตประจำวันที่ดูเหมือนไม่สำคัญหรือใหญ่โตอะไร แต่สะท้อนบรรยากาศในสังคมที่มีการประสานประโยชน์ และจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน ไม่ขัดข้น

Legislative Institutional Repository of Thailand

และสลับซับซ้อน สะท้อนเรื่องราวของคนกลุ่มต่างๆ ทั้งคนไทยในประเทศและต่างประเทศ คนข้ามเพศ คนในดินแดนสมมุติ ความสะเทือนอารมณ์ในชะตาชีวิตของคนที่อยู่ท่ามกลางไฟสงคราม การเอารัดเอาเปรียบ การไล่ล่า และความสูญเสีย

นอกจากนั้น เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒ ทศวรรษรางวัลพานแว่นฟ้า คณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ ยังได้จัดให้มีการมอบรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ ให้แก่ผลงานวรรณกรรมที่ทรงคุณค่า สมควรแก่การเผยแพร่ให้เป็นแบบอย่าง และสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเขียนและผู้รักประชาธิปไตยในสังคมไทย จำนวน ๑๐ ผลงาน เช่น "ความฝันของนักอุดมคติ" โดย หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน "ระย้า" โดย สด กูรมะโรหิต หรือ "แผ่นดินนี้ของใคร" โดย ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ ซึ่งได้จัดพิมพ์ผลงานอยู่ในหนังสือวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้าเล่มนี้ด้วย

ขอแสดงความยินดีกับผู้ได้รับรางวัล และเป็นกำลังใจให้ผู้ที่ส่งผลงานเข้าประกวดทุกท่าน ขอให้ผู้ส่งผลงานเข้าประกวดพึงระลึกเสมอว่าท่านเป็นอีกผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย ทั้งนี้ ขอขอบคุณคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ ที่ได้ร่วมกันทุ่มเททำงานภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-๑๙) เพื่อพิจารณาผลงานจนได้วรรณกรรมที่ทรงคุณค่า ท้ายที่สุดนี้ ผลงานวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าจะไม่มีค่าเลยหากไม่มีผู้อ่าน จึงขอเชิญทุกท่านร่วมเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้วรรณกรรมการเมืองทรงคุณค่าตลอดไป

(นายชวน หลีกภัย)
ประธานรัฐสภา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คำนำ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จนถึงปี ๒๕๖๔ นับเป็นเวลา ๒๐ ปีแล้ว ที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้เริ่มจัดประกวดวรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้าขึ้น "รางวัลพานแว่นฟ้า" ได้รับการยอมรับจากประชาชนในวงกว้างและถูกนับเป็นรางวัลสำคัญด้านวรรณกรรมรางวัลหนึ่งของประเทศ ทั้งนี้เห็นได้จากจำนวนผลงานที่ส่งเข้าประกวดเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากจำนวนผลงานปีแรก ๘๖ ผลงาน สู่ปีนี้ ปีที่ ๒๐ กับผลงานวรรณกรรมที่มีผู้ส่งเข้าประกวดจำนวน ๑,๐๐๐ ผลงาน เป็นเรื่องสั้นจำนวน ๔๐๓ ผลงาน และบทกวีจำนวน ๕๙๗ ผลงาน นอกจากนี้ ยังมีผลงานรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศอีกจำนวน ๑๐ ผลงาน เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒ ทศวรรษของรางวัลพานแว่นฟ้า ซึ่งเป็นผลงานวรรณกรรมที่ทรงคุณค่า สมควรแก่การเผยแพร่ให้เป็นแบบอย่าง เพื่อปลุกเร้าหรือเป็นแรงบันดาลใจแก่นักเขียนและผู้รักประชาธิปไตยในสังคมไทย

ปีนี้เป็นปีแรกที่ดิฉันได้เข้ามามีส่วนร่วมกับรางวัลพานแว่นฟ้า ในฐานะประธานกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ดิฉันได้สัมผัสถึงความมุ่งมั่นของผู้เขียนทุกท่านที่ต้องการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีที่สุด ได้สัมผัสถึงความทุ่มเทของคณะกรรมการและอนุกรรมการทุกคน ที่ใส่ใจทั้งเวลา แรงกาย แรงใจ เพื่อ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ค้นหาเรื่องสั้นและบทกวีการเมืองมาประดับไว้ในทำเนียบรางวัลพานแว่นฟ้าของปีนี้ ดิฉันเชื่อมั่นเหลือเกินว่า "รางวัลพานแว่นฟ้า" จะทำหน้าที่สืบสานสร้างสรรค์ วรรณกรรมการเมืองต่อไป ไม่ว่าจะอีกกี่สิบปีข้างหน้า สำหรับรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ อันเป็นผลงานของนักเขียนในอดีต นับเป็นความภูมิใจของเรา สำนักงานฯ ได้ติดต่อท่านผู้เขียนหรือทายาทขอผลงานอันทรงเกียรติเหล่านั้นมาตีพิมพ์ ยกเว้นแต่ผลงานของท่านศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ ท่านเดียวที่ไม่สามารถติดต่อทายาทได้ จึงขออนุญาตท่านไว้ในวาระนี้ด้วย

ดิฉันขอขอบคุณ สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย สถาบันพระปกเกล้า สถาบันกวีนิพนธ์ คณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ศิลปินแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณกรรมทุกท่านที่ทำให้การประกวดวรรณกรรมการเมือง "รางวัลพานแว่นฟ้า" ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันทำหน้าที่สำคัญในการสืบสานวรรณกรรมการเมืองต่อไป

(นางพรพิศ เพชรเจริญ)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ประธานกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สารบัญ

ประเภทเรื่องสั้น

รางวัลชนะเลิศ

มือเย็น ๒๕

วัฒน์ ยวงแก้ว

รางวัลรองชนะเลิศ

นาฏกรรมบนผืนน้ำในค่ำคืนที่เสียงนั้นเลือนหายไป ๓๙

วสุวัต

ประชาธิปไตยที่อยู่ในกล่อง ๕๓

วรารัฐ วจนะวิศิษฏ์

รางวัลชมเชย

กุญแจสำรอง ๖๕

พยุงศักดิ์ แบบอย่าง

คนละโลกเดียวกัน ๘๑

โต้หมู

ย้อนกลับไปดูภาพ VAR กันอีกครั้ง ๙๗

มิ่งมนัสชน จังหาร

ลึกลงไปใต้ระดับพื้นดิน ๑๑๓

อุเทน พรมแดง

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

สเปโร โซนาตา บทเพลงของคนจร ๑๒๗
รมณ กมลนาวิน
สะพานสองฝั่ง ๑๔๓
แพรพลอย วนัช
หนึ่งกิโลเมตรโดยประมาณ ๑๕๙
ปรัชญา พงษ์พานิช
หลักกิโลเมตรที่ประชาธิปไตย ๑๗๑
น.ว.ก.
เหลี่ยมหลอก ๑๘๗
ถนอม ขุนเพ็ชร์
องก์ที่ ๓ ๒๐๓
วุฒินันท์ ชัยศรี

ประเภทบทกวี

รางวัลชนะเลิศ

หมู่บ้านปลาเหิรลม ๒๒๐
ปราสาทหิน พันยอด

รางวัลรองชนะเลิศ

เกมกลกองเรือแห่งเชื้อโรค ๒๒๒
ขุนอัสดง ไพรวัลย์
บ้านของขวดนม ๒๒๕
องอาจ สิงห์สุวรรณ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

รางวัลชมเชย

คลื่นประชาธิปไตย ๒๒๘

ทัศนบุรินทร์

จดหมายเปิดผนึก ๒๓๐

อนนท์ ประสงค์มณี

ทางของเรา - เงาของใคร - ในวังวน ๒๓๒

ภานุวัตร ขุนปราบ

ในร้านข้าวมันไก่ ๒๓๕

เทิดไท นามแทน

ประชาธิปไตยสุจริต ๒๓๘

ชูชาติ ครุฑใจกล้า

ภาพที่เห็นกับความเป็นไป ๒๔๑

วศินี

ภาพสีน้ำ ๒๔๔

ปณิธิ ภูศรีเทศ

หนังแก้บน ๒๔๖

ธาร ธรรมโฆษณ์

หนูอยากเป็นขบถ ๒๔๙

ฮีดายะห์ เบ็ญโกบ

อัตวินิบาตกรรมของนักการเมือง ๒๕๒

พัฒนะ ปฐมพงศ์

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

คำสั่งรัฐสภา
ที่ ๓๖ /๒๕๖๓
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔

.....

ด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จะจัดประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔ ประเภทเรื่องสั้น และบทกวี เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผ่านศิลปะการประพันธ์เรื่องสั้น และบทกวี รวมถึงเพื่อสนับสนุนยกย่องผลงานวรรณกรรมไทยที่ทรงคุณค่าให้พัฒนาไปพร้อมกับสำนึกความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสมานฉันท์ และความสามัคคีของประชาชนในประเทศชาติ

ในการนี้ เพื่อให้การจัดประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย จึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ ประกอบด้วย

๑. นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	ที่ปรึกษาและกรรมการ
๒. เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	ประธานกรรมการ
๓. เลขาธิการวุฒิสภา	รองประธานกรรมการ
๔. รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการในสำนักประชาสัมพันธ์)	รองประธานกรรมการ
๕. นายพงศ์กิตติ์ อรุณภักดีสกุล	รองประธานกรรมการ
๖. นางสาวโชนรังสี เฉลิมชัยกิจ	รองประธานกรรมการ
๗. รองศาสตราจารย์ตรีศิลป์ บุญขจร	รองประธานกรรมการ
๘. นางกนกวลี กันไทยราษฎร์	รองประธานกรรมการ
๙. นางนิภา ทองถาวร	รองประธานกรรมการ
๑๐. นายวิทวัส ชัยภาคภูมิ	กรรมการ
๑๑. นายอัศศิริ ธรรมโชติ	กรรมการ
๑๒. นายอดุล จันทรศักดิ์	กรรมการ
๑๓. นางชมัยภร บางคมบาง	กรรมการ
๑๔. ศาสตราจารย์รื่นฤทัย สัจจพันธุ์	กรรมการ
๑๕. นายบูรพา อารัมภีร	กรรมการ
๑๖. รองศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง	กรรมการ
๑๗. นายเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์	กรรมการ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๘. นางสาว...

๑๘. นางสาวจันทร์ยวีร์ สมปรีดา	กรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา	กรรมการ
๒๑. นางสาวฐาปนี โปร่งรัศมี	กรรมการ
๒๒. นายศักดิ์ชัย วิจัยธรรมฤทธิ์	กรรมการ
๒๓. นายจิรัฏฐ์ เฉลิมแสนยากร	กรรมการ
๒๔. นายนฤเบศ สมฤทธิ์	กรรมการ
๒๕. นายชัยจักร ทวยุทธานนท์	กรรมการ
๒๖. นายกนกพันธ์ สุนทรกมลวัฒน์	กรรมการ
๒๗. นายยุทธ โตอดิเทพย์	กรรมการ
๒๘. นายเอกรัตน์ จิตรมั่นเพียร	กรรมการ
๒๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สกุล บุณยทัต	กรรมการ
๓๐. นางสาวเกศณี ไทยสนธิ	กรรมการ
๓๑. นายสุปัน รักเชื้อ	กรรมการ
๓๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรตี ปรีชาปัญญากุล	กรรมการ
๓๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารียา หุตินทะ	กรรมการ
๓๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์หัตถกาญจน์ อารีศิลป	กรรมการ
๓๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤตยา ณ หนองคาย	กรรมการ
๓๖. นางพรธาดา สุวัธนวนิช	กรรมการ
๓๗. นายวันชนะ ทองคำเภา	กรรมการ
๓๘. ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานเผยแพร่ประชาธิปไตย และกิจกรรมสภาผู้แทนราษฎร	กรรมการ
๓๙. นายทิตวัจน์ ณรงค์แสง	กรรมการและเลขานุการ
๔๐. นางสาวพรหมพิริยา พาพรมมี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๑. นางสาววันสิริ อินทนิน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. ดำเนินการจัดประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔

๒. กำหนดคุณสมบัติ เงื่อนไข หลักเกณฑ์ และข้อปฏิบัติในการส่งวรรณกรรมเข้าประกวด พิจารณากลั่นกรอง คัดเลือก และตัดสินการประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔ กำหนดรางวัล สิทธิและพันธกรณีระหว่างผู้เขียน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และผลงานที่ส่งเข้าประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔

๓. ดำเนินการ...

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓. ดำเนินการหรือจัดทำกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวเนื่องกับการประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔

๔. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายชวน หลีกภัย)
ประธานรัฐสภา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประกาศคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔
เรื่อง การประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔

ด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ จัดประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔ ประเภทเรื่องสั้น และบทกวี เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. วัตถุประสงค์

๑) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งในเรื่องสิทธิ หน้าที่ ความเสมอภาค และความรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นประชาธิปไตย ผ่านวรรณกรรม

๓) เพื่อสนับสนุนและยกย่องผลงานวรรณกรรมไทยที่ทรงคุณค่าให้พัฒนาไปพร้อมกับสำนึกความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๔) เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ และความสามัคคีของประชาชนในประเทศชาติ

๒. ประเภทผลงานที่จัดประกวด

๑) เรื่องสั้น

๒) บทกวี

๓. ลักษณะของผลงานที่ส่งเข้าประกวด

๑) เป็นวรรณกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

๒) เรื่องสั้น เป็นวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น ต้นฉบับผลงานต้องเป็นภาษาไทย และพิมพ์ลงในกระดาษ เอ ๔ จำนวนไม่เกิน ๘ หน้า หากพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ใช้ตัวอักษรขนาด ๑๖ ตัวพิมพ์ (๑๖ พอยท์)

๓) บทกวี เป็นวรรณกรรมประเภทบทกวี หากเป็นบทกวีฉันทลักษณ์ ขนาดความยาว ๖ - ๑๒ บท ถ้าเป็นบทกวีรูปแบบอื่น (กลอนเปล่าหรือรูปแบบคำประพันธ์ที่สร้างขึ้นใหม่) ขนาดความยาวไม่เกิน ๒ หน้ากระดาษ โดยพิมพ์หรือเขียนลงในกระดาษ เอ ๔ หากพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ใช้ตัวอักษรขนาด ๑๖ ตัวพิมพ์ (๑๖ พอยท์) หากเขียนด้วยลายมือให้เขียนตัวบรรจง

๔. คุณสมบัติ ข้อปฏิบัติ และเงื่อนไขการประกวด

๔.๑ คุณสมบัติของผู้ส่งผลงานเข้าประกวด

๑) ประชาชนทั่วไป

๒) ผู้เขียนยังมีชีวิตอยู่ในขณะที่ส่งผลงาน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔.๒ ข้อปฏิบัติในการส่งผลงานเข้าประกวด

๑) ผู้เขียนหนึ่งคนมีสิทธิ์ส่งผลงานเข้าประกวดได้ประเภทละ ๑ ผลงาน

๒) เป็นผลงานที่เขียนขึ้นใหม่ ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในสื่อทุกประเภทก่อนการตัดสินของคณะกรรมการฯ

๓) ผู้ส่งผลงานเข้าประกวดจะต้องสร้างสรรค์ผลงานที่ส่งเข้าประกวดด้วยตนเองเพียงผู้เดียว ไม่ลอกเลียนหรือตกแต่งดัดแปลงจากผลงานของผู้อื่น หากมีการลอกเลียนหรือตกแต่งดัดแปลงหรือละเมิดลิขสิทธิ์ ผู้เขียนจะต้องรับผิดตามกฎหมาย ในกรณีที่พบว่าเป็นการลอกเลียนหรือตกแต่งดัดแปลงหรือละเมิดลิขสิทธิ์ หรือเป็นผลงานที่มีผู้สร้างสรรค์มากกว่าหนึ่งคน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจพบระหว่างหรือหลังจากการประกวด การส่งผลงานเข้าประกวดและการได้รับรางวัลถือเป็นโมฆะ โดยคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ หรือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จะพิจารณาเพิกถอนสิทธิในรางวัลของผู้เขียนทุกประการ และอาจไม่รับพิจารณาผลงานที่ส่งเข้าประกวดในครั้งต่อไป ตามแต่ระยะเวลาที่จะกำหนดและประกาศให้ทราบ

๔) ผู้ส่งผลงานเข้าประกวดต้องตรวจสอบต้นฉบับ และการสะกดคำให้ถูกต้องตามหลักภาษา

๔.๓ เงื่อนไขการส่งผลงานเข้าประกวด

๑) ผลงานที่ส่งเข้าประกวด จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และบุคคลอื่นใดทั้งสิ้น

๒) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔ ไม่มีสิทธิ์ในการส่งผลงานเข้าประกวด

๓) คณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ ขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ส่งคืนต้นฉบับผลงานที่ส่งเข้าประกวด

๔) คณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ ขอสงวนสิทธิ์ในการไม่ให้รางวัลใดรางวัลหนึ่งหากไม่มีผลงานใดเหมาะสมถึงเกณฑ์ที่กำหนด

๕) การพิจารณาและการตัดสินของคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ ถือเป็นที่สิ้นสุด ไม่สามารถนำไปฟ้องร้องและดำเนินคดีใด ๆ ได้

๖) ในกรณีที่ผู้ส่งผลงานเข้าประกวดทำผิดหลักเกณฑ์ จะด้วยวิธีการใดก็ตาม คณะกรรมการฯ หรือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขอสงวนสิทธิ์ในการเรียกคืนรางวัลพร้อมเงินรางวัล

๕. หลักเกณฑ์ ขั้นตอน การพิจารณาคัดเลือกและการตัดสิน

๕.๑ หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกและการตัดสิน

- มีเนื้อหาส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
- มีชื่อเรื่องของผลงาน
- มีความคิดสร้างสรรค์
- มีกลวิธีนำเสนอน่าสนใจ
- มีอรรถรส ชวนอ่าน และมีคุณค่าในเชิงวรรณศิลป์
- มีสำนวนและภาษาถูกต้องเหมาะสม
- มีองค์รวมของความเป็นวรรณกรรม

๕.๒ ขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกและการตัดสิน

การพิจารณาคัดเลือกและการตัดสินแบ่งออกเป็น ๓ รอบ

๑) รอบกลั่นกรอง (Longlist)

- โดยคณะอนุกรรมการกลั่นกรอง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒) รอบคัดเลือก (Shortlist)
- โดยคณะอนุกรรมการคัดเลือก

๓) ตัดสินรอบสุดท้าย
- โดยคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔

ในกรณีที่มีปัญหาใด ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔

๖. รางวัลพานแว่นฟ้า

๖.๑ ประเภทเรื่องสั้น

๑) รางวัลชนะเลิศ ๑ รางวัล
ได้รับโล่รางวัลพานแว่นฟ้า และเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล ๖๐,๐๐๐ บาท

๒) รางวัลรองชนะเลิศ ๒ รางวัล
ได้รับโล่รางวัลพานแว่นฟ้า และเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล รางวัลละ ๔๐,๐๐๐ บาท

๓) รางวัลชมเชย ๑๐ รางวัล
ได้รับเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล รางวัลละ ๒๐,๐๐๐ บาท

๖.๒ ประเภทบทกวี

๑) รางวัลชนะเลิศ ๑ รางวัล
ได้รับโล่รางวัลพานแว่นฟ้า และเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล ๖๐,๐๐๐ บาท

๒) รางวัลรองชนะเลิศ ๒ รางวัล
ได้รับโล่รางวัลพานแว่นฟ้า และเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล รางวัลละ ๔๐,๐๐๐ บาท

๓) รางวัลชมเชย ๑๐ รางวัล
ได้รับเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล รางวัลละ ๒๐,๐๐๐ บาท

ผลงานที่ผ่านการพิจารณารอบกลั่นกรอง (Longlist) ทั้งประเภทเรื่องสั้นและบทกวีที่ไม่ได้รับรางวัล จะได้รับเกียรติบัตรของประธานรัฐสภา

๗. สิทธิและพันธกรณีระหว่างผู้เขียน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และผลงานที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า

ผลงานวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า ทั้งประเภทเรื่องสั้น และประเภทบทกวี ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยที่สำนักงานฯ ไม่นำไปใช้ประโยชน์ในทางธุรกิจหรือการค้าใด ๆ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิ์ดังนี้

๑) มีสิทธิ์ที่จะจัดพิมพ์เป็นหนังสือเล่ม หรือเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ใด ๆ และมีสิทธิ์ที่จะจัดทำเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) หรือเผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ

CIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒) มีสิทธิ์ที่จะจัดให้มีการแปล หรืออนุญาตให้มีการแปล เรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือทั้งหมดเป็นภาษาอื่น และเผยแพร่สู่สาธารณะ โดยให้ถือว่าสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ฉบับแปลที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้จัดให้มีการทำขึ้นในครั้งนั้น ๆ

๓) มีสิทธิ์ที่จะดัดแปลงส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมด เป็นภาพยนตร์สั้น ภาพยนตร์การ์ตูน บทเพลง บทละคร ละครวิทยุ หรือสื่อศิลปะใด ๆ เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ

๔) เจ้าของผลงานที่ได้รับรางวัลยังมีลิขสิทธิ์ในผลงานของตน

๘. วิธีการส่งผลงานเข้าประกวด

๑) สามารถส่งผลงานในรูปแบบต้นฉบับพิมพ์ เอ ๔ หรือไฟล์ PDF

๒) เขียนชื่อและนามสกุลจริง และ/หรือนามปากกา ที่อยู่พร้อมรหัสไปรษณีย์ หมายเลขโทรศัพท์ของผู้เขียน แนบท้ายผลงานที่ส่งเข้าประกวด

๓) การส่งผลงานเข้าประกวด สามารถส่งได้ดังนี้

๓.๑) ส่งผลงานเข้าประกวดทางไปรษณีย์ หรือส่งโดยตรงได้ที่ กลุ่มงานเผยแพร่ประชาธิปไตยและกิจกรรมสภาผู้แทนราษฎร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เลขที่ ๑๑๑๑ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ วงเล็บมุมซองว่า "ประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า"

๓.๒) ส่งผลงานรูปแบบไฟล์ PDF ได้ที่ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ phan@parliament.go.th

๙. ระยะเวลาดำเนินการ

เปิดรับผลงานเข้าประกวด ตั้งแต่บัดนี้ ถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔ (ในกรณีที่ส่งทางไปรษณีย์จะถือวันประทับตราส่งไปรษณีย์เป็นสำคัญ ในกรณีที่ส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่เกินเวลา ๒๔.๐๐ นาฬิกา ของวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔)

- ประกาศรายชื่อผลงานที่ผ่านการกลั่นกรอง (Longlist)	๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๔
- ประกาศรายชื่อผลงานที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่การตัดสินรอบสุดท้าย (Shortlist)	๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔
- ประกาศผลการตัดสิน	๖ สิงหาคม ๒๕๖๔
- มอบรางวัล	กันยายน ๒๕๖๔

ทั้งนี้ ผู้สนใจส่งผลงานเข้าประกวดสามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ กลุ่มงานเผยแพร่ประชาธิปไตยและกิจกรรมสภาผู้แทนราษฎร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๔๐๐ ต่อ ๕๔๔๒ - ๔๔ ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับรางวัลได้ที่ www.parliament.go.th/phan และเพจเฟซบุ๊ก "รางวัลพานแว่นฟ้า"

ประกาศ ณ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

(นางพรพิศ เพชรเจริญ)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ประธานกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔

CIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประกาศคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔
เรื่อง ผลการตัดสินเรื่องสั้นและบทกวี
การประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔

.....

ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ ได้ดำเนินการจัดประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี ๒๕๖๔ ประเภทเรื่องสั้นและบทกวี เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยขึ้น โดยมีผู้ส่งผลงานวรรณกรรมเข้าร่วมประกวดทั้งสิ้น จำนวน ๑,๐๐๐ ผลงาน แบ่งเป็นประเภทเรื่องสั้น จำนวน ๔๐๓ ผลงาน และบทกวี จำนวน ๕๙๗ ผลงาน นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้ตัดสินผลงานเรื่องสั้นและบทกวีเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว มีผลงานผ่านการตัดสินให้ได้รับรางวัล ดังนี้

<u>ประเภทเรื่องสั้น</u>

รางวัลชนะเลิศ

ได้รับโล่รางวัลพานแว่นฟ้า และเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล ๖๐,๐๐๐ บาท ได้แก่
ผลงานเรื่อง "มือเย็น"
โดย วัฒน์ ยวงแก้ว

รางวัลรองชนะเลิศ ๒ รางวัล

ได้รับโล่รางวัลพานแว่นฟ้า และเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล รางวัลละ ๔๐,๐๐๐ บาท (เรียงตามลำดับอักษร) ได้แก่

๑. ผลงานเรื่อง "นาฏกรรมบนผืนน้ำในค่ำคืนที่เสียงนั้นเลือนหายไป"
โดย วสุวัต

๒. ผลงานเรื่อง "ประชาธิปไตยที่อยู่ในกล่อง"
โดย วรารัฐ วจนะวิศิษฏ์

รางวัลชมเชย ๑๐ รางวัล

ได้รับเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล รางวัลละ ๒๐,๐๐๐ บาท (เรียงตามลำดับอักษร) ได้แก่

๑. ผลงานเรื่อง "กุญแจสำรอง"
โดย พยุงศักดิ์ แบบอย่าง

๒. ผลงานเรื่อง "คนละโลกเดียวกัน"
โดย โต้หมู

๓. ผลงานเรื่อง "ย้อนกลับไปดูภาพ VAR กันอีกครั้ง"
โดย มิ่งมนัสชน จังหาร

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔. ผลงานเรื่อง...

๔. ผลงานเรื่อง "ลึกลงไปใต้ระดับพื้นดิน"
โดย อุเทน พรมแดง
๕. ผลงานเรื่อง "สเปโร โซนาตา (บทเพลงของคนจร)"
โดย รมณ กมลนาวิน
๖. ผลงานเรื่อง "สะพานสองฝั่ง"
โดย แพรพลอย วนัช
๗. ผลงานเรื่อง "หนึ่งกิโลเมตรโดยประมาณ"
โดย ปรัชญา พงษ์พานิช
๘. ผลงานเรื่อง "หลักกิโลเมตรที่ประชาธิปไตย"
โดย น.ว.ก.
๙. ผลงานเรื่อง "เหลี่ยมหลอก"
โดย ถนอม ขุนเพ็ชร์
๑๐. ผลงานเรื่อง "องก์ที่ ๓"
โดย วุฒินันท์ ชัยศรี

<u>ประเภทบทกวี</u>

รางวัลชนะเลิศ

ได้รับโล่รางวัลพานแว่นฟ้า และเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล ๖๐,๐๐๐ บาท ได้แก่
ผลงานเรื่อง "หมู่บ้านปลาเหิรลม"
โดย ปราสาทหิน พันยอด

รางวัลรองชนะเลิศ ๒ รางวัล

ได้รับโล่รางวัลพานแว่นฟ้า และเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล รางวัลละ ๔๐,๐๐๐ บาท (เรียงตามลำดับอักษร) ได้แก่
๑. ผลงานเรื่อง "เกมกลกองเรือแห่งเชื้อโรค"
โดย ขุนอัสดง ไพรวัลย์
๒. ผลงานเรื่อง "บ้านของขวดนม"
โดย องอาจ สิงห์สุวรรณ

รางวัลชมเชย ๑๐ รางวัล

ได้รับเกียรติบัตร ของประธานรัฐสภา
และเงินรางวัล รางวัลละ ๒๐,๐๐๐ บาท (เรียงตามลำดับอักษร) ได้แก่
๑. ผลงานเรื่อง "คลื่นประชาธิปไตย"
โดย ทัศนบุรินทร์
๒. ผลงานเรื่อง "จุดหมายเปิดผนึก"
โดย อนนท์ ประสงค์มณี
๓. ผลงานเรื่อง "ทางของเรา – เงาของใคร – ในวังวน"
โดย ภานุวัตร ขุนปราบ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔. ผลงานเรื่อง "ในร้านข้าวมันไก่"
โดย เทิดไท นามแทน
๕. ผลงานเรื่อง "ประชาธิปไตยสุจริต"
โดย ชูชาติ ครุฑใจกล้า
๖. ผลงานเรื่อง "ภาพที่เห็นกับความเป็นไป"
โดย วศินี
๗. ผลงานเรื่อง "ภาพสีน้ำ"
โดย ปณิธิ ภูศรีเทศ
๘. ผลงานเรื่อง "หนังแก้บน"
โดย ธาร ธรรมโฆษณ์
๙. ผลงานเรื่อง "หนูอยากเป็นขบถ"
โดย ฮีดายะห์ เบ็ญโกบ
๑๐. ผลงานเรื่อง "อัตวินิบาตกรรมของนักการเมือง"
โดย พัฒนะ ปฐมพงศ์

ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ จะจัดพิธีมอบรางวัลในช่วงเดือนกันยายน ๒๕๖๔ ณ อาคารรัฐสภา ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ประกาศ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นางพรพิศ เพชรเจริญ)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ประธานคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประกาศคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔
เรื่อง ผลการเลือกสรรวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ

.....

ด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ได้ดำเนินการจัดการประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้ามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จนถึงปัจจุบัน คณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ จึงเห็นสมควรมอบรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ พร้อมกับรางวัลพานแว่นฟ้าประจำปี เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒ ทศวรรษของรางวัลพานแว่นฟ้า ให้กับผลงานวรรณกรรมที่ทรงคุณค่า สมควรแก่การเผยแพร่ให้เป็นแบบอย่าง เพื่อปลุกเร้าหรือเป็นแรงบันดาลใจแก่นักเขียนและผู้รักประชาธิปไตยในสังคมไทย โดยมอบหมายให้คณะอนุกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ ดำเนินการสรรหาผลงานวรรณกรรมที่สมควรได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ และเสนอต่อคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้าเพื่อพิจารณาเลือกสรรต่อไป

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเลือกสรรผลงานวรรณกรรมให้ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนี้

รางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ ๑๐ รางวัล ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ และเกียรติบัตรของประธานรัฐสภา ได้แก่

๑. ความฝันของนักอุดมคติ
โดย หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน
๒. ระย้า
โดย สด กูรมะโรหิต
๓. แผ่นดินนี้ของใคร
โดย ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์
๔. เขาตะโกบหานายกรัฐมนตรี
โดย อิศรา อมันตกุล
๕. แผ่นดินเดียวกัน
โดย รพีพร (สุวัฒน์ วรดิลก)
๖. เพียงความเคลื่อนไหว
โดย เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
๗. เจ้าขุนทอง
โดย สุจิตต์ วงษ์เทศ
๘. ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง
โดย อัศศิริ ธรรมโชติ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๙. คนคนนี้...

๙. คนคนนี้แหละคน
โดย รวี โดมพระจันทร์ (ยุทธพงศ์ ภูริสัมบรรณ)
๑๐. ประเทศไทยในความคิด ความคิดในประเทศไทย
โดย เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ จะจัดพิธีมอบรางวัลในช่วงเดือนกันยายน ๒๕๖๔ ณ อาคารรัฐสภา ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ประกาศ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

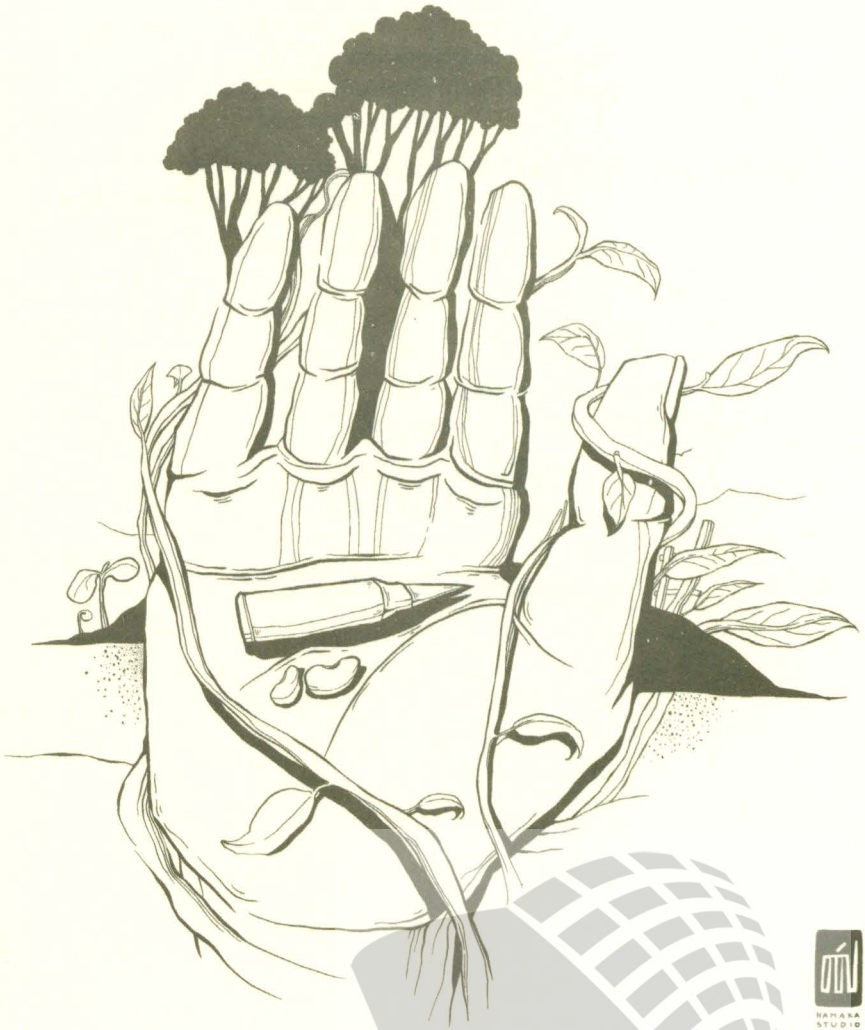
(นางพรพิศ เพชรเจริญ)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ประธานคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เรื่องสั้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มือเย็น

วัฒน์ ยางแก้ว

๑.
คนมือเย็นปลูกอะไรก็งอกงาม

พ่อก็รู้ ใคร ๆ ก็พูดกันว่า ผมเป็นคนมือเย็น ปลูกอะไรก็งอกงาม นอกจาก แปลงผักที่ปลูกหมุนเวียนเป็นรายได้แล้ว พวกเขาคงเห็นจากพันธุ์ไม้เล็กใหญ่หลากหลายรายรอบบ้าน ที่ปลูกไว้เก็บกินโดยไม่ต้องซื้อหา พวกมันแข่งกันงอกงามและเติบโต แม้พันธุ์ดูแลยากที่ใครปลูกแล้วตายหรือเหี่ยวแกร็น แต่เมื่อผมปลูก มันก็ผลิดกตกผลจนเพื่อนบ้านได้พึ่งพาเก็บกินกันทั้งละแวก ผมเคยบอกไปว่า ไม่เกี่ยวกันหรอก มือเย็นมือร้อนตามความเชื่อ คงเป็นเพราะดิน เพราะน้ำ และการดูแล ผมเองมีที่ดินเพียงหยิบมือ จึงจัดการดูแลได้ทั่วถึง

แต่พ่อจำได้ใช่ไหม ครั้งที่ผมเคยไปช่วยปลูกมะนาวสวนรองฯ นนท์ ตอบแทนที่เคยช่วยเหลือครอบครัวเรา แกจำได้ว่าผมปลูกต้นไหน แถวไหน หลังจากนั้น พบว่าต้นที่ผมปลูกเติบโตและให้ผลผลิตดีกว่าที่แกปลูกอย่างเห็นได้ชัด และพอคนที่น่าเชื่อถืออย่างแกไปพูด ก็ให้ร่ำลือต่อกันไป กลายเป็นว่าหลังจากนั้น ใครจะปลูกอะไร ต้องมาให้ว่านขอร้องให้ผมไปช่วยปลูก ผมพยายามบ่ายเบี่ยง เพราะไม่มั่นใจในสิ่งที่เมอาจพิสูจน์ รู้สึกเหมือนเป็นการ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หลอกลวง แต่สุดท้ายก็ต้องยอมจำนนต่อแรงโน้มน้าว และดูเหมือนเหตุการณ์จะยิ่งยืนยันสิ่งที่เล่าลือ เห็นชัดว่าต้นไม้ในแปลงที่ผมช่วยปลูก งอกงามกว่าส่วนอื่นๆ ผมยังยืนยันว่าไม่เกี่ยวกับเรื่องมือเย็นหรอก อาจเป็นเรื่องเทคนิคการปลูก เช่นการขุดกลบหลุม การจัดวางลำต้นและราก หรือเป็นความบังเอิญเรื่องต้นพันธุ์ ที่ทำให้มันแตกต่างกัน หากเป็นเช่นนั้นจริง ผมจะสอนให้ทุกอย่าง แต่ดูเหมือนจะไม่มีใครเชื่อ

เมื่อมันได้ลิดรอนเวลาของผมไปมากขึ้น จึงต้องใจแข็งปฏิเสธ โดยให้เหตุผลเรื่องที่ต้องดูแลพ่อซึ่งป่วยติดเตียง ก็เป็นเรื่องจริง ผมต้องป้อนข้าวป้อนน้ำพ่อและดูแลใกล้ชิดตลอดเวลา ครั้นจะฝากฝังเพื่อนบ้าน หรือการที่ลูกหลานเจ้าของสวนอาสามาดูแลให้ ก็ไม่เหมือนที่ผมทำเอง พวกเขาไม่รู้ว่า เสียงอ้อแอ้ที่พ่อเปล่งออกมานั้นมีความหมายว่าอย่างไร ต้องเปลี่ยนผ้าอ้อมหรือยัง หรือการป้อนข้าว ต้องป้อนคำเล็กด้วยปลายช้อน โดยใช้ช้อนแตะที่ริมฝีปากล่างก่อนเพื่อให้พ่อเปิดปาก ผมยอมรับนะพ่อ บางครั้งผมก็โกรธที่เขาเหล่านั้นไม่ยอมเข้าใจ เมื่อถูกโน้มน้าวหนักเข้า จึงพูดตัดเยื่อใยไปบ้าง กลายเป็นว่าผมถูกดึงเข้าสู่ประเด็นความขัดแย้งอันน่าเบื่อหน่าย

"เถอะน่า กูเข้าใจ มึงแค่ไปช่วยกูสักสามต้นห้าต้น พอเป็นพิธี"

"ถ้ากูมือเย็นอย่างที่มึงว่าจริง ช่วยปลูกห้าต้นจะมีประโยชน์อะไร กูไม่ใช่พระศักดิ์สิทธิ์นะ และอีกอย่าง ถ้ากูช่วยมึง กูก็ต้องช่วยต่อไปไม่สิ้นสุด บอกมึงตรงๆ ในฐานะเพื่อนเก่า กูไม่คิดว่าเรื่องมือเย็นมือร้อนที่มึงเชื่อจะเป็นเรื่องจริง"

"เออ เออ กูรู้ กูมันแค่ชาวสวนธรรมดา"

ผมถูกกล่าวหาว่ากับคนที่มียศมีศักดิ์หน่อยจะยอมไปช่วย แต่กับคนที่เป็นชาวบ้านธรรมดา จะเลือกปฏิเสธ

ผมก็ไม่แน่ใจนักหรอกครับพ่อ ว่าความขัดแย้งเรื่องชนชั้นนี้มีอยู่หรือไม่จริงอยู่ ที่หมู่บ้านของเราเป็นชุมชนเกษตร กระนั้นก็มีหลายครอบครัวที่แม้จะ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มีไร่มีสวนแต่ก็ทำงานราชการอยู่ด้วย คนเหล่านี้มักปิดบ้านอยู่กันเงียบ ๆ ไม่ค่อยออกมาสุงสิง ขณะที่คนอื่นเสร็จจากไร่สวน มักหาเวลามาสังสรรค์กันตามวงเหล้าวงกาแฟ แต่เป็นได้ว่า คนเหล่านั้นต้องทำงานประจำ มีเวลาว่างก็อยากพักผ่อนกับครอบครัว แต่ไม่ว่าความขัดแย้งจะมีอยู่จริงหรือไม่ ผมไม่ได้คิดถึงเรื่องเหล่านั้นเลย ทว่าเมื่อย้อนคิดกลับไป ในบรรดาคนที่ผมเคยไปช่วยปลูกบังเอิญเป็นคนที่มีตำแหน่งอยู่หลายคน ตั้งแต่รองฯ นนท์ รอง ผอ.โรงเรียนวัยเกษียณ ดาบหนู ครูหญิง เจ้าหน้าที่ที่ดินแกละ ฯลฯ และถึงแม้จะมีหลายคนเช่นกันที่เป็นชาวบ้านธรรมดา แต่คนแรกที่ผมปฏิเสธคือ สุทธิ เพื่อนสมัยประถม ชาวสวนสามัญและหัวโจกวงเหล้า ...เท่านั้นที่ถูกยกไปพูดถึง

ผมไม่สบายใจเลยพ่อ ไม่อยากให้ความขัดแย้งขยายออกไป จึงตัดสินใจใหม่ ยอมกลับคำ ใครมาขอให้ช่วย ก็จะยอมไป แต่ขอเพียงปลูกไม่กี่ต้นพอเป็นพิธี ซึ่งดูเหมือนพวกเขาก็พออกพอใจ และบรรดาต้นไม้เหล่านั้นยิ่งช่วยยืนยันออกดอกออกผลดีจนเจ้าของพูดต่อกันไป ผมไม่ชอบความรู้สึกนี้เลย ที่เหมือนตัวเองมีสถานะศักดิ์สิทธิ์ ก่อนที่สวนไหนจะปลูกอะไร ต้องรอให้ผมหย่อนต้นแรกลงในหลุมก่อน ทั้งที่ตัวผมเองก็ไม่ได้มีความเชื่อมั่นศรัทธาในการกระทำนั้น

มีคนพยายามคิดหาเหตุผลมาอธิบายเรื่องนี้อยู่เหมือนกันนะพ่อ เหมือนจะดูดีเป็นเหตุเป็นผล แต่ที่สุดแล้วก็จบลงที่ข้อสรุปคล้ายเดิม ว่าที่ผมเพาะปลูกอะไรก็งอกงามนั้น เพราะเป็นมือเดียวกับที่ตักข้าวใส่บาตรทุกเช้าไม่เคยขาด ผมอยากแย้งไปว่า ถ้าเช่นนั้น ไปขอให้คนเฒ่าคนแก่ที่ตักบาตรทุกวันมาทั้งชีวิต ไปช่วยประเดิมปลูกไม่ดีกว่าหรือ แต่หากพูดไป ก็อาจถูกโต้เอาได้ว่า...แต่ผมเป็นคนเดียวที่ตักบาตรสองวัด

นึกถึงตรงนี้ ผมเหนื่อยหน่ายใจไม่น้อย คนเราช่างขัดแย้งกันได้ทุกอย่าง ไม่เฉพาะเรื่องชนชั้นยศถา กระทั่งเรื่องดีงามอย่างศาสนาก็ไม่เว้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒.
แม้ใจในร่มเงาศาสนา

ถ้าจำไม่ผิด ผมคงเคยเล่าให้ฟังแล้วล่ะ ตอนป้อนข้าวให้พ่อ ที่แม้จะนอนนิ่งเฉย ทำได้เพียงอ้าปากช้าๆ งับปลายช้อน แต่ผมรู้ว่าพ่อได้ยิน เพราะยิ่งชวนคุย พ่อยิ่งกินข้าวได้เยอะ ผมจึงพยายามเล่าโน่นเล่านี่ บ่อยครั้งจึงเป็นเรื่องเก่าเล่าซ้ำ ความขัดแย้งเรื่องนี้เกิดจากการที่ลูกชายผู้ใหญ่วิน นึกยังไงไม่รู้ไปบวชวัดท้ายคลอง หรือที่เราเรียกกันว่าวัดล่าง ทั้งที่หมู่บ้านเราอยู่ใกล้กับวัดหัวสะพานหรือวัดบน

เหมือนแบ่งขอบเขตกัน ไม่ว่าจะเป็นกิจนิมนต์ งานบุญ งานมงคล อวมงคล ละแวกบ้านเราจะอ้างอิงพึ่งพิงอยู่กับวัดบน รวมถึงพื้นที่บิณฑบาตด้วย ซึ่งระยะหลังมานี้ พื้นที่ทั่วไปที่เป็นคนหนุ่มสาว นิยมใส่บาตรกันน้อยลง แต่ถนนหมู่บ้านเรา เป็นชุมชนดั้งเดิม ยังมีคนเฒ่าคนแก่อยู่เกือบทุกบ้าน ทุกเช้าจึงเห็นโต๊ะเก้าอี้วางสองข้างถนน ยายเนียม ยายแพรว ป้าตุ่น ลุงคอง น้านู พี่เจิด เรื่อยไปจนถึงบ้านผู้ใหญ่วินโน่น หากจะมีคนหนุ่มสาว ก็คงมีแต่ผมกับครูแพรวาที่อยู่ต้นซอย พระวัดบนที่มาบิณฑบาต จึงต้องมีเด็กวัดสองคนสะพายย่ามมาช่วยถือของใส่บาตร

การที่พระอดิศรบวชวัดล่างมาบิณฑบาตในพื้นที่ คงไม่ใช่เรื่องใหญ่โตอะไร ถือว่าพระบวชใหม่อยากมาโปรดบุญให้ครอบครัวตัวเอง ซึ่งก็คือบ้านผู้ใหญ่วิน หากไม่มีการพูดเปรียบเทียบจุดชนวนจากคนที่ไม่ค่อยลงรอยกันอยู่ก่อนแล้วบางคน

เริ่มจากตัวบุคคล "โอ๊ย พระใหม่ลูกผู้ใหญ่ ดูไม่สำรวมเลย" "แต่ก็ดีกว่าพระต้อมแหละ เวลาให้พรก็สวดย่อๆ เหมือนขอไปที" "ผู้ใหญ่วินแกก็ดีกับเรา จะให้พระใหม่กลับบาตรเปล่าได้ยังไร" "พระใหม่บวชเดี๋ยวเดียวก็สึก ทำพอเป็นพิธีหรอก"

Legislative Institutional Repository of Thailand

ลามไปสู่พระรูปอื่น "พระวัดล่างก็เป็นอย่างนั้นแหละ อยู่ที่วัดก็เห็นหยอกล้อเล่นหัวกัน ไม่สำรวมอะไรเลย" "พระวัดบนดีตรงไหน หมกมุ่นแต่กับปลุกเสกของขลัง"

ลามไปถึงวัดและเจ้าอาวาส "แต่วัดบนก็พัฒนาปรับปรุงตลอดอย่างโบสถ์ ศาลาการเปรียญ เมรุ ล่าสุดก็พระนอน" "แต่เรื่องทางวัตถุมันเกี่ยวกับพระธรรมตรงไหน อย่าหลงประเด็น เจ้าอาวาสเองก็เพิ่งมีเรื่องร้องเรียนเงินบริจาค เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาเรื่องเสร็จหรือยังไม่รู้" "อ้าว แล้วเจ้าอาวาสวัดล่างดียังไง คิดอะไรแผลงๆ ตีสี่ตีห้าลุกขึ้นมาเปิดเครื่องขยายเสียง ถึงเป็นรายการธรรมมะก็เถอะ แต่รบกวนเวลานอนชาวบ้านเขา นี่เขาก็เบื่อกันทั้งบาง"

กลายเป็นเรื่องกระแนะกระแหนกันไปมา ผู้ใหญ่วินกับบรรดาญาติกระพือความขัดแย้งเรื่องนี้ต่อไปอีก โดยการตั้งแง่กับคนที่ไม่ใส่บาตรพระลูกของตน ท้ายที่สุดเรื่องบุญก็กลายเป็นความแตกแยกขึ้นมาจนได้

ผลที่ตามมาคือ ไม่มีใครยกของมาวางบนโต๊ะเก้าอี้รอพระเหมือนเดิม เพราะไม่รู้ว่าพระที่มาก่อนคือรูปไหน น่าตลกที่เห็นแต่ละคนแอบอยู่ในบ้าน ผลุบโผล่ชะเง้อดู เมื่อพระรูปที่ตนต้องการใส่บาตรมา จึงรีบขนของออกมา มีเพียงผมคนเดียว ที่ไม่ทำเช่นนั้น เลือกจัดของใส่บาตรเป็นสองชุดใส่บาตรพระทั้งสองรูป แรกทีเดียวก็มีเสียงแซวว่า อยู่เป็น ผมยิ้ม ปล่อยเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ ผมไม่ได้ทำเพื่อเอาใจใคร ผมทำเพราะไม่อยากให้มีความขัดแย้งอย่างน้อยก็สำหรับตัวเอง

จึงกลายเป็นว่า มีภาพผมเพียงคนเดียวที่ยกของออกมาวาง นั่งรอพระ รูปไหนมาก่อนใส่ก่อน มาหลังใส่ทีหลัง ภาพนี้ปรากฏต่อสายตาของทั้งสองฝ่ายที่แอบอยู่หลังรั้วบ้าน แล้วมือที่ผมตักข้าวใส่บาตรและนั่งลงประนมแนบอกรับพร จึงถูกแปลงเป็นมือแห่งบุญกุศล มือแห่งความร่มเย็น จนปลูกอะไรก็งอกงาม

แต่ถ้าหากถามผม มือที่ใส่บาตรทุกเช้านั้น เป็นเพียงมือที่ต้องการไถ่ถอนความผิดเท่านั้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓.

ปลูกได้ไหมในความขัดแย้ง?

แต่จะว่าไป ความขัดแย้งที่ว่า ไม่ใช่สิ่งเลวร้ายอะไรนัก จะให้ทุกคนมีความคิดเห็นเหมือนกันทุกอย่างไม่ได้หรอก อย่างเรื่องสถานะทางสังคมที่พูดถึง แม้จะไม่ได้นั่งร่วมวงครื้นเครงกัน จนมีเรื่องพอให้พูดลับหลังกันได้บ้าง แต่เมื่อเจอหน้า พวกเขาก็ยังคงยิ้มแย้มทักทายกัน หรือจะเรื่องที่ตักบาตรกันคนละวัด แต่พวกเขาก็ล้วนผักใฝ่ในบุญสุนทาน เมื่อมีงานวัด งานเทศกาล ไม่ว่าวัดไหนก็ไปช่วยกันโดยไม่แบ่งแยก

เหมือนผมกับพ่อ...เราไม่ลงรอยกันในหลายเรื่องเหมือนกันนะพ่อ

พ่อทักท้วงผม เรื่องที่มีการงานมั่นคงอยู่แล้ว นึกยังไงถึงลาออก กลับมาทำเกษตรที่บ้าน ครั้นพอผมเงียบ พ่อก็หาว่าท้าทาย เปล่าพ่อ ผมไม่ได้ท้าทาย แต่มันเป็นเรื่องที่อธิบายกันไม่ได้ง่ายๆ ส่วนลึกแล้วผมก็โกรธพ่อนะ จึงตอบโต้ไปว่า นี่มันชีวิตของผม ผมเลือกเอง ถึงอย่างไรผมก็เลี้ยงตัวเองกับเลี้ยงพ่อได้ก็แล้วกัน

"ข้าไม่ได้ห่วงเรื่องนั้น เออ ข้ารู้ว่าเอ็งเก่ง แต่ข้าอายคน"

"พ่อจะแคร์อะไรกับสายตาคนอื่น"

"แต่เอ็งอย่าลืมว่าคนเราต้องอยู่ในสังคมนะ"

"งั้นผมถามพ่อหน่อย ระหว่างความสุขของผมที่เป็นลูกพ่อ กับความพอใจของชาวบ้าน พ่อว่าอันไหนสำคัญกว่ากัน"

แล้วพ่อก็เงียบไป ผมรู้ว่าพ่อไม่พอใจ แต่ก็ขอบคุณพ่อ ที่อย่างน้อยพ่อก็เคารพการตัดสินใจของผม เพราะหลังจากนั้น พ่อก็ไม่พูดเรื่องนี้กับผมอีกเลย จนถึงความขัดแย้งอีกครั้ง

เป็นการเลือกตั้งท้องถิ่นก็จริง แต่มีพรรคการเมืองใหญ่แฝงอยู่เบื้องหลัง ผู้บริหารคนเดิมทรงอิทธิพลด้วยธุรกิจสีเทา อยู่ใต้เงาพรรคการเมืองเบอร์

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ต้นของประเทศ ใครๆ ก็รู้ แต่ตอนที่อยู่ในตำแหน่ง ก็สร้างบุญคุณไว้มาก การลงสมัครใหม่ โอกาสชนะจึงมีสูง ขณะที่ผู้ท้าชิงซึ่งสู้สีกัน ไร้สังกัด แต่ขายอุดมการณ์อันเลิศหรู

"ไปเหอะ ไปช่วยไอ้สานิตย์มัน พ่อว่ามันทำให้บ้านเราพัฒนาได้" พ่อบอก

ผมรู้จักพี่สานิตย์ แกเป็นคนมีอุดมการณ์ เคยเป็นแกนนำเรียกร้องอะไรต่อมิอะไรหลายอย่าง ออกทีวีก็หลายครั้ง แต่ผมเบื่อความขัดแย้งแบบนี้เต็มที จึงปฏิเสธพ่อไป

"ข้าจะอยู่เฉยปล่อยให้คนไม่ดีเข้ามามีอำนาจอีกไม่ได้หรอก เอ็งอย่าลืมว่าคนเรามันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย" พ่อประชด

แม้จะรู้สึกเคืองใจ แต่ผมเลือกที่จะไม่ตอบโต้ พ่อก็เงียบเฉยไป ผมเคารพพ่อ ปล่อยให้เป็นหัวคะแนนพี่สานิตย์ ผมรู้ว่าพ่อไม่มีส่วนได้ประโยชน์เหมือนหัวคะแนนพรรคอื่น ทั้งหมดที่ทำไป ด้วยความอยากเห็นบ้านเราพัฒนาขึ้น แม้จะไม่เห็นด้วย แต่ส่วนลึกแล้ว ผมชื่นชมพ่อในความมีอุดมการณ์ จนวันที่ผมได้ข่าวจากรองฯ นนท์

"น้าได้ข่าวมาว่า พวกนั้นจะเล่นพ่อเอ็ง เตือนมันหน่อย น้าพูดไม่ฟังพ่อเอ็งมันดื้อ"

แม้จะไม่มียศศักดิ์ทางสังคม แต่ด้วยนิสัยตรงไปตรงมา มีงานอะไรก็อาสา เพื่อนพ้องจึงมีมาก รวมถึงการที่พ่อเป็นมัคนายกงานบุญงานศพ จึงมีคนเคารพเชื่อถือกว้างขวางพอสมควร เมื่อประกอบกับความจริงจังทุ่มเทตะลอนมอเตอร์ไซค์เข้าบ้านนั้นออกบ้านนี้ เข้ายันค่ำ ทำให้คะแนนนิยมของพี่สานิตย์พุ่งพรวด จนเจ้าของตำแหน่งเดิม เริ่มรู้สึกถึงความไม่มั่นคง คาดการณ์ว่า หากปล่อยให้เหตุการณ์ดำเนินไปจนถึงวันเลือกตั้ง มีโอกาสที่จะพ่ายแพ้สูง

ประกอบกับหลังจากนั้นไม่กี่วัน มีรถกระบะยกสูงสีดำมาจอดหน้าบ้าน ชายวัยกลางคนร่างท้วมสองคนเดินลงมาถามหาพ่อ ผมบอกว่าพ่อออก

Legislative Institutional Repository of Thailand

ไปข้างนอก

"ออกไปหาเสียงให้สานิตย์อีกล่ะสิ ไม่มีอะไรหรอก แค่ฝากบอกว่าไปไหนมาไหนคนเดียวให้ระวังตัวหน่อย พวกพี่น่ะเป็นคู่แข่งก็จริง แต่ไม่ทำอะไรสกปรกอยู่แล้ว ส่วนคนอื่นไม่แน่"

ผมรู้ว่า เขาเป็นหัวคะแนนของผู้เข้าแข่งขันอีกคนหนึ่งที่มาแรงเช่นกัน รอยยิ้มและคำพูดเหมือนหวังดีนั้น อาจเป็นได้ทั้งความหวังดี การข่มขู่ หรือเป็นการป้ายสีผู้สมัครตัวเต็ง ผมรู้สึกถึงอันตราย จำเป็นต้องทักท้วงพ่อจนกลายเป็นเรื่องทะเลาะ

"คนเราต้องมีสิทธิ์เห็นต่าง จะมาทำร้ายกันเพราะเรื่องแค่นี้ได้อย่างไร"

"นั่นเป็นสิ่งที่พ่อคิด คนอื่นเขาไม่คิดแบบพ่อ"

"ถ้ามัวแต่กลัว เราก็ปล่อยให้สังคมเป็นแบบนี้ต่อไป"

"ที่ผมพูดนี่เป็นห่วงพ่อนะ"

"ข้ารู้ แต่ข้าไม่กลัว ก็เอาสิ ถ้ามันกล้า"

"มันน่ะกล้าอยู่แล้ว"

"เอ็งเพิ่งกลับมาอยู่นี่ไม่นาน จะรู้อะไร เขาก็แข่งขันกันแบบนี้มานานแล้ว ไม่เห็นจะมีอะไรรุนแรง"

"ก็เขาไม่มีโอกาสจะแพ้เหมือนครั้งนี้ไง"

"ไม่รู้แหละ จะใหญ่แค่ไหน ข้าก็จะชนกับมันสักตั้ง"

"ทั้งที่รู้ว่าชนยังไงก็มีแต่แพ้นี่นะ"

"เอ็งไม่ต้องมาโน้มน้าวข้าหรอก เอ็งก็ปลูกผักของเอ็งไป ข้าก็มีสิ่งที่ข้าต้องปลูก"

พ่อจบด้วยน้ำเสียงกระแทกแดกดัน ผมรู้ครับพ่อ เราเห็นต่าง แต่เราต้องเคารพกัน พ่อจับมอเตอร์ไซค์ออกไปหาเสียง ส่วนผมเดินออกจากบ้านไปแปลงผัก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หลังจากรับโทรศัพท์ ผมรุดไปถึงหน้าห้องไอซียู โดยที่มือยังอวลกลิ่นเปรี้ยว ของน้ำหมัก คนรู้จักเล่าให้ฟังว่า มีคนพบพ่อข้างถนนริมเขื่อน เป็นช่วงที่ถนนเปลี่ยว มอเตอร์ไซค์กระเด็นลงไปอยู่ในคูน้ำ ไม่พบคู่กรณี แต่ก่อนหน้านั้นมีคนเห็นกระบะที่ไม่คุ้นเคยคันหนึ่ง มีลักษณะผิดสังเกต ฟิล์มดำสนิท ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน ด้านหน้ายุบ กันชนห้อยครูดกับพื้น เร่งเครื่องขึ้นถนนใหญ่อย่างรวดเร็ว แต่ตอนนั้นไม่มีใครสนใจ กระทั่งไปพบพ่อ จึงพูดกันขึ้นมา ต่างลงความเห็นว่า นี่ไม่ใช่อุบัติเหตุธรรมดา

พ่อผ่าตัดหลายส่วนรวมถึงสมอง สามเดือนที่ผมหมกตัวอยู่โรงพยาบาลดูแลพ่อ ทอดทิ้งแปลงผัก แต่ที่ผมไม่ลืม คือการออกไปลงคะแนนให้พี่สานิตย์ ไม่ใช่เพราะพี่แกมาเยี่ยมพ่อหลายครั้งหรอกนะ...แต่เป็นเพราะผมรู้ว่าพ่อต้องการอะไร และแม้เมื่อการเลือกตั้งเสร็จสิ้น พี่สานิตย์จะไม่ได้รับชัยชนะ พ่อก็ไม่ต้องเสียใจหรอก อย่างน้อยการที่แกมีคะแนนจี้ติดผู้มีอำนาจคนเก่า ที่ทั้งซื้อเสียง ทั้งใช้อิทธิพลเส้นสาย เพียงแค่สี่สิบคะแนน ก็บ่งชี้ว่า คนบ้านเราเริ่มให้ความสำคัญกับสิทธิ์เสียงของตนในทางสร้างสรรค์มากขึ้น และพ่อคือส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

...สิ่งที่ปลูก มันได้เติบโตขึ้นแล้วนะพ่อ

หลังจากสามเดือน หมอให้พ่อกลับบ้าน ในสภาพที่สูญเสียการรับรู้และการ ตอบสนองส่วนใหญ่ ได้เพียงส่งเสียงอืออาในลำคอ ผมต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเรื่องการกิน การขับถ่าย คอยดูดเสมหะ และต้องคอยพลิกตัวป้องกันแผลกดทับ ผมอาจไม่เคยได้บอกพ่อ ถึงผมจะขัดแย้งกับพ่อในหลายเรื่อง แต่ผมภูมิใจในตัวพ่อ ดังนั้นพ่อไม่ต้องกังวลเลย แม้หมอจะบอกว่า พ่อไม่มีโอกาสจะฟื้นตัวกลับมาปกติ ต้องดูแลเช่นนี้ไปตลอดชีวิต แต่ผมทำทุกอย่างด้วยความอิ่มเต็มในความรู้สึก ผมมีความสุขที่ได้ป้อนข้าวป้อนน้ำ ได้เช็ดตัว ได้เปลี่ยนผ้าอ้อม และได้เล่าโน่นนี่ให้พ่อฟัง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ดังนั้นที่ใครบอกว่า ผมเป็นคนมือเย็นเพราะเป็นมือที่ตักบาตรทุกเช้า คงไม่ใช่หรอก เพราะหากเป็นเช่นนั้นจริง ผมคิดว่าคงเป็นเพราะมือผมคอยป้อนข้าวป้อนน้ำให้พ่อมากกว่า

อย่างที่บอกไป มือที่ตักบาตรในทุกเช้านั้น เป็นเพียงมือไถ่บาป

๔.
เติบโตได้ไหม ในกองเพลิง?

ผมไม่เคยบอกพ่อ ถึงเหตุผลที่ลาออกจากงาน

พ่อจำเหตุการณ์นองเลือดเมื่อสิบปีก่อนได้ใช่ไหม ประชาชนลุกฮือกันยื่นข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล การชุมนุมต่อเนื่องยาวนาน อันที่จริงก็เป็นความขัดแย้งต่อเนื่องกันมาเหมือนลูกโซ่

ผมไม่ปฏิเสธหรอก ผมก็มีความเอนเอียง แต่ในเมื่อผมเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะเลือกฝักฝ่ายได้อย่างไร ตอนคุยกับพ่อ พ่อก็บอกให้ผมทำตามหน้าที่ แม้หน้าที่นั้นจะขัดแย้งกับความคิดตนเอง หรือต่อให้ขัดแย้งกับพ่อก็ตาม

ใช่พ่อ ทุกอย่างที่เกิดขึ้นมามีหน้าที่และจุดมุ่งหมายของมัน ก็เหมือนต้นไม้ ที่อาจมีหน้าที่ให้อากาศมนุษย์หายใจ เป็นอาหาร เป็นแหล่งพักพิง ขณะที่มนุษย์เองก็มีหน้าที่ในการดูแลรักษา ให้มันทวีเผ่าพันธุ์อยู่ในโลกใบนี้นานเท่านาน ผมคิดถึงต้นไม้ เพื่อปลอบประโลมความรู้สึกแปลกแยก ตั้งแต่วันแรกที่มือสัมผัสวัตถุดำทะมึนเย็นเยียบนั้น อาจเพราะผมเกิดในครอบครัวชาวไร่ มือผมเคยชินอยู่แต่กับด้ามจอบด้ามเสียม ผืนดินและใบหญ้า จึงไม่ค่อยเข้าใจเหตุผลการดำรงอยู่ของอาวุธขึ้นนั้น

ผมจึงบอกตัวเองว่า ทุกอย่างมีหน้าที่และจุดมุ่งหมายของตัวมันเองเสมอ

วันที่มีคำสั่งให้เคลื่อนกำลังเพื่อควบคุมฝูงชน ผมคิดถึงหน้าที่และจุด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มุ่งหมาย

วันที่มีคำสั่งให้เข้าเผชิญหน้า ผมคิดถึงหน้าที่และจุดมุ่งหมาย

วันที่มีคำสั่งให้จับอาวุธขึ้นนั้นออกไป ผมคิดถึงหน้าที่และจุดมุ่งหมาย

วันที่ได้ยินคำสั่งยิง ผมคิดถึงหน้าที่และจุดมุ่งหมาย

เมื่อผมเอานิ้วสอดเข้าโกร่งไกปืน ผมจำเป็นต้องคิดถึงเพียงหน้าที่และจุดมุ่งหมาย

เมื่อผมเหนี่ยวไก หน้าที่และจุดมุ่งหมายไม่หลงเหลืออยู่ในความคิดอีกต่อไป

มือผมเย็นเฉียบ

จังหวะที่ร่างนั้นล้มลง ผมกลับไปคิดถึงต้นไม้ เราฝังรากฝังเมล็ดของมันลงดินอย่างระมัดระวัง ดูแลรดน้ำใส่ปุ๋ย ประคบประหงมไม่ให้เกิดโรค จนถึงวันหนึ่ง จริงอยู่ที่เราเก็บเกี่ยวมันออกจากต้น แต่ต้นไม้ดำรงอยู่ตามหน้าที่และจุดมุ่งหมายของมัน คือเป็นอาหาร

แต่คนเหล่านั้นที่เรายิงเขาล้มลง ใครเป็นผู้ปลูกเขาลงดิน ใครดูแลรดน้ำพวกเขา และเป็นหน้าที่ของเขาหรือที่ต้องเสียสละชีวิต เพื่ออะไร ในหัวของผมเต็มไปด้วยคำถาม เคว้งคว้างไม่มีคำตอบ มีเพียงประกายคำพูดสั้นๆ ให้คว้าไว้ — มันคือหน้าที่-

ไม่รู้ว่าชีวิตที่ผมยิงล้มลงนั้นเป็นอย่างไรบ้าง โลกภายในหยุดนิ่ง นิ้วมือไม่อาจเหนี่ยวไกปืนได้อีก ผมยืนเป็นเบื้อใบ้ ได้ยินเสียงตะคอกจากเพื่อนข้างๆ แต่ฟังดูเหมือนมาจากที่ไกลลิบ ประสาทสัมผัสรับรู้เหมือนถูกตัดขาด... รับรู้เพียงมือที่เย็นเฉียบ

ผมลาออก กลับมาบ้าน แน่ใจแล้วว่า มือของผมเหมาะกับจอบเสียมมากกว่าอาวุธปืน ทุกครั้งที่นึกถึงภาพของหญิงคนนั้น ได้แต่ปลอบประโลมตัวเองว่า มันเป็นหน้าที่ และเพื่อสลัดความรู้สึกเจ็บปวดที่ค้างคา จึงตั้งใจว่าจะตักบาตรทุกวันตลอดชีวิต อุทิศให้เธอคนนั้น จนกระทั่งพ่อโดนรถชน คำว่า

Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าที่ที่ผมใช้ปลอบตัวเองนั้น กลับกลายเป็นคำถาม พ่อของผมทำตามหน้าที่ตามครรลองของประชาธิปไตย หากเปรียบมันเป็นต้นไม้ พ่อคือผู้ปลูกและดูแลตามหน้าที่ของประชาชนคนหนึ่งในประเทศนี้

...แต่จะบอกว่า คนที่ขับรถยนต์คันนั้นทำตามหน้าที่ได้อย่างนั้นหรือ?

ผมทำตามหน้าที่อย่างนั้นหรือ?

ผมเข้าใจพ่อ เข้าใจตัวเอง เข้าใจความจริง พ่อคือตัวแทนการต่อสู้อย่างสุจริต อย่างน้อยก็ได้หยั่งรากของประชาธิปไตยในพื้นที่เล็กๆ อย่างชุมชนของเรา...เหมือนเธอคนนั้น ที่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนอย่างสุจริต ผมต้องเลิกปกป้องตัวเอง น้อมรับความจริง แล้วเดินหน้าต่อไปในหนทางที่ถูก ดังนั้นมือที่ผมป้อนข้าวป้อนน้ำพ่อแต่ละคำ ทำให้ผมรู้สึกเหมือนการรดน้ำใส่ปุ๋ยสิ่งที่พ่อปลูก ผมมีสมาธิ ให้หัวใจ กับทุกๆ คำ ทุกๆ ช้อน และทุกๆ เรื่องที่เล่าให้พ่อฟัง จิตใจของผมจึงเริ่มสงบปลอดโปร่งมากขึ้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เพื่อนบ้านเริ่มพูดทักกันว่า ต้นนั้นต้นนี้เติบโตสวยงามดี ผมจึงคิดว่า หากความเป็นคนมือเย็นของผมนั้นเป็นจริง ก็คงเพราะเหตุผลนี้ต่างหาก

๕.
งอกงามและเติบโตได้ ด้วยมือแห่งสันติ บนผืนดินแห่งความรัก

ตอนพ่อยังไม่ตาย แม้จะตอบสนองอะไรไม่ได้ **จนใกล้เคียงกับที่นิยามว่าเป็น**สภาพผัก แต่ผมรู้ว่าพ่อชอบฟังเรื่องเล่าของผม นั่นเพียงพอแล้ว ยิ่งทำให้ผมเข้าใจความหมายของชีวิตมากขึ้น ว่าชีวิตไม่ได้ดำรงอยู่เพียงเพื่อตัวเองเท่านั้น แต่ความหมายของชีวิตครอบคลุมไปถึงคนที่รัก เพราะเพียงแค่ลมหายใจของพ่อ ก็มีคุณค่าและความหมายต่อผมมากมายนัก

ผมคิดว่าพ่อคงไม่เบื่อที่จะฟัง เมื่อพ่อตาย จึงแบ่งเอาเถ้ากระดูกมาโปรยไว้ใต้ต้นมะขาม ให้มันดูดกิน ให้พ่อมีชีวิตต่อไปในนั้น แล้วผมจะได้พูดคุย

Legislative Institutional Repository of Thailand

กับพ่อเหมือนเดิม เวลาที่รดน้ำ ใส่ปุ๋ย ผมก็ยังรู้สึกเหมือนได้ป้อนข้าวป้อนน้ำพ่ออยู่ จากวันนั้น เกือบเจ็ดปีแล้วสินะพ่อ มีเรื่องราวมากมายเกิดขึ้นในประเทศนี้ อย่างที่ผมเล่าให้ฟังมาโดยตลอด ซึ่งผมก็ไม่แน่ใจนักหรอกว่า ถ้าพ่อยังอยู่ พ่อจะรู้สึกเศร้าใจหรือดีใจ ในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ต้นมะขามของพ่องอกงามเติบโต แต่ต้นประชาธิปไตยที่พ่อปลูกไว้ มันเติบใหญ่หรือแห้งเหี่ยว บางทีอาจขึ้นอยู่กับมุมมอง ผมเล่าให้ฟัง เพื่อให้พ่อเป็นคนตัดสินเอง

วันนี้ผมนั่งลงใต้ร่มเงาของพ่อ มีเรื่องเล่าสถานการณ์อันน่าหวาดหวั่น ประเทศเพื่อนบ้านของเราร้อนเป็นไฟ สังเวยชีวิตไปนับร้อยๆ ศพแล้ว ขณะที่ประเทศของเราเอง ก็กำลังตกอยู่ในสถานการณ์การเผชิญหน้าอันคุกรุ่น

หากผมเป็นคนมือเย็นจริง

ผมหวังจะปลูกต้นไม้อีกสักต้น คือต้นแห่งสันติ ปลูกมันด้วยเรื่องเล่าโดยโปรยเถ้ากระดูกของพ่อเป็นปุ๋ย พ่อคงไม่ว่านะพ่อ.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

HAMAKA STUDIO
LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นาฏกรรมบนผืนน้ำในค่ำคืนที่เสียงนั้นเลือนหายไป

วสุวัต

๑.

ท่ามกลางแสงสีนวลจากดวงจันทร์ที่สาดส่องกระทบเหนือผิวน้ำจนเกิดเป็นประกายสีเงินระยิบระยับ ปรากฏเรือประมงขนาดเล็กเพียงสามลำเท่านั้นที่กำลังแล่นไล่ตามกันไปอย่างกระชั้นชิด ขั่วอึดใจก็จอดทอดตัวนิ่งท่ามกลางท้องทะเลกว้าง เรือลำหน้าสุดสาดไฟเพื่อให้สัญญาณอะไรบางอย่าง ก่อนที่เรืออีกสองลำจะตอบรับสัญญาณนั้นด้วยการดับเครื่องยนต์ ปล่อยให้ลอยลำโยกไหวไปตามแรงคลื่น ผืนน้ำได้กลับคืนสู่ความสงัด อันเป็นสัญญาณบ่งชี้ว่าอีกไม่นาน...นาฏกรรมบางอย่างในค่ำคืนนี้กำลังจะเริ่มต้นขึ้นอย่างเงียบเชียบ

"พร้อมหรือยังซัลมา" เสียงเรียกที่ดังมาจากเรืออีกลำด้านหลังทำให้ชายหนุ่มซึ่งนั่งเพลินอยู่สะดุ้ง ก่อนหันกลับมาพยักหน้าสองสามครั้งแทนคำตอบ แล้วจึงค่อยๆ หย่อนตัวลง ปล่อยให้แผ่นหลังเปลือยเปล่าสัมผัสท้องน้ำที่เย็นเยียบ ปล่อยภาพความทรงจำวัยเยาว์ให้หวนกลับมากระจ่างชัดอีกครั้งในห้วงคำนึง

ครอบครัวของซัลมาเป็นชาวประมงกันมาหลายชั่วอายุคน โดยเฉพาะพ่อผู้ได้ชื่อว่าเป็นพรานทะเลฝีมือฉกาจ รู้แหล่งปลาไปทุกน่านน้ำ ออกทะเล

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แต่ละครั้งก็จับปลากลับมาได้มากมายราวกับกวาดมาหมดทั้งทะเล ทุกคนจึงยอมรับในความสามารถและยกย่องว่าพ่อของเขาเป็น 'ดูหลำ' หรือ 'คนฟังเสียงปลา' ที่เก่งที่สุด

'เราออกหาปลาโดยไม่มีดูหลำได้ไหมครับ' ซัลมาถามเมื่อครั้งเขายังเล็กและมีความปรารถนาจะเป็นคนฟังเสียงปลามากฝีมืออย่างพ่อ

ชายหนุ่มจำได้ว่าวันนั้น พ่อเอื้อมมือมาลูบหัวเบาๆ ตอบเขาอย่างเอ็นดูว่า 'เราจะออกเรือโดยไม่มีดูหลำคอยฟังเสียงปลาไม่ได้หรอก ไม่อย่างนั้นคงต้องกลับมามือเปล่าจับปลาอะไรไม่ได้สักตัวเดียว'

'ทะเลตั้งกว้างใหญ่ มีปลาเยอะไปหมดทำไมถึงจับไม่ได้เลย'

พ่อหัวเราะอย่างอารมณ์ดีตอบว่า 'ทะเลกว้างใหญ่ฝูงปลามีเยอะก็จริง แต่ใช่ว่าทะเลจะมีปลาอยู่ทั่วไป ถ้าลูกไม่เชื่อลองวางอวนดูก็ได้ ถ้าไม่มีดูหลำฟังเสียงปลาลูกอาจไม่ได้ปลาสักตัวเดียวเลย แต่ถ้าเรารู้ว่าปลามันอยู่ตรงไหน ลูกอาจจะได้เป็นร้อยเป็นพันกิโล เพราะปลามันอยู่กันเป็นฝูง'

'ถ้าอย่างนั้นดูหลำก็ต้องเป็นคนสำคัญมากเลยนะซีครับ ผมอยากเป็นดูหลำที่เก่งอย่างพ่อ อยากฟังเสียงปลาได้มากๆ' ซัลมากระโดดกอดพ่อแน่นดวงตาเป็นประกายฉายชัดถึงความปรารถนาที่จะเป็นคนฟังเสียงปลาอย่างพ่อ

หลังจากวันนั้นพ่อก็เฆี่ยวกรำฝึกฝนเขาอย่างหนักพาออกรอนแรมกลางทะเลตั้งแต่ยังเรียนอยู่ชั้นประถมปลาย ใช้เวลาหลายเดือนกว่าที่ซัลมาจะเริ่มรู้จักเสียงปลา ก่อนจะฝึกจับทิศที่มาของเสียงกระทั่งสามารถรู้ได้ถึงขนาดของฝูงปลาจากลักษณะของเสียงก็ต้องอดทนฝึกกันมานานแรมปี พ่อบอกว่าพระผู้เป็นเจ้าได้ประทานพรสวรรค์นี้มาถึงทำให้เขาเรียนรู้ได้ไวกว่าคนทั่วไป เพราะลูกศิษย์ของพ่อบางคนฝึกกันนานตลอดชีวิตก็ยังไม่สามารถฟังเสียงปลาอย่างเขาได้จนแล้วจนรอด

จากวันนั้นจนถึงวันนี้ พ่อซึ่งมีอายุมากขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพรุมเร้า ท้ายสุดจึงไม่สามารถออกเรือเป็นคนฟังเสียงปลาได้อีก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กระนั้นพ่อก็ยังเป็นดูหลำที่ชาวประมงแถบนั้นทุกคนให้ความเคารพนับถืออย่างเสมอต้นเสมอปลาย เพราะแม้ยามอยู่บนฝั่งพ่อก็ยังคอยช่วยวางแผนการตลอดจนกำหนดเวลาสถานที่ในการออกเรือทุกครั้ง

นอกจากนี้พ่อยังต้องเป็นที่พึ่งพิงของชาวบ้านซึ่งต้องรับภาระหนักกว่าเดิม จากการเป็นผู้นำชาวบ้านต่อสู้กับโครงการขนาดยักษ์ของภาครัฐที่กำลังรุกรานทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ด้วยเหตุนี้ภาระในการออกเรือทั้งหมดจึงถ่ายทอดมาที่ลูกชายคนเดียวอย่างซัลมาโดยไม่อาจหลีกเลี่ยง

เวลาเดินไปอย่างเชื่องช้า ลำแสงเรื่อเรืองตรงปลายขอบฟ้าทำให้ดูหลำหนุ่มซึ่งโผล่ขึ้นมาหายใจเหนือผิวน้ำบ้างเป็นระยะรู้ว่าอีกไม่นานฟ้าก็จะแจ้งแล้ว เขาจึงโหนตัวขึ้นไปนั่งบนเรือก่อนคว้าไม้พายจ้วงน้ำติดตามฝูงปลาไปเพียงลำพัง ปล่อยให้คนบนเรือที่เหลืออีก ๒ ลำคอยสังเกตการณ์อย่างเงียบ ๆ บางครั้งเมื่อเกิดความไม่แน่ใจในทิศทางที่ฝูงปลาอยู่ ชายหนุ่มก็จะดำลงไปในน้ำเพื่อฟังเสียงเป็นครั้งคราว พอรู้ทิศที่มาของเสียงอยู่ทางไหนจึงค่อยหันศีรษะเบี่ยงไปทางทิศนั้น ซัลมาว่ายสลับดำน้ำไปเรื่อย ๆ จนรู้สึกว่าเสียงนั้นดังอยู่ใต้แผ่นอกนั่นแหละ เขาจึงมั่นใจว่าตัวเองมาอยู่ตรงฝูงปลานั้นแล้ว

แต่แล้วในขณะที่ดูหลำหนุ่มกำลังดำน้ำฟังเสียงฝูงปลาอยู่ พลันนั้นเอง! เขาก็ต้องโผล่หน้าขึ้นเหนือผิวน้ำอีกครั้งสร้างความงุนงงสงสัยให้กับลูกเรือที่กำลังรอสัญญาณอย่างจดจ่อ สาเหตุก็เพราะฝูงปลาที่เขาตามอยู่นั้นได้เงียบเสียงลง อันตรธานหายไปราวกับไม่เคยเกิดอะไรขึ้น จนท้องทะเลยามนี้เงียบสนิทมีเพียงเสียงคลื่นลมเท่านั้นที่ดังแทรกมาเป็นระยะ

ซัลมาโหนตัวกลับขึ้นมานั่งบนเรือดังเดิม หัวคิ้วขมวดมุ่นเมื่อเดินตรงไปยังหัวเรือพลางหยิบบุหรี่ตัวหนึ่งขึ้นมาสูบแก้หนาว สายตาทอดมองลงไปในน้ำสีขุ่นด้วยความประหลาดใจ ประสบการณ์หลายปีทำให้ดูหลำหนุ่มรู้ว่าปลาอยู่ในน้ำอุ่นและขุ่น น่าแปลกทั้งที่เขามั่นใจว่าใต้ผิวน้ำอุ่นในค่ำคืนนี้คงอุดมไปด้วยปลามหาศาล แต่ทำไมคนที่ฝึกฝนการฟังเสียง (ปลา) จนช่ำชองอย่างเขา

Legislative Institutional Repository of Thailand

กลับไม่ได้ยินเสียง (ปลา) เลยสักชนิด

แต่แล้วในขณะที่กำลังทอดอาลัยไปกับความล้มเหลวที่อาจต้องกลับบ้านมือเปล่านั้นเอง จู่ๆ เสียงปริศนาเสียงหนึ่งก็ดังขึ้นท่ามกลางความเงียบงัน!

๒.

ปัง!

สิทธิ์โยนซองเอกสารปึกใหญ่ลงกับโต๊ะด้วยอาการเครียดหนัก หลังจากได้รับจดหมายแจ้งจากโรงงานว่าจำเป็นต้องขยายเวลาเปิดออกไปอีกอย่างไม่มีกำหนด หลังจากต้องปิดมานานแล้วหลายเดือนเนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งภายในโรงงานรุนแรงมากขึ้น โดยมีมูลเหตุมาจากความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ตรงกันของคนเพียงสองกลุ่ม นั่นคือพวกผู้บริหารกับกลุ่มคนงาน

เรื่องของเรื่องเพียงแค่คนงานกลุ่มหนึ่งต้องการลาพักผ่อนเพื่อออกประท้วงกับกลุ่มผู้ชุมนุม แต่พวกผู้บริหารกลับไม่เห็นด้วยและไม่ยอมอนุญาต จากนั้นเรื่องราวก็ลุกลามมีการทะเลาะเบาะแว้ง แบ่งพรรคแบ่งพวกกัน ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ของตัวเองโดยไม่ยอมฟังเสียงของอีกฝ่าย

พวกผู้บริหารของโรงงานคิดว่าเป็นสิทธิ์ของตัวเองที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ ทุกคนต้องเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมคือโรงงานเป็นอันดับแรก หากยื่นใบลาเพื่อไปร่วมชุมนุมกันหมดแล้วใครจะอยู่ทำงาน ยิ่งโรงงานของเขาเป็นโรงงานผลิตอาหารทะเลแช่แข็งซึ่งต้องใช้แรงงานจำนวนมากด้วยแล้วยิ่งลำบาก โรงงานทั้งระบบคงเป็นอัมพาตทำอะไรไม่ได้ แต่กลุ่มคนงานกลับไม่ได้คิดเช่นนั้น พวกเขารู้สึกแต่เพียงว่าการลาหยุดงานเป็นสิทธิ์ที่เขาจะยื่นเมื่อใด ลาเมื่อใดก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด พวกผู้บริหารไม่มีสิทธิ์หรืออำนาจใดมาห้าม

สิทธิ์ไม่เคยคิดเลยว่าเรื่องเล็กน้อยแค่นี้จะบานปลายจนเกิดการนัดประท้วงครั้งใหญ่ของกลุ่มคนงานเกือบ ๕๐๐ คน งานทุกอย่างของโรงงาน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กลายเป็นอัมพาต อาหารทะเลที่เป็นวัตถุดิบซึ่งถูกส่งตรงมาจากชาวประมงทั่วประเทศต้องถูกกองทิ้งรวมกันไว้หน้าโรงงาน รอวันที่จะส่งกลิ่นเน่าเหม็นกลายเป็นเศษซากขยะที่ไม่สามารถทำอะไรได้

หลังจากนั้นไม่กี่วันพวกผู้บริหารก็ประกาศปิดโรงงาน เพราะสถานการณ์ประท้วงหน้าโรงงานยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น มีการขึ้นเวทีปราศรัยโจมตีกลุ่มผู้บริหารโรงงานว่าเป็นพวกนายทุนหน้าเลือดที่ไม่เคยสนใจสิทธิเสรีภาพของคนงาน

สิทธิ์ซึ่งเป็นเพียงคนงานคนหนึ่งมีหน้าที่ทำความสะอาดอาหารทะเลจึงต้องพลอยหยุดงานไปด้วย ทั้งที่ความจริงแล้วชายหนุ่มไม่เคยสนใจความขัดแย้งเหล่านี้เลย และเขาเองก็ไม่เคยคิดจะเข้าร่วมการชุมนุมอะไรด้วย นับตั้งแต่อพยพจากบ้านเกิดขึ้นมาหาทำงานที่โรงงานอาหารทะเลแช่แข็งแห่งนี้ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ ซึ่งมีการชุมนุมครั้งใหญ่มีผู้ชุมนุมออกเดินประท้วงตามท้องถนนสายหลักในกรุงเทพฯ มากมายจนทำให้ต้องประกาศยุบสภา ครั้งนั้นสิทธิ์จำได้ว่ามีเพื่อนร่วมงานหลายคนเอ่ยปากชักชวนเขาไปร่วมชุมนุมด้วยที่แยกราชประสงค์ แต่ชายหนุ่มไม่ได้ไปด้วยเพราะภาพความทรงจำที่เขาเห็นในหน้าจอโทรทัศน์เมื่อครั้งมีกลุ่มผู้ชุมนุมตั้งแต่ม็อบเสื้อเหลือง ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๑ สลับกับม็อบเสื้อแดง ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ ซึ่งปรากฏภาพเหตุการณ์ความรุนแรง เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนจนทำให้มีผู้บาดเจ็บหลายพันคน มีผู้เสียชีวิตเป็นร้อยคน เสียงกรีดร้องของผู้คนกับคราบเขม่าดินปืนที่เปรอะเปื้อนตามใบหน้า ทำให้เขาไม่เข้าใจเลยว่าเพราะเหตุใด เพียงเพราะมีความคิดเห็นไม่ตรงเท่านั้น ทำไมคนพวกนี้ถึงต้องรบราฆ่าฟันกัน ทำเหมือนกับชีวิตเป็นสิ่งไม่มีค่าด้วย ทั้งที่ตัวเองต่างก็มีสิ่งที่ต้องดูแลห่วงแหนเหมือนกันทุกคน อย่างเขาก็มีลูกชายตัวน้อยที่กำลังเติบโตขึ้น ซึ่งกำลังนั่งมองตาแป๋วอยู่ตอนนี้เป็นแก้วตาดวงใจ

"เราจะกลับไปอยู่บ้านพ่อกันไหม" ภรรยาถามขึ้น ขณะที่มือข้างหนึ่ง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กำลังป้อนข้าวลูกชายง่วน

"พี่ขอทนอีกสักพักแล้วกัน"

"แต่เราไม่รู้เลยนะพี่ว่าโรงงานจะปิดไปอีกนานแค่ไหน เงินทองเราก็ร่อยหรอลงทุกวัน ฉันเป็นห่วงลูก"

"พี่รู้" สิทธิ์พูดด้วยสีหน้าเรียบเฉย ซ่อนแววตากังวลไว้อย่างมิดชิด "แต่ขอเวลาอีกหน่อย พี่ไม่อยากให้ลูกต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน"

"ไม่ใช่เพราะพี่ไม่อยากกลับไปหาพ่อหรอกนะ"

สิทธิ์นิ่งเงียบแทนคำตอบ ภรรยาจึงเอ่ยต่อไปว่า "ความจริงเรื่องมันก็ผ่านมาตั้งนานแล้ว พ่อพี่คงไม่ว่าอะไรแล้วล่ะ เรื่องที่พี่ไม่อยากกลับไปทำงานที่บ้านน่ะ"

"เอาน่า" เขาตัดบท "รอให้มันไม่ไหวจริงๆ ก่อน แล้วพี่จะกลับบ้าน... กลับไปทำงานกับพ่อเอง"

เมื่อเห็นภรรยาไม่พูดอะไรอีก สิทธิ์จึงหันกลับไปจัดการกองเอกสารทวงหนี้จากธนาคารตรงหน้าต่อ ในหัววิ่งวุ่นหา ตอนนี้เขากำลังเจอทางตันมองไปทางไหนก็ไม่เห็นทางออก คงต้องอดทนอีกสักพัก แต่หากไร้หนทางจริงๆ ทางเลือกสุดท้าย สิทธิ์คงต้องแบกหน้ากลับไปบ้านเกิดที่ต่างจังหวัด กลับไปทำอาชีพดั้งเดิมของครอบครัว ทั้งๆ ที่ละทิ้งมาหลายปี หลังจากมีปากเสียงกับพ่ออย่างหนักเมื่อหลายปีก่อน สาเหตุเพียงเพราะเขาไม่ยอมแต่งงานกับผู้หญิงที่เป็นมุสลิมอย่างที่พ่อต้องการ

ในเมื่อพ่อไม่ยอมฟัง (เสียง) ความต้องการของเขา แล้วเหตุใดเขาจะต้องยอมฟัง (เสียง) พ่อด้วยเล่า!

สิทธิ์ใช้ความอดทนเฝ้ารอดูสถานการณ์ที่โรงงานนานร่วมสัปดาห์แต่กลับไม่มีอะไรดีขึ้น จนท้ายที่สุดสิ่งที่เขาและใครหลายคนไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น เมื่อเสียงปืนนัดหนึ่งแผดเสียงขึ้นท่ามกลางกลุ่มผู้ชุมนุมจนทำให้มีผู้เสียชีวิต...

LIBT Legislative Institutional Repository of Thailand

เสียงปืนที่ได้กลบเสียงโต้แย้งทุกอย่างในใจและทำให้ชายหนุ่มต้องจำใจต้องเดินทางกลับมา 'บ้าน' อีกครั้ง

๓.

"กลับ 'บ้าน' กันเถอะ" ดูหลำหนุ่มพูดขณะนั่งบนเรือพร้อมพรรคพวกอีก ๒ ลำ ที่กำลังบ่ายหน้ากลับเข้าหาฝั่งอย่างหงอยเหงา แม้การออกทะเลครั้งนี้อาจไม่ได้ปลามากมายอย่างที่คาดหวังไว้ แต่ก็ไม่ถึงกับว่าคว้าน้ำเหลวโดยสิ้นเชิง ดูหลำอย่างเขาถึงแม้ไม่เก่งกาจอย่างพ่อแต่ก็ยังสามารถฟังเสียง มองหาปลาเพื่อลงอวนกลับฝั่งมาได้หลายสิบกิโล

ซัลมาหยิบบุหรี่จากซองซึ่งเก็บกันน้ำอย่างดีมาสูบเป็นตัวสุดท้าย ทอดสายตาออกไปมองเห็นเรือประมงพื้นบ้านลอยกระจัดกระจายอยู่เต็มอ่าว ตัดกับแนวชายหาดที่ขีดยาวเป็นเส้นตรง มีบ้านเรือนวางตัวขนานกันไปภายใต้ร่มเงาของต้นมะพร้าวที่กำลังโยกไหวล้อไปตามแรงลม...ไกลออกไปลิบๆ มองเห็นร่างผ่ายผอมของพ่อยืนรออยู่ตรงริมหาด และตอนนั้นเองที่ภาพเมื่อครั้งเขาลงทะเลฟังเสียงปลาครั้งแรกก็แล่นเข้ามาในห้วงความคิด

'ปลาเริ่มติดอวนแล้ว ลองลงมาฟังดูไหม...ซัลมา'

เมื่อได้ยินพ่อชวน เด็กหนุ่มก็รีบถอดเสื้อกองไว้บนเรือพลางหย่อนตัวลงน้ำในขณะที่มือข้างหนึ่งยังคงกำเชือกไว้แน่น เขาสูดลมหายใจเข้าปอดเฮือกใหญ่แล้วมุดหัวลงไปในน้ำ โสตประสาทได้ยินเสียงเส้นผมเสียดสีกับน้ำผสมกับเสียงน้ำทะเลที่กำลังรุกไล่อากาศในกางเกงดังประสานกันอื้ออึง ซัลมาดำหายลงไปใต้น้ำเพียงชั่วอึดใจก็สุดกลั้นพุ่งพรวดขึ้นมาเหนือผิวน้ำ ลอยคอหายใจเหนื่อยหอบ

'เป็นไง...ได้ยินเสียงอะไรไหม' พ่อถามยิ้มๆ ส่วนคนถูกถามได้แต่สายหน้าเพราะยังไม่ได้ยินเสียงอะไรเลยสักนิด

'ต้องดำน้ำให้ตัวเปียกทั้งตัวเสียก่อน แล้วค่อยดำลงไปฟังเสียงฝูงปลา'

Legislative Institutional Repository of Thailand

พ่อแนะนำ 'และที่สำคัญลูกต้องอย่ากลัว...ซัลมา ไหนคราวนี้ลองดำลงไปอีกครั้งแล้วตั้งสตินิ่งแล้วฟัง เมื่อใจลูกยอมรับลูกจะได้ยินเสียงปลาเอง'

เมื่อได้รับคำแนะนำจากพ่อ เด็กหนุ่มจึงเรียกสมาธิอยู่ครู่หนึ่งแล้วกลั้นลมหายใจลงใต้ผืนน้ำอีกครั้ง หลังจากนั้นไม่นานนักเขาก็ได้ยินเสียง...เสียงซึ่งเขาไม่เคยได้ยินได้ฟังมาก่อนเลยในชีวิต ฟังแล้วคล้ายเสียงสวดมนต์ของพระสงฆ์ที่ดังก้องสะท้อนมาจากสถานที่ไกลๆ พ่อบอกว่านั่นคือเสียงประสานของฝูงปลานับร้อยนับพันตัวพร้อมกัน

หลังจากนั้นทักษะการฟังเสียงปลาของซัลมาก็เพิ่มพูนมากขึ้นจากที่แผ่วเบาก็เริ่มดังและชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ จนท้ายที่สุดเขาก็สามารถแยกแยะเสียงปลาแทบทุกชนิดในท้องทะเลออก แต่ไม่รู้ว่าเป็นเพราะเหตุใดเมื่อความสามารถในการฟังเสียงปลาของชายหนุ่มมีมากขึ้น แต่กลับทำให้ความสามารถในการรับฟังเสียงคนอื่นโดยเฉพาะชายผู้เป็นทั้งพ่อและครูของเขากลับลดลงทีละนิดๆ ซัลมาเริ่มมีความคิดเห็นบางอย่างขัดแย้งกับพ่อมากขึ้น เริ่มตั้งแต่ความต้องการของเขาที่จะเปลี่ยนจากการใช้เรือประมงพื้นบ้านมาใช้เรือประมงปั่นไฟ เรือลากอวนแทน

พ่อรวมทั้งคนอื่นๆ ในหมู่บ้านจะได้ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยดำผุดดำว่ายร่วม ๓ ชั่วโมงเพียงเพื่อต้องการฟังเสียงปลา การใช้เรือลากอวนพวกนั้นทั้งเบาแรงกว่าและยังสามารถจับปลาได้มากกว่าเรือประมงพื้นบ้านอย่างเทียบกันไม่ติด เพียงแค่ลงทุนซื้อมาสักลำ ไม่เกินปีเขามั่นใจว่าพ่อจะต้องได้ทุนคืนแน่นอน แต่พ่อกลับไม่เห็นด้วยมิหนำซ้ำยังคัดค้านอย่างหนัก และนั่นก็เป็นครั้งแรกที่ซัลมาเริ่มมีปากเสียงกับพ่อเรื่อยมาตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ภายในบ้านไปจนถึงเรื่องการเมือง!

นับตั้งแต่พ่อหยุดออกทะเลแล้วหันมาเป็นผู้นำของหมู่บ้าน ซัลมาไม่เคยเข้าใจความคิดของพ่อเลยว่าเพราะเหตุใดจึงสนใจเรื่องการเมือง เรื่องประชาธิปไตยหนักหนา เพราะสำหรับชายหนุ่มแล้วเรื่องพวกนี้เป็นเรื่อง

LIPT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ไร้สาระสิ้นดี เขาพยายามคิดแล้วคิดอีกก็ไม่เห็นว่าเรื่องการเมืองจะมีส่วนไหนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของชาวประมงคนธรรมดาๆ อย่างตัวเองหรือพ่อเลยสักนิด สนใจไปก็ชวนให้ปวดหัวเสียเปล่าๆ ทั้งการประชุมสภาเอย การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเอย หรือแม้แต่คนเสื้อเหลืองเสื้อแดง สมานชง สมานฉันท์ ดูหลำหนุ่มไม่เคยคิดเก็บเรื่องพวกนี้มาใส่ใจแม้แต่น้อย สำหรับซัลมาแล้ว การเมืองเป็นเรื่องที่ห่างไกลมากนัก อย่างมากเขาก็แค่ไปเลือกตั้งบ้างเป็นครั้งคราว ถ้าวันนั้นไม่ออกทะเล ผิดกับพ่อที่ระยะหลังนอกจากจะติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่างใกล้ชิดแล้ว พอถึงช่วงใกล้เลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นเลือกตั้งระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ พ่อต้องอาสาเป็นกระบอกเสียงของหมู่บ้าน คอยย้ำเตือนให้ทุกคนออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง โดยพ่อจะออกไปหน่วยเลือกตั้งตั้งแต่เช้าตรู่เพื่อรอให้เจ้าหน้าที่มาเปิดหีบแกจะได้ใช้สิทธิ์เป็นคนแรก

สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นับวันดูหลำหนุ่มก็ยิ่งไม่เคยเข้าใจพ่อ...และอาจเป็นเพราะความไม่เข้าใจเหล่านี้เอง จนทำให้ท้ายที่สุดชายหนุ่มก็ตัดสินใจละทิ้งหน้าที่การเป็นคนฟังเสียงปลาที่บ้านเกิด หลบหนีหอบหิ้วภรรยาที่พ่อไม่ยอมรับขึ้นมาตั้งรกรากหางานทำในกรุงเทพฯ ปล่อยให้ภาพเมื่อครั้งถูกท้องทะเลกว้างใหญ่โอบกอดไว้เป็นเพียงภาพความทรงจำไว้ข้างหลัง!

๕.

ภาพความทรงจำบางอย่างได้ผุดพรายขึ้นราวกับกระแสน้ำหลาก เมื่อสิทธิ์ได้กลับมาเยือนบ้านเกิดอีกครั้ง โดยเฉพาะภาพผอมแกร็นอย่างคนทำงานหนักมาตลอดชีวิตของพ่อที่กำลังยืนรอรับครอบครัวของเขาอยู่ตรงท่าเรือริมหาด อันเป็นสถานที่ซึ่งพ่อเคยบอกว่าเป็นที่หลอมรวมความสมัครสมานสามัคคีของคนในหมู่บ้าน เป็นที่ระดมความคิด เป็นที่เล่นกีฬาออกกำลังกาย เป็นจุดนัดพบของผู้คน และที่สำคัญเป็นท่าเรือที่รองรับปลาจำนวนมหาศาลจากเรือประมงในช่วงสายของทุกวัน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สิทธิ์ปล่อยตัวปล่อยใจให้โยกไหวไปตามแรงคลื่น ไม่รู้ว่าเขาจะต้องทำยังไง เมื่อเจอหน้าพ่อเป็นครั้งแรกในรอบหลายปี พ่อจะยอมรับลูกชายของเขารวมทั้งภรรยาซึ่งต่างศาสนาเช่นนี้เป็นคนในครอบครัวหรือไม่ หากยอมรับก็ดีไป แต่หากไม่ล่ะ เขาจะทำอย่างไร

ชายหนุ่มครุ่นคิดด้วยหัวใจขุ่นมัวผิดกับรุ่งอรุณของทะเลในช่วงต้นฤดูฝนตอนนี้ที่กำลังแจ่มใสไร้หมอก สอดรับกับเวิ้งน้ำสีครามเข้มกว้างใหญ่จรดขอบฟ้า กระทั่งเรือที่ครอบครัวเขาโดยสารมาจอดเทียบท่าเรียบร้อยแล้ว จึงใช้มือข้างหนึ่งจูงลูกชาย ส่วนอีกข้างสะพายเป้ใบเก่าขึ้นบ่า ก่อนจะเดินเข้าไปหาชายผู้เป็นทั้งพ่อและครูคนแรกซึ่งยืนรออยู่ก่อนแล้ว

"เป็นไงบ้างซัลมา!!!" พ่อเอ่ยทักด้วยชื่ออันเป็นภาษาอิสลามที่แปลว่า 'ปลอดภัย' ชื่อเดิมที่ชายหนุ่มลืมเลือนไปนานแล้วนับตั้งแต่หนีขึ้นไปทำงานที่กรุงเทพฯ ก่อนจะเปลี่ยนชื่อมาเป็นสิทธิ์!

สิทธิ์หรือก็คือซัลมาของพ่อยกมือไหว้พลางบอกลูกชายซึ่งก็ทำตามอย่างว่าง่าย บอกไม่ถูกเหมือนกันว่าตอนนี้เขารู้สึกอย่างไร มันหลากหลายผสมปนเปกันไปหมด โชคดีที่พ่อไม่มีทีท่ารังเกียจลูกชายกับลูกสะใภ้อย่างที่คิดกลัวแต่แรก ชายหนุ่มจึงค่อยๆ ผ่อนลมหายใจออกด้วยความโล่งอก

"กลับมาบ้านคราวนี้ก็อยู่กันนานๆ ไม่ต้องรีบกลับ"

"ก็ว่าจะมาอยู่สักพักค่ะ" ภรรยาของเขาตอบ "เพราะโรงงานที่สิทธิ์ทำตอนนี้น่าจะต้องปิดไปอีกหลายเดือน ไม่รู้ว่าจะกลับมาเปิดได้อีกเมื่อไหร่ เห็นพวกคนงานยังชุมนุมประท้วงกันอยู่เลย"

"ถ้าอย่างนั้นก็มาอยู่เลยสิ" พ่อว่า "ไม่มีงานทำก็ออกเรือ เป็นดูหลำไปคอยฟังเสียงปลาเหมือนเดิม"

สิทธิ์ไม่พูดอะไร เขาใช้ความเงียบแทนการตอบรับ และหลังจากนั้นในวันรุ่งขึ้นเขาจึงตัดสินใจเดินไปขอพ่อออกเรืออีกครั้ง

"ชาวประมงอย่างเราตรงต่อเวลาโดยไม่ต้องพึ่งนาฬิกา เรารู้เวลาจาก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

การอ่านดวงดาวและก็ด้วยดวงดาวเดียวกันนี้เองที่จะนำทางเราไปสู่จุดหมาย" เสียงของพ่อดังขึ้นอยู่ด้านหลังเรือคอยสอนคอยแนะนำเหมือนเมื่อครั้งเขายังเป็นเด็กเพิ่งหัดออกทะเล

"ไม่ได้ออกเรือเสียนาน ไม่รู้ว่าจะยังได้ยินเสียงปลาอยู่หรือเปล่า" ซัลมารำพึงกับตัวเองด้วยความกังวล

"ลูกต้องมีสมาธิและเปิดใจ เมื่อใจลูกยอมรับ ลูกจะได้ยินเสียงของฝูงปลาเอง ในความนึกคิดของคนส่วนใหญ่อาจมองว่าท้องทะเลนั้นแสนจะกว้างใหญ่ไพศาล มองไปทางไหนก็ไกลสุดลูกหูลูกตาดูแล้วเหมือนไร้ขอบเขต ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ววิถีของปลาตัวหนึ่งในทะเลก็ไม่ได้กว้างกว่าเส้นทางหากินของฝูงมันเลย หากเราจะหามันให้เจอเราก็แค่ยอมรับและฟังเสียงของพวกมันเท่านั้น"

"ยอมรับ?" ซัลมาทำหน้างุนงง "ผมต้องยอมรับอะไรถึงได้ยินเสียงปลา?"

"ความแตกต่างยังไงล่ะ ถ้าลูกเปิดใจยอมรับความแตกต่างได้ ลูกก็จะเข้าใจ เมื่อลูกเข้าใจลูกก็ฟังเสียงและสามารถแยกแยะปลาแต่ละชนิดออก เพราะพวกมันร้องไม่เหมือนกัน หรือแม้แต่ปลาชนิดเดียวกันหากต่างเวลาหรือต่างฤดูกาลก็จะร้องไม่เหมือนกัน อย่างช่วงลูกปลายังเล็กมันจะร้องแบบหนึ่งพอเริ่มโตขึ้น เสียงปลาโตเต็มวัยจะร้องระงมเต็มท้องทะเลอีกแบบหนึ่ง

"แต่ทะเลก็ไม่ได้มีแต่เสียงปลาเท่านั้น"

"ใช่แล้วลูก ท้องทะเลกว้างใหญ่ไม่ได้มีแค่เสียงปลาเท่านั้น บางครั้งลูกอาจจะได้ยินเสียงของตัวเพรียง เสียงของปลากระเบนยามกระพือพื้น เสียงลูกปลาแตกฝูง เสียงร้องของโลมาที่ฟังดูแล้วคล้ายคนเป็นหวัด หรือแม้กระทั่งเสียงว่ายน้ำของปลาฉลามที่ดังหวืดหวิวฟังแล้วเหมือนเสียงลมพัดโดนใบสน สิ่งสำคัญสำหรับคนเป็นดูหลำก็คือการเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างนี่แหละ เมื่อลูกทำได้ ลูกก็จะเป็นคนฟังเสียงปลาที่เก่งไม่น้อยไปกว่าพ่อเลย"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คำพูดที่ได้ยินทำเอาชายหนุ่มรู้สึกเย็นวาบไปทั้งอก เมื่อได้ตระหนักความจริงอะไรบางอย่าง...ความจริงที่ว่า ปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นตอนนี้ ทั้งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้บริหารกับพวกคนงานจนทำให้โรงงานต้องปิดอย่างไม่มีกำหนด ทุกคนขาดรายได้ หรือแม้แต่ความขัดแย้งระหว่างเขากับพ่อที่ทำให้ต้องอพยพหอบลูกเมียหนีขึ้นไปอยู่กรุงเทพฯ ล้วนมีสาเหตุอยู่อย่างเดียว นั่นคือเพราะเราไม่ยอมเปิดใจที่จะรับฟังเสียงของกันและกัน ไม่ยอมรับในความแตกต่างไม่ว่าจะเป็นเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม หรือแม้แต่ความคิดเห็นทางการเมือง เมื่อเราไม่เปิดใจ ก็ไม่แปลกอะไรเลยที่เราจะไม่เคยได้ยินเสียงของกันและกันเลย

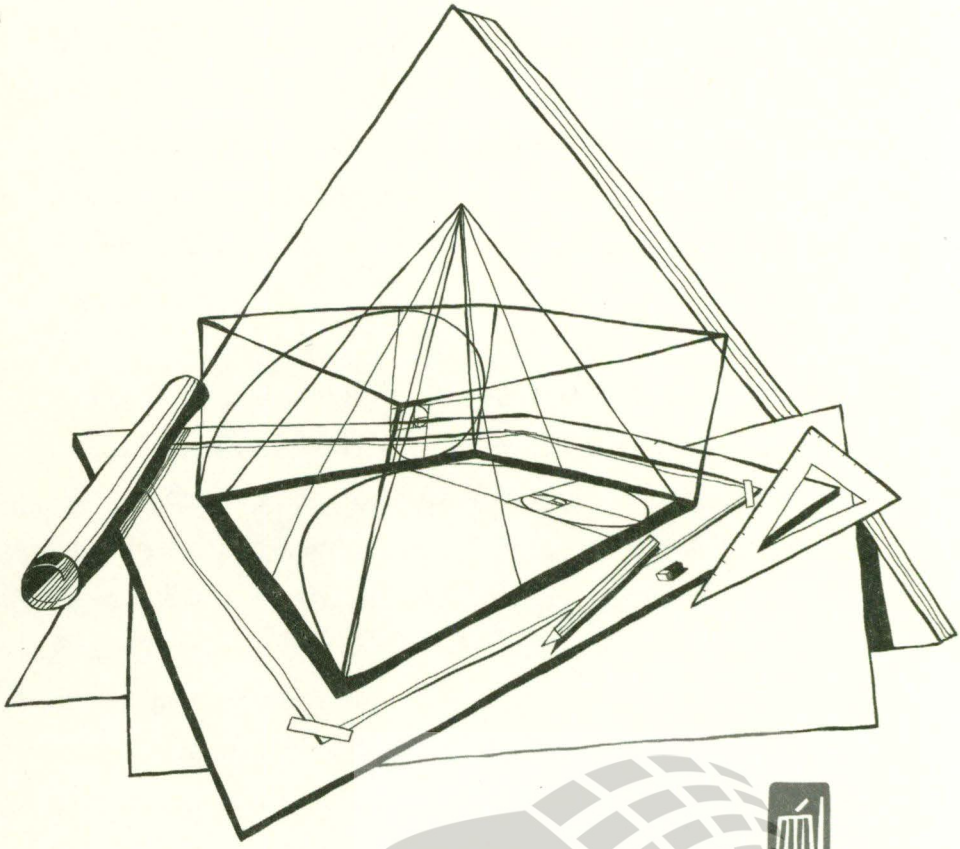
ท่ามกลางแสงสีนวลจากดวงจันทร์ที่สาดส่องกระทบเหนือผิวน้ำจนเกิดเป็นประกายสีเงินระยิบระยับ ซัลมานั่งอยู่บนเรือลำแรกกับพ่อผู้เป็นครูสอนให้เขารู้จัก 'ฟัง' เสียงของปลาเป็นคนแรก ปล่อยให้เรือลำเล็กติดเครื่องยนต์อีกสองลำแล่นตามมาอย่างกระชั้นชิด ก่อนที่ชั่วอึดใจต่อมาจะจอดทอดตัวนิ่งท่ามกลางท้องทะเลกว้าง พ่อหันกลับไปสาดไฟเพื่อให้สัญญาณ เรือสองลำนั้นจึงตอบรับด้วยการดับเครื่องยนต์ ปล่อยให้ลอยลำโยกไหวไปตามแรงคลื่น ผืนน้ำได้กลับคืนสู่ความสงัดอีกครั้ง

"พร้อมหรือยังซัลมา" เสียงของพ่อที่ดังมาจากหัวเรืออีกลำทำให้เขาซึ่งกำลังนั่งเพลินสะดุ้งเล็กน้อย ก่อนหันกลับมาพยักหน้าสองสามครั้งแทนคำตอบ แล้วจึงค่อยๆ หย่อนตัวลง ปล่อยให้แผ่นหลังเปลือยเปล่าสัมผัสท้องน้ำที่เย็นเยียบและเงียบงัน อันเป็นสัญญาณบ่งชี้ว่าอีกไม่นาน...นาฏกรรมของเขาในค่ำคืนนี้กำลังจะเริ่มต้นขึ้นอย่างเงียบเชียบ เพราะแม้ว่า 'เสียง' ที่เขาเคยได้ยินนั้นได้เลือนหายไปแล้ว แต่ซัลมาก็มั่นใจว่าหากเขาเปิดใจยอมรับความแตกต่างที่เกิดขึ้นแล้ว ในค่ำคืนนี้อย่างไรเสีย เสียงที่เลือนหายไปนั้นจะต้องกลับมาปรากฏชัดอีกครั้งแน่นอน.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

HAMAKA STUDIO

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประชาธิปไตยที่อยู่ในกล่อง

วรารัฐ วจนะวิศิษฏ์

๑.

"แบบร่างของเธอมันใช้ไม่ได้ เสาหลักที่ไม่มั่นคง ไม่ข้ามันคงพังทลาย"

คำแนะนำที่ผมทราบดีว่าคือคำสั่ง เขาคือ อีวาน เดอ ลาซอง อาจารย์ประจำรายวิชาการออกแบบโครงสร้างที่พ่วงตำแหน่งที่ปรึกษา

"อย่าให้การเรียนสถาปัตยกรรมทำให้เธอกลายเป็นเพียงหุ่นยนต์ทาสที่ร้องไห้อย่างน้อยอาทิตย์ละครั้ง"

ผมรับคำและนำแบบร่างไปปรับปรุงเสียใหม่ แต่คิดไม่ออกเสียทีว่าควรเป็นเช่นไร ได้แต่ถอนหายใจอย่างปลงตก ผมหลับนอนกับความเครียดหลายต่อหลายคืน คะนึงถึงการร่างแบบฉบับสุดท้าย ความรู้สึกของเส้นทางที่ขีดเขียนจบลง มันกระตุ้นเร้าให้ผมต้องการมัน ความกระหายใคร่ออกแบบสถาปัตยกรรมประชาธิปไตยช่างมากล้นพ้นทวี โจทย์ที่ดาษดื่น แต่กลับสร้างผลงานที่ดีไม่ได้เสียที ทำไมกันนะ

แรกตื่นนอน ผมเริ่มต้นวันใหม่ด้วยการสูดนิโคตินเข้าปอด ควันสีเทากระจายตัวเป็นรูปทรงหลากหลายคล้ายจินตนาการ ขยี้ปลายมวนให้ไฟมอดลงเหลือเพียงเถ้าถ่าน ควันสีเทาจางหายไป แต่กลิ่นของมันยังไม่เลือนรางและทิ้ง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ร่องรอยไว้บนเรือนร่าง

"ความเรียบง่าย เป็นสิ่งที่ซับซ้อนที่สุด"

ประโยคนี้ผุดขึ้นมาในหัวเมื่อได้ทบทวนบทสนทนาของผมกับชายหนุ่มปริศนา ช่วงเวลาขณะชมแกลลอรี่ผลงานศิลปะที่มงมาร์ต

ผมอาศัยอยู่ที่มงมาร์ต ตอนเหนือของปารีส ที่ตั้งของ บาสิรี ดูซาเคิล โบสถ์พระหฤทัยอันเป็นที่รู้จัก ตัวโบสถ์เป็นหินอ่อนสีขาว เมื่อกระทบกับแสงสว่างจะมีความสวยงามราวกับวิหารของพระเจ้าบนสรวงสวรรค์ปรากฏตรงหน้า ความเจิดจ้าแต่ดูอบอุ่นยามแสงแดดส่องกระทบ ผู้คนต่างประทับใจเป็นพิเศษ ดังความเชื่อในอดีตที่ว่า เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งตั้งอยู่ ณ จุดสูงสุดของปารีส

ย่านมงมาร์ตนั้นเต็มไปด้วยกลิ่นอายของศิลปะ ที่นี่เป็นต้นกำเนิดของศิลปะอิมเพรสชันนิสม์ เดิมทีย่านนี้เป็นเพียงชนบทอันห่างไกลความเจริญ จึงเป็นที่นิยมของศิลปินในการเป็นแหล่งพักพิงและชุมนุมกันด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่สูง แต่หลังจากกระแสนิยมในศิลปะอิมเพรสชันนิสม์พุ่งทะยาน ผลงานที่รังสรรค์ขึ้นของศิลปินในย่านนี้เป็นที่โด่งดัง และมีชื่อเสียงขจรไกล ย่านแห่งนี้จึงกลายเป็นที่หมายตา มันถูกพัฒนากลายมาเป็นย่านดังอันเลื่องชื่อ อาคารบ้านเรือนผุดขึ้นมาอย่างแน่นหนา มีนักท่องเที่ยวแวะเวียนมาไม่รู้จบ

คุณแม่ของผม โครินสถาปนิกสาวชาวไทยที่จากบ้านอันแสนไกลเพื่อมาตามรอยเท้าของ ชาร์ล เอดูอาร์ ฌานเนอเรต์ หรือที่คนทั่วไปรู้จักกันในชื่อ เลอ คอร์บูซิเยร์ สถาปนิกดังแห่งยุคสมัยใหม่ เธอได้พบรักกับคุณเซเนโชซ์ พ่อของผม เขาเป็นสถาปนิกเช่นเดียวกัน เรียกได้ว่า ครอบครัวผมเป็นที่รู้จักกันดีในแวดวงของสถาปนิกฝรั่งเศส ทั้งสองเป็นคู่รักที่สมบูรณ์แบบด้วยมันสมองและหน้าที่การงาน ดูเหมาะสมกันไปเสียทุกอย่าง

ในตอนนั้น ผมมองไปยังเบื้องหน้า เวลาผ่านไปนานนับ หากว่าสายตายังคงหยุดนิ่งเพียงผลงานของจิตรกรท่านหนึ่ง ผมรู้สึกได้ถึงความว่างเปล่าใน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ตัวเอง ความไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับตัวตนนั้นช่างน่าสงสาร ที่แย่ไปกว่านั้นคือการไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตนเองนั้นไม่รู้อะไร...

ภาพในหัวนึกย้อนไปถึงบทสนทนากับเพื่อนสนิท

"ทำไมถึงเอาแนวคิดเซอร์เรียลลิสม์มาใช้ในการออกแบบล่ะ? ฉันเข้าใจว่าความสนใจของนายคือ การออกแบบที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวอาคาร พื้นที่เปิดในเมือง การสัญจร การขนส่ง และสภาพแวดล้อม เช่นเดียวกับผลงานหลายชิ้นที่สำคัญของเลอ คอร์บูซิเยร์"

โอลิเว เพื่อนสนิทคนเดียวในชั้นเรียนถามผมด้วยความสงสัย

"ทำไมถึงเข้าใจเช่นนั้นล่ะ?" ผมยักไหล่ ก่อนหันกลับไปร่างแบบของตนลงในสมุดสเก็ตช์ภาพต่อ

"ไม่รู้ซี... แม่ของนายเป็นแฟนพันธุ์แท้เขานี่"

"ก็มีส่วนถูก แต่ฉันชอบที่จะทดลองหลากหลายรูปแบบวิธี งานจิตรกรรมเป็นหนึ่งในบรรดาศิลปะทั้งหลายที่ฉันสนใจ การแสวงหาแนวคิดของตัวเองโดยมองลึกไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรง ระนาบ สี เพื่อค้นหาองค์ประกอบเฉพาะตัวของมัน ความสนใจของฉันจึงอยู่ที่การมองหาโครงสร้างพื้นฐาน และการจัดระเบียบองค์ประกอบในธรรมชาติ แสวงหาหนทางพัฒนาให้กลายเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรม นี่ก็เป็นมรรควิธีในการทำงานของคอร์บูซิเยร์ด้วยไม่ใช่หรือ?"

"นั่นสินะ... แล้วนายค้นหามันเจอหรือยัง สิ่งเฉพาะตัวที่เป็นตัวตนของนาย"

ผมสะอึกกับคำถามนั้น คำตอบนั้นไม่อาจหาได้จากที่ไหนนอกจากนัยน์ตาของผม

อารมณ์หม่นหมองภายในจิตใจ สะท้อนออกมาผ่านสีหน้าและแววตา ความคิดเหม่อลอยไปยังช่วงเวลาที่เลยผ่านมา ชีวิตที่เคยฝันใฝ่ช่างแตกต่างกับโลกปัจจุบันที่ผมอยู่นัก เฉกเช่นงานเขียนของ ไรล็องด์ บาร์ตส์ เคยว่าไว้ใน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ตอนเป็นเด็กเราถูกมองว่าเป็นผู้ใหญ่ในอีกร่างหนึ่ง เนื้อแท้มันคือโลกของผู้ใหญ่ที่ถูกจำลองให้เล็กลงดั่ง "ของเล่น" มันเปรียบเสมือนโลกในวัยเด็ก สิ่งเลียนแบบจากโลกของผู้ใหญ่ สิ่งแปลกตาอันตื่นตะลึงในแรกเห็น มันกลับเป็นการฝึกให้ผมยอมรับฟังก์ชันต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกของผู้ใหญ่ มันเบียดขับความฝันและจินตนาการในพื้นที่อันคับแคบ

ของเล่นเหล่านั้นไม่เพียงเลียนแบบจากของจริง แต่ยังเป็นการลอกเลียนที่เหมือนจริงทุกระเบียบนิ้ว ไม่ต้องคิดขวนขวายที่จะรังสรรค์สิ่งใดในโลกเบื้องหน้าที่รอรับเราอยู่ เพราะทุกอย่างถูกจัดเตรียมไว้เรียบร้อยแล้ว และในตอนนี้ มันได้พรากความฝันของใครหลายคนไป

ภาพผลงานจิตรกรรมตรงหน้าราวกับช่วงเวลาที่จุดเทียนแล้วนั่งมองเปลวไฟ ทุกสิ่งรอบกายเงียบสงัดรวมถึงตัวผม

"คุณชอบภาพนี้หรือ ผมเห็นคุณจ้องมันอยู่นาน" ผมหันไปมองตามเสียง เพียงชายแปลกหน้าวัยกลางคนไม่ต่างจากคนทั่วไปที่มาเข้าชมผลงานศิลปะ แว่นตาที่สวมช่วยเพิ่มความสุขุมได้มาก ผมละสายตาจากเขาหันกลับมาที่ภาพนั้น

"ครับ คนวาดภาพนี้คงมีจิตใจและความคิดที่คมชัด ไม่มีลังเลแม้สักนิด ทว่าดูผ่อนคลาย และอ่อนโยนในคราวเดียวกัน ราวกับว่านี่คือตัวตนของเขา มันสื่อความหมายได้อย่างทะลุแจ้งแทงตลอด และเขาลงมือทำมันด้วยใจแน่วแน่..." ผมลังเลเพียงครู่หนึ่งก่อนจะถามออกไปอย่างไม่แน่ใจว่าจะได้รับคำตอบกลับมาหรือไม่

"คุณคิดว่าคนเราจะรู้ได้อย่างไรว่า สิ่งที่ทำอยู่มันเป็นสิ่งที่เราต้องการโดยแท้จริง?"

"อืม... มันก็ขึ้นอยู่กับว่า เรารู้จักตัวตนของเราดีแค่ไหน ผมคิดว่าเป็นเช่นนั้นนะ"

"แล้วเราจะรู้จักตัวตนของเราได้อย่างไร ตัวตนอันจริงแท้ของเรา ไม่ใช่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สิ่งที่รับมา"

"เราสร้างตัวตนจากการเรียนรู้ที่จะสวมบทบาทของผู้อื่น และหลอมรวมเอาทัศนคติของบุคคลอื่นทั่วไป รวมถึงการซึมซับเอากฎเกณฑ์ร่วมของสังคมมาเป็นส่วนหนึ่งของเรา ดังนั้นตัวตนของเราจึงมีสองด้าน ด้านหนึ่งคือตัวตนที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือจะเรียกว่าตัวตนที่รับมาอย่างที่คุณบอกก็ได้ ส่วนอีกด้านหนึ่ง คือส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะของตัวเราเอง" เขาเงียบไปสักครู่ เอามือสอดเข้าไปในกระเป๋ากางเกงก่อนจะพูดต่อ

"ผมว่าคุณเข้าใจในส่วนนี้ดี เพียงแต่คุณกำลังสับสนว่าสิ่งไหนจริงแท้สิ่งไหนลวง" ราวกับว่าเขาสามารถอ่านความคิดคนได้ ผมหันไปเผชิญหน้าเขา มองให้ลึกลงไปในดวงตาคู่นั้น หากมีความเร้นลับหรือกลใดซ่อนอยู่ ผมอยากจะให้มันช่วยเผยความจริงในตัวผมออกมา

"ผมไม่สามารถอ่านความคิดคุณได้หรอกนะ เผื่อคุณอยากรู้ และไม่มีใครสามารถด้วย มีเพียงการคาดเดาด้วยความน่าจะเป็นทางสถิติ แต่ศิลปะต่างหากที่บอก ศิลปะมันไม่ได้อ่านคุณ แต่คุณต่างหากที่อ่านมัน และมันทำหน้าที่สะท้อนสิ่งที่คุณคิดออกมา"

ผมหันกลับไปพิจารณาภาพนั้นอีกครั้ง แอบผิดหวังเล็กน้อยที่มันไม่เป็นดังใจนึก

"ผมอาจจะตอบคำถามคุณไม่ได้..." เขาพูดขึ้นอีกครั้ง ผมรับรู้ได้เพียงระยะห่างที่ลดลง "แต่ผมอยากให้คุณลองถามตัวเองว่า เราได้มาเป็นอย่างที่เราเป็นอยู่ปัจจุบันนี้ได้อย่างไร?"

ผมขมวดคิ้ว หันกลับไปหาเขาอีกครั้ง จึงได้รู้ว่าเขาสูงชะมัด เขาสูงกว่าผมมาก ผมสูงเพียงปลายจมูกของเขาเท่านั้น กลิ่นอายที่สัมผัสได้ถึงน้ำหอมซีตรัสถูกใช้กลบกลิ่นที่คล้ายน้ำมันเมล็ดพืชสกัด ไม่ผิดแน่ เขาเป็นจิตรกรหรือไม่ก็คนที่ชอบวาดรูปสีน้ำมันเป็นแน่ ในตอนนั้นเอง เขาก็ยื่นนามบัตรมาตรงหน้า

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"ผมอยากเชิญคุณเข้าชมนิทรรศการผลงานประติมากรรมที่จะจัดขึ้นในอาทิตย์หน้าที่โรงเรียนของผม หากว่าคุณสนใจ และหวังอย่างยิ่งว่าคุณจะตอบรับ"

ผมยกนามบัตรนั้นขึ้นมาอ่าน

"เชเยนน์ โครว์ งั้นหรือ?" คิ้วขมวดอย่างนึกสงสัย ความรู้สึกเหมือนเคยได้ยินชื่อนี้จากที่ไหนมาก่อน พลันรูม่านตาขยายขึ้น ไม่ผิดแน่ เขาคือเจ้าของภาพวาดนี้ เพียงเมื่อเงยหน้าขึ้นมากลับพบว่าร่างของเขาได้อันตรธานหายไปท่ามกลางผู้คนเสียแล้ว

๒.

คุณลาซองเดินเข้ามาในห้องสโลป เสียงรองเท้ากระทบพื้นเป็นจังหวะรวดเร็ว ดั่งเสียงรัวกลอง เขาก้าวผ่านไปยังโต๊ะหน้าห้องและวางปึกกระดาษลง เสื้อสูทถูกถอดออกวางบนพนักเก้าอี้ เขาจัดแจงการแต่งตัว กระแอมหนึ่งครั้ง และเริ่มการบรรยายด้วยความเร็วไม่มัวเสียเวลาแม้แต่น้อย

เสียงที่แน่นและมีประสิทธิภาพของเขา ถูกขยายด้วยเครื่องกระจายเสียง ทุกๆ อย่างถูกอัดแน่นและเติมเต็มทุกๆ ช่วงเวลา ราวกับว่าเขามีสิ่งที่อยากจะพูดมากเกินไปกว่าที่เขาจะมีพื้นที่พอ

"มันน่าจะเป็นไปได้ที่จะถกเถียงกันในเรื่องที่ผมเพิ่งอธิบายไป พวกคุณรู้ไหม ผมกล้าที่จะแหกทุกกฎของคุณ เพราะในผนังหินมันบอกว่า 'จิตวิญญาณต้องการสิ่งที่เป็นอุดมคติมากกว่าสิ่งที่เป็นจริง' งานสถาปัตยกรรมถูกขับเคลื่อนด้วยความเชื่อในเรื่องของความเป็นจริงและความเป็นกายภาพ ผลงานเหล่านั้นมักถูกผลักดันด้วยเรื่องของ วัสดุ รูปทรง การจัดวาง สาระรายละเอียด แม้ว่าสถาปัตยกรรมถูกผูกติดอยู่กับแนวคิดแก่นแท้ของตัวมันเอง แต่ก็ถูกถกเถียง แสดงตัวอย่าง อธิบาย แม้แต่นิยาม ผ่านตัวแทนเกือบ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แทบทั้งหมด...”

อย่างไรก็ตาม การบรรยายครั้งนี้ลึกซึ้งเกินกว่าสามัญสำนึกของพวกเราจะขยับขยายกลายเป็นคำถามได้ทัน ทั้งห้องจึงมีเพียงความเงียบเข้ามาคลี่คลุม

ขณะที่ผมเดินลงสู่มหาสมุทรสำนึกคิด คล้ายกับคิดอะไรบางอย่างออก จากนั้นก็จมลงไปอย่างเงียบเชียบ ทว่าความคิดนั้นได้ย่างเข้าไปสู่ผืนหมอกคลุมเครือแห่งความปรารถนาภายในใจ สิ่งที่น่ากลัวคือ ผมไม่รู้ว่า ‘ผมไม่รู้อะไร’ แต่สิ่งที่น่ากลัวที่สุดคือ ผมคิดว่ารู้ แต่จริงๆ กลับไม่รู้อะไรเลย ดังนั้น ผมจึงรู้ว่า ผมไม่รู้อะไรเลย

“อาจารย์ครับ สถาปัตยกรรมมันสามารถบอกความจริงได้ไหมครับ” ในที่สุดความกล้าที่มีก็ถูกถ่ายทอดออกไป ผมเห็นเขากระตุกยิ้มอย่างพอใจ

“สถาปัตยกรรมมันไม่ได้พูด เช่นนั้นมันไม่ได้บอกความจริง มันทำหน้าที่สะท้อนสิ่งที่เธอคิดออกมา บางครั้งผู้ชมจะกลายเป็นเหมือนวัตถุแห่งการจ้องมอง บางทีผู้ชมก็อาจกลายเป็นสิ่งที่ถูกแสดงแทนงานสถาปัตยกรรม แต่ภาษาทางสถาปัตยกรรมเป็นมากกว่าสิ่งที่ปรากฏอยู่ให้เห็นเป็นผนัง บัว เสาคาน หรือฝ้าเพดาน สถาปัตยกรรมมีความสามารถที่จะเผยแก่นแท้ของตัวมันเองได้ แต่แก่นแท้นั้นจะปรากฏต่อคนก็ต่อเมื่อคนรับรู้สถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่รับรู้ได้ทั้งจากทางตา หู จมูก กาย ลิ้น สถาปัตยกรรมจึงเป็นจุดหมายปลายทาง ไม่ใช่เป็นเพียงสื่อกลางเพื่อไปหาอย่างอื่น...” เขาเดินขึ้นมาหน้าห้องและพูดต่อด้วยท่าทีจริงจังกว่าทุกครั้ง

“...พวกเธอลองนึกดูว่า คนคนหนึ่งอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมแบบหนึ่งก็เป็นแบบหนึ่ง ภายใต้สภาพแวดล้อมอีกแบบก็เป็นแบบหนึ่ง นี่คือสิ่งที่เรารับรู้เมื่อมองจากข้างนอกเข้าไป แต่ถ้ามองจากข้างในออกมาข้างนอกล่ะ? เมื่อใดที่คนคนหนึ่งเกิดการรับรู้สภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว รับรู้พื้นที่ว่างและเติมเต็มตัวเองลงไป คนคนนั้นก็จะบังเกิดความเป็นตัวตนภายใต้โครงสร้างทั้งหมดนั้นเท่าที่โครงสร้างนั้นจะอนุญาตให้เกิดตัวตนได้ๆ ขึ้นได้”

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เย็นวันนั้น หลังจากที่การบรรยายได้จบลง ความสงสัยมันได้งอกงามขึ้นมาในใจ เท้าทั้งสองก้าวออกจากไป ฝุ่นหนากระจายตัวอัดแน่นในบรรยากาศ หมอกฝุ่นปกคลุมทั่วเมือง มีอาคารเก่ารายล้อม ผมเดินผ่านถนนแห่งความเงียบ หมุดหมายคือ ที่ตั้งแห่งสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่า โรงเรียนศิลปะเก่าแก่ใจกลางเมือง

ภายในงานผมสะดุดตากับผลงานชิ้นหนึ่ง ชื่อของมันคือ ปริซึมแห่งประชาธิปไตย ขนาดของมันใหญ่ยักษ์ จนไม่อาจมองเห็นทั้งหมดได้เพียงสองตา ผมเห็นมันเพียงสามด้านจากข้อจำกัดของระยะทาง รอบๆ ตัวมัน จนไม่อาจบอกได้ว่ามันมีกี่มุม ไม่สามารถบอกได้ว่า เป็นปริซึมห้าเหลี่ยม หกเหลี่ยม หรือกี่เหลี่ยม ผมไม่อาจเห็นมุมมองด้านอื่น แม้ขยับทิศทางตำแหน่งมุมมอง ผมก็ยังคงเห็นมันเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

"ถึงแม้ว่าจะมองเห็นรูปลักษณ์ไม่ต่างจากเดิม แต่คุณย่อมรู้แก่ใจว่ามันเปลี่ยนแปลง"

เสียงปริศนาดังมาจากข้างหลังเยื้องไปทางซ้ายมือ ผมรับรู้ได้เช่นนั้น เพราะอวัยวะรับเสียงและสมองประมวลผลผ่านความถี่การสั่นของคลื่นเสียง จนรับรู้ระยะทาง เขาไม่ใช่ใครอื่นนอกจากคุณเชเยนน์ โครว์ ที่ชักชวนผมมานั่นเอง

"แต่ความหมายก็ไม่ได้แตกต่างกันหรอกหรือครับ?"

"ก็นะ... มันเหมือนอย่างที่ใครๆ ต่างเข้าใจพวกคุณว่า สถาปนิกนั้นแค่ออกแบบอาคาร สร้างอาคาร แต่ความเป็นจริงไม่ใช่เลย พวกเขาสร้างสรรค์ความคิดที่เกี่ยวข้องกับอาคารต่างหาก ฉะนั้น สถาปนิกจึงเป็นนักทฤษฎี พวกเขาเป็นนักปรัชญาที่ตั้งคำถามว่า อาคารคืออะไร และมันควรจะเป็นเช่นไร" เขาเอ่ยขึ้นเป็นจังหวะเดียวกับที่ร่างของเขาก้าวขึ้นมายืนในระนาบเดียวกัน มือทั้งสองสอดเข้าไปในกระเป๋ากางเกงก่อนจะพูดต่อ

"โอ้! คุณรู้ด้วยหรือว่าผมเรียนทางด้านนี้"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"อีวาน เดอ ลาซอง เป็นเพื่อนเก่าของผมเอง" เขาหัวเราะเบาๆ ในขณะที่ผมพยักหน้ารับอย่างเข้าใจอะไรบางอย่าง เขากล่าวเสริมอีกว่า ในวันที่เราเจอกัน คุณลาซองเองก็อยู่ที่นั่นด้วย เพียงแต่ไม่อยากแสดงตัว

"คุณช่วยอธิบายความหมายของงานชิ้นนี้ที่พูดค้างไว้ก่อนหน้าได้ไหมครับ?"

ผมใคร่สงสัยปริศนาที่คาใจ เขายิ้มและพยักหน้ารับ

"เวลาคุณมองงานชิ้นนี้ คุณได้แต่มองมันในมุมที่ปรากฏต่อสายตา การรับรู้ในทุกด้านมิอาจเป็นไปได้ เพราะยึดติดอยู่แค่ระดับของมุมมองแบบเดิม"

ในตอนนี้ผมเริ่มตั้งคำถามว่า หากผมต้องการสัมผัสหรือรับรู้มุมมองเพิ่มเติม ผมอาจต้องหมุนหรือวิ่งวนรอบปริซึมนั้นจนครบทุกด้าน แต่ต่อให้ทำเช่นนั้น ผมก็ทำได้เพียงรับรู้แง่มุมที่แตกต่างออกไป ไม่ใช่รับรู้ทุกแง่มุมพร้อมๆ กัน

เขานำผมขึ้นไปยังชั้นสองที่มองเห็นโถงจัดแสดงตรงกลางซึ่งงานชิ้นนี้วางอยู่ เมื่อมองจากตรงนี้ ผมกลับเห็นว่ามันมีหกมุม หกด้าน ผมรับรู้จากการมองเห็นด้านบนของมัน หากว่ามองแบบปกติทั่วไปกลับเข้าถึงได้เพียงสามหลัก มองเห็นเพียงสามด้านในแต่ละมุม และมากกว่านั้น มันมีมุมมองในฐานะที่เป็นโครงสร้าง และมุมมองในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต เมื่อมนุษย์เอาตัวเองเข้าไปใช้พื้นที่นั้น

"เป็นไปได้ไหมที่จะมองมันจากข้างใน?" ผมหันไปถามเขา ในตอนนั้นเอง นิ้วของเขาก็ชี้ไปยังบริเวณระหว่างจัตุรัสที่ตั้งแห่งปริซึมประชาธิปไตยกับกลุ่มคนเยื้องไปทางด้านหลังของมัน ผู้คนบางส่วนกำลังรอเข้าไปชมผลงานจากภายใน

"ถ้าคุณเข้าไปในนั้น คุณจะมองเห็นทั้งหกด้านในคราวเดียวกัน แต่ว่ามุมมองก็จะต่างไปจากการมองจากมุมนี้"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ร่างกายของผมตอนนี้กำลังทำหน้าที่เชื่อมโยงเข้ากับขอบเขตของพื้นที่ มันกำลังตระหนักรู้ถึงพื้นที่และตำแหน่งของผมในพื้นที่นั้น ความรู้สึกเหมือนคลื่นเล็กๆ ลูกแรกซัดเข้าหา สายตาที่ทอดมองลงไปเบื้องล่างราวกับค้นพบร่องรอยความจริงบางอย่าง

ผมเอาแต่ยึดติดความหมายจากสายตามองเห็น ผมเข้าใจมันในฐานะภาพแทนที่สังคมบอกกล่าว จากการติดป้ายกล่าวอ้างว่านี่คือ ปริซึมประชาธิปไตย ผมเอาแต่มองหาความหมายที่เป็นสากล จนหลงลืมความหมายที่ปัจเจกชนคนหนึ่งจะสามารถเข้าใจมันได้ เช่นนี้เราจึงถูกหลอก แต่ที่จริงนั้นกลวงเปล่า ไม่มีอะไรเลย ต่อให้สถาปัตยกรรมนี้จะพังทลายกลายเป็นเศษธุลี เราก็คงยังรับรู้การมีอยู่ของประชาธิปไตยได้ เพราะเรารับรู้ถึงการมีอยู่ ไม่ใช่เพียงปรากฏให้เห็น

๓.

ภายในห้องทำงานได้ปรากฏกระดาษร่างแบบแผ่นหนึ่ง แบบร่างที่ผมคิด ผมใช้กระจกใสมาเป็นวัสดุสำคัญ เพราะเราสามารถเห็นสาระของโครงสร้างแบบใหม่นี้ได้อย่างชัดเจนที่สุดเมื่อเราใช้กระจกเป็นผนังภายนอก แต่การจะนำกระจกมาใช้งานได้อย่างสมเหตุสมผล จะต้องออกแบบอาคารให้มีโครงสร้างแบบเสารับน้ำหนัก โดยที่ผนังภายนอกจะไม่ได้รับน้ำหนัก เช่นนั้นการใช้กระจกจะส่งผลให้เกิดทางออกใหม่ๆ และมุมมองที่เปลี่ยนไป

สถาปัตยกรรมนี้เหมือนเรามองเข้าไปในดาราจักรผ่านกล้องโทรทรรศน์ มันบ่งบอกถึงอิสระ และความลื่นไหล วิธีการจัดการกับพื้นที่ว่างก็แตกต่างออกไป อีกอย่างหนึ่งคือ อาคารนั้นจะมีความเบาและยืดหยุ่น เหมือนตอนที่มันถูกวาดหรือออกแบบ มันไม่ใช่สิ่งที่แข็งกระด้าง

"ความรู้สึกที่เปิดกว้างและความรู้สึกเข้าถึงได้" นั่นเป็นที่มาของไอเดีย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

การออกแบบนี้ "เปิดกว้าง และมีส่วนร่วม" คือเป้าหมายของผม

การเปิดกว้าง แทนด้วยวัสดุกระจก การมีส่วนร่วม แทนด้วยอาคารที่มีลักษณะตรงไปตรงมา สามารถเข้าใจผังอาคารและเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้ผมยังใช้วัสดุที่มีความหลากหลาย รูปทรงที่ไม่เจาะจง ระดับสูงต่ำ เบี่ยงเบนวิถีการมองเห็น เพราะประชาธิปไตยไม่ใช่สถาปัตยกรรมที่สร้างมาไว้เพียงมองเห็นแง่งามแต่ภายนอก บางครั้งเราไม่อาจมองเห็นมันทุกด้านจนกว่าจะเข้าไปข้างใน ผมเพิ่งเข้าใจมันก่อนที่สุดท้ายแบบร่างของผมจะกลายเป็นเพียงหน้ากระดาษเปล่า

นับแต่คราวนั้น ผมก็เริ่มเข้าใจโลกนี้ต่างออกไป การออกแบบโดยละเลยเงื่อนไขส่วนบุคคลนั้นย่อมมิอาจสร้างความยั่งยืนขึ้นมาได้ ในเมื่อมันก็เหมือนประชาธิปไตยที่ปัจเจกชนทุกคนควรได้รับความเคารพในฐานะองคาพยพหนึ่งของสังคม ยิ่งไปกว่านั้น การสร้างพื้นที่ในการรับรู้สิ่งที่สถาปัตยกรรมปรากฏตัวออกมา และวิธีการที่มันจบลงไป อย่างไม่ถูกบิดเบือนและโปร่งใส ทุกคนเข้าถึงได้

ณ เวลานี้ผมรับรู้ได้ถึงตัวตนของมันแล้ว ตัวตนของประชาธิปไตยที่อยู่ในผลงานของผม.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กุญแจสำรอง

พยุงศักดิ์ แบบอย่าง

ไม้กั้นทางถูกดึงกลับลงมาหลังจากรถยนต์สีขาวเคลื่อนผ่านไปอย่างช้า ๆ มันถูกดึงลงมาเพื่อทำหน้าที่ของมันอีกครั้ง หน้าที่ที่ว่านี้ก็คือการปิดกั้นเส้นทางไม่ให้รถยนต์คันอื่น ๆ แล่นผ่านไปมา เว้นช่องว่างระหว่างปลายไม้กั้นกับคลองระบายน้ำฝั่งตรงข้ามเพียงให้คนเดินได้เท่านั้น แต่ถึงอย่างไรมันก็ยังกว้างมากพอที่จะขับรถมอเตอร์ไซค์ผ่านได้ เมื่อสาวเชือกดึงไม้กั้นลงมาจนสุด ชายวัยเกษียณจึงล็อกกุญแจเพื่อความแน่นหนา ถึงแม้ร่างกายจะโรยราตามวัย หูตาฝ้าฟางไปบ้าง แต่เสียงของรถมอเตอร์ไซค์คันหนึ่งที่กำลังขับตรงเข้ามาด้วยความเร็วเกินความจำเป็น ทิศทางดูเหมือนว่ากำลังจะขับผ่านช่องว่างที่เว้นไว้ให้คนเดิน นั่นทำให้ชายวัยเกษียณถึงกับต้องเหลียวหลังไปมอง ความเร็วนั้นไม่เท่าไหร่ หากพลาดพลั้งไปเกี่ยวเข้ากับปลายเสาไม้กั้นจนกลิ้งโค่โล่ลงคลองระบายน้ำไปก็จะได้สมน้ำหน้าให้สาแก่ใจ แต่ความดังจากท่อไอเสียนั่นทำให้ชายวัยเกษียณอดรนทนไม่ไหว

"จะรีบไปตายหรือไง" ชายวัยเกษียณรวบรวมเสียงที่มีตะโกนออกไปเป็นจังหวะเดียวกันกับที่เด็กหนุ่มเจ้าของความเร็วและความดังเบาเครื่องเพื่อจะขับรถมอเตอร์ไซค์ผ่านช่องว่างระหว่างไม้กั้น นั่นทำให้เขาได้ยินเสียงตะโกนของชายวัยเกษียณเข้าไปเต็ม ๆ สองรูหู

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"ปากแบบนี้ ไม่อยากแก่ตายหรือไงตาเปี๊ยก" เด็กหนุ่มเบรกรถจนตัวโก่งแล้วตะโกนสวนกลับมายังชายวัยเกษียณที่มีชื่อว่า "ตาเปี๊ยก" การระบุชื่อเสียงเรียงนามได้เช่นนี้ เป็นเพราะเด็กหนุ่มมีบ้านอาศัยอยู่ซอยเดียวกันกับตาเปี๊ยก เหตุการณ์ทำท่าจะบานปลาย ถ้าไม่ได้ชายหญิงวัยกลางคนมาห้ามศึกเสียก่อน ทั้งสองคนลงมาจากรถยนต์สีขาวที่เพิ่งเคลื่อนผ่านไม้กั้นทางไปก่อนหน้านี้ นอกจากทั้งสองคน ในรถยังมีเด็กชายชั้นประถมสี่อีกคนที่เปิดกระจกรถชะโงกหน้ามาดูเหตุการณ์

"พอแล้วพ่อ เข้าบ้านเถอะ เดี๋ยวความดันก็ขึ้นอีกหรอก" ชายวัยกลางคนที่ลงมาช่วยห้ามศึกก็คือลูกชายของตาเปี๊ยก เขาหยิบยกอาการป่วยไข้มาใช้เป็นข้ออ้างในการห้ามศึกครั้งนี้ ส่วนหญิงวัยกลางคน ลูกสะใภ้ของตาเปี๊ยกรีบโบกมือให้เด็กหนุ่มขับมอเตอร์ไซค์ออกไป ซึ่งเด็กหนุ่มยินยอมตามนั้น แต่ก็อดไม่ได้ที่จะท้าทายตาเปี๊ยกด้วยการเร่งเครื่องรถใส่อยู่สองสามทีเพื่อโชว์ความดังของท่อไอเสียก่อนจะขับออกไป นอกจากเสียงที่ดังขวนประสาทเสียแล้ว ลีลาท่าทางขณะขับรถออกไปก็ยังยียวนกวนประสาทไม่แพ้กันโดยเฉพาะประสาทของตาเปี๊ยก

"บอกแล้วว่าไม่ต้องไปใจดีเว้นที่ไว้ให้พวกมัน" ตาเปี๊ยกยังไม่คลายความโมโห

"เข้าบ้านเถอะพ่อ เดี๋ยวผมไปทำงานไม่ทัน" กว่าจะยอมเดินกลับเข้าบ้านได้ ทั้งลูกชายและลูกสะใภ้ของตาเปี๊ยกต้องใช้เวลาล่อมอยู่นานพอดู

หลังจากลูกชายและลูกสะใภ้กลับไปขึ้นรถขับออกไปทำงานแล้ว ตาเปี๊ยกเดินย้อนกลับไปตรวจสอบแม่กุญแจที่ปลายไม้กั้นทางอีกครั้งเป็นคำรบสอง เพื่อให้แน่ใจว่าล็อกแน่นหนาดีแล้ว มันเป็นสิ่งที่ตาเปี๊ยกทำเป็นประจำทุกวันไม่เฉพาะวันนี้ ทำราวกับว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญอันจะละเว้นไม่ได้ เช่นเดียวกันกับครั้งที่ตาเปี๊ยกรับราชการทหาร ทำหน้าที่เป็นรั้วของชาติคอยปกป้องอธิปไตย ไม่ให้อริราชศัตรูมารุกราน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานตามหน้าที่ ทำให้ตาเปี๊ยกไต่เต้าจากทหารชั้นประทวน ก่อนจะเกษียณอายุราชการด้วยยศร้อยเอกเมื่อห้าปีที่แล้ว เป็นปีเดียวกันกับที่มีการรัฐประหารครั้งล่าสุด สามเดือนสุดท้ายของการรับราชการทหาร ตาเปี๊ยกได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้พาลูกน้องขับรถลาดตระเวนไปตามพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อดูแลและรักษาความสงบเรียบร้อย จนมาพบเข้ากับป้ายประกาศขายที่ดินผืนนี้ หลังเจรจาต่อรองกับเจ้าของที่ดินจนเกิดความพอใจกันทั้งสองฝ่าย ตาเปี๊ยกนำเงินบำเหน็จบำนาญที่ได้หลังจากเกษียณและเงินมรดกที่ได้จากพ่อแม่ซื้อที่ดินขนาดสองร้อยตารางวาและปลูกบ้าน เพื่อใช้ชีวิตหลังเกษียณกับเมีย จนเมื่อสองปีที่แล้ว ลูกชายคนเดียวกับลูกสะใภ้ของตาเปี๊ยกตัดสินใจย้ายจากบ้านเช่าใกล้ที่ทำงานมาปลูกบ้านอีกหลังในพื้นที่เดียวกัน ก่อนจะอพยพครอบครัวมาอยู่ด้วย เพราะเป็นห่วงที่ตาเปี๊ยกต้องอยู่คนเดียว หลังจากเมียของตาเปี๊ยกได้ตายไปด้วยโรคมะเร็ง

บ้านของตาเปี๊ยกอยู่ท้ายซอยซึ่งถนนมาบรรจบพอดิบพอดี ด้วยความเชื่อส่วนตัวเกี่ยวกับความลี้ลับของทางสามแพร่ง ตาเปี๊ยกจึงสละพื้นที่บริเวณด้านข้างที่ดินของตัวเองราวๆ ยี่สิบตารางวา เพื่อทำทางเข้าออกเชื่อมกับถนนในซอย ไม่ให้ถนนตรงดิ่งมาที่ประตูหน้าบ้านตามความเชื่อ ระยะทางตั้งแต่ปากซอยถึงบ้านตาเปี๊ยกราวๆ เจ็ดร้อยเมตร ที่ดินด้านท้ายซอยถัดจากบ้านของตาเปี๊ยกเป็นที่รกร้างของหน่วยงานราชการ มีต้นไม้ใบหญ้าขึ้นเต็มไปหมด ซึ่งเป็นไปตามปรารถนาของตาเปี๊ยกที่ชอบความร่มรื่นของแมกไม้ การมีบ้านอยู่เป็นหลังสุดท้ายช่วยลดความพลุกพล่านของผู้คน แลดูเป็นส่วนตัวตามความคิดของตาเปี๊ยก

กระทั่งเมื่อปีที่แล้ว ทางการได้ใช้พื้นที่รกร้างของหน่วยงานราชการติดกับบ้านของตาเปี๊ยก พร้อมกับเวนคืนที่ดินของประชาชนใกล้เคียง เพื่อตัดถนนเป็นทางลัดเชื่อมระหว่างถนนใหญ่สายสำคัญสองสาย ซึ่งขึ้นชื่อเรื่องปัญหาการจราจรติดขัดเป็นอันดับต้นๆ ของกรุงเทพมหานคร ทางลัดที่ว่านี้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ตัดผ่านท้ายซอย ขนานไปกับบ้านและที่ดินของตาเปี๊ยก ทางที่ตาเปี๊ยกสละที่ดินทำขึ้นเพื่อเลี่ยงความลี้ลับเกี่ยวกับทางสามแพร่ง เมื่อถึงตอนนี้นอกจากจะเชื่อมต่อกับถนนในซอยแล้ว ยังเชื่อมต่อกับทางลัดที่ตัดใหม่ไปออกถนนใหญ่อีกเส้นได้ด้วย แม้ว่าตอนนี้ทางลัดที่ว่าจะยังสร้างไม่เสร็จ และยังไม่เปิดใช้เป็นทางการ แต่ก็มีชาวบ้านละแวกนี้แอบใช้เพื่อร่นเวลาในการเดินทางหากต้องการมุ่งหน้าไปยังถนนใหญ่อีกเส้นหนึ่งบ้างแล้ว

แรกๆ ตาเปี๊ยกพอใจกับทางลัดที่ตัดขึ้นใหม่นี้แม้จะต้องสูญเสียความร่มรื่นของแมกไม้ และความเป็นส่วนตัวไปบ้าง ด้วยว่าเวลาจะไปไหนมาไหนแทนที่จะต้องออกไปทางหน้าปากซอยแต่เพียงอย่างเดียว เพื่อไปผจญกับสภาพการจราจรติดขัด กว่าจะฝ่าฟันไปได้ก็เสียเวลาอยู่มากโข ต่างจากการใช้ทางลัดท้ายซอยที่ร่นเวลาไปได้เกือบครึ่งต่อครึ่ง

ไม่ใช่เฉพาะแต่ครอบครัวตาเปี๊ยกอย่างเดียวที่ใช้เส้นทางลัดนี้ คนในซอยอีกหลายคนก็ใช้มันเช่นกัน ทั้งรถยนต์ รถมอเตอร์ไซค์ รถจักรยาน หรือกระทั่งการเดินเท้าผ่านถนนที่ตาเปี๊ยกสละที่ดินสร้างขึ้นเพื่อเลี่ยงความลี้ลับของทางสามแพร่ง เริ่มขวักไขว่ไปด้วยผู้คนและยานพาหนะ ความคิดของตาเปี๊ยกที่ว่าถนนข้างบ้านที่เชื่อมต่อกับถนนในซอย ทั้งตัวถนนและที่ดินเป็นของตัวเอง หากไม่ยินยอมให้ใครผ่านก็ย่อมเป็นสิทธิ์อันชอบธรรมที่พึงกระทำได้ ความคิดนี้เริ่มก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาเรื่อยๆ ในหัวสมองของตาเปี๊ยก แต่ก็ยังไม่ผ่านด่านความเสียสละต่อสังคมและส่วนรวมที่ลูกชายกับลูกสะใภ้นำมาคานความคิดของตาเปี๊ยกไปได้

ก่อนหน้าที่จะมีการตัดถนนใหม่เพื่อใช้เป็นทางลัด บริเวณข้างบ้านที่ตาเปี๊ยกสละที่ดินทำถนนเชื่อมต่อกับถนนในซอย หลานชายตาเปี๊ยกมักใช้พื้นที่นี้เป็นลานในการเล่นและออกกำลังกาย ทั้งการเล่น สเก็ตบอร์ด ปั่นจักรยาน ด้วยว่าปลอดจากผู้คนและยานพาหนะ นานๆ ทีจึงจะมีรถมาใช้พื้นที่ในการกลับรถสักครั้ง เหตุการณ์ที่นำมาซึ่งไม้กั้นทางเกิดขึ้นในเย็นวันเสาร์วันหนึ่งเมื่อ

Legislative Institutional Repository of Thailand

สองเดือนที่แล้ว

ขณะที่หลานชายตาเปี๊ยกกำลังเพียรพยายามฝึกท่าใหม่ๆ ในการเล่นสเก็ตบอร์ด รถกระบะคันหนึ่งไม่ทันสังเกต ขับมาด้วยความเร็วจนเกือบเฉี่ยวชนเข้ากับหลานชายตาเปี๊ยก โชคดีที่กระโดดลงมากลิ้งตัวหลบได้ทันอย่างหวุดหวิด ไม่เป็นอะไรมาก แค่หัวเข่าแตก แต่สเก็ตบอร์ดคู่ใจไม่รอด ไม่เหลือแม้กระทั่งซากความเป็นสเก็ตบอร์ดไว้ให้ดูต่างหน้า ภาพจากกล้องวงจรปิดที่ติดไว้ บอกความเฉียดฉิวระหว่างความเป็นความตายให้กับทุกคนที่ได้เห็น เส้นยาแดงผ่าแปดคือสิ่งที่ทุกคนพร้อมใจกันพูดออกมา จังหวะล้มตัวกลิ้งหลบจนพ้นรัศมีของรถที่พุ่งเข้ามาหา ไม่ว่าจะเกิดจากความบังเอิญหรือความสามารถของหลานตาเปี๊ยก มันทำให้ความตายหรือการบาดเจ็บสาหัสยังไม่มาเยือนในครั้งนี้ แต่จะปล่อยให้หลานชายต้องคอยกลิ้งตัวหลบรถแบบนี้ต่อไปเห็นจะไม่ดีเป็นแน่ เพราะจะรอดอย่างนี้ในทุกครั้งหรือเปล่า ไม่มีใครอาจทราบได้ เจ้าของรถซึ่งรู้ต่อมาในภายหลังว่าเป็นคนจากที่อื่นขับรถมาเยี่ยมญาติในซอย ได้แสดงความรับผิดชอบทุกอย่าง ทั้งค่ารักษาพยาบาล ค่าสเก็ตบอร์ด และค่าทำขวัญ แต่นั่นไม่เพียงพอสำหรับตาเปี๊ยก

เช้าวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันอาทิตย์ ตาเปี๊ยกโทรศัพท์ตามลูกน้องเก่าๆ สมัยยังรับราชการทหารมาช่วยกันสร้างไม้กั้นทางในทันที ไม่ถึงเที่ยงวันทุกอย่างก็เสร็จสมบูรณ์ รูปแบบของไม้กั้นทางเป็นแบบเดียวกันกับด่านตรวจตามแนวชายแดน หรือฐานปฏิบัติการทางทหารไม่มีผิดเพี้ยน ทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ สีสัน และรูปแบบ ขาดแต่ลวดหนาม กระสอบทราย และป้อมรักษาการณ์เพียงเท่านั้น ตาเปี๊ยกถือโอกาสนี้เอาโต๊ะเก้าอี้ไปนั่งใกล้กันกับไม้กั้นทางที่เพิ่งสร้างเสร็จ เพื่อระลึกความหลังเมื่อครั้งไปประจำที่แนวชายแดนกับลูกน้องเก่าตั้งแต่บ่ายยันค่ำ หมดเครื่องดื่มและกับแกล้มไปหลายชุด

วันนั้นทั้งวัน ไม่มีใครขับรถยนต์ผ่านข้างบ้านตาเปี๊ยกเลย หลายคันขับเข้ามาหวังจะใช้ทางลัด เมื่อเห็นตาเปี๊ยกกับลูกน้องเก่ากำลังสร้างไม้กั้นทาง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

อยู่ ต่างก็พากันกลับรถแล้วไปออกทางหน้าปากซอยแทน มีเพียงมอเตอร์ไซค์กับจักรยานรวมถึงคนไม่กี่คนที่สัญจรผ่านไปมา ส่วนใหญ่เป็นคนคุ้นเคยที่รู้จักมักคุ้นกับครอบครัวตาเปี๊ยก เมื่อได้ฟังเหตุผลของตาเปี๊ยกสำหรับการสร้างไม้กั้นทาง แม้ในใจอาจรับรู้ได้ว่าการผ่านไปมาบริเวณนี้คงจะยุ่งยากมากขึ้น แต่ต่างก็พากันเออออห่อหมกตามไปก่อน ส่วนหนึ่งเห็นดีเห็นงามด้วยกับเหตุผลในการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดกับหลานชาย แต่ส่วนใหญ่ของเหตุผลที่เออออห่อหมกตาม น่าจะเป็นเพราะปริมาณแอลกอฮอล์ที่สะสมอยู่ในร่างกายตาเปี๊ยกตั้งแต่บ่ายยันค่ำเสียมากกว่า เป็นที่ทราบกันดีว่าเมื่อดีกรีถึงระดับหนึ่งตาเปี๊ยกจะไม่ค่อยฟังใคร หนักไปทางพูดพล่ามทำเพลงแต่ฝ่ายเดียว ออกความคิดเห็นไปแล้วไม่เข้าหูตาเปี๊ยก ก็จะหมางใจกันเปล่าๆ

ยังดีอยู่บ้างที่ขณะกำลังสร้างไม้กั้นทางช่วงก่อนเที่ยง ตาเปี๊ยกกับลูกน้องเก่ายังไม่มีแอลกอฮอล์เจือปนอยู่ในร่างกาย จึงพอรับฟังเหตุผลของลูกชายกับลูกสะใภ้เกี่ยวกับความยาวของไม้กั้นทางที่ในตอนแรกตาเปี๊ยกตั้งใจทำให้มันยาวพอดีกับขนาดความกว้างของถนน

นั่นหมายความว่าจะไม่มียานพาหนะชนิดใดผ่านไปได้แม้กระทั่งจักรยาน รวมถึงคนเดินหากจะผ่านก็ต้องก้มหัวลอดไม้กั้นทาง จึงจะผ่านไปได้ ความเสียสละและความมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมซอยถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นเครื่องมือในการตัดไม้กั้นทางให้สั้นลง หนึ่งเมตรคือขนาดของไม้กั้นทางที่ถูกตัดออกเพื่อเว้นไว้ให้รถมอเตอร์ไซค์ จักรยาน และคนสัญจรผ่านไปมาได้ แต่สำหรับรถยนต์บอกได้คำเดียวว่าหมดสิทธิ์

เจ้าของรถยนต์ที่ตั้งใจจะใช้ทางลัดท้ายซอยเดินทางไปที่อื่น แม้จะเสียเวลากลับรถไปออกยังหน้าปากซอยนั้นไม่เท่าไหร่ รถบางคันที่ไม่รู้ว่ามีการสร้างไม้กั้นทาง แล้วขับรถมาตามทางลัด หวังจะกลับบ้านด้วยการเข้าท้ายซอยผ่านข้างบ้านตาเปี๊ยก จำต้องขับรถอ้อมไปเข้าทางหน้าปากซอย เสียเวลาในการกลับไปดูข่าวภาคค่ำร่วมครึ่งชั่วโมง บางคันจอดรถลงมาดูว่าเกิดอะไรขึ้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แต่เมื่อเห็นตาเปี๊ยกกับลูกน้องเก่ากำลังได้ที่กันอยู่ ก็จำใจขึ้นรถขับออกไปโดยไม่กล้ามาสอบถามเหตุผลที่มาที่ไปของไม้กั้นทางอันนี้

สัปดาห์แรกของการมีไม้กั้นทาง ตาเปี๊ยกเก็บลูกกุญแจตัวจริงไว้กับตัวเอง ส่วนลูกกุญแจสำรอง ลูกชายตาเปี๊ยกขอมาเก็บไว้ เพื่อสะดวกในการเปิดปิดเมื่อต้องขับรถออกไปทำงานหรือไปทำธุระนอกบ้าน จะได้ไม่ต้องให้ตาเปี๊ยกมาคอยเปิดปิดไม้กั้นทางให้ แต่ตลอดทั้งสัปดาห์นั้น ตาเปี๊ยกพบว่าบางวันไม้กั้นทางไม่ได้ถูกดึงลงมา หรือหากถูกดึงลงมาก็ไม่ได้ล็อกกุญแจ ตาเปี๊ยกรู้ดีว่ามันไม่น่าจะเกิดจากความสะเพร่าหลงลืมของลูกชาย ความเป็นผู้มีจิตสาธารณะนั่นต่างหากที่ทำให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ ตาเปี๊ยกตัดสินใจเรียกลูกกุญแจสำรองคืนจากลูกชาย แล้วเก็บมันไว้กับตัวเอง ซึ่งแน่นอนว่าความเป็นผู้มีจิตสาธารณะของลูกชายตาเปี๊ยกไม่อาจยอมรับเงื่อนไขนี้ได้ สองพ่อลูกถกเถียงกันอย่างรุนแรงจนตาเปี๊ยกถึงกับความดันขึ้น ต้องพาไปโรงพยาบาลเดี๋ยวนั้น แม้จะเป็นผู้มีจิตสาธารณะแต่หากต้องแลกมาด้วยอาการป่วยไข้ของพ่อบังเกิดเกล้าก็คงไม่ใช่ทางเลือกที่ดีนัก ลูกชายจึงจำยอมตามความคิดของตาเปี๊ยก นับแต่นั้นมาหน้าที่ในการเปิดปิดไม้กั้นทางจึงตกเป็นภารกิจของตาเปี๊ยกแต่เพียงผู้เดียว ไม่ว่าจะนอนดึกขนาดไหน ก็จะต้องตื่นมาเป็นคนเปิดปิดไม้กั้นทางให้ลูกชายขับรถออกไปทำงานในตอนเช้า และถ่างตารอรับจนกว่าลูกชายจะกลับมาถึงบ้านในตอนเย็นหรือค่ำ ซึ่งตาเปี๊ยกมุ่งมั่นปฏิบัติภารกิจนี้ได้อย่างดีไม่มีบกพร่อง

แน่นอนว่าคนในซอยย่อมอยากจะเรียกร้องให้ตาเปี๊ยกเปิดทางให้ แม้รู้ดีว่าทั้งถนนและที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตาเปี๊ยก จะไปฟ้องร้องที่ศาลแห่งใดก็ไม่มีทางเปลี่ยนคำวินิจฉัยของตาเปี๊ยกได้ การเจรจาและข้อเสนอถูกนำมายื่นให้กับตาเปี๊ยกผ่านรักษาการประธานชุมชนพร้อมกับคณะกรรมการฯ ในสัปดาห์ที่สองของการมีไม้กั้นทาง ข้อเสนอที่ว่านี้ก็คือการขอให้รื้อไม้กั้นทางออกแล้วทำเป็นเนินลูกระนาดแทน โดยจะไปเป็นข้อตกลงในชุมชนระมัดระวังในการ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ขับรถผ่านบ้านตาเปี๊ยก ทว่าการเจรจาไม่ได้ข้อยุติ กลับยิ่งทำให้ตาเปี๊ยกขุ่นเคืองอารมณ์มากขึ้น การรวมตัวกันมาเช่นนี้ เหมือนกับเป็นการผลักให้ตาเปี๊ยกไปยืนอยู่คนละมุมกับชาวบ้านในซอย ราวกับว่าตัวเองกลายเป็นทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ทั้งที่มันเป็นการรักษาสิทธิ์ที่ตาเปี๊ยกพึงมีภายใต้การรับรองของกฎหมาย ยังไม่นับรวมกับลูกชายและลูกสะใภ้ที่ออกหน้าออกตาเข้าข้างทางฝ่ายรักษาการประธานชุมชนและคณะ นั่นทำให้ความไม่พอใจของตาเปี๊ยกยกกำลังสอง การปฏิเสธไม่ยอมรับเงื่อนไขและข้อเสนอใดๆ ที่เสนอมาเป็นคำตอบที่ตาเปี๊ยกโยนคืนกลับไป ประหนึ่งว่าเป็นการแก้โจทย์สมการข้อเรียกร้องยกกำลังสอง ซึ่งไม่สามารถหาคำตอบที่ถูกที่สุดได้

จากบุคคลที่ครั้งหนึ่ง เคยเป็นที่รักใคร่ชอบพอของชาวบ้านในซอย เป็นเต็งหนึ่งที่คาดว่าจะได้เป็นประธานชุมชนคนต่อไปแทนคนเดิมที่ขอยุติบทบาทเนื่องจากปัญหาสุขภาพ ซึ่งกำลังจะมีการเลือกตั้งในอีกเร็ววันนี้ คาดว่าไม่เกินเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ ตามคำแถลงของกรุงเทพมหานคร หลังคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติเกี่ยวกับการยกเลิกการจัดการเลือกตั้งในระดับต่างๆ สิ้นสุดลง อันเป็นผลมาจากการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่สำเร็จเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อย

คะแนนนิยมในตัวตาเปี๊ยกตกวูบลงไปอย่างน่าใจหาย สองเดือนที่ผ่านมาหลังการสร้างไม้กั้นทาง จากคนที่เคยมีชาวบ้านไปมาหาสู่ไม่เว้นในแต่ละวัน ตาเปี๊ยกกลับกลายเป็นชายวัยเกษียณผู้โดดเดี่ยว นานๆ ทีจึงจะมีเพื่อนร่วมงานและลูกน้องเก่ามาเยี่ยมเยียน จากที่เคยมีชาวบ้านนำอาหารมาร่วมวงแบ่งปันกินที่โต๊ะหินหน้าบ้าน บัดนี้ไม่มีให้เห็นอีกต่อไป ฝีมือการทำอาหารของตาเปี๊ยกที่ผู้ร่วมวงและชาวบ้านที่เคยได้ลองชิมยกนิ้วให้ ตอนนี้ก็ไม่รู้ว่าจะทำไปให้ใครลองลิ้มชิมรสอีก ตาเปี๊ยกได้แต่คิดน้อยใจกับไม้กั้นทางที่สร้างขึ้น มันถูกสร้างขึ้นเพื่อกั้นสิทธิ์ของตัวเองไม่ให้ใครมาละเมิด แต่ในขณะเดียวกันมันก็ได้กั้นมิตรภาพและความสัมพันธ์อันดีกับชาวบ้านในชุมชนไปด้วย ตำแหน่งประธาน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ชุมชนที่ใกล้จะถึงกำหนดวันเลือกตั้ง แม้จะไม่ได้รับค่าตอบแทนมากมายอะไรนัก แต่มันก็ทำให้คนในวัยเกษียณอย่างตาเปี๊ยกได้มีอะไรให้คิด ได้มีอะไรให้ทำ ไม่จมจ่อมอยู่กับความชราที่คืบคลานเข้ามา ซึ่งมันกำลังจะถูกไม้กั้นทางปิดกั้นโอกาสในการดำรงตำแหน่งประธานชุมชนไปด้วยเช่นกัน นึกถึงตอนนี้ทีไร ตาเปี๊ยกได้แต่ถอนหายใจยาวเช่นเดียวกับในเย็นวันนี้ ขณะที่ตาเปี๊ยกกำลังทำกับข้าวอยู่ในครัว

นาฬิกาที่ฝาผนังครัว ตอนนี้บอกเวลาห้าโมงยี่สิบห้านาที กว่าจะได้ไปทำหน้าที่ในการเปิดไม้กั้นทางรับครอบครัวของลูกชายที่กำลังฝ่าฟันสภาพการจราจรเพื่อมุ่งหน้ากลับบ้าน ก็อีกราวหนึ่งชั่วโมง เร็วที่สุดก็ไม่ต่ำกว่าครึ่งชั่วโมง ตาเปี๊ยกหันกลับมาชิมต้มยำปลาช่อนรสชาติจัดจ้านที่เพิ่งเติมมะนาวและหว่านพริกขี้หนูสวนลงไปในหม้อ ทว่าสีหน้าของตาเปี๊ยกกลับเรียบเฉยไม่ได้สื่อให้เห็นถึงความจัดจ้านในรสชาติเหมือนที่ควรจะเป็น ตาเปี๊ยกรู้ดีว่าต่อให้ปรุงรสได้อร่อย ปรุงรสได้จัดจ้านสักมากน้อยเพียงใด ก็คงเหลือทิ้งหรือไม่ก็เทให้หมากินเหมือนเช่นทุกครั้ง ด้วยเพราะไม่มีใครมาร่วมวงกินเหมือนเช่นเคย ยกเว้นแต่ลูกชาย ลูกสะใภ้ และหลานชายเท่านั้น

สีหน้าของตาเปี๊ยกตื่นตัวขึ้นเล็กน้อย มันไม่ได้เป็นผลมาจากรสชาติจัดจ้านของต้มยำปลาช่อนแต่อย่างใด เสียงตะโกนโหวกเหวกของชาวบ้านที่ดังมาจากกลางซอยนั่นต่างหากที่ส่งผลเช่นนี้ ตาเปี๊ยกรีบเปิดประตูออกไปยังถนนข้างบ้าน สีหน้าที่ตื่นตัวเปลี่ยนเป็นสีหน้าตื่นตกใจในฉับพลัน กลุ่มควันสีดำพวยพุ่งพร้อมกับเปลวไฟที่เริ่มลามเลียบ้านหลังหนึ่งกลางซอย เป็นที่มาของเสียงตะโกนโหวกเหวกของชาวบ้าน

การใช้สติสัมปชัญญะคำนวณดูความน่าจะเป็นแล้ว ด้วยระยะทางจากบ้านตาเปี๊ยกถึงจุดเกิดเหตุกลางซอยก็น่าจะประมาณสามถึงสี่ร้อยเมตร โอกาสที่ไฟจะลามเลียมาถึงบ้านตัวเองคงเป็นไปได้ยาก เจ้าหน้าที่และรถดับเพลิงน่าจะมาถึงก่อน ตาเปี๊ยกแอบโล่งใจ แต่ก็นึกเป็นห่วงบ้านที่อยู่ติดๆ กันกับจุด

Legislative Institutional Repository of Thailand

เกิดเหตุ การจราจรที่คับคั่งในช่วงห้าโมงครึ่งแบบนี้ กว่าเจ้าหน้าที่และรถดับเพลิงจะฝ่าฟันมาถึง ก็อาจมีบ้านถูกไฟไหม้เพิ่มไปอีกหลังสองหลังเป็นแน่ ยิ่งตรงช่วงกลางซอย บ้านปลูกติดกันหนาแน่นเสียด้วย

ไม่นานนัก เสียงตะโกนโหวกเหวกของคนในซอยก็ถูกกลบด้วยเสียงไซเรนของรถดับเพลิงที่แล่นเข้ามา มันฟังดูโหยหวน แต่มันก็เป็นเหมือนเสียงสวรรค์สำหรับชาวบ้านที่มีบ้านอยู่ใกล้จุดเกิดเหตุ ตาเปี๊ยกหันไปหาต้นเสียง แล้วพบว่ารถดับเพลิงกำลังมุ่งหน้าเข้ามาทางท้ายซอย แม้จะใช้ความเร็วได้ไม่มากนัก เนื่องจากถนนยังก่อสร้างไม่เสร็จ แต่ก็น่าจะเร็วกว่าการเข้ามาทางหน้าปากซอยซึ่งตอนนี้สภาพการจราจรกำลังคับคั่งได้ที่ นอกจากรถดับเพลิงที่กำลังมุ่งหน้ามาแล้ว รักษาการประธานชุมชนก็ซ้อนมอเตอร์ไซค์หลานชายมุ่งหน้ามาที่ท้ายซอยด้วยเช่นกัน

"เปิดไม้กั้นทางให้รถดับเพลิงผ่านหน่อยนะตาเปี๊ยก" คำร้องขอถูกส่งผ่านมาให้ตาเปี๊ยกทันที แม้จะหมางใจกันไปก่อนหน้า แต่ในยามหน้าสิ่วหน้าขวานเช่นนี้ คงไม่มีใครดื้อด้านจนทำให้ความเสียหายขยายวงกว้างออกไปเป็นแน่ ตาเปี๊ยกรีบกลับเข้าไปในบ้านเพื่อหากุญแจมาไขเปิดไม้กั้นทาง เวลาผ่านไปร่วมสองนาที รถดับเพลิงยังจอดคาอยู่ที่ไม้กั้นทาง ความร้อนรนปรากฏบนใบหน้าของรักษาการประธานชุมชนและหลานชาย รวมถึงเจ้าหน้าที่ดับเพลิงอย่างเด่นชัด ตาเปี๊ยกรีบกลับออกมาจากบ้านด้วยสีหน้าที่ปรากฏความร้อนรนไม่แพ้กัน

"ลูกกุญแจอยู่ไหนก็ไม่รู้ ฉันหาไม่เจอ หาจนทั่วแล้ว" ด้วยความหลงๆ ลืมๆ ในวัยชราของตาเปี๊ยก น่าจะทำให้จำไม่ได้ว่าวางกุญแจไว้ตรงไหน กว่าจะหาเจอคงต้องใช้เวลาอีกสักพัก ซึ่งก็เกิดขึ้นบ่อยๆ ในระยะหลังมานี้ บางวันต้องหากันร่วมครึ่งชั่วโมงกว่าจะเปิดไม้กั้นทางให้ลูกชายได้

"พังมันเลยก็ได้ครับ" ระหว่างที่ทุกคนลังเลว่าจะเอาอย่างไรดี ตาเปี๊ยกก็หันไปบอกเจ้าหน้าที่ดับเพลิง ซึ่งในทันทีนั้น เจ้าหน้าที่ดับเพลิงคนหนึ่ง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ก็ลงจากรถถือขวานขนาดใหญ่สำหรับใช้ผจญเพลิงตรงดิ่งมาที่ไม้กั้นทาง ทว่าก่อนจะลงมือพังไม้กั้นทางตามที่ตาเปี๊ยกบอก รักษาการประธานชุมชนก็โพล่งขึ้นมาว่า

"ไม่ต้องหรอกครับ เดี๋ยวผมจัดการเอง" พูดจบรักษาการประธานชุมชนก็ควักพวงกุญแจออกมาจากกระเป๋ากางเกง ใช้เวลาประมาณห้าวินาทีเลือกลูกกุญแจหนึ่งในหลายดอกที่อยู่ในพวงไขไปยังแม่กุญแจที่ล็อกไม้กั้นทางไว้ มันถูกปลดล็อกออกอย่างง่ายดาย ความโล่งใจปรากฏขึ้นบนใบหน้าของทุกคน เมื่อเห็นรถดับเพลิงมุ่งหน้าผ่านไม้กั้นทางไปยังจุดเกิดเหตุกลางซอย รักษาการประธานชุมชนได้แต่ส่งยิ้มแหยๆ ให้กับตาเปี๊ยก ก่อนจะรีบซ้อนท้ายมอเตอร์ไซค์หลานชายตามรถดับเพลิงไปในทันที บ้านของรักษาการประธานชุมชนก็เป็นหนึ่งในหลายๆ หลังที่มีสิทธิ์โดนหางเลขเพราะอยู่ติดกับที่เกิดเหตุ คงไม่มีเวลามาสาธยายเกี่ยวกับที่มาที่ไปของลูกกุญแจที่ใช้ปลดล็อกไม้กั้นทางในตอนนี้ เอาไว้เหตุการณ์สงบก่อนน่าจะดีกว่า ตาเปี๊ยกได้แต่ยืนมึนงงสงสัยอยู่ที่หน้าบ้านคนเดียว ขณะมองรถดับเพลิงคันอื่นๆ ขับผ่านไม้กั้นทางไปยังจุดเกิดเหตุ

สองเดือนหลังเหตุไฟไหม้ ตาเปี๊ยกจัดงานทำบุญครบรอบการตายของเมียที่บ้าน อุ่นหนาฝาคั่งไปด้วยแขกเหรื่อ ทั้งเพื่อนสมัยรับราชการและลูกน้องเก่า ไม่นับรวมกับชาวบ้านในซอย โต๊ะเก้าอี้ที่เตรียมไว้ถึงกับไม่พอ ต้องให้ลูกน้องเก่าขับรถไปเอาที่วัดเพิ่มอย่างเร่งด่วน ส่วนอาหารการกิน มีพร้อมสรรพไม่ขาดตกบกพร่อง ตาเปี๊ยกตื่นมาแต่เช้ามืดเพื่อเป็นพ่อครัวหลักในการปรุงอาหารทุกรายการสำหรับงานในวันนี้

ผลการเลือกตั้งกรรมการชุมชนเมื่อเดือนที่แล้ว ตาเปี๊ยกได้ดำรงตำแหน่งประธานชุมชนตามความคาดหมาย นอกจากการผลักดันของรักษาการประธานชุมชนคนเก่าที่ขอยุติบทบาทด้วยปัญหาสุขภาพแล้ว เหตุการณ์ไฟไหม้ในวันนั้น มีส่วนอย่างมากที่ทำให้ผมมีราคาขึ้น แม้คะแนนเสียงจะ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ตกหล่นไปบ้างจากเหล่าบรรดาสิงห์นักบิดที่ไม่ค่อยถูกชะตากับตาเปี๊ยก

ลูกกุญแจที่รักษาการประธานชุมชนคนเก่าใช้ไขเพื่อให้รถดับเพลิงผ่าน นอกจากจะช่วยไม่ให้ไฟไหม้ขยายเป็นวงกว้างแล้ว มันยังช่วยไขให้ความสัมพันธ์อันดีและมิตรภาพระหว่างตาเปี๊ยกกับชาวบ้านคืนสู่ภาวะปกติเหมือนก่อนหน้าที่จะมีไม้กั้นทาง และถ้าจะพูดกันแบบไม่อ้อมค้อม ลูกกุญแจดอกนั้นยังช่วยไขให้ตาเปี๊ยกได้รับตำแหน่งประธานชุมชนคนใหม่ด้วยก็น่าจะไม่ผิดนัก

ความกระจ่างเกี่ยวกับลูกกุญแจดอกนั้น ได้รับการคลี่คลายในวันถัดมาหลังเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ คำชี้แจงของรักษาการประธานชุมชนคนเก่ากับลูกชายของตาเปี๊ยกคือ ก่อนที่ตาเปี๊ยกจะเรียกกุญแจสำรองคืน ด้วยความเป็นคนมีจิตสาธารณะ ลูกชายตาเปี๊ยกได้แอบไปปั๊มกุญแจ แล้วเอากุญแจสำรองที่ปั๊มขึ้นมาใหม่ไปให้รักษาการประธานชุมชนคนเก่าเก็บไว้ เผื่อเกิดเหตุฉุกเฉินอย่างมีคนเจ็บป่วยกะทันหัน หรือเกิดภัยต่างๆ ที่ไม่คาดคิด จำเป็นจะต้องผ่านทางเร่งด่วน ซึ่งก็ไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ และจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ จนเมื่อเกิดเหตุไฟไหม้ แล้วกุญแจสำรองดอกนั้นได้ช่วยคลี่คลายสถานการณ์ไม่ให้เลวร้ายไปกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้ทั้งลูกชายตาเปี๊ยกและรักษาการประธานชุมชนคนเก่ารู้สึกดีกับสิ่งที่ได้แอบทำลงไป แน่นอนว่าคงไม่มีใครบ้าพอที่จะโมโหหาความกับสิ่งที่ทั้งสองคนแอบทำลงไป ความหมางใจระหว่างสองพ่อลูกตั้งแต่มีการสร้างไม้กั้นทาง ได้ถูกกุญแจสำรองดอกนั้นไขเพื่อปลดล็อกออกเช่นกัน

หลังจากพิธีทางสงฆ์เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ตาเปี๊ยกถือโอกาสขึ้นเวทีกล่าวขอบคุณแขกเหรื่อที่มาร่วมงานก่อนจะร่วมกันรับประทานอาหาร เพื่อให้สมกับตำแหน่งประธานชุมชน และเพื่อไม่ให้เกิดการตะกุกตะกักขณะขึ้นไปบนเวที ตาเปี๊ยกได้ให้ลูกน้องเก่าร่างสิ่งที่จะพูดนอกเหนือจากคำขอบคุณลงในกระดาษ ซึ่งตอนนี้อยู่ในมือเรียบร้อยแล้ว

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"นอกจากจะขอบคุณทุกท่านที่สละเวลามาร่วมงานทำบุญครบรอบการเสียชีวิตของภรรยาผมแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ผมอยากจะขอบคุณจากใจจริงก็คือ กุญแจสำรองที่ท่านอดีตประธานชุมชนคนเก่าได้ใช้ไขเพื่อเปิดทางให้รถดับเพลิงผ่านในเหตุการณ์ไฟไหม้วันนั้น..." ตาเปี๊ยกหยุดพูดชั่วขณะแล้วหันไปมองอดีตรักษาการประธานชุมชนที่ยืนอยู่ข้างๆ ลูกชายตาเปี๊ยก ทั้งสองคนพยักหน้าเป็นการตอบรับเพื่อให้พูดต่อ

"กุญแจสำรองดอกนั้นไม่ได้แค่ปลดล็อกไม้กั้นทางเพื่อให้รถดับเพลิงผ่านเท่านั้น แต่มันได้ปลดล็อกความคิดบางอย่างในหัวสมองของผม การเคารพและไม่ไปละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญในสังคมประชาธิปไตย การรักษาสิทธิ์ของตัวเองก็สำคัญไม่แพ้กัน แต่มันจะดียิ่งขึ้นไปอีก หากเราทุกคนรู้จักการเสียสละสิทธิ์อันพึงมีของเราเพื่อประโยชน์ส่วนรวม กุญแจสำรองดอกนั้นเป็นเพียงรูปธรรม ส่วนนามธรรมนั้น แท้จริงแล้วทุกคนล้วนแต่มีกุญแจสำรองอยู่ในใจกันทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับว่าจะหยิบมันขึ้นมาใช้เมื่อไหร่ ในสถานการณ์ใด..." ตาเปี๊ยกขยับแว่นตาเล็กน้อยก่อนจะพูดต่อ

"สำหรับผมในตอนนี้ ความรักความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และความปรารถนาดีซึ่งกันและกัน นั่นเป็นกุญแจสำรองดอกสำคัญที่ใช้ในการปลดล็อกปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากอคติ จากความคิดเห็นที่ต่างกันของคนในชุมชน ผมให้คำมั่นสัญญาว่า ผมจะใช้กุญแจสำรองที่เป็นนามธรรมนี้ ในการไขเพื่อปลดล็อกปัญหาต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้ชุมชนหรือซอยของเราอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดไป..."

การกล่าวสุนทรพจน์ครั้งสำคัญของตาเปี๊ยกสิ้นสุดลง ท่ามกลางเสียงปรบมือจากแขกเหรื่อที่มาร่วมงาน แต่ก่อนจะเริ่มรับประทานอาหาร ตาเปี๊ยกรีบกลับขึ้นไปบนเวทีอีกครั้ง เหมือนกับว่าได้ลืมแจ้งเรื่องสำคัญอะไรไปบางอย่าง

"คนในชุมชนท่านใดที่ยังไม่ได้รับแจกกุญแจสำรอง ให้มารับได้นะ

Legislative Institutional Repository of Thailand

ครับ ถ้าได้แล้วก่อนกลับบ้านก็ลองเอาไปไขดูว่าใช้ได้หรือเปล่า ถ้าไม่ได้ยังไงก็เอามาเปลี่ยนใหม่นะครับ..." คนในชุมชนบางส่วนที่ต้องกลับบ้านก่อนได้พากันเดินไปที่ไม้กั้นทาง เพื่อทดลองนำกุญแจสำรองที่ได้รับแจกไปไขว่าใช้งานได้หรือไม่ ตามที่ตาเปี๊ยกบอก

ไม้กั้นทางยังคงตั้งอยู่ที่เดิม และยังคงทำหน้าที่ของมันตามปกติ หน้าที่ที่ว่านี้ก็คือการปิดกั้นเส้นทางไม่ให้รถยนต์คันอื่นๆ แล่นผ่านไปมา รถยนต์คันอื่นๆ ในที่นี้ หมายถึงรถยนต์ของคนที่ไม่ได้อยู่ในชุมชนหรือไม่ได้อยู่ในซอยนี้ หลังจากเหตุการณ์ไฟไหม้ผ่านไปได้หนึ่งเดือน ความสัมพันธ์อันดีกับชาวชุมชนเริ่มคลี่คลาย ตาเปี๊ยกได้ปั๊มกุญแจสำรองแจกจ่ายให้กับคนที่สนิทสนมเพื่อใช้เปิดปิดไม้กั้นทางหากจำเป็นต้องผ่าน และได้ถือฤกษ์ในวันนี้แจกจ่ายกุญแจสำรองให้กับทุกครอบครัวในชุมชน

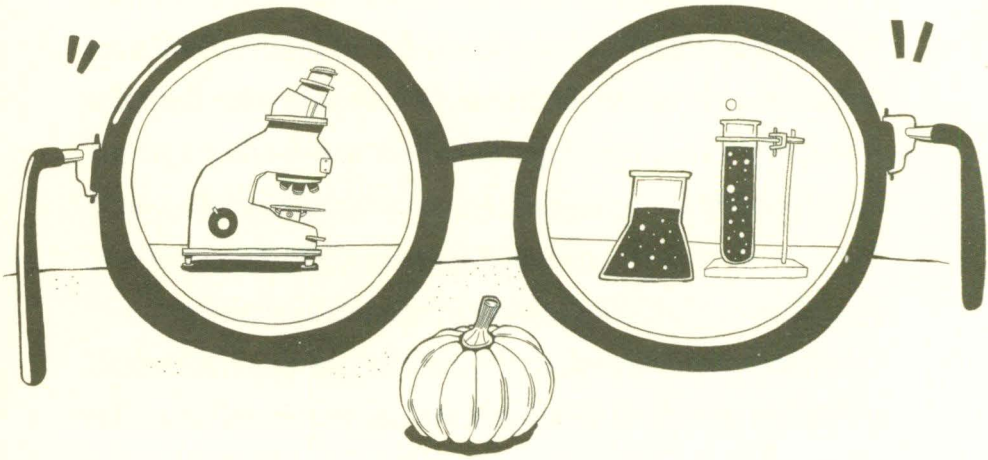
การประชุมคณะกรรมการชุมชนครั้งล่าสุด ได้มีมติว่าให้คงไม้กั้นทางไว้อย่างเดิม เพิ่มเติมคือการทำเนินลูกระนาดอีกสองลูกเพื่อลดความเร็วของรถที่จะผ่าน โดยเฉพาะรถมอเตอร์ไซค์ของสิงห์นักบิดทั้งหลาย การรื้อไม้กั้นทางออกแล้วเปิดให้ผ่านอย่างเสรี อาจมีรถยนต์จากที่อื่นใช้เส้นทางในซอยเพิ่มมากขึ้น นั่นย่อมนำมาซึ่งความไม่ปลอดภัยสำหรับเด็กๆ ในชุมชน จะยอมเปิดทางให้รถยนต์คันอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในชุมชน ก็ต่อเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินเพียงเท่านั้น หากเสียสละจนกระทบต่อสิทธิ์ของตัวเอง นั่นย่อมไม่ใช่การเสียสละที่เหมาะสม คณะกรรมการคนหนึ่งเสนอความคิดเห็นในการประชุมวันนั้น ซึ่งทุกคนเห็นด้วย ส่วนการเล่นสเก็ตบอร์ดของหลานชายตาเปี๊ยกและเด็กๆ ในซอย คณะกรรมการชุมชนได้จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงลานกีฬาที่มีอยู่เดิมสำหรับรองรับเรื่องนี้ไว้แล้ว

หลังจากทักทายแขกเหรื่อไปได้สักพัก ตาเปี๊ยกขอตัวเดินไปที่ไม้กั้นทาง พร้อมกับพานสีทองที่มีกุญแจสำรองร่วม ๑ สามสิบดอกอยู่ในนั้น กุญแจ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สำรองแต่ละดอกมีริบบิ้นสีชมพูเล็กๆ ผูกไว้ เป็นความคิดของลูกสะใภ้ หากดูเผินๆ ก็คล้ายของชำร่วยในงานแต่งอยู่ไม่น้อย ทุกครั้งที่คนในชุมชนทดลองนำลูกกุญแจสำรองไปไขแล้วพบว่ามันใช้งานได้ ก็จะปรากฏรอยยิ้มของผู้นั้นแทบทุกครั้ง และรอยยิ้มแบบเดียวกันนั้นก็จะไปปรากฏอยู่บนใบหน้าของตาเปี๊ยกแทบทุกครั้งเช่นกัน.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

HAMAKA STUDIO
LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คนละโลกเดียวกัน

โต้หมู

มีคำกล่าวไว้ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๒๑ ว่าโลกของเราจะต้องตายในอีกไม่ช้า และ คนในอนาคตจะไม่เหลืออะไรเลย แต่ผมในฐานะคนจากอนาคตขอยืนยันว่าเรา กำลังใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และขอให้ทุกคนได้ลองนึกภาพตามผมว่าความสุข ของผมหน้าตาเป็นอย่างไร

ผมตื่นมาพร้อมกับแสงแดดที่กำลังอุ่นๆ

ผมมีอากาศที่สะอาด และหายใจได้อย่างเต็มปอด

ผมได้รับสารอาหารครบถ้วน ไม่มียาฆ่าแมลง และไมโครพลาสติกเจือปน

ผมมีข่าวดีรอให้ฟังอยู่ในทุกเช้า มีผู้คนที่คอยยิ้มทักทายกัน

ผมมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ทั้งบ้าน อาหาร ข้าวของเครื่องใช้

เราไม่ใช่คนที่ดีกว่าคนในอดีตที่ผ่านมา เราแค่กำลังทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด

ยินดีต้อนรับทุกคนเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๒

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นิววี่กับยามเช้า

แสงแดดแห่งความอบอุ่นส่องพาดผ่านหน้าต่างที่ตั้งให้เปิดออกอัตโนมัติเมื่อพระอาทิตย์ขึ้น บ่งบอกว่าวันนี้เป็นวันใหม่อีกวัน กาต้มน้ำเริ่มทำงาน หลอดไฟเริ่มสว่างขึ้น และผมเองที่กำลังสลัดความง่วง พยายามหรี่ตามองรอบตัวเพื่อหาแว่นตา

"นิววี่ เปิดน้ำในอ่าง" ผมกดปุ่มข้างแว่นตาเพื่อสั่งคำสั่งในการเตรียมตัวอาบน้ำ

"นิววี่ เตรียมลาเต้ร้อน หวาน ๒๕ เปอร์เซ็นต์ แล้วก็เอาเป็นฟองนมรูปโลมา" และอีกสิ่งที่ขาดไม่ได้ก่อนเริ่มวันใหม่คือกาแฟร้อน พร้อมฟองกาแฟรูปโลมาแสนน่ารักที่ได้สูญพันธุ์ไปเมื่อศตวรรษที่ผ่านมา

หลังอาบน้ำชะล้างความอ่อนเปลี้ยออกจากตาแล้ว ผมหยิบแก้วกาแฟพลางเดินออกไปที่ระเบียง ลมเบาๆ ที่กำลังพัด ทุ่งหญ้าที่กำลังพลิ้วไหว แดดอ่อนๆ ยามเช้าทำให้ทุกอย่างเหมือนถูกย้อมไปด้วยสีทอง วันนี้ช่างเป็นวันที่ดีเหลือเกิน ผมจิบกาแฟพร้อมนั่งดูข่าวผ่านแว่นตาของตัวเองก่อนจะต้องออกไปทำงาน

"มีข่าวยืนยันว่า นักวิจัยได้พัฒนาพันธุ์พืชที่เคยสูญพันธุ์ไปได้สำเร็จแล้ว พืชพันธุ์นี้เคยมีชื่อเรียกว่า ฟักทอง ซึ่งเป็นพืชที่เต็มไปด้วยประโยชน์ แต่สูญพันธุ์ไปตั้งแต่ปี ๒๐๓๐ หลังการค้นพบนี้ได้มีแผนว่าจะมีการเพาะปลูกฟักทองขนาดใหญ่ต่อไป เพื่อเป็นแหล่งอาหารใหม่ให้กับประชากรทุกคน"

ข่าวเช้าที่ทุกคนต่างกำลังตื่นเต้น และผมเองก็ตื่นเต้นที่จะได้กินฟักทองที่เคยถูกลืมเป็นระยะเวลาถึง ๘๑ ปี แต่จะว่าไปแล้ว ข่าวทุกวันนี้ก็อาจจะน่าเบื่อไปบ้าง เพราะข่าวของโลกในปี ๒๑๑๑ ไม่ได้มีอะไรไปมากกว่าข่าวดีหรือข่าวการพัฒนาต่างๆ ที่ถือได้ว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะเรามักได้ยินอยู่ในทุกๆ วัน ต่างจากโลกในอดีตที่ผ่านมาที่มีแต่ความวุ่นวายและการต่อสู้แย่งชิง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เวลา ๐๘.๕๘ น.

"คุณขนะกาลมีนัดประชุมตอน ๐๙.๐๐ น." นิวี่แจ้งเตือนผมก่อนที่จะต้องเดินทางไปทำงาน

"เปิดประตูจ๊ะเอ๋ได้เลย" และผมลืมบอกข้อดีอีกอย่างไปว่าเราไม่มีรถติด ทุกคนสามารถเดินทางผ่านระบบช่องเดินทางสาธารณะได้อย่างทั่วถึง แต่ชื่อเรียกมันค่อนข้างยาว ผมจึงเรียกว่า "ประตูจ๊ะเอ๋" เพราะแค่เปิด เราก็สามารถเดินทางไปยังที่หมายที่ต้องการไปได้เลย

"๓ ๒ ๑" แค่นับเวลา ๓ วินาที

"ถึงที่หมายของท่านแล้ว"

นิวี่กับการทำงาน

ยินดีต้อนรับทุกคนอีกครั้งสู่ที่ทำงานของผม ขอแนะนำตัวอย่างเป็นทางการอีกครั้งว่าผมชื่อขนะกาล หรือแปลได้ตรงๆ ว่าขนะกาลเวลา ผมทำงานในตำแหน่งนักวิจัยพันธุ์พืชในอดีต การทำงานที่สถาบันวิจัยนี้ ทำให้ผมได้สร้างและฟื้นคืนชีวิตให้กับพืชพันธุ์ต่างๆ ที่เคยสูญพันธุ์ไปในอดีตให้กลับมางอกงามได้อีกครั้ง

ในตอนแรกที่ผมได้ก้าวมาทำงานนี้ ผมได้แต่สงสัยว่าหากสิ่งที่เคยมีในอดีตเป็นสิ่งที่มีค่าจนคนในอนาคตต้องพยายามนำมันกลับมา แล้วทำไมคนในตอนนั้นถึงไม่ยอมที่จะรักษามันไว้ให้ดี แต่ผมก็ได้เรียนรู้ว่า เราไม่มีเวลามากพอที่จะย้อนไปทำอดีตให้ดีขึ้น ผมทำได้แค่สร้างปัจจุบัน สร้างโลกใหม่ที่กำลังสวยงามขึ้น และทำให้การคิดถึงอนาคตที่กำลังจะเกิดขึ้นไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัวอีกต่อไป

ทันทีที่ผมถึงออฟฟิศก็มีเสียงเจี๊ยวจ๊าวดังออกมาจากห้องประชุมของผม ทีมของผมเป็นทีมขนาดเล็กเรามีกันแค่ ๔ คน แต่ด้วยข้อมูล หุ่นยนต์ และซูเปอร์คอมพิวเตอร์ ทำให้เราสามารถทำงานใหญ่ๆ ได้โดยใช้คนไม่กี่คน

LIPT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"ในที่สุดเราก็ทำให้พันธุ์ฟักทองโบราณผ่านมาตรฐานกระทรวงความมั่นคงทางอาหารได้" หัวหน้าทีมของผมกล่าวชม

"พวกเราคือฮีโร่แห่งปี ๒๑๑๑" นัธ หนึ่งในเพื่อนร่วมงานของผมพูดออกมาด้วยสีหน้าภูมิใจ

"ไม่ใช่แค่ฮีโร่นะ เรากำลังสร้างนิยามใหม่ของชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี" เป้ง อีกหนึ่งเพื่อนร่วมทีมของผมกล่าวเสริม

"เหลือแค่เอาไปปลูก งานของเราก็ถือว่าสำเร็จแล้ว" ผมร่วมยินดีพร้อมกับเพื่อนร่วมทีม

"งั้นขนะกาลอย่าลืมติดต่อทางกระทรวงฯ อีกทีเรื่องเอาไปขยายพันธุ์" หัวหน้าย้ำอีกครั้ง

"เรียบร้อยครับ ผมนัดล่วงหน้าผ่านนิวีวี่แล้ว" ผมตอบกลับหัวหน้าของผม และเริ่มทำงานหลังจากการประชุม ซึ่งเหลือเพียงแค่นำเมล็ดไปให้กระทรวงความมั่นคงทางอาหารเอาไปขยายพันธุ์ในแปลงเพาะปลูก ซึ่งใช้หุ่นยนต์ เครื่องจักร และโดรนเป็นหลักในการดูแล แล้วหลังจากนั้นเราทุกคนก็จะได้สัมผัสรสชาติของฟักทองอีกครั้งในรอบ ๘๑ ปี

นิวีวี่กับยามเย็น

ในทุกๆ เย็นหลังเลิกงาน ผมจะแวะไปวิ่งออกกำลังกายเลียบทะเล ภาพดวงอาทิตย์กำลังลับขอบฟ้า พร้อมกับคลื่นทะเลที่ซัดเข้ามาเกยหาดเรื่อยๆ และต้นไม้ที่โอนอ่อนไปตามแรงลม เป็นวิวทิวทัศน์ที่สวยจับใจและยากที่จะเบื่อ ผมดีใจที่สามารถชมวิวทะเลได้ทุกวัน ซึ่งต้องขอบคุณระบบช่องเดินทางสาธารณะที่ทำให้เราสามารถไปได้ทุกที และไม่มีที่ไหนที่ไกลเกินกว่าจะไปถึงอีกแล้วในปี ๒๑๑๑

"นิวีวี่เปิดข่าวตอนเย็น" ผมสั่งแว่นตาของผมก่อนที่จะวิ่งไปและดูข่าวเย็นไปพร้อมๆ กัน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"ทางสถาบันวิจัยพันธุ์พืช ได้เดินหน้าขยายการเพาะปลูกฟักทอง โดยจะมีกระทรวงความมั่นคงทางอาหารเป็นผู้รับผิดชอบการเพาะปลูก เพื่อรองรับความต้องการของประชาชนต่อไป" การทำงานของผมได้อยู่ในข่าวทั้งตอนเช้าและตอนเย็น ทำให้ผมเผลอยิ้มออกมาอย่างไม่รู้ตัว

"พบกับข่าวต่อไป วันนี้จะเป็นวันแรกที่ทางกระทรวงวิสัยเทคโนโลยีได้ให้ประชาชนสามารถอัปเดตแว่นตา นิว วิชชั่น เวอร์ชั่นใหม่ ๕.๐ ซึ่งทางรัฐบาลยืนยันว่า การอัปเดตนี้จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีมากขึ้นอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน โดยประชาชนทุกคนผู้มีแว่นตา นิว วิชชั่น สามารถอัปเดตได้พร้อมกันตอนช่วงเที่ยงคืนของวันนี้" อย่างที่บอกไปในตอนแรกว่าเราต่างอยู่ล้อมรอบไปด้วยข่าวการพัฒนาและเติบโตทางเทคโนโลยีอย่างไม่มีขีดจำกัด ซึ่งนี่เป็นอีกครั้งที่จะมีการอัปเดตแว่นตา นิว วิชชั่น หรือที่ผมเรียกอย่างคุ้นปากว่า นิววี่ คู่ตาคู่ใจของผม

ในศตวรรษที่ ๒๒ แว่นตานิววี่ เป็นเสมือนหนึ่งในอวัยวะของคนในยุคนี้ เรามองกันและกัน สื่อสารและติดต่อกัน ควบคุมสิ่งต่างๆ ไปจนถึงออกคำสั่งการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ผ่านแว่นตานิววี่ ดังนั้น การมีแว่นตาจึงเป็นส่วนหนึ่งของการมีชีวิตอยู่ เราทุกคนต่างมีเวทมนตร์เมื่อได้ใส่มัน ซึ่งทุกครั้งที่ได้มีการอัปเดตแว่นตาก็ทำให้เรามีฟีเจอร์ใหม่ในการมองเห็นโลกนี้ในแบบที่ดีขึ้นและดีขึ้น

ผมวิ่งมาจนเกือบสุดชายหาดพร้อมกับดวงตะวันได้ลับไป และกลายเป็นภาพดวงจันทร์ที่ได้เปล่งแสงบอกว่าเป็นเวลาค่ำ นั่นแปลว่า ถึงเวลาที่ผมต้องกลับบ้าน พร้อมกับเตรียมตัวเปิดรับโลกที่ดีกว่าเดิมในวันพรุ่งนี้หลังอัปเดตแว่นตานิววี่

นิววี่เวอร์ชั่น ๕.๐

เวลา ๐๘.๐๐ น.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แสงแดดที่เริ่มแยงตา ภาพสีขาวเบลอรอบกาย และมือของผมที่กำลังคลำหาแว่นตาที่วางไว้อยู่ที่ประจำข้างเตียง

"ยินดีต้อนรับ คุณชนะกาล เข้าสู่โลกใบใหม่ นิว วิชชั่น เวอร์ชั่น ๕.๐"

"สวัสดีนิววี่ เปิ...ด..."

"นิววี่ได้เปิดน้ำในอ่างอาบน้ำอุณหภูมิ ๓๒ องศาเซลเซียส และทำกาแฟลาเต้ หวาน ๒๕ เปอร์เซ็นต์ พร้อมฟองนมรูปฟักทอง ฉลองการเริ่มปลูกวันแรกเรียบร้อยแล้ว"

"ยิ่งกว่ารู้ใจ" นิววี่เวอร์ชั่นใหม่อ่านใจผมออกยิ่งกว่าผมอ่านใจตัวเองเสียอีก

หลังผมทำภารกิจอาบน้ำและแต่งตัวเสร็จ วันนี้ยังคงเป็นเหมือนทุกๆ เช้า ผมออกมานั่งรับลมที่กำลังเย็นสบาย จิบกาแฟที่มีหน้าฟักทองเป็นฟองนมตกแต่ง พร้อมกับไอของแสงแดดอุ่นๆ ภาพของท้องฟ้าวันนี้ดูแจ่มใสกว่าที่เคย นั่นคงเป็นเพราะการอัปเดตนิววี่เวอร์ชั่นใหม่ที่ทำให้อะไรที่เคยดีอยู่แล้วก็ดีขึ้นไปอีก เรากำลังอยู่ในโลกที่ทุกอย่างที่เห็นดีกว่าสิ่งที่อยู่ในจินตนาการ เว้นเสียแต่ทุ่งหญ้าตรงหน้าผม วิวเดิมที่ผมคุ้นเคยกำลังจะเปลี่ยนไป และกลายเป็นแปลงปลูกฟักทอง ภารกิจของผมวันนี้จึงมีแค่นำเอาเมล็ดไปส่งมอบต่อให้กระทรวงความมั่นคงทางอาหารเอาไปปลูก และรอชิมฟักทองครั้งแรกในรอบ ๘๑ ปีต่อไป

"นิววี่พาซิ่งไปที่ทำงานได้เลย"

นิววี่และเมล็ดฟักทอง

ทุ่งหญ้าสีเขียวกำลังกลายเป็นไร่ฟักทอง ผมยืนอยู่ท่ามกลางความยิ่งใหญ่ของพื้นที่ที่เคยเป็นทุ่งหญ้ากว้างสุดลูกหูลูกตา แต่บัดนี้กำลังกลายเป็นพื้นที่แห่งการวางความมั่นคงทางอาหารให้กับประชาชนในวันนี้และในอนาคต

LRPT
Legislative Research and Reporting Technology

ที่กำลังมาถึง

เสียงดังอื้ออึงไปรอบบริเวณ เพราะการหว่านเมล็ดฟักทองกำลังจะเริ่มขึ้น หุ่นยนต์และเครื่องจักรมากมายกำลังอยู่ตรงหน้าผม และทำงานอย่างไม่หยุดหย่อน มีทั้งโดรนที่ใช้ประเมินพื้นที่เพื่อให้สามารถปลูกได้มากที่สุด มีทั้งการเตรียมหน้าดิน และเริ่มการลงเมล็ด เพียงแค่อดทนและรอคอยไม่นาน การนำอดีตมาสู่อนาคตที่ดีกว่าก็จะเป็นจริง

"พรุ่งนี้ก็น่าจะเห็นต้นกล้างอก" คุณแพร เจ้าหน้าที่กระทรวงความมั่นคงทางอาหารเปรยประโยคชวนสงสัย

"พรุ่งนี้เลยหรือครับ" ผมกล่าวออกไปด้วยความฉงน เพราะตามการวิจัยคงจะต้องใช้เวลามากกว่านั้น

"ฟักทองยังคงเป็นเหมือน ๘๑ ปีก่อน แต่โลกเราเปลี่ยนไปแล้วนะคะ"

"คุณก็รู้เทคโนโลยีคือเวทมนตร์ ไม่สิ ยิ่งกว่าเวทมนตร์" เธอย้ำอีกครั้งด้วยรอยยิ้มที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความมั่นใจ

เวลา ๑๘.๐๐ น.

เย็นนี้ไม่ได้เป็นเหมือนทุกวัน ไม่มีการวิ่ง ไม่มีเสียงชายทะเล ไม่มีแสงพระอาทิตย์ตกที่ริมขอบฟ้า มีแต่ แผนการโต้รุ่ง และใจที่กำลังเต้นตึกตักของผมในการเฝ้าดูการเติบโตของต้นฟักทองจากริมระเบียงห้อง

คนอื่นๆ อาจตื่นเต้นกับการได้ลองใช้แว่นตานิว วิชชั่น เวอร์ชั่น ๕.๐ เป็นวันแรก ซึ่งนั่นก็เป็นสิ่งที่ผมตื่นเต้นเช่นกัน แต่สิ่งที่ทำให้ผมตื่นเต้นได้มากกว่าคือ การได้รู้ว่าเมล็ดฟักทองที่ผมได้ฟูมฟักมาเป็นระยะเวลานาน สามารถจะเติบโตขึ้นด้วยเทคโนโลยีแบบข้ามคืน

"นิวว่ี่ซูมเข้าไปที่แปลงฟักทอง"

"ใกล้อีก"

"ใกล้ได้อีก" ยิ่งซูมปรับระยะการมองให้ได้เห็นถึงการปลูกแบบใกล้

Legislative Institutional Repository of Thailand

มากขึ้นเท่าไหร่ ผมก็รู้สึกว่าสิ่งที่ผมรอคอยกำลังอยู่ในขั้นตอนของการร่ายเวทมนตร์ให้เกิดเร็วมากขึ้นเท่านั้น

พระจันทร์และดวงดาวไม่ได้ทำงานอย่างโดดเดี่ยวในค่ำคืนนี้ หากแต่มีเครื่องจักรน้อยใหญ่ยังคงทำงานอย่างต่อเนื่องและไม่มีท่าทีจะหยุด เช่นเดียวกับเข็มนาฬิกาที่เดินหน้าต่อไปเรื่อยๆ แสดงเวลาที่ผ่านไป และตาของผมที่คอยเผลอจะหลับไปเสียทุกที

เวลา ๐๔.๐๐ น.

"นิววี่ ทำไมปล่อยให้หลับได้" ผมลืมตาตื่นขึ้นมาจากการหลับไปอย่างไม่รู้ตัว และมองออกไปภายนอกระเบียงด้วยภาพประหลาดตาต่างออกไปจากช่วงหัวค่ำ แปลงฟักทองเต็มไปด้วยหุ่นยนต์ที่แปลกตา

"ซูมเข้าไป ใกล้ๆ"

"..."

นอกจากความตกใจจากภาพตรงหน้า ก็มีแต่ความเงียบที่ดังที่สุดในหัวของผม สิ่งที่ผมเห็นแม้เพียงไม่กี่วินาที กลับติดอยู่ในหัวของผมอย่างไม่อาจสลัดความคิดนี้ออกไปได้

หุ่นยนต์ตรงหน้าของผมกลายเป็นคนมากมายที่กำลังทำงานอย่างหนัก ร่างกายเต็มไปด้วยเหงื่อที่บ่งบอกถึงความเหนื่อยล้า และหน้าตาอิดโรย

นิววี่และวันใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม

แสงอาทิตย์มาเยือนอีกครั้ง ย้ำเตือนว่านี่คือปัจจุบันและวันใหม่ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ กำลังส่งเสียงเริ่มทำงาน แต่วันนี้ผมกลับรู้สึกต่างออกไปจากทุกวัน เพราะในหัวของผมนั้นเต็มไปด้วยความหนักอึ้ง ภาพที่เห็นยังคงถูกฉายซ้ำวนไปมา และไม่อาจทำให้ผมข่มตานอนหลับได้หลังจากที่ได้เห็น "มันคืออะไรกันแน่" มันเป็นแค่ความฝันหรือเป็นความจริง ยังคงเป็นคำถามที่ยัง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

อยู่ในหัวของผม และผมไม่อาจหาคำตอบนั้นได้ด้วยตัวเอง

ผมพยายามลุกจากเตียงนอนและเบิกตามองให้กว้างที่สุด แต่ก็เห็นเพียงแค่ความพล่ามัวรอบข้าง มือของผมควานหาแว่นตา แต่วันนี้มันกลับไม่ได้อยู่ที่เดิม

"นิววี่ได้เตรียมน้ำในอ่างอาบน้ำกลิ่นดอกกุหลาบ ช่วยให้คุณชนะกาลผ่อนคลายจากความเครียด พร้อมกาแฟเพิ่มช็อตจากการนอนไม่เพียงพอเรียบร้อยแล้ว"

ผมได้ยินเสียงนิววี่อยู่ไกลๆ แต่ยังคงหาไม่เจอ คงเป็นเพราะความตกใจของผมในตอนนั้นที่ได้เห็นภาพหุ่นยนต์กลายเป็นคน จนถอดนิววี่ทิ้งไว้ที่ใดสักที่หนึ่งในห้อง ผมลุกขึ้นจากเตียงไปอาบน้ำแบบไม่มีแว่นตาเป็นครั้งแรก การใช้ชีวิตแบบไม่มีนิววี่ช่างยากลำบาก

ห้องน้ำมีกลิ่นหอมอบอวลไปด้วยกลิ่นดอกกุหลาบ แต่ผมไม่อาจมองเห็นทุกอย่างได้อย่างชัดเจน ซึ่งมันอาจเป็นข้อเสียเดียวที่เราทุกคนต้องแลกมา นั่นคือ เมื่อไม่มีแว่นตา นิว วิชชั่น โลกในการมองเห็นของเราก็แทบจะกลายเป็นสีขาวโพลน

เรากำลังใช้งานสายตามองผ่านแว่นตา นิว วิชชั่น มากเกินไป จนไม่อาจมองโลกด้วยดวงตาแรกกำเนิด แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้น ผมก็เต็มใจจะแลกดวงตาแห่งความเป็นจริงให้อยู่ภายใต้การมองผ่าน นิว วิชชั่น เพราะมันทำให้โลกของผมสวยงาม และอาจสวยงามมากกว่าการได้มองโลกด้วยสายตาที่แท้จริงของผมเสียอีก

หลังผมอาบน้ำเสร็จ ผมยังคงเดินวนไปมารอบห้องเพื่อหาเจ้าแว่นนิววี่ จนพบว่ามันมาตกอยู่ที่ระเบียงของผม โลกของผมกลับมาสดใส และชัดเจนอีกครั้งหลังได้สวมแว่น หากแต่ปัญหาเดียวคือ นิววี่แบตฯ ลดลงไปอย่างมากจากการที่ผมไม่ได้ชาร์จแบตฯ เมื่อคืน ผมได้แต่หวังว่าแบตฯ ที่เหลืออยู่คงจะเพียงพอกับการใช้งานวันนี้ เพราะผมไม่มีเวลาเพียงพอที่จะชาร์จ และ

Legislative Institutional Repository of Thailand

ถึงเวลาที่จะต้องไปดูแลการเพาะปลูกที่แปลงฟักทองต่อแล้ว

ณ แปลงฟักทอง

"ขอโทษด้วยครับผมมาสายไปนิดนึง" ผมกล่าวขอโทษหลังจากมาสายไป ๕ นาที

"ฮ่า ไม่เป็นไรหรอกค่ะ คุณชนะกาลมาตอนต้นกล้าเริ่มงอกพอดี"

"ทางกระทรวงความมั่นคงทางอาหารมีเวทมนตร์จริงๆ สินะครับ เสกต้นกล้าให้ขึ้นข้ามคืนได้" ผมพูดทีเล่นทีจริงกับเจ้าหน้าที่กระทรวงฯ

"เรียกว่าเทคโนโลยีดีกว่าค่ะ เพราะเรามีหุ่นยนต์ทำงานทั้งคืน"

"นั่นสิครับ...เมื่อคืนผมตื่นเต้นมาก เลยแอบมองจากระเบียงห้องนอนมาที่แปลงฟักทอง เห็นหุ่นยนต์ทำงานไม่หยุดทั้งคืน แต่แปลกตรงที่ช่วงตี ๔ ที่ผ่านมา หุ่นยนต์พวกนี้กลับกลายเป็นคน ทำงานด้วยสภาพเหนื่อยเหนื่อย"

"ว่าไงนะคะ คุณชนะกาลพูดเล่นอีกแล้วนะคะเนี่ย" เจ้าหน้าที่หลบสายตาผม และมองไปยังแปลงฟักทอง

"สงสัยคงเป็นแค่ฝันมั้งครับ" ผมกล่าว ก่อนเดินตามไปสำรวจส่วนอื่นของแปลงฟักทอง

ยิ่งเดินไป ภาพตรงหน้าของผมกลับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ สีที่สดใสของแปลกฟักทองกลับซีดลงไป ตามจำนวนแบตเตอรี่ที่ลดลงของนิวจี้ หุ่นยนต์รอบข้างทางเดินของผมก็เริ่มส่งเสียงแปลกๆ ต่างไปจากครั้งแรกที่ได้ยิน เสมือนเป็นเสียงคนกำลังร่ำไห้ และวิงวอนให้หยุดการทำงาน

"ได้ยินเสียงหุ่นยนต์กำลังร้องไห้ไหมครับ"

"เสียงอะไรกันคะ คุณชนะกาลแปลกๆ ไปนะคะวันนี้"

"คำเตือน แว่นตานิว วิชชั่น ของคุณเหลือแบตเตอรี่ ๑๐ เปอร์เซ็นต์" แว่นตาของผมเริ่มส่งเสียงแจ้งเตือนถึงแบตฯ ที่ใกล้จะหมด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"เป็นเพราะแว่นคุณชนะกาลแบตฯ ใกล้จะหมดรีเปล่าคะ กลับไปพักผ่อนก่อนก็ได้นะคะ เดี๋ยวทางนี้แพรดูแลต่อเอง"

"ไม่เป็นไรครับ ผมยังไหวอยู่" ผมยังคงอยากเดินสำรวจแปลงฟักทองต่อไป แม้รู้ตัวว่าแว่นตาของผมกำลังจะใช้งานไม่ได้ในไม่ช้า และยิ่งก้าวเดินต่อไป ภาพที่ผมเห็นก็ได้กลายเป็นคนมากมายกำลังทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อย พวกเขาไม่ใช่หุ่นยนต์ สิ่งที่ผมเห็นไม่ใช่ความฝันแต่เป็นความจริง เสียงของพวกเขาร้องขอความยุติธรรมจากการใช้ชีวิตที่ทุกข์ยาก สภาพความเป็นอยู่ของพวกเขาต่างออกไปจากชีวิตของผมอย่างสิ้นเชิง

รอบข้างแปลงฟักทองที่ผมเคยเห็นเป็นวิวทิวทัศน์ที่สวยงามในยามเช้าจากระเบียงบนตึกสูงที่ผมอาศัย กลับกลายเป็นบ้านแออัด น้ำขัง และกองขยะ สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยฝุ่นควัน พร้อมกับมีเสียงร้องไห้ดังออกมาตลอดเวลา เสียงของพวกเขาเต็มไปด้วยความโกรธแต่ไม่สิ้นหวัง และดังขึ้นในทุกนาที

"แว่นตานิว วิชชั่น เหลือแบตเตอรี่ ๑ เปอร์เซ็นต์" เสียงแจ้งเตือนสุดท้ายที่ผมได้ยินท่ามกลางเสียงร้องอื้ออึง ก่อนภาพรอบตัวของผมจะกลายเป็นสีดำ และร่างกายผมได้ล้มลงไปข้างแปลงฟักทอง

โลกที่ไม่มีนิวรี่

เป็นอีกครั้งที่ผมลืมตาขึ้นมา แสงอาทิตย์ส่องมาที่หน้าผม เสมือนพร้อมที่จะแผดเผาทุกสิ่งรอบตัวให้มลายหายไป และไม่ได้เป็นเพียงแสงที่อบอุ่นเหมือนที่ผมเคยได้รับ รอบข้างผมเป็นภาพเบลอๆ ผมอยู่ในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย ห้องสี่เหลี่ยมดูแออัด มีสภาพเก่า เฟอร์นิเจอร์ที่ดูผ่านการใช้งานมาเป็นระยะเวลาหลายปี

ผมเดินไปรอบๆ พยายามเบิกตามองให้กว้างที่สุด จนมาพบกับคอมพิวเตอร์รุ่นเก่าที่มีตัวอักษรมากมายกำลังปรากฏขึ้นมาบนหน้าจอ คล้ายกำลังเจาะข้อมูลการมองเห็นของแว่นตา นิว วิชชั่น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"นี่พวกคุณแฮกแว่นตา นิว วิชชั่น ผมงั้นหรือ พวกคุณเป็นใคร แล้วภาพที่ผมเห็นที่แปลงฟักทองคืออะไร" ผมเห็นคนจำนวนหนึ่งเดินเข้ามายืนล้อมรอบตัวผมอยู่ลางๆ

"นั่นคือพวกเรา คนที่ต่อสู้เพื่อจะอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง ไม่ใช่โลกแห่งความฝันที่กระทรวงวิจัยเทคโนโลยีของพวกคุณสร้างขึ้น"

"พวกผม? พวกเราต่างก็เป็นคนในยุค ๒๑๐๑ เหมือนกัน" คำตอบของเขาชวนให้ผมประหลาดใจ

"โลกของคุณไม่ใช่โลกของผม คุณอยู่กับสิ่งสวยหรูและความสะดวกสบายที่พวกเขาอยากให้คุณเห็น แต่นั่นมันเป็นสิ่งที่สร้างขึ้น หากแต่ความเป็นจริงมันไม่ได้เปลี่ยนแปลง" คำตอบที่ยิ่งชวนให้ผมสับสน

"แต่ผมกำลังสร้างความเปลี่ยนแปลง โลกในวันพรุ่งนี้จะต้องดีขึ้น เพราะผมคิดค้นฟักทองแหล่งอาหารสำคัญของคนในยุคเราได้แล้ว ต่อไปจะไม่มีความอดอยากอีก" ผมพูดด้วยความจริงจัง แต่เขากลับหัวเราะ

"เพราะฟักทอง พวกเราถึงมีงานเพิ่ม เวทมนตร์เดียวที่พวกคุณมีไม่ใช่เทคโนโลยี แต่เป็นการกดขี่คนที่อยู่ต่ำกว่าเท่านั้น" คำตอบที่พอทำให้ผมประติดประต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จนพอจะเข้าใจ

"ผมขอโทษแทนกระทรวงความมั่นคงทางอาหารด้วย ผมไม่รู้ว่าเขาจะใช้แรงงานพวกคุณแบบนี้ สิ่งที่ผมเห็นในตอนแรกคือเรากำลังพัฒนาด้วยเครื่องจักรและหุ่นยนต์ ไม่ใช่การขูดรีดแรงงานคนอย่างเหี้ยมโหด"

"ไม่ใช่เขา แต่คุณนั่นแหละ"

"ผม?" ผมอ้ำอึ้ง

"คุณใช้พวกเราเหมือนหุ่นยนต์ตั้งแต่การทดลองสร้างเมล็ดของคุณเพื่อสร้างอาหารที่เราไม่มีวันได้กิน มีแต่คนแบบพวกคุณที่อยู่บนตึกสูงเท่านั้นที่ได้กิน เพราะคนที่อยู่ในความเป็นจริงกำลังอดอยากมากขึ้นทุกวัน"

"...." ผมพูดไม่ออกและไม่สามารถตอบกลับเขาได้อีก มีแต่ความ

ULRT
Legal Deposit Thailand

เงียบและความรู้สึกอันหนักอึ้งได้ท่วมท้นหัวใจและความคิดของผม ผมไม่ใช่ฮีโร่เหมือนที่ตัวเองคิดไว้

"คุณไม่เคยเห็นและได้ยินเสียงของพวกเรา โลกของคุณมีแค่มุมมองเดียวจากแว่นตา นิว วิชชั่น และตอนนี้เราแค่กำลังต่อสู้ให้คุณเห็นตัวตนของพวกเรา แต่คุณจะมองเห็นพวกเราหรือไม่ มันก็อยู่ที่คุณ" มันคงเป็นอย่างที่เขาพูด โลกของเราช่างต่างกัน ทั้งๆ ที่ผมกับเขาเป็นคนในยุค ๒๑๑๑ เหมือนกัน แต่เรากลับอยู่ในคนละโลกเดียวกัน ระหว่างโลกแห่งความจริง และโลก นิว วิชชั่น ที่ถูกสร้างขึ้น

"ถ้าผมยอมรับก็เท่ากับสิ่งที่ผมทำลงไปทั้งหมดจะไม่มีความหมายและไม่เคยเกิดขึ้นจริงงั้นสิ..." ผมกล่าวออกไปด้วยความรู้สึกเศร้าใจ ผมคิดว่าตัวเองได้สร้างการเปลี่ยนแปลง และทำให้โลกนี้น่าอยู่กว่าเดิม แต่สุดท้ายกลับเป็นแค่คนขี้แพ้อีกคนที่มองเห็นแต่ในสิ่งที่อยากมอง

"แว่นนิว วิชชั่น ของคุณชาร์จเต็มแล้ว อยู่ที่คุณจะเลือกว่าจะอยู่กับความจริง หรือโลกที่ถูกสร้างขึ้น"

ตาของเราเหนื่อยล้าเกินไปที่จะมองเห็นความเป็นจริง
หรือความเป็นจริงมันยากเกินกว่าที่จะยอมรับ
ชีวิตที่ดีคือการมองเห็นในสิ่งที่อยากมอง
หรือคือการมองเห็นและโอบกอดความจริง แล้วทำให้มันดีขึ้น

ผมใช้เวลาทบทวนกับตัวเองสักพักถึงสิ่งที่ผมกำลังจะสูญเสียไป โลกที่เคยเป็นของผม สิ่งที่ผมเคยทำ ความสุขที่ผมเคยมี...แต่ทั้งหมดจะมีความหมายอะไร ถ้าการเปลี่ยนแปลงที่ผมปรารถนาเป็นแค่สิ่งจอมปลอม

"ผมเหนื่อยที่จะใส่มันแล้ว" คำพูดที่เปล่งออกไปแสนยากลำบาก แต่กลับเบาขึ้นอย่างเหลือเชื่อหลังได้เอ่ยออกไป

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"แต่บทลงโทษของการไม่มีแว่นนิว วิชชั่น คือการต้องอยู่กับปัญหามากมายในโลกแห่งความจริง" เขากล่าวเตือนผม

"ผมเลือกแล้ว ผมไม่อยากอยู่ในโลกที่ปกครองการมองเห็นของผม แต่อยากอยู่ในโลกที่การปกครองมองเห็นความเป็นมนุษย์ของทุกคน"

ผมตื่นมาพร้อมกับโลกที่ร้อนขึ้นทุกวัน เพราะภาวะเรือนกระจก

ผมอยู่กับอากาศที่เต็มไปด้วยฝุ่น และทำให้หายใจไม่ออกในบางวัน

ผมยังเห็นความอดอยากเกิดขึ้น อาหารมีทั้งยาฆ่าแมลง และไมโครพลาสติกเจือปน

ผมมีข่าวชวนปวดหัวให้รอให้ฟังอยู่ในทุกเช้า มีผู้คนที่กำลังดิ้นเครียดเพราะเศรษฐกิจ

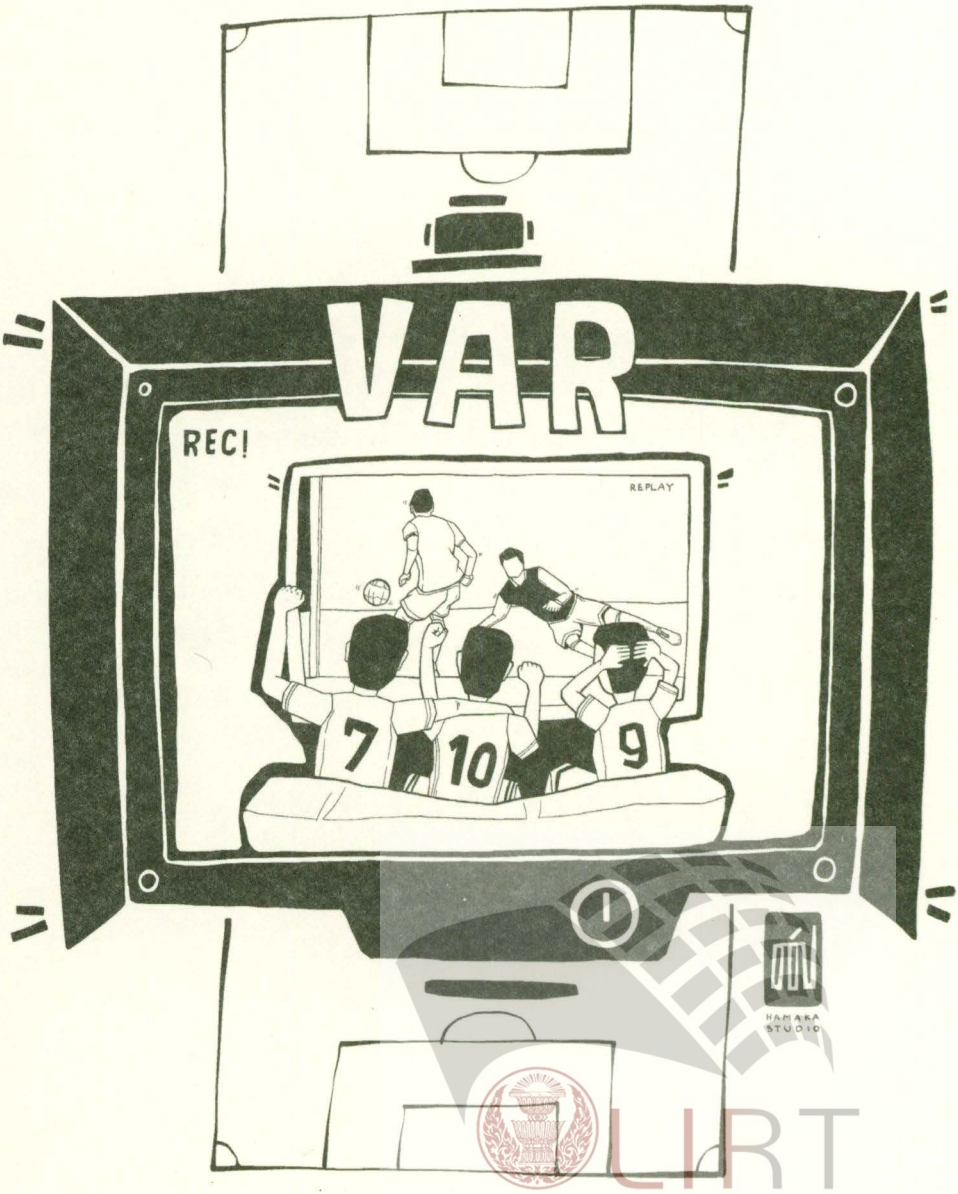
เราไม่ใช่คนที่ดีกว่าคนในอดีตที่ผ่านมา เราแค่พยายามและเรียกร้องอย่างหนักเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงที่ไม่ใช่แค่ชั่วคราวและผิวเผิน

ยินดีต้อนรับทุกคนเข้าสู่ศตวรรษ ๒๒ ในความเป็นจริง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ย้อนกลับไปดูภาพ VAR กันอีกครั้ง

มิ่งมนัสชน จังหาร

- ๑ -

เสียงเฮดังลั่นห้องหลังการทำประตู อนุชิตลุกดีดดิ้น ชูกำปั้นวิ่งรอบห้องไปมา ก่อนจะหยุดเขย่าตัวผมราวกับจะทำให้ความเสียใจที่อัดแน่นอยู่ในนั้นกระเด็นกระดอนออกมา ผมนั่งคอตก ได้แต่มองน้ำสีอำพันในแก้วตรงหน้าแน่นิ่ง อนุชิตเขย่าตัวผมแรงขึ้นพลางพูดเสียงดัง "เป็นยังไงล่ะ กูบอกมึงแล้ว อย่ามาล้อเล่นกับปีศาจแดง แมนเชสเตอร์ อีส เรด โว้ยยยยยย" เขายิ้มกว้าง ผมส่ายหน้าก่อนหันไปมองคมสันต์ที่กำลังจ้องหน้าจอไม่วางตา

"เฮ้ย ๆ เดี๋ยว ๆ มึงดูภาพ VAR ก่อน" คมสันต์พูดขึ้น อนุชิตชะงักและหันมองหน้าจออย่างรวดเร็ว เสียงผู้บรรยายบอก "ลูกนี้ไม่มั่นใจว่าล้ำหน้ารึเปล่า ดูจากภาพช้าแล้วก้ำกึ่งจริง ๆ คราวนี้ดูเส้นสีแดงครับ" ระบบกราฟิกของทีมงานถ่ายทอดสดขีดเส้นสีแดงทาบไปกับแนวผู้เล่นในสนาม กองหน้ากับกองหลังยืนอยู่ระนาบเดียวกัน ผมมองภาพนั้นแล้วได้แต่นึกในใจ ภาวนาให้เป็นลูกล้ำหน้า

"ดูภาพ VAR กันอีกครั้งครับ" น้ำเสียงผู้บรรยายตื่นเต้น หน้าจอเล่นภาพซ้ำอีกรอบ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"ล้ำแน่ๆ มึงดูแขนสิ ยื่นออกมาชัดๆ" คมสันต์ว่า

"ยื่นตรงไหนวะ ไม่มีทางล้ำหรอก" อนุชิตให้ความเห็น แม้จะพูดจายียวน แต่ใบหน้าของเขาเปลี่ยนจากร่าเริงเป็นไม่มั่นใจ

เสียงผู้บรรยายเร้าให้แฟนบอลติดตามการตัดสิน "ข้างสนามตอนนี้ผู้ตัดสินกำลังปรึกษากันอยู่ครับ ผลการตัดสินจังหวะนี้ส่งผลกับการเป็นแชมป์แน่นอน ไมเคิล โอลิเวอร์ ดูภาพ VAR ไปหลายรอบแล้วครับ" ภาพผู้ตัดสินเพ่งพินิจภาพข้าอยู่หน้าจอข้างสนาม สีหน้าเคร่งเครียดจริงจัง ผมนั่งนิ่งรอลุ้นขณะที่อนุชิตบ่นอุบเรื่อง VAR คมสันต์ได้แต่พูดซ้ำๆ ว่าลูกนี้ล้ำหน้าแน่นอน

นัดสุดท้ายของการแข่งขัน แมนเชสเตอร์ ซิตี้ พบกับเพื่อนร่วมเมืองอย่างแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด คงจืดชืดน่าดูหากคะแนนทิ้งห่างและรู้ว่าแชมป์คือทีมใดไปแล้ว แต่มันกลับสนุกตรงที่ตารางคะแนนบอกว่าจ่าฝูงคะแนนนำเพียงแต้มเดียว ฉะนั้นการสู้รบยังไม่จบสิ้น ต้องห้ำหั่นกันให้ตายไปข้าง เมื่อโปรแกรมการแข่งขันจงใจให้เรือใบสีฟ้าพบปีศาจแดงในนัดปิดฤดูกาล ความมันเร้าใจของแมนเชสเตอร์ดาร์บี้นั้นการันตีอยู่แล้ว แต่ทวีความดุเดือดเลือดพล่านไปอีก เพราะคือการพบกันระหว่างอันดับหนึ่งกับอันดับสอง ภายใต้เงื่อนไขว่าแมนเชสเตอร์ ซิตี้ เพียงแค่เสมอก็จะเป็นแชมป์ ส่วนแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ดจะต้องชนะสถานเดียว

ทุกคู่ลงเตะพร้อมกันเวลาสี่ทุ่ม แต่สายตาแฟนบอลจ้องไปที่สนามโอลแทรฟฟอร์ดเป็นตาเดียว นัดหยุดโลกมามีปัญหาในนาทีที่ ๘๕ เวลาเหมือนถูกแช่ค้างเอาไว้ แฟนๆ เดอะเรด เดวิลส์ หรือปีศาจแดงต่างหายใจไม่ทั่วท้อง

เสียงนกหวีดดังขึ้น การวินิจฉัยของผู้ตัดสินทำให้โลกของพวกเขาถล่มลงมา

ผมเฮลั่นหลังผู้ตัดสินให้เป็นลูกล้ำหน้า ภาพซูมเข้าไปใกล้ๆ เห็นแขนกองหน้ายื่นล้ำไปเพียงนิดเดียว หากไม่ใช้ VAR ประกอบก็ยากที่จะตัดสินด้วยสายตา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กรรมการให้แมนเชสเตอร์ ซิตี้ ตั้งเตะ สกอร์ยังเสมอกันแบบไร้ประตู ใบหน้าอนุชิตซีดเซียวเหมือนคนป่วยเบื่อชีวิต อัดอั้น ไม่พอใจการตัดสิน "ไม่เห็นล้ำเลย" เขายืนกราน "จ้างกรรมการมารึเปล่า" บ่นเรื่อยเปื่อย เหมือนไม่ยอมรับและทำใจไม่ได้ เขาส่ายหน้าไปมาท่าทางเครียดขรึม

"แมนเชสเตอร์ อีส บลู โว้ยยยยยย" คมสันต์ตะโกนเยาะหยันอนุชิต ผมหัวเราะผสมโรงไปด้วย แปลกดีเหมือนกัน การแข่งขันนัดนี้คมสันต์เอาใจช่วยเรือใบสีฟ้า ทั้งที่เขาเป็นแฟนหงส์แดง คมสันต์บอกผมว่าให้ทีมไหนก็ได้เป็นแชมป์ แต่อย่าให้แมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด เป็นแชมป์ก็พอ คนรอบข้างเขาคงล้อทั้งวันทั้งคืนแน่ๆ แปลกอีกเหมือนกัน สองทีมนี้เหมือนไม่มีทางลงรอยกันง่ายๆ ในสื่อโซเชียลและสื่อต่างๆ ล้อเลียนกันมากมาย หลายครั้งกลายเป็นประเด็นลามปามลุกลามถึงขั้นตีรันฟันแทง ปลิดชีวิตอีกฝ่ายด้วยเหตุชอบพอคนละทีมอย่างที่เคยปรากฏในข่าว

การปลูกฝังความเป็นศัตรูและเจ้าคิดเจ้าแค้นในกีฬาเกิดขึ้นได้อย่างไร

ผมยกแก้วกระดกจนหมด หันมองอนุชิตที่ตอนนี้หน้าบอกบุญไม่รับ ผมร้องเพลง We Are The Champions อย่างอารมณ์ดี พอถึงท่อน my friends เน้นเสียงดังขึ้นกว่าเดิม ทำหน้าหยอกเย้าล้อเลียนอนุชิต แฟนหงส์แดงอย่างคมสันต์ร่วมร้องเพลงไปด้วย

ไม่รู้ว่าไปแหย่ต่อมไหนเข้า อนุชิตไม่พอใจ ลุกพรวดเปิดประตูออกจากห้อง สตาร์ทรถขับไปอย่างรวดเร็ว ไม่ทิ้งถ้อยคำใดให้ผมกับคมสันต์ได้เข้าใจ มีแต่เครื่องหมายคำถามลอยวนอยู่ในอากาศ

"ล้อกันบ้างนิดๆ หน่อยๆ ไม่น่าน้อยใจเลย" คมสันต์ตัดพ้อ แต่บางจังหวะผมคิดว่าตัวเขาเองก็เป็นเหมือนอนุชิต คนเราพอรักอะไรมากๆ ก็ยอมปกป้องสิ่งนั้นอย่างไม่ลืมหูลืมตา

คมสันต์เองไม่ได้ดีใจกับชัยชนะของแมนเชสเตอร์ ซิตี้ อย่างจริงใจ เขาเพียงแต่สะใจที่เห็นทีมคู่แข่งอย่างแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด พลาดท่า

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ผมคิดถึงวันที่เรือใบสีฟ้าตกรอบยูฟ่าแชมป์เปี้ยนลีกส์ เป็นอนุชิตเองที่บอกผมว่า "อย่าจริงจังมากเลย ดูกีฬาให้เป็นกีฬา บอลเตะอยู่ตั้งไกล ทำไมต้องมานั่งเศร้า กีฬามีแพ้มีชนะ ถ้าชนะอย่างเดียวมันจะสนุกเหรอ"

วันนั้นถ้อยคำของเขาทำให้ผมเข้าใจอะไรหลายๆ อย่าง แต่วันนี้เป็นเขาเองที่ทำให้ผมสับสน

- ๒ -

"VAR เป็นการดูถูกวิจารณญาณของกรรมการ"

อนุชิตโพสต์ในสเตตัสตัวเอง หลังแมนเชสเตอร์ ซิตี้ ได้แชมป์พรีเมียร์ลีก เขาไม่เคลื่อนไหวในโลกออนไลน์เกือบสัปดาห์ ยิ่งนัดชิงชนะเลิศบอลถ้วยเอฟเอคัพที่แมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด พ่ายดวลจุดโทษลิเวอร์พูล ยิ่งสร้างความเจ็บช้ำรวดร้าวในหัวใจอนุชิต เขาไม่แวะไปที่ห้องผม ฟุตบอลปิดฤดูกาลไปแล้ว บรรยากาศเงียบเหงา การไม่มีฟุตบอลให้ดูไม่เศร้าเท่ากับผมกับคมสันต์รู้สึกว่าเราเสียเพื่อนคนหนึ่งไป พยายามหาเหตุผลมาตอบตัวเองว่า การที่อนุชิตทำตัวเหินห่าง ต้นทางมาจากเหตุการณ์คืนนั้นหรือเปล่า ฟุตบอลมีอานุภาพทำลายความสัมพันธ์ที่เรามีให้กันตลอดระยะเวลาเกือบสี่ปีเชียวหรือ

"ยังไม่หายเศร้าอีกเหรอ" คมสันต์เข้าไปแสดงความคิดเห็นคนแรกในสเตตัส แต่เหมือนอากาศธาตุ อนุชิตไม่กดแสดงความรู้สึก ไม่ตอบกลับข้อความ ทว่าเขาพิมพ์หยอกล้อกับเพื่อนคนอื่นในช่องความคิดเห็นสนุกสนาน มองปราดเดียวก็รู้ว่า เขาจงใจละเลยข้อความของคมสันต์ ความสัมพันธ์ในคำว่าเพื่อนของเราดูท่าจะซับซ้อน ยุ่งเหยิง จะแก้ปมจากตรงไหนในเมื่อไม่รู้สาเหตุที่แท้จริง ก่อนจะสายเกินแก้ ผมขอความผ่านโปรแกรมสนทนาบอกคมสันต์ว่า อนุชิตน่าจะยังงอนอยู่ ใจเย็นๆ รอให้สถานการณ์คลี่คลายค่อยหาทางพูดคุย คมสันต์ตอบกลับมาว่า ตอนนี้เขาไม่เข้าใจอนุชิต

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ผมกลัวเรื่องบานปลายเลยพิมพ์ตอบกลับไปสั้นๆ ว่า "เอาน่า เดี๋ยวมันก็คงหาย" ทั้งที่ใจลึกๆ ผมก็ยังไม่เข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ตั้งแต่รู้จักกันมา อนุชิตไม่เคยเป็นอย่างนี้เลย

เรารู้จักกันตอนเข้ามหาวิทยาลัย หากย้อนไปดูภาพในวันนั้น คงจะเป็นเหตุการณ์กีฬารับน้องที่รุ่นพี่จัดการแข่งขันฟุตบอลเชื่อมความสัมพันธ์ จะมีกิจกรรมอะไรทำให้ผู้ชายสนิทกันได้ ไม่จากวงเหล้าก็เป็นวงกีฬา วันนั้นทุกคนแต่งชุดฟุตบอลพร้อมลงสนาม เกือบทั้งหมดเลือกแต่งชุดทีมที่ตัวเองชื่นชอบ เหมือนทุกคนรู้ว่าเวลาอยู่ในวงล้อมของคนที่รักชอบทีมเดียวกันทำให้รู้สึกปลอดภัย เมื่อแต่งกายด้วยเครื่องแบบเหมือนกันแล้ว การแบ่งฝั่งแบ่งฝ่ายก็ทำได้ง่ายขึ้น คนที่ชอบแมนเชสเตอร์ยูไนเต็ดไปยืนตรงนั้น ส่วนลิเวอร์พูลมายืนฝั่งนี้ แบ่งแล้วทั้งสองทีมมีตัวผู้เล่นพอๆ กัน

ผมเหลียวมองรอบข้าง ก้มมองเสื้อตัวเอง เสียงรุ่นพี่ตะโกนมาจากข้างสนาม "ไอ้น้องเสื้อแมนซิตี้ เชลซี อาร์เซน่อล สเปอร์ส เลสเตอร์ มาฝั่งนี้" เขากวักมือเรียกผมและเพื่อนๆ ที่เหลือให้มารวมกัน

สามทีมที่ต้องลงแข่งขันแบ่งตามความชอบของทีมฟุตบอล ทีมแรกคือกลุ่มที่เชียร์แมนยู ทีมที่สองเชียร์ลิเวอร์พูล ผมอยู่กลุ่มที่สาม กลุ่มเสื้อหลากสีสารพัดทีม ทั้งสามทีมต้องแข่งขันแบบพบกันหมด ทีมที่มีแต้มมากที่สุดคือผู้ชนะ

วันนั้นอนุชิตสวมเสื้อเลสเตอร์ เล่นตำแหน่งกองหน้า ผมยืนปักหลักบัญชาการเกมรับ มองจากหน้าประตูตัวเองเห็นลีลาการเล่นของอนุชิตแล้วไม่ธรรมดา สองนัดเขายิงรวม ๕ ประตู เป็นดาวซัลโวและพาทีมคว้าชัย ทำลายความเชื่อที่ผมแอบหวั่นอยู่ว่า เมื่อเราเชียร์กันคนละทีม เราจะสามารถเล่นร่วมทีมเดียวกันได้ไหม

ผมเข้าใจว่าอนุชิตชอบทีมเลสเตอร์มาตลอด จนเขามาเฉลยภายหลังว่า จริงๆ แล้วเขาเป็นแฟนพันธุ์แท้ปีศาจแดง ที่ต้องสวมเสื้อเลสเตอร์วันนั้น

LIBRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เพราะว่าเสื้อทีมรักยังไม่ได้ซัก มองไปที่ตู้เสื้อผ้า มีเสื้อเลสเตอร์แขวนอยู่

"ทำไมมึงถึงใส่เสื้อเลสเตอร์" ผมถาม

"ทีมคนไทยไง"

"ตกลงมึงเชียร์ทีมอะไร"

"แมนยู แต่เอาใจช่วยเลสเตอร์ด้วย"

"แล้วทำไมกูเชียร์แค่แมนซิตี้"

"เอ้า...กูจะไปรู้กับมึงเหรอ"

ว่าไปแล้วการชื่นชอบทีมอะไรสักอย่างก็เป็นเหตุผลส่วนตัวที่บางครั้งก็อธิบายให้คนอื่นเข้าใจไม่ได้ ผมเริ่มเชียร์แมนซิตี้เมื่ออดีตนักการเมืองชาวไทยเข้ามาซื้อสโมสร ตอนนั้นทุกคนมองว่าผมชื่นชอบนักการเมืองคนนั้น เหมารวมว่าเป็นเรื่องเดียวกัน ผมไม่รู้จะอธิบายอย่างไรนอกจากบอกว่าเป็นทีมของคนไทยและชื่นชอบนักเตะบางคน รวมถึงระบบการทำทีม อยากปฏิเสธสิ่งที่คนอื่นคิด แต่ก็เลือกที่จะนิ่งเฉย กระทั่งเปลี่ยนเจ้าของสโมสรไปแล้ว เปลี่ยนผู้จัดการทีมไปหลายคน ผมก็ยังยืนหยัดและรักแมนเชสเตอร์ ซิตี้

"แล้วมึงไม่เอาใจช่วยทีมอื่นบ้างเหรอ" ถึงคราวอนุชิตถามบ้าง

"ก็มีอยู่นะ" ผมนิ่งคิด "บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด"

เราหัวเราะขึ้นพร้อมกัน เพราะทีมที่ว่าอยู่คนละลีก คนละประเทศ ไม่มีทางโคจรมาเจอกัน

คุยเรื่องฟุตบอลกับอนุชิตแล้วยืดยาวเหมือนจะจบไม่ลง เรื่องของความชอบ ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อลูกกลมๆ คุยได้ทั้งวันทั้งคืน เวลาบอลแข่งเสร็จ ได้เยาะเย้ย ถากถาง อำ ล้อเลียน พอหอมปากหอมคอ

เรื่องราวของฟุตบอลสนุกขึ้นไปอีกเมื่อมีคมสันต์เข้ามาร่วมวง เราเจอกันในห้องเรียนหลังเปิดเทอมไม่นาน อนุชิตจำได้ทันทีเมื่อคมสันต์ก้าวเข้ามาในห้อง

"วันนั้นนายเป็นผู้รักษาประตูทีมที่เชียร์ลิเวอร์พูลใช่ไหม" บทสนทนา

LIRT Legislative Institutional Repository of Thailand

แรกของอนุชิตเริ่มขึ้นอย่างนั้น แรกๆ ก็แทนกันว่า "นาย" ว่า "เรา" ดีอยู่หรอก พอสนิทกันเข้า "มึง-กู" ก็แนบชิดติดปาก

"นายคือคนที่สวมเสื้อเลสเตอร์เล่นกองหน้า" คมสันต์คลับคล้ายคลับคลา

"เป็นยังไงล่ะ เจอแฮททริก" อนุชิตหัวเราะ

คมสันต์สารภาพว่า วันนั้นเขาไม่อยากเป็นผู้รักษาประตูเลย ถนัดเล่นปีกมากกว่า แต่จะทำอย่างไรได้ เพื่อนๆ ในทีมลงความเห็นให้เขาเป็นผู้รักษาประตู โดยบอกว่าจะสลับกันทำหน้าที่นี้ เขายอมรับเงื่อนไขในทีม แต่สุดท้ายกลายเป็นเขาต้องเล่นเป็นผู้รักษาประตูทั้งสองนัด คมสันต์ไม่กล้าโต้แย้งหรือโวยวาย ทีมของเขามีรุ่นพี่หลายคน ส่วนรุ่นเดียวกันก็ยังไม่รู้จักใคร พูดถึงวันนั้นแล้ว เขาเองก็เจ็บใจ

"ไม่ใช่การเสียประตูทุกนัดนะ แต่เสียใจที่โดนหลอกให้มาเป็นผู้รักษาประตู" คมสันต์ว่า

หลังจากวันนั้น เราก็กลายเป็นเพื่อนที่ไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด

หากไม่ได้เจอเขาทั้งสอง ชีวิตมหาวิทยาลัยของผมคงเงียบเหงาน่าดู

- ๓ -

"Video Assistant Referee หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า VAR เป็นเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยในการตัดสิน ในกีฬาฟุตบอลนั้นมีการทดลองใช้ระบบนี้ครั้งแรกเมื่อปี ๒๐๑๖ ในเมเจอร์ลีก สหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นมีการทดลองใช้ในเกมของทีมชาติอังกฤษ กับ เยอรมนี เมื่อปี ๒๐๑๗ พัฒนาเรื่อยมาจนนำมาใช้ในฟุตบอลโลก ๒๐๑๘ และนำมาใช้ในฟุตบอลพรีเมียร์ลีก เมื่อปี ๒๐๑๙ - ๒๐๒๐ หลังมีการใช้เทคโนโลยี VAR ดูเหมือนว่าโลกของเกมลูกหนังได้เปลี่ยนไปจากอดีตโดยสิ้นเชิง"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เสียงบรรยายในรายการฟุตบอลทางช่องยูทูปบอกเล่าความเป็นมาของการตัดสินระบบ VAR เราสามคนหาข้อมูลเพื่อเตรียมนำเสนองานกลุ่ม อาจารย์บอกว่าเลือกเรื่องที่ตัวเองถนัดและสนใจ เข้าทางพวกเรา การตัดสินด้วยระบบ VAR ในวงการฟุตบอลถูกเลือกเป็นหัวข้อ เรานัดกันมาทำงาน ค้นคว้าศึกษาเรื่องนี้อย่างตั้งใจ การนำเสนอครั้งนี้จะเป็นงานชิ้นสุดท้ายทิ้งทวนชีวิตการเรียนมหาวิทยาลัยปีแรก

"VAR ใช้ตัดสินจังหวะล้ำหน้า จังหวะฟาวล์ แฮนด์บอล มีอะไรอีกไหม" คมสันต์สรุปเหตุการณ์ต่างๆ ที่ต้องอาศัย VAR มาช่วยเมื่อเกิดปัญหา

"เล่นตุกติกก็ย้อนไปดูได้" อนุชิตเสริม

ผมทำหน้าที่จดบันทึกสิ่งที่เพื่อนสองคนสนทนา

"ตอนเริ่มใช้ VAR แรกๆ มีนักฟุตบอลหลายคนไม่ชอบระบบนี้ ปัจจุบันส่วนใหญ่ก็ยอมรับการตัดสิน" อนุชิตพูด

"แสดงว่ามันไม่ได้ทำลายวงการฟุตบอลอย่างที่หลายคนว่า" คมสันต์ตั้งข้อสังเกต

"แล้วมันเป็นการดูถูกวิจารณญาณผู้ตัดสินหรือเปล่า" อนุชิตชวนคิด

ไม่ใช่มีแต่อนุชิตที่คิดอย่างนั้น ผมเองก็สงสัย หลายครั้งที่ดูการแข่งขันแล้วอดที่จะวิพากษ์ไม่ได้ โดยเฉพาะจังหวะล้ำหน้า ไลน์แมนหรือผู้ช่วยผู้ตัดสินที่ทำหน้าที่ควบคุมเส้นยกธงแสดงสัญญาณ ผู้ตัดสินในสนามเป่านกหวีด ทว่าเมื่อย้อนกลับมาดูภาพช้าอีกครั้ง ปรากฏว่าลูกนั้นไม่ได้ล้ำหน้า ทีมรุกที่กำลังจะบุกเข้าไปยิงประตูเสียจังหวะการเล่น กล้องจับไปที่ใบหน้าผู้ช่วยผู้ตัดสิน จงใจให้ผู้ชมเห็นว่านี่คือความผิดพลาด

มีอีกหลายจังหวะที่ผู้เล่นขอให้กรรมการตรวจเช็ก VAR เพื่อความยุติธรรม กลายเป็นว่าการตัดสินในระบบ VAR ทำให้นักเตะไม่เชื่อกรรมการ

"มึงต้องดูที่เจตนาว่าระบบนี้สร้างขึ้นมาเพื่ออะไร การตัดสินที่เที่ยงธรรมชัดเจน น่าเชื่อถือ มันสร้างขึ้นมาเพื่อพัฒนาวงการฟุตบอล สร้างมาเพื่อปกป้อง

Legislative Institutional Repository of Thailand

ความผิดพลาดในการตัดสินของกรรมการ อย่าลืมคนเรามันผิดพลาดกันได้ทุกครั้งที่ผิดพลาด คนที่เจ็บปวดที่สุดอาจไม่ใช่แฟนบอล แต่คือกรรมการ" คมสันต์หาเหตุผลมาอธิบาย

"มันทำลายเสน่ห์ของฟุตบอล" อนุชิตค้าน

"เราต้องการการตัดสินที่ดีที่สุดไม่ใช่เหรอ" คมสันต์ย้อนถาม

ผมนั่งฟังทั้งคู่โต้ตอบกันไปมา ต่างคนต่างมีเหตุผล นึกย้อนไปถึงภาพของการใช้ VAR เข้ามาตัดสิน แรกๆ ผมเองก็ไม่ชินเหมือนกัน บ่นระบบนี้ไม่แพ้คนอื่น หลายครั้งที่ VAR ทำให้ทีมแมนเชสเตอร์ ซิตี้ ได้ประโยชน์ แต่ก็มีอีกหลายหนที่ต้องกุมขมับเมื่อภาพข้าฟ้องว่าทีมรักของตัวเองตุกติกไม่เล่นตามกติกา แต่สิ่งที่ได้เห็นระหว่างย้อนกลับไปดูภาพข้านั้นก็คือความจริง ความจริงที่เกิดขึ้นในนาทีนั้น ความจริงที่เกิดขึ้นและยากที่จะย้อนกลับไปเปลี่ยนแปลงได้ ผู้ตัดสินและผู้ชมได้ย้อนกลับไปดูภาพข้าชัดๆ พร้อมกันอีกครั้งด้วยกล้องที่จัดวางไว้แทบทุกมุมของสนาม ความจริงจากทุกภาพในกล้องเหมือนกันหมด

"มึงคิดว่าระบบ VAR เวิร์กมั้ย" อนุชิตถามขึ้น คงเห็นผมเอาแต่เงียบนิ่ง

ผมมองหน้าเพื่อนทั้งสองสลับไปมา พยายามควานหาถ้อยคำมาอธิบายความคิด จะว่าไปแล้วทุกครั้งที่ย้อนกลับไปดูภาพ VAR ผมเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นและรับรู้ด้วยตัวเองว่าจังหวะนี้ควรตัดสินอย่างไร การตัดสินที่เกิดขึ้นในใจของผมตรงกับกรรมการแทบทุกครั้ง เป็นไปได้ไหมว่ามีแต่เรานั่นแหละที่ไม่ยอมรับภาพที่เห็น เพราะหัวใจของเราเทน้ำหนักไปให้กับฟากฝั่งหรือทีมรักที่ตัวเองชื่นชอบจนหลงลืมความจริง

"ประเด็นมันไม่ได้อยู่ที่เทคโนโลยี VAR ว่าเป็นอย่างไร ประเด็นมันอยู่ที่ว่าเรายอมรับการตัดสินของ VAR หรือเปล่า" ผมบอกเพื่อน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สเตตัสว่างเปล่า ผ่านมา ๓ สัปดาห์ไม่มีความเคลื่อนไหวของอนุชิต ปีสุดท้าย ของการเรียนมหาวิทยาลัย เวลาส่วนใหญ่ถูกใช้นอกห้องเรียน หมกมุ่นกับโครงงานจบการศึกษา วันเวลาเคลื่อนผ่านจนเกือบหลงลืมใครบางคน คมสันต์บอกผมว่า แม่ของอนุชิตป่วยหนัก ที่เขาเงียบหายไปเพราะต้องกลับบ้านไปดูแลแม่ อนุชิตไม่ได้บอกใคร ความชะล่าใจของเรานั้นเป็นความผิดพลาด เชื่อว่าวันหนึ่งอนุชิตคงกลับมา

คมสันต์โทรหาอนุชิตผมถึงได้ทราบเรื่อง คิดโมโหตัวเองเหลือเกิน เป็นผมต่างหากที่ไม่เอาไหน แม้คมสันต์จะชอบชวนอนุชิตทะเลาะ แต่ตลอดสี่ปีที่ผ่านมา ผมเห็นความรักของเพื่อนคนนี้เต็มหัวใจ เป็นเขาที่เข้าไปแสดงความคิดเห็นในสเตตัสของอนุชิตก่อนคนอื่น โดยไม่มีการวางท่า กลัวเสียฟอร์ม หรือหงุดหงิดโมโหเมื่ออนุชิตไม่มีปฏิกิริยาตอบกลับ เป็นเขาที่โทรถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ โดยไม่สนใจว่าอนุชิตจะรับสายหรือเปล่า

คมสันต์เองคงไม่ได้สนใจว่าอนุชิตจะงอนเรื่องอะไรด้วยซ้ำ เขาคงสนใจเพียงแค่มีวิธีใดที่จะได้เพื่อนคนเดิมกลับมา

ผมตัดสินใจโทรหาอนุชิตทันที

"แรกๆ กูก็งอนเรื่องฟุตบอลนั่นแหละ กะว่าสักอาทิตย์จะหาย แต่พอดีแม่ป่วยเข้าโรงพยาบาล อะไรหลายๆ อย่างโถมเข้ามา ยุ่งจนไม่ได้บอกพวกมึง"

อนุชิตพูดความจริงเพียงครึ่งเดียว เขางอนผมกับคมสันต์ นั่นคือข้อเท็จจริง ส่วนสิ่งที่เขาปกปิดเอาไว้คือ เขาไม่ได้ยุ่งจนไม่มีเวลา แต่เขาคงเห็นว่าเรายุ่งๆ กับโครงงาน จึงเลือกที่จะไม่บอกข่าวเรื่องแม่ให้พวกเราเป็นห่วง

หลังวางสาย ผมกับคมสันต์ขอนกันเดินทางไปเยี่ยมแม่อนุชิตทันที

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ระหว่างทาง คมสันต์ล้อผม "เห็นไหมว่าจริงๆ มึงมีเวลา แต่ที่ผ่านมามึงไม่เคยมีหัวใจ"

-๕-

แม่ของอนุชิตอาการดีขึ้น ไม่นานก็ได้ออกจากโรงพยาบาลมาอยู่บ้าน

อนุชิตรีบกลับมาสะสางงานที่มหาวิทยาลัย โครงงานของผมกับคมสันต์เสร็จเรียบร้อย เราช่วยอนุชิตทำงาน ครั้นให้เขาทำเองเกรงจะไม่ทันเวลา ส่วนไหนพอจะแบ่งเบาได้ก็ยื่นมือเข้าช่วย

อีกไม่กี่วันเราจะสยายปีกโบยบิน เผชิญชีวิตนอกรั้วมหาวิทยาลัย อีกไม่กี่วันเราจะกลายเป็นบัณฑิต ร่อนใบสมัครงานเดินตามความฝัน

เวลาช่างเดินเร็วเหลือเกิน ย้อนเวลากลับไปวันแรก ภาพที่เราเจอกันปรากฏชัดเจน เฟรชชี่ปีหนึ่งกับการแข่งขันฟุตบอลเชื่อมความสัมพันธ์

"นายคือคนที่สวมเสื้อเลสเตอร์เล่นกองหน้า"

"วันนั้นนายเป็นผู้รักษาประตูทีมที่เชียร์ลิเวอร์พูลใช่ไหม"

"ไอ้น้องเสื้อแมนซิตี้ เชลซี อาร์เซนอล สเปอร์ส เลสเตอร์ มาฝั่งนี้"

วันนั้นเราสามคนใส่เสื้อคนละทีม แต่วันนี้เรากำลังช่วยกันทำงาน ผมยิ้มอยู่คนเดียวจนเพื่อนทั้งสองแปลกใจ

-๖-

ฟุตบอลคอมมิวนิตีชีลด์ เดิมคือแชริตีชีลด์ เตะก่อนเปิดฤดูกาลฟุตบอลพรีเมียร์ลีก โดยนำทีมที่ได้แชมป์ลีกมาแข่งขันกับแชมป์เอฟเอคัพ แฟนบอลหลายคนมักล้อว่าเป็นถ้วยที่ไม่สลักสำคัญ เพราะเป็นรายการฟุตบอลการกุศล ไม่จริงจัง นำเงินรายได้จากการแข่งขันไปช่วยเหลือกิจกรรมด้านสังคม

Legislative Institutional Repository of Thailand

และการกุศลทั่วประเทศ แต่ผมคิดว่าอาจไม่ถูกต้องนัก สังเกตจากการที่คมสันต์ใส่เสื้อทีมรักมานั่งรอตั้งแต่หัวค่ำ

ไม่ว่าทีมรักแข่งกับทีมไหน แน่นอนว่าสาวกย่อมต้องการชัยชนะ ทั้งนั้น ยิ่งเป็นแมตช์เบิกทางเอาฤกษ์เอาชัย การเริ่มต้นดีอะไรก็คงดีตามไปด้วย ในฐานะของแชมป์เอฟเอคัพอย่างหงส์แดง คมสันต์บอกว่านี่คือการวอร์มเครื่องก่อนเข้าสู่เส้นทางมาราธอน ๓๘ นัดของฟุตบอลลีก ได้ยินอย่างนั้นมีหรือผมจะยอม ศักดิ์ศรีแชมป์พรีเมียร์ลีกฤดูกาลก่อนค้ำคอขนาดนี้

อนุชิตตามมาสมทบ ในฐานะสาวกปีศาจแดง ผมยื่นข้อเสนอที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ "ระหว่างเรือกับหงส์ มึงเลือกใคร" เขาอึกอักนิดหนึ่งเหมือนกำลังคิดอะไรอยู่ ฤดูกาลก่อน แมนเชสเตอร์ ซิตี้ ของผมทำกับเขาไว้เจ็บแสบไม่เบา เสียงเพลง We Are The Champions และประโยค "แมนเชสเตอร์ อีส บลู" คงยังก้องอยู่ในหัว แต่ถ้าให้เขาอยู่ข้างลิเวอร์พูล สาวกปีศาจแดงมักไม่ทำกัน

"กูอยู่เรือ" อนุชิตเลือกแล้ว เขาไม่เลือกคู่อริ แต่เลือกเพื่อนร่วมเมือง ทั้งที่เพื่อนร่วมเมืองที่น่ารำคาญเพิ่งสร้างบาดแผลให้เขา

ย้อนกลับไปดูภาพการแข่งขันนัดสุดท้ายของฤดูกาลก่อน ผมเข้าใจแล้วว่า ทำไมคมสันต์ถึงเชียร์แมนเชสเตอร์ ซิตี้ ต่างคนก็ต่างมีเหตุผลสนับสนุนความคิดความเชื่อของตัวเอง

เกมดำเนินมาจนถึงช่วงทดเวลาของครึ่งแรก ลิเวอร์พูลได้ฟรีคิกกองหลังรูปร่างสูงใหญ่ขึ้นมาหวังทำประตูจากลูกกลางอากาศ วันนั้นลมพัดแรงจับทิศทางลูกบอลค่อนข้างลำบาก นักเตะลิเวอร์พูลเปิดบอลลอยสายเข้าไปหน้าประตู จังหวะชุลมุน ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายชิงจังหวะขึ้นโหม่ง เกิดการปะทะล้มลุกคลุกคลานหลายคู่ บอลมาตกอยู่หน้าผู้เล่นหงส์แดง ได้จังหวะง้างเต็มเท้า บอลพุ่งเข้าอัดกองหลังเรือใบสีฟ้าที่ยืนขวางประตู นักเตะลิเวอร์พูลยกมือขึ้นประท้วงบอกผู้ตัดสินถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บางคนวิ่งเข้าไปหาและชี้ไปที่แขน ผู้ตัดสิน

Legislative Institutional Repository of Thailand

ปล่อยให้เกมดำเนินต่อ สักพักมีเสียงสื่อสารจากห้องควบคุม VAR ผู้ตัดสินหยุดฟัง เมื่อบอลออกข้างสนาม เขาหยุดสนทนากับผู้ช่วยผู้ตัดสิน ก่อนทำสัญญาณขอดูภาพ VAR ในจังหวะที่มีปัญหา

คมสันต์เฮเสียงดัง "ลูกนี้แฮนด์แน่ๆ วิถีบอลกำลังจะพุ่งเข้าประตู"

"เฮ้ย...ไม่ได้ตั้งใจ แขนยื่นออกไปนิดเดียว" ผมแก้ตัวให้กองหลังฝั่งตัวเอง พยายามโต้แย้ง แต่รู้แก่ใจ จังหวะไหนที่ต้องตัดสินด้วย VAR นั้นยากมากที่จะรอด ยิ่งเป็นจังหวะแฮนด์บอลในเขตโทษแล้ว ทีมที่เป็นฝ่ายรับราวแปดสิบเปอร์เซ็นต์จะเสียจุดโทษ

ผมส่ายหน้ามองหาตัวช่วย อนุชิตเดินมาตบไหล่ ปลอบโยน "กรรมตามสนองมึงแล้ว ทำใจเถอะ ลูกแบบนี้ส่วนใหญ่เป็นจุดโทษ" คราวนี้อนุชิตไม่ได้เข้าข้างผม หลังแม่ล้มป่วย ผมรู้สึกว่าอนุชิตเปลี่ยนไป เขามองทุกอย่างตามความเป็นจริง

คมสันต์ร้องเพลง You'll never walk alone สบายอารมณ์ ขณะที่เสียงผู้บรรยายในจอส่งเสียงเร่งเร้า "ย้อนกลับไปดูภาพ VAR กันอีกครั้งนะครับ ดูกันชัดๆ ว่าลูกนี้ควรจะให้เป็นจุดโทษหรือเปล่า"

กล้องจับไปยังผู้ตัดสินที่กำลังวิเคราะห์และใช้วิจารณญาณอยู่หน้าจอมอนิเตอร์ คมสันต์และอนุชิตจดจ่อรอการตัดสิน ท่าทางจริงจังลุ้นระทึก ผมมองหน้าเพื่อนทั้งสองสลับกันไปมา

นึกย้อนไปถึงเหตุการณ์ตั้งแต่ที่ได้รู้จักทั้งสองคน ถ้าไม่มีพวกเขา วันนี้ผมจะนั่งดูบอลกับใคร อยู่ที่ไหน คิดไปแล้วอดยิ้มไม่ได้

"มึงยิ้มทำไม ทีมมึงกำลังจะเสียจุดโทษนะ" อนุชิตหันมาเห็น

ผมไม่ตอบอะไร ได้ยินแต่เสียงนกหวีดของผู้ตัดสิน คมสันต์เฮเสียงดังกรรมการให้จุดโทษลิเวอร์พูล

ไม่ได้เหนือความคาดหมาย จังหวะนี้ชัดเจน หากแฟนบอลมีใจเป็นกลางจะเข้าใจ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ลิเวอร์พูลเริ่มต้นดี การได้แชมป์คอมมิวนิตีชีลด์เป็นสัญญาณบอกว่าทีมมีความพร้อมสำหรับสู้ศึกในฤดูกาลที่กำลังจะเริ่ม ผมไม่ต่อว่า VAR ในเกมนั้น ยอมรับผลการตัดสิน แม้ว่านั่นจะเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ทีมรักของตัวเองพ่ายแพ้

"มึงไม่ติดใจกับจังหวะ VAR บ้างเหรอ" อนุชิตถาม

"ไม่ติดใจ" ผมตอบชัดถ้อยชัดคำ

อนุชิตไม่ถามอะไรต่อ

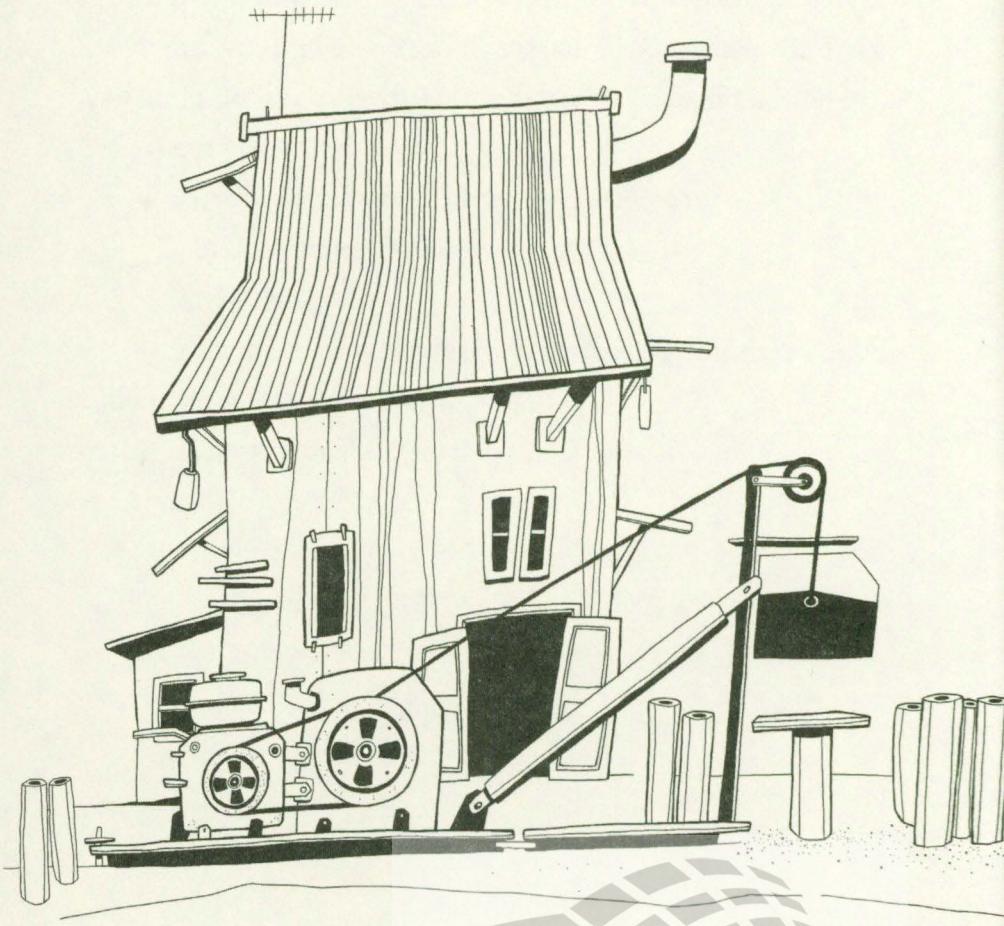
คืนนั้นก่อนที่เสียงนกหวีดของกรรมการจะดังขึ้น ไม่มีใครรู้ว่า ผมได้ตัดสินภาพ VAR ด้วยตัวเองไปแล้ว

เป็นภาพ VAR ที่ผ่านเวลามาสี่ปี.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

HAMAKA STUDIO
LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ลึกลงไปใต้ระดับพื้นดิน

อุเทน พรมแดง

โค้งตะวันสีหมากสุกใกล้ตกลับตาปรากฏให้เห็นผ่านกระจกมองข้างขณะประชาขับรถกระบะคันเก่าสีเทามัวกลับจากตัวจังหวัด บังคับรถโขยกเขยกเคลื่อนข้ามทางรถไฟรางคู่ก็มองเห็นทิวไม้คุ้นตาของหมู่บ้าน มองไปด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างแถวแนวต้นไม้ บ้านสไตล์โมเดิร์นใกล้แล้วเสร็จของเขายืนเด่นอวดสายตาจากระยะไกล ผนังปูนเปลือยโทนเทาตัดกับเขียวขจีของเรือนไม้รายรอบ

หนุ่มใหญ่กับภรรยาและลูกสาวเพิ่งออกไปเลือกซื้อกระเบื้องมาเตรียมไว้ให้ช่างใช้ปูพื้น กระเบื้องลายสวยถูกใจในกล่องกระดาษวางเรียงอยู่ที่กระบะหลัง บ้านน้อยหลังใหม่ของเขาใกล้เสร็จสมบูรณ์แล้วหลังจากลงมือปลูกสร้างยังไม่ถึงสองเดือนดี เหลือเพียงปูพื้นกระเบื้อง ทาสี กับเก็บรายละเอียดส่วนต่างๆ อีกเล็กๆ น้อยๆ ภรรยาของเขาอยากออกไปซื้อกระเบื้องด้วยตัวเองเพื่อเลือกลวดลายสีสันให้ตรงใจ เขาคุยกับช่างรับเหมาแล้ว เงินค่ากระเบื้องจะถูกตัดทอนออกจากราคารับเหมาที่ตกลงทำสัญญากันไว้

ผ่านทางรถไฟมาไม่ถึงกิโลเมตร ถนนก็บังคับหักเลี้ยวซ้ายเลียบเลาะลำคลองของหมู่บ้าน ประชามองเห็นที่ทำการผู้ใหญ่บ้านอยู่เบื้องหน้าไม่ไกล มีทั้งส่วนของร้านขายของชำ บ้านพักอาศัย และโรงจอดรถขนาดใหญ่ซึ่งมีรถ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สิบล้อและสองแถวเรียงรายหลายคัน ตอนที่รถกระบะของเขากำลังจะเคลื่อนถึงหน้าบ้านผู้ใหญ่บ้าน เงาร่างใครคนหนึ่งก็โผล่พรวดออกมายืนริมถนนพลางโบกไม้โบกมือให้จอดรถ

อำนาจนั่นเอง เขาเป็นผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านนี้มาเกือบยี่สิบปีแล้ว ฝ่ายนั้นอายุรุ่นราวคราวเดียวกับประชา มีศักดิ์เป็นญาติพี่น้องและใช้นามสกุลเดียวกัน แล้วยังเคยเป็นเพื่อนร่วมชั้นสมัยประถม ทั้งสองอาจไม่ได้สนิทสนมกันนัก แต่ยังพอนับเนื่องได้เต็มปากเต็มคำว่าเป็นเพื่อน เจอะเจอกันทุกครั้งยังเอ่ยปากทักถามพูดคุย หนุ่มใหญ่ยังเคยแวะไปซื้อของกินของใช้ที่ร้านค้าของผู้ใหญ่บ้านอยู่บ่อยๆ

ประชาจอดรถกระบะชิดริมถนนลาดยางหน้าร้านค้าของผู้ใหญ่บ้าน กดปุ่มลดกระจกด้านคนขับลง ผู้ใหญ่บ้านแย้มยิ้มยื่นหน้าเข้าใกล้ เท้าแขนกับขอบหน้าต่างรถ

"พรุ่งนี้เลือกตั้ง อบจ. กูฝากเบอร์หนึ่งด้วย" ฝ่ายนั้นเอ่ยขึ้นเบาๆ

"อือ เดี๋ยวกูดูก่อน" หนุ่มใหญ่พูดเชิงแบ่งรับแบ่งสู้

"ไม่ได้ฝากเปล่าๆ กูมีสินน้ำใจให้ เขาให้เอามาแจกหัวละพันเป็นค่าน้ำมันรถ" อำนาจพูดพร้อมยื่นธนบัตรใบเทามาให้ตรงหน้า

หนุ่มใหญ่ยังไม่ได้พูดอะไร ไม่ได้ยื่นมือไปรับเงิน เขาเหลียวหลังกลับไปมองลูกสาวซึ่งนั่งอยู่บนที่นั่งสำหรับเด็กล็อกติดกับเบาะนั่งตอนหลังของรถ วัยห้าขวบไม่เปิดโอกาสให้แกเข้าอกเข้าใจสถานการณ์ตรงหน้ามากนัก ทว่าหนุ่มใหญ่เห็นชัดว่าลูกสาวตัวน้อยกำลังสนใจมองมาที่เขา แม่ของแกนั่งเงียบงำอยู่ข้างๆ ไม่ได้เอ่ยอะไรออกมา ภรรยาของประชาไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านจากบ้านเกิดอีกอำเภอ หน่วยเลือกตั้งเป็นคนละหน่วยกับสามี

"จริงๆ มึงก็น่าจะรู้นิสัยกู ตอนมึงแจกเงินลงสมัครผู้ใหญ่บ้านคราวโน้นกูยังไม่รับเงินของมึงเลย" ประชาพูดกับผู้ใหญ่บ้านด้วยน้ำเสียงราบเรียบ

ยังจำการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านครั้งล่าสุดเมื่อสิบกว่าปีก่อนได้ดี ครั้งนั้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มีการแข่งขันแย่งชิงตำแหน่งอย่างดุเดือดรุนแรง ถึงขนาดชาวบ้านแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกระทบกระทั่งกันจนเลือดตกยางออก อำนาจเป็นผู้ใหญ่บ้านคนเก่าดำรงตำแหน่งมาจนครบวาระห้าปี กระทั่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฉบับใหม่ได้แก้ไขให้ผู้ใหญ่บ้านดำรงตำแหน่งยาวนานจนอายุครบหกสิบปีเฉกเช่นข้าราชการทั่วไป ผู้ลงสมัครทุกคนต่างวาดหวังเห็นตัวเองสวมใส่ชุดกากีไปจนแก่เฒ่า ผู้ใหญ่บ้านคนเก่าวัยหนุ่มแน่นมีภาษีดีที่สุด ญาติพี่น้องนามสกุลเดียวกันเต็มหมู่บ้าน ก่อนวันเลือกตั้งยังหว่านเงินให้ชาวบ้านอีกรายละพัน

คืนก่อนเลือกตั้งอำนาจเอาเงินมาให้ประชาถึงบ้าน ทว่าหนุ่มใหญ่ปฏิเสธเงินของเพื่อน เขาไม่ได้พูดอะไรมาก ด้วยไม่อยากเปลี่ยนมิตรเป็นศัตรู ได้แต่กล้อมแกล้มบอกไปว่าจะลงคะแนนให้เพื่อน วันถัดมาเขาออกไปเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านโดยลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรายอื่นซึ่งไม่ได้แจกเงินซื้อเสียง

"กูจำไม่ได้หรอกว่าคราวนั้นมึงรับเงินของกูไปหรือเปล่า แต่จำได้ว่ามึงเลือกกูแน่นอน" ผู้ใหญ่บ้านหัวเราะร่วน "แต่ถึงตอนนั้นมึงจะไม่รับเงินตอนนี้ก็รับได้นี่หว่า แต่ก่อนมึงตัวคนเดียว แต่ตอนนี้มึงมีลูกมีเมียต้องเลี้ยงดูลูกก็ยังเล็ก เอาเงินนี่ไปซื้อนมซื้อขนมให้ลูกกินดีกว่า มึงเพิ่งปลูกบ้านใหม่ด้วยนี่ คงใช้เงินไปเยอะ แถมช่วงนี้โควิดกลับมาระบาดอีกรอบ เงินทองยิ่งหายากเข้าไปใหญ่"

ประชายังได้แต่นิ่งเงียบ สบตามองเพื่อนนิ่งๆ

"จะคิดมากทำไมวะ รับๆ ไปเถอะเพื่อน ถึงมึงไม่รับเงิน ไม่เลือกเบอร์หนึ่ง ยังไงเบอร์หนึ่งก็ชนะอยู่ดี มึงเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้หรอก" อีกฝ่ายยังพูดพล่ามไปเรื่อยๆ

ในความเงียบงัน หนุ่มใหญ่หันกลับไปมองสบตาลูกสาว เขาเห็นดวงตาใสกระจ่างไร้เดียงสาจ้องตอบกลับมา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ร่องรอยแตกร้าวโผล่เผยขึ้นตรงจุดนั้นมุมนี้จนแทบทั่วทั้งบ้าน มองจากภายใน ร่องร้าวเหล่านั้นตีบแคบแทบสังเกตไม่เห็น ทว่าหากออกไปสำรวจตรวจตราอย่างละเอียดถี่ถ้วนด้านนอกตัวบ้าน จะพบว่ารอยแยกหลายรอยดูถ่างกว้างอย่างน่ากลัว รอยแตกส่วนใหญ่เกิดระหว่างเสากับผนังก่ออิฐ ไล่จากพื้นดินขึ้นไปตลอดแนวผนังซึ่งเอียงตัวอย่างเห็นได้ชัด

รอยร้าวแรกเริ่มเผยตัวขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่รู้ สังเกตเห็นอีกทีก็คล้ายบ้านทั้งหลังถูกรอยร้าวเหล่านี้ครอบครองอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว อันที่จริงเรื่องนี้ไม่ได้อยู่นอกเหนือความคาดหมายของหนุ่มใหญ่นัก บ้านหลังเล็กปลูกสร้างอย่างไม่ได้มาตรฐานโดยฝีมือช่างพื้นบ้านพอรู้จักมักคุ้นกัน พ่อกับแม่ตัดสินใจเจียดเงินปลูกสร้างให้ด้วยเห็นว่าประชาต้องการความเงียบสงบในการทำงาน มีห้องหับแยกจากเรือนไม้หลังใหญ่ย่อมดีกว่า มันเริ่มต้นจากห้องโถงขนาดห้าคูณสี่เมตรครึ่งเมื่อเกือบยี่สิบปีก่อน อีกหลายปีต่อมาห้องครัวมีห้องน้ำในตัวถูกต่อเติมด้านทิศตะวันตก และเมื่อสิบปีที่แล้วตอนเขาแต่งงานห้องนอนเล็กๆ อีกห้องก็ผุดงอกขึ้นฟากทิศตะวันออก

บ้านขยายออกในแนวราบ หากทว่าไม่เคยมีความมั่นคงในแนวลึกใต้ต่ำลงไปไร้ซึ่งเสาเข็มมาโดยตลอด

จำได้เลาๆ ว่าช่างพื้นบ้านใช้ขวดเบียร์คว่ำอัดรองในหลุมฐานราก ใช้แรงอัดอากาศกันทรุดตามภูมิปัญญารุ่นโบราณ น่าทึ่งด้วยซ้ำที่บ้านยังยืนหยัดเป็นบ้านอยู่ได้มานานยี่สิบปีแล้ว ทว่ารอยปริแตกซึ่งคล้ายกว้างขึ้นเรื่อยๆ นั่นก็ฟ้องชัดถึงความไร้มาตรฐานของงานก่อสร้างสมัยเก่า

ร่องแยกของแผ่นผนังเหล่านั้นสร้างความวิตกกังวลให้ประชาไม่น้อย ยังไม่นับมุมห้องโถงตรงกลางด้านประตูห้องนอนซึ่งทรุดเอียงต่ำกว่าพื้นกระเบื้องส่วนอื่นอย่างเห็นได้ชัด ความทรุดเอียงแตกร้าวเหล่านั้นเหมือนระเบิดเวลาซึ่งถูกจุดชนวนขึ้นแล้ว อาจนานเป็นเดือน เป็นปี หรืออีกหลายๆ ปี แต่วันหนึ่งวันใดข้างหน้าบ้านหลังนี้จะต้องกินที่พังลงในที่สุด ผนังด้านใดด้านหนึ่ง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

อาจทรุดพับลงมาทั้งแผง ดีไม่ดีโครงสร้างหลังคาก็อาจถล่มตามลงมา

ชีวิตที่สุ่มเสี่ยงอยู่ข้างในไม่ได้มีเพียงเขากับภรรยา แต่ยังมีลูกสาวตัวน้อยผู้ไร้เดียงสาด้วย

หนุ่มใหญ่อยากสร้างบ้านหลังใหม่ในทันทีที่เห็นรอยแตกน่าวิตกนั่น ทว่าเรื่องนั้นเป็นความจริงได้เพียงแค่ในห้วงละเมอเพ้อพก การปลูกสร้างบ้านสักหลังต้องใช้เงินทองก้อนใหญ่ ก่อนหน้านี้เขาใช้ชีวิตโดยแทบไม่มีภาพเงินเก็บผ่านวาบเข้ามาในห้วงนึกคิด หลังแต่งงานกับภรรยาเขายังคงไม่คิดวางแผนการเกี่ยวกับบ้านหลังใหม่ บางช่วงชีวิตหนุ่มใหญ่หาเงินได้เดือนละหลายแสน ทว่าเงินทองเหล่านั้นก็หมดไปกับการลงทุนหมุนเวียนและกินใช้สัพเพเหระ ในบัญชีธนาคารไม่เคยมีตัวเลขเงินเก็บเป็นกอบเป็นกำ กระทั่งลูกสาวคนเดียวลืมตาขึ้นมาดูโลก และเขาสังเกตเห็นรอยแตกร้าวด้านหลังบ้านอย่างแจ่มชัดกับสองตาเป็นครั้งแรก นั่นทำให้หนุ่มใหญ่เริ่มคิดขึ้นมาอย่างจริงจังว่า ถึงเวลาต้องเก็บหอมรอมริบเพื่อให้พอมีเงินปลูกบ้านหลังใหม่ไว้ให้ลูกอยู่อาศัย ก่อนที่บ้านหลังเก่านี้จะพังถล่มทับคนในครอบครัวตายดับใต้กองซาก

การเก็บเงินหลักแสนเป็นเรื่องยากเย็นกว่าที่คิด นิสัยใช้จ่ายไม่คิดหน้าคิดหลังของเขากับภรรยาเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เงินเก็บงอกเงยได้ทีละน้อย ยังมีตัวแปรอีกมากมายส่งผลให้บ้านหลังใหม่ในความฝันก่อรูปก่อร่างขึ้นได้ช้ากว่าที่ควรเป็น อย่างไรก็ตามหลังผ่านห้วงเวลาสี่ห้าปี บัญชีเงินฝากซึ่งเปิดไว้เพื่อเก็บเงินปลูกบ้านก็มียอดเงินแตะถึงสามแสนบาท ตัวเลขเงินฝากควรเพิ่มสูงกว่านั้นหากโรคระบาดรุนแรงนั่นไม่อุบัติขึ้นและทำให้เขาไม่สามารถเก็บเงินเพิ่มขึ้นได้เลยในห้วงปีที่ผ่านมา

ประชาบอกตัวเองว่าถึงเวลาต้องปลูกบ้านหลังใหม่แล้วก่อนบ้านหลังเก่าจะพังครืน หาเงินได้เท่าไหร่ก็ปลูกเท่านั้น บ้านสำหรับอยู่อาศัยแค่สามคนพ่อแม่ลูกไม่ต้องใหญ่โตสวยงามอันใดนัก แค่แข็งแรงมั่นคงก็เพียงพอแล้ว เขาเติมเงินอีกก้อนเข้ามาในบัญชีปลูกบ้านด้วยการนำรถกระบะเก่าโทรมขับมา

LIBT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สิบกว่าปีเข้าธนาคาร ทองห้าบาทที่พ่อเคยให้ไว้ก่อนตายถูกนำไปฝากไว้ที่โรงรับจำนำ อีกห้าบาทซึ่งแม่ยกให้หลานก็ตามเข้าโรงจำนำไปเช่นกัน

"ทองสองเส้นนั้นผมขอเอาไปจำนำมาปลูกบ้านก่อนนะแม่ ยังไม่อยากขายเพราะเป็นสมบัติของพ่อกับแม่ จะพยายามหาเงินไปไถ่คืนมาให้ได้" หนุ่มใหญ่บอกกับแม่อย่างนั้น

"จำนำส่งดอกไม่ไหวก็ขายไปเถอะ แม่ไม่ว่าอะไร พ่อมึงรู้ก็คงไม่ว่า เพราะเราเอาเงินไปปลูกบ้านให้หลานมันอยู่" แม่ว่า

นอกจากสร้อยทองเส้นละห้าบาทสองเส้นนั้นแล้ว หนุ่มใหญ่ยังหยิบยืมเงินสดของแม่อีกแสนหนึ่งเพื่อให้เพียงพอปลูกบ้านตามแบบทรงที่ถูกตาต้องใจ แม่เอ่ยปากว่าเอาไปมากกว่านั้นยังได้ แม่ยังพอมีเงินเก็บอยู่อีก แต่เขาบอกว่าเท่าที่แม่ให้ก็มากมายเกินไปแล้ว ลูกชายของแม่ควรหลงเหลือความภาคภูมิใจในตัวเองบ้าง

เทียบกับพ่อผู้ล่วงลับแล้ว ประชาเป็นผู้ชายไม่เอาไหนกว่ามาก พ่อปลูกบ้านไม้หลังใหญ่ให้ลูกๆ อยู่อาศัยได้ตั้งแต่วัยหนุ่ม มีที่นาทิ้งไว้ให้ลูกทำกิน มีสร้อยทองเป็นสมบัติตกทอดให้ลูกชาย ส่วนเขา...พอจะมีเงินปลูกบ้านสักหลังก็อายุล่วงเลยสี่สิบไปแล้ว มิหนำซ้ำหลังจากปลูกบ้านยังต้องก้มหน้าก้มตาชดใช้หนี้สินอีกหลายแสน

แต่เอาเถอะ อย่างน้อยผู้ชายไม่เอาไหนนักคนนี้ก็ยังพอดิ้นรนหาเงินมาปลูกบ้านที่มั่นคงถาวรให้ลูกสาวจนได้ในที่สุด...ประชาบอกกับตัวเอง

พื้นที่ปลูกบ้านเตรียมถมดินรอไว้เกือบปีแล้ว แม่ของเขาบอกว่าต้องถมที่ทางตระเตรียมไว้ก่อนเพื่อให้ดินอยู่ตัวไม่ทรุดลงเมื่อถึงเวลาปลูกสร้าง ประชานัดหมายช่างรับเหมามาตรวจดูพื้นที่หน้างาน เขาตอกหลักปักเชือกไว้บนพื้นที่ว่างนั้นเพื่อให้ช่างรับเหมาเห็นภาพชัดว่าบ้านมีขนาดเท่าไหร่ ห้องหับและองค์ประกอบต่างๆ อยู่ตรงไหนอย่างไร

LIPT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ช่างรับเหมาเป็นหนุ่มรุ่นน้องอายุสามสิบเศษ ผิวคล้ำเข้ม รูปร่างสันทัด ดูทะมัดทะแมงคล่องแคล่ว ประชาพบว่าการตัดสินใจเลือกช่างรับเหมาสักรายไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ในชีวิตคนส่วนใหญ่คงมีปัญญาหาเงินปลูกบ้านได้เพียงหลังเดียว หากเจอช่างรับเหมาคดโกงหรือทิ้งงาน เจ้าของบ้านคงจมอยู่ในหลุมหล่มทุกข์สาหัส ประชาศึกษาข้อมูลและตัดสินใจอยู่นานกว่าจะมาจบที่ช่างรับเหมาหนุ่มรายนี้ พูดคุยเรื่องราคาและรายละเอียดปลีกย่อยอยู่แรมเดือน ประเมินความน่าเชื่อถือ ขับรถไปดูหน้างานจริงที่ทำอยู่ ก่อนตกลงปลงใจเลือกในท้ายที่สุด

"ต้องลงเสาเข็มสิบสี่จุดครับ" ช่างรับเหมาหนุ่มบอกหลังจากเดินนับจุดตัดตามแนวแบ่งของห้องหับ "ตรงมุมเฉลียงหน้าบ้านใช้ฐานแผ่เอา ไม่ต้องลงเข็ม เพราะรับน้ำหนักไม่มาก"

"แล้วเราจะรู้ได้ยังไงครับว่าเสาเข็มต้องตอกลึกเท่าไหร่?" หนุ่มใหญ่สงสัย

"ปกติก็ต้องถามจากพวกรับจ้างตอกเสาเข็มหรือรถปั้นจั่นในพื้นที่ครับ พวกนี้จะรู้ดี แต่พื้นที่แถวนี้ต้องลงเสาเข็มลึกเฉลี่ยสิบแปดเมตรถึงจะชัวร์ ใช้เสาเข็มสามต้นต่อกัน ตอกให้ถึงชั้นดินดาน ตอนทำงานจริงจะมีวิศวกรมาควบคุมด้วย พี่ไม่ต้องห่วงเรื่องนี้" ช่างรับเหมาอธิบาย

"บ้านหลังเก่าของพี่ไม่ได้ลงเสาเข็ม ตอนนี้ทั้งแตกทั้งทรุดไปมาก ปลูกบ้านใหม่เลยอยากให้มั่นคงแข็งแรง" เขาบอก

ช่างรับเหมาหนุ่มยิ้ม "รับประกันครับพี่ ผมให้ความสำคัญกับฐานรากมากที่สุด เพราะส่วนที่สำคัญที่สุดของบ้านอยู่ใต้พื้นดิน บ้านจะสวยจะใหญ่ขนาดไหน ถ้าฐานรากไม่มั่นคง ก็สวยอยู่ได้ไม่นาน บางบ้านปลูกเสียใหญ่โตตกแต่งสวยงาม แต่ไม่ได้ตอกเสาเข็มก็มี แบบนี้อยู่ไปไม่นานเดี๋ยวก็มีปัญหาครับ โชคดีก็แค่แตกแค่ร้าว แต่ถ้าโชคร้ายอาจถึงขั้นทรุดเอียงลงมาเลยก็เป็นไปได้ครับ"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ได้ยินเช่นนั้นหนุ่มใหญ่อุ่นใจขึ้นมาก เขาไม่อยากเดินสำรวจรอบบ้านแล้วพบเจอรอยแตกร้าวน่ากลัวเหมือนที่เกิดกับบ้านหลังเก่าอีก

ถัดมาอีกสองวันช่างรับเหมากลับมาอีกครั้งพร้อมวิศวกรหนุ่มสาวคู่หนึ่ง พร้อมทีมช่างตอกเสาเข็มอีกสามคน วิศวกรเดินตรวจดูพื้นที่ ทีมช่างตอกเสาเข็มเดินสำรวจถนนดินเส้นทางที่รถบรรทุกเสาเข็มและปั้นจั่นจะแล่นเข้ามา ประชาได้ความรู้ใหม่ที่ถูกต้องตรงตามหลักการจากปากวิศวกรว่า การถมดินเตรียมไว้ล่วงหน้านานแรมปีไม่ได้ช่วยอะไรนัก เสาเข็มต่างหากที่สำคัญต่อให้เป็นที่ดินถมเสร็จหมาดใหม่ หากตอกเสาเข็มให้ได้มาตรฐานภายใต้การควบคุมดูแลของวิศวกรโยธา ก็จะไม่มีปัญหาบ้านทรุดตัวแตกร้าว ในทางตรงกันข้ามต่อให้ถมที่เตรียมดินไว้เนิ่นนานหลายปี แต่ตอนปลูกสร้างไม่ได้ตอกเสาเข็มให้ได้มาตรฐาน ก็เท่ากับบ้านรอวันทรุดพังลงมา

ผ่านไปครู่ใหญ่ทีมช่างตอกเสาเข็มเดินกลับมารวมกลุ่มด้วยสีหน้าเป็นกังวล คนที่ดูอาวุโสกว่าใครเพื่อนบอกว่าถนนดินทางเข้าสู่พื้นที่ปลูกบ้านซึ่งประชาตัดเตรียมไว้นั้น เล็กแคบและไม่มั่นคงพอที่รถสิบล้อบรรทุกเสาเข็มน้ำหนักเป็นสิบๆ ตันจะผ่านเข้ามาได้ ริมด้านหนึ่งของถนนดินเป็นคูน้ำรกเรื้อ อีกด้านเป็นบ่อเก็บน้ำสำรองไว้ทำนา ความชื้นเปียกจากมวลน้ำยิ่งทำให้ผิวของถนนดินไม่อยู่ในสภาพจะรับน้ำหนักมากๆ ได้

หนุ่มใหญ่นึกเจ็บใจตัวเองที่สะเพร่ากับเรื่องนี้ เขาไม่เคยคิดวางแผนล่วงหน้าเลยว่าต้องเตรียมถนนทางเข้าให้ใหญ่และแน่นพอให้รถสิบล้อหนักอึ้งแล่นตะบึงเข้ามาได้

"แล้วแบบนี้ต้องทำยังไงครับ?" ประชายิงคำถามโดยไม่เจาะจงคนตอบ

"คงต้องใช้ไมโครไพล์แทนครับ" ทีมช่างตอกเสาเข็มพูดกับหนุ่มใหญ่แล้วจึงหันไปหาช่างรับเหมา "เดี๋ยวผมคิดราคาพิเศษให้แล้วกัน"

ช่างรับเหมาผิวเข้มคงเห็นสีหน้าวุ่นวายของประชา จึงอธิบายขยาย

Legislative Institutional Repository of Thailand

ความให้ฟังว่าไมโครไพล์เป็นเสาเข็มขนาดเล็กจิ๋ว ในแต่ละจุดเสาเข็มเล็กๆ นี้จะถูกเชื่อมติดและตอกลงดินต่อกันไปเรื่อยๆ จนได้ระดับความลึกตามต้องการ รถปั้นจั่นที่ใช้ตอกก็มีขนาดเล็ก เข้าถึงได้ทุกพื้นที่ไม่ว่าตีบแคบแค่ไหน ประชาสังเกตเห็นสีหน้าช่างรับเหมาหนุ่มดูมีแววครุ่นเครียดกังวลฉาบทาบอยู่เหมือนกัน

"แล้วมันจะมีปัญหากับความแข็งแรงของฐานรากมั้ยครับ?" หนุ่มใหญ่ยังไม่หมดคำถาม

"ไมโครไพล์รับน้ำหนักได้ไม่ต่างจากเสาเข็มปกติเลยครับ มั่นคงแข็งแรงเหมือนกัน" วิศวกรหนุ่มเป็นผู้ตอบ "ส่วนใหญ่ในเมืองใช้ไมโครไพล์กันทั้งนั้น เพราะปั้นจั่นใหญ่ๆ เข้าถึงหน้างานได้ยาก"

"แต่ไมโครไพล์จะใช้เวลาตอกนานกว่า และมีต้นทุนสูงกว่าครับ" ทีมช่างตอกเสาเข็มเสริม

"ค่าใช้จ่ายจะเพิ่มอีกเท่าไหร่ เดี๋ยวช่างมาสรุปให้พี่ฟังอีกทีแล้วกันครับ" ประชาบอกช่างรับเหมา

ตกค่ำวันเดียวกันช่างรับเหมาหนุ่มโทรศัพท์มาพูดคุยรายละเอียดจากเดิมฝ่ายนั้นประเมินค่าใช้จ่ายในส่วนของเสาเข็มไว้ที่เจ็ดหมื่นบาท เมื่อจำเป็นต้องเปลี่ยนเสาเข็มขนาดใหญ่มาตรฐานเป็นไมโครไพล์ ค่าใช้จ่ายจะงอกเพิ่มขึ้นมาอีกสี่หมื่น

"พี่โอเคมั้ยครับ? ผมก็เกรงใจพี่ที่ราคามันเพิ่มขึ้นกว่าที่คุยกันไว้ แต่ก็ไม่รู้จะทำยังไง ผมก็อยากให้พี่สบายใจด้วย" ช่างรับเหมาหนุ่มกรอกเสียงมาตามสายโทรศัพท์

หนุ่มใหญ่แอบถอนหายใจเบาๆ แล้วจึงตอบ "ก็จะทำยังไงได้ละครับ มันไม่มีทางเลือกอื่น ช่างจัดการไปได้เลยครับ พี่ก็เครียดอยู่เหมือนกันที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมาอีกพอสมควร แต่ช่างสบายใจได้ พี่เข้าใจครับ มันเป็นความผิดของพี่เองที่เตรียมพื้นที่ไว้ไม่พร้อม"

"โอเคครับพี่ ถ้างั้นอีกสองสามวันเสาเข็มจะเข้าไปแล้วก็เริ่มตอกกัน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เลย" ปลายสายทิ้งท้าย

ประชากดปุ่มวางสาย อดไม่ได้ที่จะทอดถอนใจออกมาอีกเฮือกใหญ่ ค่าใช้จ่ายบานปลายกว่าที่คิด เขามีงบประมาณเพียงแปดแสนบาท ตอนนี้ราคาค่ารับเหมาพุ่งเกินเพดานไปแล้ว คงหนีไม่พ้นต้องหาหยิบยืมเงินอีกก้อนจากใครสักคนมาใช้จ่ายเพิ่มเติม ไม่ว่าอย่างไรเขาไม่มีวันยอมปลูกบ้านโดยไม่ตอกเสาเข็มหรือลงเสาเข็มอย่างไม่ได้มาตรฐานเด็ดขาด

สองวันถัดมา รถหกล้อบรรทุกเสาเข็มไมโครไพล์ก็มาถึง คนงานช่วยกันขนไมโครไพล์ลงจากรถวางกองซ้อนกันไว้ชายถนนลาดยางของหมู่บ้านด้านนอกพื้นที่ก่อสร้าง ขณะคนงานกำลังทำงาน ประชาเห็นรถแห่หาเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแล่นผ่านมาเช่นเดียวกับทุกๆ เช้าก่อนหน้านี้ ได้ยินคำป่าวประกาศเอ่ยอ้างถึงการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าประดามีเสียงว่าพ่อแม่พี่น้องประชาชนจะได้สัมผัสกับเมืองโฉมใหม่แสนศิวิไลซ์หากเลือกผู้ลงสมัครเบอร์หนึ่ง

ผู้สมัครนายก อบจ. เบอร์หนึ่งครอบครองตำแหน่งนายก อบจ. มาแล้วหลายต่อหลายสมัย ชายชราร่างท้วมบนแผ่นป้ายหาเสียงคร่ำหวอดอยู่ในแวดวงการเมืองระดับจังหวัดมาไม่ต่ำกว่าครึ่งศตวรรษ ประชาจำได้ว่าสมัยเขาเรียนชั้นมัธยม ชายชราผู้นี้ยังเป็นเพียงผู้ใหญ่บ้าน ทว่าก็เป็นผู้มีอิทธิพลกว้างขวางคนหนึ่งของจังหวัด ประชาเคยเรียนร่วมห้องกับลูกชายคนเล็กของชายชรา ครั้งหนึ่งเพื่อนคุยโวโอ้อวดตามประสาวัยคะนองว่าตัวเองไม่จำเป็นต้องร่ำเรียนให้สูงลิ่วมากมายอะไร เพราะอีกหน่อยก็จะออกไปช่วยพ่อคุมบ่อนล่วงผ่านมานานเกือบสามสิบปี แว่วข่าวคราวล่าสุดว่าเพื่อนของเขากลายเป็นนายตำรวจใหญ่ไปแล้ว

หนุ่มใหญ่อดนึกขบขันปนขื่นขมในใจไม่ได้ นายก อบจ. คนเดิมวาดฝันพร่ำเพ้อถึงเมืองโฉมใหม่ ทั้งที่เคยดำรงตำแหน่งมาหลายปีดีดัก แต่ไม่เคยมีวี่แววว่าเมืองนี้จังหวัดนี้จะพลิกโฉมเปลี่ยนไปแต่อย่างใดเลย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"ถ้าจะสร้างเมืองโฉมใหม่ ทำไมไม่สร้างไปตั้งนานแล้วล่ะ ทำไมเพิ่งมาคิดสร้างตอนเลือกตั้งครั้งนี้" เขาบ่นพึมพำหวังให้ภรรยาได้ยิน แต่เหมือนภรรยาของเขาไม่ได้ใส่ใจฟัง

เลิกสนใจรถแห่หาเสียง เดินออกจากบ้านหลังเก่าไปดูคนงานลำเลียงไมโครไพล์ลงจากรถหกล้อ เสาเข็มไมโครไพล์มีขนาดเล็กกว่าที่คิดไว้ มันมีรูปทรงคล้ายตัวไอเตี้ยๆ หน้าตัดกว้างประมาณยี่สิบเซนติเมตร ยาวราวเมตรครึ่ง ถูกขนลงมาวางกองพะเนินไว้ชายถนนลาดยางของหมู่บ้านด้านนอก ต้องใช้รถหกล้อถึงสองคันจึงได้เสาเข็มครบถ้วนตามจำนวน หนุ่มใหญ่คะเนด้วยสายตาว่าน่าจะมีไมโครไพล์เกินร้อยต้นแน่นอน

ทีมช่างตอกเสาเข็มทยอยขนไมโครไพล์จากริมถนนลาดยางด้านนอกใส่รถกระบะเก่าๆ ลำเลียงเข้ามายังพื้นที่ปลูกบ้าน ปั้นจั่นเตรียมพร้อมรอท่าอยู่แล้ว เป็นปั้นจั่นขนาดเล็กสูงสักสองสามเมตรเท่านั้น ส่วนล่างเป็นล้อยางรูปทรงคล้ายล้อตีนตะขาบ ปั้นจั่นถูกบังคับให้ขยับเขยื้อนเคลื่อนที่ไปมาได้

ไม่ช้าไม่นาน เสียงตอกเสาเข็มตึงๆ ก็เริ่มดังขึ้นเป็นจังหวะสะท้อนก้องไปทั่วบริเวณ ฐานรากที่แข็งแรงของบ้านน้อยหลังใหม่ค่อยๆ ก่อประกอบเข้าด้วยกันแล้ว

"จริงของมึงว่ะเพื่อน...กูเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้" ประชาบอกกับผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นเพื่อนเก่าเพื่อนแก่กันมาแต่ครั้งเยาว์วัย

ผู้ใหญ่บ้านหัวเราะเบาๆ ในลำคอ "งั้นมึงก็รับๆ เงินไป แล้วพรุ่งนี้ก็อย่าลืมออกมากาเบอร์หนึ่งด้วย"

ฝ่ามือสองข้างของประชายังคงกำแน่นอยู่กับพวงมาลัย ไม่มีทีท่าจะแบออกรับเงินหนึ่งพันบาทนั่น หนุ่มใหญ่จ้องหน้าเพื่อนเต็มตาแล้วเอ่ยด้วยน้ำเสียงมั่นคง

"กูคนเดียวเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้หรอก แต่ถ้ามีคนคิดแบบกูหลายๆ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คน ในอนาคตมันก็อาจเปลี่ยนได้นะ"

ผู้ใหญ่บ้านมีสีหน้างุนงง ดวงตาเริ่มมีแววขุ่นมัวระคนเหนื่อยหน่าย สุดท้ายก็ส่งเสียงถอนหายใจเฮือกออกมา

"สรุปคือมึงไม่เอา?" ฝ่ายนั้นถามเสียงเนือยๆ

อีกครั้ง...ประชาหันกลับไปมองสบตาลูกสาววัยห้าขวบ ก่อนเลื่อนสายตากลับมามองเพื่อน

"ถ้ากูรับเงินนี่ แล้วกูจะสอนลูกยังไง"

จบคำหนุ่มใหญ่รีบเอ่ยปากขอบอกขอบใจเพื่อนตามมารยาท พูดตัดบทขอตัว กดปุ่มเลื่อนกระจกปิด แล้วบังคับรถเคลื่อนห่างจากที่ทำการผู้ใหญ่บ้านมา

"จริงๆ เรารับเงินนั่นมาแต่ไม่เลือกเบอร์หนึ่งก็ได้นี่" ประชาได้ยินเสียงภรรยาเอ่ยขึ้นบ้าง

เขาสั่นหัวไม่เห็นด้วย "เงินสกปรกแบบนั้นเราไม่แตะต้องเลยจะดีที่สุด รับมาก็เปรอะมือเปื้อนใจ"

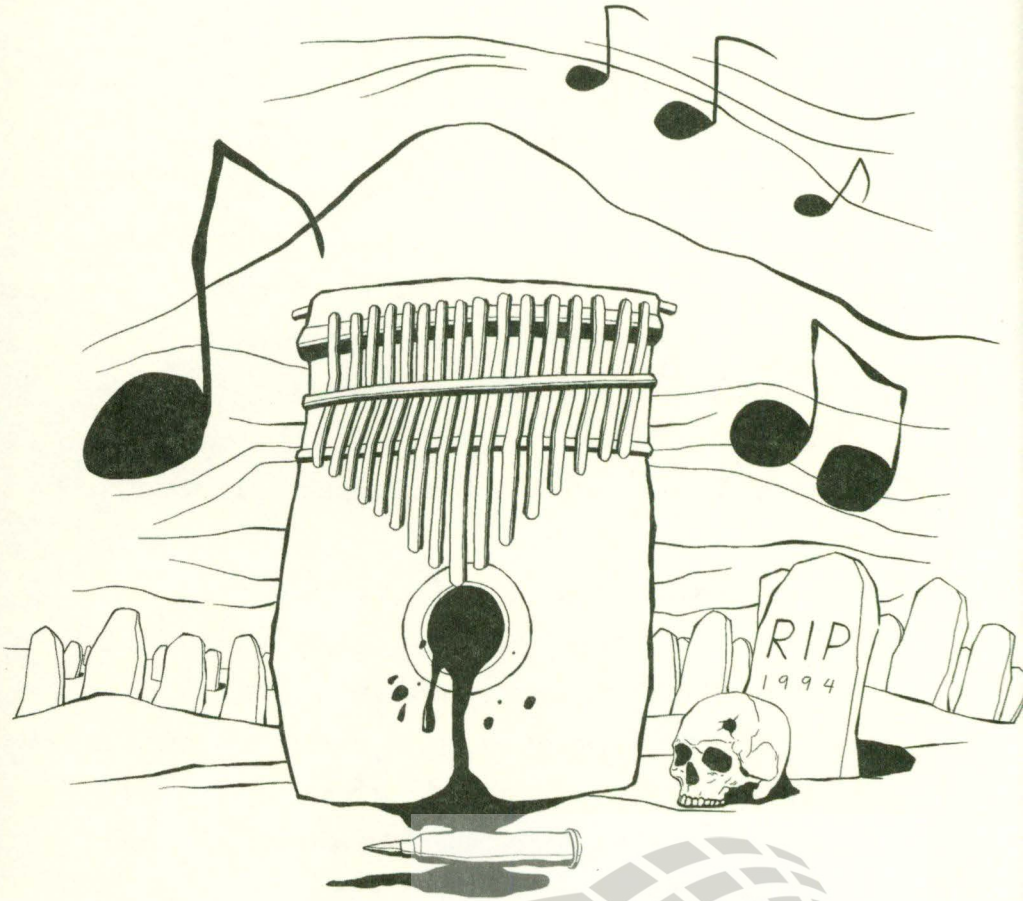
ไม่มีใครพูดอะไรขึ้นมาอีก รถกระบะสี่ประตูเก่าๆ แล่นช้าๆ ใกล้ถึงบ้าน ประชานึกย้อนถึงคำพูดของช่างรับเหมาหนุ่มที่ว่า ส่วนสำคัญที่สุดของบ้านคือฐานรากใต้พื้นดินซึ่งไม่มีใครมองเห็น เขาเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตอนนี้บ้านหลังน้อยสไตล์โมเดิร์นของเขาใกล้แล้วเสร็จเต็มที ความสวยงามทันสมัยมองเห็นได้แจ่มชัดเหนือผิวดิน และในส่วนที่ไม่มีใครมองเห็นได้...ลึกลงไปใต้ระดับพื้นดิน เสาเข็มไมโครไพล์ต้นเล็กๆ แต่แข็งแรงทำหน้าที่แบกรับน้ำหนักของโครงสร้างบ้านทั้งหลังไว้อย่างมั่นคง

หมุนพวงมาลัยหักรถเลี้ยวเข้าสู่ถนนดินทางเข้าบ้านแล้วประชาหันไปยิ้มให้ลูกสาววูบหนึ่ง ในเบื้องลึกของมโนนึกภายใน เขามองเห็นภาพตัวเองกำลังตอกเสาเข็มต้นเล็กๆ ลึกลงไป...ลึกลงไป...

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

HAMAKA
STUDIO

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สเปโร โซนาตา
บทเพลงของคนจร

รมณ กมลนาวิน

- ๑ -

Spero Sonata

Do not leave anyone with despair.
Come on.
Leave from the sound of gunshots.
We'll spend the rest of our lives
Share each other our dreams.
As long as we breathe,
We will harmonize and dance.

ผมอ่านทวนเนื้อเพลงท่อนท้ายที่แอนนาแปลเป็นภาษาอังกฤษมาให้ ไม่ว่าภาษาใดผมก็ยังชอบ ผมหยิบจดหมายลายมือเธอที่แนบมาพร้อมกัน ข้อความเขียนคำบอกเล่าของเฟร็ด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เธอว่าเฟร็ดเลือกไม้ประดู่แอฟริกาทำตัวเครื่อง เป็นไม้เนื้อแข็ง คุณภาพไม่แพ้ไม้มะฮอกกานีตัวเครื่องของเขา กว่าจะได้ไม้ชิ้นนี้ใช้เวลากว่าสองสัปดาห์ตระเวนไปถึงหมู่บ้านใกล้เคียง ผมทั้งรู้สึกเกรงใจและนึกขอบคุณเขา แอนนาบอกว่าเธอเขียนเนื้อเพลงแปลเป็นภาษาอังกฤษพร้อมโน้ตเพลงแนบมาให้ด้วย เฟร็ดตั้งเสียงเป็นคีย์ C ซึ่งเป็นคีย์ที่ใช้ตั้งเสียงเครื่องดนตรีส่วนใหญ่ ผมเปิดกล่องหยิบคาลิมบาขึ้นลูบเนื้อไม้ ผิวสัมผัสเรียบเนียนถูกใจ เฟร็ดทำมันขึ้นมาด้วยความประณีต ผมใช้นิ้วโป้งกดและกรีดลงปลายลิ่มโลหะที่เรียงกันคล้ายแป้นกดเปียโน เสียงใสๆ ที่เกิดจากการสั่นราวเสียงจากกล่องดนตรี

ผมเสียบทัมบ์ไดรฟ์ที่บันทึกเสียงขณะแอนนาบรรเลงเพลงเข้าเครื่องเสียง ตั้งใจฟัง จดจำจังหวะและเล่นตามโน้ตเพลง นึกขอบคุณเธอที่ส่งมาถูกเวลา ห้วงยามที่ในทุกวันผมเอาแต่ซุกตัวเองอยู่ในห้องสี่เหลี่ยมบนชั้นสิบของคอนโดย่านในเมือง ห้วงยามที่บ้านเมืองไม่ปกตินัก ผู้คนในประเทศอยู่ภายใต้มาตรการควบคุมโรค กลับไปหาอยู่หากินไม่ได้ ห้วงยามที่คนจำนวนมากไม่มีงานทำ ใครหลายคนต้องขายกิจการ ขายบ้าน ขายรถ ขายของรักของหวง เทความฝันทิ้ง และห้วงยามที่ความขัดแย้งเกลียดชังของผู้คนยังคุกรุ่น ทำให้ผมสามารถดึงตัวเองออกจากความคิดที่ว่า จะใช้ชีวิตให้ผ่านไปในแต่ละวันอย่างไรได้สำเร็จ เสียงใสๆ ของโน้ตเพลงกลืนเวลาทุกข์ใจได้ไม่ยากเย็นนัก บทเพลงของแอนนาและเครื่องดนตรีของเฟร็ดทำใจผมเบาขึ้น

- ๒ -

พืชพันธุ์แอฟริกา

ก่อนหน้านี้ อองลาโทรหาผมว่าต้นเดือนเมษาฯ นี้จะครบรอบ ๒๙ ปี เหตุการณ์สำคัญที่รวันดา เขานึกอยากจะเห็นสภาพบ้านเมืองหลังการเปลี่ยนผ่านความรุนแรงสู่ความสงบเงียบนั้นเปลี่ยนแปลงไปแค่ไหน เขาคงอยากได้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

บทความสักชิ้นจึงเอ่ยปากชวน ส่วนผมคงถึงเวลากลับไปเยี่ยมเพื่อนเก่า จึงตอบตกลงเดินทางไปด้วยกัน

ดินแดนหมื่นหุบเขา สวิตเซอร์แลนด์แห่งแอฟริกา ในเมืองหลวงคิกาลี เจ้าบ้านต้อนรับเราด้วยสภาพอากาศ ๒๐ องศาเซลเซียส บนทางขันและที่ลาดเขียวครึ้มไปด้วยต้นไม้ใหญ่และพันธุ์พืชริมทาง ถนนหนทางปูลาดด้วยความเจริญ ถมกลบความยากจนและเศษซากความรุนแรงในอดีตไว้ใต้ล่าง ไม่มีเสาไฟฟ้าสายสัญญาณใดๆ โผล่ขึ้นจากพื้นถนนให้รกลูกตา บนทางเท้าใช้อิฐแผ่นปูเรียบสะอาดสะอ้าน ร่องรางน้ำไร้สิ่งโสโครก อาคารสูงตั้งตระหง่านค้ำยันผืนฟ้า อีกหลายพื้นที่กำลังก่อร่าง ป้ายโครงการและเครื่องมือเครื่องจักรมีข้อความภาษาจีน รวันดาค่อยๆ พลิกจากประเทศยากจนอันดับต้นๆ เป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจดีของทวีปแอฟริกาในเวลาเพียงยี่สิบปี

ผมตอบแทนน้ำใจอองลาที่เคยช่วยเหลือข้อมูลเดินทาง ให้ที่นอนและมื้ออาหาร เมื่อคราวผมไปท่องเที่ยวเมียนมาและร่วมลุ้นการเลือกตั้งผู้นำประเทศเมื่อปลายปีก่อน ครั้งนี้ผมจึงอาสาพาเขาไปยังแหล่งข้อมูลเชิงลึกสัมภาษณ์คนที่ผ่านเหตุการณ์โศกนาฏกรรมครั้งนั้นอย่างใกล้ชิด เขายกกล้องเก็บภาพผู้คนและบรรยากาศสองข้างทางตั้งแต่ออกจากสนามบินนานาชาติคิกาลี จนถึงโรงแรมเดส์ มีย์ โกลลีน ซึ่งเคยเป็นที่หลบภัยของชาวฮูตูสายกลางและชาวทุตซี่ถึงพันสองร้อยคน

อองลายกมือขวาปาดป้ายเส้นผมปรกหน้าไปด้านข้าง ลูบอยู่สองสามทีจนเหงื่อบนหนังศีรษะเคลือบเส้นผมจนเรียบ เขาดึงร่างเล็กเพรียวบางของตนเดินนำไปที่เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ เรารีบจองห้องที่เหลืออยู่ไม่มากแล้วตามเจ้าหน้าที่ไป ใจเขาอยู่ที่แผนการเดินทาง ไม่อยากเสียเวลาไปกับการนอนพัก อย่างไรคืนนี้ก็ได้นอน ผมตามใจเขา รีบเก็บสัมภาระแล้วกลับมาที่ล็อบบี้ นักท่องเที่ยวมากกว่าที่คิด ผมลุ้นว่าเราจะได้คนขับรถรับจ้างที่ให้ทางโรงแรมประสานให้หรือไม่ แต่หลังจากเจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบ เราก็โล่งอก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แซม-ชายร่างหนา มีหนอกคอใหญ่คล้ายหมีกลิซลี ผมหยิกสั้นติดหนังหัว หนวดเคราดกดำเดินเข้ามาหาพร้อมแนะนำตัว ภาพลักษณ์ของเขาทำเรากริ่งเกรงอยู่บ้าง เขาขับรถพาเราทะยานย้อนแสงแดดไปตามถนนมุ่งสู่กลางเมือง หมุดหมายคือพิพิธภัณฑ์ จีโนไซด์ เมมโมรัล เซ็นเตอร์ สถานที่เก็บบทเรียนแห่งความโหดเหี้ยมและเจ็บปวด ผู้คนสองข้างทางต่างอยู่ในห้วงการงานของตน สีสันของเสื้อผ้า รอยยิ้มของเด็กน้อยและสาวรุ่น สร้างความมีชีวิตชีวาให้กับเมือง อองลาเก็บภาพกระทั่งสวนหย่อมกว้างที่ตัดแต่งต้นไม้เป็นระเบียบ แซมบอกเราด้วยท่าทีภูมิใจว่า ในทุกเดือนคนที่นี่จะร่วมแรงใจกันออกมาทำความสะอาดหน้าบ้านตนเองและพื้นที่ส่วนรวม เขายังชี้ให้ดูลานน้ำพุที่แยกวงเวียนเบื้องหน้า ผมทันได้สังเกต ริมถนนตลอดเส้นทาง ทั้งสิ่งปลูกสร้างและไม้ดัดไม้ตัดแต่ง ต่างช่วยกันสร้างภาพจำของเมืองให้กับผู้มาเยือน ผมบอกกับแซม แสดงความยินดีด้วยกับสภาพบ้านเมืองที่เจริญรุดหน้าอย่างน่าทึ่ง ประชาชนร่วมมือร่วมใจ กลบทับโศกนาฏกรรมในอดีตจนไม่เหลือร่องรอย ผมพูดโพล่งออกไปว่า เป็นเรื่องเหลือเชื่อที่ผ่านมันมาและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ แล้วใจผมก็หายวูบเมื่อเห็นเขาเงียบลงราวถูกตัดสัญญาณเสียง ผมย้อนคิด พูดอะไรผิด หรือเป็นที่สื่อภาษาพลาด นึกหวั่นใจ การทำให้เจ้าถิ่นไม่พอใจอาจไม่ปลอดภัย อองลาหน้าเจื่อนรีบเก็บกล้องลงกระเป๋าแล้วกอดไว้

ขณะผมคิดหาคำขอโทษเราก็มาถึงหน้าพิพิธภัณฑ์ แซมหาที่จอดรถแล้วเดินมาส่งเราที่หน้าอาคาร ผมไม่มีจังหวะเอ่ยปาก เขาบอกเวลานัดหมายมารับแล้วเดินกลับ ใต้ใบหน้าปกติเขาอาจซ่อนความคิดบางอย่างที่ไม่ปกตินั่นยิ่งทำผมกังวล

ลานกว้างหน้าอาคาร นักท่องเที่ยวจากหลายประเทศยืนออยู่หน้าทางเข้า พวกเขาอาจรอใครสักคนเดินนำเข้าไป กลิ่นความหดหู่และหวาดกลัวโชยออกมาก่อนเราก้าวเข้าไป อองลาดึงกล้องออกจากกระเป๋า เขายกขึ้นกดชัตเตอร์เก็บภาพแรกที่หน้าโถงทางเข้า โถงแรกต้อนรับเราด้วยรูปภาพเหยื่อ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เรียงแขวนที่ผนังมากมายยากจะนับ รูปภาพใบหน้าที่บ่งบอกว่าเคยได้ใช้ชีวิตอย่างสงบสุข โถงถัดไปคือคลังเก็บขี้นส่วนกระดูกและกะโหลก เสื้อผ้าที่เต็มไปด้วยร่องรอยถูกทารุณกรรมช่วยกันบอกเล่าเรื่องราวที่มนุษย์ทำกับมนุษย์ด้วยกันอย่างโหดเหี้ยม ทั้งหมดคือผลของการถูกปลูกฝังความเกลียดชังโดยคนนอก จนลุกขึ้นมาฆ่ากันเองอย่างบ้าคลั่ง แล้วคนในนั่นก็คือรัฐบาล ก็ฉกฉวยความเกลียดชังนี้ใช้เป็นเครื่องมือเข่นฆ่าประชาชนของตนเอง

อองลาเดินเข้าไปถึงโถงห้องที่แสดงภาพถ่ายของเด็กเล็กวัยไร้เดียงสาที่โตสุดคงไม่เกินวัยประถม มีข้อความใต้รูปบอกเล่าสาเหตุการตายซึ่งล้วนแต่ถูกกระทำอย่างโหดเหี้ยม เขายืนนิ่งอยู่หน้าภาพที่สี่แล้วรีบเดินผ่าน คงทนอ่านไม่ไหว ผมเดินตามเขาออกไปนอกอาคาร เขาชะงักค้างที่หน้าลานปูน มีป้ายบอกเราว่า ที่นี่เป็นที่ฝังร่างของเหยื่อราวสองแสนห้าหมื่นร่าง ผมตั้งคำถามกับตัวเองว่า เราต้องเกลียดชังกันมากแค่ไหน ถึงจะลุกมาฆ่ากันได้มากมายขนาดนี้ อองลายกกล้องขึ้นเก็บภาพ เขาก็คงมีคำถามมากมายอัดแน่นอยู่ในหัว

แซมมารับเราตามเวลานัด หลังออกมาจากพิพิธภัณฑ์ผมยิ่งรู้สึกผิดต่อเขา คงไม่มีใครลืมได้แม้ในวันที่กินอิ่มนอนอุ่น ผมตัดสินใจว่าจ้างเขาต่อแม้รู้สึกหวั่นอยู่บ้าง

- ๓ -

คนจร

วันถัดมา เรานัดหมายเดินทางกันช่วงเที่ยง หลังเช็กอินก็เก็บสัมภาระนั่งรอแซมที่ล็อบบี้ ผมตัดสินใจเปลี่ยนแผน อยากพาอองลาไปหาใครบางคนไม่แน่ใจนักว่าแซมจะยอมรับงานไหม ไปนอกเมืองจะทำให้เขาขาดรายได้ในเมืองไปหลายวัน หากเขาปฏิเสธ ผมจะลองเจรจาดู ผมไม่มีทางเลือก ไม่มีรถว่างแล้ว พอเขามาถึงผมพูดเรื่องเงินก่อนว่าจะได้เกินคุ้ม เขาตกลงทันที

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

โดยบอกว่าไม่รับค่าจ้าง ขอเพียงค่าน้ำมันเท่านั้น เขาทำผมชะงัก งุนงงสงสัยในท่าที แต่อย่างไรก็ต้องไป

จากคิกาลี แซมพาเรามุ่งไปทางเหนือ จุดหมายคือเมืองชายขอบไม่ห่างจากเขตรอยต่อประเทศยูกันดา รถวิ่งออกนอกเมือง บ้านเรือนปลูกบนที่ลาดและทางชันสูงลดหลั่นในระยะห่างพอควร สภาพความเจริญต่างจากคิกาลีลิบลับ กระนั้นก็ยังสัมผัสได้ถึงความงามในแบบชนบท เงียบสงบ อองลายกกล้องขึ้นตลอดทาง เขาเก็บบันทึกภาพราวอยากจดจำทุกสิ่งไม่เว้นกระทั่งแมลง

ราวกับอยู่กลางป่าแห้งแล้ง พื้นดินร่วนปนทรายปกคลุมด้วยหญ้าสีน้ำตาลเป็นหย่อม หากมีแรงสักตัววิ่งผ่านคงไม่แปลกอะไร แซมหยิบกระดาษที่ผมเขียนชื่อหมู่บ้านและชื่อเจ้าของบ้าน-ชายคนที่ผมเจอเขาเมื่อยี่สิบเจ็ดปีก่อน เขาคิดครู่เดียวก่อนวางกระดาษไว้หน้าคอนโซล เลี้ยวรถออกจากทางหลัก ผมมองหน้าอองลา ความไม่ไว้ใจปรากฏชัดที่ใบหน้าเขา ผมคิดพลางระวังตัว ประเมินทรัพย์สินรวมกับของอองลา ไม่คุ้มค่าพอให้แซมเสี่ยงทำเรื่องเลวร้าย เว้นแต่ว่าเขาต้องการอย่างอื่น

ชั่วโมงเศษที่เราอยู่กับความหวาดระแวง แซมพาเรากลับเข้าทางหลัก เขาคงเดาได้จากท่าทีของเราจึงบอกว่า แม้บ้านเมืองสงบแล้วแต่ยังมีทหารถือปืนเอเคหลายจุด เขาต้องการหลบด่าน ไม่อยากยุ่งยากหากถูกตรวจสอบ ผมพยักหน้ารับ ผ่อนคลายลง มองหน้าอองลาที่มีสีหน้าไม่ต่างกัน ราวครึ่งชั่วโมงก็พบทางเข้าหมู่บ้าน แซมขับตรงเข้าไปในย่านที่เริ่มมีบ้านเรือน ครู่ต่อมารถค่อยๆ คลานจอดหน้าบ้านหลังหนึ่ง ผมมองตัวบ้านผ่านกระจกประตูรถ ยังพอจำได้ แซมพามาถูกที่แล้ว หญิงวัยกลางผิวขาวสวมเสื้อสีเทาหม่นกางเกงห้าส่วนสีดำนั่งอยู่บนแคร่ไม้ที่ลานหน้าบ้าน รายล้อมด้วยเด็กหญิงเด็กชายตัวเล็กหัวโต พุงโร เข่าโปนกว่าสิบคน เธอหันมาแล้วลุกขึ้นโบกมือ ใจผมเต้นแรง ผมจำเธอได้แม้อยู่ระยะห่าง เธอคงจำผมได้เช่นกัน ครั้นลงจากรถถึงรู้ว่า

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เธอไม่ได้โบกมือให้ผม แต่กำลังทักทายแซม

แอนนาท้วมขึ้นแต่คงความงามสมวัย ตอนนี้เธอน่าจะสักสี่สิบห้า จำได้ว่าอ่อนกว่าผมสองปี เธอมุ่นผมไว้ด้านหลังอย่างไม่ใส่ใจเหมือนเมื่อวัยสาว ภาพจำวันวานแจ่มชัดขึ้น ครั้งแรกที่เจอเธอนั่นคือพรหมลิขิต คนหนึ่งอยู่ยุโรป อีกคนอยู่เอเชีย พบกันโดยบังเอิญที่แอฟริกา ตอนนั้นเธอกำลังสีไวโอลินให้เด็กๆ ฟังที่ยูกันดา ส่วนผม ตั้งใจไปดูลิง

ในวัยหนุ่มผมชอบท่องเที่ยวนอกแผนที่ที่คนนิยม เงินที่หาได้จากงานเอเจนซีโฆษณาถูกนำมาท่องเที่ยวเดินทางเสียส่วนใหญ่ ครั้งนั้นผมนึกอยากดูกอริลลาแบบไม่มีรั้วกรงกั้น ตามรอยเรื่อง Gorillas in the Mist หนังที่สร้างจากเรื่องจริงของไดแอน ฟอสซีย์ นักอนุรักษ์ชาวอเมริกันผู้อุทิศตนเพื่อกอริลลา แต่ยังไม่ทันทำสิ่งที่ตั้งใจ ก็พบแอนนาเสียก่อน

หญิงสาวเชื้อสายยิวัยสิบแปด ไม่ยอมระบุตนเป็นคนที่ไหน เธอว่าเธอเป็นคนของทุกที่ที่ต้องการเสียงเพลง เธอเดินทางตามพ่อแม่ตระเวนเล่นดนตรีหลายประเทศ จนถึงวันที่อยากโบยบินเอง เธอเลือกยูกันดาเป็นที่แรก ผมรู้จักยูกันดาจากชื่อเสียงของอีดี อามิน-นายทหารอดีตผู้นำเผด็จการ ที่คร่าชีวิตประชาชนที่ต่อต้านและวิพากษ์วิจารณ์ตนไปหลายแสน หลังอีดีหมดอำนาจผู้คนก็ยังอยู่ในความทุกข์ยาก คงด้วยเหตุนี้แอนนาจึงเดินทางไป เธอว่าเธออยากดึงเสียงแห่งการเข่นฆ่าล่าผลาญในอดีตออกจากหัวผู้คน บางช่วงเวลาก็ยังดี

เรือนร่างของแอนนาบอบบางราวกระดาษพร้อมปลิวตามแรงลม เส้นผมที่ม้วนมุ่นไว้ด้านหลังอย่างไม่ใส่ใจนั้นงดงามในใจผม เสียงไวโอลินชวนลุ่มหลง ผมหันหลังให้กับกอริลลา ไม่ว่าเธอเล่นดนตรีอยู่ที่ไหนผมมักอยู่ที่นั่น ไม่นานผมก็กลายเป็นผู้ช่วยของเธอ ใช้ประโยชน์จากพละกำลังของร่างสูงเกือบหกฟุตช่วยเธอถือกล่องเครื่องดนตรีและกระเป๋าบรรจุโน้ตเพลง ผมไม่รู้ว่าเธอรู้สึกอย่างไรที่มีผมอยู่ข้างกายไม่ห่าง สำหรับผม สุขจนล้นอก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แต่แล้วความสุขกลับเป็นทุกข์กังวล แอนนามีความคิดอยากข้ามเขตแดนเข้าประเทศรวันดา จากคำชักชวนของชายหนุ่มคนหนึ่งที่มายืนฟังเธอบรรเลงเพลง เขาอยากให้เธอไปที่หมู่บ้านของเขา บอกว่าเด็กที่นั่นต้องการดนตรี

เด็กที่ไหนก็ต้องการดนตรี อยากร้องเพลงและเต้นรำทั้งนั้น ผมอยากพูดใส่หน้าเขาแต่ไม่อยากทำให้แอนนาอึดอัดใจ เขาฉลาดที่นำเด็กมาอ้างเพื่อได้ตัวเธอ แม้ผมคัดค้านแต่แอนนาบริสุทธิ์เกินกว่าจะเท่าทันเล่ห์เหลี่ยมหมาป่าแอฟริกา ที่สุดเธอก็ยอมไปพบเด็กๆ ของเขา ผมเลื่อนตั๋วเครื่องบินวันเดินทางกลับ ตามเธอไปอย่างเสียไม่ได้

เราข้ามเขตแดนเข้าสู่รวันดา ราวชั่วโมงก็ถึงหมู่บ้าน เด็กน้อยวิ่งกรูมาแล้วหยุดยืนห่างๆ ด้วยท่าทีอยากรู้อยากเห็น แอนนาแสดงความเป็นมิตรเดินเข้าใกล้พลางยื่นมือให้ เด็กน้อยกล้าๆ กลัวๆ ไม่นานก็เอื้อมมาแตะมือเธอ แอนนาขอกระเป๋าจากผม เธอหยิบไวโอลินออกมาบรรเลง เรียกความสนใจจากทั้งเด็กน้อยและผู้ใหญ่ที่ยืนมุงดู เสียงเพลงทำให้คนแปลกหน้ากลายเป็นมิตร โดยเฉพาะเด็กชายราวหกขวบ ร่างผอมหนังหุ้มกระดูก เธอมีท่าทีเอ็นดูพร้อมถามชื่อ

"เฟร็ด" ชายผู้พาเรามาชิงตอบแทน เป็นลูกชายเขา รอยยิ้มของสองพ่อลูกทำผมไม่ค่อยสบายใจนัก

บ้านของเฟร็ดกลายเป็นโรงเรียนสอนดนตรีของแอนนา เด็กๆ ที่มาเรียนมีทั้งชนเผ่าฮูตูและทุตซี่ แอนนาใช้ดนตรีหลอมรวมเธอกับพวกเด็ก รวมถึงพวกพ่อแม่ที่ผมกับแอนนารู้สึกได้ว่า มีอะไรบางอย่างกั้นระหว่างพวกเขา

แม้รู้สึกได้แต่เราไม่รู้ตัวมาก่อนว่าจะเกิดเรื่องร้าย อยู่ๆ แผ่นดินรวันดาก็เหมือนถ่านไฟกำลังคุ ก่อนไฟปะทุแอนนาเร่งผมออกนอกประเทศ เธอว่าหากเกิดเรื่องร้ายผมจะกลับบ้านไม่ได้ ผมขานไม่ด้วยกันแต่เธอปฏิเสธ เธอว่าเธอทิ้งเด็กๆ ไปไม่ได้ เฟร็ดเข้ามากอดแขนเธอไว้อย่างหวงแหน ผมไม่มีทาง

LIPT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เลือก ผมมีพ่อแม่ต้องดูแล มีหน้าที่การงานต้องกลับไปสะสาง มีอีกหลายอย่างที่ปล่อยมือไม่ได้ ผมสัญญากับเธอว่าจะกลับมาหาแต่ไม่ได้ทำอย่างที่พูด ผมเสียเธอให้รวันดานับจากนั้น

แอนนาหันมาแล้วลุกขึ้นโบกมือ ผมสองสีถูกรวบมุ่นไว้ด้านหลังอย่างไม่ใส่ใจ เราลงจากรถ เธอกล่าวทักทายแซม ผมมองหน้าเธอแล้วยิ้มให้ เธอยิ้มตอบ กว่าผมจะกลับมาหาเธอตามสัญญาก็ล่าช้าไปถึงยี่สิบเจ็ดปี

"ยินดีต้อนรับ" เธอพูดด้วยภาษาอังกฤษสำเนียงแปร่งไปเล็กน้อย

แอนนายังสุภาพอ่อนโยน รอยยิ้มเหมือนเมื่อวัยสาว ผมวางหน้าไม่สนิท ไม่รู้ควรทักถามเรื่องใดก่อนจึงหันไปหาออลาพร้อมแนะนำ เขาคลี่ยิ้มกระชับสายกระเป๋าที่ไหล่ ยกมือปาดเหงื่อที่หน้าผากแล้วลูบเส้นผมปรกหน้าไปด้านข้างจนเรียบ เช็ดมือที่กางเกงก่อนเอื้อมจับมือเธอ ผมเพิ่งนึกได้ว่าลืมแซมไปชั่วขณะหลังเขาส่งเสียง บอกว่าจะมาหาในเช้ารุ่งขึ้น ผมพยักหน้ารับ เขาทักทายแอนนาสองสามคำด้วยท่าทีคุ้นเคย ยิ้มให้แล้วกลับขึ้นรถเคลื่อนขับออกไป ผมมองตามรถจนลับตา

บ้านหลังเล็กสร้างด้วยไม้กึ่งปูน ล้อมรอบด้วยต้นไม้ใหญ่ ปลูกห่างจากเพื่อนบ้านไม่ไกล ที่นี่ไม่เปลี่ยนจากเดิมมากนัก เพียงแค่เก่าทรุดไปตามเวลา บ้านของชายผู้นำเราข้ามจากยูกันดามาในวันวาน ยังเป็นโรงเรียนสอนดนตรี

หลังแอนนาเชื้อเชิญเราเข้ามานั่งพักในบ้านเธอก็ผลุบออกไปจัดการกับนักเรียนของเธอ หมดชั่วโมงเรียนเร็วกว่าทุกวัน เด็กๆ ทยอยเดินกลับบ้านพร้อมเครื่องดนตรีที่เป็นแผ่นไม้ขนาดเล็ก ผมรอจังหวะเธอเดินกลับมาทรุดนั่งที่พื้น แนะนำจุดประสงค์การมาไปตามตรง นอกจากมาเยือนเพื่อรำลึกถึงวันโศกนาฏกรรมร้ายแล้ว ออลายังอยากได้ข้อมูลเขียนบทความสักชิ้นด้วย ผมพูดเชิงขออนุญาต แอนนาตอบรับด้วยความยินดี ก่อนที่ออลาจะชวนเธอพูดคุยผมนึกถึงแซมขึ้นมา ผมโยนคำถาม ดูเหมือนเขารู้จักเธอ

"ดื่มน้ำก่อน" เธอพูดพลางยื่นภาชนะใส่น้ำคล้ายขัน ผมรับแล้วสงต่อ

Legislative Institutional Repository of Thailand

ให้อองลา "แซมเป็นคนที่นี่"

ก่อนพูดถึงแซม ผมบอกตัวเองว่าควรพูดเรื่องที่ตั้งใจไว้เสียก่อน ผมกล่าวคำขอโทษที่ทิ้งเธอไว้ในรวันดา ทั้งที่สัญญาว่าจะกลับมารับแต่ก็ไม่ได้ทำอย่างที่พูด ผมยอมรับว่าขลาดกลัวเกินไป และจุดประสงค์การมาครั้งนี้ก็เพื่อขอโทษ อย่างน้อยก็ได้ปลดเปลื้องความรู้สึกผิดออกไปบ้าง ฟังจบเธอกลับบอกว่า ดีแล้วที่ผมไม่กลับมา สิ่งที่เกิดขึ้นที่นี่เกินกว่าใครจะจินตนาการออก

แอนนาเล่าด้วยสีหน้าหดหู่ ภาพความโหดร้ายทุกภาพไม่เคยจางลงเลยแม้เวลาจะล่วงมายี่สิบเจ็ดปี พวกชนเผ่าฮูตูสุดโต่งที่ถูกนักการเมืองฉวยประโยชน์จากความเกลียดชัง ใช้สื่อวิทยุและหนังสือพิมพ์ยั่วยุให้ไล่ล่าชาวทุตซี่ทั่วทุกที่ หรือแม้กระทั่งชาวฮูตูด้วยกันเองที่ไม่เห็นด้วยก็ถูกฆ่าตาย พวกเขาถูกปั่นหัวให้เกลียดชังกันเอง หลงกลข่าวลวงข่าวเท็จ เชื่อเพียงสิ่งที่ได้ยิน เพื่อนบ้านที่เคยเป็นมิตรกลับกลายเป็นทูตแห่งความตาย ผู้หญิง คนแก่ เด็กตัวน้อยไม่ละเว้น เราต่างถูกปลูกฝังความเกลียดชัง เรามองเห็นสิ่งเหล่านี้ในประเทศของคนอื่น แต่กลับไม่เห็นในประเทศของตนเอง ผมหลับตาขณะฟังเธอเล่า ยิ่งรู้สึกผิดที่ปล่อยให้เธอต้องเผชิญกับความเหี้ยมโหดของผู้คนที่เธอเคยบรรเลงเพลงให้ฟัง เจ็บปวดขึ้นไปอีกเมื่อรู้ว่าชายที่พาเรามาคนนั้นเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องเธอและลูกชายของเขา แอนนาเล่าด้วยน้ำเสียงสั่นเครือว่า เขาล้มลงหลังถูกฟันที่กลางอกขณะกางแขนขวางพวกนั้นไว้ เธอกัดเสียงกรีดร้องหนีออกจากที่ซ่อน อุ้มเฟร็ดวิ่งสุดชีวิต โชคดีที่เด็กหนุ่มชาวฮูตูช่วยไว้ ผมได้แต่กล่าวคำเสียใจ แอนนาพยายามควบคุมเสียงไม่ให้สั่นเล่าต่อว่า เด็กหนุ่มคนนั้นคือลูกชายคนเดียวของแซม เพราะช่วยเธอไว้เขาจึงถูกฆ่า คนที่ลงมือก็คือน้าชาย เพราะเชื่อว่าหลานอยู่ฝั่งเดียวกับพวกทุตซี่ ผมมองหน้าเธอ สันหลังเย็นวาบ อองลานั่งนิ่ง สีหน้าเขาไม่ต่างกับผม

ภาพร่างหนาใหญ่ของแซมปรากฏขึ้นในหัว เขาคงคลุ้มคลั่งที่เสียลูกชาย และอยากฆ่าน้องชายให้ตกตายตามไป แต่ความจริงไม่เป็นอย่างนั้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เธอว่าแซมยอมปล่อยชีวิตน้องชาย ถึงเจ็บปวดใจแค่ไหนเขาก็ไม่อยากฆ่าใคร เธอเองก็คิดเช่นเดียวกัน อองลาถามขึ้นว่า หลังการสูญเสียแซมใช้ชีวิตอยู่อย่างไร แอนนาตอบพร้อมปรับสีหน้าขึ้นจากความเศร้า เธอว่าแซมต้องพบกับความเจ็บปวดซ้ำอีก เมียเขาทำใจไม่ได้ การเสียลูกชายทำหล่อนแทบเสียสติ เมื่อแซมยอมให้อภัยน้องชาย เธอจึงไม่อาจอยู่ร่วมชายคากับเขาได้ เธอออกจากชีวิตเขา ตามครอบครัวไปยูกันดา ไม่ได้ข่าวคราวอีกเลย แซมพยายามใช้ชีวิตต่อไป หลายปีต่อมาเขาแต่งงานใหม่ หลังสถานการณ์คลี่คลาย น้องชายแซมก็ขึ้นศาลชุมชน และถูกตัดสินจำคุก

ความเศร้าและหดหู่ใจคลุ้งไปทั้งห้อง ผมรู้สึกอึดอัดและตึงเครียดจนหายใจไม่สะดวก อยากลุกออกไปสักครู่ ขณะผมขยับตัว ชายรูปร่างผอมสูง ผมหยิกสั้นดกดำ หนวดเคราครึ้ม เดินผ่านกรอบประตูเข้ามา เขาชะงักเมื่อเจอกับแขกผู้มาเยือน

ชายหนุ่มผู้มาถึงพาผมย้อนความทรงจำถึงเด็กชายวัยหกขวบ ที่จ้องแต่จะแย่งกล่องไวโอลินในมือผม แอนนานึกเอ็นดูเด็กชาย ส่วนผมไม่อยากให้ใครยุ่งย่ามกับของส่วนตัวของเธอ โดยเฉพาะพ่อของเด็ก ยิ่งผมกันท่าหวงของเจ้าเด็กก็ยิ่งเหมือนแกล้ง ยั่วล้อ ฉกฉวยซ่อนของรายวัน นับจากแรกเจอกันเจ้าเด็กนั่นไม่มีท่าทีว่าจะดีต่อผม ต่างกับตอนนี้

"นี่ไงเฟร็ด" เขาเผยรอยยิ้มกว้างเมื่อแอนนาแนะนำเรา กล่าวทักทายด้วยภาษาอังกฤษสำเนียงฟังยาก ค้อมตัวโผเข้ามาจับมือผม ท่าทีของเขาอ่อนโยนคล้ายแอนนา เธอคงอบรมสั่งสอนเขาอย่างดี ผมปล่อยอองลาไว้กับแอนนาเดินออกไปลานดินหน้าบ้านกับเฟร็ด ก่อนหน้านี้มีเด็กๆ นั่งเรียนดนตรี พอทุกคนทยอยกลับถึงเห็นโรงไม้เล็กๆ หลังคามุงผ้าใบสีเทาเก่าหม่น เฟร็ดบอกว่าเป็นพื้นที่ที่เขาทำเครื่องดนตรี ผมนึกได้ว่าพ่อของเขาเป็นช่างไม้ เฟร็ดคงสืบทอดความรักงานไม้จากพ่อ ผมเดินเข้าไปหยิบขึ้นผืนไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดสองฝ่ามือประกบกัน หนานิ้วเศษ พลิกครั้งพลิกหงายดู นึกไม่ออกเลยว่าเป็น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เครื่องดนตรีชนิดใด

"คาลิมบา" เสียงแอนนาดังจากด้านหลัง อองลายืนด้านข้าง เฟร็ดหยิบเครื่องที่เสร็จแล้วออกมา เป็นแผ่นไม้หนาติดลิ่มโลหะแบนยาวเรียงกันคล้ายปุ่มแป้นเปียโน แอนนารับจากเฟร็ด ใช้นิ้วโป้งกดที่ปลายลิ่ม เสียงใสราวกล่องดนตรี แอนนาว่าเป็นเครื่องดนตรีของชาวแอฟริกัน ต้นกำเนิดมาจากซิมบับเว ทางยุโรปจะเรียกว่าทัมบ์เปียโน เป็นเครื่องดนตรีที่คนเข้าถึงง่าย สิบนาทีก็เล่นเป็นหากจำโน้ตได้ แอนนาบรรเลงเพลง ผมหลับตาฟัง เสียงไพเราะ กังวาน ความตึงเครียดเมื่อครู่หายเป็นปลิดทิ้ง

"สเปโร โซนาตา" เธอบอกชื่อเพลงด้วยท่าทีภูมิใจ "สเปโร แปลว่าความหวัง"

เธอว่าเธอใส่บทเรียนจากโศกนาฏกรรมของรวันดาไว้ในบทเพลง ให้ผู้คนเท่าทันความเกลียดชังที่ถูกปลูกฝังในใจ และปลุกปลอบให้กำลังใจผู้คนที่กำลังโศกเศร้า เธออยากดึงพวกเขาออกจากเสียงปืนเสียงระเบิด เสียงแห่งการขัดแย้งฆ่าฟันในอดีต ให้ใช้ชีวิตต่อไปได้ เธอหันไปทางเฟร็ด บอกว่าเขาเป็นคนสนับสนุนเธอด้วยการทำเครื่องดนตรีให้กับเด็กๆ ที่มาเรียน ผมชื่นชมกับสิ่งที่พวกเขาทำพลางเอ่ยปากอยากเล่นเพลงนี้บ้าง

"ไม่ยาก แค่รักษานิ้วโป้งทั้งสองข้างไว้" เธอว่าพลางอมยิ้ม

รอยยิ้มของแอนนาสร้างความอบอุ่นในใจผมไม่ต่างจากวันวาน

แซมมารับในอีกสองเช้า เราตัดสินใจกลับก่อนกำหนดเพราะสถานการณ์ประเทศบ้านเกิดของอองลาไม่สู้ดี ผมขอบคุณเจ้าของบ้านสำหรับที่นอนอบอุ่นและอาหารครบทุกมื้อ เฟร็ดเอ่ยขึ้นว่าเขายังไม่ได้แผ่นไม้ที่ถูกใจ หากหาได้เขาจะทำคาลิมบาสวยที่สุดส่งให้ผมกับอองลา เราขอบคุณน้ำใจของเฟร็ดลวงหน้า ผมกล่าวลาและบอกแอนนาว่าจะกลับมาเยี่ยมเยียนอีก เธอพูดพลางหัวเราะหวังว่าคงไม่ต้องรอถึงยี่สิบเจ็ดปี ผมรับสายหน้า หัวเราะเก้อเขินที่ถูกเย้า

ระหว่างทางแซมผิวปากเป็นทำนองเพลง ผมทักเมื่อเห็นเขาอารมณ์ดี

Legislative Institutional Repository of Thailand

คงเพราะได้กลับมาหาครอบครัว เขาว่าเขาไม่ได้ผิวปากเฉพาะวันที่มีความสุข วันที่คิดถึงลูกๆ วันที่รู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวยามอยู่ในคิกาลีเขาก็ทำ คลายความคิดถึงลงบ้าง อองลาถามเขาเหตุใดไม่หางานที่ได้อยู่กับครอบครัว เขาว่าเขาอยากอยู่ใกล้ลูกชาย ลูกเขาอยู่ในพิพิธภัณฑ์ ผมกับอองลานึกขึ้นได้ เราเอาแต่นิ่งอึ้ง ปากหนักราวถูกหินถ่วง ไม่รู้จะหาคำใดปลอบโยนเขา แซมผิวปากฮัมเพลงต่อ คงหวังกลบบรรยากาศความหม่นเศร้าที่ฟุ้งตลบอยู่ในรถ

แซมส่งเราถึงสนามบินนานาชาติคิกาลี ผมยื่นเงินพิเศษให้แต่เขาปฏิเสธ บอกว่ามีความสุขแล้วที่ได้กลับไปหาครอบครัว เขาขับรถจากไปหลังร่ำลากัน

ขณะอยู่บนเครื่องบิน ผมสะดุ้ง นึกบางอย่างได้ ผมยังไม่ได้ขอโทษเขา

- ๕ -

บทเพลงของคนจร

ผมมุ่นอยู่กับการกดกรีดลิ่มโลหะ เล่นวนซ้ำไปซ้ำมากว่าชั่วโมงจนเจ็บนิ้ว ดีใจที่เริ่มจำโน้ตได้ทั้งเพลง วางคาลิมบาลงข้างตัว แล้วค่อยๆ เอนหลังนอนราบลงกับพื้นห้อง นอกจากปลายนิ้วโป้งแล้ว แผ่นหลังก็เมื่อยล้าไม่แพ้กัน ผมมองฝ้าเพดานพลางคิดถึงเนื้อความในท้ายจดหมาย แอนนากำลังออกเดินทางอีกครั้งพร้อมบทเพลงและเครื่องดนตรี เธอว่าเธอตัดสินใจหลังได้เล่าช่วงเวลาในวัยเยาว์ให้อองลาฟัง เหมือนไฟกลางใจจุดติดขึ้นอีกครั้ง ความรุนแรงในรวันดาหมดลงแล้วแต่หลายประเทศยังมีอยู่ เธออยากท่องทั่วแอฟริกา ไปในที่ที่ต้องการเสียงเพลงปลุกปลอบขวัญ เฟร็ดเห็นด้วยและสนับสนุนเธอ เขาเป็นลูกชายที่น่ารัก ผมส่งยิ้มไปถึงอีกซีกโลก ชีวิตเธอจากนี้จะมีความหมายมากขึ้น ผมหลับตา สองมือสอดใต้ศีรษะ เสียงบทเพลงของแอนนาดังก้องในหัว

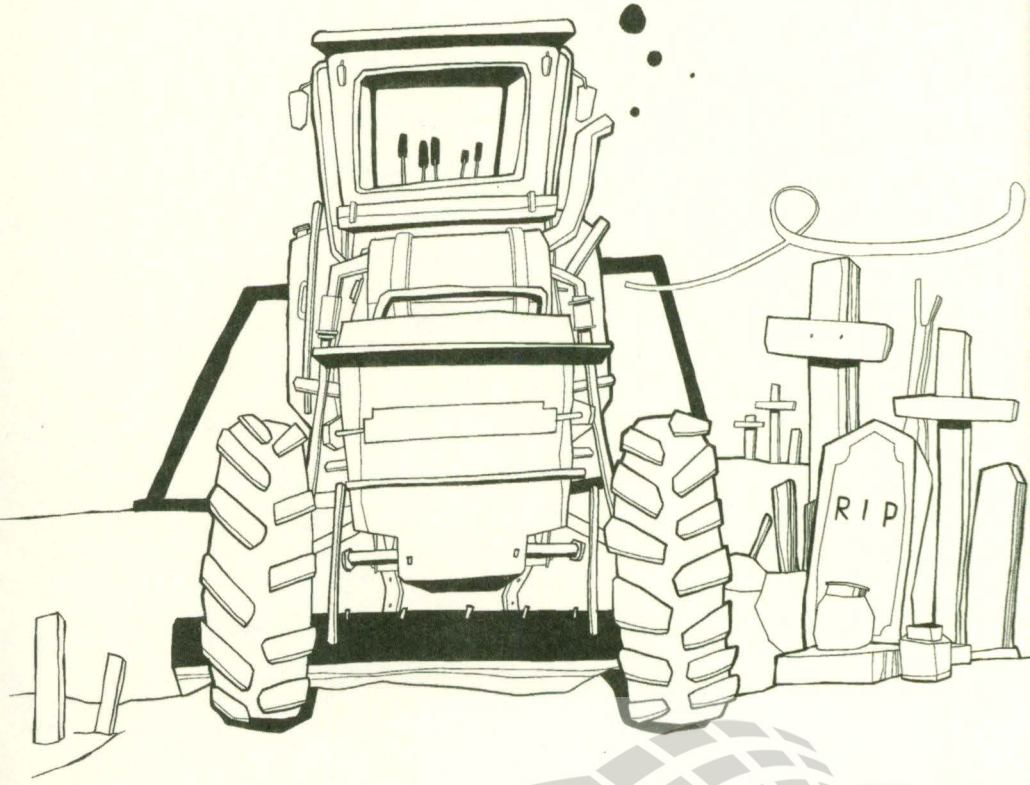
LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

อย่าทิ้งใครไว้กับความสิ้นหวัง
เถิดมา
ออกจากเสียงกระสุนปืน
เราจะใช้เวลาที่เหลือในชีวิต
บอกเล่าความฝันให้กันและกันฟัง
ตราบเท่าที่มีลมหายใจ
เราจะร้องเพลงและเต้นรำ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

HAMAKA STUDIO
LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สะพานสองฝั่ง

แพรพลอย วนัช

สอง-สามอาทิตย์ที่ผ่านมาเพชรมีท่าทีแปลกไป เงียบขรึมเหมือนมีอะไรในใจ ให้ครุ่นคิด บางครั้งเหม่อลอย บางทีดูหม่นเศร้า แต่เธอไม่มีเวลาซักถามเพราะช่วงนั้นใกล้ปิดงบและวุ่นเรื่องประเมินผลงานประจำปี ไม่หัวฟูกับกองเอกสารก็หัวหมุนประชุมเรื่องปรับโครงสร้างเงินเดือนพนักงาน เดือนที่ผ่านมาจึงแทบไม่มีวันไหนไปรับลูกทัน กว่าจะไปถึงโรงเรียนก็มืดค่ำ เพชรจึงมีเวลาทำการบ้านและหาของกินรองท้อง ไปถึงลูกก็อิ่มแล้ว กลับถึงบ้านก็ปลีกตัวเข้าห้อง ส่วนเธอง่วนกับงานบ้านไม่ซักก็รีดผ้า ช่วงเช้าระหว่างขับรถไปส่งที่โรงเรียนสองแม่ลูกก็แทบไม่ได้คุยกัน เพชรเสียบหูฟังเพลงจากสมาร์ตโฟน ส่วนเธอเปิดวิทยุฟังข่าว ต่างคนต่างอยู่ในโลกของตัวเอง

เมื่อภารกิจเสร็จสิ้นพลอยจึงเห็นโอกาสที่จะคุยกับลูก แจ้งหัวหน้าแต่เช้าว่าเย็นนั้นทางโรงเรียนงดสอนพิเศษ เป็นการขออนุญาตกลายๆ ว่าขอเลิกงานตรงเวลา พอเข็มนาฬิกาเดินไปถึงเลขห้าก็ดีดตัวออกจากออฟฟิศ ไปถึงโรงเรียนเห็นเพชรกำลังรออยู่ที่ม้าหินอ่อนข้างสนามฟุตบอล จึงพูดอย่างเอาใจว่าจะแวะห้างสรรพสินค้า ตั้งใจว่าจะชวนลูกไปกินอาหารญี่ปุ่น แต่เพชรส่ายหัวบอกว่าอิ่มแล้ว ชวนไปกินไอศกรีมก็พูดปัดว่าไม่หิวอยาก

"งั้นไปนั่งกินสุกี้เป็นเพื่อนแม่ได้ไหม" ยังใจไม่พูดต่อว่ามีเรื่องจะคุย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ด้วย เพชรเงียบไปครู่หนึ่งก่อนบอกว่าจะไปเดินดูของ

"แม่กินคนเดียวก็แล้วกัน สองทุ่มเจอกันที่ลานจอดรถ" ว่าแล้วก็ผลุบหายเข้าไปในร้านหนังสือ ทิ้งให้พลอยยืนงงเหมือนคนหลงทาง ก่อนเดินไปแลกคูปองเงินสดที่ศูนย์อาหารอีกฟากหนึ่ง

ท่ามกลางเสียงจ้อกแจ้กจอแจสารพัดกลิ่นอาหารเย็นนั้นค่อนข้างแออัด โชคดีได้ม้านั่งยาวที่ลูกค้ารายอื่นเพิ่งลุกออกไป จังหวะนั้นแม่ลูกคู่หนึ่งถือถาดข้าวขาหมูกวาดตาไปรอบๆ ก่อนถามอย่างเกรงใจว่าขอร่วมโต๊ะได้หรือไม่ พลอยค้อมหัวเชื้อเชิญพลางขยับจานให้พื้นที่ เด็กหญิงในชุดคอซองกล่าวขอบคุณ วางถาดอาหาร จัดช้อนส้อมและกระดาษทิชชูให้ผู้เป็นแม่อย่างเอื้อเฟื้อ มีลูกสาวก็น่าเอ็นดูอย่างนี้ คงสนิทสนมกับแม่และไม่มีปัญหาเรื่องความเห็นห่างอย่างที่เธอและลูกชายเป็นอยู่ คีบหมูแดงแห้งๆ ใส่ปากพลางครุ่นคิดว่าตัวเองอาจวิตกเกินเหตุ ลูกชายคงไม่มีปัญหาอะไรในชีวิต เพราะหากมี ครูประจำชั้นก็ต้องติดต่อมา เพชรคงแค่อยากมีโลกส่วนตัวประสาเด็กอายุสิบหก แต่คนเป็นแม่ก็อดห่วงไม่ได้เมื่อเห็นบางอย่างในแววตาลูก มีความกังวลและไม่มั่นใจอยู่ในนั้น หรือเพชรรู้ว่าเธอมีเรื่องสำคัญอยากคุยด้วย เขาอาจจะคิดว่าแม่มีเรื่องสั่งสอนจึงหลบเลี่ยง...

หลังวางช้อนส้อมได้ครู่หนึ่งหัวหน้าโทรมา ถามว่ากลับถึงบ้านหรือยังมีเรื่องสำคัญจะคุยด้วย แต่ไม่อยากพูดที่ออฟฟิศ ได้ยินอย่างนั้นพลอยจึงขับรถไปหาเธอถึงบ้าน

"พี่มีเรื่องจะปรึกษา" หากเริ่มประโยคนี้พลอยพอเดาได้ว่าคนพูดตัดสินใจเองไม่ได้ คุณนุชเปรยว่าวันนี้ผู้จัดการเรียกพบ คุยกันนานร่วมชั่วโมง ข้อสรุปที่ได้คือบริษัทจำเป็นต้องปลดพนักงาน

พลอยเลิกคิ้ว "เท่าที่เราคุยกันมา ผลประกอบการปีนี้ก็จัดว่าดีนี่คะหัวหน้า หรือเกี่ยวกับเงินเดือนที่ปรับขึ้นถ้าทางบริษัทเห็นว่าสูงไปก็ปรับลงได้นะคะ กว่าจะมีผลก็สิ้นเดือนกุมภาฯ"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"เรื่องนั้นไม่มีปัญหาหรอก คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ก็ตามมาตรฐาน มีบางคนเท่านั้นที่ต้องให้ออก"

ไม่ใช่แค่รายชื่อที่ปรากฏ แต่บทสนทนาอื่นที่ตามมาส่งผลให้พลอยรู้สึกหนักอึ้ง กลับถึงบ้านเกือบสามทุ่มเพชรปลีกตัวไปอาบน้ำ พอเข้าห้องส่วนตัวก็กดล็อกประตู พลอยไม่ติดใจเรื่องลูกอีก ครุ่นคิดเรื่องพนักงานที่กำลังจะถูกปลด

"บริษัทมีแผนขยายกิจการ ปีหน้าจะเปิดบริษัทลูกรับงานเอกชนโดยเฉพาะ ต่อไปนี้จะไม่บริหารระบบพี่น้องเหมือนผู้บริหารรุ่นก่อน แต่จะเน้นพัฒนาคนหนุ่มสาวที่พร้อมอุทิศตัวเพื่อบริษัท"

"เว้นลุงสุบินสักคนไม่ได้หรือคะ ที่ผ่านมาโฟร์แมนคนไหนก็ชมว่าทำงานดี ตั้งแต่พลอยมาทำงานกับบริษัทยังไม่เคยได้ยินใครตำหนิแกสักคน ไม่ใช่แค่เรื่องงาน นิสัยส่วนตัวและความประพฤติก็ดีมาตลอด"

"ลุงสุบินอยู่มาตั้งแต่เถ้าแก่ยังอยู่ เงินเดือนสูงตามอายุงาน ทำงานดีก็จริงแต่ปีนี้แกหกสิบสองแล้วนะ จ้างคนหนุ่มที่ทำงานได้เหมือนกันแต่จ่ายถูกกว่าไม่ดีกว่าหรือ"

บริษัทรับเหมาก่อสร้างรู้ดีว่าคนขับรถเกรดสำคัญไม่น้อยกว่าโฟร์แมน เพราะเป็นคนสั่งงานคนขับรถดินรถบดและรถน้ำ แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าวัยและตำแหน่งงานสัมพันธ์กันเพราะต้องใช้สายตาดูค่าระดับถนน สมัยก่อนพนักงานขับรถเกรดที่มีฝีมือส่วนมากเคยผ่านงานจากเมืองนอกมาก่อนจึงมีอายุพอสมควร แต่ปัจจุบันอายุสามสิบ-สี่สิบก็ขับคล่องแล้ว ลุงสุบินทำงานหนักเพราะเป็นหัวหน้าครอบครัว ลูกชายตายเพราะอุบัติเหตุเมื่อหลายปีก่อน ทิ้งลูกหลานให้แกดูแล เมียก็ต้องดูแลแม่ที่ป่วยติดเตียง พลอยคงหนักใจน้อยกว่านี้หากไม่ต้องเป็นคนแจ้งข่าวด้วยตัวเอง เพราะต้นปีหน้าคุณนุชจะเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้จัดการสำนักงาน พลอยเลื่อนขึ้นไปตำแหน่งของคุณนุช ส่วนผู้จัดการคนปัจจุบันกำลังจะย้ายไปคุมสำนักงานที่กรุงเทพฯ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

วันรุ่งขึ้นหลังส่งลูกแล้วพลอยเข้าออฟฟิศเป็นคนแรก รื้อประวัติพนักงานออกมาดูอย่างละเอียด บางคนเคยได้รับใบเตือนเรื่องขาดลามาสาย บางคนมีปัญหาสุขภาพ บางคนไม่มีปัญหาเรื่องความประพฤติแต่ประสิทธิภาพในการทำงานไม่เด่นพอจะรั้งไว้ คนหนุ่มสาวออกจากบริษัทไปคงหางานได้ไม่ยาก แต่ลุงสุบินนี่สิ ถ้าตัดเรื่องความเห็นอกเห็นใจว่าแกเป็นหัวหน้าครอบครัว มองเฉพาะคุณภาพงานก็ยังไม่เห็นข้อด่างพร้อย มองใบรับรองงานในอดีตของแกแล้วครุ่นคิด ลุงสุบินเคยผ่านงานขับเครื่องจักรในประเทศแถบตะวันออกกลางนับสิบปีก่อนโยกย้ายกลับมาทำงานบ้านเกิด ไม่แปลกที่มีวินัยในการทำงานสูง แม้ผ่านงานจากเมืองนอกเมืองนาแต่แกไม่ใช่คนหัวดื้อ โฟร์แมนทุกคนชมว่าไปถึงไซต์งานปุ๊บพร้อมทำงานปั๊บ ไม่มีอีโก้เหมือนคนอื่น สั่งอะไรก็ทำ ถ้าทำไม่ได้ก็บอกปัญหา สุภาพและให้เกียรติคนอื่น เหนือสิ่งอื่นใดซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อองค์กร

"ก็ต้องจงรักภักดีสิ ออกจากที่นี่ไปคงไม่มีที่ไหนให้เงินเดือนมากเท่านี้ อย่าว่าแต่เงินเดือน จะมีที่ไหนยังปล่อยให้ทำงานอยู่อีกไหม ผู้จัดการพูดกับพี่อย่างนี้ คงอยากให้เราแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้เร็วที่สุด" คุณนุชมีท่าทีหนักใจแกมเร่งเร้าเมื่อพลอยเอาเรื่องนี้เข้าไปหารืออีกรอบ

"พี่รู้ว่าพลอยหนักใจแต่ช้าหรือเร็วก็ต้องบอก สู้บอกแต่เนิ่นๆ ไม่ดีกว่าหรือ อีกไม่ถึงสามเดือนก็จะสิ้นปีแล้ว บอกกะทันหันพนักงานยิ่งจะตั้งหลักไม่ได้"

วันต่อมาพลอยเรียกพนักงานเข้ามาแจ้งข่าวร้ายทีละคน ปฏิกิริยาแต่ละคนต่างกันไป บางคนหน้าถอดสี บางคนยิ้มเฝื่อน บางคนถามหาเงินชดเชย มีคนที่ทำให้รู้สึกว่าบริษัทตัดสินใจไม่ผิด ขณะเดียวกันก็มีคนทำให้เห็นอกเห็นใจ แต่พวกเขาอยู่ในวัยหนุ่มสาวพลอยจึงไม่ลำบากใจจนไม่กล้าพูดที่มีอายุหน่อยก็พี่แดง-แม่บ้าน แกหน้าเสียไปนิดหนึ่งแต่ก็ยอมรับว่าตัวเองลาบ่อยเพราะปัญหาสุขภาพ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"ดีเหมือนกัน พี่จะได้ไปรักษาตัว อีกอย่างลูกหลานก็อยากให้ออกตั้งนานแล้ว เขาอยากให้พัก"

พลอยได้ยินอย่างนั้นก็โล่งใจ ทุกคนรับได้กับเงินชดเชยหรือที่ผู้จัดการเรียก 'เงินจ้างออก' ขั่วโมงต่อมาคุณนุชก็โผล่หน้ามาถามว่ายังไม่เรียกลุงสุบินมาคุยหรือ

"กะว่าจะเรียกแกมาคุยอาทิตย์หน้าค่ะ"

เห็นอีกฝ่ายพยักหน้ารับรู้พลอยจึงลอบถอนใจ หัวหน้าพูดถูก ช้าหรือเร็วก็ต้องบอก ลุงสุบินเป็นผู้ใหญ่คงเข้าใจได้ไม่ยาก ทำอย่างไรได้เมื่อที่ไหนก็ต้องการคนหนุ่มสาว หากบริษัทยังต้องการเธออยู่ อีกสิบแปดปีข้างหน้าเธอก็ต้องเกษียณเหมือนกัน ขณะที่กำลังรวบรวมแฟ้มประวัติพนักงานก็มีสายเรียกเข้า

"พรุ่งนี้เข้าสักเก้าโมง คุณแม่พอจะมีเวลาไหมคะ" น้ำเสียงจริงจังอย่างนี้คนฟังชักใจคอไม่ดี ปกติครูประจำชั้นจะโทรมาก็ต่อเมื่อมีเรื่องสำคัญจะแจ้งให้ทราบ

"ถ้าด่วน คุณแม่เข้าไปพบวันนี้เลยก็ได้นะคะครู" พลอยเริ่มร้อนใจเมื่อปลายสายบอกว่าช่วงบ่ายห้องพักครูค่อนข้างแออัดไม่เป็นส่วนตัว

"ครูจะคุยเรื่องเพชรค่ะ คุณแม่คงเห็นว่าเทอมที่แล้วคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์" ครูเข้าประเด็น ส่วนคนฟังใจหายวาบ เริ่มเห็นเค้าว่าลูกเงียบขรึมเพราะอะไร

"วันนี้ครูมีสอนพิเศษไหมคะ ถ้าไม่มี สะดวกไปนั่งคุยกันที่ร้านกาแฟปากทางเข้าโรงเรียนไหมคะจะได้เป็นส่วนตัว คุยเสร็จคุณแม่จะได้เลยเข้าไปรับเพชรที่โรงเรียน"

พยายามไม่กระวนกระวายใจกระนั้นก็ทำไม่ได้ ไปถึงตามเวลานัด เห็นครูกำลังนั่งดื่มชาเย็นรออยู่ พลอยวางกระเป๋าพลางมองไปรอบ ๆ โต๊ะที่ครูเลือกอยู่หัวมุมด้านในจึงค่อนข้างเงียบและเป็นส่วนตัว เมื่อเห็นพลอยสั่งและได้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เครื่องดื่มแล้วครูจึงเริ่มต้นด้วยสีหน้าหนักใจ

"อย่างที่คุณแม่ทราบ คะแนนเพชรไม่ดีมาตั้งแต่ ม. ๔ ส่วนเทอมที่แล้วดีขึ้นเล็กน้อย"

"ค่ะครู เทอมที่แล้วเพชรได้ ๒.๔๘"

"ก็ยังถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์" ความที่อายุน้อยกว่าผู้ปกครองหลายปี จึงดูเหมือนครูเกรงใจและหนักใจไปพร้อมกัน "ทราบว่าครูประจำชั้น ม. ๔ เคยคุยกับคุณแม่ไปทีหนึ่งแล้วว่าถ้าคะแนนไม่ถึง ๒.๕ ถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์ของโรงเรียน นี่ครูเรียกเพชรมาคุยตั้งแต่เปิดเทอมแล้วว่าต้องปรับปรุงตัว เทอมนี้เกรดต้องดีขึ้น ไม่อย่างนั้นเขาแย่แน่"

ดื่มกาแฟเย็นแต่หน้าพลอยกลับร้อนผ่าวเมื่อรู้สึกว่าเธอและลูกไม่มีทางเลือกอื่น สำเหนียกแล้วว่าเหตุที่ลูกไม่สบายใจคือเรื่องนี้ ยิ่งได้ยินครูบอกว่าหากปล่อยไว้อย่างนี้ ขึ้น ม. ๖ การเรียนจะยิ่งเข้มข้น ออกกลางปีจะยิ่งลำบาก

"นอกจากเพชร มีเพื่อนคนอื่นอีกไหมคะครู"

"รวมห้องอื่นด้วยก็สิบกว่าคนค่ะ ห้องเพชรมีสามคน ครูเองก็เสียดาย เพราะถึงจะอ่อนวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ แต่คะแนนภาษาอังกฤษดีมาก ท็อปเกือบทุกครั้ง"

"เพชรชอบวิทยาศาสตร์แต่เขาคงไม่ถนัดน่ะค่ะครู ที่จริงเขาเหมาะกับสายศิลป์ โรงเรียนก็มีแต่สายวิทย์ เห็นว่าลูกเรียนที่นี่มาตั้งแต่อนุบาล ครูก็เอาใจใส่นักเรียนดีเลยคิดว่าคงไม่มีปัญหา"

ละอองน้ำที่เกาะรอบแก้วชาเย็นของครูหยดลงไปกองที่แผ่นรอง น้ำสีส้มในแก้วเริ่มละลายขณะที่ครูมีสีหน้าคล้ายน้ำท่วมปาก ก่อนแยกกันเธอแนะว่าให้ลองกลับไปคิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป ซึ่งพลอยรู้ว่าหมายถึงอะไร หัวหน้าก็เคยพูดว่าโรงเรียนนี้เคี่ยว หากคะแนนเด็กมัธยมปลายไม่ถึงเกณฑ์ ทางโรงเรียนจะขอให้เด็กเป็นฝ่ายลาออก คุณนุชไม่เห็นด้วยกับระบบนี้จึงส่งลูกคนเล็กไปเรียนประจำที่จังหวัดอื่น พลอยนึกโกรธที่ลูกไม่ยอมเล่าอะไรให้ฟัง คืนนั้นรอ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

จนเขาอาบน้ำอาบท่าเสร็จจึงเคาะประตูเรียก

"มีอะไรจะบอกแม่ไหม" เห็นเพชรเลิกคิ้วจึงถามซ้ำ "มีอะไรจะคุยกับแม่ไหม"

เพชรเบิกตากว้าง "แม่รู้เรื่องแล้วใช่ไหม ครูบอกแม่เหรอ"

"ใช่ แล้วนี่เพชรจะเอายังไง เพื่อนๆ ว่ายังไงกันบ้าง"

"เขาก็กำลังหาโรงเรียนอยู่" ลูกอ้อมแอ้ม "พ่อแม่บางคนจะเข้าไปคุยกับผู้อำนวยการวันจันทร์หน้า"

ใจจริงพลอยก็อยากคุยกับผู้ปกครองคนอื่นเหมือนกัน แต่โรงเรียนต่างจังหวัดก็ไม่ต่างกับกรุงเทพฯ ต่างคนต่างไปรับลูก ไม่มีจังหวะเจอหน้าทักทายกัน แทบไม่รู้จักกันด้วยซ้ำ จริงอยู่ว่ามีไลน์กลุ่มผู้ปกครอง แต่ไม่เคยเจอตัวจริงสักครั้ง คนเป็นพ่อแม่คงวุ่นวายใจเรื่องลูกไม่ต่างกัน แต่หากผู้ปกครองทั้งหมดเข้าไปเจรจา ทางโรงเรียนจะยอมหละหลวมกับกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้และยอมให้โอกาสทุกคนหรือ

สัปดาห์ต่อมาพลอยเข้าไปพบผู้อำนวยการโรงเรียน ระหว่างนั่งรอที่โถงรับแขก จึงได้รู้จักผู้ปกครองที่มีปัญหาเหมือนกัน ผู้ชายมีอยู่สาม-สี่คน นอกนั้นเป็นผู้หญิง สีหน้าแต่ละคนมีความกังวลฉาบอยู่ ความที่อยากรู้ว่าคนอื่นคิดอย่างไร พลอยจึงนั่งฟังเงียบๆ

"โรงเรียนประจำจังหวัดเด็กทำคะแนนสอบสูงติดอันดับต้นของประเทศ แต่ใครจะรู้ว่าภายในเละแค่ไหน ครูไม่เหมือนสมัยก่อน ไม่สนใจนักเรียน เอาใจแต่เด็กห้องโครงการฯ กับเด็กที่เรียนพิเศษกับเขา เด็กห้องธรรมดาถูกทิ้งขว้าง ไหนจะปัญหาเด็กหัวโจกกับเรื่องยาเสพติดอีก ผมเลยไม่ให้ลูกไปสอบ"

คุณแม่รายหนึ่งโคลงหัว "นี่ให้ลูกไปสอบแต่ไม่ติดค่ะ เด็กทั้งจังหวัดน่ะเนาะ ต่างจังหวัดก็ยังมาสอบ ถึงได้ให้มาเรียนเอกชน ค่าเทอมแพงก็สู้เพราะ

LIBRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เลือกที่ดีที่สุดแล้ว แต่สุดท้ายก็มาเจออย่างนี้"

"เขารับประกันว่าเด็กสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ก็คัดแต่เด็กหัวกะทิไว้จะสอบไม่ติดทุกคนได้ยังไง โรงเรียนมีหน้าที่ติดบอร์ดโชว์ ใครติดแพทย์อวยเยอะหน่อย ไม่ต้องพูดถึงคณะอื่น ขนาดติดเทคนิคการแพทย์ยังถูกเหยียด คุณดูสิว่าเขาแบ่งแยกเด็กแค่ไหน"

"คุยกับญาติที่กรุงเทพฯ เขาบอกเดี๋ยวนี้ที่ไหนก็ใช้ระบบนี้ค่ะ คะแนนไม่ถึงเกณฑ์คัดออก ที่จริงอีกปีเดียวก็จบ น่าจะให้เด็กเรียนต่อ นี่ต้องไปวุ่นวายหาที่เรียนใหม่กลางคัน"

"ไม่มีที่ไหนอยากรับหรอกครับ แต่ถ้าไม่มีทางเลือกก็ต้องใช้วิธีบริจาคเงินให้โรงเรียน แต่ที่นี่เขาคงไม่รับหรอก เขามุ่งให้เด็กสอบติดมหาวิทยาลัยทุกคนเพื่อสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน แต่ถ้าเป็นตอนรับเข้าอนุบาลนั่นอีกเรื่องนะที่ผมมาวันนี้เพราะอยากถาม ผอ. ว่าทำไมคุณเชิดชูแต่เด็กเก่ง แต่เด็กอ่อนกลับทิ้งให้จมน้ำ สมัยพวกเราคะแนนต่ำยังไงโรงเรียนก็เข็นจบจนได้ ไม่เลือกที่รักมักที่ชังว่าจะอุ้มแค่เด็กเรียนดี"

พลอยปวดใจกับสิ่งที่ได้ยินเพราะเธอเองก็คิดไม่ต่างกัน อยากถามผู้บริหารโรงเรียนใจจะขาดว่าทำไมโอบอุ้มเด็กที่เก่งอยู่แล้ว แต่โยนเด็กอีกกลุ่มให้จมน้ำทั้งที่ควรจะยื่นมือฉุดพวกเขาขึ้นมา แต่เมื่อพบผู้อำนวยการจริงๆ เธอกลับพูดเชิงประนีประนอมขอโอกาสให้ลูกชาย คงเพราะผ่านการคุยกับผู้ปกครองมาหลายรายแล้ว ผู้อำนวยการจึงอธิบายว่าที่กำหนดนโยบายคัดเด็กเรียนอ่อนออกเพื่อกระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่น เหตุที่ทางโรงเรียนให้เด็กมัธยมปลายงดกิจกรรมทุกอย่างทั้งดนตรีและกีฬา เพราะต้องการให้พวกเขารับมือการแข่งขันและพร้อมเข้าสู่สนามสอบเต็มตัว

"คิดในแง่กลับกัน ถ้าเราปล่อยให้เด็กอ่อนเรียนรวมกับเด็กแข็งก็เกิดการเปรียบเทียบอยู่ดี ซึ่งอันตรายมาก เพื่อนสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ทุกคน แต่ตัวเองสอบไม่ได้อยู่คนเดียว คนที่จะแย่คือตัวเด็กเอง" คำพูดเรียบๆ ฟังดู

Legislative Institutional Repository of Thailand

เหมือนอธิบายอย่างมีเหตุผล แต่พลอยรู้สึกว่าแววตาเขากำลังเบื่อหน่าย

"ถ้าเจ้าตัวยืนยันว่ายังอยากเรียนที่นี่ต่อ ผมขอคุยกับหัวหน้าสายอีกทีก็แล้วกัน แต่เท่าที่ดูคะแนนเขาไม่ถึงเกณฑ์มาตั้งแต่ปีที่แล้ว เท่ากับว่าเราให้โอกาสมาแล้วถึงสามเทอม"

พลอยหน้าร้อนผ่าว รู้สึกเหมือนหินจุกอยู่ที่คอ กลับออกมาด้วยความรู้สึกหลายอย่างปนกัน ไปถึงออฟฟิศผู้จัดการเรียกพบ ไม่ผิดจากที่คิดไว้ เขาต้องการสรุปเรื่องลุงสุบิน ซึ่งเธอเตรียมคำตอบไว้แล้ว สารภาพตามตรงว่ารู้สึกไม่สบายใจ เพราะรู้ว่าแกจะลำบากหากต้องตกงานตอนนี้ ในฐานะตัวแทนฝ่ายบุคคล นอกจากรักษาผลประโยชน์ของบริษัท เธอควรจะดูแลโอบอุ้มพนักงานด้วย

"ลุงสุบินยังทำงานได้ดีอยู่ ขอเวลาให้แกอีกสักระยะได้ไหมคะ พลอยจะเรียกแกมาเกริ่นให้รับทราบก่อน คนเคยทำงานทุกวัน พอรู้ว่าอีกสองเดือนต้องตกงานก็น่าเห็นใจ" เธอยกตัวอย่างสูตินรีแพทย์ที่โรงพยาบาลเอกชนชื่อดังในกรุงเทพฯ อายุเจ็ดสิบสองแต่ยังขับรถไปทำงานเอง ออกตรวจคนไข้ตามตาราง ทางผู้บริหารโรงพยาบาลก็ยังดูแลท่านในฐานะบุคลากรเป็นอย่างดี

"คุณหมอคงแค่ให้คำปรึกษาคนไข้ แต่ถ้าเป็นงานผ่าตัด ยังไงก็ส่งเคสให้หมอท่านอื่น"

"คณบดีมหาวิทยาลัยที่พลอยเรียนจบมาปีนี้อายุหกสิบสี่ เป็นคณบดีตอนอายุหกสิบสองเท่ากับลุงสุบินตอนนี้เลย ท่านยังใส่กางเกงยีนส์สอนหนังสือนักศึกษาตามปกติ คนอายุหกสิบสมัยนี้ยังแข็งแรงอยู่นะคะผู้จัดการ" พลอยยังไม่ยอมแพ้แต่อีกฝ่ายโบกมือปรามให้เลิกโน้มน้าว เขาเองก็เห็นใจลุงสุบินแต่คงช่วยอะไรไม่ได้ เพราะผู้บริหารออกคำสั่งมาว่าต้องเป็นไปตามนี้

"ผมให้เวลาถึงสิ้นเดือนทุกอย่างต้องสรุป เพราะผมต้องส่งรายงานให้ผู้บริหาร จำไว้อย่างนะพลอย คนเป็นหัวหน้าต้องเด็ดขาด พอคนหนึ่งทำงานช้ามันส่งผลให้งานคนอื่นช้าไปด้วย"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

พลอยรู้สึกละอายที่บกพร่องต่อหน้าที่ กลับเข้าห้องทำงาน แต่ทำสลิปเงินเดือนผิดพลาดถึงสองรอบ อดคิดถึงสามีไม่ได้ ถ้าเขายังอยู่คงให้คำปรึกษาทั้งเรื่องลูกและเรื่องงาน โดยพื้นเพพลอยเป็นคนจังหวัดอื่น แต่ที่นี่คือบ้านเกิดสามี เขาจึงเป็นคนเลือกว่าลูกควรเข้าเรียนที่ไหน ทั้งที่เขาเองก็เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนประจำจังหวัดแต่ไม่คิดจะส่งลูกไปเรียนที่นั่น นอกจากปัญหาดูแลเด็กไม่ทั่วถึงและเอาใจใส่เฉพาะเด็กห้องโครงการฯ และเด็กที่เรียนพิเศษกับครูแล้วยังมีปัญหาเรื่องยาเสพติดอีก ปีที่พ่อเสียเพชรเพิ่งสิบขวบ วันนั้นมีคนโทรมาบอกว่าเขาถูกรถชน ลุงสุบินเข้ามาเอาน้ำมันที่ออฟฟิศและรับสลิปเงินเดือนพอดีก็ได้แกนี่แหละขับรถพาไปโรงพยาบาล ไปถึงสามีก็สิ้นใจแล้ว ลุงสุบินไปฟังพระสวดและช่วยงานทุกคืน หลังงานศพผ่านไปเธออยู่ในอาการเหมือนคนแบกโลกไว้นานเป็นปี ไม่มีใครรู้ว่านอกจากพ่อแม่แล้วคนที่เตือนสติให้ลุกขึ้นสู้คือลุงสุบิน

"คุณพลอยเคยได้ยินเรื่องเมืองสองฝั่งไหม" เห็นเธอส่ายหน้าแกก็ยิ้มเล่าว่าสมัยอยู่ตะวันออกกลางมีนักเขียนชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งเดินทางไปหาข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างชาติเพื่อเขียนนิยาย เขาอยู่หลายสัปดาห์จนสนิทสนม เวลาคุยกันมีล่ามท้องถิ่นแปลเป็นภาษาอังกฤษ หัวหน้างานแปลเป็นไทยให้ฟังอีกทีหนึ่ง เขาเล่าว่าที่เกียวโตมีแม่น้ำสายหนึ่งไหลผ่านคือแม่น้ำคาโมะ เมืองแบ่งเป็นสองฝั่ง ตามเรื่องเล่าสมัยก่อนเรียกว่าฝั่งคนเป็นกับฝั่งคนตาย

"ฝั่งคนเป็นคือฝั่งเมืองที่มีชุมชนห้างร้าน ส่วนฝั่งคนตายคือวัดศาลเจ้าและสุสาน พอมีคนเจ็บป่วยล้มตายในเมืองเกียวโตจะย้ายผู้ป่วยหรือศพมาไว้ฝั่งนี้ ปล่อยให้อีกฝั่งคือพื้นที่ของคนที่ยังมีชีวิต"

วางมือจากเครื่องพิมพ์สลิปเงินเดือนหันไปมองนอกหน้าต่าง วันนั้นลุงสุบินเตือนว่าโศกเศร้าไม่ผิด คนไม่เศร้าสิแปลก แต่ถ้าเอาตัวเองกลับมาไม่ได้ลูกจะหันหน้าไปพึ่งใคร ผ่านมาห้าปีแล้วแต่พลอยยังจำเรื่องนี้ขึ้นใจ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หลังแวะกินข้าวหน้าโรงเรียนแล้ว เย็นนั้นพลอยพาลูกไปหาซื้อข้าวของเครื่องใช้ หลายอย่างรวมทั้งขนมนมเนยหลายถุง บอกลูกว่าจะไปเยี่ยมญาติ เมื่อรถแล่นออกนอกเมืองสองข้างทางเต็มไปด้วยทุ่งข้าว ราวครึ่งชั่วโมงจึงแล่นเข้าไปจอดหน้าบ้านไม้เก่าหลังหนึ่ง เด็กห้า-หกคนกำลังวิ่งเล่นอยู่แถวนั้น พลอยจำเด็กคนหนึ่งได้จึงยื่นขนมให้

"หนูมาจากบริษัทที่ลุงสุบินทำงานอยู่ พอดีผ่านมาทำธุระแถวนี้เลยแวะเอาของมาฝากค่ะ"

เมียลุงสุบินยกมือไหว้ขอบคุณอย่างนบนอบ แกว่าช่วงนี้ลุงโหมทำโอทีเพราะหลานสาวกำลังจะสอบเข้าวิทยาลัยอาชีวะ คนโตเป็นผู้ชายเรียน ปวช.ไฟฟ้า พลอยเห็นจักรเย็บผ้าและผ้าหลากสีกองหนึ่งจึงถามว่ารับตัดเสื้อผ้าด้วยหรือ

"ช่วยกันอีกแรงเพราะหลานหลายคนค่ะคุณ แต่ก็ต้องหางานที่ทำอยู่บ้าน เพราะไม่มีคนดูแลยาย" แกพยักพเยิดไปยังร่างผอมซูบบนฟูกเก่าซีด "ลุงพูดเสมอว่าบริษัทเมตตาแกมาก เดี๋ยวป้าจะเล่าให้แกฟังว่าคุณมาเยี่ยม"

พลอยนั่งคุยกับแกอีกครู่หนึ่งจึงขอตัวกลับ ระหว่างทางครุ่นคิดเรื่องลุงสุบินสลับกับเรื่องโรงเรียน คิดแล้วก็แปลก ที่นี่คือจังหวัดใหญ่ขึ้นชื่อเรื่องความเจริญ ถนนหนทางกว้างขวางสะอาดสะอ้าน สาธารณูปโภคครบครัน มีห้างสรรพสินค้าชั้นนำให้ไปจับจ่ายใช้สอย เหนือสิ่งอื่นใดมีสถานศึกษามากมาย แต่ดูเหมือนใครต่อใครรวมทั้งเธอและสามีก็ส่งลูกหลานไปกระจุกอยู่โรงเรียนที่มีชื่อชั้น อย่างโรงเรียนของเพชรคนแห่ไปสมัครตั้งแต่ชั้นอนุบาล ใครสอบเข้าไม่ได้แต่อยากให้ลูกหลานเรียนที่นี่มักใช้วิธีขอสนับสนุนค่าบำรุง ที่ผู้ปกครองยอมลงทุนหลายหมื่นเพราะหากสอบได้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล โอกาสที่จะได้เรียนยาวถึงมัธยมปลายสูงกว่าเด็กภายนอก แต่ใช่ว่าวิธีนี้จะใช้ได้ผลกับทุกคน เพราะถึงอย่างไรทางโรงเรียนก็ไม่ต้องการให้แต่ละห้องแออัดเกินไป ตอนเพชรใกล้จบ ม.๓ เมื่อเห็นแววว่าลูกถนัดภาษาพลอยจึงตระเวนไปดูว่าที่ไหนเปิดสอนสาย

Legislative Institutional Repository of Thailand

ศิลป์บ้างแต่ไม่มีที่ไหนเข้าตา เป็นโรงเรียนที่เด็กสอบพลาดจากที่อื่นมาเรียน ทั้งนั้น

"ลุงที่แม่เอาของไปเยี่ยมเมื่อกี้เป็นพนักงาน ทำไมแม่ถึงบอกว่าเป็นญาติ" อยู่ๆ เพชรก็โพล่งขึ้น

"แม่นับถือลุงสุบินเหมือนญาติคนหนึ่งจ้ะ"

"ลุงคงนิสัยดี ไม่งั้นแม่คงไม่พูดอย่างนี้"

สมัยยังเด็กเพชรสนิทสนมกับพ่อแม่ แต่พอเข้าวัยรุ่นนิสัยใจคอก็เปลี่ยนตามวัย พูดน้อยและมีโลกส่วนตัวสูง พลอยเคยคิดอยากได้ลูกสาว เพราะยิ่งโตเด็กผู้ชายยิ่งเข้าใจยาก ถามนิดถามหน่อยก็ชักสีหน้า ปกติเวลามีปัญหาเธอจึงแทบไม่เล่าให้ลูกฟัง นานทีเขาจะเป็นฝ่ายชวนคุยจึงเล่าเรื่องที่ทำงานให้ลูกฟัง

"แล้วแม่จะพูดเรื่องนี้กับลุงสุบินเมื่อไหร่" ได้ยินเธอตอบว่าเร็วๆ นี้ ลูกชายก็ว่า "เพชรเข้าใจแม่นะ เป็นเพชรก็คงลำบากใจ สงสารแก"

ได้ยินอย่างนั้นพลอยจึงยิ้ม ดีใจที่อย่างน้อยลูกก็เข้าใจเธอ "ถึงยังไงแม่ก็ต้องพูดเพราะต้องสรุปให้ผู้จัดการแล้ว ว่าแต่เพชรเถอะ ลูกจะว่ายังไงถ้าต้องออกไปเรียนที่อื่นจริงๆ"

"ไหนแม่เคยบอกว่าเด็กสายศิลป์โรงเรียนอื่นมีแต่เด็กเกเร แล้วนี่แม่หาโรงเรียนใหม่ได้แล้วเหรอ"

พลอยโคลงหัว เธอโทรไปคุยแล้วแต่ทางโรงเรียนไม่รับเงินบริจาค ส่วนอีกที่บอกว่าไม่มีนโยบายรับนักเรียนกลางเทอม ยกเว้นมีเหตุจำเป็นจริงๆ เช่น โยกย้ายตามผู้ปกครอง แต่ถึงรับเธอก็ยังไม่ถูกใจถึงขั้นนั้น เรื่องก็เลยคาราคาซังอย่างนี้

"แม่อยากคุยกับเพชรก่อน อยากรู้ว่าเพชรคิดยังไงกันแน่ ถ้าอยากเรียนที่เดิม แม่จะทำทุกอย่างให้เพชรได้อยู่ต่อ"

"เพชรแล้วแต่แม่ ให้ย้ายก็ย้าย ให้อยู่ต่อก็อยู่"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"แล้วแต่แม่ไม่ได้ อีกหนึ่งปีกับหนึ่งเทอมเพชรก็จะเข้ามหาวิทยาลัยแล้ว ลูกโตพอที่จะตัดสินใจและกำหนดอนาคตตัวเองได้แล้ว"

"งั้นเพชรจะบอกแม่ว่าเพชรโกรธมากที่โรงเรียนงดกิจกรรมทุกอย่าง กีฬาก็ห้ามเล่น ดนตรีก็ห้ามฝึก ไม่ให้ทำอะไรสักอย่างนอกจากเรียนและติวข้อสอบ" เขาพูดเสียงหนักเหมือนอัดอั้นตันใจมานาน "งดกิจกรรมเฉพาะ ม.๖ ยังพอเข้าใจ นี่ห้ามทำกิจกรรมเด็ดขาดตั้งแต่ขึ้น ม.๔ เรื่องนี้เพชรเคยพูดกับแม่ตั้งแต่อยู่ ม.๓ แต่ตอนนั้นแม่บอกว่ายังไงก็ต้องเรียนที่เดิม"

คนเป็นแม่กลืนน้ำลายอย่างฝืดคอ "ก็ตอนนั้นแม่เห็นว่าโรงเรียนนี้ดีที่สุดแล้ว แต่วิชาวิทยาศาสตร์เพชรก็อ่อนจริงนะ แม่ก็ไม่รู้จะทำยังไง เพราะเรียนพิเศษก็ให้เรียนทุกวัน"

"เพชรพยายามแล้วแต่ก็ยังไม่ดี ไม่เหมือนภาษาอังกฤษที่ไม่ต้องอ่านหนังสือก็ทำข้อสอบได้"

พลอยถอนใจกลัดกลุ้ม ได้แต่หวังว่าทางโรงเรียนจะให้โอกาสอีกครั้ง การจะให้ลูกเขียนใบลาออกไม่ใช่เรื่องง่าย ไม่รู้ว่าเมื่อย้ายไปโรงเรียนใหม่เพชรจะจัดการกับความรู้สึกตัวเองได้ดีแค่ไหน ขณะที่เธอเริ่มจัดการทีละเรื่อง เริ่มจากเรื่องงานก่อน ถึงจะไม่เห็นด้วยแต่ก็เคารพนโยบายของบริษัท เมื่อเห็นว่าไม่มีเวลาอีกแล้ววันต่อมาจึงตัดสินใจเรียกลุงสุบินเข้ามาคุย ใช้เวลาช่วงพักกลางวันเพื่อให้เงียบและเป็นส่วนตัว

"เห็นแม่บ้านโทรบอกว่าเมื่อวานคุณพลอยเอาของไปเยี่ยม ขอบคุณมากครับ"

ลุงสุบินยกมือไหว้ด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม เห็นชัดว่าแกยังไม่ระแคะระคายมาก่อน และคงไม่รู้ว่าที่เธอเอาข้าวของไปเยี่ยมครอบครัวแกเพราะอยากทำอะไรสักอย่างให้ตัวเองรู้สึกผิดน้อยลง พลอยรู้สึกเหมือนตัวเองคือนางมารร้ายเมื่อตัดสินใจพูดช้า ๆ ทว่าชัดถ้อยชัดคำว่าอีกสองเดือนข้างหน้าแกจะไม่ได้กลับมาทำงานอีกแล้ว

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"พลอยเชื่อว่าลุงยังทำงานได้ และทำได้ดีด้วย แต่นี่คือนโยบายของบริษัท"

"ผมเข้าใจครับ" ลุงสุบินยกมือลูบหน้า เงียบไปเป็นครู่ "ที่ผ่านมาบริษัทเมตตาผมมาก พูดตามตรงเป็นที่อื่นคงไม่มีใครจ้างคนแก่อย่างผมแล้ว แต่ถึงยังไงก็ต้องมีวันนี้ ถือว่าผมรับทราบ และจะทำงานเต็มที่จนถึงวันสุดท้าย"

เมื่อแกผละออกไปแล้วพลอยจึงหันมาตรวจเอกสารที่ให้แกเซ็นรับทราบ ครู่เดียวก็มีสายเรียกเข้า ครูประจำชั้นโทรมาแจ้งว่าได้คำตอบแล้ว

"ตกลงว่าเพชรได้เรียนต่ออีกเทอมนะคะคุณแม่ ปีหน้าว่ากันอีกทีค่ะ"

"แล้วเพื่อนคนอื่น..."

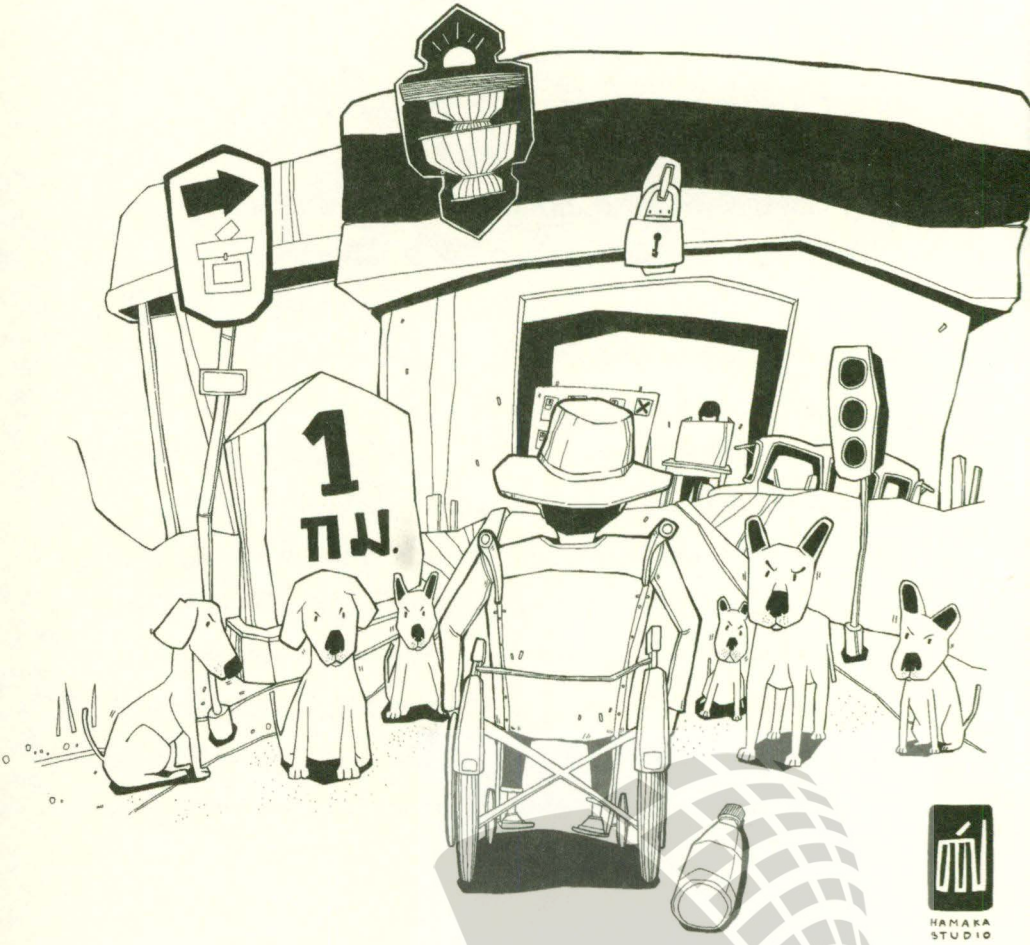
"จากสิบห้าคน คัดไว้ห้าคนค่ะ ที่เหลือบางส่วนสมัครใจลาออก บางส่วนขอโอกาส แต่ทางโรงเรียนคงไม่ให้ ที่เพชรได้อยู่เพราะคะแนนภาษาอังกฤษดีทุกเทอม แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องดูคะแนนเทอมนี้ด้วย"

ครูวางสายไปแล้วแต่พลอยยังนั่งมองโทรศัพท์ ได้ยินเสียงเฮจึงหันไปมอง เห็นคนงานกำลังขนเหล็กขึ้นรถ กิริยาที่ลุงสุบินกำกับงานอย่างกระตือรือร้นทำให้เธอรู้สึกผิดหวังกับนโยบายที่ไม่ได้เป็นคนกำหนด ส่วนเรื่องลูกเธอควรจะโล่งอก แต่ตอนนี้กลับไม่แน่ใจว่าหากเพชรยังเรียนที่เดิมเป็นผลดีกับเขาหรือไม่ แต่ทั้งที่ไม่แน่ใจ เธอกลับพาลูกดั้นด้นเข้าหาฝั่งที่เชื่อว่าเป็นพื้นที่ของคนมีชีวิต ตะเกียกตะกายให้ตัวเองรอด เพื่อวันหนึ่งจะถูกโยนลงไปลอยคอปีนป่ายในน้ำอีกครั้ง --- และอีกครั้ง.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หนึ่งกิโลเมตรโดยประมาณ

ปรัชญา พงษ์พานิช

ตื่นลืมตาพบกับความมืดมิด ฟ้ายังไม่ทันสาง เมื่อคืนค่อนข้างตื่นเต้นกับเช้า วันใหม่ที่กำลังมาถึง สูดลมหายใจปลอดโปร่ง แม้แทบทั้งคืนจะหลับๆ ตื่นๆ แต่ทว่าอาการอ่อนเพลียจากการนอนไม่เพียงพอกลับไม่ปรากฏ สูดลมหายใจอีกครั้ง พลิกตัวตะแคงขวา ขันข้อศอกข้างซ้ายลงบนที่นอนนุ่ม ใช้แรงจากเอวและแผ่นหลังยกศีรษะขึ้นจากหมอน ทิ้งน้ำหนักลงที่ข้อศอกซ้าย ยืดแขนขวายันลำตัวขึ้นนั่งในท่าพับเพียบ ประคองสมดุลร่างกายให้แผ่นหลังตั้งตรง จับขาเหยียดไปบนที่นอนทีละข้าง บรรจงพับผ้าห่มผืนบางให้เรียบร้อยที่สุดวางลงบนหมอน อากาศยามเช้าเย็นสดชื่น ม่านตาขยายกว้าง สิ่งของต่างๆ ภายในห้องปรากฏชัดขึ้นในความสลัวราง ขยับตัวลงจากฟูกที่นอน ขันเข่ากระเถิบไปบนพื้นกระเบื้องเย็นเยียบ มุ่งตรงไปยังมุมห้องใกล้แผงสวิตช์ไฟ เอื้อมมือขวาคว้าด้ามไม้กวาด ยืดตัวชูปลายด้ามเคาะแผงสวิตช์เปิดไฟห้องนอน แสงสว่างสาดส่องทั่วทั้งห้องเพียงชั่วพริบตา พยายามเงี่ยหูสดับเสียงจากภายนอก ไม่มีเสียงความเคลื่อนไหวใดแทรกผ่านผนังห้องเข้ามา ทุกคนในบ้านน่าจะยังคงหลับสนิท

ปลายนิ้วกลางข้างซ้ายเกี่ยวชายเสื้อยืดเลิกสูงขึ้นมาคาบไว้ในปาก รั้งชายเสื้อให้เลื่อนหลุดจากหัวไหล่ ชูแขนขึ้นเหนือศีรษะขยับหัวไหล่ฉุดแขน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ทั้งสองข้างออกจากชายแขนเสื้อ จากนั้นดึงคอเสื้อให้หลุดออกจากศีรษะ สูดลมหายใจหอบเหนื่อยเล็กน้อย เอื้อมมือซ้ายไปด้านหลังล้วงนิ้วหัวมือเข้าไปในขอบกางเกงยางยืดออกแรงจากต้นแขนรั้งขอบกางเกงแล้วล้วงนิ้วหัวมือแม่มือข้างขวาเข้าไปช่วยปลดกางเกงออกจากร่างกายเป็นขั้นสุดท้ายจนเปลือยเปล่า แล้วกระเถิบไปบนพื้นกระเบื้องอีกครั้ง ไม้กวาดอีกด้ามวางพิงผนังรอให้คว้าขึ้นเคาะแผงสวิตช์เปิดไฟห้องน้ำ ทันทีที่หลอดไฟส่องสว่างจึงกระเถิบแทรกผ่านประตูห้องน้ำเข้าไปภายใน พื้นกระเบื้องแห้งสนิท กระเถิบเข้าไปใต้ฝักบัว ชูข้อมือทั้งสองข้างเอื้อมประกบวาล์วหมุนเปิด-ปิดน้ำ ออกแรงบิด สายน้ำเย็นหลั่งไหลโปรยปรายชโลมร่างจนเปียกชุ่ม กระเถิบย้ายออกจากบริเวณใต้ฝักบัว หยิบโฟมล้างหน้าจากพื้นห้องน้ำด้วยมือขวาข้างที่ถนัดที่สุด ใช้ส้นมือซ้ายดันเปิดฝา ประคองหลอดโฟมล้างหน้าแนบไว้ใต้คาง ออกแรงกดบีบ แบฝ่ามือซ้ายรองรับ สายตาจับจ้องเฝ้าระวังไม่ให้ครีมโฟมไหลออกมามากจนเกินไป เมื่อได้ปริมาณที่พอเหมาะจึงใช้ปลายคางปิดฝาให้สนิท ประกบฝ่ามือหย่อนห้อยออกแรงขยี้ครีมโฟมให้เกิดฟอง ลูบไล้ใบหน้าอย่างพิถีพิถันก่อนจะล้างออกด้วยน้ำสะอาด จากนั้นใช้ส้นมือขวาปั๊มครีมสบู่เหลวออกจากขวด ฟอกครีมสบู่เนียนนุ่มขัดถูทุกซอกทุกมุมเท่าที่แขนเรียวลีบจะอนุญาตให้ไปถึง กระเถิบตัวเข้าไปใต้ฝักบัวอีกครั้งปล่อยให้สายน้ำชำระล้างร่างกายจนหมดจด เอื้อมข้อมือทั้งสองข้างประกบรอบวาล์วเปิด-ปิดน้ำ ออกแรงบิดหมุนปิดกั้นไม่ให้สายน้ำจากฝักบัวหลั่งไหลออกมาได้อีก

กระเถิบออกจากห้องน้ำด้วยความระมัดระวัง หากเสียสมดุลอาจลื่นไถลลงไปฟาดกับพื้นอันเปียกชุ่ม พ้นประตูห้องน้ำ ใช้ข้อมือทั้งสองข้างประกบชายผ้าเช็ดตัวที่พาดบนราวตากผ้า ไม่ต้องใช้แรงมากมายนักเนื่องจากราวตากผ้ามีความสูงจากพื้นเลยระดับสายตาไปเพียงเล็กน้อย ผ้าเช็ดตัวร่วงลงมากองบนพื้น บนหน้าปัดนาฬิกาแขวนผนังบอกเวลาหกนาฬิกาพอดีบ่งบอกยังพอมีเวลามากพอสำหรับตระเตรียมตัวก่อนออกจากบ้าน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เช็ดผมและเนื้อตัวจนหมาดแห้ง กระเถิบไปเปิดกล่องเก็บเสื้อผ้าที่วางอยู่กับพื้นตรงมุมห้อง หยิบกางเกงชั้นในขึ้นมาสวมใส่เป็นชิ้นแรก ชันเข่าทั้งสองข้างกดส้นเท้าให้ปลายเท้ากระดกขึ้น โน้มตัวไปข้างหน้าสวมกางเกงชั้นในจากปลายเท้าแล้วจับขาทั้งสองข้างเหยียดตรงไปกับพื้น รูดกางเกงชั้นในผ่านหน้าแข้ง หัวเข่า จนถึงสะโพก ปลายนิ้วเกี่ยวขอบยางยืดด้านขวาเอนตัวเทน้ำหนักไปด้านซ้ายเพื่อยกก้นให้ลอยขึ้นจากพื้น นิ้วที่เกี่ยวขอบยางยืดดึงรั้งให้ขอบกางเกงชั้นในให้เลื่อนหลุดจากสะโพกย้ายตำแหน่งมาที่เอว สูดลมหายใจหอบเหนื่อย เลือกกางเกงวอร์มขายาวสีแดงเลือดหมูขึ้นมาสวมใส่ในลักษณะเดียวกัน ลังเลใจว่าควรเลือกหยิบเสื้อยืดตัวใดขึ้นมาสวมใส่ ก่อนจะตัดสินใจหยิบเสื้อยืดสีเหลืองมัสตาร์ด คลี่เสื้อยืดที่พับไว้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย มุดศีรษะผ่านคอเสื้อ ล้วงแขนผ่านแขนเสื้อทีละข้าง เริ่มได้ยินเสียงนกเช้าแว่วผ่านเข้ามาทางบานหน้าต่าง นั่งนิ่งๆ สูดลมหายใจเข้า ระบายลมหายใจออก ถามตัวเองว่าตัดสินใจรอบคอบดีแล้วหรือไม่ เพียงแค่ถอดเสื้อผ้า อาบน้ำแต่งตัว ยังเหนื่อยหอบขนาดนี้แล้ว ยังไม่ทันที่คำถามจะจบประโยค อีกใจกลับบอกให้เลิกตั้งคำถามเสีย ตัดสินใจแล้วอย่าให้อุปสรรคมาบั่นทอนจนทำให้เจตนารมณ์ล้มเหลวไม่เป็นท่าตั้งแต่ยังไม่ทันเริ่มต้น

เมื่อคืนแจ้งความประสงค์กับครอบครัวระหว่างรับประทานอาหารค่ำ เช้าตรู่ วันพรุ่งนี้จะเดินทางไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยตัวเอง พ่อกับแม่ต่างมีสีหน้ากังวลใจ พยายามให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงไม่ควรออกจากบ้านไปโดยลำพัง เข้าใจความรู้สึกของพ่อกับแม่เป็นอย่างดี แต่ทว่ายังคงยืนกรานหนักแน่นที่จะบรรลุภารกิจสำคัญด้วยตัวเองให้ได้ ปกติแล้วเวลามีธุระจำเป็นจะต้องออกไปไหนพ่อจะเป็นคนขับรถพาไป และทุกครั้งที่ออกจากบ้านพ่อจะต้องพับเก็บวีลแชร์แล้วยกไปเก็บใต้ฝากระโปรงท้ายรถ พ่ออายุมากแล้ว วีลแชร์มีน้ำหนักมากเกินกว่าจะปล่อยให้พ่อคอยยกขึ้นยกลงอยู่ร่ำไป ต้องการช่วยเหลือตัวเอง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สีหน้าของพ่อกับแม่ยังไม่คลายกังวล แต่ทั้งสองก็น้อมรับเหตุผล ไม่โต้แย้งหรือใช้อำนาจปกครองห้ามปราม เป็นความโชคดีที่ได้เกิดเป็นลูกของพ่อกับแม่ แม้จะห่วงกังวลมากมายแค่ไหน หากตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว พ่อกับแม่ไม่เคยคัดค้านซ้ำยังพร้อมให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

หลังมื้อค่ำเราทั้งสามคนต่างแยกย้ายกันเข้าห้องนอน คิดวางแผนการเดินทาง จากจุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางน่าจะมีระยะทางประมาณหนึ่งกิโลเมตร เวลาในการเดินทางด้วยวีลแชร์น่าจะไม่เกินสี่สิบห้านาทีถึงหนึ่งชั่วโมง ควรออกจากบ้านเวลาใดเพื่อไปให้ถึงคูหาเลือกตั้งก่อนเวลาเปิดหีบ ตื่นเต้นกระสับกระส่าย เข้าคูหาเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อครั้งไปหย่อนบัตรออกเสียงประชามติรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปีพุทธศักราชสองพันห้าร้อยห้าสิบเก้า นับจากนั้นก็ไม่มีการเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเกิดขึ้นอีกเลย จนกระทั่งมีการประกาศวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง ในวันที่ยี่สิบสี่ มีนาคม พุทธศักราชสองพันห้าร้อยหกสิบสอง ซ้ำยังเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร้างห่างหายไปนานนับจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติประกาศยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ยี่สิบสอง พฤษภาคม ปีพุทธศักราชสองพันห้าร้อยห้าสิบเจ็ด นอนพลิกตะแคงขวาทีซ้ายที หลับๆ ตื่นๆ เวลากำลังนับถอยหลังสู่การเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย

หกนาฬิกายี่สิบเจ็ดนาที เหลียวมองหน้าปัดนาฬิกาแขวนผนังเป็นครั้งสุดท้าย กระเถิบออกจากห้องนอน ทั้งบ้านเงียบสนิทไม่มีวี่แววจะมีใครตื่นนอนเลยสักคน กระเถิบไปบนพื้นกระเบื้อง เงยหน้ามองกลอนประตูตรงวงกบด้านบน บานประตูอยู่สูงเกินกว่าจะเอื้อมมือไปคลายกลอนได้ด้วยตัวเอง กระเถิบไปหน้าประตูห้องนอนของพ่อกับแม่ เคาะห้องนอนเรียกพ่อให้ออกมาช่วยเปิดประตูบ้าน ใช้เวลาสักครู่ก่อนที่พ่อจะเปิดประตูห้องนอนออกมา ในมือพ่อถือพวงกุญแจสำหรับไขเปิดประตูรั้วออกมาด้วย กระเถิบตามพ่อไปไม่ทันถึงครึ่งทาง

LIRT Legislative Institutional Repository of Thailand

พ่อคลายกลอนเปิดประตูบ้านแล้วเดินหายออกไปเปิดประตูรั้วแทบจะในทันที กระเถิบออกจากบ้าน วีลแชร์จอดไว้ตรงมุมเดิมของเฉลียง เท้าแขนทั้งสองข้างลงบนพื้นออกแรงบิดเอวพลิกตัวตั้งหลักในท่าคลาน พาดแขนซ้ายค้ำเบาะนั่งยืดตัวยกแขนขวาวางค้ำรับน้ำหนัก สูดลมหายใจรวบรวมพละกำลังยืดแขนซ้ายให้ตั้งตรง สูดลมหายใจรวบรวมพละกำลัง ยืดแขนขวาให้ตั้งตรง ใช้แขนทั้งสองค้ำยัน ทิ้งน้ำหนักไว้ที่หัวไหล่ สูดลมหายใจรวบรวมพละกำลัง บิดเอวยกก้นขึ้นนั่งบนเบาะ เม็ดเหงื่อผุดพรายบนหน้าผาก ขยับจัดระเบียบร่างกายให้เข้าที่เข้าทาง จับขาวางปลายเท้าลงบนที่พักเท้า รักแร้เปียกชุ่มทั้งที่อากาศยามเช้ายังคงเย็นสบาย ประตูรั้วเปิดกว้าง พ่อเดินเข้ามาตบไหล่เบาๆ ถามว่าไหวไหม ยิ้มพยักหน้าให้พ่อ ไม่อาจเปล่งเสียงใดออกมาได้ พ่อยิ้มให้กำลังใจยืนรอเคียงข้างเป็นเพื่อนจนการหายใจกลับมาเป็นปกติ ปลดล็อกวีลแชร์ ฝ่ามือหมุนกงล้อปรับตำแหน่งให้พร้อมเดินทาง ออกแรงจากต้นแขนหมุนกงล้อเคลื่อนไปข้างหน้า ทางลาดเชื่อมต่อเฉลียงกับพื้นซีเมนต์บริเวณที่จอดรถ ปล่อยวีลแชร์ไหลลงทางลาดโดยใช้ฝ่ามือคอยห้ามล้อเพื่อชะลอความเร็ว โยกแขนหมุนกงล้อเคลื่อนผ่านประตูรั้วสู่ถนนคอนกรีตหน้าบ้าน แดดเช้าทอแสงอ่อนกว่าที่คาดการณ์ไว้ จากบ้านกว่าจะไปถึงหน้าปากซอยระยะทางน่าจะไม่เกินสามร้อยห้าสิบเมตร สูดลมหายใจเพิ่มระดับออกซิเจนในเลือด ถนนคอนกรีตในซอยเงียบเชียบ พ่อถามย้ำว่าแน่ใจแล้วใช่ไหม พยักหน้ามุ่งมั่นจุดหมายปลายทางกำลังเฝ้ารออยู่บนทางข้างหน้า

สามสิบเมตรแรกจากการหมุนกงล้อบนผิวถนนคอนกรีตที่ทั้งราบและเรียบ ไม่มีอาการเหนื่อยล้าปรากฏ การหายใจเป็นปกติสม่ำเสมอ อากาศเย็นชื่นหากเป็นเมื่อยี่สิบปีที่แล้วคงไม่มีโอกาสได้ออกมาใช้ถนนร่วมกับคนอื่นๆ ในซอยอย่างนี้ ถนนดินลูกรังเป็นหลุมเป็นบ่อมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน อุปสรรคยื่นข้อเสนอที่มีเพียงตัวเลือกเดียวมาให้นั่นคือการยอมแพ้ สิบปีต่อมาถนนเปลี่ยนจากดินลูกรังเป็นถนนลาดยางมะตอย แต่ก็ยังไม่สามารถรวบรวมความกล้าหมุน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กงล้อวีลแชร์ออกจากบ้านด้วยตัวเอง น้ำยังคงท่วมขังในฤดูฝน อันตรายเกินไป จนเมื่อห้าปีที่แล้ว ถนนในซอยได้รับการยกระดับให้กลายเป็นถนนคอนกรีต มีการวางระบบระบายน้ำอย่างดี แข็งแรง ราบเรียบ เชื่อมต่อประตูรั้วบ้านกับถนนให้อยู่ในระดับเดียวกัน ชั่งใจหลายครั้งแต่ก็ยังคงเลือกตัวเลือกที่มีอยู่เพียงข้อเดียวไม่เคยเปลี่ยน จนกระทั่งเมื่อคืนวานก่อนรับประทานอาหารค่ำกับครอบครัว

ข้างหน้าเป็นโค้งทอดยาวไปทางซ้าย หันหลังกลับมองบ้าน แม่ออกมายืน โบกมืออวยพรให้ทำภารกิจสำเร็จสมความตั้งใจอยู่บนถนนหน้าบ้าน ผงกศีรษะรับพรจากแม่ ฝ่ามือขวาหมุนกงล้อเพื่อให้วีลแชร์เลี้ยวไปทางซ้ายพยายามชิดริมขอบถนนให้มากที่สุด ผ่านทางโค้งมาได้อย่างปลอดภัย บ้านลับหายจากสายตาเมื่อหันกลับไปมองอีกครั้ง กงล้อวีลแชร์หมุนไปอย่างต่อเนื่อง จุดหมายปลายทางหดสั้นลงทุกขณะ กล้ามเนื้อต้นแขนเริ่มแสดงอาการอ่อนล้า ความเร็วลดลงอย่างเห็นได้ชัด ตัดสินใจหยุดพักบริเวณที่ดินรกร้างว่างเปล่าตรงเกือบกึ่งกลางซอย วัชพืชท่วมสูงจนน่ากลัว สัตว์มีพิษอาจโผล่ออกมาทำร้ายเอาได้ สูดลมหายใจรวบรวมพละกำลังออกแรงหมุนกงล้อไปจอดพักตรงหน้าบ้านหัวหน้าชุมชนน่าจะปลอดภัยที่สุด มองเห็นถนนใหญ่หน้าปากซอยอยู่ไม่ไกลแล้ว บ้านผู้นำชุมชนปิดเงียบ คนในครอบครัวคงได้รับมอบหมายให้ไปประจำหน่วยเลือกตั้งเหมือนทุกครั้งที่ผ่านมา จอดวีลแชร์ล็อกล้อ สายลมโชยพัดพอให้ชื่นใจ นั่งพักเรียกกำลังเพื่อที่จะออกเดินทางต่อ อุณหภูมิสูงขึ้นเล็กน้อย ทว่าไม่เพียงพอจะก่อให้เกิดอุปสรรค คำนวณจากสายตาน่าจะเหลือระยะทางประมาณร้อยห้าสิบถึงสองร้อยเมตรกว่าจะถึงถนนใหญ่ อาการล้าต้นแขนทุเลาลงมาก ตัดสินใจหมุนกงล้อวีลแชร์ออกเดินทางต่อ ไม่อยากเสียเวลาไปมากกว่านี้ ขณะที่จิตใจจดจ่ออยู่ที่ปากซอยก่อนออกถนนใหญ่ แตรรถส่งเสียงเตือนเบาๆ จากด้านหลัง ผวาตกใจรีบจอดรถชิดขอบถนน เครื่องยนต์เงียบเชียบได้ยิน

Legislative Institutional Repository of Thailand

เพียงเสียงยางรถเบียดถนนแซงขึ้นมาจอดเทียบด้านข้าง บานกระจกหน้าต่างรถเลื่อนเปิดลงมาช้าๆ คุณป้าเพื่อนบ้านยิ้มแย้มทักทาย ถามไถ่ ทำไมออกมาคนเดียวอย่างนี้ ระวังจะเกิดอุบัติเหตุ คุณลุงสามีของคุณป้าชะโงกหน้ามาจากฝั่งคนขับ ถามว่าจะให้ไปส่งที่ไหนหรือไม่ ยิ้มตอบรับความเมตตาของคุณลุงคุณป้าทั้งสอง อธิบายเหตุผลว่าจะลองนั่งรถวีลแชร์เดินทางไปเลือกตั้งด้วยตัวของตัวเองให้ได้ คุณป้าเลิกคิ้วพยายามเข้าใจพลางย้ำให้ระวังเรื่องของความปลอดภัย ยกมือหย่อนห้อยประกบกันพนมมือไหว้ขอบคุณคุณลุงคุณป้า บานกระจกหน้าต่างเลื่อนปิดช้าๆ รถยนต์แซงขึ้นไปตามทางออกสู่ถนนใหญ่ สูดลมหายใจออกแรงหมุนกงล้อ ความมุ่งมั่นยังคงมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม ประสาทสัมผัสตื่นตัวระวังภัยอันตรายที่อาจโฉบผ่านมาโดยไม่คาดคิด

เหลือระยะทางอีกไม่เกินสามสิบเมตรจะถึงถนนใหญ่ สายตาจับจ้องฝูงสุนัขจรจัดที่นอนเรียงรายบนพื้นผิวถนน ไม่เคยมีฝูงสุนัขมากมายขนาดนี้ในแผนการเดินทาง ตัดสินใจหมุนกงล้อเคลื่อนวีลแชร์ไปช้าๆ ระแวดระวัง ผ่านสุนัขจรจัดตัวแรกไปอย่างง่ายดาย ความกังวลยังไม่คลายไปจากห้วงสำนึก จินตนาการเห็นภาพฝูงสุนัขจรจัดรุมทำร้าย หนาวเยือกขนลุกเกลียวขึ้นมาอย่างควบคุมไม่ได้ สุนัขจรจัดตัวที่สองนอนหมอบชำเลืองมองเงียบๆ ขณะวีลแชร์เคลื่อนผ่าน สลัดศีรษะขับไล่ภาพในจินตนาการ เคลื่อนไปข้างหน้าอย่างเงียบเชียบที่สุด คิดเพียงว่าหากปราศจากเจตนามุ่งร้ายต่อกัน เราสามารถเลือกหนทางที่ไม่ต้องปองร้ายกันได้ ลำคอแห้งผาก ค่อยๆ เคลื่อนผ่านฝูงสุนัขจรจัดทีละตัวมาได้อย่างราบรื่นจนกระทั่งวีลแชร์ลงเข้าสู่ถนนใหญ่ ถอนหายใจโล่งอก ไม่แม้แต่จะเหลียวหลังกลับไปมอง

ทางเท้ายกระดับสูงขึ้นจากผิวถนนราวยี่สิบเซนติเมตร ไม่มีทางลาดให้ไต่ขึ้นไปได้ เลี้ยวซ้ายเลาะเลียบขอบถนน เงยหน้าทอดสายตาไกลออกไปยวดยานสัญจรบางตา เกือบครึ่งทางแล้วสำหรับการเดินทางไปเลือกตั้งด้วยตัวเองครั้งแรก สูดลมหายใจผ่อนคลาย แวะจอดวีลแชร์หน้าร้านขายของ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ขำเจ้าประจำ ประตูหน้าร้านยังคงปิดสนิท ตัดสินใจนั่งพักเหนื่อยและรอจนกว่าร้านจะเปิดบริการเพื่อซื้อน้ำดื่มดับกระหายสักขวด พระอาทิตย์กลมโตทอแสงอ่อน เคลื่อนวีลแชร์ตามพระอาทิตย์ไปอีกไม่ไกลจุดหมายปลายทางก็จะปรากฏต่อหน้าแล้ว ให้กำลังใจตัวเอง สูดลมหายใจสดชื่น ปลาบปลื้มภาคภูมิใจอย่างบอกไม่ถูก เสียงประตูร้านขายของขำแง้มเปิด แปลกประหลาดใจที่เห็นหลินเป็นคนออกมาเปิดร้าน ตะโกนเรียกหลินจากริมถนน แววตาหลินแสดงถึงความแปลกประหลาดใจไม่แพ้กัน มาทำอะไรอยู่ตรงนี้ หลินถาม ยิ้มแทนคำตอบ เราไม่ได้พบกันมานานแค่ไหนแล้ว หลินเป็นเพื่อนตั้งแต่ประถมจนจบมัธยมปลาย เราเรียนโรงเรียนเดียวกันมาโดยตลอด หลินสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่นครปฐม เรียนจบรับปริญญา ได้งานทำที่กรุงเทพฯ ตามความฝัน ต่างคนต่างใช้ชีวิตและไม่ค่อยได้พบกันอีกเลย หลินเดินตรงปรี่เข้ามาบีบต้นแขน มาทำอะไรอยู่ตรงนี้ มายังไง พ่อกับแม่ไปไหน คำถามพรั่งพรูด้วยความห่วงใย สายตาจับจ้องอากัปกิริยาของหลิน ยิ้มจนตาหยี ความคิดถึงที่เคยเลือนรางไปแล้วกลับก่อตัวขึ้นใหม่ หนาแน่นและอาจจะมีปริมาณมากกว่าเดิม หลินกลับมากี่วันแล้ว ตอบคำถามด้วยคำถาม เพิ่งมาถึงเมื่อคืน ตั้งใจจะกลับมาเลือกตั้งบ่ายๆ ก็จะกลับไปทำงานแล้ว หลินยังคงถามคำถามเดิม อธิบายความตั้งใจให้หลินฟังตั้งแต่ต้นจนจบ หลินรับฟังเงียบๆ แล้วบอกให้รออยู่ตรงนี้อย่าเพิ่งไปไหน ขอไปอาบน้ำก่อน จากนั้นเราจะเดินทางไปเลือกตั้งด้วยกัน ไม่มีข้อแม้ไม่อาจปฏิเสธ คำพูดของหลินยังคงเป็นประกาศิต หลินทำท่าจะหันหลังเดินกลับเข้าร้าน คว้าข้อมือหลินด้วยข้อมือหย่อนห้อย บอกหลินขอน้ำดื่มสักขวด หลินเดินไปเปิดตู้แช่เย็นหยิบน้ำดื่มบรรจุขวดออกมา ใจหายวาบ ลืมกระเป๋าสตางค์ไว้ที่บ้าน สีหน้ายุ่งเหยิงจนหลินผิดสังเกต ถามว่าเป็นอะไรขณะยื่นขวดน้ำดื่มส่งให้ ลืมกระเป๋าสตางค์ไว้ที่บ้าน สารภาพกับหลิน เสียงหัวเราะที่คุ้นเคยผูกพันซึมแทรกผ่านห้องหัวใจ หลินยิ้มรื่นบอกว่าไม่เป็นไร ไม่ต้องกังวลไม่ได้กังวลเรื่องกระเป๋าสตางค์ แต่กังวลเรื่องบัตรประชาชนที่อยู่ในกระเป๋าสตางค์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ต่างหาก คราวนี้เป็นหลินเองที่มีสีหน้ายุ่งเหยิง บ่นเหมือนที่เคยบ่นเมื่อครั้งทำตัวเกเรไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ แล้วจะทำยังไง ให้หลินขี่มอเตอร์ไซค์กลับไปเอาให้ไหม บอกหลินจะกลับไปเอาบัตรประชาชนเอง หลินรีบกลับเข้าไปอาบน้ำ เวลาของเราจะกลับมาบรรจบอีกครั้งเมื่อหลินอาบน้ำเสร็จ แล้วจะกลับไปยังไง หลินยังไม่คลายความเป็นห่วง มายังมาได้ กลั้นหัวเราะ หลินจ้องหน้าสายตาไม่สนุกด้วยเสียแล้ว ไม่ได้ หลินประกาศหนักแน่น ก้าวลงจากทางเท้าวางขวดน้ำดื่มเย็นเฉียบไว้บนตัก จับวีลแชร์หมุนหันหลังบ่ายหน้ากลับเข้าซอย ถ้าจะไปก็ไปด้วยกัน หลินไม่รับฟังเหตุผลใดๆ อีกแล้ว

สุนัขจรจัดยืนจังก้าขวางหน้า เสียงแหบต่ำขู่ครางในลำคอ ปากยื่นยาวแยกเขี้ยวคม เหล่าสุนัขจรจัดตัวอื่นๆ ต่างลุกยืนคราง เสียงขู่ปองร้ายตามจ่าฝูงของมัน เราหยุดนิ่งอยู่กับที่ไม่กล้าขยับเขยื้อนรบกวนอารมณ์ของฝูงสุนัขจรจัดไปมากกว่านี้ เมื่อกี้ผ่านมาได้ยังไง หลินกระซิบถาม สายศีรษะแทนคำตอบ แผงขนตามแนวกระดูกสันหลังตั้งชันพร้อมจู่โจม ปลายหางชี้ฟ้าสายไหวรอคอยจังหวะ น้ำลายไหลยืดน่าขยะแขยง ทำยังไงดี หลินกระซิบละล่ำละลัก หลินวิ่งกลับร้านไปขอความช่วยเหลือจากป๊าได้ไหม กระซิบตอบ หลินส่ายหน้าปฏิเสธพลางกระซิบ หลินกลัว น้ำเสียงจะร้องไห้ พยายามหมุนวีลแชร์กลับลำเพื่อย้อนกลับไปทางถนนใหญ่ ขยับเพียงนิดเดียวสุนัขจรจัดจ่าฝูงก็เห่ากรรโชก ไม่ยอมให้ถอยหนี เมื่อจ่าฝูงเริ่มเห่า สมาชิกในฝูงก็คำรามเห่าหอนตามอย่างไม่ลดละ

สายตาจับจ้องฝูงสุนัขจรจัดไม่กะพริบ ไม่กล้าเปล่งเสียงขอความช่วยเหลือ ความมุ่งมั่นถูกแทนที่ด้วยความหวั่นวิตก จะทำอย่างไรดี เฝ้าถามตัวเองซ้ำๆ แต่ก็ไม่สามารถคิดหาหนทางแก้ไข หลินยืนนิ่งค้างมาเกือบสิบห้านาที อาจเป็นสิบห้านาทีที่ยาวนานที่สุดในชีวิตของหลิน เสียงเครื่องยนต์มอเตอร์ไซค์แว่วผ่านเข้ามาจากถนนหน้าปากซอย ทันใดนั้นเอง แววตาของสุนัขจรจัดก็เปลี่ยนจากแข็งกร้าวดุดันกลับดูตื่นเต้นลิงโลด และมองเลยผ่านเราสองคนไปยังต้นเสียง แล้วไม่ให้ความสนใจเราอีกเลย หางกระดิกสายไหว

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ระริกระรี้อยู่ไม่สุข เสียงเห่าแปรเปลี่ยนจากความอาฆาตมาดร้ายกลายเป็นส่งเสียงเห่าดีใจทักทาย รถมอเตอร์ไซค์มีพ่วงข้างบรรทุกของเคลื่อนผ่านเราไป ฝูงสุนัขจรจัดแหวิ่งตามรุมล้อม หลินจ้ำเท้าเร่งความเร็วเข็นวีลแชร์มุ่งหน้าพากลับบ้าน เมื่อเห็นว่ามอเตอร์ไซค์พ่วงข้างคันนั้นบรรทุกอาหารก้นบาตรมาเต็มลำรถ เสียงเห่าหอนแว่วดังไกลห่างจนเลือนลับหายไปตรงท้ายซอย ผ่านพ้นทางโค้งบ้านกลับคืนสู่สายตา หลินยังคงเร่งฝีเท้าเพื่อไปให้ถึงบ้านอย่างเร็วที่สุด กงล้อวีลแชร์หมุนเร็วจี๋สายลมโบกปะทะใบหน้า ก่อนจะชะลอความเร็วและจอดสนิทในที่สุดเมื่อถึงประตูรั้วหน้าบ้าน หลินโน้มตัวเท้าฝ่ามือลงบนหัวเข่าทั้งสองข้างหอบหายใจถี่ ถามหลิน พากลับมาที่บ้านทำไม ทั้งที่กลับไปที่ร้านน่าจะใกล้กว่า หลินยืดตัวหยิกที่ต้นแขน ทำไมไม่บอกหลินตั้งแต่แรก หลินตกใจจนไม่ทันคิด หลินยิ้มเขินอาย หัวเราะบอกหลิน เพิ่งคิดได้เมื่อตะกี้นี้เหมือนกัน หลินหัวเราะเดินไปกดกริ่งหน้าบ้าน ใช้ข้อมือประกบขวดน้ำดื่มยื่นส่งให้หลินเปิดดื่มแก้เหนื่อย แม่เปิดประตูบ้านออกมา ป้องมือเหนือคิ้วบังแดดจ้องมอง เมื่อเห็นเป็นหลินแม่ยิ้มทักทายถามหลินว่ากลับมาตั้งแต่เมื่อไร หลินพนมมือไหว้แม่ ตอบแม่ว่า วันนี้ตอนบ่ายก็จะกลับแล้ว ตัดสินใจตัดบทสนทนาบอกให้แม่รีบเข้าไปหยิบกระเป๋าสตางค์จากในห้องนอน ก่อนที่แม่จะชวนหลินคุยไปมากกว่านี้ เวลาเป็นสิ่งมีค่าและระยะเวลาปลอดภัยจากฝูงสุนัขจรจัดอาจมีอยู่อย่างจำกัด ไหนบอกจะเตรียมตัวให้พร้อมไง แม่บ่นกระปอดกระแปด แต่ก็หันหลังกลับเข้าบ้านและออกมาพร้อมกระเป๋าสตางค์ในมือ

กลับมาที่จุดเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง หลินยื่นขวดน้ำดื่มส่งกลับมาให้ ใช้ข้อมือประกบขวดน้ำเงยหน้ายกขึ้นดื่มดับกระหาย ระยะทางกว่าจะถึงจุดหมายปลายทางอีกประมาณหนึ่งกิโลเมตร หลินถาม พร้อมไหม พยักหน้าตอบหลิน

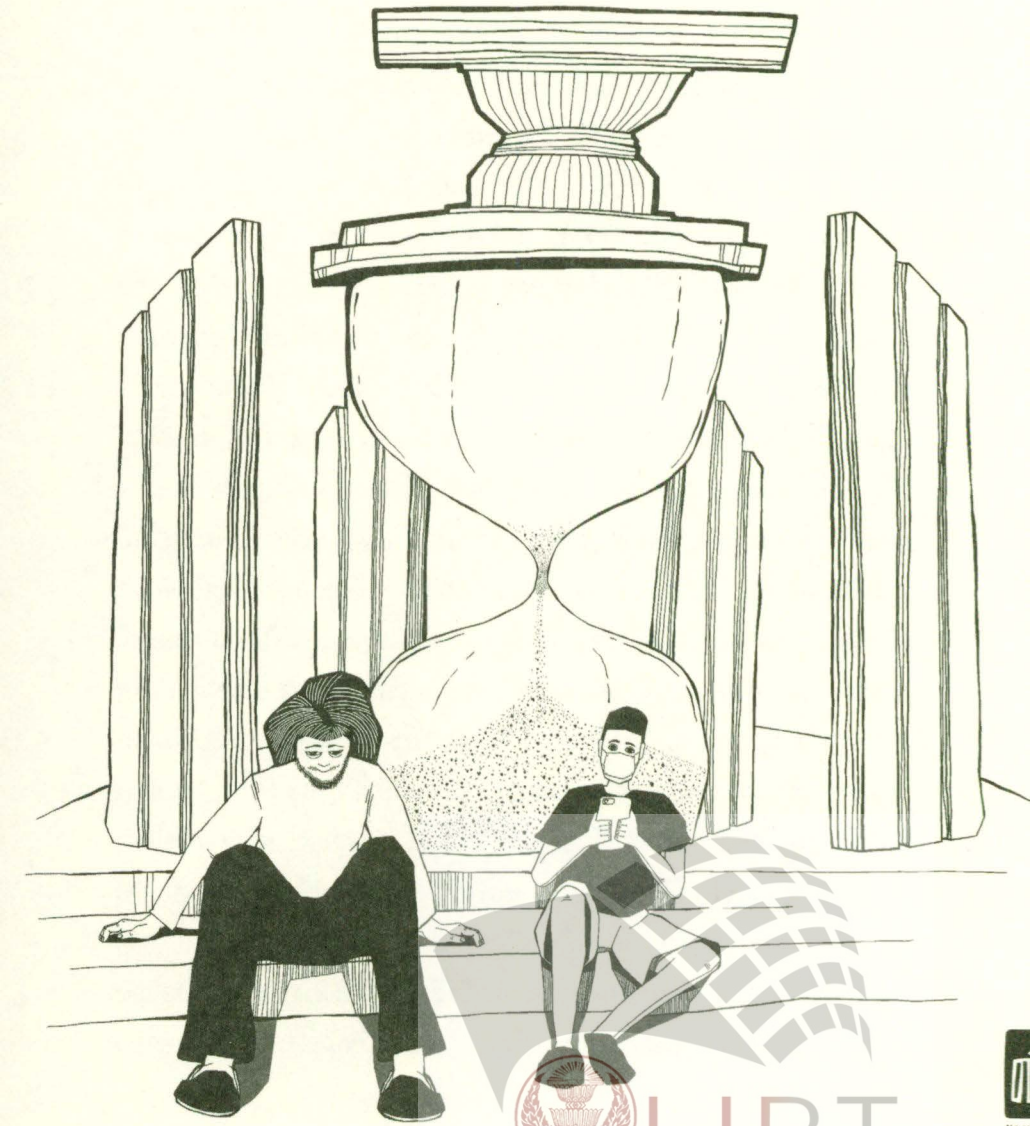
OK.

LET'S GO.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หลักกิโลเมตรที่ประชาธิปไตย

น.ว.ก.

เสียงตะโกนปลุกเร้าผ่านเครื่องขยายเสียงขอให้ทุกคนมารวมตัวกันแผดดังสลับกับเสียงขานรับอื้ออึงของคนจำนวนมากเคลื่อนเข้ามากระทบแก้วหูชั้นในของผมอย่างรุนแรง ปลุกให้ผมตื่นขึ้น สิ่งแรกที่เห็นหลังจากลืมตาคือข้างศีรษะผมเต็มไปด้วยเศษใบไม้และต้นหญ้าที่ยังเปียกชื้น ผมพยายามขยับตัวมองไปรอบๆ อย่างช้าๆ ก็พบว่า ตัวเองนอนคว่ำอยู่บนสนามหญ้าเล็กๆ ที่ไหนสักแห่งข้างแท่งปูนสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่สภาพเก่าคร่ำคร่าจากลมฝนที่กัดเซาะให้ผุกร่อนไปตามเวลา ข้างหน้าผมเป็นกำแพงรั้วของบ้านไม้ทรงโบราณหลังหนึ่ง เห็นท้องฟ้าเป็นสีครามมีเมฆลอยอยู่เป็นกลุ่มๆ สนามหญ้าที่ผมนอนอยู่มีแสงแดดที่ลอดจากช่องกิ่งไม้ส่องให้สีเขียวของใบไม้ดูเขียวกว่าปกติ

ผมต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการพลิกตัวให้อยู่ในท่านอนหงายและดันตัวเองให้ลุกขึ้นนั่งพิงแท่งปูนขนาดมหึมานั้น เมื่อมองสำรวจตัวเองก็ไม่พบว่ามีบาดแผลใดๆ นอกจากจะขัดยอกอยู่บ้างตามแขนขา ส่วนเสื้อคอกลมสีดำที่สวมอยู่คู่กับกางเกงยีนสีเข้มและรองเท้าผ้าใบสีขาวทั้งหมดอยู่ในสภาพดี มีเพียงรอยขาดเป็นรูที่อกเสื้อด้านซ้ายอยู่รูหนึ่งใหญ่ขนาดเท่าปลายนิ้วก้อย ซึ่งผมคิดว่าน่าจะโดนเศษกิ่งไม้เกี่ยวขาด และในระหว่างที่นั่งขยับแขนขาให้ใช้งานได้สะดวกขึ้นนั้น ผมก็พยายามทบทวนถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นที่ทำให้

Legislative Institutional Repository of Thailand

ผมมานอนอยู่ที่นี่

สิ่งสุดท้ายที่นึกออกคือ ตัวเองออกจากบ้านมาร่วมชุมนุมเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยตั้งแต่เย็นของเมื่อวาน พอตกค่ำมีการเคลื่อนขบวนออกจากสนามหลวงเพื่อไปยังทำเนียบรัฐบาล แต่มาติดอยู่ที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ เพราะทหารตำรวจตั้งแนวรั้วลวดหนามกั้นอยู่เต็มไปหมด จนพวกเราล้อกันว่าเหมือน 'กำแพงเบอร์ลิน' ก็ไม่ปาน เมื่อเดินหน้าต่อไม่ได้ เราจึงปักหลักอยู่กันที่ถนนราชดำเนินตั้งแต่เมื่อคืน ผมยังจำได้ว่าเรานั่งเคาะขวดน้ำพลาสติกกับพื้นถนนพร้อมส่งเสียงไล่รัฐบาลเกิดเป็นเสียงทรงพลังที่คงกระทบเข้าไปในหัวใจของใครหลายคน จนกระทั่งบ่ายวันนี้ ทหารตำรวจพร้อมรถถังและรถหุ้มเกราะเข้ามาสลายการชุมนุม เสียงปืนดังถี่รัวแม้จะน่ากลัวแต่พวกเราก็ยังยืนหยัด เห็นเพื่อนหลายคนล้มลง.... เมื่อถึงตอนนี้ ผมกลับนึกรายละเอียดอะไรต่อจากนั้นไม่ออกอีก ...เพื่อนพ้องต่างๆ หายไปไหน ทหารตำรวจที่เข้ามาสลายการชุมนุมถอยกลับไปแล้วหรืออย่างไร ทำไมผมจึงมานอนกลิ้งอยู่ตรงนี้ แล้วเสียงร้องตะโกนผ่านเครื่องขยายเสียงที่ดังอยู่ตอนนี้คืออะไร ขณะที่ผมกำลังนึกถึงเหตุการณ์อันน่ากลัวในวันก่อนอย่างเหม่อลอยนั้น พลันได้ยินเสียงคนร้องถามขึ้น

"ลุง กินข้าวหรือยัง"

ผมหันซ้ายหันขวาพยายามกวาดสายตามองหาลุงตามเสียงของคนถาม แต่ไม่เห็นใครอยู่ในบริเวณที่ผมนั่งเลยสักคน ผมจึงหันกลับไปมองยังต้นเสียงร้องถามนั้นด้วยความสงสัย ขณะเดียวกับที่เธอปีนข้ามรั้วกั้นสนามเข้ามาอย่างคล่องแคล่ว พร้อมเอ่ยต่ออย่างรวดเร็ว

"ก็ลุงนั่นแหละ จะมองหาใครอีกล่ะ กินข้าวหรือยัง อีกสักพักเราจะเคลื่อนขบวนกันแล้วนะ กินอะไรรองท้องสักหน่อยก่อนซี ไปข้างหน้าไม่รู้จะได้กินอีกทีเมื่อไหร่ กินไว้หน่อยก็ดี แต่ลุงเชื่อหนูเถอะ หนูว่าวันนี้แหละ เราต้องชนะแน่ วันนี้คนมากันเยอะเลย เยอะกว่าทุกครั้งด้วย เค้าว่ามาถึงจากหลายจังหวัด

Legislative Institutional Repository of Thailand

แล้วนี่ลุงมาจากที่ไหนจ๊ะเนี่ย มาคนเดียวเหรอ มาเรียกร้องเรื่องอะไร ว่าแต่ลุงจะเอาข้าวอะไรดีล่ะ ข้าวผัดกะเพรา ข้าวผัดหมู ข้าวผัดพริกแกง ข้าวมันไก่ก็มีนะ แต่หนูว่าเอาข้าวผัดหมูก็แล้วกัน ร้านนี้เค้าทำอร่อย กำลังร้อนๆ เลย เอ้า แล้วก็นี่น้ำดื่มจ้ะ ถ้าไม่พอลุงก็ไปเอาตรงโน้นได้เลยนะ อ้อ แล้วอย่าลืมเข้าห้องน้ำห้องท่าเสียให้เรียบร้อยก่อนนะจ๊ะลุง อีกไม่นานเราจะเดินไปทำเนียบด้วยกัน แต่ตอนนี้หนูไปแจกข้าวกล่องต่อก่อนล่ะ"

ข้าวผัดหมูร้อนๆ ในกล่อง และขวดน้ำเย็น พร้อมกับคำทักทายยาวเหยียดจากสาวน้อยในชุดนักเรียนที่ใช้เทปสีดำปิดชื่อโรงเรียนนั้น ถูกยื่นใส่มือมาให้ผมอย่างรวดเร็วจนไม่ทันตั้งตัว ขณะที่ผมจะเอ่ยปากขอบคุณ ตอบคำถาม และถามคำถามเธอ สาวน้อยในชุดนักเรียนก็เดินลิ่วไปไกลเสียแล้ว

นึกถึงความคล่องแคล่วสดใสของเธอแล้วก็อดยิ้มไม่ได้ จากนั้นผมจึงเปิดฝาขวดน้ำยกขึ้นดื่มเล็กน้อย ก่อนที่จะจัดการกับข้าวผัดหมูร้อนๆ ในกล่อง ซึ่งเป็นเมนูที่เธอแนะนำพร้อมกับคิดถึงสิ่งที่ตัวเองจะพูดกับเธอถ้าพูดทัน 'อายุ ๓๕ นี่ถึงกับเรียกกันลุงเลยเหรอ เอ้า! ลุงก็ลุง ใช่แล้วเรามันอุดมการณ์เดียวกัน ลุงเป็นคนกรุงเทพฯ บ้านอยู่ฝั่งธนฯ หลังวัดอินทร์นี่เอง ลุงมากับเพื่อนแต่ตอนนี้ไม่รู้มันหายไปไหนกันหมด ที่มานี่เพราะลุงอยากได้ประชาธิปไตยจริงๆ ซะทีน่ะซี แล้วก็ขอข้าวผัดกะเพราละกัน กินเผ็ดๆ หน่อยสมองจะได้ทำงาน...' กินไปนั่งคิดไปเรื่อย มารู้ตัวอีกทีก็ตอนที่ข้าวผัดหมูใกล้จะหมดแล้ว

ผมกวาดข้าวผัดหมูคำสุดท้ายในกล่องก่อนจะส่งมันเข้าปากอย่างเอร็ดอร่อย และดื่มน้ำในขวดที่เหลือตามลงไปจนหมด เมื่อรู้สึกสดชื่นและแขนขาขยับได้คล่องขึ้นแล้วจึงได้ยันกายลุกขึ้นยืน พาตัวเองพร้อมกล่องข้าวและขวดน้ำที่ว่างเปล่าปีนข้ามรั้วกั้นสนามออกมาด้านนอก จัดการใส่ขยะทั้งหมดลงในถุงสีดำที่นักเรียนหญิงสองคนช่วยกันถือและเดินเก็บเศษขยะไล่มาตั้งแต่หัวมุมถนนดินสอ

"ขอบคุณครับน้อง พวกทหารตำรวจไปอยู่ไหนกันหมดแล้วล่ะ" ผม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กล่าวขอบคุณพวกเธอและอดไม่ได้ที่จะถามถึงพวกทหารตำรวจที่เข้ามาสลายการชุมนุมเมื่อวานนี้

"เห็นว่าไปตั้งแนวกั้นอยู่ตรงสะพานผ่านฟ้าฯ น่ะค่ะลุง" นักเรียนหญิงคนหนึ่งตอบ

"อ่อ ถอยกลับไปอยู่ที่กำแพงเบอร์ลิน" ผมพึมพำกับตัวเอง

นักเรียนหญิงทั้งคู่ขอตัวไปทำหน้าที่ของตัวเองต่ออย่างแข็งขัน ผมยืนมองพวกเธอเดินเก็บเศษขยะจากผู้คนที่มาร่วมชุมนุมด้วยความชื่นชม *'ไม่มีงานไหนต่ำต้อย ถ้าทำด้วยหัวใจที่ยิ่งใหญ่'* พวกเธอทั้งสองคนตั้งหน้าตั้งตาทำงานเล็กๆ ของตัวเองด้วยหัวใจที่ยิ่งใหญ่ไปจนกระทั่งลับตา จากนั้นผมจึงมองไปรอบๆ บริเวณ เพื่อประเมินบรรยากาศโดยรวมให้ตัวเองได้เข้าใจสถานการณ์ในตอนนี้ หรือถ้าโชคดีก็น่าจะได้เจอเพื่อนที่พลัดกันไปตั้งแต่เมื่อวาน

ที่รอบวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยตอนนี้แน่นขนัดไปด้วยผู้คนยืนอยู่กันเป็นกลุ่มๆ ต่างส่งเสียงอื้ออึงอยู่เป็นระยะสอดรับกับเสียงปราศรัยของแกนนำที่ดังผ่านเครื่องขยายเสียงขนาดใหญ่ ผู้ชุมนุมแต่ละคนใส่เสื้อผ้าแปลกตากว่าที่เห็นเมื่อวาน บ้างใส่หน้ากากปิดปากปิดจมูก บ้างใส่หมวกกันน็อก บ้างใส่ปลอกแขน มีบ้างบางคนแต่งชุดถืออุปกรณ์แบบที่ใช้เดินพาเหรดในงานบอลฯ แม้จะดูแตกต่างกันแต่มีสิ่งหนึ่งที่พวกเขาทำคล้ายๆ กันคือ เมื่อแกนนำพูดด้วยถ้อยคำที่เร้าใจ แต่ละคนจะทำมือสามนิ้วอย่างลูกเสือสามัญชูขึ้นไปบนอากาศสุดแขน ซึ่งผมเข้าใจเอาว่าเป็นการกระทำความเคารพต่อผู้พูดตามแบบของลูกเสือ และสำหรับนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยอย่างผมแล้ว นี่ถือเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่สุดเรื่องหนึ่งเลยก็ว่าได้ ที่กลุ่มลูกเสือเข้ามาร่วมต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่พร้อมกับพวกเรา *'นี่สินะ น้ำใจไทย คนไทยอย่างเราต้องไม่ทอดทิ้งกัน'* ด้วยความปีติยินดีประกอบกับผมเองก็เคยเรียนลูกเสือมาเหมือนกัน จึงรีบทำมือสามนิ้วแบบลูกเสือสามัญชูเหยียดตรงขึ้นไปบนอากาศอย่างสุดแขนพร้อมกับเปล่งเสียง *'อากีร่า จงทำดี!'* เบาๆ ไปด้วยพร้อมกัน เพื่อทำความเคารพพวกเขา

LIBT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เหล่านั้น เมื่อเอามือลงปกติแล้วผมยังยืนอมยิ้มอยู่ริมถนนดินสอ หวนคิดถึงคำพูดของน้องชุดนักเรียนที่เดินแจกข้าวคนนั้นไม่ได้ ถูกแล้ว! วันนี้เราต้องชนะแน่ หากคนไทยมารวมพลังสามัคคีกันแบบนี้

จากนั้นผมเดินข้ามถนนดินสอมุ่งหน้าไปยังศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ ระหว่างทางแลเห็นผู้คนมากมายยืนปะปนอยู่กับกลุ่มคนที่สะพายกล้องพะรุงพะรังซึ่งผมเดาเอาว่าน่าจะเป็นนักข่าว ทุกคนยืนออกันอยู่เป็นวงใหญ่ ภายในวงใหญ่นั้น มีกลุ่มวัยรุ่น ๑๐-๑๒ คน ยืนจับมือต่อกันเป็นวงกลมหันหน้าออกมาด้านนอก ภายในวงกลมของกลุ่มวัยรุ่นนั้น มีโต๊ะสนามหลายตัววางต่อกันเป็นเวที และบนเวทีมีคนยืนพูดผ่านเครื่องขยายเสียงขนาดใหญ่สองตัว เนื้อหาที่พูดเป็นการปลุกเร้าให้ทุกคนมาร่วมกันต่อสู้สลับกับชักชวนให้มารวมตัวกันบริเวณนี้เพื่อจะได้ตั้งแถวเตรียมพร้อมในการเคลื่อนขบวนไปยังทำเนียบรัฐบาล ผมยืนดูอยู่ไม่นานขณะที่จะเดินออกไปจากบริเวณนั้น มีบางสิ่งเตะตาผมอย่างจังจนถึงกับต้องหยุดกึกอยู่กับที่ ผมเหลียวหน้าไปทางขวามือช้าๆ สิ่งที่เห็นทำให้ผมประหลาดใจจนต้องยกมือขึ้นขยี้ตาอย่างแรงแล้วมองดูสิ่งนั้นอีกครั้งอย่างไม่เชื่อสายตาตัวเอง

ร้านแมคโดนัลด์!! ตัวแทนวัฒนธรรมอเมริกันที่เข้ามายังประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ แต่นั่นไม่ใช่ประเด็นที่ทำให้ผมตกใจ สิ่งที่ทำให้ผมตกใจคือ เมื่อวันที่ขบวนของพวกเราเคลื่อนไปติดอยู่ที่สะพานผ่านฟ้าฯ ผมและขบวนเดินผ่านอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย จำได้เลาๆ ว่าที่ตรงนี้เป็นร้าน 'อะเล็กซานดร้า บาร์' ไนท์คลับ บาร์ที่มีชื่อเสียงในย่านราชดำเนินเคียงคู่กับโลลิต้า สีดา มูแลงรูจ โรฟีโน่ และซูซี่วอง แต่วันนี้ทำไมถึงกลับกลายเป็นร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดไปได้ในเวลาเพียงชั่วข้ามคืนเท่านั้น

ผมเดินตรงรี่ฝ่าฝูงคนเข้าไปเกาะกระจกหน้าร้าน มองดูทุกอย่างภายในร้านด้วยความพิศวง และด้วยความสงสัยใคร่รู้ผมจึงหันไปถามชายหนุ่มวัยกลางคนด้านข้างที่กำลังยืนปรบมือโห่ร้องให้กับแกนนำที่ปราศรัยอยู่นั้น

Legislative Institutional Repository of Thailand

"พี่ชายๆ ผมขอถามอะไรหน่อย"

"ครับลุง ว่าไง" ชายหนุ่มหันมากล่าวกับผมด้วยท่าทีเป็นมิตร

"ร้านนี้นี่เค้าเปิดมานานหรือยัง" ผมถามด้วยเสียงที่ต้องตะเบ็งแข่งกับเครื่องขยายเสียงและเสียงปรบมือของผู้ชุมนุม ขณะที่สายตายังจ้องมองเข้าไปภายในร้าน

"เปิดนานแล้วครับ แต่วันนี้เค้าปิด ลุงอยากจะกินแมคเหรอ ต้องเดินไปดูแถวถนนข้าวสารโน่นแน่ะครับอาจจะมีร้านเปิดขาย" ชายหนุ่มตอบอย่างรวดเร็วแล้วก็หันไปปรบมือให้ผู้ปราศรัยโดยไม่ได้สนใจผมต่อ

ผมยังไม่ละความพยายามที่จะจัดการกับเรื่องที่สร้างความประหลาดใจนี้ให้ชัดเจนขึ้น โดยการหันไปถามคนอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงอีกหลายคน แต่คำตอบที่ได้รับกลับมาล้วนแต่เป็นไปในทำนองเดียวกัน นั่นทำให้ผมเริ่มไม่แน่ใจว่าเมื่อวันก่อนนั้นตนเองดูผิดไปหรือไม่ เพราะผมเองก็ไม่ได้มาละแวกนี้นานแล้วเหมือนกัน ผมอาจจะดูผิดไปจริงๆ ผมให้คำตอบกับตัวเองพร้อมกับผละออกมาจากบริเวณนั้น เดินไปยังศึกษาภัณฑ์ฯ

แสงแดดที่แผดกล้าลงตรงหัว ในขณะที่เงาของสิ่งต่างๆ บนพื้นหดสั้นลงจนแทบจะไม่เหลือให้เห็น บอกให้ผมรู้ว่าตอนนี้น่าจะเป็นเวลาราวๆ เที่ยงหรือมากกว่านั้นเล็กน้อย เมฆหลายก้อนลอยมารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ในระยะห่างจากดวงอาทิตย์อยู่อีกไกลโข อากาศบนถนนราชดำเนินวันนี้ร้อนอบอ้าว แต่ผู้คนยังคงยืนหยัดอยู่บนพื้นถนนอย่างไม่เกรงกลัวต่อแสงแดดที่ร้อนแรงอยู่ในขณะนี้ มีบ้างในบางครั้งที่ลมพัดเอาเมฆก้อนเล็กๆ ลอยเอื่อยมาช่วยบดบังรัศมีอันแรงกล้านั้น ทำให้ผู้คนบนถนนพอได้รู้สึกผ่อนคลายขึ้นมาบ้าง บนถนนมีผู้คนหลายกลุ่มทำกิจกรรมที่แตกต่างกันมากมาย บ้างนั่งฟังคำปราศรัย บ้างยืนปรบมือโห่ร้อง บ้างจับกลุ่มพูดคุยกัน หลายคนโพสท่าให้ตากล้องถ่ายรูปเป็นที่ระลึก บางคนโบกธงไปมา บ้างคนพักผ่อนอยู่บนพื้นถนน หลายคนสวมใส่เสื้อผ้าแปลกประหลาดเดินไปมาอย่างในงานแฟนซี และอีกส่วนหนึ่งนั่งจับกลุ่มหลบ

LIBT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ร้อนอยู่ใต้ร่มไม้ริมถนนราชดำเนินบอกเล่าถึงประสบการณ์และความเก่งกล้าของตนเองในการประท้วงที่ผ่านๆ มา ผมเดินไปตามใต้ชายคาของหมู่อาคารริมถนนราชดำเนินเพื่อดูบรรยากาศของการชุมนุมและสอดส่ายสายตาค้นหาเพื่อนหรือคนที่พอจะรู้จักกันบ้าง แต่ไม่มีวี่แววเลยสักนิด ผมเดินมาไกลจากอนุสาวรีย์ฯ พอสมควร มองไปข้างหน้าอีกไม่ไกลจะถึงสี่แยกคอกวัว ผมจึงตัดสินใจเดินย้อนกลับไปนั่งพักคลายร้อนใต้ต้นมะฮอกกานีใกล้กับศึกษาภัณฑ์พาณิชย์

เมื่อนั่งลงดูกิจกรรมของผู้คนกลุ่มต่างๆ บนถนนราชดำเนินตอนนี้ ผมเริ่มสังเกตเห็นหลายสิ่งหลายอย่าง แปลกตาและแตกต่างไปจากสิ่งที่ผมเคยเห็น แต่บอกไม่ถูกว่าคืออะไร คำถามที่ยังอยู่ในใจผุดขึ้นในหัวสมองอีกครั้งอย่างต่อเนื่อง ผมพยายามคิดหาคำตอบให้กับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นทีละอย่าง ใช่แล้ว! ประการแรก ตอนนี้ผมยังอยู่ที่ถนนราชดำเนิน แม้ว่าบางอย่างจะดูแปลกไปแต่โดยรวมแล้วก็ยังคุ้นตา ถนนสายนี้นับเป็นเหมือนถิ่นเก่าสำหรับนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยอย่างผม ถ้าต้นไม้ริมถนนเหล่านี้พูดได้ พวกมันคงจะกล่าวคำทักทายกับผมอย่างคนคุ้นเคย นั่นเพราะทุกครั้งที่มีการเดินขบวนเรียกร้องประชาธิปไตยบนถนนแห่งนี้ผมจะมาเข้าร่วมด้วยเสมอ จำได้ว่าครั้งแรกเมื่อเดือนตุลาคมปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ตอนนั้นผมอายุเพียง ๑๖ ปี ยังเป็นเพียงนักเรียนธรรมดาๆ คนหนึ่งแต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรค ผมเดินขบวนเรียกร้องประชาธิปไตยร่วมกับนิสิตนักศึกษาและประชาชนมากมาย จนดอกไม้แห่งประชาธิปไตยเบ่งบานขึ้นบนแผ่นดินไทย แต่แล้วไม่นานมันก็กลับร่วงโรยราลงไปอีก กระทั่งวันนี้เดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นอีกครั้งที่ผมกลับมายังถนนราชดำเนินมาร่วมกับผองเพื่อนมากมายเพื่อช่วยกันปลูกดอกไม้แห่งประชาธิปไตยขึ้นใหม่อีกครั้ง และตั้งใจว่าจะให้มันเติบโตและเบ่งบานอย่างยั่งยืนไปอีกนานเท่านาน ประการต่อมาเป็นเรื่องที่น่ายินดี เพราะไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็แล้วแต่ อย่างน้อยตอนนี้พวกทหารตำรวจได้ถอยร่นกลับไปตั้งแนวกั้นอยู่ที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เหมือนเดิม โอกาสที่เราจะได้รุกคืบไปให้ถึงฝันย่อมจะอยู่ไม่ไกล และประการสุดท้ายการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของพวกเรายังไม่จบ แต่ก็เป็นเรื่องน่ายินดีที่ผู้คนหลากหลายที่อยู่บนถนนตอนนี้มาเข้าร่วมกับเรา และพวกเราจะร่วมกันสู้เพื่อให้ได้ประชาธิปไตยที่แท้จริงกลับมาโดยไม่มีการสืบทอดอำนาจจากกลุ่มหรือคณะใดๆ อีก แต่ก็ยังมีสิ่งที่ผมไม่เข้าใจที่สุดคือ ทำไมผมถึงได้มานอนอยู่ตรงนั้น...

ขณะที่กำลังใช้ความคิดอย่างหนักหน่วงเพื่อตอบปัญหาต่างๆ ให้ตัวเองอยู่นั้น พลันมีเด็กหนุ่มวัยรุ่นอายุราว ๒๐ ปีต้นๆ แต่งกายด้วยชุดอย่างคนทำงานออฟฟิศท่าทางสุภาพเรียบร้อยคนหนึ่งเดินตรงเข้ามาที่ผม เขากล่าวขึ้นด้วยน้ำเสียงฉาดฉานผ่านหน้ากากอนามัยที่สวมอยู่บนหน้า

"ลุง ตรงนี้มีใครนั่งมั้ย ถ้าไม่มีผมขอนั่งหลบแดดรอเพื่อนหน่อยนะครับลุง"

ผมพยักหน้า นึกขำที่วันนี้มีแต่คนเรียกผมว่า 'ลุง'

"นั่งซี ไม่มีใครนั่งหรอก"

เด็กหนุ่มกระพุ่มมือไหว้ พร้อมกับนั่งลงตรงขอบปูนที่ก่อขึ้นแทนกระถางต้นไม้เพื่อให้คนเดินผ่านไปผ่านมาได้นั่งพักริมถนนราชดำเนิน เขานั่งเว้นระยะห่างจากผมเล็กน้อยภายใต้ร่มเงาของต้นไม้ต้นเดียวกัน

"นี่ลุงมาคนเดียวเหรอครับ สุดยอดจริงๆ" เด็กหนุ่มเริ่มต้นเอ่ยขึ้น

"มากับเพื่อน แต่หลงกันตั้งแต่เมื่อวานยังหากันไม่เจอเลย" ผมตอบ

"ลุงมาตั้งแต่เมื่อวานเลยเหรอครับ โอ้โห เพี้ยวมาก เห็นว่าช่วงเย็นเมื่อวานมีอะไรวุ่นวายนิดหน่อยนี่ ใช่ไหมครับ แล้วทำไมไม่โทรหากันล่ะครับบอกที่เรานั่งกันอยู่ตอนนี้ไป ถ้าเพื่อนลุงเค้าอยู่แถวนี้เค้าจะได้เดินมาลุงถูกไงครับ" เด็กหนุ่มแนะนำผ่านแววตาที่เป็นมิตร

ผมหันไปมองหน้าหนุ่มน้อยที่สวมหน้ากากอนามัย พร้อมกับเอ่ยช้าๆ เน้นเสียงทีละคำ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"โทรหากันยังไงล่ะ โทรศัพท์เครื่องละเป็นแสน!!"

เด็กหนุ่มทำหน้างงพร้อมกับล้วงสิ่งของบางอย่างออกมาจากกระเป๋ากางเกง มีลักษณะเป็นพลาสติกสีดำสี่เหลี่ยมขอบมน ขนาดประมาณฝ่ามือและหนาไม่เกินกลักไม้ขีดไฟ ด้านหน้ามีแต่กระจกตลอดทั้งอัน

"อะไรกันครับลุง โทรศัพท์ยี่ห้ออะไรเครื่องละเป็นแสน แพงสุดที่เห็นเขาขายกันตอนนี้ก็สาม-สี่หมื่นเท่านั้น แต่ถ้าถูกๆ เครื่องละพันสองพันก็ซื้อได้แล้ว นี่โทรศัพท์ผม ซื้อมาเครื่องละไม่กี่พัน ใช้ได้ทุกอย่าง เดี๋ยวผมช่วยโทรตามเพื่อนลุงให้ไหมครับ ลุงมีเบอร์เค้าไหม"

ยังไม่ทันที่ผมจะพูดอะไรออกไป อีกฝากหนึ่งของอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเหมือนจะมีเหตุการณ์ชุลมุนวุ่นวายบางอย่างเกิดขึ้น ผมลุกขึ้นยืนพยายามชะเง้อชะแง้มองไปตามทางที่มีเสียงโหวกเหวกของคนเหล่านั้นเพื่อหาคำตอบว่าเกิดอะไรขึ้น ขณะที่เจ้าหนุ่มออฟฟิศนั่นก็มัวแต่สาละวนใช้นิ้วมือถูไปถูมาอยู่บนกระจกด้านหน้าของวัตถุแปลกประหลาดนั้น สักพักหนึ่งเขาก็กล่าวขึ้น

"ไม่มีอะไรหรอกครับลุง นั่งเถอะ เค้าทะเลาะกันน่ะครับ กับอีกพวกหนึ่ง แต่ตอนนี้ตำรวจกับพวกการ์ดเข้ามาช่วยกันเคลียร์เรียบร้อย ไม่มีอะไรแล้วครับ" เด็กหนุ่มพูดขณะที่มือยังถูหน้าจอโทรศัพท์ไปมาโดยไม่ได้หันมองผมด้วยซ้ำ และยังไม่ทันที่ผมจะเอ่ยถาม 'เอ็งไปรู้ไปเห็นอะไรตรงโน้นได้ยังไง นั่งอยู่ด้วยกันตรงนี้' วัตถุรูปร่างแปลกตาที่เขาอ้างว่าเป็นโทรศัพท์ก็มีเสียงดนตรีดังขึ้น ตามด้วยเสียงพูดจากใครสักคนที่ปลายสาย ทั้งคู่พูดคุยโทรศัพท์นัดแนะสถานที่และเวลานัดพบกันในตอนบ่าย ผมนั่งอ้าปากค้าง มองดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแทบไม่เชื่อสายตาตัวเอง เด็กหนุ่มไม่ได้หลอกผม มันคือโทรศัพท์จริงๆ แต่รูปร่างหน้าตามันแปลกประหลาดกว่าที่ผมเคยเห็นมาก่อนราวฟ้ากับดิน ผมมองโทรศัพท์ที่เขาใช้พูดคุยกับเพื่อนอยู่นั้นด้วยความประหลาดใจ จนกระทั่งเมื่อเขาคุยโทรศัพท์จบจึงได้หันกลับมาถามถึงเบอร์โทรศัพท์ของเพื่อนผมที่พลัดหลงกันไป ซึ่งแน่นอนว่าผมไม่มี เมื่ออาทิตย์ก่อนผมยังต้องเปิดสมุดโทรศัพท์ที่

Legislative Institutional Repository of Thailand

จดเบอร์เพื่อนไว้ แล้วเดินไปหยอดเหรียญตู้โทรศัพท์สาธารณะที่หน้าปากซอย เพื่อโทรหากันอยู่เลย ผมจึงได้แต่ส่ายหน้าให้เด็กหนุ่มแทนคำตอบ ส่วนในใจยังไม่หายฉงนกับโทรศัพท์รูปร่างแปลกตา ซึ่งความสงสัยปนประหลาดใจของผมอาจจะแสดงออกมาผ่านสีหน้าอย่างชัดเจน เด็กหนุ่มจึงกล่าวขึ้น

"ลุงค่อยๆ นึกก็ได้ครับ นึกออกแล้วเดี๋ยวผมช่วยโทรให้ ว่าแต่ลุงมาราชดำเนินวันนี้ มาเรียกร้องเรื่องอะไรจากรัฐบาลล่ะครับเนี่ย"

"เรื่องเดียว เรื่องประชาธิปไตย นายกต้องมาจากการเลือกตั้ง..." ผมกล่าวอย่างหนักแน่นพร้อมอธิบายเพิ่มเติมถึงความรู้สึกของผมต่อประชาธิปไตยที่ใฝ่หาไปอีกยืดยาว

"เท่มากครับลุง" ชายหนุ่มตรงหน้ากล่าวชื่นชมพร้อมกับอธิบายเหตุผลในการมาร่วมชุมนุมของเขา "ส่วนผมกับเพื่อนนี่ มาเป็นหนที่สองละก่อนหน้านี้เราไม่ค่อยได้สนใจการเมืองเท่าไหร่หรอกครับ เสื้อเหลือง เสื้อแดง เสื้อหลากสี หรือสลิ่มอะไรนี่ เราแทบจะไม่ได้ยุ่งเลย ที่ผ่านมาคิดแต่ว่าประเทศเราสงบสุขได้ก็ดีแล้ว แต่ตอนหลังๆ นี่ได้อ่านข้อมูลอะไรๆ ทางอินเทอร์เน็ตเยอะเลย ก็เลยรู้สึกว่าเราอยู่เฉยไม่ได้ จะมองแต่เรื่องของตัวเองไม่ได้แล้ว มันถึงเวลาที่เราต้องลุกขึ้นมาทำอะไรให้มันดีขึ้น"

"ใช่แล้ว เราคนไทยไม่ควรเห็นแก่ตัว ต้องเสียสละเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์" ผมกล่าวสนับสนุน

"ใช่ครับ ผมกับเพื่อนก็ออกมาร่วมชุมนุมเพื่อประชาธิปไตยเหมือนกัน ครั้งแรกก็ลองมาเดินๆ ในที่เค้าชุมนุมกัน มันรู้สึกได้ถึงพลังอะไรบางอย่างเลยนะครับลุง คือถึงแม้เราจะยังเป็นวัยรุ่นมาจากคนละทิศคนละทาง มากันคนละเป็นพันกิโลเมตรเลยนะครับ ผมมาจากเชียงรายก็แปดร้อยกว่ากิโลเมตร ส่วนเพื่อนผมนี่มาจากเบตงก็น่าจะร่วมพันสองร้อยกิโลเมตรนั่นแหละ แต่เรามีเป้าหมายเดียวกัน อุดมการณ์ของประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องรับฟังเสียงของประชาชนทุกคนเพื่อไปพัฒนาประเทศให้ดีกว่าเดิม ไม่เอาประชาธิปไตยครึ่งใบ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หรือประชาธิปไตยแบบไทยๆ อย่างที่ผ่านมา ไม่อย่างนั้นทุกอย่างมันก็จะวนลูปกลับไปเป็นแบบเดิมๆ อีก....” เขากล่าวอย่างหนักแน่น

เด็กหนุ่มที่มีโทรศัพท์หน้าตาประหลาดเริ่มพูดคุยอย่างออกรสเกี่ยวกับเรื่องราวความคิดเห็นทางการเมืองของเขา ในเรื่องที่เล่ามีหลายเหตุการณ์ของการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยที่ผมไม่เคยได้ยินมาก่อน และไม่อยากจะเชื่อด้วยว่ามันเกิดขึ้นในประเทศไทย หรือเกิดขึ้นกับคนไทย ผมเข้าใจเอาเองว่าเจ้าหนุ่มน้อยสติเฟื่องที่นั่งอยู่ข้างผมนี่คงจะติดใจเรื่องราวระทึกจากนิยายเล่มไหนสักเล่มแล้วมาต่อเติมเสริมแต่งใส่สีตีไข่เข้าไปเพื่อให้เรื่องราวทางการเมืองที่เขาเล่าสนุกสนานขึ้น แม้ว่าใจจริงแล้วผมอยากจะพูดขัดคอในหลายๆ ครั้ง แต่ผมก็ยังคงทำตัวเป็นผู้ฟังที่ดีโดยนั่งนิ่งฟังอย่างสงบ คอยกล่าวสนับสนุนเป็นบางครั้งในเรื่องที่ผมเห็นด้วย ส่วนเรื่องที่ไม่เห็นด้วยผมก็จะแสดงความเห็นในมุมมองของผมด้วยเช่นกัน

“...มาถึงยุคนี้ประชาธิปไตยมันเดินมาไกลมากแล้วครับลุง เมืองนอกเมืองนาเค้าตื่นตัวเรื่องนี้กันหมด สิทธิเสรีภาพนี่เป็นเรื่องพื้นฐานมาก ผมอยากให้ทุกคนมีความเท่าเทียมกันทั้งเรื่องการศึกษา ปัญหาปากท้อง ระบบขนส่งสาธารณะ การเมือง เศรษฐกิจ และเสรีภาพในความหลากหลายทางเพศ ผมว่านะเรื่องเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าเราอยู่ในสังคมที่กฎกติกามันไม่เป็นธรรม จริงไหมครับลุง ฉะนั้น เราจึงควรจะปฏิรูปทุกๆ อย่างให้มันดีขึ้นไปพร้อมๆ กันเพื่อให้บ้านเมืองเราทัดเทียมอารยประเทศ...” เด็กหนุ่มคุยอย่างเป็นคุ้งเป็นแคว

“เดี๋ยวๆๆ การปฏิรูปอย่างที่ว่านะถ้าทำได้มันก็น่าจะดีอยู่หรอก แต่บางเรื่องถ้าปล่อยเสรีมากเกินไปมันก็จะทำให้เสียกระบวนได้เหมือนกัน อย่างเรื่องสิทธิเสรีภาพ มันก็ดีอยู่หรอกที่แต่ละคนทำอะไรได้อย่างอิสระเสรี แต่ก็น่าจะมีอะไรมาปรามๆ เอาไว้หน่อยไม่ให้เสรีกันจนเลยเถิด ส่วนความรู้นี่เป็นเรื่องสำคัญเราน่าจะให้ความรู้ในเรื่องประชาธิปไตยกันมากๆ” ผมยกเหตุผล

LIBI
Legislative Institutional Repository of Thailand

ขึ้นมาพูดบ้าง

"ใช่ๆ จริงครับ ที่ลุงพูดก็มีเหตุผลเหมือนกัน เราจะต้องปฏิรูปให้อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน และประชาชนสามารถใช้อำนาจนั้นได้อย่างแท้จริง เราจะต้องทำให้ประชาธิปไตยเดินเข้าไปอยู่ในจิตใจทุกคนผ่านระบบการศึกษาที่ผู้คนทั่วทุกหัวระแหงสามารถเข้าถึงได้ง่ายๆ ซึ่งการปฏิรูปทุกอย่างไปพร้อมกันทีเดียวน่าจะช่วยเรื่องนี้ได้เยอะ เพราะถ้าขยับกันไปทีละอย่างๆ เราคงจะก้าวไปไม่ถึงไหนแน่ ผมเชื่อว่าสาเหตุหลักๆ มาจากรัฐธรรมนูญที่ยังไม่เหมาะ..."

หนุ่มน้อยที่มาพร้อมกับโทรศัพท์ขนาดเล็กยังหยิบยกประเด็นต่างๆ ทั้งที่ได้จากการฟังคำปราศรัย หรือจากการอ่านหนังสือขึ้นมาเป็นหัวข้อในการสนทนากับผมอีกยืดยาว เราแลกเปลี่ยนความเห็นในเรื่องประชาธิปไตยกันอย่างเต็มที่ แม้ในบางเรื่องเราจะเห็นไม่เหมือนกันก็ตาม แต่เราทั้งสองคนต่างก็รับฟังมุมมองของอีกฝ่ายฉันมิตรสอดแทรกด้วยการไต่ถามสารทุกข์สุกดิบของกันและกัน จนกระทั่งเขากล่าวมาถึงเรื่องนี้

"...ที่ผมกับเพื่อนเดินทางมาร่วมชุมนุมกันนี่เพราะเราอยากมีส่วนร่วม อยากเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่ให้กับประเทศไทย เหมือนเมื่อครั้งสมัยตุลา ๑๖ หรือพฤษภา ๓๕ นั่นแหละครับ แหม!! ถ้าตอนนั้นผมเกิดทันนะ ป่านนี้..." หนุ่มน้อยผู้มาเรียกร้องประชาธิปไตยพูดด้วยน้ำเสียงจริงจัง

"เอ็งพูดยังกับว่าตอนนี้ไม่ใช่ พฤษภา ๒๕๓๕" ผมพูดขึ้นมาด้วยความประหลาดใจ

"อ้าว ก็ไม่ใช่น่ะซีครับลุง" เด็กหนุ่มจากเชียงรายทำหน้างงตอบคำถาม

ผมไม่อยากจะเชื่อหูตัวเองกับคำตอบที่ได้ยิน จึงถามกลับไปด้วยเสียงดังจนเกือบจะเป็นตะโกน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"หา!! เอ็งว่ายังไงนะ นี่ไม่ใช่พฤษภา ๒๕๓๕ แล้ววันนี้มันวันที่เท่าไหร่กัน"

เด็กหนุ่มก้มหน้าที่สวมหน้ากากอนามัยอยู่ตลอดเวลาลง แล้วใช้นิ้วมือถูหน้าจอโทรศัพท์อย่างคล่องแคล่ว ก่อนจะยื่นมันมาที่ผมพร้อมกับพูดตามตัวหนังสือที่ปรากฏบนหน้าจอด้วยเสียงขัดถ้อยขัดคำ

"๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓"

หน้าจอโทรศัพท์แสดงวันเดือนปีให้เห็นอย่างชัดเจน ตัวหนังสือและตัวเลขแต่ละตัวเต้นเร่าอยู่ในสายตาเหมือนจะยิ้มเยาะให้กับคำถามอันเซ่อซ่าของผม เมื่อพยายามเพ่งมองตัวหนังสือเหล่านั้น ดูเหมือนว่ามันจะยิ่งกระโดดโลดเต้นมากขึ้นกว่าเดิมจนผมรู้สึกตาลาย ผมพยายามรวบรวมสติตัวเองอีกครั้งด้วยการสูดลมหายใจเข้าไปให้ลึกที่สุด กลั้นไว้ แล้วปล่อยมันออกมาอย่างแรง

"ปะ...ปีนี้พุทธศักราช ๒๕๖๓?" ผมพยายามคุมเสียงให้เป็นปกติที่สุด

"ใช่ครับ ลุงนึกว่าเป็นปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เหรอ นั่นมันยังยุคแอนะล็อกผมยังไม่เกิดด้วยซ้ำ....."

เจ้าหนุ่มน้อยพูดอะไรต่อมิอะไรอีกมากมาย แต่หูผมกลับไม่ได้ยินอะไรเลย สายตาผมพยายามเพ่งมองไปที่กระจกสีดำบานใหญ่ซึ่งเต็มไปด้วยฝุ่นหลังประตูเหล็กของร้านศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ อะไรบางอย่างที่ผมเห็นแล้วทำให้ผมตกใจยิ่งกว่าเดิมจนต้องลุกพรวดพราดวิ่งเข้าไปดูใกล้ๆ ให้แน่ใจ แล้วสิ่งที่เห็นนั้นทำให้ผมแทบล้มทั้งยืน มันเป็นภาพสะท้อนของชายชราผมหงอกขาวคนหนึ่งกำลังยืนเกาะประตูเหล็กด้วยใบหน้าที่คล้ายโดนผีหลอก ผมพยายามประคองสติ เดินซวนเซถอยหลังมานั่งยังที่เดิม สมองยังมึนงงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ภาพเรื่องราวต่างๆ ที่ได้พบเห็นตั้งแต่ที่ผมฟื้นลอยเข้ามาในหัวสมองอย่างต่อเนื่อง ภาพเด็กนักเรียน ประชาชน ผู้คนที่แต่งตัวและทำท่าทางแปลกประหลาดแตกต่างจากที่เคยเห็น อาคารร้านค้าที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และอุปกรณ์ทันสมัยต่างๆ ที่ผู้คนปัจจุบันนี้สวมใส่และใช้กันล้วนแต่ไม่เคยมีในยุคสมัย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ของผม ซึ่งหากนี่ไม่ใช่ความฝัน และนี่คือปีพุทธศักราช ๒๕๖๓ จริงๆ ตอนนี้ผมน่าจะอายุ ๖๓ ปีแล้ว แล้วที่ผมมานอนอยู่ข้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย...

สายตาผมมองดูความเคลื่อนไหวต่างๆ ของผู้คนบนถนนราชดำเนินอย่างเหม่อลอย มือขวาผมยกขึ้นคลำรูขนาดเล็กที่อกเสื้อด้านซ้ายซึ่งเด็กหนุ่มเอ่ยทักว่าคล้ายรูกระสุนอย่างเลื่อนลอย ส่วนใจผมนั้นล่องลอยไปกับเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ที่เด็กหนุ่มเรียกมันว่า 'พฤษภาทมิฬ' ขณะที่สมองคิดเพียงว่า 'ไม่จริง ไม่ใช่เรื่องจริง' แต่ไม่กล้าเอ่ยปากเพราะรู้ว่าทั้งหมดเป็นเรื่องจริง ท้องฟ้าตอนนี้ไม่มีแดดแล้วเพราะเมฆกลุ่มใหญ่เคลื่อนเข้าปกคลุมดวงอาทิตย์ สีสันของอาคารและผู้คนที่เห็นตอนนี้ก็ดูจะเปลี่ยนไปจากเดิม

เสียงแกนนำตะโกนปลุกเร้าผ่านเครื่องขยายเสียงขอให้ทุกคนมารวมตัวกันแผดดังสลับกับเสียงขานรับอื้ออึงของคนจำนวนมาก เด็กหนุ่มปลุกผมให้ตื่นจากภวังค์ เขากล่าวคำอำลาและขอตัวไปหาเพื่อนที่นัดไว้เพื่อเดินไปกับฝูงคนที่กำลังจะเคลื่อนขบวนไปยังทำเนียบรัฐบาล ผมพยักหน้าช้าๆ แต่ไม่ได้ลุกตามไปกับเขาหรือขบวนผู้ชุมนุม ผมยังคงนั่งอยู่ใต้ต้นไม้ริมถนนต้นนั้นอีกเนิ่นนาน จนกระทั่งขบวนของกลุ่มผู้ชุมนุมส่วนใหญ่หายไปจากราชดำเนินกลางแล้ว ผมจึงลุกเดินช้าๆ เลาะเลียบเกาะกลางถนนไปยังวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย สายตาจับจ้องอยู่ที่รัฐธรรมนูญในสมุดไทยที่ประดิษฐานบนพานแว่นฟ้า

นึกถึงคำบอกเล่าของเด็กหนุ่มเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองและการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย รวมถึงความรุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงหลังปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึงการชุมนุมในวันนี้ ซึ่งทีแรกที่ได้ฟัง ผมเข้าใจเอาเองว่าเขานำมาจากนิยายเล่มไหนสักเล่ม แต่สิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็นวันนี้ล้วนแต่เป็นประจักษ์พยานในการเดินทางของประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี จนผมแทบทำใจให้ยอมรับไม่ได้กับสิ่งที่เกิดขึ้น หากจะนับตามระยะเวลาแล้ว การเดินทางผ่านกาลเวลาของประชาธิปไตยไทยกินเวลายาวนานล่วงมาแล้วถึง ๘๘ ปี และถ้า

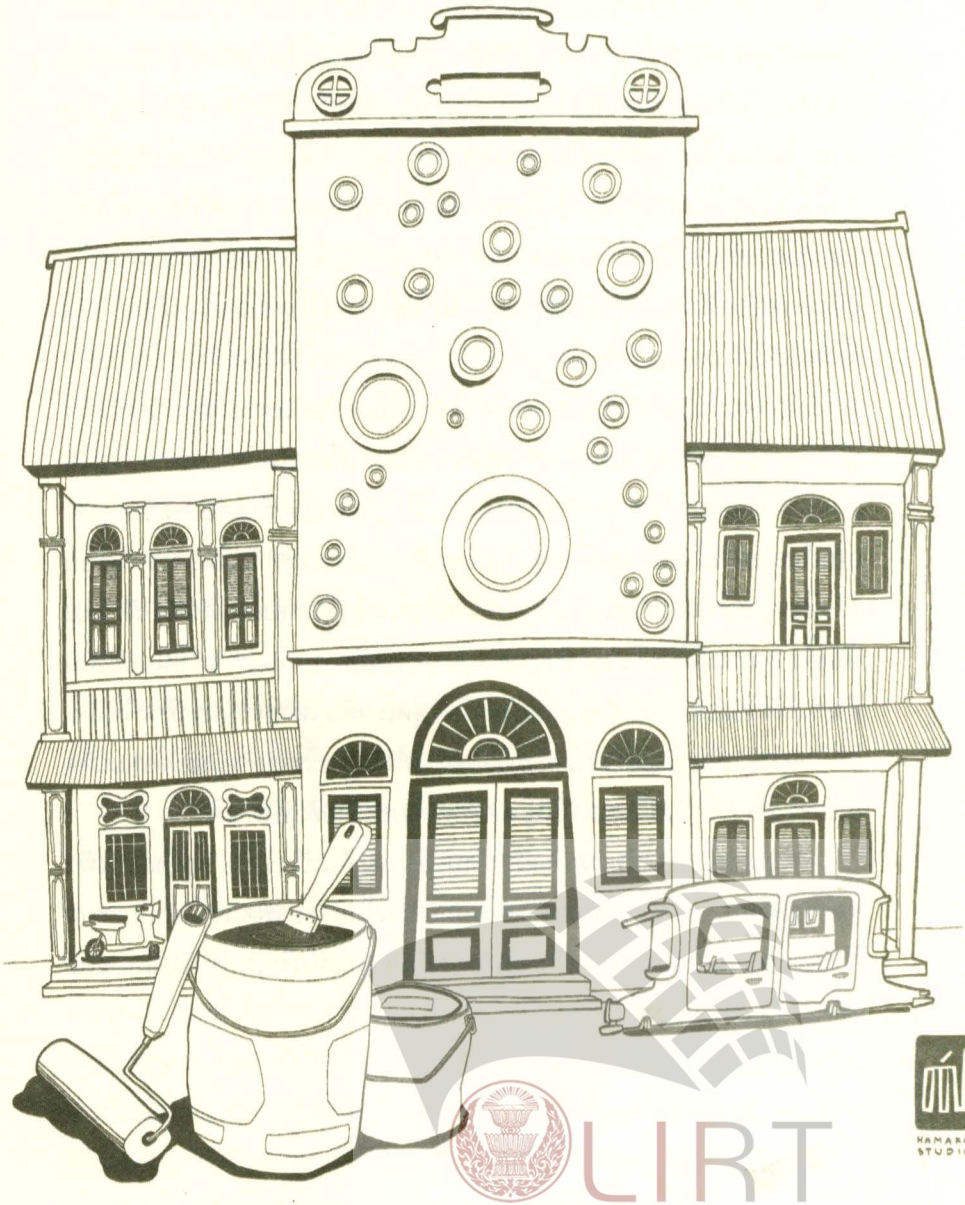
LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หากจะนับตามระยะทาง ประชาธิปไตยไทยก็เดินทางผ่านตำราเรียนและการเลือกตั้งในระดับต่างๆ มาแล้วทั่วประเทศ แต่ถึงวันนี้ประชาธิปไตยของไทยกลับยังไม่ไปไหน ยังคงวนเวียนอยู่บนถนน เสียงเรียกร้องไม่เคยแผ่วเบาลง การต่อสู้กับความอยุติธรรมและอำนาจรัฐที่ถูกอุปโลกน์ให้อยู่ฝ่ายตรงข้ามไม่เคยจบสิ้น เราต่างโหยหาประชาธิปไตย แต่เมื่อเราได้มันมา เรากลับไม่เคยคิดจะร่วมกันดูแลรักษามันไว้ให้ดี สุดท้ายเราก็สูญเสียมันไปอีก เป็นอยู่เช่นนี้ครั้งแล้วครั้งเล่าตลอดเกือบเก้าสิบปีที่ผ่านมา เช่นนี้แล้วการชนะหรือแพ้ของผู้คนในวันนี้ล้วนไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ การได้มันมาครอบครองไว้จะต่างอะไรกับการไม่ได้มา เพราะสุดท้ายมันคือเรื่องล้มเหลวโดยสิ้นเชิง หากเราทุกคนยังไม่ได้เข้าใจและรู้คุณค่าอย่างแท้จริงว่า 'ประชาธิปไตย' คืออะไรและมีคุณค่าเพียงใด

กลุ่มเมฆค่อยๆ ขยับย้ายออกไปแล้ว พยับแดดเต้นระยิบระยับอยู่บนถนนไกลออกไป หลังจากเดินรอบวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยจนครบรอบ ผมค่อยๆ หย่อนตัวลงนั่งบนขอบฟุตพาทฝั่งตรงกับข้ามกับถนนดินสอ ฝั่งที่ผมฟื้นขึ้นมา ตอนนี้ผมเห็นชัดแล้วว่าแท่งปูนขนาดมหึมาริมถนนราชดำเนินแท่งนั้นคือ หลักกิโลเมตรที่ ๐ สัญลักษณ์ในอดีต จุดเริ่มต้นแห่งความหวังที่จะให้เป็นศูนย์กลางความเจริญก้าวหน้าทั้งมวลของคนไทย วันนี้ราชดำเนินเปลี่ยนแปลงไปมาก หลายสิ่งก็เปลี่ยนตามไป แต่อีกหลายอย่างกลับยังคงเดิม

ยามนี้ แสงสีทองส่องผ่านหมู่เมฆแลเห็นเป็นริ้วๆ อยู่บนท้องฟ้า ลมว่าวหอบเอาความเย็นลอยลงมาตามลำน้ำเจ้าพระยาพัดผ่านไปเป็นระยะ ก้อนเมฆลอยเคลื่อนผ่านไปแล้ว ผมยังคงนั่งมองอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และหลักกิโลเมตรนั้นอย่างซึมเซา.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เหลี่ยมหลอก

ถนอม ขุนเพ็ชร์

๑.

หน้าตึกแถวทรงจีนดั้งเดิมมีป้ายไวนิลเล็กๆ บอกว่ารับออกแบบงานสถาปัตยกรรมทั่วไป เนื่องจากภาวะโรคระบาดฉุดเศรษฐกิจซึมยาว ผ่านมาสองเดือนยังไม่มีวี่แววลูกค้าโผล่มา เตเต้ผู้เป็นเจ้าของและพนักงานคนเดียวของออฟฟิศจึงมักออกไปเดินเล่นย่านเมืองเก่าละแวกเดียวกัน

ปล่อยอารมณ์ ทอดน่องลัดเลาะร่มเงาชายคา แหงนดูป้ายอักษรจีน ร้านขำเก่าแก่ ผ่านเสาสีแดงโดดเด่นสะดุดตาของศาลเจ้า บ่อยครั้งเขาหยุดคุยกับตึกชิโน - ยูโรเปียนสูงสี่ชั้นอันประดับตกแต่งลวดลายจีนผสมยุโรป อย่างเคยสนิทกันมาแต่ชาติปางก่อน

อาคารทุกหลังย่านนี้งดงามจากการผสมผสานศาสตร์เชิงช่างโบราณต่างยุคมาจัดวางลงตัวในที่เดียว กรอบหน้าต่างไม้เก่าร้อยปียังคงทนอยู่เป็นเพื่อนกับแผ่นสังกะสีเปรอะสนิม กระเบื้องดินเผาบนหลังคานอนอาบแดดผ่านวันเวลาใต้ฟ้าสีครามสด เสียงคลื่นบางเบาผสานแสงเงาทางสถาปัตยกรรมเกิดประจุความคิดผุดพรายจนต้องเปิดสมุดบันทึกสเก็ตช์ภาพ เขาหลงใหล

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เสน่ห์ทุกสิ่ง เพียงมีโอกาสในการรีโนเวท จะฟื้นซากผุพังทรุดโทรมกลับมามีค่าล้ำแผ่นดิน

๒.

หนุ่มหน้าหล่อเทรนด์เกาหลี ร่างสูงผอมบาง แขนขายาวเก้งก้าง แม้ผิวไม่เรียบเขียวเรืองแสงเหมือนพวกเดินลงมาจากยานยูเอฟโอลึกลับแต่เพื่อนคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์พร้อมใจเรียกเตเต้ว่ามนุษย์ต่างดาว

ลงทุนย้ายตัวเองมาอยู่หัวเมืองทางใต้เหตุตามจีบเด็กบัญชีรุ่นน้องสาวหน้าหมวย ผิวสีน้ำผึ้ง ตัวเตี้ย แขนใหญ่ เพื่อนเม้าท์ประสาปากสถาปัตย์ว่าน่าจะเลือกคนที่พระเจ้าออกแบบโครงสร้างดีกว่านี้ "แม้ดีกรีเป็นถึงลูกสาวนายกเทศมนตรีก็เถอะ" ไม่สวยไม่ว่า เขาโกรธควันออกหู หากได้ยินใครพูดว่าชอบหลินเพราะพ่อรวย เป็นคนดัง รักหล่อนหวังผลประโยชน์อะไรแบบนั้น "รักมอบคนที่รักอย่างบริสุทธิ์ใจ" เขาเคยโพสต์คำเท่ๆ นี้เสมือนตอบข้อสงสัยลงเฟซบุ๊กเพื่อนระดมแซวกลับมาด้วยสติกเกอร์หน้าเอเลี่ยน

อย่างไรก็เถอะ คราวนี้เขาเองต้องยอมกลืนน้ำลายอุดมการณ์ทางความรัก ขอหลินช่วยสักครั้ง

"รู้หรือเปล่าว่าย่านนี้ซ่อนความน่าสนใจเชิงศิลปวัฒนธรรมอยู่มากมาย เสียดายคนที่นี่มองไม่เห็นค่าเลย" เขาโทรไปเล่าให้เธอฟังอย่างตื่นเต้น อ้างหลักวิเคราะห์ทางสถาปัตยกรรมว่าย่านเมืองเก่าแถบที่เขาเช่าอยู่ มีศักยภาพปรับปรุงพลิกฟื้นเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ แลนด์มาร์คแห่งใหม่ระดับจังหวัด ภาค หรืออาจถึงขั้นระดับประเทศ

เขาคิดงานเชิงระบบอยู่ในหัวเรียบร้อยแล้ว แผนงานพัฒนาชัดเจนนำไปใช้ได้เลย ต้องเริ่มจากสำรวจข้อมูลพื้นฐาน พอกระแสคนตื่นตัวจัดกิจกรรมชวนเดินเที่ยวตามย่าน ดึงคนเก่าแก่ออกมาเล่าตำนาน ประกวดรูปถ่ายโบราณ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สร้างเรื่องราวส่งเสริมอัตลักษณ์ ต่อยอดเป็นพื้นที่ท่องเที่ยววิถีชุมชนในที่สุด

"ทุนชุมชนมีอยู่ครบถ้วน เราต้องทำให้ถึงมรดกโลกเหมือนตลาดเก่าสามชุกหรือเมืองเกียวโตประเทศญี่ปุ่น ที่นั่นเขาดึงคนไปเที่ยวทำเงินแต่ละปีมหาศาลใครก็รู้"

"อยากไปเที่ยวญี่ปุ่น..." หลินทำเสียงตื่นเต้นไปอย่างนั้นเอง เธอไม่ลึกซึ้งเรื่องอะไรแบบนี้นักหรอก อีกศัพท์แสงวิชาการที่เขาว่าก็ชวนงงมากกว่า เพิ่งเข้าใจประเด็นสำคัญตรงช่วงสุดท้ายที่สรุปว่างานแบบนี้รัฐบาลกลางประเทศไหนก็มักไม่ค่อยให้ความสำคัญ ท้องถิ่นสนับสนุนเท่านั้นจึงจะเกิด

เป็นอันรู้ว่าเขาต้องการเธออย่างยิ่งในการช่วยนำเสนอแนวความคิดนี้กับพ่อ

๓.

ท่านนายกเทศมนตรีสนใจแนวคิดอย่างมาก เชิญเขาเข้าพบเป็นกรณีพิเศษในการประชุมประจำเดือน

ข่าวจากหลินทำเอาเต้ตื่นเต้นจนบอกไม่ถูก รู้สึกว่าตัวเองกำลังโชคดีทั้งเรื่องงานและความรักแบบไม่คิดฝัน เริ่มต้นกลับเข้าสู่โหมดอดหลับอดนอนเตรียมความพร้อม สรุปข้อมูล คิดออกแบบ วางแผน ทำพาวเวอร์พอยท์ ซ้อมการนำเสนอเป็นอย่างดี รอวันนัดหมาย

ฟังจากหลินว่าพ่อชอบคนแบบไหน เขาออกไปหาซื้อกางเกงสแล็คสีกรมท่า เสื้อเชิ้ตแขนยาวสีขาว ออกร้านเสื้อผ้าเข้าร้านตัดผม เปลี่ยนผมปล่อยกระเซิงเรี่ยบ่ามาเป็นรองทรง ทำตามเธอบอกทุกอย่าง ตลอดสัปดาห์ เขานั่งครุ่นคิดถึงวินาทีพบท่านนายกเทศมนตรีเป็นครั้งแรก ควรจะพูดหรือทำตัวอย่างไรดี เพื่อสร้างความประทับใจ อดนึกไม่ได้ แม้หลินจะเป็นคนเงียบ ๆ เรียบร้อย ก็คงเล่าเกี่ยวกับตัวเขาให้พ่อฟังอยู่บ้างด้านฝีไม้ลายมือการทำงาน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ความประทับใจส่วนตัว ส่วนท่านนายกเทศมนตรี เท่าที่ฟังมาน่าจะเป็นคนอบอุ่น มีน้ำใจ คิดเลยเถิดถึงคำว่าพ่อตาลูกเขยแล้วอดยิ้มเขินกับรางวัลแห่งโชคชะตา อุตส่าห์ตามมาพิสูจน์รักแท้ ระยะทางกว่าพันกิโล แม่ด่า ใครว่าเพี้ยน จู่ๆ โครงการนี้มาเป็นสื่อกลางให้ชีวิตง่ายกว่าที่คิด

ที่ประชุมจะต้องอ้าปากตะลึงในสิ่งที่เขาทุ่มเทพละกำลังคิดออกแบบการพัฒนาย่านเมืองเก่ามาครบ ระยะต้น ระยะกลาง และ อนาคต แน่ละ นี่มันงานสถาปนิกโดยตรง เขาควรได้รับเสียงปรบมือ ตามมาด้วยการแต่งตั้งเป็นหัวหน้าคณะทำงาน เป้าหมายพลิกซากดึกเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน

เตเต้รีบเข้าสำนักงานเทศบาลตามนัดหมายแต่เช้า เลขานุการหน้าห้องนายกเทศมนตรี เป็นหญิงกลางคนเจอตัวครั้งแรก แต่เคยคุยยืนยันนัดหมายมาทางโทรศัพท์มาก่อนแล้ว เธอยิ้มต้อนรับ ออกนำหน้าพาเขาเดินผ่านห้องทำงานนายกเทศมนตรี ไปยังห้องประชุมอยู่ติดกัน

ว่ากันตามจริงคงเฉพาะแขกพิเศษลูกสาวท่าน ทุกอย่างจึงดูราบรื่น เขาคิดขณะนั่งอยู่คนเดียว กวาดสายตารอบห้องที่จุคนราวห้าสิบ โต๊ะยาวรูปตัวยูกลางห้อง เก้าอี้สำนักงานคู่กับไมโครโฟนครบตามจำนวน หากเขาขยับจัดวางห้องนี้เสียใหม่ แค่ลอกวอลเปเปอร์สีเทาทึบทึมเศร้าหม่นทิ้ง บรรยากาศคงรื่นรมย์กว่ากันเยอะ

แอร์เพิ่งเริ่มรู้สึกเย็นตอนเลขานุการกลับมาเสิร์ฟกาแฟ ของแกล้มเป็นข้าวเหนียวหน้าสังขยา เธอบอกให้รอนิดหน่อย เขาพยักหน้ารับ กล่าวขอบคุณ ยังไม่มีใครเข้ามาในห้องประชุมเพิ่มเติม แม้ตามจดหมายเชิญอย่างเป็นทางการจะบอกว่า วันนี้มีประชุมประจำเดือนหัวหน้าส่วนงานเทศบาล นับเป็นโอกาสดีที่จะได้แนะนำตัวกับคนเหล่านี้ด้วย

เขาหันมองนาฬิกาแขวนริมฝาห้องหลายรอบจัดจนเมื่อยคอ ลูบผมสั้นเกรียนที่ไม่เคยสัมผัสมานานตั้งแต่บัดนี้ ขยับสำรวจการแต่งกายของตัวเอง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ว่ายังดูเรียบร้อยดี ทบทวนเนื้อหานำเสนอ งานนี้อาจเรียกทางยุทธศาสตร์การบริหารว่า "วิน-วิน" ชนะคู่ทั้งเขาและท่านนายกเทศมนตรี

สองชั่วโมงกว่าเตเต้ยังนั่งอยู่ในห้องประชุมคนเดียวเช่นเดิม เสียงแอร์คร่างหนักหน่วงมากเท่ากับความอึดอัดเพิ่มตามเวลาจนคิดว่าคงไม่เสียมารยาทมากนัก หากกลับไปถามว่าต้องรออีกนานเท่าไร ครั้นทำท่าจะลุก เลขานุการเปิดประตูเข้ามาพอดี แจ้งว่านายกเทศมนตรีติดภารกิจด่วน ขอยกเลิกนัด

"ท่านฝากขอโทษคุณ" กล่าวเพียงสั้นๆ หน้าอันพอกเครื่องสำอางอย่างหนานั้นดูเรียบเฉย ก่อนขอตัวไปทำธุระอันวุ่นวายของหล่อนต่อ

๔.

ไม่มีคำตอบหรือคำชี้แจงอะไรจากเทศบาล เตเต้โกรธมาก

อาแปะเจ้าของร้านกาแฟโบราณตรงข้ามบ้านเช่าที่เขาจมเจ่าระบายความทุกข์มาแรมเดือนเพราะไม่รู้หันหน้าพึ่งใคร พูดแบบไม่ถนอมน้ำใจว่าตัวเขานั่นเองที่ไม่ฉลาด

"ในสายตานายก ลื้อมันแค่เด็กอมมือโง่ๆ คนหนึ่ง"

ชายชราเชื้อสายจีนร่างผอมแกร็น ผู้มีเครื่องแบบกางเกงเลสีเทาเสื้อยืดตราห่านคู่เปื้อนคราบ หน้าเหี่ยวย่นของแกออกจะสมเพชเวทนาเด็กหนุ่มกล่าวว่าคดีนี้ตัดประเด็นที่ถูกอ้างว่าติดธุระด่วนทิ้ง ทุกคนรวมหัวกันหลอกเด็กเล่นก็เท่านั้น หัวเราะคิกคักนิดหน่อย และพากันลืมว่าเคยเกิดอะไรวันนั้น

"คิดดูว่าเขายิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว กระสุนพิฆาตนิ่มนวลแผ่วเบานัดแรกรับปากลูกสาวเพราะไม่อยากขัดใจลูก นัดที่สองกำจัดหนุ่มแปลกหน้าที่ไม่รู้จักหัวนอนปลายเท้าออกพ้นทาง"

สำนวนลีลาอาแปะผู้ยืนฟังสภากาแฟคุยฟุ้งมากว่าค่อนชีวิตย่อมไม่ธรรมดา เพียงแต่เตเต้ผู้กำลังอมทุกข์หมดอาลัยตายอยาก ไม่มีอารมณ์สนใจ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คำพูดสวยหรูใครเวลาเช่นนี้

"เอาละเจ้าเด็กโง่ ไม่รู้ว่าฉายาทางการเมืองเขานะซี..." อาแปะ เดินอ้อมเตาหม้อต้มน้ำ หน้าเตาไฟ ลากเก้าอี้มานั่งคุยด้วยอย่างจริงจัง

"ในยุทธจักรการเมือง เขาไม่ธรรมดาเลยเชียวละ" อาแปะย้อนเล่าถึงการลงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีสมัยแรกเมื่อสิบกว่าปีก่อน

ยุคนั้นเทศบาลกำลังขอเวนคืนที่ดินทำถนนลงชายหาด กระทบชาวบ้านย่านเมืองเก่า "อั๊วคนหนึ่งแหละเดือดร้อน"

รู้ทั้งรู้ว่าคนส่วนมากไม่เห็นด้วย นายกฯ คนนี้กลับสวนกระแสประกาศตัวสนับสนุนการตัดถนน

"ชอบหรือไม่ชอบ ผู้สมัครนายกเทศมนตรีที่ไม่มีใครค่อยรู้จักมาก่อนถูกกล่าวถึงสนั่นชั่วข้ามคืน" อาแปะว่า ขณะที่ผู้สมัครทีมเดิมอันเป็นฝ่ายตรงข้ามได้ทีถล่มอย่างหนักทั้งที่เป็นนโยบายเก่าของตัวเองแท้ ๆ

โค้งสุดท้ายก่อนการเลือกตั้ง พ่อของหลินผู้มองเห็นแต่ต้นว่าฝ่ายคัดค้านถนนมีจำนวนมากกว่ากลับลำประกาศว่าหลังจากเดินสายคุยกับประชาชนทั่วถึง จึงตัดสินใจใหม่ร่วมคัดค้านการตัดถนน อ้างว่าแม้ความคิดส่วนตัวของเขาถือว่าเลิศที่สุดแล้วก็ยังยอมเสียสละมาเห็นด้วยกับเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน

คำว่า "เห็นด้วยกับเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน" พลิกผู้ร้ายกลายเป็นพระเอกชั่วข้ามคืน เล่นเกมการเมืองแบบเหนือชั้นกว่า จึงชนะเลือกตั้ง "อั๊วยังเลือกเขาเลยคิดดูซี..."

"ควรให้โอกาสรับฟังสิ่งดี ๆ ที่ผมเสนอบ้าง" เตเต้จับความที่อาแปะพูดท่อนหนึ่งที่ว่าต้องรับฟังเสียงของประชาชน

"อั๊วจะบอกลื้อเอาบุญ ไอ้ที่ลื้อเที่ยวมานั่งคุยอวดความคิดออกแบบบูรณะปรับปรุงเมืองเก่า วิเศษวิโสอะไรนักหนา แต่คนทั้งเมืองรู้ดีว่า เมืองเก่าเราจะเป็นอย่างไรต่อไป เพราะบริษัทสัญชาติใหญ่รายหนึ่ง ลงมาพบนายก

Legislative Institutional Repository of Thailand

เทศมนตรี ขอทำโครงการทาสีตึกย่านเมืองเก่าทุกหลังแบบให้ฟรี" อาแปะว่า

"หือ..ทาสีทุกหลัง" เขาขมวดคิ้ว ไม่อยากเชื่อว่าจะมีคนคิดแบบนี้ในโลก

"นั่นไงลื้อยังไม่รู้ เขาว่างานนี้บริษัทต้องการโปรโมทยี่ห้อสีออกสื่อโฆษณาระดับโลก ไม่รู้ทำไมมาเลือกที่นี่หรอกนะ แต่อีกไม่นานจะมีการเรียกชาวบ้านไปยกมือโหวตเลือกสี ทุกหลังต้องทาสีเดียวกันหมด"

"สรุปว่าลื้อไม่ทันเกมเขาหรอก" อาแปะหัวเราะจนเห็นเหงือก กาแฟในถ้วยตรงหน้าเตเต้มีรสขมปร่าปนความรู้สึกโง่เกินกว่าจิบต่อ

๕.

จมูกเริ่มคุ้นกลิ่นคาวปลาท่าเรือประมง เสียงเพลงร้องเพี้ยนอย่างไม่น่าให้อภัย แว่วจากคาราโอเกะแถวนั้น คงเป็นลูกเรือกลับขึ้นฝั่งเริ่มต้นถลุงเงินค่าจ้างก่อนลงทะเลหาปลารอบใหม่ ถ้าไม่รีบพัฒนาหรือทำอะไรสักอย่าง ตึกเก่าเหล่านี้พร้อมจะเปลี่ยนเป็นแหล่งเริงรมย์และซ่องราคาถูกเท่านั้นเอง เขาคิดขณะมองผ่านหน้าต่างห้องนอนออกไป แสงจันทร์อาบพื้นทะเลสะท้อนรูปเงาวิบวับเหมือนรอคอยเล่าตำนานร้อยพันแห่งท้องถิ่น

คำว่า "ล้มแบบ" หมายถึงการถูกตีงานกลับมารื้อขนานใหญ่เป็นเรื่องชวนปวดหัวสำหรับสถาปนิก หากที่เขากำลังเผชิญหน้าอยู่ยิ่งกว่าล้มหัวทิ่มผสมอาการผิดหวังท้อแท้

ทาสียกเมืองเก่ากันเลยอย่างนั้นหรือ? เตเต้นึกค้างถึงสิ่งที่นั่งคุยกับอาแปะ ทีมครีเอทีฟโฆษณาคงอยากสร้างความฮือฮาด้วยแนวคิดเปลี่ยนความเก่าเป็นใหม่อย่างยิ่งใหญ่อลังการ ข็อกผู้ชมตกตะลึงอ้าปากค้างเรียกเรทติ้ง คงไม่ผิดที่จะมองว่านั่นเป็นการเปลี่ยนมุมมอง สร้างการรับรู้ใหม่ได้เหมือนกัน อาจเรียกว่าเป็นการสร้างแลนด์มาร์คหรือจุดหมายตา ได้เอกลักษณ์สู่วัฒนธรรม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ร่วมสมัย เมืองชั้นนำบางแห่งกำหนดผังเมืองหลังคาสีเดียวกัน แต่ตะลุยทาสีเดียวกันทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางหน้าไม่เคยได้ยิน อาแปะผู้ไม่เคยเรียนสถาปัตยกรรมยังเห็นว่ามันออกจะตลก

"ทุนศิลปวัฒนธรรมมีอยู่กว่าสามร้อยปีสูญเปล่า พื้นที่ประวัติศาสตร์ต้องเชื่อมโยงกับกิจกรรม วิถีชีวิตน่าจะเหมาะกว่า วิวัฒนาการทางโครงสร้างต้องสอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรม" เขาเลคเชอร์อาแปะด้วยทฤษฎีวิชาสถาปัตยกรรมไทย ทาตึกสีใหม่อาจสร้างความตื่นเต้นสักพักช่วงปล่อยโฆษณาจบภารกิจ บริษัทถอยออก ผู้คนมานั่งเสียดายเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม คิดถอยกลับมาที่เดิมคงยากกว่า

เตเต้อดนึกถึงท่านนายกเทศมนตรี ตรงกันข้ามกับภาพเดิมที่วาดไว้สิ้นเชิง แค่คนโกหกพกลม อาแปะกระซิบใกล้หูจนได้ลมหายใจกลิ่นกาแฟของแก "นั่นเป็นเพียงเรื่องธรรมดาที่ใครเขาทำกัน ไม่ใช่เรื่องใหญ่โตถึงขนาดมาเคียดแค้นฟูมฟายอย่างลื้อเป็น"

อะไรคือจริงจัง สิ่งที่รู้ตอนนี้ตัวเขาคิดจีบลูกสาวนายกเทศมนตรี แต่กลับไร้เดียงสาการเมือง เคยรู้เพียงว่าเบื้องหลังงานนี้เต็มด้วยเล่ห์เพทุบาย อ่านสามก๊กเจ็ดเที่ยวจึงจะไล่ทัน เขาไม่เคยอ่านสามก๊กเพราะติดการ์ตูนโดราเอมอนตั้งแต่เด็กจนโต ไม่มีของวิเศษจากกระเป๋าหุ่นยนต์แมวในอนาคตมาช่วยเขาได้สักเรื่อง ในชีวิตมีฉากการเมืองเพียงเรื่องเดียวเขาสัมผัสจดจำ ตอนอยู่บ้านกลางซอยในกรุงเทพฯ ช่วงนั้นรถโฆษณาหาเสียง วิ่งสวนกันขวักไขว่ เชิญชวนเลือกเบอร์ของตัวเอง เสียงจากลำโพงตีกันวุ่น จังหวะเดียวกับรถขายสารกำจัดแมลง หนู ปลวก เข้ามาร่วมวง เขาจึงฟังว่าชวนให้เลือกมด หนู ปลวกเข้าบ้าน เรื่องนี้เล่าใครก็ฮาเสมอ

"จะดีกว่า แค่บอกผมว่าไม่สนใจรับฟังข้อเสนอตั้งแต่ต้น ไม่น่ามาหลอก"

อาแปะส่ายหน้าบอกว่าพูดจนเหนื่อย ลื้อไม่ยอมเข้าใจวันยังค่ำ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เต้หมดความมั่นใจทุกครั้งเมื่อตกเข้าวงล้อมกลอุบายคนอื่น ยอมรับว่าสถาปนิกอย่างเขาฉลาดแค่บางเรื่อง สมองไวต่อรูปทรงสุนทรียความงาม ความซับซ้อนระดับสูงของการออกแบบโครงสร้าง เส้น มุม เหลี่ยม องศา ขนาด สัดส่วน สี เงา ถนัดคิดออกแบบให้อาคารดูสูง แคบ กว้าง หลอกตาคน กลับไม่ประสารูปทรงกลโกงเล่ห์เหลี่ยมง่ายๆ ที่ชาวบ้านอย่างอาแปะเข้าใจ

คนอย่างเขาไม่เคยคิดหลอกใครเลยแม้กระทั่งแมว เขย่าซองอาหารเม็ด มันเดินมาหาต้องรีบเทให้กินทุกครั้ง เต้แวบคิดเรื่องโยงขำเล่นๆ ปลอบใจตัวเอง ไพล่คิดต่อถึงชีวิตอันมักพลาดตกหลุมพรางคนอื่นมาตลอด ย้อนกลับไปสมัยเรียนคืนที่นั่งเขียนแบบอยู่ที่คณะ เพื่อนสาวมาลากมือ สั่งเขาเดินออกไปกลางสนามฟุตบอล เพียงแหงนหน้ามองท้องฟ้าจะเห็นสิ่งอัศจรรย์บางอย่าง

"รีบเข้าเลยแก คนอื่นเห็นกันหมดแล้ว" เพื่อนคนนั้นบอก เขาแค่ไม่อยากขัดใจ เดินลงไปทางหน้าตึก อากาศเย็นชวนขนลุก แสงจันทร์นวลอาบร่างผิวซีดกว่าปกติ ถึงกลางสนาม ไม่เห็นอะไรแปลกตานอกจาก พระจันทร์ดวงกลมโต กลางฟ้ากระจ่างแห่งค่ำคืน

บ่ายของอีกวันกลับเข้าห้องบรรยาย ระหว่างรออาจารย์เพื่อนเปิดคลิปฉายขึ้นจอโปรเจคเตอร์หน้าห้อง แบบนี้เล่นกันบ่อย ดนตรีก็อปปี้จากหนังไซไฟคุ้นหู เสียงพากย์ประกอบว่าเหตุการณ์ประหลาดมนุษย์ต่างดาวเยือนโลกสดๆ ร้อนๆ เมื่อคืน ภาพที่กล้องแช่นิ่งกลางแสงสลัวพักใหญ่จนกว่าเงาตะคุ่มร่างหนึ่งเดินผ่านเข้ามาหยุดยืน แหงนมองฟ้า กล้องแพนภาพตามขึ้นท้องฟ้าลูกไฟดวงใหญ่แสงจ้าเต็มจอ เสียงพากย์ต่อว่าสิ่งที่แอบถ่ายมาทั้งหมด เป็นเหตุการณ์จริงที่มนุษย์ต่างดาวรอยานแม่เดินทางกลับ ทุกคนหันมาทางเขาปรบมือ หัวเราะกันลั่นอย่างพร้อมเพรียง

เต้เพิ่งรู้ว่าเขาคือร่างปริศนาในคลิป รับฉายามนุษย์ต่างดาวติดตัวนับแต่นั้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๖.

เสียงกดกริ่งเรียกยามสายวันอาทิตย์ปลุกเตเต้จากที่นอน เดินลงบันไดมา เปิดประตูชั้นล่าง เมื่อเห็นหลินกับพ่อของเธอยืนรออยู่หน้าบ้าน เขาตกใจจนทำอะไรไม่ถูก ออฟฟิศสถาปนิกอินดี้รกรุงรัง คับแคบ ไม่เหมาะกับแขกวีไอพี ยังไงจำต้องเปิดประตูกล่าวแสดงความต้อนรับอย่างทุลักทุเล ขอโทษที่เพิ่งตื่น ยังใส่ชุดนอน วิ่งวุ่นเปิดสวิตช์ไฟ หน้าต่าง พัดลมเพดาน คิดจะชงกาแฟหลายอย่างอัดแน่นสมองภายในสองสามนาทีนั้น ก่อนขอกลับขึ้นชั้นบนจัดการตัวเองให้เรียบร้อย

"ขอโทษเธอด้วยนะ มาหาโดยไม่ได้บอกล่วงหน้า"

ชายสูงวัยมองหน้าลูกสาวก่อนหันมาพูดด้วยท่าทีเป็นกันเอง เขาเป็นคนร่างท้วมเตี้ย หน้าอูมขาวเกลี้ยงเกลา หวีผมเรียบแปล้แบบพระเอกหนังยุคเก่าแต่งลำลองด้วยกางเกงขาสามส่วนสีขาว เสื้อฮาวายสีฟ้าสด

ระหว่างล้างหน้าแปรงฟันเตเต้คิดอยู่อย่างเดียวว่านายกเทศมนตรีไม่น่ามาดี เขาตั้งสัตย์กับตัวเองอย่างเด็ดขาดต่อหน้าอาแปะไม่คิดว่าจะเกี่ยวข้องอะไรกับคนแบบนี้อีก ที่ยังคงปักหลักอยู่ นอกจากยังไม่หมดสัญญาบ้านเช่า หากพูดภาษาโรแมนติกสักหน่อยจะบอกว่าเพียงรอดูหัวใจของตัวเองค่อยๆ ลับหายจากหลินเท่านั้น

สองสัปดาห์ก่อนหน้านี้งานเพ้นท์สตรีทอาร์ตบนกำแพงด้านนอกร้านกาแฟที่สนับสนุนโดยอาแปะ พอเยียวยาความสุขส่วนตัวคืนมาได้บ้าง ขยับฝีมือออกลวดลายภาพขนาดใหญ่ ชายชรายืนถือถุงชงกาแฟแบบโบราณหน้าเตาไม้ฟืน ไอน้ำพวยพุ่งจากหม้อต้มเป็นประธาน พร้อมลูกค้าชายอีกสามคนที่นั่งล้อมวงจิบชาโขกหมากรุกหัวเราะร่า แมวสีขาวท่าทางซุกซนตัวหนึ่งนั่งมองจากมุมล่างของภาพ จับจังหวะมาจากการเคลื่อนไหวผู้คนในร้านกาแฟอาแปะนั่นเอง ตอนเริ่มวาดคนพูดว่าเขาทำอะไรบ้างบอ พอเป็นรูปเป็นร่างจึงมายืนมองดู

Legislative Institutional Repository of Thailand

กลุ่มวัยรุ่นนำไปโพสต์ลงในโลกโซเชียล ปากต่อปากชวนแห่มาถ่ายรูปคู่กับภาพไม่ขาดสาย

เขาอดคิดว่าแค่ทำเรื่องเล็กๆ ต้นทุนต่ำแบบนี้ก็จุดกระแสพัฒนาได้ ไม่ต้องพึ่งทุนยักษ์ หรืองบประมาณมหาศาล ค่อยทำภาพหลายจุดเพิ่มขึ้น ย่อมเกิดความเคลื่อนไหวทีละนิด อีกไม่นานคนจะหันมาปรับปรุงตึกเก่า รักษาศิลปวัฒนธรรมได้เอง สิ่งที่เขาทำอาจพิสูจน์ให้เห็นว่าความต้องการของชาวบ้านจริงๆ เป็นอย่างไร ใครต่างรู้ว่านอกจากสิ่งปลูกสร้าง ที่นี่เต็มไปด้วยสตอรี่เรื่องราวนางงามคนแรกเมื่อห้าสิบปีก่อนจนถูกนำมาตั้งชื่อเป็นถนน ตำนานความรักระหว่างลูกสาวพ่อค้าคนจีนกับคนท้องถิ่นที่จบลงด้วยโศกนาฏกรรมเสน่ห์ยาแฝด เขาสนใจอยากถ่ายทอดมาเป็นภาพวาดอีกด้วย ขณะนั่งคิดถึงผลงานตัวเองอย่างมีความสุขจนกลางดึกวันก่อน อาแปะโทรมาบอกว่าภาพเขาถูกมือดีแอบเอาสีดำมาพ่นทับเสียหาย

"ใครทำวะ" เขาโกรธจนระงับอารมณ์ไม่อยู่

"คนที่ไม่อยากให้เราขวางทางผลประโยชน์เขานะซิ" อาแปะหมายความตามนั้น หน้าของคนหนึ่งลอยมา เขาพลอยชังหลินอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน เมื่อนึกว่าหล่อนอาจมีส่วนรู้เห็นแต่ไม่เคยปริปากเล่า

เป็นครั้งแรกที่เตเต้ถามตัวเองว่ายังรักเธออยู่หรือเปล่า ผู้หญิงที่มานั่งตรงหน้าในวันที่เขาไม่อยากมองด้วยซ้ำ เธอนุ่งยีนฟอกซีด รอยปรุขาดตามแฟชั่น เผยผิวเนียนเหนือเข่า เสื้อยืดชมพูอ่อนรัดรูปสไตล์เซอร์เอาใจเด็กติสท์ แปลกที่วันนี้พ่อไม่ห้ามแต่งตัวแบบนั้น เขาพาลเกลียดแขนล่ำใหญ่ตอนเธอบอกว่าพ่ออยากมาจ้างให้เขาออกแบบรีโนเวทตึกเก่า สมบัติของตระกูลทำเป็นพิพิธภัณฑ์

เป็นแนวคิดที่เขาเคยเล่าให้หลินฟังเอง สร้างพื้นที่สาธารณะ แหล่งเรียนรู้ ในชุมชนเมืองเก่า เธอแกล้งหรือไม่รู้จริงๆ ว่าเบื้องหลังการพัฒนาถูกเลือกอีกแบบไปนานแล้ว เปลี่ยนสีทั้งเมืองเป็นสีเดียว เพื่อใช้ถ่ายภาพมุมสูง

LIBRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ในการโฆษณา เมืองนี้จะโด่งดังในชั่วข้ามคืน ป่วยการจะยกหลักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมเข้ามาอธิบาย คนที่มองเห็นผลประโยชน์บดบังสุนทรียศาสตร์

"ผมเป็นนักสะสมจานโบราณ" นายกเทศมนตรีพูดขึ้นมาบ้าง "เลยคิดว่าอยากจะขนออกมาแสดงให้ชาวบ้านได้ชม" น้ำเสียงบ่งบอกว่าเป็นคนค่อนข้างอวดตัว ย้อนแย้งในตัวเองยังคงเป็นความหมายแท้จริงของชายคนนี้ สิ่งที่เขาพูดอาจตรงข้ามกับความจริงเหมือนที่เคยเจอมา เตเต้ไม่รู้ทำอะไรดีไปกว่าแสร้งทำสนใจเมื่อเขาขยายความต่ออย่างผู้รู้จริงว่าสนใจเก็บจานเซรามิกใบแรกจากก๋ง ต่อมาจึงตามเก็บจานราชวงศ์จีนหลายยุค ล้วนงานศิลปะชั้นยอดบนจานพื้นขาววาดสีน้ำเงินตัดเข้มลายกุหลาบและมังกร

"เธอคงรู้ดีนะราชวงศ์ชิงพัฒนาก้าวหน้ากว่าทุกด้าน ทั้งทักษะฝีไม้ลายมือ รูปทรง เคลือบรูปแบบที่สวยงามกว่าห้าสี ส่วนนี้ผมมีอยู่ไม่น้อย จานองค์จักรพรรดิหลายใบอยู่ในมือผม ล้วนมีค่าหายาก ใบที่ใหญ่ที่สุดเส้นผ่าศูนย์กลางเกือบสองเมตร" ดวงตาของเขามีประกาย อาจจะเป็นสิ่งที่เขารักชอบจริงเป็นการส่วนตัว แต่จะมีประโยชน์อะไรที่จะมาคิดทำอะไรแบบนี้ นอกจากเป็นการสร้างภาพลวงตาว่ามีความคิดอนุรักษ์ เรียกคะแนนนิยมเป็นฉากหน้า สร้างพิพิธภัณฑ์เอาใจฐานคะแนนเสียง แล้วนาทีสุดท้ายอาจรอจังหวะบอกว่าตนยอมเสียสละถอยความคิดส่วนตัวเพื่อส่วนรวม "ขนาดผมยังยอมตัดสินใจทาสีตามโครงการที่บริษัทเสนอ มันคุ้มกว่า" มันก็แค่แสดงปาหี่อีกฉากที่ยังหลอกดึงเขาไปร่วมวงด้วยหน้าตาเฉย

นายกเทศมนตรีพล่ามต่อ โชว์หัวคิดทันสมัยว่ากระแสถ่ายรูปเป็นปัจจัยที่ห้าของคนยุคใหม่ ต้องการจัดวางโชว์จานให้ชาวบ้านได้มีโอกาสสัมผัสถ่ายรูปอย่างง่ายดาย งัด Ref. ตัวอย่างแบบอันเป็นกระดาษแผ่นหนึ่งออกมา รูปตึกชิโน - ยูโรเปียนที่เขาเคยเดินผ่านบ่อยๆ นั่นเอง ถ่ายเอกสารขาวดำเติมรูปจานด้วยเส้นดินสอเปรอะไปทั่ว

"ผมอยากเอาจานหลายร้อยใบมาติดเอาไว้ทั้งตึกคนจะได้เลือก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มุมถ่ายภาพตามสะดวก"

คงคิดว่า คนมีเงิน มีอำนาจ คิดทำตามใจตัวเองอย่างไรก็ได้ เตเต้รู้สึกขำกับเทสของนายก พูดง่ายๆ ว่าเป็นรสนิยมแย่มาก หากทำอย่างนั้นจะต่างอะไรกับ เดินเข้าไปในร้านขายของชำ สวนสนุก ตลาดนัดแบกะดินราคาถูก เอาแค่ปัญหาพื้นๆ โอกาสที่จานราคาแพงเหล่านั้นจะถูกผู้เข้าชมเดินชน กระแทกแตก เสียหาย ภายในไม่กี่วัน เขาทนข่มใจไม่วิจารณ์ความคิดอันเชยต่ำเตี้ย นั่งพยักหน้า อีออ ทำทีสนใจฟังการร่ายเรื่องจานราชวงศ์อย่างผู้เชี่ยวชาญนานกว่าชั่วโมง รับปากขอเวลานั่งคิดออกแบบ นำเสนอเพิ่มเติมภายหลัง

ห้าวันถัดมาโทรหาหลินฝากบอกพ่อว่าเขาตัดสินใจปฏิเสธงาน เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับแนวคิดหลักที่เอาจานมาติดแบบเลอะเทอะเปรอะตึกนั่น "คุณพ่อของหลินเป็นนักการเมืองคงจะเข้าใจยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง" เขาว่า จะเรียกว่าเป็นการแก้แค้นส่วนตัวง่ายๆ ตรงไปตรงมาก็ย่อมได้ คนอย่างเขาไม่มีชั้นเชิงอะไรซับซ้อน แค่ไม่อยากเป็นมนุษย์ต่างดาวที่ถูกชาวโลกคนใดหลอกอีก

๗.

วันหยุดยาวเพื่อนขาเม้าท์ชาวสถาปัตย์ในเมืองหลวงนัดตั้งวงสภากาแฟเฉพาะกิจใต้ถุนคณะ กำลังคุยถึงมนุษย์ต่างดาวผู้หลบลี้เมืองกรุงไปไกล

"ชวนแล้ว มันคงไม่กลับมาพบพวกเราง่ายๆ หรอก" คนหนึ่งกล่าว

"แต่จบสวยไม่ใช่รึ" อีกคนว่า รายงานข่าวจากพื้นที่ เหตุบริษัทสีชื่อก้องโลกรายนั้นยอมเบรกโครงการที่ยอมทุ่มทุน เมื่อพบว่าคนย่านเมืองเก่าไม่สามารถตกลงกันได้ว่าจะใช้สีอะไรทาตึกทุกหลัง ข้อเสนอออกมามากกว่าสิบสี ไม่มีใครยอมถอยให้ใคร

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

พ่อของหลินหาสถาปนิกฝีมือระดับพื้นๆ คนหนึ่งมาออกแบบพิพิธภัณฑ์จานจนเสร็จ งานที่ออกมาพูดได้ด้วยคำล่ามาแรงของชาวสถาปัตย์ว่า "บ้ง" แปลว่าดูไม่เนียน เลอะเทอะ ถึงขั้นแย่มาก กลับได้รับความสนใจแต่ละวันคนแห่กันมาเที่ยวชม ถ่ายรูปกับจานนำไปโพสต์โด่งดังโลกโซเชียล แต่แล้วเปิดชมฟรีได้ยังไม่ครบเดือนกลับประกาศปิดตัวลงกะทันหันอย่างไม่ทราบสาเหตุ

เตเต้เท่านั้นที่รู้ว่า จานสุดรักสุดหวงของนายกเทศมนตรีที่จัดแสดงเกิดรอยปริแตกหลายใบ ร้อนถึงหลินต้องมาขอช่วยเขาออกแบบจัดวางใหม่ทั้งหมดทางนั้นพร้อมจะยอมทำตามข้อเสนอแนะจากเขาทุกอย่าง

"ลูกสาวนายกเทศมนตรีชอบมนุษย์ต่างดาวตรงไหนวะ โง่ เซ่อขนาดนั้น" เพื่อนหญิงที่เคยหลอกเตเต้ทำคลิปฉาวสมัยเรียนพูดสอดขึ้น เธอเชื่อว่าน้องหลินคนนั้น สร้างแผนทำจานแตกหวังดึงเขาอยู่ต่อ ความรักนั้นแหละคือคำตอบ ส่วนพ่อตาจะลองใจลูกเขยในอนาคตด้วยหรือไม่นั้น คงไม่มีใครรู้ไปเสียทุกเรื่อง.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

องก์ที่ ๓

วุฒินันท์ ชัยศรี

ดูเหมือนว่าการดูละครจากข้างเวที เป็นอภิสิทธิ์เฉพาะผู้อยู่เบื้องหลังละคร เท่านั้น

ความพยายาม น้ำตา รอยยิ้ม เสียงหัวเราะ ความรู้สึกทั้งหมดเอ่อล้นอยู่ในความทรงจำ ซ้อนทับกับภาพของการแสดงจริงซึ่งกำลังโลดแล่นอยู่ในนาทีนี้

ฉากซึ่งต้องหัวเราะร่วน แต่ในระหว่างการฝึกซ้อม นักศึกษาผู้แสดงมีปัญหากับทางบ้าน ต้องอาศัยการปลอบประโลมปรับอารมณ์จากผู้กำกับและเพื่อนๆ ฉากคร่ำครวญที่ถูกสั่งคัทมากกว่าร้อยครั้ง เปล่าเปลืองน้ำตาไปร้อยหน ฉากต่อสู้ซึ่งต้องลุ้นจังหวะก้าวและองศาร่างกายทุกครั้งเพื่อมิให้ล้มโครมคราม เหมือนตอนซ้อม แต่ละฉากตัดสลับมาให้ลุ้นระทึก เมื่อผ่านไปก็ใจหาย เพราะนี่คือครั้งสุดท้ายที่จะได้แสดงสิ่งที่ฝึกซ้อมมาบนเวที จากนี้คงเหลือทิ้งไว้เพียงความทรงจำไม่ว่าจะดีหรือร้าย

ละครเวทีของนักศึกษา ในสายตาของหลายคนเป็นเพียงกิจกรรมฆ่าเวลา แท้จริงแลกมาด้วยหยาดเหงื่อและน้ำตามากกว่าที่ใครหลายคนคาดคิด

เหลือบมองไปทางฝั่งผู้ชม ดร.พศธรรม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาคนใหม่ นั่งดูด้วยสีหน้าเรียบเฉย ประดับรอยยิ้มเบาบางที่คุ้นตา

Legislative Institutional Repository of Thailand

นานๆ ทีก็หันไปคุยกับหัวหน้าภาควิชาของผมแล้วหัวเราะกันเบาๆ ตามแบบที่ผู้บริหารพึงทำ อาจเพราะเนื้อหาของละครไม่มีอะไรน่าเป็นห่วง หรือเพราะไม่ได้ใส่ใจกับ *"ละครเวทีฝีมือของนักศึกษา"* มากนัก เรื่องราวบนเวทีดำเนินไปถึงการได้รับอาวุธวิเศษของตัวละครและกำลังกลับมาเพื่อทวงบัลลังก์ สีหน้าของท่านรองอธิการบดีดูผ่อนคลายลงเพราะคงคิดว่านี่เป็นฉากสุดท้ายของเรื่องราวแล้ว

แท้จริงแล้วองก์ที่ ๓ เพิ่งจะเริ่มต้น

หลังเปล่าเปลืองเวลาไปกับวัยหนุ่มและไฟฝัน คณะละครอิสระที่ก่อตั้งและประคับประคองร่วมกับเพื่อนๆ มากว่าสิบปีซึ่งไม่เคยประสบความสำเร็จเป็นชิ้นเป็นอันก็ต้องล่มสลาย เมื่อชีวิตก้าวมาถึงเลขหลักสี่ บวกกับปัจจัยเรื่องความป่วยไข้ของคนในครอบครัว ก็สมควรที่จะต้องมองหาโซ่ล่ามคอในนามความมั่นคงของชีวิต ปริญญาโทสาขาการแสดงจากมหาวิทยาลัยเล็กๆ ในประเทศอินเดียดูจะไม่เป็นที่พึงใจของนายจ้างในบริษัทไทยมากเท่าใดนัก งานเดียวที่คว้าได้ในช่วงวิกฤตการณ์ดำผุดดำว่ายในมหาสมุทรแห่งการหางานคืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่างจังหวัดแห่งหนึ่ง ไม่สิ ควรจะเรียกว่าลูกจ้างชั่วคราวมากกว่า สัญญาสั้นๆ เพียงหนึ่งปีที่ได้รับมาจากความเมตตาของอาจารย์ที่เคยพบพานในระหว่างการออกเร่แสดงละคร ไม่ได้เป็นเครื่องการันตีว่ามหาวิทยาลัยจะเต็มใจยื่นสัญญาฉบับต่อไปมาให้เซ็น สิ่งเดียวที่ทำได้ในตอนนี้คือการเข้ามาเป็น "อะไหล่" ในวิชาที่ไม่มีคนสอน

หนึ่งในรายวิชาที่ไม่มีใครอยากจะรับบทผู้ดูแลมากนักคือวิชาศิลปะการแสดง ซึ่งผู้สอนรายวิชานี้ต้องควบรวมการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของชมรมละครด้วย ฟังดูเป็นวิชาที่ไม่น่าจะมีปัญหาอะไรมากนัก แต่ความพิเศษสำหรับรายวิชาและชมรมนี้ จะต้องมี "อีเวนต์" ยิ่งใหญ่ทุกปี นั่นคือการจัดแสดงละครประจำปี ซึ่งเป็นหน้าเป็นตาของภาควิชามาตลอด แต่ใครล่ะจะอยากมาแบก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

งานเบื้องหลังหนักหน่วง ขอแค่ได้มีชื่อในคำสั่งราชการว่าได้ช่วยจัดงาน พร้อมกับถ่ายรูปสวยๆ ลงพอร์ตทำตำแหน่งก็เพียงพอแล้ว ทุกคนจึงเห็นพ้องต้องกันว่า ไหล่ของอาจารย์ใหม่ผู้จบปริญญาโทสาขาการแสดงจากต่างประเทศเหมาะสมที่สุดที่จะเข้ามาแบกภาระนี้แทนที่อาจารย์คนเก่าซึ่งลาไปศึกษาต่อในต่างประเทศ

ละครเวทีของนักศึกษา... ผมนึกแล้วหัวเราะเบาๆ งานที่เต็มไปด้วยแรงใจและไฟฝัน ผมคลับคล้ายคลับคลาว่าเคยรู้สึกอย่างนั้นเมื่อหลายสิบปีก่อน แต่ปีศาจขื่อความจริงและกาลเวลาก็ค่อยๆ ทับถมตะกอนแห่งความสิ้นหวังจนไฟเหล่านั้นดับมอดไปสิ้นแล้ว ยิ่งในประเทศนี้ที่มองเห็นศิลปะเป็นเพียงของเล่นฆ่าเวลา ยิ่งทำให้ผมไม่อยากปลุกไฟฝันให้เด็กๆ เติบโตขึ้นมาพบกับความผิดหวังเหมือนตัวเอง ความตั้งใจแรกของผมจึงเป็นเพียงการทำไปตามหน้าที่ให้งานนี้พ้นๆ ตัวไปเท่านั้น

"นี่เป็นโอกาสครั้งเดียวของชีวิตนักศึกษานะ ทำไมถึงจะไม่ทำให้เต็มที่ล่ะ"

คำพูดของวิทวัส ประธานสโมสรนักศึกษาและประธานชมรมละครที่พูดกับเพื่อนๆ ชวนให้ผมฟื้นขึ้นจากเชิงตะกอนความสิ้นหวัง ทันทีที่เขาทราบว่าผมเข้ารับตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมละครคนใหม่ เขาและทีมผู้กำกับอีกสองคนก็มาพบและชวนให้ผมเข้าเป็นสักขีพยานในการปฐมนิเทศละครประจำปี ไฟฝันของหนุ่มสาวนั้นร้อนแรง ชวนให้ไฟในการทำละครที่มอดดับของผมคุโชนขึ้นมาอีกครั้ง

"พวกเราอยากจะทำละครการเมืองครับ"

แวบแรกผมตกใจ และยอมรับว่าในใจลึกๆ นั้นดูแคลน *"ละครนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่างจังหวัด"* ว่าคงหนีไม่พ้นละครรักสามเส้า ละครจักรๆ วงศ์ๆ หยิบเอานิทานมาเล่นสักเรื่อง แต่งชุดไทยสวยๆ และจบลงอย่างไม่เคยมีอะไรเกิดขึ้น แต่เมื่อมองเข้าไปในแววตาของเด็กๆ เหมือนผมเห็นภาพ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ของตัวเองซ้อนทับอยู่ในนั้น เด็กดื้อซึ่งไม่พอใจสังคมที่เป็นอยู่ และมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงโลก จะว่าไปโลกที่พวกเขาเป็นอยู่ในตอนนี้ก็ไม่น่าอภิรมย์สักเท่าใดนัก มันคือยุคสมัยที่การเมืองเปลี่ยนผ่านจากรัฐบาลพลเรือนเป็นรัฐบาลทหารจากการรัฐประหารเมื่อหลายปีก่อน หน่ำซ้ำคนที่เป็นผู้นำในตอนนี้ก็ยังวางเครือข่ายอำนาจซ้อนทับไว้หลายชั้น ส่วนคนหนุ่มสาวที่อยู่ตรงหน้าผมก็คือคนกลุ่มหนึ่งในหมู่คนรุ่นใหม่จำนวนมากที่เริ่มรู้สึกว่าเกิดความไม่ชอบมาพากลในประเทศนี้และออกมาประท้วงอยู่เนืองๆ จนกลายเป็นกระแสความคิดและอารมณ์ร่วมแห่งยุคสมัย

ท่ามกลางบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว คำว่า "การเมือง" จึงเป็นทั้งคำต้องห้าม และความเย้ายวนของผู้ที่จะได้พูดมันออกไป

"งานยากเลยนะ" คำแรกที่หลุดออกจากปากหลังจากอ่านโครงการและบทละครร่างแรก ดูเป็นคำพูดที่ไม่เข้าท่าเอาเสียเลย "หรือต่อให้เตรียมทุกอย่างพรั่งพร้อม ผมก็ไม่แน่ใจว่าจะถูกสั่งระงับกลางทางหรือเปล่า"

"พวกเรามีวิธีต่อสู้ในแบบของเราครับ" เสียงนุ่มละมุน หนักแน่นเปี่ยมความมั่นใจ เด็กคนนี้ควรจะเป็นผู้นำลัทธิ หรือหัวหน้าพรรคการเมืองสักพรรคหนึ่ง "นี่เป็นเรื่องที่พวกเราคุยกันและเตรียมใจไว้แล้วครับ"

เด็กหนุ่มมีดีกว่าที่ผมคิด เขาคงประเมินทุกอย่างเอาไว้แล้ว รวมถึงผม-อดีตคนหนุ่มซึ่งเคยมีไฟฝัน และรอใครสักคนมากระตุ้นให้ลุกโชน หากเป็นอาจารย์ท่านอื่นที่ยังรักความก้าวหน้าในวิชาชีพ คงปฏิเสธหรือถอนตัวไปแล้ว ผมมองกระดาษโครงการและบทละครที่วางอยู่ตรงหน้า รอเพียงรอยปากกาของผมมาเติมเต็ม ผมรู้ว่าการลงชื่อในกระดาษจะนำพาไปสู่อะไรบ้าง แต่ผมจะไม่ปล่อยให้คนหนุ่มสาวเผชิญโลกอันโหดร้ายตามลำพัง สิ่งที่พวกเขายังขาดคือความรู้ ประสบการณ์ และผู้ใหญ่สักคนที่จะต่อสู้เคียงข้างพวกเขา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

การเปิดม่านเพื่อแสดงละครองก์แรกไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัย ที่เต็มไปด้วยผู้บริหารซึ่งแสดงเจตจำนงชัดแจ้งว่าสนับสนุนรัฐบาลชุดปัจจุบัน หรืออันที่จริงเพราะการสนับสนุนรัฐบาลนี้ต่างหากที่ทำให้พวกเขาได้ขึ้นครองอำนาจบริหารในมหาวิทยาลัย แต่ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ผลของมันคือเมื่อเรื่องไปถึงเบื้องบน โครงการถูกสั่งระงับแทบจะในทันที พร้อมกับคำสั่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมคนใหม่ขึ้นมารายงานตัวกับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาโดยด่วน โดยมีประธานชมรมและสมาชิกบางส่วนตามขึ้นมาด้วย

"คุณมีอะไรจะอธิบายก็รีบพูดมา"

ผมเลิกคิ้ว "คำอธิบายทุกอย่างเขียนไว้ในโครงการแล้วครับ"

"แล้วอะไรคือความหมายของชื่อโครงการนี้ 'โครงการละครเพื่อประชาธิปไตย' คุณจะมาปลุกระดมอะไรกับนักศึกษาของผม"

"ขอโทษนะครับ" วิทวัสเอ่ยขึ้น "ทั้งหมดนี้เป็นความคิดของพวกเราเองครับ"

"ครูไม่ได้ถาม อย่าเพิ่งสอด" เสียงดังจนเกือบจะเป็นตะคอก ก่อนจะชี้นิ้วมาทางผม ทำไมเขาถึงยังกล้าใช้สรรพนามเรียกตัวเองแบบนั้น "คุณคิดจะมาล้อเล่นกับใคร ผม-ดร.สมพงษ์ รองอธิการบดี คุณไม่รู้หรอกว่าผมดูแลเด็กมากี่รุ่นแล้ว และผมจะทำยังไงกับพวกอีแอบคลั่งการเมืองที่ชอบเอาเด็กบังหน้า... ผมรู้จักเด็กทุกคนในมหาวิทยาลัยดี เด็กๆ ไม่มีทางคิดเรื่องพรรค์นี้ได้เองหรอก ยังไงคุณก็ต้องอธิบายนะอาจารย์ใหม่"

"เด็กๆ เป็นคนคิดโครงการทั้งหมดนี้ด้วยตนเองครับ และผมก็เห็นด้วยจึงลงลายเซ็นอนุมัติ ผมไม่เห็นว่าการมีคำว่า 'ประชาธิปไตย' ในชื่อโครงการมันจะเป็นเรื่องเลวร้ายตรงไหน"

"เลวร้ายสิวะ! มีคำนี้ทีไร พวกคุณก็เอามาอ้างสร้างแต่เรื่องวุ่นวายอยู่กันดีๆ ไม่ได้รึไง" เขาสูดลมหายใจลึกๆ เหมือนกำลังข่มความโกรธเกรี้ยว แต่คนที่ควรจะเดือดดาลควรเป็นผมกับเด็กๆ มากกว่า "แล้วไอ้บทละครบ้าบอ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นี่มันอะไรกัน นายพลคลั่งยึดอำนาจจากผู้ปกครองคนเก่า แต่พออยู่ในบัลลังก์กลับซื้อใจประชาชนไม่ได้ สุดท้ายโดนประชาชนรวมตัวกันขับไล่เหมือนหมูเหมือนหมา แล้วชื่อนายพล...ใครเห็นก็ต้องคิดว่าเป็นท่านนายกฯ คุณคิดจะล้อเลียนรัฐบาล หาเรื่องซวยมาให้มหาวิทยาลัยของเรารึไง"

"ท่านอย่าอ่านแค่หน้าสุดท้ายครับ มันมีเรื่องราวและปมปัญหาในองก์แรกและองก์ที่สองที่ปูให้เห็นความเลวร้ายของการมัวเมาในอำนาจโดยไม่เห็นหัวประชาชน..." ผมเงียบลงเพราะเขาโบกมือ "อย่ามาพูดอวดรู้ ผมไม่สนใจยังไงผมก็จะไม่ส่งเรื่องให้ท่านอธิการบดีวิศิษฐ์ทราบ จนกว่าพวกคุณจะเปลี่ยนบท หรือเลิกทำโครงการซะ"

"ทำไมท่านไม่คุยด้วยเหตุผลกันก่อน" ผมชะงัก วิทวัสแตะแขนผมส่งสัญญาณว่าการถกเถียงถึงจุดสิ้นสุดแล้ว ไม่มีประโยชน์ที่จะคุยอีกต่อไป

"อย่างน้อยนักศึกษาของผมก็รู้จักคำว่ามารยาท" ท่านรองอธิการยิ้มเยาะ "ออกไปกันได้แล้ว"

ไม่น่าเชื่อว่าคำว่า *พวกเรามีวิธีต่อสู้ในแบบของเรา* ที่วิทวัสเคยพูดไว้ตั้งแต่วันแรกไม่ใช่คำพูดเลื่อนลอย หนุ่มสาวเหล่านี้ไม่ใช่กวางอ่อนเดียงสาที่รอวันถูกขย้ำ แต่คือลูกพยัคฆ์ที่มีเขี้ยวเล็บมากพอจะออกล่า เพียงไม่กี่วันหลังจากนั้น "คลิปลับ" ที่ใครสักคนแอบอัดออกมาจากห้องรองอธิการบดีก็แพร่สะพัดไปในโลกออนไลน์ แฮชแท็กว่า "#รองอธิการบดีขี้ข้าเผด็จการ" "#มหาวิทยาลัยใฝ่เผด็จการ" กลายเป็นข้อความที่ถูกโพสต์ซ้ำๆ จนขึ้นอันดับหนึ่งแทบทุกช่องทางออนไลน์ แม้จะไม่ได้ลงชื่อคลิปว่ามาจากมหาวิทยาลัยอะไร แต่ชื่อของอธิการบดีและรองอธิการบดีก็ถูกเปิดเผยออกมาอย่างโจ่งแจ้ง คลิปถูกแชร์และกล่าวถึงในโลกออนไลน์เหมือนไฟลามทุ่งถึงขนาดออกข่าวโทรทัศน์ จนทำให้เก้าอี้ของท่านรองฯ กระเด็นภายในไม่กี่อาทิตย์เพื่อ "รักษาชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย" แม้ลึกๆ ผมไม่เห็นด้วยนักกับวิธีการที่ออกจะดู "ชักใต้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เข็มขัด" แบบนี้ แต่กับนักมวยอย่างเจ้าดอกเตอร์กำมะลอบ้าอำนาจนั่นก็ดูจะเป็นบทลงโทษที่สาสมดีแล้ว

ในอีกแง่หนึ่ง ความโด่งดังของเรื่องราวการโค่นรองอธิการบดีจากคลิปลับก็ทำให้ชมรมละครถูกจับตามองมากเป็นพิเศษ

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาเปลี่ยนมือเป็น ดร.ทศธรรม วิทวัส ให้ข้อมูลแก่ผู้มาใหม่อย่างผมว่าอาจารย์เป็นคนใจดี มีเหตุผล ที่สำคัญคือเรียนจบมาจากสายวรรณกรรม เบื้องบนคงส่งมาเพื่อคุมเรื่องของชมรมโดยเฉพาะ พวกเราถูกเรียกไปพบอีกครั้ง แต่คราวนี้มีแค่ผมกับวิทวัส เสียงเนิบๆ และรอยยิ้มอบอุ่นเหมือนพระโพธิสัตว์ของรองอธิการบดีทำให้บรรยากาศไม่ร้อนระอุเหมือนคราวก่อน ท่านรองฯ ขอปรับแก้ชื่อตัวละครนายพลให้ไม่พ้องกับชื่อของท่านนายกฯ จนเกินไป ส่วนตัวเอกชื่อพ้องกับอดีตนายกฯ ที่ถูกรัฐประหารซึ่งเป็น "ผู้ได้รับเลือกจากประชาชน" ก็กลายเป็น "เจ้าชายองค์หนึ่ง" ประชาชนที่แสดงพลังลุกฮือขึ้นขับไล่นายพลและเข้าบริหารจัดการบ้านเมืองเอง ก็กลับกลายเป็นมอบอำนาจให้เจ้าชายกลับมาปกครองดังเดิม

"ปรับแก้ขนาดนี้ ละครการเมืองก็กลายเป็นละครธรรมดาเลยนะครับ" ผมแย้ง

"การแย่งชิงอำนาจอะไรทำนองนี้ก็นับเป็นเรื่องการเมืองไม่ใช่หรือ"

"มันไม่ใช่แค่นั้นครับ การต่อสู้-การต่อรองผลประโยชน์ การเสียสละเพื่ออุดมการณ์ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของตัวละคร เรื่องราวที่สามารถตีความให้เข้ากับบริบทร่วมสมัย ดึงคนดูให้ฉุกคิดถึงความไม่ชอบธรรมของอำนาจที่ปกครองเขาอยู่ในปัจจุบัน ทั้งหมดนั้นต่างหากที่ทำให้ละครการเมืองมีความหมายขึ้นมา"

"ถ้าคุณหาวิธีเล่าเรื่องได้ดีพอ คนดูก็ตีความเรื่องพวกนี้ไปได้ทั้งหมดนั่นแหละ"

"ถ้าไม่มีพื้นที่ให้สอดแทรกบริบทได้มากพอ คนดูก็ไม่มีทางตีความถึง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สิ่งที่เราอยากเล่าหรอกครับ"

"ผมจะขอพูดตรงๆ เลยนะ" ชายสูงวัยถอดแว่นตา เสียงเนิบเย็นดูมีอุณหภูมิสูงขึ้นเล็กน้อย "ผมไม่ได้มานั่งอยู่ตรงนี้เพื่อเป็นตรายางรับรองความชอบธรรมในสิ่งที่พวกคุณอยากจะเล่า ผมมาเพราะท่านอธิการบดีขอร้องให้มาต่อรองกับพวกคุณ... 'วีรกรรม' ที่ชมรมละครของพวกคุณทำลงไป เป็นเครื่องการันตีแล้วว่าจะไม่มีใครล้มโปรเจกต์ละครนี้ลงได้ แต่ถ้าปล่อยให้ละครของพวกคุณแสดงไปตามบทนี้ทั้งหมด มหาวิทยาลัยของพวกเราก็อยู่ไม่ได้เหมือนกัน" คำว่า 'มหาวิทยาลัยของพวกเรา' ในคำพูดของท่านรองอธิการบดีคงจะหมายถึงคนแค่บางกลุ่มเท่านั้น

"ผมมานั่งอยู่ตรงนี้เพื่อขอให้เราทุกคนช่วยกันประสานประโยชน์ คุณจะพูดเรื่องการเมืองก็ได้ แตะนิดหน่อยพอให้เรื่องมีรสชาติ แต่อย่าถึงขนาดโจมตีตัวบุคคลที่มีอยู่จริง เพราะลูกๆ นักศึกษาของผมอาจเดือดร้อน หรืออาจมีคนไม่หวังดีฟ้องหมิ่นประมาทเป็นเรื่องใหญ่โต คุณก็รู้ว่ายุคนี้อำนาจอยู่ในมือใคร เขาจะสั่งยังไงก็ได้"

"ท่านขู่นักศึกษาของผมเหรอครับ" ผมกัดฟันกรอด

"ผมจะถือว่าไม่ได้ยินที่คุณพูดเมื่อกี้" เสียงเนิบเย็นยิ่งชวนให้โกรธเกรี้ยว ผมสวนกลับ "ถ้าเกิดเรื่องแบบนั้นขึ้นจริงๆ พวกเราผู้ใหญ่ก็ต้องปกป้องเด็กสิครับ ไม่ใช่ห้ามไม่ให้เขาพูด"

"สิ่งที่คุณควรสอนคือต้องให้เขาพูดอย่างมีศิลปะ ไม่ให้ใครทำอันตรายได้ตั้งแต่แรก"

"ผมจะปกป้องสิ่งที่เขาอยากจะพูด ผมจะอยู่ข้างนักศึกษาของผม"

"ถามนักศึกษาของคุณดูสิว่าอยากเลือกแบบไหน" รองอธิการบดีหันมาทางวิทวัส วันนี้เขาดูเงียบผิดปกติ เด็กหนุ่มมองมาทางผม ก่อนจะผงกศีรษะรับคำอย่างง่ายดาย "ขอพวกเราไปปรึกษากันก่อนครับ"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

วิทวัสชักแม่น้ำทั้งห้ามาอธิบายให้ผมและเพื่อนๆ เชื่อตามเขาว่าทำไมต้องรับฟังคำพูดของรองอธิการบดีคนใหม่ โปรเจกต์ละครที่ดำเนินไปครึ่งทาง งบประมาณที่ยังรอการอนุมัติจากทางมหาวิทยาลัยที่จะมาช่วยจุนเจือค่าใช้จ่าย ซึ่งทุกคนช่วยกันออกไปล่วงหน้า หากโครงการยังไม่ผ่านก็เท่ากับเข้าเนื้อกันหนักขึ้น การเสียดสีชื่อท่านนายกฯ อย่างชัดเจนเกินไปจนเสี่ยงจะถูกฟ้องภายหลัง ฯลฯ เสียงพึมพำของสมาชิกชมรมละครดูไม่พอใจนัก แต่พลังการโน้มน้าวของวิทวัสก็ทำให้บรรยากาศไม่ตึงเครียดจนเกินไป ผมนั่งฟังเงียบๆ พร้อมกับประเมินวิทวัสใหม่อีกครั้ง ผมคิดว่าแววตาเปี่ยมไฟฝันมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงโลกที่เห็นในวันแรกเป็นของจริง แต่ผมก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าแววตาสยบยอมต่ออำนาจที่ผมเห็นในวันนี้ก็เป็นของจริงเช่นกัน

"อาจารย์คิดว่ายังไงครับ" วิทวัสอาจมีวาทศิลป์ในการโน้มน้าว แต่อำนาจที่จะทำให้คนอื่นเชื่อฟังยังเป็นของอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่ ผมมองลึกลงไปในแววตาของเด็กหนุ่ม แต่กลับไม่มีความหมายพิเศษอื่นใดแล้ว

"ถ้าวิทวัสคิดว่าเรามีเหตุผลมากพอที่จะเปลี่ยน เราก็คงต้องเปลี่ยนบท ใช่...เราจะปรับเนื้อหาเป็นนิทานธรรมดาและถอดเรื่องราวที่ผู้ใหญ่กังวลออกไปทั้งหมด" สาบานได้ว่าผมมองเห็นความลิงโลดฉายออกมาจากแววตาของเด็กหนุ่ม "แต่เช่นเดียวกัน เราจะแก้ไของก์ที่ ๓ ใหม่ทั้งหมด ตอนจบเดิมเอาไปปรับใส่ในองก์ที่ ๒ และส่งให้ท่านรองอธิการบดีอ่านแค่นั้น องก์ที่ ๓ เราจะฝึกซ้อมโดยไม่ให้ใครรู้ และใช้ในวันแสดงจริงเพียงครั้งเดียว"

ทุกคนต่างกังขาและมองหน้ากันไปมา ผมอธิบายเพิ่มเติมว่าองก์ที่ ๓ จะมีอะไรบ้างเพื่อรักษาแก่นเรื่องเดิมเอาไว้ ถกเถียงและเสนอความเห็นกันสักพัก สีหน้าของทุกคนก็ดูพอใจเสมือนเป็นฉันทามติปิดการประชุมและแยกย้ายกันไปทำงานต่อ เว้นแต่วิทวัสที่ยังดูขุ่นเคืองอยู่บ้างเมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการทั้งหมด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กว่าที่ *"ละครนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่างจังหวัด"* จะเดินทางมาถึงการแสดงในองก์ที่ ๓ ช่างยาวนานและผ่านเรื่องราวมามากมายเหลือเกิน หลังจากวันนั้น วิทวัสก็ยังช่วยขับเคลื่อนชมรมตามปกติ ทั้งแสดงนำและกำกับเองโดยไม่เหลือร่องรอยความไม่พอใจใดๆ วันนี้เขากำลังโลดแล่นอยู่บนเวที แสดงเป็นตัวละครเอกอย่างสมบทบาทกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา ก่อนหน้านี้ท่านรองอธิการบดีมารับชมละครในวันซ้อมใหญ่ อันที่จริงควรเรียกว่ามาตรวจสอบละครว่ามีอะไรผิดปกติจากบทที่อ่านหรือไม่ ทว่าสิ่งที่เขาได้ดูเป็นเพียงองก์ที่ ๑ และ ๒ เท่านั้น สีหน้าผ่อนคลายที่เห็นขณะนี้คงเพราะคิดว่านี่เป็นฉากสุดท้ายของเรื่องราวแล้วตามที่เคยได้ดูมา

"เจ้าชายองค์หนึ่งซึ่งปกครองบ้านเมืองด้วยความร่มเย็นมาตลอด ทว่าเมื่อเกิดสงคราม เจ้าชายต้องเก็บภาษีเพื่อนำไปใช้ในการรบกับข้าศึก เมื่อสงครามยืดเยื้อ การเก็บภาษีก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เจ้าชายเข้มงวดกับการเก็บภาษีและการเกณฑ์กำลังพลเพราะอยากให้สงครามจบโดยเร็ว โดยไม่เคยรู้ว่าชีวิตที่ลำบากของชาวบ้านเป็นอย่างไร ทำให้ประชาชนไม่พอใจ นายพลสบโอกาสจึงป่าวประกาศว่าเจ้าชายเป็นคนทุจริต ใช้ภาษีของประชาชนไปเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องตนเองร่ำรวยขึ้น ไม่สนใจความทุกข์ยากของประชาชน ทำให้สงครามไม่ยุติเสียที ด้วยแรงหนุนของประชาชนทำให้นายพลยึดอำนาจจากเจ้าชายได้สำเร็จ ทว่านายพลกลับเป็นผู้ปกครองที่เลวร้ายยิ่งกว่าเจ้าชาย ขูดรีดภาษีจากประชาชนอย่างโหดเหี้ยม ใครวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงตัวต่อต้านก็จับขังคุกทั้งหมด

"ทางฝั่งเจ้าชายเมื่อถูกแย่งชิงอำนาจก็ต้องปลอมตัวเป็น "เจ้าค่อม" ออกช่วยเหลือชาวบ้านพร้อมกับเสาะหาข้อมูลของดาบวิเศษที่จะปราบข้าศึกและสยบนายพลคลั่งอำนาจ เมื่อได้รับความไว้วางใจมากพอ ประชาชนจึงบอกทางลับเพื่อไปหาฤษีผู้เก็บดาบวิเศษไว้ ฤษีมอบดาบวิเศษให้แก่เจ้าชายผู้ซึ่งผ่านการขัดเกลาจากบททดสอบมากมาย แล้วเขาก็เดินทางกลับไปปราบนายพล

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ผู้ฉ้อฉล พร้อมกับยุติสงครามจากภายนอก เจ้าชายกลับมาครองบัลลังก์ กลายเป็นผู้ที่เห็นอกเห็นใจประชาชนมากขึ้น สุดท้ายจึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข"

นั่นคือเรื่องราวที่ฝึกซ้อมให้ท่านรองอธิการบดีดูในวันซ้อมใหญ่ แต่ไม่ใช่วันแสดงจริง

องก์ที่ ๓ ของบทจริงเริ่มขึ้น *เจ้าชายได้รับดาบวิเศษจากฤๅษี จึงเดินทางกลับมาเพื่อทวงบัลลังก์และพบว่า แท้จริงแล้วข้าศึกที่มาโจมตีเมืองคือคนของนายพลที่วางแผนจะฮุบอำนาจตั้งแต่แรก ส่วนนายพลรู้อยู่แล้วว่าเจ้าชายออกตามหาดาบวิเศษเพื่อมาปราบตนเอง ก่อนหน้านี้เขาจึงทำพิธีบูชายัญเพื่อขอพรจากพระเจ้าว่าขอให้ตนเองไม่ได้รับอันตรายจากอาวุธวิเศษใดๆ และไม่พ่ายแพ้แก่ชนชั้นสูง เจ้าชายจึงสู้กับนายพลไม่ได้และเกือบหนีไม่รอด เจ้าชายประกาศทิ้งยศถาบรรดาศักดิ์ทั้งหมดแล้วแสดงตัวในนาม "เจ้าค่อม" ขวัญใจของประชาชนคนนั้น เจ้าชายในฐานะคนธรรมดารวบรวมประชาชนที่ต้องการปลดแอกจากอำนาจมืดของนายพลเข้าต่อสู้กับกองทหารโดยไม่ต้องพึ่งอาวุธวิเศษใดๆ จนนายพลพ่ายแพ้ไป เมื่ออำนาจของนายพลชั่วร้ายหายไป เจ้าชายก็ประสงค์จะวางมือให้ประชาชนได้คัดเลือกผู้ปกครองเอง แต่ประชาชนก็ยังคงเลือกให้เจ้าชายกลับมาปกครองเมือง เพราะได้พิสูจน์ตนเองแล้วว่าเป็นผู้นำที่ดี เจ้าชายจึงกลับมาครองอำนาจอย่างภาคภูมิ*

อำนาจที่แท้จริงจะต้องมาจากการต่อสู้ของประชาชนคนธรรมดา ไม่ใช่จากผู้วิเศษหรืออำนาจพิเศษอื่นใด-แก่นเรื่องที่ตั้งใจแต่แรกยังคงรักษาเอาไว้ได้ ผมสูดลมหายใจเต็มปอด ความรู้สึกทั้งโล่งใจและภาคภูมิใจต่างผสมปนเปท่ามกลางฉากสุดท้ายของการแสดง

ที่นั่งข้างเวทีมีข้อได้เปรียบตรงที่มองเห็นทั้งบนเวทีและทางฝั่งผู้ชม ผมมองไปยังท่านรองอธิการบดีเป็นระยะ ช่วงแรกขององก์ที่ ๓ เขาดูตึงเครียดขึ้นเล็กน้อยแต่ก็ผ่อนคลายลงอย่างรวดเร็ว ไม่นานก็หันไปคุยกับหัวหน้าภาควิชาด้วยสีหน้าตื่นเต้นระคนสงสัย เสียงหัวเราะเบาๆ และรอยยิ้มอิ่มบุญยัง

Legislative Institutional Repository of Thailand

คงประดับบนใบหน้าไม่เสื่อมคลาย ฉากสุดท้ายจบลง นักแสดงทุกคนออกมาโค้งคำนับ ใบหน้าของ "เจ้าชาย" หรือวิทวัสฉายแววความสุขและความภาคภูมิใจออกมาอย่างเต็มที่ รองอธิการบดีส่งรอยยิ้มเมตตาให้นักแสดง ยืนปรบมือดังสนั่นยาวนาน ตัวละครในเรื่องนี้ต่างเล่นกันไปอย่างสมบทบาทและจบเรื่องราวของตนเองลงไป เหลือเพียงแต่ผู้เล่าเรื่องอย่างผมเท่านั้นที่ไม่รู้ว่าชะตากรรมของตนจะจบลงอย่างไรหลังจากวันนี้ สิ่งเดียวที่ผมรู้คือ ผมทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่แล้ว ทุกสิ่งที่ลงแรงไปจะไม่มีวันสูญเปล่า

"ละครดีนะ ท่านอธิการบดีฝากชื่นชม" เราพบกันอีกครั้งในวันรายงานผล โครงการละคร "กระแสในโลกออนไลน์ก็โด่งดังไม่น้อย เป็นหน้าเป็นตาให้กับมหาวิทยาลัยอย่างดีเลยละ"

"ขอบคุณครับ แต่ทั้งหมดต้องยกความดีความชอบให้กับเด็กๆ ครับ พวกเขาคิดโครงการ วางแผนงาน ประชาสัมพันธ์ เขียนบท คัดเลือกนักแสดง กำกับการแสดง แม้แต่การจัดการสถานที่แสดงละคร พวกเขาก็ทำเองทั้งหมดครับ" ความภาคภูมิใจในตัวเองที่หวนกลับมาทำให้ผมพูดเต็มเสียงกว่าทุกครั้ง

"เว้นแต่ช่วงสุดท้ายนั่นใช่ไหมล่ะ" ผมเงียบไป แต่คิดว่าเขาก็คงรู้ความหมาย "ภาษาละครเรียกว่าอะไรนะ องก์ที่ ๓ ใช่ไหม ถ้าเป็นเมื่อหลายสิบปีก่อนผมก็ชอบนะ อุดมการณ์บริสุทธิ์อันยิ่งใหญ่ อำนาจเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง แต่ถ้าเป็นตอนนี้ ผมกลับชอบอุดมการณ์ที่จับต้องได้แบบเจ้าเด็กวิทวัสนั่นมากกว่า"

ผมขมวดคิ้ว "ท่านหมายความว่ายังไง"

"คุณรู้ไหมว่าวิทวัสเป็นลูกใคร" ท่านรองอธิการบดีเอ่ยชื่อนักการเมืองท้องถิ่นคนหนึ่ง-นักการเมืองน้ำดีที่ประกาศต่อต้านการรัฐประหารมาตั้งแต่ต้น จึงเป็นขวัญใจของคนท้องถิ่นนี้ เมื่อมีการเลือกตั้งจึงได้คะแนนเสียงชนะฝ่ายตรงข้ามอย่างขาดลอย ปัจจุบันอยู่ฝ่ายค้าน เป็นหนึ่งในภาวะภาที่ทำหน้าที่

Legislative Institutional Repository of Thailand

อย่างแข็งขัน

"ผมไม่เห็นว่าการเป็นลูกชายของนักการเมืองคนนี้จะมีปัญหาอะไร พ่อของเขาก็แสดงเจตนาต่อต้านอำนาจอยุติธรรมไม่ต่างกัน ลูกไม้หนุ่มคนนี้หล่นไม่ไกลต้น"

"ใช่-ใช่ ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น" ท่านรองอธิการบดีหัวเราะเนิบ ๆ "เดือนหน้าจะมีการประชุมสภาเพื่อพิจารณางบประมาณประจำปี ลำพังเสียงของรัฐบาลไม่พอชนะเด็ดขาดหรอก นายคนนี้แหละที่จะเป็นหนึ่งในสิบคนที่จะลงคะแนนให้ฝ่ายรัฐบาล เขาซื้อตัวกันไว้แล้วด้วยเงินมหาศาลกับผลประโยชน์ในท้องถิ่นจำนวนไม่น้อย"

"จะเป็น ส.ส. งูเห่างั้นหรือ" ผมยังคงเชื่อมโยงไม่ได้ "แล้วมันเกี่ยวอะไรกับเด็กวิทวัส"

"การตัดสินใจเป็นงูเห่าอาจทำให้เสียคะแนนเสียงในถิ่นตัวเองไปเกินครึ่ง แต่อายุแกก็ไม่น้อยแล้ว คงคิดว่าถ้าหักหลังพรรคแลกกับเงินทุนเพื่อผลักดันลูกมาเป็นตัวแทนก็ถือว่าคุ้ม อีกไม่นานเดี๋ยวคุณก็คงเห็นละครน้ำเน่าตัดพ่อตัดลูกเรื่องใหม่ จากนี้วิทวัสน่าจะสวมบทคนหนุ่มไฟแรง ต่อต้านพ่อผู้สยบต่ออำนาจเผด็จการ ขณะเดียวกันก็ใช้เงินทุนจากพ่อเพื่อสร้างฐานเสียงของตัวเองขึ้นใหม่ น่าสนุกดีใช่ไหม" เสียงเนิบเย็นกลั้วหัวเราะ "วิทวัสใกล้จะเรียนจบแล้ว ผลงานในฐานะประธานสโมสรนักศึกษาก็มีไม่น้อย ที่เขาต้องการคือฐานเสียงของคนรุ่นใหม่ เขาต้องทำกิจกรรมอะไรสักอย่างที่จะสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับในหมู่คนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะในโลกออนไลน์อะไรของเขานั่นคุณตามผมทันไหม..." หน้าพระโพธิสัตว์ยิ้มเยาะ

"เขาไม่ได้อยู่ชมรมละครเพราะรักละคร ไม่ได้ทำละครการเมืองเพราะรักประชาธิปไตย เขาแค่ต้องการสื่อที่เข้าถึงง่ายสักอย่างหนึ่งไปต่อยอดชื่อเสียงว่าอยู่ข้างเดียวกับกระแสของคนรุ่นใหม่"

ผมนิ่งงันไปสักพัก "ท่านรู้เรื่องทั้งหมดนี้ได้ยังไง"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"เราต่างก็เป็นเบี้ยในกระดานของเด็กหนุ่มคนนี้ทั้งนั้นแหละ คุณลองย้อนคิดดูก็แล้วกัน ทำไมบทละครตอนแรกถึงรุนแรง เอ่ยถึงชื่อท่านนายกฯ อย่างตรงไปตรงมา แล้วพอผมอยากปรับให้มันเบาลง เขากลับไม่โต้แย้งผมเลย แม้แต่น้อย เขาเกรงใจผมงั้นหรือ เปล่าเลย เพราะเขาได้คลิป 'ขี้ข้าเผด็จการ' ที่เขาต้องการแล้วต่างหาก การปรับตามคำแนะนำของผมยิ่งทำให้เขาไม่ต้องมาตามล้างตามเช็ดปัญหาที่อาจตามมาทีหลัง วิทวัสรู้จักรองฯ สมพงษ์ดี เขารู้ว่าทำแบบไหนที่ไอ้ขี้ข้าหน้าโง่อย่างสมพงษ์จะเต้นผางๆ จะมีทางไหนที่ได้ประกาศตัวว่าอยู่ข้างประชาธิปไตย และทำให้ละครของมหาวิทยาลัยต่างจังหวัดโด่งดังจนได้ออกโทรทัศน์หากไม่ใช่การได้พื้นที่ข่าวทำนองนี้ ส่วนไอ้บ้าสมพงษ์คือเบี้ยตัวแรกที่กระเด็นไปจากกระดานเพราะความโง่ของมันเอง"

"ก่อนที่ผมจะเรียกคุณมาพบวันนั้น วิทวัสแอบมาคุยกับผมก่อน ผมรู้จักวิทวัสมาแต่อ้อนแต่ออก รู้ดีว่าเขาคิดอะไรอยู่และต้องการอะไร สิ่งที่ผมพูดวันนั้น ถ้าผมไม่พูด วิทวัสก็คงหาวิธีพูดโน้มน้าวพวกคุณเอง แต่ผมเลือกพูดดีกว่าเพื่อแสดงตัวว่าอยู่ข้างเขา จะได้ไม่โดน 'พลังออนไลน์' อะไรนั่นเขี่ยผมตกเก้าอี้ตามไอ้สมพงษ์ไปอีกคน น่าตลกดีนะ...อายุปูนนี้แล้วยังต้องมาเล่นตามเกมของเด็กๆ แต่ผมก็ต้องขอบคุณเขานะ ก็ไม่ใช่เพราะการเล่นตามแผนของเขาหรอกหรือที่ทำให้ผมได้ตำแหน่งบริหารก่อนจะเกษียณ" ชายสูงวัยเหม่อมองออกไปนอกหน้าต่าง

"ที่ผมชื่นชมองก์ที่ ๓ ของคุณนั่นผมพูดจริง อย่างน้อยคุณก็ไม่ยอมเดินตามเกมของวิทวัสไปเสียทุกอย่าง-เจ้าชายวิทวัส ตัวแทนของประชาชนงั้นหรือ..." รองอธิการบดียิ้มเยือกเย็น หัวเราะเบาๆ "เข้าใจคิดดี และบางทีแบบนี้อาจจะดีกว่าสำหรับตัววิทวัสในอนาคตก็ได้ เขาจึงไม่ได้มาต่อรองอะไรกับผมอีก"

"โลกแห่งอุดมการณ์ที่คุณอยากจะเล่า ความฝันของหนุ่มสาว อำนาจเป็นของประชาชน คุณรู้ไหม ผมอ่านเรื่องทำนองนี้มาตั้งแต่หนุ่มๆ จนเป็น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ดอกเตอร์หัวหงอกแล้ว ผมไม่เคยเห็นโลกเปลี่ยนไปเลย ไม่ว่าพวกคุณจะเล่าความฝันลมๆ แล้งๆ พรรค์นี้ออกมามากแค่ไหน แต่การเมืองบ้านเราก็ยังคงวนเวียนอยู่แค่องก์ที่ ๒ ผู้ปกครองจอมฉ้อฉลถูกขับไล่ แล้วเราก็เสาะหาผู้ปกครองคนใหม่ที่ฉ้อฉลกว่าเดิมมาขับไล่ใหม่ หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนใบหน้าเรื่อยไป พ่อของวิทวัสเป็นงูเห่าหักหลังประชาชน ลูกชายบีบน้ำตาแสร้งว่าเกลียดพ่อแล้วขึ้นครองอำนาจแทน...”

ผมนึกถึงองก์ที่ ๓ ชัยชนะของประชาชนนั้นหรือ? นึกย้อนไปถึงจุดเริ่มต้นของเรื่องราวทั้งหมดในวันปฐมนิเทศละครประจำปี นึกถึงความฮึกเหิมของสมาชิกชมรมละครเมื่อรู้ว่าเรากำลังจะทำอะไร แท้ที่จริงแล้วละครการเมืองเป็นสิ่งที่ทุกคนอยากทำ หรือเป็นสิ่งที่ทุกคนหลงคิดว่าอยากทำเพราะวิทวัสอยากทำกันแน่?

“คุณรู้ไหม บางครั้งความจริงก็ลึกซึ้งและซับซ้อนเกินจริง พวกคุณจึงเขียนได้แต่ความฝัน ไม่เคยได้เขียนความจริงเลย อย่างที่เขาบอกว่าผู้ชนะเขียนประวัติศาสตร์ ผู้แพ้เขียนวรรณกรรม” ชายสูงวัยถอนหายใจ

“ผมขอเตือนอย่างหนึ่งนะ การไม่ยอมเดินตามเกมของเด็กหนุ่มคนนั้นทั้งหมด ผมไม่รู้หรอกนะว่าจะมีอะไรตามมาบ้าง อย่าลืมว่าฝั่งอาจารย์สมพงษ์และพรรคพวกยังคงมีเขี้ยวเล็บและเจ็บแค้นคนทำละครอยู่ สัญญาอาจารย์หนึ่งปีพอจบลงแล้วจะมีคนกลั่นแกล้งไม่ยอมต่อสัญญาไหม และเท่าที่ผมรู้ วุฒิการศึกษาของคุณก็ยังไม่ตรงสายมากนัก ผมชื่นชมคุณก็จริง แต่เป็นคนละเรื่องกับการเสี่ยงสอดมือเข้าไปช่วยโดยไม่ได้อะไรเลย คงต้องขึ้นอยู่ว่าบรรดาคนที่เล่นเกมในกระดานนี้ยังเห็นคุณมีคุณค่าสำหรับเขาอยู่หรือเปล่า”

ที่นั่งข้างเวทีที่ผมเคยคิดว่าพิเศษ วันนี้กลับเหลือเพียงความรู้สึกเปล่าโหวง โปสเตอร์ละครที่ติดอยู่หน้าประตูหอประชุมซึ่งทำให้หัวใจพองโตทุกครั้งที่เหลือบมองกลับกลายเป็นรสขมอึงอลอยู่ในอก ความภาคภูมิใจที่เคยกลับมาฟื้นคืนชีพ

Legislative Institutional Repository of Thailand

ดุจวิหคอมตะ ตอนนี้กลับไม่เหลือแม้แต่เถ้าถ่าน ผมเคยคิดว่าตนเองคงมีความสำคัญอยู่บ้างในฐานะผู้ขับเคลื่อนบางสิ่งที่ยิ่งใหญ่ให้เกิดขึ้นบนเวทีนั้น ทว่าผมเพิ่งรู้ความจริงว่าผมยืนอยู่บนเวทีตลอดมา ส่วนบทบาทที่ได้รับคือตัวประกอบที่ไม่มีผลอะไรกับเรื่องนี้เลย

ผมไม่จำเป็นต้องอยู่ในเรื่องนี้ด้วยซ้ำ

เสียงเคาะประตูดังขึ้น ใบหน้าของเด็กหนุ่มที่คุ้นเคยโผล่เข้ามา

"นึกแล้วว่าอาจารย์ต้องอยู่ที่นี่..." น้ำเสียงนั้นยังคงนุ่มละมุนรื่นหูชวนหลงใหล เปี่ยมด้วยความมั่นใจไม่เปลี่ยนแปลง "อาจารย์สะดวกไหมครับ ผมมาคุยเกี่ยวกับละครเรื่องต่อไปของชมรมของเราครับ"

ชมรมของเรางั้นหรือ? ผมพยักหน้า มองวิทวัสที่กำลังเดินขึ้นมาบนเวที ลึกลงไปในแววตาของเด็กหนุ่มที่ผมเห็นวันนี้ยังคงไม่มีความหมายเป็นพิเศษ หรือที่จริงผมแค่อ่านความในใจของเขาไม่ออกเท่านั้น มีก็แต่เพียงรอยยิ้มของเขาที่ผมรู้ว่า นั่นคือรอยยิ้มของตัวละครที่ผมจะไม่สามารถควบคุมชะตากรรมของเขาได้อีกต่อไป.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

บทกวี

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หมู่บ้านปลาเหิรลม

ปราสาทหิน พันยอด

๑.

กลับมาแล้วหรือลูกรัก
ไล่ตามอุดมคติตะลอนตะลอน
เมืองใหญ่ไฟกะพริบระยิบระยับ
แม่รู้ลูกได้เห็นโลกสีเทา
สดใสไปจากหาดทรายขาวสะอาด
ปัญญาความรู้ให้ความคิด
เหนื่อยหนักพักวางเป้ลงก่อน
พักนะ เอนตัวนอน นี่บ้านเรา
หลังตึกสูงกลิ่นอับน้ำครำเน่า
พ่อรู้ลูกถูกเขย่าจากชีวิต
ลูกวาดเส้นทางอย่างเต็มสิทธิ์
เหมือนดาวเหนือบอกทิศกลางทะเล

๒.

กลับมาแล้วหรือลูกรัก
เก็บคำถามทั้งมวลที่ซวนเซ
คาร์ล มาร์กซ์, สรรนิพนธ์ เหมาเจ๋อตุง
สลาวอย ซิเชค บลาบลาบลา..
เดินทางจากคาบสมุทรแถวแถวบ้าน
ของความคิด ความอ่าน ความเข้าใจ
เหนื่อยหนักกลับมาฟังคลื่นเห่
ไว้ในเป้ใบนั้นที่แบกมา
คาร์ล ยุง, ฟูโกต์, เช กูวาร่า
การปะทะของขอบฟ้าจากภายใน
ลูกทะยานค้นมหาสมุทรใหม่
ลูกหวัง ลูกฝันใฝ่ ไกลกว่านี้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓.

กลับมาแล้วหรือลูกรัก
เก่งกล้ามาจากไหน..อย่างไรดี
ไล่ตามอุดมคติ ตะลอนตะลอน
ท่องบทกวีปฏิวัติเล่มซีดจาง
มองเห็นคนคิดต่างเป็นศัตรู
ไล่ล่าทัวร์ลงใครต่อใคร
สดใสไปจากหาดทรายขาวสะอาด
ในเป้าหมาย คนหลากหลาย คนเท่ากัน

วัยหนุ่มสาวเจ้าดูหนักเหนื่อยเหลือที่
ปลายฝันหากริบหรี่..ทบทวนทาง
ถือคัมภีร์เก่าก่อน แสวงสว่าง
เจ้าดูคล้ายเคว้งคว้างสับสนไป
เรียกผู้คิดไม่เหมือนด้วยชื่อใหม่
อุดมคติชนิดไหนปลายทางนั้น
กลายเป็นคนเกรี้ยวกราดน่าหวาดหวั่น
กลับย้อนแย้ง งงงัน บนทางเดิน

๔.

ขอต้อนรับกลับสู่คาบสมุทร
อยู่กลางลมลิบลิ่วปลิวคลื่นเพลิน
ฝันเป็นปลาบินได้ ไกลกว่านี้
ต้องด้วยใจที่เปิดกว้างกว่าแล้วมา

แห่งหมู่บ้านที่บางจุดมีปลาเหิร
เหลือเชื่อแต่จริงเหลือเกิน เห็นด้วยตา
ต้องรู้ถอดรหัสที่อยู่ตรงหน้า
ลูกอาจถึงขอบฟ้า ที่ต้องการฯ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เกมกลกองเรือแห่งเชื้อโรค

ขุนอัสดง ไพรวัลย์

นานแค่ไหนไข้หนาวและข่าวหนอน
ลากยาวหลอนเราคว้างเลือนร้างฝัน
เรือนแสนสุข บ้านแสนสวยอยู่ด้วยกัน
กลับเต็มกลั้นแต่คลื่นน่าตื่นกลัว

ต่างคนแยก ต่างคนย่าง ต่างคนอยู่
ต่างคนชูตรรกะแต่ละขั้ว
หลานหันหลังให้ย่ามองฟ้ามัว
กับมื้อครัวเคี้ยวปั่นคนละคราว

ลูกในห้องนั่งเล่นไม่เห็นพ่อ
จมกับจอ คนละช่องฟีดห้องข่าว
รักโดยรากเริ่มแรกปริแตกร้าว
น้าอันเฟรนด์หลานสาว เยือกหนาวลึก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ไม่เท่ากัน ไม่ยันต้านการบุกโถม
โดนจู่โจมลื่นหล่นพ่ายกลศึก
สองฟากฝ่ายร่ายกลองย่ำฆ้องศึก
แล้วกล่อมฝึกเราฝังชิปชังชิง

เรือนมิต่างบางเรือแห่งเชื้อโรค
บ้านคลอนโยกภูมิประจำคะมำกลิ้ง
จากเซเปียนส์มีรักไว้พักพิง
กลายเป็นลิงป่วยเผือดหนาวเลือดลม

ต่างคนแยก ต่างคนย่าง ต่างคนย่ำ
ร่วมคืนค่ำ รุ่งวันขับกลั่นขม
แต่ละใจแต่ละจิตพลั้งติดจม
ในระบมเชื้อระบาดกร่อนชาติพันธุ์

กลุ่มคำใหม่ไสขับคำศัพท์เก่า
ปะทะเหลือประโยคเศร้าฝุ่นเถ้าฝัน
คลุ้งอยู่ใต้เมฆอึมครึมห้วงวัน
ก่อนฟ้าลั่นบอกฝนใกล้ยลเยือน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ต่างคนท่อง ต่างคนถักทอตรรกะ
จึงพาหะโรคร้ายขยายเคลื่อน
โลกบุบเบี้ยวเรียวแบนแสนบิดเบือน
ก็ลากเลื่อนเราตกขอบโลกบอบบาง

วามวาวแห่งวงศ์วานญาติย่านเยื่อ
นักเพาะเชื้อหยาบเกินค้นเห็นต้นร่าง
ทึบตันเกินดุ่มด้นพบต้นทาง
ที่แยกห่างเถื่อนถ้ำดึกดำบรรพ์

นานแค่ไหนไข้หนาวและข่าวหนอน
ลากยาวหลอนเราคว้างเลือนร้างฝัน
ได้เวลาฝ่าวงล้อมตื่นพร้อมกัน
ยั้งเชื้อร้ายกลายพันธุ์ เท่าทันกล

ได้เวลาฝ่ามืดเขลา รู้เท่าทัน
ร่วมรังสรรค์ธรรมาประชาธิปไตย.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

บ้านของขวดนม

องอาจ สิงห์สุวรรณ

"อะเหม่, อะ คุ แบ หม่า แล, แบ คา เปี๊ยะลา หม่า แล."

ขวดนมยังวางอยู่ตรงนั้น
ในบ้านจัดสรรรั้วดอกแก้ว
ที่กำลังเบ่งบานตลอดแนว
นกคุยกันแว่วแว่วบนกิ่งแค

ไม่เข้าใจที่เธอคุยกันหรอก
แต่ดูออกว่าเป็นเรื่องดีแน่แน่
โลกของเรา มองอีกที แปลกดีแท้
คำว่า "แม่" ชาติไหนไหน เสียงคล้ายกัน
พอพอกับคำว่าบ้าน
ที่ส่งผ่านน้ำเสียงออดอ้อนนั่น
คนน้องกอดขวดนม อมยิ้มพลัน
พี่กอดคอ ดูสิฟันไม่ค่อยมี
กำลังแย่งกันยืนอยู่เท่เท่
แข่งกันเรียก "อะเหม่" อยู่นี่นี่
อายุคงห่างกันไม่กี่ปี
สายวันนี้ ฟันน้ำนมลอยลมมา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ลอยมาเป็นดอกไม้ช่อมอมแมม
ให้เธอได้หอมแก้มไร้เดียงสา
ผ่านหน้าจอออนไลน์ ใจอ่อนล้า
ทานาคาข้ามพรมแดนมาแต้มยิ้ม
มาเป็นน้ำรดใจคนไกลบ้าน
เติมเรี่ยวแรงการงานพออุ่นอิ่ม
เจ้าเบบี๋ตรงหน้าหลับตาพริ้ม
หลังป้อนนม เนื้อนิ่มก็นิ่งนอน

เธอเลี้ยงเด็ก ฉันแม่บ้าน พลันต้องเศร้า
เมื่อหน้าจอทำเราถึงเข่าอ่อน
ราวผักปลาดับดิ้น แผ่นดินร้อน
ชีวิตว่อน โลกออนไลน์ ตายไม่ยั้ง
รอยยิ้มเธอได้หายไปตั้งแต่ —
ศพแรกแผ่ร่างพรุนกระสุนฝัง
เมืองเคยหยัด บ้านเคยอยู่ อู่เคยยัง
กลายเป็นซากฉากหลังเกมสังเวย
มือทาบอก เสียงเธอ เหมือนเพ้อพร่ำ
ตาดำดำ เจ้าปลอดภัยอยู่ไหมเอ่ย
พี่ของเจ้า อยู่ไหนเล่า ไม่เห็นเลย
บ้านคุ้นเคย หน้าจอคลุมด้วยกลุ่มควัน
เห็นเด็กเด็ก แม่ก็นึกว่าเป็นเจ้า
ภาพคนเฒ่ายิ่งใกล้ยิ่งใจสั่น
เห็นวิ่งหลบ วิ่งสี้ พัลวัน
วิ่งหนีตายขนาดนั้น ยังไม่พ้น...

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

น้ำทะลักจากอกตกจากตา
ตกเพื่อให้รู้ว่าต้องเริ่มต้น
ทบทวนสิทธิ์นิยามความเป็นคน
สิทธิ์รักษาบ้านของตน จนวันตาย

ขวดนมยังวางอยู่ตรงนี้
แตะไหล่เธออีกทีไม่หนีหาย
ดอกแก้วกรุ่นกลิ่นค่ำหอมกำจาย
เราจะผ่านฝันร้ายไปด้วยกัน.

ไขคำ

"อะเหม่, อะ คุ แบ หม่า แล, แบ คา เปี๊ยะลา หม่า แล,
แปลว่า *"แม่จ๋า, ตอนนี้แม่อยู่ไหน, เมื่อไหร่แม่จะกลับมา*
อะเหม่ แปลว่า *แม่*

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คลื่นประชาธิปไตย

ทัศนบุรินทร์

รุ่นต่อรุ่นหนุนเนื่องสู่เบื้องฝัน
เข้าถาโถมโรมรันมวลปัญหา
แม้ขมขื่นกี่หมื่นพันวันเวลา
จักศรัทธา, ด้วยรัก ด้วยศักดิ์ตน!

เพื่อเส้นทางเสรีที่พิสุทธิ์
เพื่อมุ่งยุติธรรม์อันเข้มข้น
เพื่อแผ่นฟ้าสีทองแห่งผองชน
เพื่อข้ามพ้นกับดักกัลป์แห่งพันธนา
ต้องหยัดขึ้นทายท้ากล้าประกาศ
ซึ่งอำนาจมหาชนคนทั้งหล้า
เข้าถั่งโถม - ให้สำแดง แรงศรัทธา
ให้หวงค่าอธิปไตยในตนเอง
อธิปไตยที่จะฝันจะพันฝ่า
ที่จะกล้าลุกสู้ผู้ข่มเหง
ที่จะร่ายบทกวี - คลี่บทเพลง
เพื่อบรรเลงคำหอมกล่อมแผ่นดิน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ที่จะสานทุกมือร่วมถือธง
ด้วยดวงใจมิพะวงการสูญสิ้น
ที่จะเร้าป่าวปลุกทุกดวงจินต์
ให้ยลยินทางศรัทธาประชาชน!
เพื่อจะมีชีวิตเต็มสิทธิ์ศักดิ์
เพื่อจะรักษ์สันติสุขทุกแห่งหน
เพื่อจะทันเหลี่ยมมารล้านเล่ห์กล
เพื่อจะค้นทุกความจริง - สิ่งคลางแคลง

รุ่นสู่รุ่นหนุนเนื่องสู่เบื้องฝัน
เข้าถาโถมโรมรันทุกหลืบแหล่ง
ร่วมโถมคลื่น 'พลังธรรม' ร่วมสำแดง -
พลังแห่ง คลื่นกล้า - ประชาธิปไตย...!!ฯ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

จดหมายเปิดผนึก

อนนท์ ประสงค์มณี

หยิบดินสอขีดเส้นเป็นอักษร สื่อสะท้อนจิตรันทดผ่านจดหมาย

ถึงพี่พี่ชาวเมืองเรืองอมร

หนูเป็นเด็กที่อยู่บนภูเขา
แต่หนูมีเลือดเนื้อเชื้อชาติไทย
ทั้งน้ำ-ไฟบนเขาเข้าไม่ถึง
ต่างกับพี่อยู่เมืองเรืองสากล
การศึกษาของหนูพอถูไถ
ไม่เก่งเลขไม่เก่งวิทย์สิทธิ์เลื่อนลอย
แต่ละวันทนลำบากต้องจากถิ่น
เพราะตัวหนูอยู่ไกลจากใจกลาง
แม้นเสื้อผ้ายังรอบริจาค
ความใฝ่ฝันเด็กน้อยถูกลอยแพ

เขียนบนดอยจากลาความสบาย
อยู่ติดชายขอบประเทศสุดเขตจร
กลางกระดาษคลาดเคลื่อนวันเดือนปี
เขียน "วันที่ระทมหนัก" เป็นอักษร
มหานครของประชาธิปไตย
เป็นชนเผ่าชาวป่าอยู่อาศัย
เพียงอยู่ไกลความเจริญเกินทุกคน
ไร้ที่พึ่งจะขจัดความขัดสน
ทั่วมณฑลถึงสิทธิ์ผิดกับดอย
เพียงอ่านออกเขียนได้ให้ท้อถอย
หนูจึงน้อยความรู้ดูเลือนราง
หาของกินในป่าแต่ฟ้าสาง
สิ้นหนทางจะให้ใครดูแล
ขุดสากสากใส่อยู่จนดูแย่
หมดสิ้นแม้จะคิดสิทธิ์เสรี

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หนูอยากรู้ว่าประชาธิปไตย หนูจะมีสิทธิ์ใช้บ้างไหมพี่
หนูจะทำอย่างไรให้หนูมี ให้เหมือนที่พี่ใช้ได้ชื่นชม
ขอพี่แบ่งประชาธิปไตยให้หนูหน่อย ให้เด็กดอยได้ใช้คลายขื่นขม
หนูอยากเป็นพลเมืองไทยในสังคม เป็นตามเจตนารมณ์สั่งสมมา
หนูขอจบเนื้อความตามจดหมาย ที่บรรยายความมุ่งมาดปรารถนา
ขอพี่พี่โปรดช่วยด้วยเมตตา
ลงชื่อว่า "เด็กดอย" ร้อยรำพัน

จดหมายน้อยเปิดผนึกถูกนำส่ง เด็กยังคงคอยหวังอย่างใฝ่ฝัน
หวังให้คนเห็นค่าความสำคัญ หวังสักวันประชาธิปไตยได้ใช้จริง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ทางของเรา - บางของใคร - ในวังวน

ภานุวัตร ขุนปราบ

๑.

บนร่องรอยชี้ชัดประวัติศาสตร์
บ่งรอยธรรมอำนาจปรารถนา
เตรียมแต่พ่อปกครองลูกผูกเมตตา
เทวราชถึงประชาธิปไตย
ล้วนเพื่อผองประชาอยู่ผาสุก
ป้องปัดกำจัดทุกข์ถ้วนยุคสมัย
พลีเรี่ยวแรง-เลือดเนื้อ-ชีพ-เหงื่อไคล
จึ่งชาติไทยปึกแผ่นมั่นจวบวันนี้
คือชนชั้นปกครองของประเทศ
ผู้กุมเหตุ-เขตคามตามหน้าที่
สารพัดปัญหาทุกท่าที
คลายคลี่ขับเคลื่อนทุกเงื่อนปม

๒.

คราปรับแปลงระบอบมอบอำนาจ
สู่มวลมือประชาชาติได้อุ่ม-หุ่ม
อธิปไตยกำจายได้ชื่นชม
สิทธิ์เสรีเพาะบ่มสะพรั่งบาน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เติบโตท่ามวันวัยในวาระ
เทียบอารยประเทศด้าวกล่าวขาน
แม้สบเหตุพลิกผันขวัญสะท้าน
กับวิกฤติทุรกาลบางช่วงยุค
เรายังฝ่าดั้นด้นก้าวพ้นผ่าน
ด้วยแรงใจสืบสานสันติสุข
ด้วยพลังสมัครสมานร่วมต้านทุกข์
ปลอบปลุกสำนึกเช่นความเป็นไทย

๓.

เนิ่นขณะถ่ายเวียนเปลี่ยนผลัด
กว่าแปดทศวรรษแล้วใช่ไหม
คราวครั้งผลิบานจะเต็มใบ
ความเป็นไปก็ทิ้งร่างเสียอย่างนั้น
ในเงื้อมเงาเยี่ยงนี้อีกกี่ครั้ง
อาจภินท์พังสิ้นสูญหรือสร้างสรรค์
ทั้งโศกเศร้าสุขชื่นกี่คืนวัน
กี่บทโหดโทษทัณฑ์จึ่งเพียงพอ
เถอะจะเกิดอย่างนี้อีกกี่หน
ในวังวนทางเราต้องก้าวต่อ
เมื่อฟูมฟักแย้มแยกจนแตกกอ
การขุดค้นต้นตอก็ป่วยการ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔.

เพราะเรายังเชื่อมั่นตราบวันนี้
เชื่อวิถีคนกล้าศรัทธาหาญ
ผู้หยั่งรากประชาธิปไตยในสันดาน
หกสิบหกล้านคนไทยในแผ่นดิน
แผ่นดินนี้เราคือผู้ถือสิทธิ์
ทุกชีวิตทุกหย่อมย่านทุกฐานถิ่น
เสรีภาพคือเหตุผลให้ยลยิน
จึงไม่สิ้นศรัทธาประชาชน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ในร้านข้าวมันไก่

เทิดไท นามแทน

แค่...บางเรื่องเบื้องร้านข้าวมันไก่
คือบางนัยในเรื่องราวของชาวบ้าน
โลกเล็กเล็กแห่งกาละรับประทาน
ซึ่งบอกการณ์ บ่งนัยในใจคน
บอกว่าแท้ บางวิถีของชีวิต
แฝงบางมุมมืดมิดของจิตหม่น
เมื่อวาระแห่งรัฐวิบัติกล
จึงวาระประชาชนก็หม่นมัว ฯ

โลกเล็กเล็กแห่งร้านข้าวมันไก่
จึงคลอกไฟคุโชนเสียจนทั่ว
ด้วยวิถีแม่ค้าซึ่งด่ารัว
"ร.ม.ต.สั่วสั่ว ล้วนตัวทราม
เอาแต่ฉวย, ขี้ฉ้อ, ทรยศ
ทุกเกณฑ์กฎก็เลี่ยงได้ไม่เกรงขาม
ต่างขย้ำคำเคี้ยวเต็มเขี้ยวกราม
ต่างมูมมามขม้ำเม้มเต็มปากคอ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นั่นก็โกง นี่ก็กิน แลบลิ้นกวัด
ล้วนถนัดยัดไส้ น้ำลายสอ
เป็นผู้เหนี่ยวผู้นำกำมะลอ
เอาแต่ล่อลอบถลุงจนพุงกาง
ข้าวก็ยาก หมากก็แพง แข่งกันพุ่ง
เลยนังนุงแต่หนี้มิเว้นว่าง
ทั้งโจรนอกโจรในไม่เบาบาง
ลักกันบ้าง ซื้งกันบ้าง มิบางเบา"

ฉัน,ลูกค้าฟังฟังแล้วนั่งนิ่ง
มิกล้าติง กล่าวเตือน เหมือนขลาดเขลา
มีก็กิน - ไม่มีกินก็ดิ้นเอา
ผ่านเดือนปีที่วันเศร้า เราก็ทน
ก็แค่เบี้ยเบื้อใบ้ใต้บัญญัติ
วิจารณ์รัฐเยี่ยงไร ก็ไร้ผล
แค่ฟูมฟายเฟอะฟะประสาคน
ที่เพ้อพ่นบ่นพล่ามยามนินทา
ค่อยเขี่ยเขี่ยเกลี่ยไกในจานข้าว
เพราะ...ดูราวไก่จานนี้มีปัญหา
เพราะเหมือนข้าวจานนี้มีเจตนา
ลดข้าว, ไก่ - แต่ขึ้นค่าราคาคำ
ฉัน, ลูกค้าข้าวมันไก่เห็นนัยยะ
แห่งวาระประชาชน โดนขยำ
โดยวาระประชาชาวเข้ากระทำ
ขบขย้ำห้ำหั่นกินกันเอง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ฉัน, แค่เบี้ยเบื้อใบ้ใต้ระบบ
จำสงบสยบใจให้กุมเหง
จะโลกเล็ก ฤ ใหญ่กว้าง ก็วังเวง
ล้วนบรรเลงเพลงผีอึงมี่แดน ฯ

ฉัน, ลูกค้า ฟังแม่ค้าประณามรัฐ
ขณะกัดกลืนไก่ในคำแค่น
ก็แค่เบี้ยถูกขยี้จนบี้แบน
จมแก่นแกนการกอบโกย โดยเงียบงันฯ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประชาธิปไตยสุจริต

ชูชาติ ครุฑใจกล้า

เมื่อเธอ ใช้สิทธิ์ และเสรี
จนไปล้ำ พื้นที่ ของคนอื่น
เขาหวงสิทธิ์ ของเขา ขอเอาคืน
เธอโต้แย้ง แข็งขืน ขอเป็นธรรม
บอกต้องโค่น เสาหลัก หักเสาหิน
แล้วไล่เบี้ย เกลี่ยแผ่นดิน สิ้นสูงต่ำ
พร้อมเอ่ยอ้าง ตำรา วาทกรรม
เป็นเหตุผล ชี้นำ ความเท่าเทียม
ฉันไม่มี วิชา ตุลาการ
หรือเป็นครู ผู้ชำนาญ การสอนเสี้ยม
ขอวิพากษ์ โดยธรรม ตามธรรมเนียม
หวังสงบ ด้วยเสงี่ยม เปี่ยมง่ายงาม
อันสิทธิ์ เสรี มีขอบเขต
ทุกประเทศ มีกฎ เป็นบทห้าม
ประชาธิปไตย ที่ไหนก็ตาม
ใช่สนุก คุกคาม กันเสรี

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

จะใช้สิทธิ์ ใช้ศักดิ์ ให้ศักดิ์สิทธิ์
ก็ต้องคิด ต้องทำ ตามหน้าที่
ด้วยสัตย์ซื่อ ถืออธรรม ก่อกรรมดี
ทั้งเคารพ ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์
เมื่อมีหลัก มีเสา มีเจ้าของ
มิควรเข้า ครอบครอง จ้องรื้อขุด
อ้างเหตุผล ดิบดื้อ เพื่อยื้อยุด
มโนรมย์ สมมุติ เพื่อยักย้าย
สร้างประชาธิปไตย ให้สุจริต
ต้องดำเนินชีวิต ตามกฎหมาย
มีหิริโอตตัปปะ รู้ละอาย
เคารพความ หลากหลาย ในสังคม
ถ้าราษฎร์รัฐ ขาดตก หรือบกพร่อง
ควรเรียกร้อง แก้ไข ให้เหมาะสม
หากเรียกหา ยุติธรรม ตามอารมณ์
จะล้างล้ม ทำหั่น กันเรื่อยไป
ฉันไม่คิดหยามเหยียด หรือเกลียดโกรธ
ถ้าทำเพื่อ ประโยชน์ คนส่วนใหญ่
หลักการของประชาธิปไตย
มิใช่ใช้ เหตุผล คนส่วนเดียว
คำนึงถึง รู้ประมาณ การพอดี
นำรู้รัก สามัคคี มาเกาะเกี่ยว
เมตตาธรรม อภัยทาน ผสานเกลียว
เพื่อยึดเหนี่ยว ดึงงาม ตามแบบไทย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เมื่อมีสิทธิ์ มีเสรี มีอำนาจ
ใช้เพื่อชาติ เพื่อชน เพื่อตนได้
ตามกฎกรอบ ชอบธรรม ใช่ตามใจ
แม้ตัวเอง จะเป็นใหญ่ ในปถพี
เพื่อโอบเอื้อ ประสงค์อยาก อันหลากหลาย
ทุกตัวบท กฎหมาย ใช่กดขี่
การปกครอง เพื่อคุ้มครอง คุณความดี
ให้ใช้สิทธิ์ เสรี อย่างมีธรรม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ภาพที่เห็นกับความเป็นไป

วศินี

เมื่อน้ำลงลานเลนก็ลาดโล่ง
เปิดป่าโปร่งโกงกางเป็นทิวกว้าง
เขื่อนขอบคลื่นวัดกะระยะทาง
ขยายห่างชายหาดที่ลาดลง
ปรากฏเห็นกลุ่มหอยลอยเกลื่อนหาด
คลื่นซัดสาดเกยตื้นตามคลื่นส่ง
ที่อ่อนแอชีวิตก็ปลิดปลง
ที่แข็งแรงยังคงเคลื่อนคืบคลาน

คือชีวิตที่เห็นภาพเด่นชัด
ซึ่งยืนหยัดระหว่างทางสองด้าน
อยู่รอดและล้มตายไปตามกาล
บนเส้นทางวางผ่านของชีวิต
ข้างหลังคือแรงคลื่นของผืนน้ำ
ข้างหน้าคือเถื่อนถ้ำที่ปกปิด
ด้วยกำลังแรงหอยอันน้อยนิด
ทุกทางทิศคือทางที่ห่างไกล

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ด้วยความหวังที่หวังจะตั้งต้น
จึงดิ้นรนด้วยพลังที่ยังไหว
เส้นทางคลานผ่านเห็นความเป็นไป
เหนื่อยเพียงใดมุ่งเดินบนแผ่นดิน
เพื่อชีวิตที่มีและดีกว่า
ห่างคลื่นซัดสาดซ่าพาสูญสิ้น
หวังสักวันจะมีฝนร่วงหล่นริน
ชโลมถิ่นทางเดินที่เดียวดาย
จะทะเลหรือป่ารกหากอยู่รอด
คือเส้นทางวางทอดสู่จุดหมาย
ชีวิตซึ่งหยัดยืนบนผืนทราย
มีความตายรอท่าทุกนาที
มิใช่ผืนทะเลกว้างช่วยสร้างฝัน
มิใช่ผืนไพรวันช่วยแต้มสี
แต่ชีวิตรอคอยในวันนี้
คือสิทธิเสรีที่ภูมิใจ
มีสายน้ำฉ่ำเย็นมีดงหญ้า
มีแผ่นดินผืนป่าให้อาศัย
มีอิสระอยู่รอดอย่างปลอดภัย
ไม่มีไฟไหม้ลามที่ร้อนแรง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ภาพที่เห็นเป็นไปในความจริง
คือทุกสิ่งที่วางกลางเส้นแบ่ง
คือสิทธิเสรีที่เปลี่ยนแปลง
ใต้ลำแสงแห่งประชาธิปไตย
โดยหน้าที่ของคนพลเมือง
ทุกมือคือพันเฟืองอันยิ่งใหญ่
เกี่ยวเกาะกันร่วมก้าวทุกคราวไป
ภาพความสุขจะสดใสทั่วแผ่นดิน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ภาพสีน้ำ

ปณิธิ ภูศรีเทศ

๑.

เหลืองระบายป้ายปาดกระดาษชุ่ม
มวลอากาศพาดคลุมกลุ่มสีอุ่น
เติมด้วยแดงแต่งส้มห่มละมุน
อุบัติแสงแห่งอรุณรุ่งรวี
น้ำเงินเทาเขาภูอยู่ไกลไกล
แต้มเขียวม่วงแมกไม้ใบหลากสี
แตะหมู่นกโบกโบยโดยเสรี
มุมภาพมีกองฟางเคียงห้างน้อย
เนื้อสีน้ำฉ่ำวิจิตรอิสระ
ควบคุมบ้างบางจังหวะมิปละปล่อย
เช็ดบางจุดเลอะรดเผลอหยดย้อย
ต่อรูปรอยเข้มจางสร้างรูปจริง
เปียกกับแห้งแสดงบทกำหนดวิถี
ทฤษฎีมิกำหนดกดทุกสิ่ง
กติกาก่อเกื้อเพื่ออ้างอิง
ใช่ให้นิ่งอยู่ใต้กรอบครอบขังกรง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เอิบอาบดูดดึงถึงผลักดัน
ผสมสรรพสีสันปันเสริมส่ง
กระชากแสงแต่งเงาเกลาผจง
พู่กันใจมั่นคงภาพตรงใจ
หลากเทคนิคเครื่องมือสื่อประสม
อนุรักษนิยม สมัยใหม่
จัดองค์ประกอบระบอบใด
ระเบียบในระบบคือทบทวน
ความถูกต้องพ้องใจใช่เกณฑ์วัด
อาจติดขัดบกพร่องมุมมองสวน
ปฏิรูปศิลป์สรรพปรับกระบวน
ทั้งหมดมวลมุ่งนิยามงามและดี
ดั่งเขียนภาพพิเศษประเทศหนึ่ง
ผลักและดึงดุลอุดมสังคมวิถี
คู่ตรงข้ามใช่สีขัดตัดไมตรี
ย่อมทุกสีกลมกลืนเป็นผืนเดียว
กว่ารวมชนรวมเชื้อเพื่อรวมชาติ
โดยสามารถหมู่มวลทุกส่วนเสี้ยว
องค์ประกอบสัมพันธ์ฟั่นเป็นเกลียว
แรงขับเคี่ยวล้วนดุเดือดรวมเลือดเนื้อ...

๒.

เสร็จลงสีป้ายปาดกระดาษขาว
เล่าเรื่องราวงามพิลาสด้วยหยาดเหงื่อ
ตั้งชื่อภาพว่า "ไท" ไร้ทาสเจือ
ในความเชื่อเต็มพิกัด...รัก-ศรัทธา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หนังแก้บน

ธาร ธรรมโฆษณ์

พอตะวันใกล้ลับพยับฟ้า
ผีตากผ้าอ้อมแดงเป็นแสงฉาน
เสียงดนตรีโหมโรงก็กังวาน
เจ้าของบ้านแก้บนรับหนังตะลุง
ด้วยเคราะห์กุมรุมกัดเหมือนหมัดเห็บ
ทั้งป่วยเจ็บไข้จับจนยับยุ่ง
จึงบนบานศักดิ์สิทธิ์ช่วยพยุง
ให้เรืองรุ่งกลับร้ายกลายเป็นดี
ให้ผู้คนในบ้านไม่ทะเลาะ
พ้นโศกเคราะห์ภัยพาลผลาญกดขี่
การทำมาค้าขายเพิ่มทวี
ทรัพย์สินมีกินใช้ไม่ยากจน
เหมือนศักดิ์สิทธิ์รับฟังสมดังหมาย
พ้นเคราะห์ร้ายเด่นชัดไม่ขัดสน
จึงต้องแก้สินบาทขาดสินบน
ให้หลุดพ้นพันธะตามสัญญา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หวังอำนาจมนต์ขลังนายหนังเก่า
ซึ่งคนเฒ่าคนแก่ชอบนักหนา
พุ่งศรตัดสินบนพ้นสามคราว
สาธุเหนือเกศาสถาพร
เมื่อได้ฤกษ์ปักธูปเบิกรูปหนัง
เสียงโหม่งดั่งแซเชือนไม่เหมือนก่อน
คร่อมจังหวะขาดช่วงดุจง่วงนอน
ปี่ก็ผ่อนลมเป่าจนเบาบาง
ฉิ่งไม่ตีนิ่งอยู่ไม่กู้หน้า
จนมือทับระอาไม่เอาบ้าง
เกิดขัดแย้งกันเองด้วยระคาง
นั่นเพราะต่างแค้นเคืองเรื่องค่าแรง
นายหนังรับเดินสายไม่วายเว้น
ตระเวนเล่นไปทั่วหัวระแหง
รับค่าจ้างก้อนโตก่อนแสดง
แต่ไม่แบ่งลูกน้องคับข้องใจ
เสียงดนตรีแปลกเพี้ยนจนเวียนหัว
คนดูเริ่มรู้ตัวเล่นไม่ไหว
นายหนังโกรธตะคอกด่าออกไมค์
เสียงโห่ไล่จึงเริ่มดังหน้าโรง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มือฉิ่งวางฉิ่งลงไม่แยแส
มือปี่ลุกไม่แลกระชับโสร่ง
มือทับชี้หน้าด่า 'ไอ้ขี้โกง'
ชวนมือโหม่งลงโรงเลิกกลางคัน
น่าเสียดายศรัทธามาสูญสิ้น
ศิลปะศิลปินหมดอาถรรพณ์
กลายเป็นเรื่องตลกยกโจษจัน
หมดค่าเกียรติรางวัลไร้คนดู
สินบนตัดไม่ขาดเพราะพลาดพลั้ง
สูญสิ้นความเป็นหนังเศร้าหดหู่
เจ้าภาพขอเรียกคืนเงินค่าครู
ไม่ควรคู่ศิลปินติดสินบน.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หนูอยากเป็นขบถ

ฮีดายะห์ เบ็ญโกบ

(๑)

"หนูอยากเป็นขบถ!!!"
หนูบอกกับตนเองเช่นนั้นทุกค่ำเช้า
ด้วยเหตุผลแห่งเนื้อใจอันด้อยเดียงสา
ด้วยภาพพร่ามัวของอนาคตแห่งมาตุภูมิที่หนูรัก
ด้วยแรงฝันและเสี้ยวหวังของหนูซึ่งถูกฉีกกระชาก!!

(๒)

หนูต้องเป็นขบถ!!!
หนูคิดเช่นนั้นจริงๆ !!
ทั้งๆ ที่อาจจะถูกหมายหัว
ทั้งๆ ที่อาจจะถูกตามล่าด้วยข้อหาร้ายแรง
ทั้งๆ ที่ทุกๆ การกระทำของหนู
อาจสร้างแรงสั่นสะเทือนต่อชีวิตตนจนเกินจินตนาการ!!

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

(๓)

จากนี้ตราบชั่วชีวิต
หนูจะเขียนจดหมายแห่งสันติสุข
เพื่อส่งถึงบ้านสันติชนผู้เป็นที่รัก
หนูจะใช้ทุก ๆ ยางลบที่มี
ลบล้างคราบการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายให้หมดสิ้น
หนูจะเฝ้าเพียรหว่านเมล็ดพันธุ์สันติภาพลงกลางสงคราม
ทั้งพร้อมพลีเหงื่อและเลือดของหนูทุก ๆ หยด
หลั่งรดมันจนผลิบานเต็มแผ่นดิน
หนูจะก่อกองไฟให้ลุกโชติช่วงกลางมหานคร
เพื่อแผดเผาทุก ๆ วาทกรรมแห่งความเกลียดชัง
หนูจะดั้นด้นเดินทางไปทุกหนแห่ง
หวังแสวงหาประชาธิปไตยที่เที่ยงแท้
มอบแด่เสรีชนผู้รักความสุขสงบ
หนูจะใช้สองมือแลสองเท้าน้อย ๆ
ค่อย ๆ แผ้วถางและย่ำเหยียบป่าปกรกชัฏทุกวันเวลา
จนปรากฏเป็นท้องทุ่งแห่งความเท่าเทียม
หนูจะรวบรวมภูเขาทั้งโลก
ถ่วงทุกกิเลสเลวร้ายในหัวใจมนุษย์
ให้จมดิ่งสู่ร่องลึกแห่งเวิ้งมหาสมุทร
หนูจะเข้าร่วมวาดภาพ 'ชาติในฝัน' กับเพื่อนประชาชน
วาด...วาด...และวาด....
กระทั่งละลานเต็มท้องฟ้าอันแสนไกล

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หนูจะบรรจุความฝันของเพื่อนประชาชน
ทาบทับลงบนทุก ๆ บรรทัดรัฐธรรมนูญ
หนูจะใช้อำนาจแห่งรัฐสภา
หาทางออกให้ผู้คนที่กำลังจะอดตาย
ทั้งพร้อมเข้าแบกรับทุกความรู้สึกสิ้นหวัง
เพื่อให้พวกเขาได้มีลมหายใจอีกครั้ง
อีกทั้งเพื่อให้ประเทศของหนู
มุ่งสู่ความรุ่งโรจน์อีกครา

(๕)

ด้วยเสี้ยวหวังในดวงตาของหนู
ด้วยแรงฝันของหนูซึ่งถูกฉีกกระชาก!!
ด้วยภาพพร่ามัวของอนาคตแห่งมาตุภูมิที่หนูรัก
รวมเป็นเหตุผลแห่งเนื้อใจใสพิสุทธิ์
หนูจึงบอกกับตนเองอยู่ทุกค่ำเช้า
"...**หนูอยากเป็นขบถ!!!...**"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

อัตวินิบาตกรรมของนักการเมือง

พัฒนะ ปฐมพงศ์

ผมพบคุณครั้งแรก-คนแปลกหน้า
จากป้ายที่คุณมาติดหน้าบ้าน
พร้อมคำขวัญ คำคม "อุดมการณ์"
บนรากฐานของ "ประชาธิปไตย"
เหนื่อยหน่ายกับความหวังครั้งเดิมเดิม
เพื่อมาเริ่มความหวังครั้งใหม่, ใหม่
หากคุณเป็นช้างเผือกในเทือกไพร
ผมพร้อมมอบหัวใจ ให้ความรัก
แววตาคุณวาบวามด้วยความหวัง
ทุ่มกำลังทุกด้านกรำงานหนัก
กอปรกับผมมั่นใจในชื่อ "พรรค"
จะเป็นหลักเป็นชัยให้ปวงชน
คงไม่อยู่ไกลลิบ "อธิปไตย"
มือ "ประชา" คว้าได้ไม่ร่วงหล่น
ยาจก เศรษฐี มั่งมี ยากจน
ค่าของคนสมราคาค่าเดียวกัน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ผมติดตามความเคลื่อนไหว "วิสัยทัศน์"
คำจำกัด "นโยบาย" ไม่ขายฝัน
จะถางทางลีบลีบที่ตีบตัน
คุณยืนหยัดคำมั่นที่บรรยาย
ใจผ่านการตรองตรึก และศึกษา
ยิ่งศรัทธาถ้อยคำสื่อความหมาย
จึงคล้อยตามห่วงโซ่ "นโยบาย"
ด้วยสัจจะลูกผู้ชายให้สัญญา
คู่แข่งคุณใครก็ดูว่าสูสี
ในเขตบางพื้นที่ เขาดีกว่า
ต่างฝ่ายต่างเดินเกมเต็มอัตรา
เรียกคะแนนศรัทธาประชาชน
ยิ่งใกล้วันฐานเสียงใครเพลี่ยงพล้ำ
ต่อ - รองคำทำนายเสี่ยงทายผล
ต่างฝ่ายต่างอัดเต็มทุกเกมกล
ค่าของเสียง สิทธิ์ของคน - สนนราคา
เขาอามิส, คุณก็มาให้อามิส
แลกกับสิทธิ์เมื่อไปอยู่ในคูหา
คุณค่าคุณเลือนหายจากสายตา
หลัง "คุณลงมือฆ่าคุณค่าคุณ"
เกียรติแห่งนักการเมืองถูกคุณฆ่า
ความศักดิ์สิทธิ์ในสภาจับฝ้าฝุ่น
วงเวทีพร้อมพรักนักลงทุน
คงสิ้นบุญแล้ว "ประชา, อธิปไตย"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ยามผมเดินเข้าสู่เขตคูหา
สังเวชสิ้นดินฟ้าไม่ผ่องใส
จะยอมมือให้โจรมันปล้นใจ
หรือจะยื้อมือไว้...มิให้โจร

.....

(หากยอมมือให้โจรมันปล้นใจ
โจรก็จะเป็นใหญ่ไปปล้นเมือง)

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

รางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ
เนื่องในโอกาสครบรอบ
๒ ทศวรรษรางวัลพานแว่นฟ้า

สืบสาน สร้างสรรค์ วรรณกรรมการเมือง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สารบัญ

ข้อสังเกตภาพรวม รางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ ๘

ชมัยภร บางคมบาง

วรรณกรรมประดับเกียรติ

เย็นลมป่า ๑ ๑๓

ชวน หลีกภัย

รางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ

ความฝันของนักอุดมคติ ๒๒

หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน

ระย้า ๒๙

สด กูรมะโรหิต

แผ่นดินนี้ของใคร ๓๔

ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์

เขาตะโกนหานายกรัฐมนตรี ๔๐

อิศรา อมันตกุล

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

แผ่นดินเดียวกัน ๗๓
รพีพร

เพียงความเคลื่อนไหว ๗๙
เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

เจ้าขุนทอง ๘๑
สุจิตต์ วงษ์เทศ

ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง ๘๓
อัศศิริ ธรรมโชติ

คนคนนี้แหละคน ๘๗
รวี โดมพระจันทร์

ประเทศไทยในความคิด ความคิดในประเทศไทย ๘๙
เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประกาศคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔
เรื่อง ผลการเลือกสรรวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ

.....

ด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ได้ดำเนินการจัดการประกวดวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้ามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จนถึงปัจจุบัน คณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔ จึงเห็นสมควรมอบรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ พร้อมกับรางวัลพานแว่นฟ้าประจำปี เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒ ทศวรรษของรางวัลพานแว่นฟ้า ให้กับผลงานวรรณกรรมที่ทรงคุณค่า สมควรแก่การเผยแพร่ให้เป็นแบบอย่าง เพื่อปลุกเร้าหรือเป็นแรงบันดาลใจแก่นักเขียนและผู้รักประชาธิปไตยในสังคมไทย โดยมอบหมายให้คณะอนุกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ ดำเนินการสรรหาผลงานวรรณกรรมที่สมควรได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ และเสนอต่อคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้าเพื่อพิจารณาเลือกสรรต่อไป

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเลือกสรรผลงานวรรณกรรมให้ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนี้

รางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ ๑๐ รางวัล ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ และเกียรติบัตรของประธานรัฐสภา ได้แก่

๑. ความฝันของนักอุดมคติ
โดย หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน
๒. ระย้า
โดย สด กูรมะโรหิต
๓. แผ่นดินนี้ของใคร
โดย ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์
๔. เขาตะโกนหานายกรัฐมนตรี
โดย อิศรา อมันตกุล
๕. แผ่นดินเดียวกัน
โดย รพีพร (สุวัฒน์ วรดิลก)
๖. เพียงความเคลื่อนไหว
โดย เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
๗. เจ้าขุนทอง
โดย สุจิตต์ วงษ์เทศ
๘. ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง
โดย อัศศิริ ธรรมโชติ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๙. คนคนนี้...

๙. คนคนนี้แหละคน
โดย รวี โดมพระจันทร์ (ยุทธพงศ์ ภูริสัมบรรณ)
๑๐. ประเทศไทยในความคิด ความคิดในประเทศไทย
โดย เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ จะจัดพิธีมอบรางวัลในช่วงเดือนกันยายน ๒๕๖๔ ณ อาคารรัฐสภา ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ประกาศ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นางพรพิศ เพชรเจริญ)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ประธานคณะกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้า ปี ๒๕๖๔

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ข้อสังเกตภาพรวม
รางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ

รางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ เป็นรางวัลมอบแด่วรรณกรรมการเมืองที่สร้างสรรค์ขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัยเพื่อเป็นการแสดงความระลึกถึงด้วยกตัญญูต่อกวีและนักเขียนผู้แผ้วถางทางวรรณกรรมการเมืองมาก่อนด้วยความยากลำบาก

ในการพิจารณาคัดเลือกผลงาน คณะกรรมการให้ความสำคัญแก่เนื้อหาสาระที่สะท้อนความเป็นประชาธิปไตยและมีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตย พร้อมเน้นที่การนำเสนออย่างมีวรรณศิลป์หรืออย่างสร้างสรรค์ตามประเภทของงาน จนทำให้งานนั้นเป็นอมตะหรือยังประโยชน์แก่สังคมปัจจุบันได้อย่างชัดเจน ดังนี้

๑. มีความคิดสร้างสรรค์ประชาธิปไตย

คณะกรรมการได้เลือกสรรผลงานที่มีเนื้อหาสาระสะท้อนความคิดฝันหรือภาพความเปลี่ยนแปลงของประชาธิปไตยไทยอย่างสร้างสรรค์ โดยเลือกเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดใหม่ๆ ในการปกครองประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นผลงานที่โดดเด่นมากในสมัยนั้น เช่น ให้ความคิดใหม่ในเชิงอุดมคติ ในนวนิยาย เรื่อง **ความฝันของนักอุดมคติ** ของ **ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน** ซึ่งเป็นผลงานยุคแรก หลังการปฏิวัติ ๒๔๗๕

Legislative Institutional Repository of Thailand

ชี้ให้เห็นความคิดฝันในเชิงอุดมคติของเด็กหนุ่มคนหนึ่งที่มีต่อระบบการปกครองของบ้านเมือง ทั้งเรื่องการดูแลประชาชนตั้งแต่เกิด การให้การศึกษา ไปจนกระทั่งการจัดระบบการหางานให้ทำ หรือสะท้อนจิตใจต่อสู้เสียสละเยี่ยงวีรชนของคนสามัญในนวนิยายเรื่อง **ระย้า** ของ **สด กูรมะโรหิต** ซึ่งให้ภาพชีวิตชายหนุ่มชื่อระย้าที่ต่อสู้กับทหารญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลก แสดงจิตใจเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีการเสนอนำระบบสหกรณ์มาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่สะท้อนให้เห็นภาพประชาชนผู้มีจิตใจหาญกล้าในท่ามกลางสถานการณ์วิกฤติของประเทศแต่ละยุคสมัย ในช่วง พ.ศ. ๒๔๙๕ นวนิยาย **แผ่นดินนี้ของใคร** ของ **ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์** สะท้อนให้เห็นปัญหาการถูกกดขี่จนไม่มีทางเลือกของสามัญชน หรือในช่วงระยะเวลาเดียวกันเรื่องสั้น **เขาตะโกนหานายกรัฐมนตรี** ของ **อิศรา อมันตกุล** สะท้อนปัญหาความกล้าหาญของปัจเจกชนที่พ่ายต่อความมดเท็จของผู้มีอำนาจ และในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ บทกวี **เพียงความเคลื่อนไหว** ของ **เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์** บทกวี **เจ้าขุนทอง** ของ **สุจิตต์ วงษ์เทศ** ต่างร่วมสะท้อนเหตุการณ์ให้จดจำไม่รู้ลืม

หรือหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นวนิยาย **แผ่นดินเดียวกัน** ของ **รพีพร** สะท้อนปัญหาความรักของคนหนุ่มสาวที่ก้าวข้ามชนชั้นและยอมอุทิศตนเพื่อคนยากไร้ในชนบท ในขณะที่บทกวี **คนคนนี้แหละคน** ของ **รวี โดมพระจันทร์** สะท้อนจิตใจแข็งแกร่งของคนหนุ่มสาวในยุคนั้น และหลังเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เรื่องสั้น **ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง** ของ **อัศศิริ ธรรมโชติ** สะท้อนจิตใจที่เด็ดเดี่ยวของนิสิตนักศึกษาปัญญาชน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

และปี ๒๕๖๑ ปาฐกถาชิ้นพิเศษ **ประเทศไทยในความคิด ความคิดในประเทศไทย** ของ **เสกสรรค์ ประเสริฐกุล** วิเคราะห์ความคิดของคนในประเทศไทยในยุคปัจจุบันได้อย่างชัดเจน มีเหตุผลและด้วยท่าทีของกัลยาณมิตร

๒. เป็นแบบอย่างความคิดหรือชีวิต

ผลงานพานแว่นฟ้าเกียรติยศที่ได้รับการคัดสรร ส่วนใหญ่เป็นผลงานในอดีตที่คนรุ่นหลังอาจไม่ได้อ่าน การนำมายกย่องจึงถือเป็นโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นแบบอย่างความคิดและชีวิตผ่านตัวละครในนวนิยาย ๔ เรื่องคือ **ความฝันของนักอุดมคติ** ของ **ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน, ระย้า** ของ **สด กูรมะโรหิต, แผ่นดินนี้ของใคร** ของ **ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์** และ **แผ่นดินเดียวกัน** ของ **รพีพร** ซึ่งล้วนเป็นการแสดงภาพชีวิตของตัวละครผู้มีความคิดยืนหยัด ชัดเจน และไม่ยอมแพ้แม้จะอยู่ในสถานการณ์เลวร้ายปานใดก็ตาม

ส่วนเรื่องสั้นสองเรื่องคือ **เขาตะโกนหานายกรัฐมนตรี** ของ **อิศรา อมันตกุล** และ **ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง** ของ **อัศศิริ ธรรมโชติ** และบทกวีอีก ๓ ชิ้น **เพียงความเคลื่อนไหว** ของ **เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เจ้าขุนทอง** ของ **สุจิตต์ วงษ์เทศ** และ **คนคนนี้แหละคน** ของ **รวี โดมพระจันทร์** ล้วนเป็นแบบอย่างความคิดจากผู้เขียนที่สามารถเขียนภาพเหตุการณ์ทางการเมืองในแต่ละยุคสมัยได้อย่างแหลมคม และชัดเจน และสามารถใช้เป็นภาพแทนชีวิตจิตใจของผู้คนในยุคนั้นได้

สำหรับปาฐกถา **ประเทศไทยในความคิด ความคิดในประเทศไทย** ของ **เสกสรรค์ ประเสริฐกุล** เป็นตัวแทนของคนห่วงใยประเทศที่มองสังคมอย่างเป็นกลางและเต็มไปด้วยความเข้าใจ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓. เป็นหมุดหมายสำคัญบนเส้นทางวรรณกรรมและประชาธิปไตย

ผลงานทั้งสิบชิ้น มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบอย่างชีวิตและเป็นภาพแทนของสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยได้ ในขณะเดียวกันก็มีความงดงามทางวรรณศิลป์ และจะยืนยงต่อไปอีกนาน จึงนับได้ว่า ผลงานเหล่านี้เป็นหมุดหมายที่สำคัญบนเส้นทางวรรณกรรมและประชาธิปไตยไทย และเป็นมรดกของคนรุ่นหลังสืบไป

(นางชมัยภร บางคมบาง)

ประธานอนุกรรมการรางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

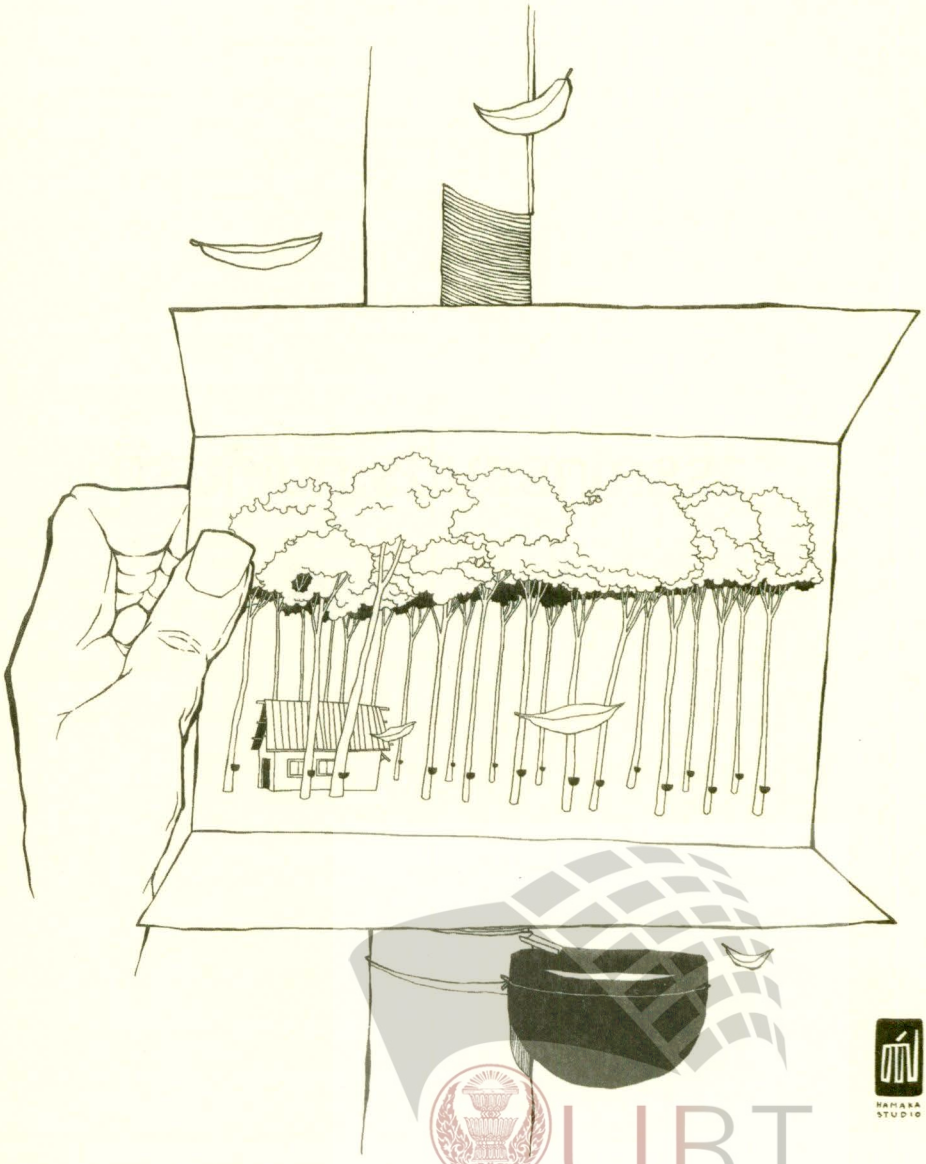
หน้าว่าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

วรรณกรรมประดับเกียรติ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เย็นลมป่า ๑

ชวน หลีกภัย

สมเป็นเพื่อนเกลอของผมมาตั้งแต่เด็ก เมื่อไม่นานมานี้ สม เขียนจดหมายสั้นๆ ถึงผมฉบับหนึ่ง ขอปรึกษาในปัญหาสำคัญซึ่งเขาไม่กล้าบอกเล่ามาในจดหมาย ผมจึงเดินทางกลับไปพบสมที่บ้าน

บ้านของสมอยู่ในสวนยาง ไกลและลึกออกไปจากตัวตำบล ไม่มีถนนตัดผ่านเข้าหมู่บ้าน แต่มีทางเดินคดเคี้ยวและเลี้ยวหลบไปตามแนวเขตแดนที่ดินของแต่ละเจ้าของ เส้นทางสายนี้แยกมาจากถนนสายตำบลและตัดผ่านตำบลไปจดทางหลวงหมายเลข ๔ อีกต่อหนึ่ง

สวนยางของสมมีแนวยาวจากด้านหัวนอนไปทางปลายเท้าจดกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งกินบริเวณไปจนจดตีนเขาและติดต่อกับแนวเขตเทือกเขาบรรทัด

สมเป็นคนที่นี่ เขาแยกครัวจากพ่อแม่มาปลูกบ้านไม้ชั้นเดียวหลังคาสังกะสี อยู่ในสวนนี้เมื่อ ๑๕-๑๖ ปีมาแล้ว ตั้งแต่หมู่บ้านนี้ยังไม่แยกออกมาจากหมู่บ้านเก่า

ด้วยประวัติที่ร้ายกาจมาตั้งแต่หนุ่ม ลูกบ้านและนักเลงในตำบลเกรงใจเขาพอสมควร สมจึงได้เป็นผู้ใหญ่บ้านเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ในวัย ๓๙ ปี และมีภาระอยู่กับการหาเลี้ยงชีพ สมทิ้งประวัติที่ดุเดือดในวัยหนุ่มหมดแล้ว บารมีจากอดีตช่วยคุ้มครองลูกบ้านประมาณ ๗๐ ครัวเรือนของเขาได้มาก อย่างน้อยการปล้นฆ่าในหมู่บ้านมีไม่บ่อยนัก แต่สมเชื่อว่าการไม่ค่อยมีเหตุปล้นกันในหมู่บ้านนี้ส่วนหนึ่งเพราะฐานะอันฝืดเคืองของลูกบ้านไม่มีอะไรให้โจรหยิบฉวยไปได้ สวนของสมเป็นสวนยางพันธุ์เก่า ต้นยางแก่ๆ ให้น้ำยางน้อยวันละไม่มากกว่า ๔ กิโลกรัม เขามีรายได้ในวันกรีดยางไม่มากกว่า ๔๐ บาท ก็พอเลี้ยงครอบครัวซึ่งมีเมีย ๑ ลูก ๓ ได้วันต่อวัน

สมกับเมียลุกขึ้นตั้งแต่ตี ๔ ทุกเช้า กว่าจะกรีดยางหมดสวนก็พอดีสว่าง และกว่าจะเก็บน้ำยางเสร็จทุกต้นก็สาย สมกับเมียจะทำยางเสร็จนำยางแท่งเข้าจักรหนีบ และนำยางแผ่นออกตากได้ก็ตกบ่าย งานของสมจะเสร็จจริงๆ เมื่อลับมีดกรีดยางแล้วในตอนเย็น สมจะเข้านอนแต่หัวค่ำ

ลมเย็นจากป่าเชิงเขาพัดผ่านร่องสวน ทำให้เม็ดฝนที่เกาะใบยางร่วงพรูลงมา สมนั่งลับมีดกรีดยางอยู่ที่ลานบ้าน เขารู้ว่าลมเย็นอย่างนี้พัดมาทีไร มันจวนจะสิ้นปีอีกแล้ว เขาเงยขึ้นไปมองยอดยางซึ่งใบกำลังแก่สีเขียวจัด อีกไม่นานใบยางทั้งสวนจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง สีแดง แล้วมันจะร่วงจนหมดสวนโกร๋นไปทั้งหมู่บ้าน ถึงเวลานั้น น้ำยางจะออกน้อยลงๆ ชาวสวนจะหยุดกรีดยางช่วงระยะหนึ่ง รอจนกว่าใบยางใหม่ๆ จะผลิออกมาเต็มต้น มันเป็นช่วงเดียวนอกจากวันฝนตกที่เขาจะได้หยุดพักจากอาชีพที่เขาแสนจะเบื่อ เขาจะได้นอนเต็มตื่นจนสว่าง แต่ก็รู้ว่าเขาจะไม่มีรายได้ไปอีกหลายสัปดาห์

เม็ดฝนที่เกาะอยู่บนใบยางยังร่วงลงมาทุกครั้ง ลมป่ากระโชกกระทบใบยาง ฝนเพิ่งตกลงมาเมื่อตอนบ่าย ไม่มากพอที่จะทำให้ต้นยาง

Legislative Institutional Repository of Thailand

เปียก ถ้าคืนนี้มันไม่ตกซ้ำลงมาอีก พรุ่งนี้สมและชาวสวนยางยังกรีดยางได้ตามปกติ ฝนตกเป็นอุปสรรคกับการกรีดยาง และในหน้าอย่างนี้ไม่มีชาวสวนคนใดอยากให้ฝนตกทุกคนอยากจะรีบกรีดเพื่อเก็บเงินไว้ประทังชีวิตในหน้าแล้ง

แม้หมู่บ้านแห่งนี้จะอยู่ไกลจากแสงสีและความเจริญของตัวเมือง ไม่สะดวกในทุกฤดูกาล แต่มันก็เป็นหมู่บ้านที่สงบและร่มเย็นมาตั้งแต่สมจำความได้ เขารู้จักและจำหน้าลูกบ้านของเขาได้ทุกคน สมหลับตามองเห็นสภาพหมู่บ้านของเขาทุกครัวเรือน ดึกดื่นเที่ยงคืนลูกบ้านของเขาสามารถสัญจรไปมากันได้โดยไม่มีเหตุร้าย

ความเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ ชาวบ้านที่เข้าไปตัดหวายในป่าสงวนแห่งชาติ ออกมาเล่ากันปากต่อปากว่าพบคนแปลกหน้าในป่าแห่งนั้น บางคนบอกว่าเห็นคนเดียว บางคนบอกว่าเห็นเป็นกลุ่ม ๕-๖ คน บางคนบอกว่าเห็นเครื่องแต่งกายสีเขียวเหมือนทหาร บางคนบอกว่าคนแปลกหน้าแต่งตัวเหมือนชาวบ้าน

เสียงซุบซิบกระจายออกไปเกือบทั้งหมู่บ้านเมื่อมีการยืนยันว่าคนแปลกหน้าออกมาถามทุกข์สุขของชาวบ้านในตอนค่ำๆ ความสงบที่เคยมีเริ่มกลายเป็นความหวาดระแวง นายอำเภอเรียกสมไปพบ เขาให้ข้อเท็จจริงได้แต่เพียงว่ามีคนแปลกหน้าผ่านไปมาในตอนกลางคืน นายอำเภอสั่งให้เขารายงานเหตุการณ์ทุกระยะ สมรู้สึกกลัว เขาไม่รู้ว่าคนแปลกหน้ามาจากไหน ต้องการอะไร แม้ไม่ปรากฏอันตรายเกิดขึ้นกับลูกบ้าน แต่สมรู้ว่าหลายคนกลัว

ข่าวร้ายได้เกิดขึ้นกับสม พี่ชายเขาถูกยิงตายอย่างทารุณที่หน้าบ้านในตอนดึก โดนกระสุนปืนเอ็ม.๑๖ พรุนไปทั้งตัว ไม่มีใครจำหน้าคนร้ายได้ ผู้ที่อยู่ใกล้เหตุการณ์เล่าว่า มีคนแปลกหน้าประมาณ ๑๐ คน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เดินทางออกจากหมู่บ้านเชิงเขาในตอนหัวค่ำ เชื่อว่าคนกลุ่มนั้นได้ดักรอพี่ชายสมอยู่จนดึก และยิงทันทีที่พี่ชายสมลงจากรถจักรยานยนต์จะเข้าบ้าน ชาวบ้านเชื่อว่าพวกในป่าฆ่าพี่ชายสม

ประมาณ ๓ อาทิตย์ต่อมา พวกครูประชาบาลและผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทุกคนในตำบลได้รับหนังสือโรเนียวคนละ ๑ ฉบับ มีข้อความบรรยายถึงความเลวร้ายของพี่ชายสมเต็มหน้ากระดาษ ข้อความในหนังสือสรุปว่า จำเป็นต้องกำจัดผู้ตายเสีย มิฉะนั้นจะทำให้ประชาชนต้องได้รับความเดือดร้อนจากบุคคลผู้นี้อีก และเตือนว่า บุคคล หรือข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ผู้ใดขัดขวางรังแกชาวบ้านจะต้องได้รับผลกรรมเช่นเดียวกันนี้

สมยอมรับว่าข้อความในหนังสือมีส่วนจริงอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ทั้งหมด

หมู่บ้านต่างๆ ในตำบลเดียวกันกับสมสงบและวังเวง ชาวสวนยางออกกรีดยางสายขึ้น ตกค่ำคืนไม่ค่อยมีใครออกจากบ้าน การลักการปล้นในตำบลของสมน้อยลง สมยังออกกรีดยางตามปกติ เขารู้สึกกลัวและไม่ไว้วางใจสิ่งรอบๆ ตัว เขาคาดว่ากลุ่มคนที่ฆ่าพี่ชายเขาจะต้องระมัดระวังตัวกลัวการแก้แค้น สมไม่แน่ใจว่าเขาเองก็อาจจะถูกฆ่าเพื่อตัดทางแก้แค้นเสียก่อนก็ได้ เขาจะต้องระมัดระวังตัวมากขึ้น

ในที่สุด หลังจากพี่ชายถูกยิงตายไม่ถึง ๓ เดือน สมได้พบกับคนแปลกหน้าเป็นครั้งแรก มันเป็นเวลาประมาณตี ๕ สมเพิ่งกรีดยางไปได้ไม่ถึงครึ่งสวน ชายลึกลับกลุ่มนั้นจะโผล่ออกมาจากไหนสมไม่เห็น เขาได้ยินเสียงเรียกชื่อเขาว่า “ผู้ใหญ่สม” คนแปลกหน้าแปลกเสียงขอร้องให้เขาดับไฟตะเกียงที่ใช้ส่องต้นยางผูกไว้ที่หน้าผากของเขาเสียก่อน สมยอมดับไฟอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง น้ำเสียงจากคนกลุ่มนั้นสุภาพ

Legislative Institutional Repository of Thailand

เรียบร้อย และเป็นเสียงคนใต้

คนแปลกหน้าบอกว่าเขามาดี เขาขอรับรองในความปลอดภัยของผู้ใหญ่สม เขาบอกว่าเขารู้จักบ้านผู้ใหญ่สม และขอโทษที่ไม่ได้ไปเยี่ยมที่บ้าน เขาต้องการเพียงทำความเข้าใจกับผู้ใหญ่สม เรื่องพี่ชายที่ถูกยิงตาย สมทั้งตื่นเต้นและตกใจจนไม่โต้ตอบออกมาเลยสักคำเดียว

ชายแปลกหน้าบอกว่าเขาไม่มีเวลามาก แต่ขอนัดผู้ใหญ่สมในคืนพรุ่งนี้ ขอให้ผู้ใหญ่สมไปพบที่ปลายสวนตอนที่ติดกับป่าสงวนแห่งชาติในเวลาตี ๙ ขอให้ไปคนเดียวและอย่าได้บอกกล่าวให้ผู้ใดรู้ คนแปลกหน้านัดทิ้งไว้เพียงแค่นี้ แล้วเดินหายไปในความมืดของสวนยาง

สมรู้สึกจากการสังเกตในความมืดสลัวๆ ว่าคนกลุ่มนั้นมีไม่น้อยกว่า ๕ คน ทุกคนสะพายปืนยาว จะเป็นปืนอะไรเขาไม่ทราบ เขาเชื่อว่าถ้าพวกนั้นจะฆ่าเขาก็ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครเห็น เขารู้สึกเหมือนรอดตายมาได้

สมรู้ว่าเขาต้องไปพบคนพวกนั้นโดยไม่มีทางเลือก อย่างน้อยก็ดีกว่าให้พวกนั้นไปพบเขาที่บ้าน ซึ่งอาจจะทำให้เป็นที่ระแวงสงสัยของลูกบ้าน อาจจะรู้ถึงอำเภอและไม่ปลอดภัยแก่ลูกเมียเขา สมไปพบคนแปลกหน้าตามนัดตอนสามทุ่ม ในคืนเดือนมืดเขาได้พบกับชายฉกรรจ์ประมาณ ๗-๘ คน เห็นก็แต่เพียงรูปร่างและหน้าตาอย่างเลือนราง

สมพยายามสังเกต แต่ก็รู้สึกว่าไม่เคยเห็นคนพวกนี้มาก่อน คนที่ท่าทางจะเป็นหัวหน้าทักและพูดกับสมเพียงคนเดียวสำเนียงของเขาบอกให้รู้ว่าเป็นคนภาคนี้ เขาใช้สรรพนามแบบคนใต้แทนตัวเองว่า “เรา” และเรียกสมว่า “สู” เสียงเขาเพี้ยนไปจากเสียงคนที่นี่ สมเดาเอาว่าเสียงอย่างนี้ ถ้าไม่ใช่เสียงคนนครศรีธรรมราช ก็ต้องเสียงคนสุราษฎร์ธานี สมพยายามไม่โต้ตอบอะไร แต่เมื่อคนแปลกหน้าทบทวนถึงความชั่วร้ายของพี่ชาย เขาตอบโต้ทันที สมแก้ตัวให้พี่ชายว่า ถึงจะชั่วร้ายมาก่อนแต่เป็น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เรื่องนานมาแล้ว และเวลานี้พี่ของเขาก็กลับเนื้อกลับตัวแล้ว

"เราต้องการทำความเข้าใจกับสูในเรื่องนี้" คนแปลกหน้าบอก

"เราขอให้จบเรื่องนี้กันเพียงแค่นี้ เราไม่มีอะไรกับสูเป็นการส่วนตัว เรารู้ว่าสูเป็นคนทำมาหากิน ไม่ข่มเหงรังแกลูกบ้าน"

"เราไม่มีอะไรกับใคร" สมพูด

"ใช่ แต่เราไม่ต้องการให้สูเข้าใจผิด พวกเราจะไม่ทำอะไรสู ขออย่างเดียว สูรู้อะไรเกี่ยวกับพวกเราสูอย่าไปบอกอำเภอ อย่าบอกตำรวจ"

"แต่กำนัน..." สมพูดได้เพียงเท่านี้ คนแปลกหน้าแทรกขึ้นทันทีว่า *"กำนัน เราจัดการเอง"*

ลมเย็นยังพัดผ่านร่องสวนยาง สมรู้สึกยะเยือกเมื่อนึกถึงเหตุการณ์ในคืนเดือนมืดที่เขาได้พบกับพวกในป่า เขาอยากจะถามคนเหล่านั้นหลายคำถาม *"สูมาจากไหน มาทำอะไร ทำไมมาอยู่ที่นี่"* และถ้าขอร้องได้ว่า *"สูไปอยู่ที่อื่นได้ไหม"* ความกลัวความระมัดระวังทำให้สมถามไม่ออก

ไม่กี่วันต่อมา กำนันมาตามสมไปพบนายอำเภอ สมไม่เข้าใจว่านายอำเภอรู้ได้อย่างไรว่าเขาไปพบพวกในป่า สมยอมรับต่อนายอำเภอว่าเขาจำเป็นต้องไปพบพวกในป่าเพื่อความอยู่รอดของเขาและครอบครัว ท่าทางนายอำเภอจะเห็นใจเขา แต่สายตาบอกความระแวงสงสัยและไม่ไว้วางใจสม นายอำเภอไม่เชื่อว่าเขาไปพบพวกในป่าเพื่อพูดกันเพียงเรื่องพี่ชายอย่างเดียวนายอำเภอบอกสมว่า *"คุณไม่ต้องกลัว"* และกำชับให้เขารายงานเหตุการณ์ของคนแปลกหน้าให้ทราบทุกระยะ สมไม่รับปากแต่ไม่กล้าปฏิเสธ *"ผมจะรายงานเรื่องของคุณให้ฝ่ายทหารเขาทราบโดยละเอียด"* นายอำเภอพูดทิ้งไว้ให้เขาคิด

สมกลับมาบ้านด้วยความกังวล เขางุนงงต่อเหตุการณ์จนตัดสินใจอะไรไม่ได้ เขาเชื่อว่าทั้งนายอำเภอและพวกในป่าไม่ไว้วางใจเขา สมกำลัง

Legislative Institutional Repository of Thailand

ตกเป็นเป้าสายตาและการจับผิดของคนทั้งสองฝ่าย ถ้าพวกในป่าเชื่อว่าเขาเป็นสายให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่เขาจะต้องถูกฆ่า มันมีตัวอย่างมาแล้ว กลับกันถ้าทางฝ่ายเจ้าหน้าที่เข้าใจว่าเขาเป็นหูเป็นตาให้พวกในป่า เขาอาจจะถูกเก็บไม่มีแม้แต่ซากศพให้ลูกเมียเห็น สมอยากจะให้เจ้าหน้าที่เข้าใจสถานะของเขา เขาอยากจะแก้ตัวว่าเขาไม่ได้กลัวตาย แต่เขาเป็นห่วงลูกและเมีย สมจำได้ว่านายอำเภอไม่เคยมาถึงหมู่บ้านนี้ ท่านกลัวพวกในป่ายิ่งกว่าพวกของสม

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์อย่างนี้มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในหมู่บ้านของเขาเพียงแห่งเดียว สมรู้ว่าแม้แต่กองทหารที่เคยรักษาความสงบอยู่ในสวนยางที่บ้านลำแคระ อำเภอปะเหลียน ยังต้องย้ายฐานไปอยู่หลังสถานีตำรวจภูธรอำเภอย่านตาขาว เมื่อเร็วๆ นี้สมได้ข่าวจากชาวบ้านตำบลละมอพูดกันว่า พวกในป่าออกมาสั่งให้ อส.ในตำบลนั้นลาออกทั้งหมด โดยบอกว่า *"เรื่องอะไรมารับจ้างตายวันละ ๓๐ บาท"*

สมรู้สึกเสียดายความสงบของหมู่บ้านที่เคยมีมาในอดีต เขาไม่อยากจะทิ้งถิ่นเกิดไป แต่เขาจะอยู่ด้วยความหวาดระแวงและเสี่ยงต่อความตายอย่างนี้ตลอดไปหรือ และถ้าเขาจะออกจากหมู่บ้านนี้ไป เขาจะไปอยู่ที่ไหน ไปทำอะไรกิน ลูกเมียเขาจะอยู่กับใคร

เขาได้แต่ตั้งคำถาม...แต่หาคำตอบให้กับตัวเองไม่ได้

เขาเคยคิดที่จะลาออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน แต่มาคิดได้ว่าแม้ออกจากตำแหน่งแล้ว ตัวเขาและครอบครัวก็ยังคงต้องอยู่ในหมู่บ้านอยู่นั่นเอง และถ้าเขาลาออกจริงๆ เจ้าหน้าที่อาจจะปักใจเชื่อว่าเขาคือพวกในป่าก็ได้

อากาศขมุกขมัวลง ลมเย็นจากป่าพัดมาอีก สมลับมีดกรีดยางเสร็จแล้ว เขาลุกขึ้นยืน เหลียวมองไปยังแนวป่าสุดปลายสวนยาง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มันเงียบ วังเวง มืดและน่ากลัวเหมือนเป็นดินแดนเร้นลับ สมรู้สึกเย็นไปถึงหัวใจ เขาหาทางออกให้กับตัวเองยังไม่ได้

และนี่คือเหตุผลที่สมต้องเขียนจดหมายขอพบและปรึกษากับผม.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

รางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ความฝันของนักอุดมคติ

หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน

บทที่ ๒๗

วีรพันธุ์ดำเนินการสนทนาต่อไปโดยกล่าวว่า "ถึงหากเรารู้ว่าใครเป็น อินโทรเวอร์ทหรือเอ็กซ์โทรเวอร์ท ก็เป็นการยากนักหนาที่รัฐจะจัดหางานให้เขาทำโดยเหมาะสม เพราะการทดลองด้วยเครื่องมือของโปรเฟสเซอร์แม็คดูกัลเพียงแต่แสดงให้เห็นว่าบุคคลย่อมเป็นอินโทรเวอร์ทหรือเอ็กซ์โทรเวอร์ทมีเปอร์เซ็นต์ต่างๆ กัน แต่แสดงไม่ได้ว่าผู้ใดเหมาะสมกับงานชนิดใดๆ เอ็กซ์โทรเวอร์ท ๙๙ เปอร์เซ็นต์อาจคิดว่าตนควรเป็นอธิบดีกรมโยธาเทศบาล และไม่พอใจถ้าถูกมอบให้กวาดถนน ใครจะรู้ว่าเขาเหมาะที่จะเป็นอธิบดีหรือเหมาะจะเป็นคนกวาดถนน ใครเล่าจะตัดสินใจได้?"

"ผู้ที่จะตัดสินได้" รุ้งตอบ "ก็คือพวกบีเฮพวิเออริสต์ ซึ่งจะได้รับมอบจากรัฐให้เป็นผู้ฝึกฝนอบรมทารกของชาติ"

"บีเฮพวิเออริสต์คือพวกไหน?"

"คือนักจิตวิทยาสมัยใหม่พวกหนึ่งที่เป็นสานุศิษย์ของ ดร.วัตซัน พวกนี้วางหลักเกณฑ์การอบรมทารกไว้ละเอียดโดยอาศัยผลการทดลอง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ทางวิทยาศาสตร์ และนักวิทยาศาสตร์โดยทั่วไปก็รับรองหลักการของวัตซัน หากแต่คัดค้านในข้อที่วัตซันไม่คำนึงถึงกรรมพันธุ์อันทำให้ปรากฏเป็นอินโทรเวอร์ทหรือเอ็กซ์โทรเวอร์ทโดยกำเนิด"

วีรพันธุ์ขอร้องให้รุ้งอธิบายหลักการของพวกบีเฮพวิเออริสต์ รุ้งจึงกล่าวต่อไปถึง "สัญชาตญาณ ๓ อย่างที่ติดตัวทารกมาแต่กำเนิด คือ ๑. ดูด เช่น ดูดนมมารดา ๒. คว้าและยึดเหนี่ยวสิ่งที่คว้าได้ ๓. แสดงกิริยาตกใจเมื่อรู้สึกว่าร่วงหล่นหรือเมื่อได้ยินเสียงดัง การทดลองของพวกบีเฮพวิเออริสต์ปรากฏผลว่า โดยกำเนิดนั้นทารกมิได้กลัวความใหญ่กำยำของสัตว์หรือสิ่งของใดๆ ได้ทดลองให้ทารกอายุ ๕ ขวบเข้าใกล้แมวดำ นกพิราบ กระต่าย หนู สุนัขขนาดใหญ่ แล้วก็นำเข้าใกล้อูฐ หมี ม้าลาย นกกระจอกเทศ ทารกไม่แสดงความกลัวสัตว์เหล่านี้เลย แม้แต่ลิงทำท่าทางขู่จะกัดทารกก็ไม่กลัว แต่เขาทำให้ทารกกลัวสัตว์เหล่านี้ได้โดยนำเข้าไปให้ใกล้มันพร้อมกับให้มีเสียงดัง หรือพร้อมกับการทำให้ทารกรู้สึกว่าตนร่วงหล่น และด้วยวิธีดังกล่าวนี้เขาจึงทำให้ทารกกลัวได้ แม้แต่สำลีหรือแม้แต่แมลงวัน

สิ่งใดทารกกลัว เมื่อเห็นอีกก็ไม่ยอมเข้าใกล้ แต่เราจะทำให้ทารกหายกลัวได้โดยหาทางให้มันเกิดความสัมพันธ์กับของที่ทารกชอบ เช่น ถ้าสำลีวางอยู่บนถันของมารดาก็ทำให้ทารกหย่อนความกลัวสำลีลงได้ รวมความว่าพวกบีเฮพวิเออริสต์สามารถทำให้ทารกกลัวสิ่งใดและรักสิ่งใด โดยขนาดมากหรือน้อยเพียงใดก็ได้ทั้งสิ้น"

"โดยเหตุฉะนี้" รุ้งกล่าวต่อไป "เราจึงสามารถสร้างนิสัยให้แก่ทารกได้ โดยดำเนินตามวิธีของพวกบีเฮพวิเออริสต์ ถ้าหากนักจิตวิทยาแผนกมันสมองได้สร้างเครื่องมืออันประณีตพอที่จะวัดได้ว่าทารกคนใดเป็นอินโทรเวอร์ทหรือเอ็กซ์โทรเวอร์ทกี่เปอร์เซ็นต์ และประกอบกับมีเครื่องมือเพิ่มขึ้นที่จะสอบเชาวน์ของทารกได้ ต่อจากนั้นก็เป็นหน้าที่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ของบีเฮพวิเออริสต์ที่จะจัดการอบรมสร้างนิสัยของทารก โดยคำนึงความสามารถประจำตัวทารกเองฝ่ายหนึ่ง กับความต้องการของรัฐในทางเศรษฐกิจอีกอย่างหนึ่ง ถ้าสยามต้องการข้าวมาก ทารกไทยจะต้องถูกอบรมสร้างนิสัยให้เป็นชาวนาเป็นส่วนมาก ด้วยวิธีดังกล่าวนี้ รัฐจึงสามารถจัดหางานที่เหมาะสมแก่คนทุกคนได้ นี่ไม่ใช่ความฝัน นี่เป็นความเชื่อของนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ซึ่งเดี๋ยวนี้พากันสนใจในเรื่องรัฐ เพราะในเวลาที่เกิดความยุ่งยากขึ้นแล้ว แม้แต่ทารกในเบาะก็พลอยเดือดร้อนไปด้วย มือของนักวิทยาศาสตร์กำลังเอื้อมมาอุ้มพลโลกให้พ้นจากความยุ่งยาก ภายในอายุของกันนี้ กันเชื่อว่าจะได้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ รัฐเล็กๆ จะรวมกันเป็นรัฐใหญ่ และเปลี่ยนโฉมหน้าจากรัฐการเมืองเป็นรัฐเศรษฐกิจ นักวิทยาศาสตร์ได้เตรียมพร้อมอยู่แล้วที่จะช่วยเหลือเรา ขอแต่ให้เราผู้เป็นพลเมืองสามัญจงหันหน้าไปหาท่าน โดยหันหลังให้แก่พวกนักการเมืองเสียที"

"แกกำลังตั้งต้นบรรยายข้อความใน The Sight of Future Siam ใช่หรือไม่?"

"หามิได้ กันได้บรรยายข้อความตอนต้นในหนังสือนั้นแล้ว เดี๋ยวนี้กำลังจะขอเปลี่ยนเรื่องไปพูดเรื่องอาหาร คุณอุไรวรรณสัญญาว่าวันนี้จะเลี้ยงแพนเค้ก"

"เธอกำลังทำแพนเค้กอยู่ในครัว ประเดี๋ยวก็คงออกมาที่นี่ เราคุยกันอีกสักครู่เถิด กันอยากรู้ความเห็นของแกมีอยู่อย่างไรในการบริหารสยามรัฐในอนาคต"

วีรพันธุ์ผสมวิสกี้ให้รุ้งอีกถ้วยหนึ่ง และด้วยความชุ่มชื่นจากเครื่องดื่ม หรือด้วยความชุ่มชื่นจากมิตรภาพได้รับจากวีรพันธุ์ หรือทั้งสองอย่างผสมกัน รุ้งก็สนทนาต่อไปโดยไม่เหน็ดเหนื่อย เขาบรรยายถึงรัฐสยามในอนาคตตามอุดมทรรศนีย์ของเขา ทั้งในการปกครอง สังคม

Legislative Institutional Repository of Thailand

เศรษฐกิจ และการศึกษา

เขาแบ่งระยะเวลาแห่งการศึกษาออกเป็น ๓ ระยะตามวัย คือ วัยอนุบาล ๕ ปี วัยสามัญศึกษา ๘ ปี วัยอาชีวศึกษา ๔ ปี รวม ๑๗ ปี

รุ้งดำเนินความในเรื่องจัดการศึกษา โดยอ้างผลแห่งการทดลองของ ดร.วัตซัน ว่า สำหรับสัญชาตญาณที่มีประจำตัวสัตว์ชั้นต่ำซึ่งทำให้มันรู้จักปฏิบัติตนตามเหตุการณ์ต่างๆ โดยไม่ต้องมีใครสอน เช่น แมวรู้จักจับหนู นกรู้จักทำรัง เหล่านี้มนุษย์เกือบไม่ได้รับมาจากธรรมชาติเลย จิตของทารกเมื่อแรกเกิดเป็นประดุจผืนผ้าขาว แต่เนื่องด้วยเป็นพันธุกรรม ผ้าขาวของทารกแต่ละคนจึงต่างกันด้วยขนาดและเนื้อผ้า พวกบีเฮพวิเออริสต์จะจัดการสร้างนิสัยชอบทำนา หรือทำสวน หรือชอบขับขี่เครื่องยนต์ หรือชอบเดินเครื่องจักร หรือชอบยกของหนักให้แก่ทารกที่มีประสาทกล้ามเนื้อว่องไว แต่จะสร้างนิสัยช่างเขียน ช่างปั้น ช่างก่อสร้าง นักประพันธ์ นักวิทยาศาสตร์ ให้แก่ทารกที่มีเส้นประสาทความรู้สึกว่องไว แล้วต่อจากนั้นโรงเรียนสามัญศึกษา ใครถนัดจะเป็นอะไรก็เรียนหนักไปในวิทยาที่จะต้องนำไปใช้ในกิจการนั้น แล้วจึงเรียนต่อในโรงเรียนอาชีพซึ่งสอนในทางปฏิบัติมากกว่าทางตำรา ฉะนั้น ทุกๆ คน แม้แต่ผู้ที่มีอาชีพเป็นกรรมกร ก็ต้องได้ผ่านการศึกษามาแล้วเป็นเวลา ๑๗ ปี กรรมกรจึงเป็นผู้มีการศึกษาดี กรรมกรไทยนอกจากเรียนรู้ภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศอีกบางภาษาแล้ว เขาจะต้องเรียนรู้ภาษาของโลกซึ่งขณะนี้ก็ได้มีผู้คิดขึ้นแล้ว เช่น ภาษาเบสิคอิงลิช คิดโดยโปรเฟสเซอร์ ซี.เค. ออกเด็น กรรมกรที่พร้อมด้วยการศึกษาเช่นนี้แหละจึงควรได้รับความนับถือให้ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

ในเรื่องเศรษฐกิจ รุ้งกล่าวเป็นใจความว่า แม้แต่ได้อบรมสร้างนิสัยทารกและดำเนินการศึกษามาเช่นนี้แล้ว ก็เป็นการยากที่สยามจะแก้ไขความยุ่งยากทางเศรษฐกิจได้ โดยปราศจากความร่วมมือภายใต้

Legislative Institutional Repository of Thailand

องค์การเดียวกับนานาชาติ แต่องค์การนี้จะดำเนินการเป็นผลสำเร็จได้ก็โดยทุกๆ ชาติต่างก็ละทิ้งความลำเอียงเข้าข้างชาติตน ซึ่งทำให้ความสำคัญในการแบ่งมนุษย์ออกเป็นชาติต่างๆ หมดไป ฝรั่งเศสเลิกเป็นฝรั่งเศส จีนเลิกเป็นจีน ไทยเลิกเป็นไทย และมหาประเทศก็จะเลิกอาณานิคมของตน บัดนี้มีพลเมืองอังกฤษส่วนหนึ่งซึ่งอาจเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ เปอร์เซ็นต์กำลังพยายามเผยแพร่ความคิดในทางยุบเลิกมหาอาณาบริเตนใหญ่

ถ้าหากองค์การเศรษฐกิจเช่นนั้นได้ตั้งขึ้น โดยเลิกล้มความสำคัญทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์เสียแล้ว สยามควรได้รับมอบหน้าที่ทางเศรษฐกิจเพียงบางอย่างคือกสิกรรม เช่น ปลูกข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ถั่ว พริกไทย และพืชผลในเขตร้อนบางชนิดที่จะปลูกในแห่งอื่นไม่ได้ดีกว่าในแหลมทอง นอกนั้นก็คือหน้าที่ทำป่าไม้และขุดแร่ ซึ่งประเทศที่ได้รับมอบให้สร้างเครื่องจักรจะต้องส่งเครื่องจักรมาให้เราอย่างอุดมสมบูรณ์ พืชผลของเราจะส่งไปจำหน่ายในต่างประเทศตามที่องค์การกำหนด และองค์การจะได้กำหนดราคาสินค้าทุกชนิดและราคาการขนส่งทุกระยะทั่วโลก ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความยุติธรรมที่จะให้ชาติต่างๆ บนพื้นผิวโลกมีการครองชีพในระดับเดียวกัน ชาวบริเตนซึ่งเป็นผู้ส่งสินค้าผ้ามาให้เราจะต้องไม่ฟุ่มเฟือยไปกว่าเราผู้ปลูกข้าวขายให้เขา แต่การจัดการเศรษฐกิจภายในประเทศที่จะให้เงินที่ขายสินค้าได้มานั้นไปอยู่ในกระเป๋าใครมากที่สุดและใครน้อยที่สุดควรเป็นภารกิจของรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งเลือกตั้งขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามเอกชนของชาติหนึ่งย่อมค้าขายกับเอกชนของชาติอื่นได้สะดวกขึ้นด้วยการใช้เงินตราชนิดเดียวกันทั่วโลก

รุ้งกล่าวเมื่อเริ่มบรรยายถึงกลไกแห่งการปกครองของสยามอนาคตว่า เวลานี้เมื่อพูดถึงรัฐบาลแห่งเศรษฐกิจว่าไม่มีอำนาจในทางปกครอง คนไทยโดยมากคงไม่เข้าใจว่าถ้าปราศจากอำนาจเสียแล้วจะ

UBT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เป็นรัฐบาลได้อย่างไร ทั้งนี้ถึงแม้อวดอ้างกันมาว่าการปกครองในบางประเทศเป็นการปกครองตนเอง ที่แท้ไม่เคยมีชาติใดปกครองตนเองเลย ลัทธิของกษัตริย์โบราณและลัทธิของกษัตริย์ไม่สวมมงกุฎอย่างฮิตเล่อร์ก็คือการกดขี่คนส่วนมากโดยคนส่วนน้อย ลัทธิประชาธิปไตยอย่างที่เราเห็นในยุโรปบางประเทศก็คือการกดขี่คนส่วนน้อยโดยคนส่วนมาก และการปกครองตามลัทธิคอมมิวนิสต์ในรัสเซียก็คือการกดขี่คนทุกชั้นที่มิใช่กรรมกรโดยหัวหน้ากรรมกร ตามความเห็นของรุ้งนั้นยังไม่มีการปกครองในประเทศใดน่าพอใจ ถ้าหากรัฐบาลใดได้ตั้งขึ้นโดยประชาชนและเพื่อประชาชนจริงแล้ว รัฐบาลเช่นนั้นย่อมจะไม่กดขี่ข่มเหงราษฎรแม้แต่คนเดียว และทั้งไม่ทอดทิ้งราษฎรที่ประสบภัยโดยไม่ให้การช่วยเหลือแม้แต่คนเดียว อย่างนี้จึงจะนับว่าเป็นการปกครองตนเองแท้ รัฐบาลขององคาพยพแห่งจุลินทรีย์เป็นรัฐบาลที่น่าจะถือเป็นตัวอย่างอันน่าปรารถนาสำหรับใช้ในองคาพยพของมนุษย์ รัฐบาลของมนุษย์เคยยิงเป้าพลเมืองของตน แต่มันสมองของมนุษย์ไม่เคยสังหารจุลินทรีย์ในร่างกายของตนเลย ถ้าหากจุลินทรีย์แม้แต่ตัวเดียวต้องประสบภัย มันสมองก็จะจัดการสั่งอวัยวะอื่นให้ช่วยเหลือ เช่น ถ้าจุลินทรีย์ที่เท้าถูกแทงด้วยหนาม มันสมองก็จะสั่งกล้ามเนื้อที่ขาให้ยกเท้าหนีหนามแล้วสั่งมือให้ถอนหนามทิ้งเสีย มนุษย์จะมีความสุขได้ก็มีรัฐบาลที่ดีอย่างเดียวกับรัฐบาลขององคาพยพแห่งจุลินทรีย์ รัฐมนตรีของมันมิใช่เลือกตั้งขึ้นแล้วก็เปลี่ยนกัน ๔ ปี หรือ ๘ ปีต่อหนึ่งครั้ง มันเลือกตั้งรัฐมนตรีของมันโดยกำหนดตัวไว้ตั้งแต่ยังเป็นทารก และให้เป็นรัฐมนตรีทันทีที่สามารถทำงานได้ การพ้นจากหน้าที่ของรัฐบาลมีโอกาสเดียว คือแก่ชราหรือตาย

แล้วรุ้งก็อธิบายต่อไปถึงชีวิตสังคมในรัฐสยามแห่งอนาคต โดยกล่าวในเชิงเหตุผลทางตรรกวิทยาว่า เมื่อรัฐเศรษฐกิจเช่นนั้นก่อความสมบูรณ์พูนผลขึ้นแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปที่จะต้องเตรียม

Legislative Institutional Repository of Thailand

คุกตะรางไว้สำหรับลงโทษแก่พวกโจรผู้ร้าย และเมื่อประเทศต่างๆ เลิกคิดที่จะทำสงครามกัน ชีวิตและทรัพย์สมบัติก็จะมีความปลอดภัยมากกว่าในปัจจุบันนี้ ประชาชนจะมีหน้าตาแจ่มใสหัวใจชื่นบาน และไม่มีใครลบหลู่ดูถูกผู้อื่น เพราะว่าทุกๆ คนล้วนเป็นผู้มีการศึกษาดี และมีงานทำที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ส่วนในการเลือกคู่สมรสนั้นแทนที่ทรัพย์จะเป็นน้ำหนักสำคัญอย่างในสมัยนี้ มนุษย์ในโลกอนาคตซึ่งมีความรู้อย่างขึ้นใจในชีววิทยาก็คงถือว่าคุณสมบัติของกายและมันสมองเป็นสิ่งสำคัญกว่า

รุ้งหยุดพูด เพราะขณะนั้นอุไรวรรณเดินเข้ามา

"คุยกันสนุกมากหรือคะ ดิฉันเสียใจที่ไม่ได้มาร่วมวงด้วย เพราะมัวทำแพนเค้กสำหรับมื้อกลางวันนี้"

"ผมพูดมากเกินไป" รุ้งสารภาพ "จนหิวและนึกถึงแพนเค้กเกือบตลอดเวลา" แล้วเขาลุกขึ้นพร้อมกับวีรพันธุ์ กุมมือกันเดินเข้าห้องอาหาร

"วันนี้รุ้งคุยสนุกจริงๆ" วีรพันธุ์บอกน้องสาว "เขาบรรยายอย่างยืดยาวถึงสภาพของบ้านเมืองตามที่เขียนในหนังสือ The Sight of Future Siam"

"เป็นหนังสือการเมืองเรื่องแรกที่น้องอ่านจบโดยไม่ง่วงนอน" อุไรวรรณบอกพี่ชาย "น้องเห็นว่าคุณรุ้งเป็นนักเขียนที่สามารถ เท่ากับเป็นนักศึกษาที่หูตาไกล"

"เขาเป็นนักฝันอย่างที่เรียกว่า Utopian"

"แต่คุณรุ้งเป็นนักคิดด้วยเหมือนกันนะคะ ดิฉันขอค้านว่าเธอไม่ใช่ Utopian เธอเป็น Idealist ดูเหมือนเขาแปลคำนี้ว่านักอุดมคติ"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ระย้า

สด กูรมะโรหิต

ระหว่างที่นั่งอยู่ด้วยกัน เกรียงไกรก็เล่าเรื่องเมืองนอกให้ระย้าฟังต่อไป เพื่อเป็นการให้การศึกษาในทางอ้อมตามที่เคยตั้งใจไว้ การเล่าเรื่องที่มีประโยชน์ให้ฟังทำให้ระย้าได้รับความรอบรู้กว้างขวางขึ้นเสมอ การอ่านหนังสือ กับการฟังเป็นการศึกษา อบรม ที่มีค่าสำหรับชีวิตของคนเช่นระย้า ซึ่งเกือบไม่ได้อะไรติดมือออกมาจากโรงเรียนประชาบาล แห่งเขาทโมน เขามีโอกาสได้เห็นโลกกว้างขวางขึ้น เข้าใจชีวิตดีขึ้น ประกอบกับระย้าเป็นคนฉลาดพอตัวอยู่แล้ว จึงสามารถปรับตัวเองให้เป็นคนก้าวหน้ายิ่งขึ้นทีละน้อย เขาอาจไม่มีความรู้ทางวิชาการ แต่ก็สามารถมีความรอบรู้เรื่องโลก และชีวิตได้ดีกว่าเด็กรุ่นอย่างเขามากมาย เกรียงไกรเองก็ได้รับความรอบรู้เรื่องชีวิตชาวบ้านในย่านเขาทโมนจากระย้ามาก ชีวิตของคนไทยหลายร้อยครอบครัวเหล่านี้เป็นชีวิตที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขในทรรศนะของเกรียงไกร ทุกครอบครัวมีชีวิตอยู่ด้วยความกลัวและด้วยความถูกขูดรีดจากนายทุนและคนกลางซึ่งแบ่งออกเป็นสองพวก พวกหนึ่งคือพวกเถ้าแก่ที่ออกไปกว้านซื้อพืชผล ซึ่งแผ่นดินแห่งเขาทโมนได้ผลิตออกมาด้วยวิธีกดราคา อีกพวกหนึ่งคือพวกขุนรอน ซึ่งใช้

Legislative Institutional Repository of Thailand

อิทธิพลอำนาจบีบบังคับซื้อเอาจากชาวบ้านดื้อๆ คนสองพวกนี้พยายามทุกทางที่จะกินแรงชาวเขาทโมน ซึ่งเป็นเพียงมือและเท้าของนายทุนกับคนกลาง มีหน้าที่แค่สละหยาดน้ำเหงื่อเพื่อเลี้ยงคนอื่นให้อ้วน ส่วนตนเองผู้เป็นเจ้าของแรงงานบริสุทธิ์กลับต้องผอมโซอยู่ตลอดกาล นั่นเป็นความไม่ชอบธรรมของสังคมแห่งมนุษย์ชาติ ซึ่งเกรียงไกรได้ปักใจอย่างแน่วแน่มาแต่เมืองนอกว่า ในชีวิตของเขา เขาจะต้องต่อสู้เพื่อความชอบธรรมซึ่งคนจนและคนไม่มีจะพึงได้รับ ในฐานะที่ได้เกิดมาแล้ว โดยไม่มีโอกาสจะเลือกเป็นเศรษฐีได้ เกรียงไกรแน่ใจว่าการสหกรณ์จะช่วยแก้ไขความไม่ชอบธรรมอันนี้ให้ดีขึ้นได้ โดยที่ทุกคนไม่ต้องเสียสละเสรีภาพ และอิสรภาพเพื่อยอมตัวเป็นทาสแรงงานให้แก่รัฐ อย่างที่ทำกันอยู่ในประเทศคอมมิวนิสต์ เขาเชื่อว่าลัทธิสหกรณ์จะครองโลกในยุคต่อไป ที่เชื่อเช่นนั้นก็เพราะว่าลัทธิสหกรณ์เป็นลัทธิเศรษฐกิจลัทธิเดียวที่มนุษย์ค้นพบ ซึ่งสามารถช่วยให้มนุษย์เจ้าของแรงงานรักษาแรงงานส่วนเกินของตนไว้ได้อย่างมากที่สุด และเป็นธรรมที่สุดและที่สำคัญนั้น ลัทธิสหกรณ์ไม่ลิดรอนสิทธิของมนุษยชน, ไม่ทำลายอิสรภาพและเสรีภาพของคน ลัทธิสหกรณ์ชูสิทธิและประโยชน์ ตลอดจนความเป็นบุคคลของมนุษย์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความเจริญและความก้าวหน้าของบุคคลไปกับความเจริญความก้าวหน้าของสังคมลัทธิสหกรณ์เป็นลัทธิเศรษฐกิจของเสรีชนอย่างแท้จริง ซึ่งเสรีชนทุกคนควรจะยึดเป็นหลักประกันสังคมที่ทรงคุณค่ายิ่งกว่าหลักประกันใดๆ เกรียงไกรมั่นใจว่าลัทธินายทุนหรือทุนนิยมจะต้องค่อยๆ หมดอิทธิพล อำนาจไปอย่างแน่นอน เพราะมนุษย์เจ้าของแรงงานกำลังจะตื่นขึ้นแล้ว และเขาเชื่อว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือกำเนิดมาเพื่อจะล้มลัทธินายนายทุนก็จะเหี่ยวแห้งไปเหมือนต้นไม้ที่พยายามจะงอกขึ้นมาในทะเลทราย ธรรมชาติแห่งจิตใจอันเสรีของมนุษย์ไม่ใช่ปุ๋ยที่จะ

Legislative Institutional Repository of Thailand

ส่งเสริมความงอกงามของลัทธิเผด็จการลัทธินี้ ตรงกันข้ามกลับจะเป็นยาพิษที่จะทำลายชั้นบุคคลคือนายกับทาสในเมืองคอมมิวนิสต์ให้หมดไป และสิ่งที่เหลืออยู่อย่างแน่นอนในเมืองคอมมิวนิสต์ เมื่อชั้นบุคคลแบบนายกับทาสนี้ได้ถูกทำลายไปหมดแล้ว ก็คือความสำนึกในคุณค่าของแรงงานบริสุทธิ์ อันจะเป็นรากฐานของการต่อสู้เพื่อความชอบธรรมในการออกแรงงาน และการเก็บเกี่ยวผลงานอย่างเสรี โดยเฉลี่ยผลงานนั้นให้แก่สังคมส่วนรวมตามส่วนของแรงงานที่ได้ออกไป หรือตามส่วนของผลได้ซึ่งเก็บเกี่ยวขึ้นมาจากการออกแรงงานนั้น ทั้งนี้เพื่อบูรณะประโยชน์สุขของสาธารณชน เมื่อการต่อสู้เพื่อความชอบธรรมอันนี้ได้พบความสำเร็จโดยที่เจ้าของแรงงานได้โค่นอำนาจของผู้เผด็จการ และพรรคคอมมิวนิสต์อันเป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวที่ครองเมืองอยู่ลงได้สำเร็จแล้ว มนุษย์ผู้เป็นเสรีชนก็จะพบเมืองสหกรณ์ผุดขึ้นแทนเมืองคอมมิวนิสต์ที่ถล่มทลายไป นี่คือความเชื่อมั่นของเกรียงไกร เขายืนยันว่าเวลาจะพิสูจน์ความเป็นจริงอันนี้ ถ้าไม่ในกำหนดอายุขัยของเขาก็หลังจากที่เขาได้ตายไปแล้ว.

เกรียงไกรได้ใช้โอกาสทุกโอกาสชี้แจงให้ระย้าเข้าใจถึงลัทธิสหกรณ์และเมืองสหกรณ์ที่เขาวาดไว้ในใจ มันเป็นเรื่องที่ยากเกินที่ระย้าจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ได้ ภายในเวลาอันสั้น แต่มันก็ให้ความรู้สึกบางอย่างแก่เขา คือความรู้สึกอันเป็นความหวังที่อบอุ่น ระย้าได้รับการยืนยันจากสหายผู้มีน้ำใจประหลาดผู้นี้อยู่เนืองๆ ว่า เขาทโมนจะต้องเป็นเมืองสหกรณ์ในเวลาข้างหน้า ระย้ามองไม่เห็นอะไรมากนักในเมืองใหม่ของเกรียงไกร เขารู้แต่ว่าในเมืองแห่งนี้ จะไม่มีขุนรอนกับพวก และจะไม่มีเถ้าแก่คนกลางที่เข้ามากว้านซื้อพืชผลของชาวบ้านด้วยการกดราคา เขาพอใจแล้วถ้าเมืองไทยของเขาจะไม่มีขุนรอนกับนายกล่ำ เขาไม่สนใจอะไรอะไรมากเท่ากับชีวิตคนสองคนนี้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

วิทยุที่เกรียงไกรรับฟังอยู่ขณะนั้น ได้กระจายข่าวชัยชนะของกองทัพคอมมิวนิสต์รุสเซียทางใต้มอสโค ประวัติศาสตร์การยุทธของนโปเลียนได้ซ้ำรอยขึ้นแล้ว ฮิตเลอร์ นโปเลียนคนที่สองของโลกกำลังพบสิ่งที่นโปเลียนได้พบ เกรียงไกรได้เล่าเรื่องคอมมิวนิสต์ให้ระย้าฟัง ซึ่งเขาก็คงไม่ค่อยจะเข้าใจนักเช่นเดียวกับเรื่องลัทธิสหกรณ์ แต่เกรียงไกรก็ไม่ทิ้งความพยายามที่จะพูด ใช้ภาษาที่ง่ายที่สุด ใช้อุทาหรณ์ที่เหมาะที่สุด เพื่ออธิบายให้เข้าใจว่าลัทธิคอมมิวนิสต์คืออะไร เกิดจากอะไร และดีไม่ดีอย่างไร เกรียงไกรสรุปว่าลัทธินี้จะไม่พบความสำเร็จเลย เพราะขัดต่อธรรมชาติวิสัยของมนุษย์และเขาพยากรณ์ว่า การแผ่อำนาจแบบลัทธิจักรวรรดินิยมอย่างที่ผู้นำของคอมมิวนิสต์กำลังดำเนินการอยู่ ทั้งในทางจารกรรมและในทางการโฆษณา จะทำให้โลกต้องเกิดกลียุคอีกครั้งหนึ่ง หลังจากสงครามฮิตเลอร์กับสงครามซามูไรได้สงบลงแล้ว โลกจะไม่ร่มเย็นจนกว่าคอมมิวนิสต์จะเลิกงานใต้ดิน ซึ่งเป็นการจุดไฟเผาสังคมด้วยการปฏิบัติอย่างตัดต้นโค่นรากและด้วยวิธีการที่หักด้ามพร้าด้วยเข่า ไม่ไยดีต่อความจริงในประวัติศาสตร์ ซึ่งยืนยันว่าโลกเจริญรุ่งเรืองมาได้ก็เพราะการวิวัฒนาการ ไม่ใช่เพราะการปฏิวัติทุกวันทุกคืนอย่างที่พวกคอมมิวนิสต์กำลังทำอยู่ เกรียงไกรตอบคำถามของระย้าว่า เหตุที่ทำให้คนหลายคนนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ ก็เพราะเขาทนต่อการบีบคั้นของลัทธินายทุนไม่ได้ พวกคอมมิวนิสต์มีโครงการที่มั่นคงแน่นอน และมีองค์การโฆษณาเป็นปึกแผ่น เพราะฉะนั้นจึงสามารถเหนี่ยวรั้งคนที่ถูกบีบรีดกดขี่เข้าไว้เป็นพวกได้เรื่อยๆ ส่วนลัทธิสหกรณ์ไม่มีโครงการที่มั่นคงแน่นอนอะไร และไม่มีองค์การโฆษณาอย่างลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงหาพวกได้น้อยมาก การโฆษณาของลัทธิคอมมิวนิสต์ทำให้คนเหล่านี้คิดว่าลัทธินี้ คือทางออกเดียว ที่จะช่วยคนจนให้พ้นจากกรงเล็บของคนมีที่ใจแคบ เขาอาจจะ

Legislative Institutional Repository of Thailand

ลุ่มหลงไปพักหนึ่ง จนถึงกับจะยอมตายแทนธงสีแดงก็ได้ โดยไม่อาลัยต่อคุณค่าแห่งแรงงานของเขา แต่เมื่อเขาได้คุ้นเคยกับการปฏิบัติทางการปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์มากขึ้น เขาก็จะได้สำนึกว่าสิ่งที่เขาได้พบในเมืองคอมมิวนิสต์ก็คือระบอบนายกับทาส ซึ่งเสรีชนไม่มีทางจะปรารถนาได้ เขาจะต้องเสียใจที่เข้าใจผิด แต่ความเสียใจของเขาเป็นสิ่งที่มีค่า เพราะมันจะกลายเป็นประชามติของเจ้าของแรงงานที่ต้องกลายเป็นทาสของสังคมและประชามติอันนี้แหละ จะทลายเมืองคอมมิวนิสต์ให้ถล่มไปในนาทีสุดท้ายเหมือนอานุภาพของภูเขาไฟระเบิด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แผ่นดินนี้ของใคร

ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์

๓

เช้ามืดวันต่อมา ตะวันเพิ่งจะเบิกฟ้า ทอแสงทองเป็นสายพาดไปตามทิวเขาซึ่งแลดูเขียวครึ้มทะมึน เมฆเกล็ดบางๆ ลอยนิ่งรอรับไออุ่นจากเปลวแดด และค่อยๆ สลายตัวจางพร่าเป็นหมอกควันดูสลัวทึบอีกครั้ง เหมือนกับโลกนี้ได้ถูกห่อหุ้มไว้ด้วยหมอกสีเทาหม่นอันหนาแน่นและน่าอึดอัดรำคาญใจ

บนบ้านพักของเจน วนาสัยตื่นเต้นโกลาหลด้วยการเตรียมอาหารสำหรับเดินทางของกุณฑลี หล่อนยังคงสาละวนอยู่ในครัวโดยไม่ทันสังเกตเห็นสามีมายืนเกาะประตูครัวนิ่งดูอยู่ แต่เมื่อรู้สึกว่ามีคนจ้องมอง หล่อนได้บรรจุผัดพริกขิงและไข่เจียวลงในปิ่นโตเสร็จพอดี จึงเงยหน้าขึ้นยิ้มรับอย่างแจ่มใส

“ข้าวใส่ไว้พอกินสองคนเทียวละ ถ้ากลางวันไม่หมดเททิ้งได้เลย ทั้งข้าวทั้งกับ ตอนบ่ายคงหากินได้ที่ตลาดอำเภอ” หล่อนอธิบายและแนะนำไปในตัว

“กับข้าวฝีมือคุณกุณ ผมจะไม่ยอมให้เหลือทิ้งเลย”

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"คงจะฝืนกินทั้งๆ ที่ไม่อร่อย" หล่อนเย้าพร้อมกับชำเลืองยิ้ม

"อะไรได้ ไม่เคยไม่อร่อยสักที ว่าแต่จะไม่พอสำหรับคนท้องยุ้งอย่างผมน่ะนา"

"กลางทางไม่มีใครเห็น จะโยนทิ้งเสียใครจะไปรู้"

"โอย! เขาร้องคัดค้านเสียงดัง "คนอย่างผมไม่ใช่ชนิด ปากช่างจำนรรจาหรอก"

"พูดเสียงดังไปเดี๋ยวลูกตื่น" หล่อนเตือนในขณะที่ใช้ผ้าเช็ดรอบๆ ปิ่นโตและช้อน

"ตาต้อน่ะรึจะตื่น เสียงหมูที่มัดไว้แต่เมื่อวานนี้แปดตัวร้องกันกรี๊ดกร๊าด แกยังไม่รู้สึกสมปฤดี"

"นึกถึงเรื่องที่เจนเล่าเมื่อคืนนี้ ยังใจไม่หายสั่น" กุณฑลีเท้าความเดิมขึ้น และหิ้วปิ่นโตติดมือออกมาข้างนอก

"น่ากลัวอยู่เหมือนกัน ถ้านายอำเภอแกไม่ยอมขอขมา คงจะถึงเลือดตกยางออกหรือไม่ก็คงมีตายเป็นกันบ้าง" เขาสนองคำด้วยใจที่หดหู่และสังเวชในความเลวทรามของคน

"ไม่น่าจะทำกับผู้หญิงเล่นถึงเพียงนั้น กุณไม่เห็นจะได้ประโยชน์อะไรจากความรู้สึก"

"มันอาจจะเป็นเพราะเหล้ามากไป ตัณหามากไป เมาอำนาจราชศักดิ์เกินไปได้ทั้งนั้น ไม่งั้นก็คงหลายๆ อย่างผสมกันถึงทำไปได้" เจนออกความเห็นอย่างสงบเสงี่ยม

"คนที่เป็นถึงผู้ปกครองราษฎรอย่างนี้ ลงมากเหล้า ตัณหาและอำนาจ ราษฎรก็จะมีแต่ความเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า"

"จะทำอย่างไรได้ ขณะนี้มันเป็นยุคที่ศีลธรรมต่ำมนุษยธรรมเสื่อมอยู่ทั่วไป"

"ควรจะคิดแก้ไขกันเสียที" หล่อนพึมพำเหมือนพูดคนเดียว

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"ใครเล่าจะแก้ไขได้" ชายหนุ่มย้อนถามอย่างหมดหวัง

"พวกผู้ใหญ่ในวงการบริหารซีคะ เจน"

"ยังไม่ถึงเวลา ระยะนี้มันเป็นสมัยที่ท่านกำลังก่อร่างสร้างตัว เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เหมือนไฟนรกคุกรุ่นอยู่ในอกของราษฎรผู้เป็นเจ้าของแผ่นดินไทยต้องรอไปก่อน-รอไว้จนกว่าไฟนรกนั้นจะร้อนจนราษฎรทนไม่ไหว อกระเบิดใจระบมลุกขึ้นดับไฟนรกนี้เสียเอง มันอาจจะเป็นวันใดวันหนึ่งไม่ช้าก็เร็ว ที่ความอดทนสะกดกลั้นจะถึงที่สุด!"

"ดูเหมือนผู้ใหญ่ทุกคนประกาศว่าพยายามเต็มที่อยู่แล้ว"

"ครับ พยายาม-" เจนหัวเราะราวขบขันเสียเต็มประดา "พยายามกอดเก้าอี้ตำแหน่งไว้ไม่ให้ใครอื่นที่สามารถกว่าขึ้นครองแทนน่ะซี!"

"หมูแปดตัวนี่ เจนกะจะขายได้สักเท่าไร" กุณฑลีเปลี่ยนเรื่องถามต่อไป

"ยังไม่แน่หรอกครับ แต่กะไว้ตัวหนึ่งก็ร่วมสามร้อยบาททีเดียว" เขารับของมาจากมือหล่อนแล้วก้าวมายืนที่ขั้นบันได

"หมูเอาขึ้นเกวียนหมดแล้วหรือคะ"

"เรียบร้อยทั้งสองเล่ม ป่านนี้นายจันคงคอยแย่แล้ว" เขาเอ่ยถึงคนงานที่เขาให้ช่วยขับเกวียนไปด้วยเล่มหนึ่ง แล้วขยับกายทำท่าจะลงจากเรือนไป

"พยายามรีบกลับนะคะ เจน" หล่อนเตือนด้วยเป็นห่วง

"ครับ ถ้าช้ากว่าพรุ่งนี้เย็น ผมคงขาดใจเพราะคิดถึง-"

"ตาต้อหรือคะ" หล่อนถามสวนควัน

รวดเร็วเหมือนงูที่ฉกเหยื่อ เจนชะโงกหน้าเข้ามาจุบแผ่วๆ ที่แก้มของภรรยา แล้วกระซิบเสียงเบาๆ ด้วยความรัก

"คุณกุณเป็นที่หนึ่ง ตาต้อเป็นที่สอง"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ในระหว่างชายสี่หรือห้าคนที่ยืนมุงอยู่รอบเกวียนบรรทุกหมู ซึ่งอ้วนพีเต็ม ที่แปดตัวนั้น เป็นชาวจีนเสียสามคน อีกสองคนจะเป็นใครมิได้นอกจากเจน วนาสัยและนายจันคนงานที่ไร่ ท่าทางที่พูดกันเหมือนกับมีอาการโกรธเคืองอยู่เต็มที่ มีแต่ฝ่ายคนจีนเท่านั้นที่ยังแสดงอาการเยือกเย็นอย่างผู้ชนะ อย่างไม่ของ้อซื้อสินค้า

"ลื้อให้ราคาอย่างนี้ อั๊วก็ขาดทุนแย่ ไม่คุ้มค่าเลี้ยง" เจนบ่นเพราะหัวเสีย

"คุณจะให้ทำยังไง ซื้อแพงกว่านี้พวกผมก็ขาดทุน" จีนคนหนึ่งตอบด้วยภาษาไทยอย่างชัดเจน

"จะทำยังไง หมูหนักขนาดนี้อย่างน้อยก็สองร้อยแปดสิบ ลื้อให้เพียงสองร้อยยี่สิบ ใครจะขายได้"

"คุณขายไม่ได้ ผมก็ซื้อไม่ได้เหมือนกัน" จีนผู้ซื้อยืนคำ

"นี่อั๊วถามจริงๆ เถอะ หมูขนาดนี้สองร้อยแปดสิบราคาสมควรไหม" เจนอะลุ่มอล่วยถามต่อไป

"สมควรซี อย่างน้อยสองร้อยเจ็ดสิบ ตาผมกะไม่พลาด" ผู้ซื้อยืนยันความเชื่อมั่น

"ถ้ายังงั้น ลื้อตัดราคาลงทำไมมากมายนักล่ะ"

"ไม่ตัด ผมจะเอากำไรที่ไหน ผมซื้อคุณสองร้อยยี่สิบ มีกำไรฆ่าขายแล้วไม่เกินสามสิบ"

"อ้าว" นายวนาสัยอุทานอย่างแปลกใจ "อีกหกสิบบาทหายไปไหน"

"อ้า ดีแล้ว" จีนผู้ซื้อตกลงใจ "ผมจะบอกให้ก็ได้ ใครๆ เขาก็รู้กัน ผมเสียค่าอาชญาบัตรฆ่าหมูเป็นพิเศษตัวละห้าสิบบาท อีกสิบบาทเป็นค่าหมอควบคุมตรวจโรงฆ่าสัตว์ ราคาหมูผมรู้-มันสมควรสองร้อยแปดสิบ ถ้าผมซื้อคุณเท่านี้ผมต้องไปเสียเองอีกหกสิบเป็นสามร้อยสี่สิบ คนก็ไม่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ใคร่กินมันแพง ผมก็เลยฉิบหายเท่านั้น ผมถึงได้ตัดราคาทางคุณเสียหน่อย แล้วผมไปเสียเงินพิเศษให้เขาเสีย หมูก็ไม่แพงนัก คนกินมากขายง่าย ขายได้มากค่อยยังชั่ว”

จีนผู้นั้นอธิบายเสียอย่างยืดยาวด้วยท่าทางคล่องแคล่วและดูเหมือนแฝงกิริยาเยาะเย้ยดูหมิ่นในความตะกละตะกลามของคนไทยซึ่งพยายามกอบโกยทุกทาง ไม่ว่าจะเป็นวิถีทางที่ถูกต้องทำนองคลองธรรมหรือไม่ เอาทุกอย่างนอกเสียจากล้วงกระเป๋าตัวเอง

“ลื้อหมายความว่า เสียค่าธรรมเนียมอาชญาบัตรฆ่าหมูเกินราคาตามกฎหมายให้แก่เทศบาลเมืองนี้งั้นเรอะ”

“ใช่แล้ว” ชาวจีนตอบสั้นๆ พร้อมกับยื่นซองบุหรี่มาให้ชายหนุ่มรับไปสูบ

“ใครเป็นนายกเทศมนตรี” เจนถามอย่างสนใจเต็มที่

“นายกฯ เดี๋ยวนี้ไม่มี” เขาตอบไปตามภาษาซื่อ ตามที่ได้รู้เห็นจากความเป็นจริง

“นายกฯ คนเก่าเขาสั่งเลิกไปแล้ว” นายคนนั้นต่อความสืบไป “นายอำเภอเป็นนายกฯ แทน”

“อ๊ะ!” เจนลั่นปากออกไปอย่างลืมตัว “นายอำเภอคนผอมๆ สูงๆ น่ะรึ”

“ฮ่า-ฮ่า นั่นแหละ” รับคำแล้วขีดไม้ขีดไฟมาจ่อบุหรี่ให้ชายหนุ่ม “วันหนึ่งผมขออนุญาตฆ่าหมูราวสิบตัว วันละหกร้อยกว่าบาทแล้วยังมีวัวอีกวันละสองสามตัว ตัวละกว่าร้อยบาท พวกเขาสบายกันทั้งนั้น-อา-ฮ้อเจ๊าะ” เขาเผลอเอ่ยคำจีนออกมาด้วย

“ทำไมเขาไม่เลือกตั้งนายกฯ ใหม่ละ ลื้อรู้ไหม”

“รู้ซี” นายจีนพูดไทยชัดอวดอ้าง “เลือกใหม่คนเก่าก็อดซี ทำแทนยังงี้อิ่มดี” พูดจบเขาก็หัวเราะเอิ๊กอ๊ากชอบใจ ซึ่งเสียงหัวเราะนี้กลับ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เสียดแทงเข้าไปในหัวใจของชายหนุ่ม มันก่อให้เกิดความอัปยศอดสูอย่างยิ่ง และเพิ่มความคิดท้อถอยแก่ความมานะบากบั่นในการต่อสู้ชีวิตในฐานะของชนชาวไทย-ชนชาติที่เคยมีแต่ความซื่อสัตย์สุจริต ศีลธรรมวัฒนธรรมอันสูงเยี่ยมมาแต่บรรพกาล-ให้ร่อยหรอจนเกือบไม่มีเหลือแม้แต่กระผีกริ้น

ผลที่สุดแห่งการต่อรองวันนั้น เจน วนาสัยได้ขายหมูทั้งแปดตัวไปด้วยราคาอันได้ถูกหักเอาไปชดเชยสังเวยแก่เจ้าหน้าที่ผู้เก็บภาษีอิสระแบบเจ้าผู้ครองนครโดยครบถ้วน ชายหนุ่มนั่งเหม่อซึมขับเกวียนกลับบ้านไร่ด้วยหัวใจอันเหี่ยวแห้งและสิ้นหวัง เขาได้แต่รำพึงอยู่กับแสงแดดและสายลมแต่ผู้เดียว เสมือนคนเพ้อคลั่งอยู่ในความฝันอันโหดเหี้ยมยอกแสยงใจ อนิจจา! คนไทย หมดสิ้นแล้วซึ่งสันดานเดิมอันประเสริฐต่างคนต่างพากันช่วยรื้อทำลายปราการแห่งคุณงามความดีประจำชาติลงทีละเล็กละน้อย ซึ่งเรื่องนี้จะโทษใครเล่า เพราะเมล็ดพืชแห่งความทรยศคดโกงและฉ้อฉลได้ถูกหว่านลงไว้อย่างหนาแน่นในผืนแผ่นดินไทยในหัวใจของชาวไทยสิบกว่าปีมาแล้ว จะมิให้งอกงามแพร่หลายขยายพันธุ์ไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดได้ไฉน อา! นี่แหละไทยสร้างชาติ!

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เขาตะโกนหานายกรัฐมนตรี

อิศรา อมันตกุล

๑.

ท่านผู้อ่านอาจจะถามด้วยความกังขาว่าเรื่องต่อไปนี้มีความจริงเพียงใด เหตุเกิดที่ไหน และการณ์ปรากฏเมื่อไร ถ้าทุกสิ่งทุกอย่างหรือแม้บางสิ่งบางอย่างเป็นจริงไซร้ ไฉนจึงไม่ระบุลงไปให้ชัดแจ้งถ่องแท้ด้วยเล่า?

ข้าพเจ้าจะไม่ตอบข้อกังขาเหล่านั้นของท่าน ข้าพเจ้าปรารถนาจะให้ท่านลองค้นหามาตอบกับตัวเองดูเมื่ออ่านมันจบตลอดแล้ว ข้าพเจ้าบอกได้แต่ว่า ท่านจะเรียกเรื่องนี้ว่านวนิยายก็ได้ ปกรณัม สมัยปรมาณูก็ได้ ประโลมโลกโปกฮาก็ได้ หรือเรื่องบ้าๆ ไร้สาระ ไม่น่าที่ท่านบรรณาธิการผู้เรืองฝีมือจะอุตรินำมาปรือเปรอผู้อ่านให้คลื่นไส้ก็ได้อีกนั่นแหละ... สุดแท้แต่ตัวท่านจะโปรด ข้าพเจ้าเพียงแต่เขียนมันขึ้นเพราะนึกสำคัญมั่นในใจอยู่อย่างหนึ่งว่า คนเราทุกคนไม่ว่าจะเกิดในเผ่าพันธุ์ภาษาใด ไม่ว่าผิวสีน้ำนมหรือน้ำครำหรือน้ำโคลน ไม่ว่าจะขี่วอทองหรือนั่งยองๆ กับดิน ไม่ว่าเขาจะไปวัดวันอุโบสถเพื่อพับเพียบประจงนิ้วประนมไหว้พระพุทธรูป และพึมพำ “--สวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม--” หรือไปโบสถ์วันซาบาโธเพื่อถวายเพลง “Hallelujah for

LIBT
Legislative Institutional Repository of Thailand

the Cross" ต่อพระแม่มาเรียและพระวิญญาณบริสุทธิ์ หรือ นมาซที่มัสยิดวันศุกร์เพื่อสวด "อิลลาห์ อิลลัลลาห์--" สู่ทิศตะวันตก หรือคุกเข่าหัวโขกพื้นเผากระดาษเงินกระดาษทองบูชากวนอิมเนี่ยเนี้ย ทุกคนเกิดมาเพื่อเสพสิทธิแห่งมนุษยภาพดุจเดียวกันทั้งสิ้น เวลาผาสุกก็หัวเราะ เวลาเจ็บปวดก็โอดโอยด้วยกังวานเสียงเดียวกัน รู้จักดมดอกกุหลาบได้กลิ่นเดียวกัน และยินนกร้องเพลงด้วยความไพเราะเหมือนกัน รู้จักรักและโลภโกรธและหลงเท่าๆ กัน เลือดของเขาเวลาทะลักออกมาจากแผลก็สีแดงเหมือนกัน หาแผกเป็นสีน้ำเงินหรือสีเหลืองได้ไม่

ตัวละครในเรื่องข้างล่างจึงสร้างมาจากคนเหล่านี้ อาจเป็นท่านเป็นข้าพเจ้า เป็นเขาอื่นๆ ก็ได้ และสถานที่กับปรากฏการณ์ที่อุบัติ ท่านก็อาจยกไปจ่อมลงตรงไหนให้สมจริง-มิใช่เป็นจริง-ได้ทั้งนั้น ที่นี่ก็ได้ในนครยอกจาการ์ตาก็ได้ ในเยนานก็ได้ หรือกระทั่งใน "แผ่นดินของเรา" ของ "แม่อนงค์" ใน "สยามนคร" ของ สันต์ เทวรักษ์ และใน "หนองหวาย" ของ วิลาศ มณีวัต ตามแต่ท่านถนัดที่จะทำข้าพเจ้าขอเพียงนิดเดียว ถ้าเมื่อท่านอ่านเรื่องนี้แล้วรู้สึกตัวดุจกำลังนั่งอยู่ในขยะคละโคลนก็โปรดเงยหน้าแหงนดูฟ้า จะเป็นการเมตตาต่อข้าพเจ้านัก

เขาเปรียบกันว่า อาณาประชาชนคนจนยากนั้นคือหญ้าแพรก ข้าพเจ้า ก็เลยอยากจะเปรยต่อสักหน่อยว่า ประชาชนคนจนยากนั้นคือหญ้าแพรกก็จริงแหละ แต่เป็นหญ้าแพรกที่มีจิตมีใจ ถ้าโลกทั้งโลกบีบเข้ามาหญ้าแพรกนั้นก็ย่อมจะยืนต้นสูงกว่าพื้นโลกเสมอไป เพราะหญ้าแพรกรู้ตัวว่าถูกบีบ แต่ตัวโลกไม่ได้รู้เลยว่ามันกำลังบีบใคร แต่ก็อีกนั่นแหละความทระนงของหญ้าแพรกช่างเป็นความทระนงที่น่าเวทนาเสียนี่กระไร!

สมัยนี้เป็นสมัยประชาธิปไตย เรื่องนี้เขียน พิมพ์ โฆษณา และอ่านโดยคนในระบอบประชาธิปไตย ประชาธิปไตยเป็นวิทยาศาสตร์

Legislative Institutional Repository of Thailand

หรือเป็นศาสนา หรือเป็นทั้งสองอย่าง ข้าพเจ้าไม่รู้ ข้าพเจ้ารู้แต่เพียงว่านักการเมืองบางคนของเรามักกล่าวถึงประชาธิปไตยในท่วงท่าวาจาประหนึ่งเขียนเสือให้วัวกลัว--เพียงแต่ว่าเขาเขียนรูปเสือลงบนกระดาษให้ประชาชนกลัว--

๒.

ข้าพเจ้าต้องขอให้เรื่องเริ่มจากพันตรีเทิม กำแหง อดีตนายแพทย์แห่งกรมเสนารักษ์ทหารบกเป็นปฐม ขณะที่กล่าวถึงคนคนนี้ ความน่าทุเรศประการหนึ่งมีอยู่ว่า คนขนาดพันตรีหนุ่มผู้เจนจบในวิชาแพทยศาสตร์ถ้าไม่รุ่งโรจน์ในราชการงานหลวงต่อไป ก็ควรจะออกมาเปิดร้านยกป้ายเซ็งลี้ยาให้หรูหราเช่นประดานายแพทย์ “แคว็ค” อื่นๆ สิ กลับต้องมาหมกตัวซอมซ่ออยู่ในหมู่บ้านป่าไปฉิบ แต่นั้นแหละ สงครามย่อมทำให้อะไรๆ ที่ตามมาข้างหลังมันกลายเป็นสิ่งทุเรศทุรังไปได้ทั้งนั้น อย่าว่าแต่คนหรือวัตถุเลย แม้สิ่งอันหมดจดงดงามคือศีลธรรม ก็ยังหนีความจริงข้อนี้ไปไม่พ้น

ข้าพเจ้าจะเล่าอดีตของเขาเพียงรวบๆ พันตรีเทิมเป็นหนุ่มผู้ตกพุ่มม่ายในระหว่างสงครามก็เพราะลูกระเบิดที่ดิ่งเคว้ียว...เคว้ียว ลงมาจากฟ้า แล้วแผลงเดชาตูมลงตรงปากหลุมหลบภัยในบ้าน ปลิดชีพเมียสาวของเขาที่วิ่งลงเป็นคนสุดท้ายทันที หล่อนไม่มีสินบริคณห์ใดทิ้งไว้ให้กับเขา นอกจากลูกเล็กๆ สามคน พันตรีเทิมรอดพ้น อุบาทวภัยครั้งนั้นมาได้ก็เพราะพระเจ้า ถ้ามีจริง-ทรงโปรดให้เขาเผอิญต้องไปอยู่เวรเสียที่กรมในคืนนั้น

พันตรีเทิมเป็นคนชอบชีวิตง่าย และเสงี่ยมสงบ ชอบฟังเสียงนกร้องและลำธารไหลรวยริน และภาพอันเกิดจากกวีพจน์ของสุนทรภู่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มากกว่าเสียงเสียวฟันของรถรางและเสียงปวดประสาทของรถยนต์ เพราะฉะนั้นเขาจึงตกลงใจพาลูกๆ ไปสู่ชนบท--ไกลจากฝูงชนซึ่งกำลังคลั่งบ้า

แต่ทว่าเสียงนกร้อง ลำธารที่ระรวย และภาพในจินตนาการของสุนทรภู่ ไม่ได้กล่อมให้ชีวิตเป็นสิ่งที่สงบง่ายดายได้ดังใจหวัง มันเต็มไปด้วยความอดอยากและแร้นแค้น และชีวิตใหม่ในบ้านป่ามีแต่จะทำให้ลูกทั้งสามของเขากลายเป็นควายที่ไม่เข้าใจเสียงซอหนักเข้าไปทุกวัน แม้กระทั่งการข่มตาให้หลับยามค่ำคืนก็ได้ทำร้ายเขาอย่างทารุณ--ทำร้ายอย่างที่คนบ้านนอกซึ่งต้องสู้รบกับความหนาวไข้ ความกันดารเท่านั้นจะบอกได้ถูกถึงรสชาติของมัน

เขาพยายามอ่านหนังสือฆ่าเวลาข้างตะเกียงมัวๆ แต่มันให้ประโยชน์เพียงเพื่อจะโยนทิ้งไปพร้อมกับถอนหายใจยาวเท่านั้น เขามองดูลูกๆ ซึ่งหลับกลิ้งอยู่บนสาดกลางห้อง ยุงหลายตัวเกาะเป็นจุดดำเล็กๆ ตามแก้มและแขนของแกอย่างเหนียวแน่น

"ฉันทนไม่ไหว--" พันตรีเทิมครางในใจ "มันขมขื่นเหลือเกินที่ได้เห็นเด็กๆ เหล่านี้โตขึ้นโดยไม่มีการศึกษา มันทารุณเหลือเกิน ที่ฉันนั่งงอมืองอตีน ปล่อยให้สมองเหล่านี้ถอยห่างจากความฉลาดเข้าไปสู่ความโง่เง่า ลูกของฉันกำลังโตขึ้นเพื่อเป็นคนบัดซบ!"

เขาได้พยายามทำดีที่สุดแล้วที่จะเป็นครูแก่ลูกๆ ให้แกอ่านออกและเขียนได้ตามวัย เขาพยายามผลิตเลือดเนื้อเชื้อไขทั้งสามขึ้นมาให้เป็นมนุษย์ที่หลอมออกจากเบ้าอันเอี่ยมอ่องที่สุด แต่ความพยายามที่ทุ่มเทลงไปให้ผลน้อยเหลือเกิน ตลอดเวลากลางวัน มือของเขาต้องเคร่งเครียดอยู่กับงานในฟาร์มเพื่อหารายได้มาเลี้ยงสี่ปากสี่ท้องให้อิ่มหนำ เหงื่อของเขาต้องหยดลงไปบนพื้นดินเพื่อพลิกเอาทรัพยากรที่ฝังอยู่ข้างใต้ขึ้นมา ครั้นพอตกค่ำ หลังของเขาก็ปวดและเปลือกตาก็หนักอึ้งจะปิดเสียให้ได้ การถ่ายความรู้ของเขาลงไปในสมองของลูกทั้งสามจึงผิดและเลอะ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

โดยเฉพาะลูกสาวคนโตอายุ ๑๐ ขวบ มีทีท่าว่าจะเป็นเด็กหัวไวในดนตรี มีเสียงที่ไพเราะ รักศิลปะทุกๆ อย่าง นับวันจะกลายเป็นเหมือนลูกผู้ใหญ่ขึ้นปลายเนินโน้น ซึ่งทั้งตัวแตกสะเก็ดไปด้วยโรคผิวหนังพุพอง และโง่จนไม่รู้ว่าไหนมือซ้ายไหนมือขวา

เขาลุกขึ้นเดินไปปิดหน้าต่างทุกบานเพราะฝนเริ่มโปรยและกระหน่ำหนักลงมา เวลาที่เขาเดิน ท่านจะเห็นขาพิการกะโผลกกะเผลกของเขาได้ถนัด มันเกิดจากลูกปืนในคราวศึกอินโดจีนซึ่งฝ่าอากาศมาฝังลงในหัวเข่าของเขาขณะที่วิ่งออกไปลากร่างของรองแม่ทัพ-พลตรีหลวงเถกิงกล้าศึก ผู้ต้องบาดเจ็บในการประจัญบานกลับมาสู่แนวปลอดภัยได้ เขาช่วยชีวิตท่านรองแม่ทัพไว้ และเหตุการณ์วีรกรรมครั้งนั้นได้เป็นข้อภาคภูมิใจของเขาอยู่ตราบจนทุกวันนี้ เวลาที่ใครถามเขาถึงขาข้างพิการ เขามักจะชี้รอยแผลที่หัวเข่าให้ดูอย่างหยิ่งราวกับว่ามันเป็นเหรียญกล้าหาญ “เจ้าแผลนี้ไงล่ะ ที่ฉันแลกกับชีวิตของหลวงเถกิง” เขาคุยจ้อ “รู้จักไหม? หลวงเถกิงกล้าศึก รองแม่ทัพคราวรบกับอินโดจีนครั้งนั้นไงล่ะ ชื่อเขาดังอยู่หรอก เดี๋ยวนี้ดูเหมือนออกจากราชการแล้ว ไม่ได้พบกันเลยเกือบแปดปี แต่หลวงเถกิงคงคิดถึงฉันเสมอหรอก ฉันช่วยเขาไว้แท้ๆ”

ฝนบ้านนอกตกน่ากลัวอย่างนี้ทั้งนั้น มันเทจั้กๆ ลงมาเหมือนรั่วจากฟ้า เขาลุกไปปลดมุ้งกางให้ลูกและคลี่ผ้าห่มคลุมร่างของแก

“ตำบลนี้ควรจะมีโรงเรียนสักแห่ง โรงเรียนประชาบาลกระจอกงอกง่อยสักหลังก็ยังดี ฉันจะได้ส่งเด็กๆ ไปเรียนชั้นประถมพลางๆ” เขาครุ่นคิด

ที่จริงเขาคิดคำนึงหนักหน่วงมานานแล้วที่จะเรี่ยไรเงินชาวบ้านในย่านนี้สร้างโรงเรียนขึ้น และจ้างครูจากจังหวัดมาสอนพวกลูกๆ ชาวบ้าน แต่เมื่อได้สัมผัสกับภาวการครองชีพของคนเหล่านั้นเข้าแล้ว ความหวังในอันจะสร้างโรงเรียนก็หลุดลอยหวิวไปเหมือนว่าวป่านขาดปลิวลม

LIRT Legislative Institutional Repository of Thailand

คนในชนบทนี้จมอยู่ในปลักแห่งความยากเข็ญเลือดตาปิ้มกระเด็น หนี้สินจากค่าเช่านาท่วมหัวทั้งนั้น เขาเคยได้ถูกเชิญออกไปรักษาไข้เพื่อนบ้านอยู่บ่อยๆ เดี๋ยวบ้านนี้เป็นมาลาเรีย บ้านนั้นเป็นคอตีบ บ้านโน้นเป็นไข้รากสาด เมื่อรักษาและให้หยูกยาตามมีตามเกิดแล้ว เขาก็ไม่กล้าเรียกมูลค่าอะไรตอบแทนแม้แต่แดงเดียว ก็เขาจะเรียกได้อย่างไรลงคอเล่าในเมื่อชาวบ้านย่านนี้ทุกคนต่างแบกภาระอันขมขื่นไว้หนักอึ้งพอๆ กับเขาทั้งนั้น? บางคนดูยิ่งจะซ้ำร้ายไปกว่าสักร้อยเท่าเสียอีก คิดดูเถอะครอบครัวเดียวคนตั้งโหล มีผ้านุ่งพอจะพันกายไม่ให้อายผีสางอย่างมากก็สามผืน!

ความชื่นใจของเขาอยู่ตรงที่ว่า ทุกๆ คนในหมู่บ้านนี้มีจิตโอบอ้อมอารีต่อเขาราวพี่น้องคลานตามกันออกมานั่นเทียว ไม่มีใครรู้ว่าเขาเป็นถึงนายพันตรีผู้ที่มีเกียรติขนาดเคยเสี่ยงชีวิตช่วยรองแม่ทัพให้พ้นจากเขี้ยวเล็บของมฤตยูมาแล้วอย่างห้าวหาญในราชการสงคราม ทุกคนเรียกเขาเพียงสั้นๆ ว่า “หมอ” เด็กท้องนาเล็กๆ หลายคนที่ชอบมาชวนลูกๆ ของเขาไปลุยน้ำสุ่มปลาในลำธารมองดูเขาอย่างยำเกรง และกระซิบกันเบาๆ ในหมู่สมัครพรรคพวกว่า “เขาชื่อลุงเป้”

ฝนยังเทลงมาอีกซ่าๆ กลบสรรพเสียงอื่นหมด คืนนี้ค่อนข้างหนาว ผ้าห่มของเขาได้สละให้ความอบอุ่นแก่ลูกๆ เพื่อป้องกันไข้หวัดและปอดบวมแล้ว แต่ไม่แปลกหรอก เขายังมีเหล้าอยู่ครึ่งขวดสำหรับช่วยเลือดลมในกายให้ร้อนขึ้นได้บ้าง ขณะที่จิบเหล้าอยู่นั่นเอง เขาคิดว่าหูของเขาได้ยินเสียงประหลาดดังขึ้นข้างนอก

เป็นเสียงที่แทรกเสียงสาดซ่าของห่าฝนมาเพียงแผ่วๆ คล้ายใครมาเคาะประตูร้องเรียก คงมีใครในหมู่บ้านเกิดเป็นไข้ได้ป่วยขึ้นกะทันหันนั่นเอง จึงต้องฝ่าพายุมาตามเขาไปดูอาการยามอากาศวิปริตน่าสะพรึงกลัวเช่นนี้-เขาคิด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เมื่อถอดสลักและดึงบานประตูให้เปิดออก ลมฝนกระแทกเข้ามาอย่างแรงวูบหนึ่ง ทีแรกเขามองไม่เห็นอะไรในความมืดมิดทั่วสารทิศนั้น แต่ครั้นฟ้าแลบแปลบขึ้นสว่างจ้า เขาก็เห็นร่างร่างหนึ่งถลาเข้ามาฟุบอยู่ที่เท้าของเขา

ตายห่า--ผมนั่นบอกอยู่โทนโท่นี่นาว่าเป็นผู้หญิง!

อย่างรวดเร็ว เขาผลักบานประตูไม่ให้ฝนสาด แล้วอุ้มร่างอันเปียกโชกของหล่อนเข้ามาวางบนเก้าอี้ยาว ขณะนั้นหล่อนหลับตาและคงจะสิ้นสติไปด้วยความหนาวที่จัดและความสิ้นเรี่ยวแรง เขาคว้าผ้าเช็ดตัวมาซับน้ำที่ชุ่มทั่วใบหน้า ผม และแขนขาของหล่อนแล้วงัดปากขึ้นเทเหล้าที่เหลือติดก้นขวดทั้งหมดกรอกลงไป

ครู่เดียวชีวิตชีวาก็ค่อยๆ คืนมาสู่ร่างกะปลกกะเปลี้ยของหล่อนอีก แต่อย่างมากที่หล่อนสามารถแสดงออกมาว่ายังไม่ตาย ก็คือการกระดิกปลายนิ้วมือและนิ้วเท้านิดๆ และพึมพำประโยคสั้นๆ ไม่เป็นคำออกมา เขาอดคิดไม่ได้ว่าลมที่กรรโชกอย่างคะนองอยู่ข้างนอกเวลานี้ได้หอบเอาชีวิตนี้มาจากแห่งหนตำบลไหนไม่รู้ เขารู้จักคนในหมู่บ้านนี้ทั้งชายหญิงเด็กผู้ใหญ่ทุกคนในรัศมีหลายสิบเส้นกว้างไกลออกไป แต่หญิงคนนี้เขาไม่เคยรู้จัก หล่อนต้องเป็นคนแปลกหน้าอย่างแน่นอน

ผิวของหล่อนขาวเหมือนบ่มไว้ไม่เคยให้เปลวแดดกล้ำ มือทั้งคู่นิ่มละไมคล้ายไม่เคยแตะงานหนัก ใบหน้าเซียวซีดที่คงเต็มไปด้วยความรู้สึกในเวลาปกตินั้น มีเงาของดอกผักตบชวาจับอยู่ใต้ขอบตา เท้าของหล่อน-ผ่าสิ!- เต็มไปด้วยรอยแผลซึ่งเลือดสดยังคงซึมออกตามซอกนิ้ว คงเกิดจากหล่อนวิ่งด้วยเท้าเปล่าอันละเอียดอ่อนนั้นฝ่าดงหนามและปุ่มหินระแหงมาแต่ทางไกล แต่สิ่งที่ทำให้พันตรีเทิมประหลาดใจที่สุดก็คือ ผมของหล่อนนั้นควรยาวสลวยลงมาตามลักษณะการทำทรงผมของผู้หญิงสมัยใหม่ทั้งหลาย ไม่น่าจะตัดสั้นเป็นกระพุ่มจนดูเกือบคล้ายทรง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ผมผู้ชายเช่นนี้เลย แล้วหล่อนค่อยๆ เปิดเปลือกตาที่ซีดจนเขียวมองดูเขา คุณพระช่วย! พันตรีเทิมอุทานในใจ...ดวงตาคู่นั้นเป็นอาศรมของความขมขื่นแท้ๆ อมไว้ด้วยโศกนาฏกรรมที่สาหัสราวกับจะพูดออกมาว่า "อย่าไล่ดิฉันไป ได้โปรดเถิด! ดิฉันหมดที่พึ่งแล้ว"

เขาจึงยิ้มอย่างเมตตา "พักผ่อนให้สบายเถอะ แม่หนู ฉันจะหาเสื้อผ้าแห้งๆ มาให้ผลัดเดี๋ยวนี้แหละ เสียใจที่ไม่มีเครื่องแต่งตัวผู้หญิงเลย แต่กางเกงขาก๊วยกับเสื้อเชิ้ตของฉันพอจะใช้ประทังไปได้"

เขาค้นเสื้อผ้าจากกองในตู้หยิบส่งให้หล่อน แล้วหันหน้าไปเสียทางอื่น ขณะที่หล่อนถอดชุดเปียกปอนออกและสวมเสื้อกางเกงรุ่มร่ามของเขาลงแทน เมื่อเขาไขไส้ตะเกียงให้เปล่งสว่างขึ้นนั้น ได้ยินหล่อนอุทานลอยๆ ออกมาว่า "หนังสือ!"

เขาหันกลับไปดูด้วยความไม่เข้าใจ สายตาของหล่อนกำลังกวาดอย่างเลื่อนลอย แต่ตื่นเต้นไปทั่วหิ้งหนังสือที่ยาวเหยียดเกือบจะรอบห้อง มันเป็นสายตาที่มีประกายเหมือนคนที่ถูกจำจองไว้ในถ้ำมืดเป็นเวลานานเพิ่งได้รับปลดปล่อยออกมาพบแสงสว่างและใบหน้าที่รักใคร่

"นานเหลือเกิน--นานเหลือเกินที่ดิฉันไม่เคยพบหนังสือ" หล่อนพึมพำเสียงต่ำอย่างไม่รู้สึกตัว สายตาคงไล่เรื่อยไปตามแนวสันปก

"เธอหมายความว่าอะไรนะ!" เขาถามงงๆ

"นานเหลือเกิน--สักห้าปีได้กระมัง" หล่อนเอ่ยลอยๆ อีก "แต่--โอ๊ย! คุณไม่เข้าใจดอกค่ะ คุณไม่มีวันเข้าใจดอก" หล่อนเอนตัวลงนอนดังเดิมแล้วหลับตา

นี่เป็นประโยคแรกที่หล่อนพูดกับเขาตัวต่อตัว และเสียงของหล่อนนั้นมีกังวานอย่างที่บางทีตลอดชีวิตจึงจะได้ยินฟังสักชั่วครั้งหนึ่ง--เสียงชนิดที่ดึงแต่สิ่งที่ดีที่สุดและหวานชื่นที่สุดเท่านั้นออกมาจากก้นบึ้งของหัวใจ--เสียงชนิดที่อาจทำศิลากระด้างให้เกิดมีชีวิต ขึ้นมาในฉับพลัน!

Legislative Institutional Repository of Thailand

"เธอ--เธอชอบหนังสือหรือ?" พันตรีขาพิการซัก "ไม่เป็นไร-ไม่เป็นไร แม่หนูเอ๊ย พรุ่งนี้เธอจะหยิบมันอ่านสักกี่เล่มก็ได้ ว่าแต่เธอจะไม่ทานอะไรรองท้องสักนิดหรือ?"

แต่หล่อนหลับไปเสียแล้ว...หลับผล็อยไปเหมือนเด็กกำลังกินกำลังนอน

๓.

เช้ารุ่งขึ้น อากาศโปร่งหวิว และแดดตรู่โปรยปรมาณูแห่งไออบอุ่นไปทั่ว ผืนแผ่นดินอันไพศาล ร่องรอยร้ายกาจของพายุฝน เมื่อคืนถูกลบหายไปจากท้องฟ้าด้วยแสงอรุณอำไพ พันตรีเทิม กำแหงออกไปตรวจไร่และให้อาหารเป็ดไก่ของเขาตั้งแต่ยังเพิ่งเริ่มสาง ก่อนทุกคนในบ้านจะลืมตาตื่น

เมื่อเขาพาร่างกะโผลกกะเผลกย่ำพื้นที่อันแรงด้วยไอดินกลับมาอีกครั้งนั้น ประสาทที่หกทำให้เขาสังหรณ์ใจในอะไรบางอย่างภายในกระท่อมของเขาเอง ดอกเสือหมอบปลิวพรูลงมาเป็นฝอยเต็มหัวหู ขณะที่เขายันร่างกับลำกอของมันเพื่อยึดหลักก่อนจะไต่ข้ามสะพานไม้หมากทอดข้ามคู กางเขนผัวเมียคู่หนึ่งไล่ล้อกันอยู่บนกิ่งพุทรา ส่งภาษารักเกี้ยวกันอย่างหวานเจื้อย แต่เสียงที่หวานเจื้อยล้ำกว่าซึ่งวิเวกมากระทบโสตประสาทของเขาอีกเสียงหนึ่งนั้น เป็นเสียงอันใดเล่า?

เขาค่อยๆ ย่องเข้าไป และแอบดูตรงช่องแง้มของหน้าต่าง ที่นั่น ...ในห้อง...เขาตะลึงตัวชาซ่าไปทั้งสันหลัง

หล่อนผู้ถูกหอบมาด้วยพายุ กำลังนั่งพับเพียบอยู่กลางห้องข้างหน้าในระยะประชิด มียายเอื้อยลูกสาวคนโตของเขายืนตัวตรงยิ้มละไมอยู่บนตักของหล่อน ตาอู๊ดลูกคนสุดท้องนอนหงายชูเท้าเอาหัวพาดกับเข่าที่อยู่ในกางเกงขาก๊วยสีตุ่น ข้างหลัง ตาอ้ายลูกชายคนกลางกำลัง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กอดคอหล่อนและโยกตัวไปๆ มาๆ ราวกับจะเล่นโยกเยกเอย น้ำท่วมเมฆ กระต่ายลอยคอ--

เสียงที่แจ๋วกว่ากางเขนเปล่งออกมาจากปากของหล่อนนั่นเอง! พลิ้วสูงและสะท้อนเนิบลงต่ำ เหมือนนกน้อยๆ ที่ถลาเหินลมเล่นกลางหาว ริ้วของมันแผ่ระลอกไปที่ไหนก็โปรยความหวัง ความฝัน และสเริงสราญรมย์ไว้ที่นั่น--

"--สงสารแต่แม่เงือกของลูกน้อย
จะหลงคอยคิดถึงคะนึงหา
ลูกอยากนมสมเด็จพระมารดา
แม้นได้มากล้ำกลืนจะชื่นใจ
โอ้แม่คุณทูลกระหม่อม..."

เขาไม่ประสีประสาในบทเพลงเสียเลย เขาไม่รู้ว่าที่หล่อนกำลังร้องเป็นทำนองอะไร เนื้อของมันมาจากพระอภัยมณีหรือขุนช้างขุนแผน เขารู้แต่เพียงว่า ช่างเนิ่นนานหลายปีดีดักมาแล้วอะไรเช่นนั้น ที่เขาเพิ่งจะได้ดื่มอมฤตแห่งความผาสุกเช้าวันนี้แหละเป็นอีกแรก

เขาแอบดูเงียบๆ ต่อไป มือทั้งสองประสานกันไว้แน่นเหมือนนาคผู้บรรพชากำลังสำรวมสมาธิฟังองค์อุปัชฌาย์ขานมคธคาถาก่อนอุปสมบท ขณะนี้หล่อนหยุดร้องแล้วและกำลังสอนให้ยายเอื้อยของเขาเริ่มร้องบ้าง "ไม่ใช่ค่ะหนู เสียงสูงอีกนิดซีคะ" หล่อนบอกลูกสาวของเขา "นั่นแหละค่ะ เสียงนั้นถูกแล้ว เอื้อนช้าๆ นะคะ คอยตามอาให้ดี เอ้า นึง-ส่อง-ซั่ม-สงสารแต่แม่เงือกของลูกน้อย..."

น้ำตานิดหนึ่งกำซาบออกมาจากดวงตาของพันตรีขาเป๋ และดูเหมือนแต่วินาทีนั้นเป็นต้นมา น้ำตานั้นได้ล้างความขุ่นมัวในแววตามานานปีของเขาให้หลุดออกไปหมดสิ้น เขายกหลังมือปาดมัน บังคับผีปากไม่ให้สั่น แล้วอ้อมมาทางหน้าบ้านเปิดประตูก้าวเข้าไป

Legislative Institutional Repository of Thailand

หล่อนชะงักเสียงเอื้อนลูกคอทันทีเมื่อเห็นเขา ยิ้มอายๆ แย้มอ่อนๆ ขึ้นบนริมฝีปาก “ทานโทษเถอะค่ะ” หล่อนพูดอ่อย “ดิฉัน... ง่า... ออกจะถือวิสาสะละลาบละล้วงเกินไปเสียแล้ว แต่หนูทั้งสามนี่ช่างน่าเอ็นดูเหลือเกิน ประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นแกก็สนิทกับดิฉันเป็นปี่เป็นขลุ่ยยังกับเล่นหัวกันมาตั้งปี”

“ฉันก็ต้องขอโทษด้วยที่ถือวิสาสะแอบฟังเธอร้องเพลงที่หน้าต่างเมื่อกี้” เขาสารภาพด้วยอารมณ์ปลอดโปร่งที่สุด

“หรือคะ! อุ้ยตาย-” หล่อนอุทานแก้มเรื่อขึ้น “ดิฉันนึกว่าคุณยังจะไม่กลับมาเสียอีก”

“เธอชอบร้องเพลงหรือ”

“ชอบค่ะ แล้วก็ชอบหัดให้เด็กๆ ร้องด้วย ดิฉัน... ง่า... ชอบสอนพวกเด็กๆ”

“สอน?” เขาทวนคำ ความหวังที่หดหู่อับเฉามานานผวาฟื้นตื่นตัวขึ้นทันทีในความรู้สึก “สอนหนังสือ--สอนอะไรๆ ที่เป็นวิชาความรู้งั้นหรือ”

“ค่ะ สอนอ่าน สอนคัดลายมือ สอนเลขคณิต อา...สอนทั่วๆ ไปเท่าที่ความรู้ของดิฉันพอจะมีอยู่บ้าง”

“เด็กๆ พวกนี้-” เขาชี้ไปที่ลูกๆ “กำลังต้องการครูผู้จะอบรมบ่มวิทยาให้แกฉลาดทันโลกทีเดียว ในบ้านป่าเมืองดอยอย่างนี้ ความหวังที่จะหาใครมาสอนเด็กๆ หายากยิ่งกว่าเพชร ถ้าเธอจะ--จะยังไม่ไปที่ไหนบางทีเด็กกำพร้าตาดำๆ ของฉันคงจะได้รับวิทยาทานจากเธอบ้าง”

“ดิฉันยังไม่ไปที่ไหน ถ้าที่นี่เต็มใจให้ดิฉันได้พำนักพักพิงใต้ชายคาต่อไป” หล่อนเอ่ยอย่างรำพึง เสียงลอยเคว้งไปคล้ายคนไม่อาลัยตายอยากในอนาคต

แหละนั่นเอง อย่างง่ายๆ และอย่างธรรมดาที่สุด ความสัมพันธ์อันงามระหว่างครอบครัวพ่อม่ายขาเป๋และหล่อนได้เริ่มฟักตัวขึ้น นับ

Legislative Institutional Repository of Thailand

แต่กาลบัดนั้นสืบมา หล่อนผู้ถูกพายุหอบมาจากแห่งหนตำบลลึกลับก็ได้กลายเป็นครูของลูกของเขาและเด็กๆ ในหมู่บ้านอย่างได้รับความนิยมชมชื่นจากชาวย่านนั้นทั่วไป

ดูๆ มันก็ไม่น่าเชื่อ ที่หล่อนไม่เคยปริปากบอกเขาเลยว่าหล่อนคือใครและเดินทางมาจากไหน ดูเหมือนหล่อนจะลืมเสียสนิทด้วยซ้ำว่าหล่อนชื่ออะไร ในเช้าวันนั้นเขาถามหล่อนเหมือนกันว่า เขาจะเรียกชื่อหล่อนว่ากระไรดี

"เรียกดิฉันว่าอะไรก็ได้ทั้งนั้นแหละค่ะ" หล่อนตอบเรื่อยๆ "อันนามนั้นสำคัญไฉน อย่างเชกสเปียร์ว่าไว้ไม่ใช่หรือคะ?"

เขาตะลึงดูหล่อนอย่างไม่แน่ใจ ขณะนั้นฟ้าเวลาสางกำลังสร้างสายรุ้งรางๆ ขึ้นทางทิศตะวันออก ด้วยละอองของฝนที่ค้างมาแต่คืนก่อนยังคงปลิวโปรยโรยธุลีลงมาอยู่ เขามองดูรุ้งเจ็ดสีนั้นแล้วกล่าวติดตลก "ถ้างั้น...ฉันจะเรียกเธอว่า..รุ่งรุจี...โดยถือเอานิมิตหมายจากสายรุ้งนั่นเป็นสำคัญ"

"รุ่งรุจี? มันไม่ฟังเป็นคำกวีเกินไปหรือคะ?" หล่อนหัวเราะเบาๆ "เอายังงี้ดีกว่า เรียกดิฉันว่ารุ้งสั้นๆ ก็แล้วกัน"

เขาจึงเรียกหล่อนว่ารุ้ง และไม่เคยติดใจที่จะซักไซ้ไล่เลียงอีกเลยว่าหล่อนเป็นใครผู้ใด มันอาจเป็นการล่วงล้ำเข้าไปในเรื่องส่วนตัวของหล่อนมากเกินไปก็ได้ หรือมันอาจเป็นเพราะว่าเขาได้ปิดปลาบปลื้มแล้วที่จู่ๆ หล่อนก็ปรากฏกายขึ้นมาสมกับคำภาวนาของเขาก็ได้

ในชั่วช่วงเวลาไม่นานช้า พันตรีเทิม กำแหงก็ได้สำนึกตระหนักแน่แก่ตนเองว่า ณ กาลบัดนี้ เขาได้อัจฉริยภาพที่เลอค่ามาประดับครอบครัวของเขาแล้ว รุ้งเป็นทุกๆ สิ่งแก่อนาคตของยายเอื้อย ตาอ้าย ตาอู๊ด และรุ้งเป็นทุกๆ สิ่งแก่ปัจจุบันของเขา หล่อนทำหน้าที่เป็นแม่บ้านที่เข้าใจในรสนิยมของผู้อยู่ เป็นแม่ครัวที่รู้จักลิ้นของผู้ลิ้ม และเป็นครูที่มีวิธีประยุกต์

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

จิตวิทยาให้เข้ากับจิตใจอันกระหายใคร่รู้โน่นนี่ของเด็กรุ่นๆ ไม่กี่เดือนลูกๆ ของเขาก็แตกฉานในภาษาไทย พูดได้งูๆ ปลาๆ ในภาษาอังกฤษ คิดเลขในใจได้คล่องแคล่ว เขียนรูปดอกไม้และแมวได้น่าดู เฉพาะยายเอื้อยคนหัวปีนั้นสามารถร้องเพลงได้ฉะฉานถูกลีลาจังหวะจะโคน

"--สงสารแต่แม่เงือกของลูกน้อย
จะหลงคอยคิดถึงคะนึงหา
ลูกอยากนม--"

แต่มีบางสิ่งบางอย่างในตัวหล่อนที่เขาไม่สามารถจะขบคิดให้เข้าใจได้เลย เป็นต้นว่า เวลาที่หล่อนพร่ำพูดถึงแผนการข้างหน้า หล่อนบอกเขาว่า หล่อนต้องการจะเดินทางจากเมืองไปสู่เมือง จากจังหวัดไปสู่จังหวัดเรื่อยไป หล่อนเชื่อว่าระหว่างที่จาริกนั้น หล่อนจะหางานทำพอถูไถชีวิตไปได้วันต่อวัน

พันตรีเทิมคิดว่าหล่อนช่างสวยอย่างซื่อไม่เดียงสาเสียเลย ขณะที่หล่อนพูดถึงแผนการนั้น โดยไม่มีฝุ่นพอกขาวเป็นไข่ปอกอยู่บนหน้าและชาดทาบาดตาอยู่ที่ริมฝีปาก โดยไม่มีจริตมารยาดีดดิ้นเหมือนสาวใจแตก

"แต่เธอไม่แข็งแรงพอที่จะเดินทางระหกระเหินแบบนั้นนะรุ้ง" เขาบอก "ทั้งเธอก็ดูยังเด็กเกินไปอีกด้วย เธอรู้ไหมรุ้ง ว่าชีวิตลูกผู้หญิงจะต้องมีบ้านอยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่ใช่เที่ยวหัวหกก้นขวิดลอยไปเป็นคนถูกเนรเทศ"

"เนรเทศ?" หล่อนทวนคำเสียงแหบ "ดูเหมือนจะถูกอย่างคุณว่าทีเดียวค่ะ ดิฉันเป็นคนถูกเนรเทศแน่ๆ...ถูกสาปมาให้สังคมเนรเทศ"

"ใครนะจะบังอาจเนรเทศเธอ?"

"ก็คนทั้งหลายน่ะซีคะ คนทั้งหลายที่อยู่คนละโลกกับดิฉันไงเล่า"

เขาส่ายหน้าอย่างไม่เข้าใจ

"บางทีคุณเองก็อาจเนรเทศดิฉันไปเสียจากนี่ก็ได้ในวันหนึ่งข้าง

LIBRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้า" หล่อนพูดต่อไป ตาเหม่อ "แต่ไม่ต้องเนรเทศดิฉันดอก ดิฉันรู้ตัวอยู่แล้วว่าไม่ช้าก็เร็ว ดิฉันจะต้องจากคุณจากเด็กๆ ที่นี่ไป และจากไปอย่างไม่อาจได้กลับมาเสียด้วย"

"เธอจะทิ้งฉัน--อ้า--ทิ้งเราไปทำไม รุ้ง" เขาถามดุๆ "เพียงแต่เธอจากไป บ้านหลังนี้เหมือนขาดแสงสว่างวูบไปทันที"

"ช่วยไม่ได้ค่ะ" หล่อนสั่นหัว "บอกตรงๆ ว่าช่วยไม่ได้จริงๆ เพราะว่าดิฉันเกิดมาสำหรับถูกเนรเทศ"

ในทันใด ความรู้สึกหนึ่ง--อาจเป็นความหนุ่มตกพุ่มม่ายมานานปีก็ได้ อาจเป็นความว้าเหว่เปลี่ยวใจหรือความเมตตาปรานีก็ได้--จู่เข้าจับหัวใจเขาไว้ เทิมดึงมือของหล่อนมาบีบ "รุ้ง เธอรู้จักความรักไหม?" เขาถามเสียงกระเส่า

"ความรัก? ทำไมดิฉันจะไม่รู้จัก! ก็อย่างที่ดิฉันรักตัวเอง รักยาย เอื้อย ตาอ้าย ตาอู๊ด--"

"ไม่ใช่--ฉันหมายถึง--อ้า--หมายถึงตัวของฉันเอง" เขาตะกุกตะกัก "อย่างฉันนี่--ฉันคนขาพิการ คนจนๆ ไม่มีสมบัติอะไรติดตัว รุ้งเคยคิดหรือเปล่าว่าสามารถจะปลงใจรักฉันได้ไหม"

หล่อนจ้องผสานสายตาของเขาอย่างไม่เข้าถึงความหมาย "ก็ดิฉันอยู่ในบ้านคุณ ทำกับข้าวให้คุณ สอนหนังสือลูกๆ ของคุณ จะเรียกได้ไหมคะว่าดิฉันรักคุณ?"

เขาถอนใจยาว "ไม่ใช่ ฉันหมายถึงรักอย่างแต่งงานได้เสียด้วยกัน--"

"แต่งงาน? ได้เสีย ?" หล่อนเลียนคำของเขา แววตาขณะนั้นเต็มไปด้วยคำถามร้อยแปด "ดิฉันไม่เข้าใจเลย ไม่เข้าใจจริงๆ ทำอย่างไรคะคือแต่งงาน...คือได้เสีย?"

เขาต้องปล่อยมือของหล่อนให้หลุดหลนผลอยลงทันที

หล่อนมองดูเขาอย่างตกใจในท่าทางเปลี่ยนแปลง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"เลิกความคิดที่จะไปจากที่นี่เสียเถอะ" เขาพูดเสียงคำราม เพราะความปวดในหัวใจ "ฉันต้องการเธอ ลูกๆ ของฉันต้องการเธอ เด็กๆ ในหมู่บ้านนี้ต้องการเธอ"

หล่อนตอบด้วยน้ำเสียงเรียบที่สุดว่า "ดิฉันไม่มีอะไรจะสอนเขาอีกแล้ว ดิฉันได้ถ่ายทอดทุกๆ อย่างที่ดิฉันรู้ให้แก่เขาหมดสิ้นแล้ว เด็กๆ เหล่านี้จะต้องก้าวหน้าต่อไปด้วยครูที่มีความรู้กว่าดิฉัน" หล่อนมองเฉียงๆ ไปทางเด็กสามคนซึ่งหลับอยู่บนกองหนังสือและกระดานชนวน "ดิฉันจะต้องจากที่นี่ไปไม่ช้าก็เร็วนี่แหละ คุณไม่มีวันจะเข้าใจความจำเป็นที่บังคับดิฉันอยู่ดอก!"

แหละแล้ววันรุ่งขึ้น ก่อนที่เขาและลูกๆ จะตื่น... โอ้ย! ก่อนที่ทุกๆ คนในหมู่บ้านจะตื่นด้วยซ้ำ...หล่อนก็ล่องหนหายไป--หายคล้ายถูกลมหอบละลิ่วปลิวลับเหมือนกับเมื่อขามา การณ์มันไม่ผิดเพี้ยนกันเลย เพราะว่าดึกของคืนนั้นฝนตกกระหน่ำไม่ลืมหูลืมตา

เขาพบกับปลาสนาการของหล่อนด้วยความงุ่นง่าน หัวเสีย แช่งชักหักกระดูกตัวเองที่ไม่ระวังระไวให้ดี ทั้งๆ ที่รู้งได้เอ่ยเปรยล่วงหน้าก่อนแล้ว เขาเกณฑ์ผู้คนชายฉกรรจ์ทั้งหมู่บ้านกระจายกันออกควานล่าหาตัวหล่อนทั้งสิบหกทิศเป็นจ้าละหวั่น แต่พอตกบ่ายตะวันคล้อย ทุกๆ คนก็เหงื่อไหลไคลย้อยกลับมาด้วยความล้มเหลว

พันตรีเทิมแทบเป็นบ้า ไม่มีวี่แววว่าหญิงประหลาดคนนี้หนีเตลิดไปที่ไหน อ๋อ วี่แววน่ะมีอยู่บ้าง แต่มันคือรอยพิมพ์ใจที่หล่อนทิ้งไว้ในความจดจำของชาวบ้านป่าตำบลนั้นไปชั่วกาลนาน ไม่มีใครสงสัยเลยว่าทำไมพวกเด็กๆ จึงน้ำตาไหลเมื่อแกจับกลุ่มกันเล่นและร้อง...

"...สงสารแต่แม่เงือกของลูกน้อย
จะหลงคอยคิดถึงคะนึงหา
ลูกอยากนม--"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

รุ้งได้ทิ้งบทเรียนอันล้ำค่ายิ่งไว้ให้กับเขา หล่อนสอนให้เขาสำนึกได้ว่า ความสุขของคนเราอยู่ที่การทำให้คนอื่นๆ ในวงสังคมได้เป็นสุข

เขาจึงเริ่มอุทิศตัวอย่างสุดเรี่ยวแรงให้แก่การแก้ไขปรับปรุงสภาพท้องถิ่น หมู่บ้านนั้นได้วิวัฒนาการไปสู่ความเจริญ เขาสอนให้เพื่อนบ้านเลิกงมงายในไสยศาสตร์ และการถือผีสางเทวดา เขาแนะนำให้ชาวนาชาวไร่ใช้วิทยาการเข้าช่วยธรรมชาติในการเพาะปลูกเก็บเกี่ยวมิเว้นแต่ละวัน เขาจะต้องถูกเชิญให้หิ้วล่วมยาออกไปรักษาคนไข้หรือไม่ก็ตัดสินชี้ขาดกรณีพิพาทเล็กๆ น้อยๆ แก่คู่กรณีอันมีทางตกลงปรองดองกันได้ ก่อนที่จะรุนแรงถึงกับลากตัวกันไปหาเจ้าพนักงานสอบสวนที่อำเภอและโรงพัก ตลอดเวลาเหล่านี้เขายังนึกสำคัญมั่นอยู่ในใจว่า วันหนึ่งรุ้งจะต้องกลับมาสู่ที่นี่อีก--กลับมาเป็นความหวังและมิ่งขวัญของเด็กๆ ลูกคนยากคนจน

แต่วันนั้นยังไม่เวียนมา มันมาแต่วันหนึ่งซึ่งเหตุการณ์พิสดารอุบัติขึ้น--

วันนั้น ชาวบ้านตำบลนั้นพากันตื่นเต้นอื้อฉาวไปทั่วทุกหลังคาเรือน เพราะจู่ๆ ท่านข้าหลวง ปลัดจังหวัด นายอำเภอ และใครต่อใครที่ศาลากลางพากันยกขบวนจากตัวจังหวัดแห่กันมาแทบพร้อมหน้า คุมด้วยทหารและตำรวจถืออาวุธครบครันเป็นทัพหลัง

กำนันผู้ใหญ่บ้านตีเกราะอึงมี่เรียกประชุมราษฎร ครั้นพรักพร้อมกันดีแล้วก็ตีวงล้อมไปที่ข้าหลวง ผู้ซึ่งปีนขึ้นยืนสง่าบนโต๊ะ และเริ่มต้นพูดเสียงดัง

ท่านข้าหลวงโบกมือให้ทุกคนเงียบ แล้วอธิบายให้ฟังถึงสาระสำคัญที่ต้องเรียกประชุมลูกบ้านในวันนั้น ข้าหลวงว่า บัดนี้เกิดการปฏิวัติขึ้นในเมืองหลวงแล้ว เรียกตามศัพท์ที่ใช้ในภาษาราชการก็ว่าเกิด

Legislative Institutional Repository of Thailand

รัฐประหาร คณะรัฐบาลเก่าถูกยึดอำนาจหนีกันเตลิดเปิดเปิง เพราะบริหารงานไม่เป็นผล แก้ความเสื่อมโทรมทุจริตไม่สำเร็จ แก้ไขการครองชีพทั่วไปไม่กระเตื้องขึ้น สภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ คณะรัฐประหารผู้ล้มรัฐบาลเก่าสำเร็จด้วยยุทธวิธีสายฟ้าแลบ ขึ้นเถลิงอำนาจ ดำเนินการบริหารแผ่นดินสืบต่อไป ขอให้ประชาชนพลเมืองจงตั้งอยู่ในความสงบและไว้วางใจในคณะผู้ทำรัฐประหารชุดนี้โดยเคร่งครัด

พอข้าหลวงพูดจบ ปลัดจังหวัดก็ตะโกนไชโยขึ้นมาก่อน ลูกบ้านทั้งหลายที่ยังไม่รู้เข้าใจนักในศัพท์แสงยากๆ ของท่านข้าหลวง เห็นผู้ใหญ่มีหน้ามีตาตะโกนเช่นนั้นก็พากันโห่ร้องตามขึ้นสามลา

พันตรีเทิม กำแหงยืนอัดบุหรี่ฟังอยู่ใต้ร่มไม้อย่างสนใจ สิ้นเสียงไชโยสามครั้งแล้ว เขาตะโกนถามไปว่า “ท่านข้าหลวงครับ หมายความว่าต่อไปนี้บ้านเมืองเราจะร่มเย็นเป็นสุข โรคคอร์รัปชั่นถูกปราบปรามเรียบไปใช่ไหมครับ”

มีราษฎรมากมายไม่เข้าใจคำว่า “คอร์รัปชั่น” น่ะเป็นภาษาเจ๊กหรือภาษาแขก แต่ข้าหลวงยิ้มแย้มตอบมาว่า “อย่างนั้นสิพวกเรา ค่าน้ำชาการเซ็งลี้ทุจริตอะไรทั้งหมด คณะรัฐประหารถือเป็นข้ออ้างว่าจะกวาดล้างให้หมดจด ไม่ปล่อยไว้ทารุณเดือดร้อนกับประชาชน เช่นรัฐบาลชุดเก่า”

พันตรีขาพิการขยับเข้าไปใกล้โต๊ะข้าหลวง “ท่านทราบไหมครับว่า คณะใครทำการปฏิวัติครั้งนี้”

“คณะทหารบก” ข้าหลวงตอบ “เป็นการปฏิบัติที่งดงามที่สุดในประวัติศาสตร์ รองไปจากการปฏิวัติครั้งเปลี่ยนระบอบการปกครอง อ้า... ฟ้าเมืองไทยของพวกเราแจ่มใสขึ้นแล้ว ต่อไปนี้พวกเราจะอยู่ดีกินดีมีแต่ความวัฒนาสถาพร...”

คำว่าคณะทหารบกทำให้พันตรีผู้มีเลือดทหารบกรู้สึกปลาบปลื้ม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

จนตัวสั่น แต่ก็อดสะกิดใจไม่ได้ เขาถามต่อไปว่า "ใครไม่ทราบครับที่เป็นหัวหน้าในการปฏิวัติ? ขอให้เราได้ทราบชื่อให้ชื่นใจสักหน่อยเถิด จะได้แซ่ซ้องสาธุการท่านให้เต็มปาก"

ข้าหลวงตอบรวดเร็วคล่องแคล่ว "ตัวหัวหน้าคงจะมีหลายคน เพราะงานใหญ่สำคัญยิ่งยวดเช่นนี้ จำเป็นที่หลายฝ่ายจะต้องสามัคคีร่วมใจกันลงมือ แต่ตามที่ฟังรายงานข่าววิทยุเมื่อเช้านี้ ในคำแถลงการณ์ลงชื่อว่า พลตรีหลวงเถกิงกล้าศึกเป็นผู้นำ และเข้าใจว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ด้วย"

"หลวงเถกิงกล้าศึก!" เขาทวนชื่อด้วยเสียงอันดัง จนผู้คนใกล้ๆ ตกใจ "ให้ตายซี! หลวงเถกิงกล้าศึกเองน่ะหรือ? อำ-ผมรู้จักคนคนนี้ดีนี่นา ครั้งหนึ่งผมเคยช่วยชีวิตเขาไว้"

"ช่วยชีวิตเขาไว้? อะไรนะคุณ ว่าใหม่ให้ชัดๆ ถี?" ข้าหลวงอ้าปากหวอเอียงคอมาทางเขาอย่างตะลึง"

"ขาพิการของผมนี่เป็นพยาน" พันตรีเทิมชี้ไปที่ขาข้างกะโผลกกะเผลกของเขา "หลวงเถกิงกล้าศึกคนนี้เคยเป็นรองแม่ทัพคราวศึกอินโดจีน คืนหนึ่งข้าศึกบุกเข้ามาและเกิดประจัญบานกับทหารฝ่ายเรา จนฝ่ายเราต้องล่าถอยมาตั้งแนวใหม่ หลวงเถกิงกล้าศึกบัญชาการรบอยู่และต้องบาดเจ็บหมดสติจมคูอยู่คนเดียว ผมวิ่งฝ่ากระสุนข้าศึกออกไปลากเขาเข้ามาในแนวของเราได้ แต่ก็ไม่วายโดนมันยิงเอาลูกปืนฝังเข่าพิการอย่างที่เห็นกันอยู่นี้ ผมนี่แหละครับพันตรีเทิม กำแหง ที่ช่วยชีวิตหัวหน้าคณะรัฐประหารไว้ครั้งนั้น--"

คณะกรรมการจังหวัดพากันจ้องเขาเป็นตาเดียว ไม่มีใครนึกว่าคนขาเป๋คนนี้จะกล้าอ้างตัวว่าเคยทำบุญคุณไว้กับชีวิตของคนใหญ่ยิ่งอย่างผู้นำการปฏิวัติ เทิมหัวเราะเสียงดัง "ผมรู้จักหลวงเถกิงกล้าศึกดี เขาเองก็คงไม่ลืมผม แต่...ท่านข้าหลวงครับ หลวงเถกิงฯ เป็นทหาร

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ถือแต่อาวุธ เคยเรียนแต่ยุทธศิลป์ จะเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองได้อย่างไร? ผมเชื่อว่าเขาไม่ประสีประสาเลยในการบริหารราชการถูกละครับ อย่างการรัฐประหารแบบสายฟ้าแลบนี่ผมเชื่อมือหลวงเถกิงฯ แต่การที่เข้าไปนั่งในทำเนียบและจัดดำเนินงานบริหาร ผมคิดไม่ออกเลยว่าหลวงเถกิงฯ จะมีมันสมองทำได้ตลอดรอดฝั่ง ทหารไม่ได้ถูกอบรมให้เล่นการเมือง และทหารต้องไม่ถืออาวุธโดดเข้าเล่นการเมือง--"

"ถ้างั้น คุณคิดเห็นในตัวท่านผู้นำปฏิวัติว่าอย่างไร?" ข้าหลวงถามห้าวเสียงเป็นมะนาวหน้าแล้ง

"ผมตอบไม่ถูก ผมบอกได้แต่เพียงว่า ถ้าหลวงเถกิงกล้าศึกเป็นเพียงผู้ที่คณะนักเศรษฐกิจผู้หิวเงินคณะหนึ่งหนุนขึ้นมาเป็นตัวเชิดอยู่ข้างหน้า และส่งเขาเข้าไปสู่ทำเนียบเพื่อรับบัญชาจากคณะบุคคลดังกล่าวให้เอาไปประกาศิตปาวๆ ต่อราษฎร พวกเราๆ อีกทอดหนึ่งละก้อ หลวงเถกิงฯ ย่อมเป็นคนบัดซบที่สุด แต่มันพูดลำบากครับ หลวงเถกิงฯ อาจจะยกไหล่ที่คลุมไว้ด้วยอินทรธนูสง่างามของเขา และปลงใจว่าอ้ายการยอมให้ใครๆ จับเชิดอย่างนั้นก็เป็นอาชีพที่พอจะโกยอามิสใส่กระเป๋าได้หวานๆ แล้วเลยกระแทกสันท็อปบู๊ตปังๆ เชิดคางอกผึ่งเดินเข้าสู่ทำเนียบก็ได้"

"คุณ!" ข้าหลวงตวาด "คุณกำลังสบประมาทคนสำคัญแห่งแผ่นดิน! คุณกำลังประณามท่านผู้นำแห่งคณะปฏิวัติ!"

"ผมไม่ได้สบประมาทและไม่ได้ประณาม" เขาค้าน "ข้าหลวงหูแชแหมไปแล้ว จนไม่ได้ฟังให้ถนัดว่าผมใช้คำว่า 'ถ้า' กับ 'อาจ' เมื่อพูดเมื่อกี้"

"อ๋าย นั่นเป็นการแก้ตัว" ข้าหลวงทำตาถมึง "คุณจะ 'ถ้า' อย่างโน้น 'อาจ' อย่างนี้กับคนใหญ่คนโตของเมืองไทยไม่ได้เด็ดขาด"

"โปรดอย่าแปรคำพูดของผมให้ผิดจากสาระสำคัญไปสิครับ" เขาขอร้อง "ท่านข้าหลวงเป็นผู้ใหญ่แล้ว หัวก็หงอกแล้ว โปรดฟังให้ได้ศัพท์

Legislative Institutional Repository of Thailand

ก่อนจะจับเอาไปกระเดียด"

"เฮ้ย--" ข้าหลวงทำท่าจะโดดลงจากโต๊ะมาเตะปากเขา "แกกำลังหมิ่นประมาทข้าหลวง เป็นความผิดอีกกระทงหนึ่ง แกด่าฉันว่าหัวหงอก--"

"อนิจจา--ก็สีขาวที่ผมของท่านตำตาผมอยู่โทนโท่ จะให้ผมตลบลิ้นบอกว่ามันเป็นสีแดงหรือสีเขียวได้อย่างไร?"

สักวาที ปรวาทีนี้ก่อความฮึดฮัดเดือดดาลให้แก่พวกบริวารข้าหลวงที่คอยฉวยโอกาสประจบนายเป็นที่ยิ่ง หลายคนปรี่เข้ามาหาพันตรีขาพิการด้วยท่าทางดังหนึ่งจะกระทืบเขาให้จมลงไปใต้พื้นพสุธา แต่ชาวบ้านตำบลนั้นซึ่งรักใคร่นิยมในตัวเขาก็พากันดาหน้าเข้ามาคุมเชิงอย่างเงียบๆ แต่เอาจริงเอาจังเหมือนกัน

คงจะเป็นด้วยท่านข้าหลวงผู้รอบคอบเห็นว่าการยืนโด่อยู่สูงบนโต๊ะกลางแจ้ง ออกจะง่ายต่อการเสียหลักพลาดท่าหกคะเมนลงมา หากว่าเกิดมีเหตุปุบปับสับสนกันขึ้น จึงค่อยๆ หย่อนร่างลงสู่พื้น แล้วก้าวสวบๆ แบะไหล่ส่ายตัวออกไปเผชิญหน้ากับเขา "เวลานี้ เป็นเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อบ้านเมืองกำลังคับขัน แกต้องสำเหนียกไว้ว่า อำนาจอยู่ที่ฉัน และฉัน--โดยตำแหน่งหน้าที่--คือความยุติธรรม"

"แปลว่าอำนาจคือความยุติธรรมละซีครับ?" พันตรีเทิมย้อน

"หยุด! แกจะเสือกตั้งตนเป็นคนมีความรู้ก็เชิญเสือกมีไปคนเดียว ไม่ต้องมาพล่ามให้ราษฎรพวกนี้ฟัง ราษฎรพวกนี้โง่พอๆ กับควายที่มันเลี้ยง มันไม่รู้ประสีประสาอะไรในเรื่องการเมืองหรอก ประชาธิปไตยคืออะไร มีมาตั้งสิบหกสิบเจ็ดปีแล้ว มันยังดักดานไม่กระดิกหู"

พันตรีขาพิการหัวเราะออกมาดังๆ "ท่านข้าหลวงไม่มีสิทธิ์อะไรเลยที่จะมาห้ามไม่ให้ผมแพร่ความรู้แก่ราษฎรพวกนี้ มันช่วยไม่ได้จริงๆ-ถ้าเขาอยากจะรู้ ผมก็ต้องทำหน้าที่พลเมืองดีสอนแก่เขาให้เกิดความรู้ ความรู้เป็นเหมือนโรคติดต่อนะครับ ถ้าผมสอนให้ราษฎรรู้ว่าเขาไม่ควรจะ

Legislative Institutional Repository of Thailand

ยอมให้ใครมาใช้อำนาจบาตรใหญ่กดขี่ในสมัยประชาธิปไตยนี้ เขาก็ย่อมกระหายที่จะแพร่โรคเสรีภาพนี้ไปยังเพื่อนคนอื่นๆ ต่อๆ กัน ท่านข้าหลวงครับ ท่านคงจะลืมไปกระมังว่า ในวาระที่ท่านได้รับใบแต่งตั้งจากรัฐบาลให้เป็นข้าหลวงมาพับใส่กระเป๋าเมื่อใด เมื่อนั้นท่านเป็นคนรับใช้ราษฎรในจังหวัด...และมิใช่เทวดา! ข้าหลวง หรือชาวนาย่อมมีเสรีภาพเท่ากัน"

"เสรีภาพอัปรีย์"

ประโยคนั้นเองเหมือนเป่าแสงสว่างที่เคยเรื่อไรอยู่เหนือหมู่บ้านเล็กๆ นั้นให้ดับวูบมืดมิดลงในสายตาของเขา พันตรีเทิม กำแหงขาพิการแลเห็นใบหน้าของเพื่อนบ้านร่วมตำบลเลือนรางเหมือนอยู่ในฝันร้าย เขาแลเห็นลูกๆ สามคนของเขาผอมโซ เสื้อผ้าขาดกะรุ่งกะริ่งและโง่เง่า เขาแลเห็นกำนันฉิมนั่งกอดเข่าอยู่ข้างศพควายที่ตายด้วยรินเดอร์เพสต์ เขาแลเห็นผู้ใหญ่บ้านเชยก้มลงกระชากก้อนหินในนาที่แตกระแหงแล้งน้ำด้วยการชลประทานแบบผักชีโรยหน้า ขึ้นชูสู่วอนขอเมตตาจากพระแม่พิรุณ เขาแลเห็นความมืด ความอดอยากปากแห้ง และโรคภัยไข้เจ็บคลุมอยู่ทั่ว เขาแลเห็นชาวนาคุกเข่าลงกอดขาเจ้าของที่ดิน พลางหลั่งน้ำตารดตีนคนผู้นั้น ขอให้เพลาการขูดเลือดด้วยวิธีเก็บค่าเช่าแบบเถือค่าข้าวครึ่งต่อครึ่ง...

เขาคิดว่าชาวนาไร้การศึกษาสองล้านคนในระบอบทาสยังเป็นภาวะน่าชื่นใจเสียยิ่งกว่าชาวนาไร้การศึกษาสองล้านคนในระบอบประชาธิปไตยเป็นไหนๆ

"ข้าหลวงครับ--ข้าหลวงที่เคารพ เขาคร่างออกมา "ในขณะที่รัฐบาลตะโกนโหวกๆ ว่า เสรีภาพของเราสูงเทียมฟ้านั้น ราษฎรกลับถูกกดหัวให้แบนติดดินอยู่ใต้อุ้งตีนผู้มีอำนาจหรือไฉน--"

คนในเครื่องแบบแห่งอำนาจสีห้าคนปราดเข้ามาถีบและตบหน้าเขา ชาวบ้านที่รักใคร่เขาถลาเข้าไปจะกันไว้ แต่มีเสียงปืนดังก้องสู่ฟ้า

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หลายนัดติดๆ กัน ความดังที่ดุร้ายเหมือนเรียกหาเลือดดื่มของมัน ทำให้ชาวบ้านแตกกระจายฮือออกไป

พันตรีเทิมรู้สึกว่าของหนักฟาดลงมาที่หัวและตามตัวของเขาอีกหลายครั้ง จากนั้นนัยน์ตาของเขาก็พร่า แลเห็นแผ่นดินหมุนติ้วแล้วสัมปชัญญะก็วูบผล็อย...

เมื่อเขาฟื้นคืนสติในวันรุ่งขึ้น เขาแทบจะจดจำอะไรไม่ได้เลย เหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมาในวันวานวิ่งแวบวาบสับสนปนกันยุ่งอยู่ในสมอง เขาตกใจจนตาโปน เมื่อลืมตาพบว่าเขากำลังอยู่ในกรงขังแคบๆ ปนกับผู้ต้องหาห้าหกคน เมื่อสลัดหัวให้หายมึนและค่อยๆ ลำดับเรื่องราวปะติดปะต่อกันแล้ว เขาก็นึกออกว่าเขาเกิดปะทะวาจา กับท่านข้าหลวงอย่างก้าวร้าวจนถูกสมุนของข้าหลวงกลุ้มรุมเอา เหนือทุกๆ สิ่งที่เขานึกออกเวลานั้น เขาจดจำได้แม่นยำที่สุดว่า ผู้นำของคณะปฏิวัติ-- ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีคนใหม่--พลตรีหลวงเถกิงกล้าศึก คือผู้ที่เขาเสี่ยงชีวิตวิ่งฝ่ากระสุนไปช่วยให้รอดมาได้จากขุมนรก สมรภูมิอินโดจีน...ขาพิการของเขายังเป็นพยาน!

เขาโดดไปที่ประตูห้องขังและทุบซี่กรงเหล็กด้วยกำปั้นสนั่นหวั่นไหว จนมือเขาแตก เลือดสีแดงเข้มไหลทะลักออกมาตามข้อต่อของนิ้ว--เขาทุบต่อไป ทุบและทุบ ลืมความเจ็บปวดที่เกิดจากเนื้อฟาดกับเหล็กแข็งเสียสิ้น

ยามรักษาการณ์คนหนึ่งยื่นหน้าที่คางกล่นด้วยเคราแสยะเข้ามาชิดซี่กรง “อ้ายห่า มึงจะทุบหาโคตรที่ไหนวะ?” เสียงคำราม

เขาร้องตอบไป แต่เจ้ายามคนนี้แม้จะยังหนุ่มก็ดูทีหูตึงเป็นแน่จึงไม่สู้จะได้ยินคำพูดของเขาถนัดนัก เขาต้องตะโกนสุดเสียง “เปิดให้ฉันออกไป ฉันต้องการไปพบนายกรัฐมนตรี! ต้องการพบเดี๋ยวนี้!”

เจ้านั่นสั่นหัว มันไม่เข้าใจเลยว่านายกรัฐมนตรีน่ะหมายถึงอะไร

LIPT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มันรู้จักแต่ข้าหลวงกับผู้บังคับบัญชาของมันในจังหวัดเท่านั้น พันตรีเทิมต้องตะเบ็งเสียงอีก “ได้ยินไหม? ฉันต้องการพบนายกรัฐมนตรี!”

ท่าทางลุกลี้ลุกลนของเขาทำให้ผู้ต้องหาร่วมกรงสี่ห้าคนพากันเห็นเป็นจำอวด สิ้นเสียงของพันตรีเทิมครั้งหนึ่ง พวกนั้นก็พากันโก่งคอกู่รับ “มันต้องการพบนายกรัฐมนตรีโว้ย--มันต้องการพบนายกรัฐมนตรี--” เป็นทอดๆ ไป

เสียงประสานอึงมีนี่เอง ได้เรียกให้นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ๒ นาย วิ่งตึงๆ เข้ามา มีขบวนลูกกะโล่ร่วมโหลวิ่งตามสันเกือกเป็นพรวน นายตำรวจทั้งคู่หยุดกึกหน้าประตูห้องขัง และมองดูผู้ต้องหาข้างในขังอยู่ สายตาของเขากร้าวกระด้างและกลวงเหมือนรูอันเย็นชาที่ปากกระบอกปืน พันตรีเทิม กำแหงยื่นมือลอดลูกกรงออกไป “ได้โปรดเถิดพี่ชาย ฉันต้องการพบนายกรัฐมนตรี ฉันจะขึ้นรถไฟไปเมืองหลวงเพื่อหาเขาเดี๋ยวนี้ ฉันต้องการถามเขาว่า ฉันมีความผิดอะไรจึงต้องมาถูกขังอยู่อย่างนี้ พี่ชายรู้ไหม ฉันนี่แหละเคยช่วยชีวิตนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของเราไว้ในสนามรบ--”

สองนายตำรวจหันมามองตากันครู่หนึ่ง ครั้นแล้วคนหนึ่งหันไปสั่งยามรักษาการณ์ “ไขกุญแจพาผู้ต้องหาคนนี้ไปที่ห้องฉัน--เดี๋ยวนี้”

อ้าฮา พระเจ้าปรานีคนที่ถูกเสมอ--พันตรีขาพิการร้องอยู่ในใจ

ครู่หนึ่งเขาก็ถูกพาตัวไปยังโต๊ะทำงานของนายตำรวจผู้นั้น นายตำรวจหน้าขรึมไม่พูดอะไรมาก ลากแฟ้มอันหนึ่งออกมาจากลิ้นชักถามเขาว่า “อยากพบนายกรัฐมนตรีหรือ?”

“ครับ นายกรัฐมนตรีรู้จักผมดี”

“ดีละ เอ้า-เซ็นชื่อลงไปตรงนี้”

พันตรีเทิมรับปากกาจากนายตำรวจเซ็นชื่อลงไปตรงที่เขาชี้ให้ด้วยมือสั่นๆ พอเซ็นเสร็จเขาก็ต้องสะดุ้งเฮือก เมื่อได้ยินคำพูดต่อไปว่า

Legislative Institutional Repository of Thailand

"ใช้ได้ ใช้ได้...ทั้งหมดในแฟ้มนี้คือสำนวนให้การชั้นสอบสวนของแกละ"

"ฮ้า--คำให้การของผม?" เขาร้อง "ก็ผมยังไม่ได้ให้การอะไรสักคำ"

"ไม่ต้อง-ไม่จำเป็น ฉันเขียนไว้ให้เสร็จแล้ว ข้อหาของแกก็คือแกกล่าววาจายุยงปลุกปั้นให้ราษฎรกระด้างกระเดื่องต่อคณะปฏิวัติ แกสบประมาทท่านนายกฯ แกเจตนาจะทำร้ายร่างกายท่านข้าหลวงประจำจังหวัด เหตุเกิดเมื่อบ่ายวานนี้ มิหนำซ้ำเช้าวันนี้แกยังมีความผิดอีกกระทงหนึ่ง ฐานก่อความวุ่นวายให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้ต้องหาบนสถานีตำรวจ!"

ชีวิตของพันตรีเทิม กำแหงเป็นชีวิตง่าย สงบเสงี่ยมเจียมตัว และมัวซัวมาตลอดก็จริง แต่ในชั่วขณะนั้นความทระนงที่ฝังในสายเลือดลูกผู้ชายทุกคนได้จุดจ้าโพลงขึ้นกลางหัวใจของเขา เมื่อได้ยินคำบรรยายลักษณะของตนจากปากผู้รักษากฎหมาย อย่างไรก็ดี เขารู้ว่าการชนะพาลด้วยความไม่พาลเป็นยอดแห่งภาษิต เขาพูดเบาๆ ว่า "ฟังผมสักนิดเถิดขอรับผู้หมวด ทั้งหมดที่ผมปรารถนาเวลานี้ก็คือ การได้ไปพบปรับความเข้าใจกับนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีคนนี้รู้จักและย่อมเข้าใจผมดี เพราะครั้งหนึ่งเคยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผมจะไปเรียนท่านว่าการปฏิวัตินั้นไม่ใช่การได้รับเชิญไปในงานเลี้ยง ซึ่งหูทั้งสองข้างจะได้ยินได้ฟังแต่คำพร่ำสรรเสริญเยินยอจากแขกเหรื่อรอบๆ--ไม่ใช่การวาดรูปสวยๆ ขึ้นบนกระดาษตามอำเภอใจ และตามมือเขียนลวดลายไป แต่ผู้ทำการปฏิวัติจะต้องกล้าหาญพอที่จะเงี่ยหูฟังคำวิพากษ์วิจารณ์จากราษฎรด้วยการวางใจให้เที่ยงธรรมที่สุด ราษฎรทุกคนเป็นเจ้าของประเทศเท่าๆ กัน นายกรัฐมนตรีก็ดี ท่านข้าหลวงก็ดี ผู้หมวดเองก็ดี จะผูกขาดเอาความรักความห่วงใยในชาติไปเป็นของตัวฝ่ายเดียวหาได้ไม่ ชาวนา กรรมกร คนยากคนจนพวกผมก็มีส่วนที่จะร่วมรักร่วมห่วงใยใน

Legislative Institutional Repository of Thailand

ชาติเหมือนกันและทัดเทียมกัน ผมต้องการพบนายกฯ ก็ด้วยเหตุอันนี้แหละครับ ผมจะบอกนายกฯ ว่า ถ้าความห่วงใยในชาติบ้านเมืองของผม ทางการจะถือเอาความผิดต่อกฎหมายแล้ว รัฐบาลก็ควรลากคอคนทั้งประเทศเข้าคุกเสียให้หมด ผมต้องการเท่านี้เอง ผมต้องการพบนายกรัฐมนตรี!"

นายตำรวจผู้นั้นยิ้มแยบยลด้วยเล่ห์ที่บอกว่า อันตัวข้าหาหลงลูกไม้ตื้นๆ ของเจ้าไม่ และเอ่ย "หน้าที่ของฉันก็คือการเก็บตัวคนอย่างแกให้ไกลจากพณะท่านที่สุดเท่าที่จะไกลได้ แต่พณะท่านจะเมตตาแกแค่ไหนเพียงใดนั้นเป็นเรื่องของพณะท่าน ไม่ใช่ธุระของพวกฉัน...เฮ้ย! ตำรวจเอาอ้ายนี่ไปเก็บ...มันช่างกำแหงสมนามสกุลเสียจริงๆ ผ่าวะ-เดี๋ยวป่นแน่"

มือหนักๆ ยื่นออกมากระชากคอเสื้อของเขาและพาตัวไปยัดโครมเข้าสู่ประตูเหล็ก!

ขณะที่เขาต้องจำขังระหว่างอัยการกำลังตรวจสำนวนเพื่อส่งฟ้องต่อศาลนั้น เขามีลูกกรงเหล็กเป็นโลกและมีเรือดตัวเป้งๆ นับพันตามพื้นกระดานเป็นเพื่อน อา-เหล็กและเรือด!

กำนันฉิมและผู้ใหญ่เชยเพื่อนบ้านที่แสนดีมาเยี่ยมเขาในวันหนึ่ง แจ้งข่าวว่าชาวบ้านทุกคนพากันสวดมนต์ภาวนาขอให้เขาหลุดพ้นคดีไปได้ทั้งนั้น เขาถามถึงลูกเป็นประโยคแรก

"ผมเอาแกไปอยู่ที่บ้านผมแล้วครับ" กำนันฉิมบอก

เขายื่นมือลอดลูกกรงออกไปบีบไหล่กำนันฉิมด้วยความเต็มตื้น น้ำตาของเขาซึ่งไม่เคยไหลนับแต่จำความได้ ได้พรากออกมานองหน้าเป็นครั้งแรก ลมหนาวพัดอ้าวจนเหน็บเจ็บกระดูก ยังไม่ปวดร้าวเท่าความอกตัญญูของคนฉันใด ลมเย็นชื่นใจใดเล่าจะมามีค่าเท่าความกตัญญูของคนฉันนั้น

"ไม่มีทางอะไรอีกหรือ ที่พวกเราจะช่วยคุณหมอได้?" ผู้ใหญ่เชย

Legislative Institutional Repository of Thailand

พูด “พวกผมทุกคนพร้อมแล้ว ปล้นคุกเอาตัวคุณหมอไปก็ยอม--”

“อย่า-ผู้ใหญ่ อย่าเอาความโกรธเข้าหักกับความโกรธ” เขาปรามและครุ่นคิดอยู่ครู่หนึ่ง “ฉันเห็นมีทางอยู่บ้าง ถ้าพวกเราพร้อมใจทุกคน”

“พร้อมสิครับ ยิ่งกว่าพร้อมเสียอีก--”

“เอาอย่างนี้เถอะ กำนันกับผู้ใหญ่ทำหนังสือร้องไปยังนายกรัฐมนตรีในเรื่องของฉันนี้ ให้ลูกบ้านที่มีอายุบรรลุนิติภาวะแล้วทุกๆ คนลงชื่อเป็นบัญชีหางว่าวไปด้วย กำนันจงชี้แจงให้ละเอียดว่า ฉันถูกแกล้งใส่ร้ายเพียงไร ลงชื่อและยศของฉันไปให้ชัด นายกรัฐมนตรีท่านเห็นชื่อฉันเข้าต้องจำได้แน่ ไปเถอะ-รีบไปจัดแจงเสียเดี๋ยวนี้”

๕.

อาทิตย์แล้วอาทิตย์เล่าผ่านไป นับแต่วันที่กำนันฉิมและผู้ใหญ่เชย ได้ทำหนังสือร้องทุกข์ โดยมีลูกบ้านหลายร้อยร่วมลงชื่อเป็นแถวยาวเหยียดส่งไปยังนายกรัฐมนตรีในเมืองหลวง พันตรีเทิมรอความหวังครั้งสุดท้ายนี้เหมือนคนเรือแตกเกาะเศษไม้ลอยคอกระเดือกกระแด่วอยู่กลางทะเลลึก

แต่ในที่สุด วันแห่งความหวังของเขาก็มาถึง...

ประตูโลกแห่งเรือดกับเหล็กของเขาถูกเปิดออก เจ้ายามคางเคราคนเก่าเยี่ยมหน้าเข้ามาแสยะยิ้มยังกับเสือร้องว่า “ออกมาซี อ้ายหอก! หรือยังอยากแดกของหลวงฟรี?”

เขาเดินเซ่อๆ ตามเจ้ายามไปพบนายตำรวจ ผู้ซึ่งแจ้งกับเขาด้วยเสียงสะบัดๆ ว่า บัดนี้นายกรัฐมนตรีที่เขาโก่งคอตะโกนเรียกหาเป็นนักหนานั้น มีบัญชามาให้ส่งตัวของเขาไปพบด่วนที่เมืองหลวง

เขาตัวชาด้วยความปลาบปลื้ม “ความหวัง! ความหวังของฉัน!” เขาพึมพำด้วยลูกกระเดือกที่สั่นและตีบ “ขอบพระคุณครับ ผู้หมวด--ผม

LIRI
Legislative Institutional Repository of Thailand

บอกแล้วไหมล่ะ ว่านายกรัฐมนตรีรู้จักผมดี ผมบอกแล้ว--ก็เคยช่วยชีวิตท่านมานี่นา ดูขาของผมซี รอยกระสุนปืนเป็นพยาน"

นายตำรวจมองดูเขาด้วยดวงตาขุ่นเขียว "ยังพ่นพล่อยอีก! เทวดาคุ้มกบาลเข้าหน่อยเดียวทำพองขน"

เมื่อตอนที่เขาถูกคุมตัวมายังสถานีเพื่อจับรถไฟไปเมืองหลวง เพื่อนบ้านเก่าๆ ของเขาแห่กันมาส่งจนล้นหลามชานชาลา ทุกคนสดชื่นและมีดวงตาฉายไปด้วยคำอวยพร บางคนถึงกับไปขอนิมนต์น้ำมนต์จากท่านอาจารย์ที่วัดใส่พานมารดทั่วตัวเพื่อไล่ซวย บางคนถอดตะกรุดนะเมตตาจากคอของตนสวมลงไปที่คอของเขาแทน บางคนแบกผลหมากรากไม้ชะลอมใหญ่เอามาให้ไว้ขบเคี้ยวระหว่างเดินทาง บางคนถึงกับตะโกนว่า "คุณหมอเทิมครับ เลือกผู้แทนฯ คราวหน้า คุณหมอสมัครละเป็นมาแจ่วแน่ ผ่าซี-คะแนนอะไรจะมาสู้คะแนนคุก--ต่อให้ขนพลร่มไพ่ไฟมาก็เจ๊ง!"

ลูกทั้งสามของเขาก็มาด้วย แกไม่เดียงสาพอที่จะล่วงรู้ว่าพ่อกำลังมีเรื่องอาเพศเหตุร้ายอะไรเกิดขึ้น แกรู้แต่ว่าพ่อทิ้งแกไปเสียเฉยๆ ตั้งนานแล้ว มาพบกันวันนี้ดูพ่อตัวผอมดำปี๋และสกปรกยังกับไปคลุกฝุ่นตีแปลงมา หนวดเคราก็เขียวเปรอะไปหมด

เขาก้มลงจูบแก้มลูกๆ ที่ละคนด้วยใจหวาม เคราแข็งๆ ของเขาแทงลงไปในเนื้อนิ่มๆ ของแกจนแกหน้าเบ้ไปตามๆ กัน ตาอู๊ดมองดูมือพ่อที่ถูกพันธนาการด้วยกุญแจมือ ถามว่า "ทำไมพ่อถูกมัดมือล่ะ? พ่อเล่นโปลิศจับขโมยเหรอ?"

เขาสะอึก "เปล่าหรอก อู๊ด พ่อถูกเขาใส่กุญแจมือเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน!"

"พ่อจะหนีอู๊ดไปไหน?"

"พ่อจะไปเมืองหลวง ไปพบนายกรัฐมนตรี" เขาตอบ "อู๊ดอยู่กับ

Legislative Institutional Repository of Thailand

ลุงฉิม ลุงเชยไปก่อนนะ แล้วอย่าขี้อ้อนละ สองสามวันพ่อจะกลับมาจะซื้อลูกฟุตบอลมาให้ลูกเตะ"

"ซื้อช้างมาให้อ้ายด้วยนะ พ่อ" ลูกชายคนกลางของเขาสอดบ้าง แกรู้จักช้างแต่เพียงในรูป จึงเข้าใจว่ามันใหญ่ขนาดแมว "หนูจะเอาช้างนอนบนเตียงด้วย"

ยายเอื้อยนิ่งอยู่นาน ขัดจังหวะว่า "พ่อไปเมืองหลวงแล้วตามหาอารุ้งให้หนูด้วยนะ หนูคิดถึงอารุ้งจัง หนูอยากได้อารุ้ง หนูจะให้อารุ้งร้องเพลงให้ฟังอีก--"

เออ--จริงสิ จริงอย่างลูกสาวว่า ตลอดเวลาที่ฉุกละหุกยุคเข็ญมานี้เขาช่างลืมรุ้งเสียสนิท--รุ้งผู้มากับพายุ--เขาลืมแม้กระทั่งเพลงที่หล่อนเคยร้องกล่อม--ถ้าเพียงแต่ว่ารุ้งยังอยู่...

ครั้นแล้วรถไฟก็วิ่งอ้าว เปิดหวูดลั่นเข้ามา

บนรถไฟเขานั่งทบทวนซักซ้อมบทเจรจาที่จะพูดกับท่านนายกรัฐมนตรีผู้เป็นหนี้ชีวิตต่อเขาอยู่หลายตลบ ท่านและเขาคงจะได้สัมผัสมือกันแนบแน่นฉันเกลอเก่า ยิ้มแย้มสรวลชวนดื่มเหล้าคนละเป๊ก เพื่ออนาคตที่สดใสงามวิไลของบ้านเมืองและของคณะรัฐบาล เขาจะอธิบายให้ฮีสเอ็กเซลเลนซีทราบว่า เขามั่นใจว่าท่านจะต้องไม่ยอมให้คณะบุคคลกลุ่มใด ไม่ว่านักการทหาร นักการเงิน หรือนักการเศรษฐกิจจับท่านเชิดเป็นเครื่องมือเพื่อพวกเหล่านั้นจะได้แอบแฝงสูบเลือดสูบเนื้อประชาชนกันอิ่มหนำพุงกาง เขาเชื่อเหลือเกินว่าศักดิ์แห่งอินทรธนูบนบ่าของท่านย่อมจะทำให้ท่านบูชาเกียรติยิ่งกว่าอามิสลาภยศ เขาจะเตือนสานเพื่อนผู้หวังดี มิให้ท่านหลงใหลไปตามคำสอพลอ เขาจะขอร้องให้ท่านรับฟังคำวิพากษ์ตำหนิอย่างชายชาติทหารทั่วไปพึงกล้าเผชิญกับมัน เขาจะอุปมาอุปไมยให้ท่านเห็นว่า การบริหารชาตินั้นจะให้อยู่ในลักษณะท่อที่มีน้ำขังนิ่งมิได้ เพราะไม่ช้ามันก็จะกลายเป็นน้ำเน่าเหม็นโฉ เต็มไปด้วย

Legislative Institutional Repository of Thailand

เชื้อโรคไป มันจะต้องเป็นดังสายธารที่ไหลโกรกขึ้นลงอยู่เสมอ น้ำจึงจะใส สะอาดบริสุทธิ์ หรือจะเปรียบกับประตูให้ท่านฟังก็ได้ ประตูที่ปิดตายหรือเปิดตาย ไม่นานบานพับก็จะจับสนิมเขรอะจนฝืด มันจะต้องเปิดๆ ปิดๆ อยู่เสมอจึงจะเป็นประตูที่สมบูรณ์ การบริหารชาติก็ดุจเดียวกันนั้นแหละ--

ทั้งๆ ที่กุญแจมือบีบข้อมืออยู่ เขาก็ยังนั่งกระดิกเท้าเป็นสุขไปในรถไฟ เขาจำได้ว่า เมื่อสมัยเปลี่ยนระบอบปกครองจากราชาธิปไตยใหม่ๆ หากเพื่อนๆ เขาเคยตั้งปัญหาถามกันว่า ประชาธิปไตยคืออะไร?

เจ้าคนหนึ่งตอบน่าฟัง "ประชาธิปไตยเป็นวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่งน่ะซี เป็นวิทยาศาสตร์เหมือนฮีต ไลต์ แอนด์ ซาวนด์ เหมือนแมคานิกส์ เคมิสตรีนั้นแหละ คือทุกๆ สิ่งต้องมีเหตุผลและธำรงอยู่ได้ด้วยเหตุผล เหมือนกับหาสูตรของน้ำ จะได้สารประกอบเป็น H_2O สารปล่อยแสงเป็นมุมตกลงไปเท่านั้นองศา ก็ต้องออกเป็นมุม สะท้อนเท่านั้นองศา หรือ--"

ส่วนเขาว่า "ฉันคิดว่าระบอบประชาธิปไตยต้องเป็นยิ่งกว่าวิทยาศาสตร์ ฉันคิดว่ามันต้องศักดิ์สิทธิ์และขลังกว่า ฉันรู้สึกว่าประชาธิปไตยคือศาสนา--ศาสนาแห่งการรับใช้กัน รับผิดชอบร่วมกัน รักกัน และเป็นภราดรต่อกัน"

แต่กระนั้นเขาก็ไม่อาจยืนยันได้ว่า นักการเมืองทุกวันนี้จะเห็นประชาธิปไตยเป็นศาสนาตามศรัทธาของเขาหรือเปล่า เขาเคยเห็นแต่นักการเมืองอ้างถึงประชาธิปไตยในลักษณะเขียนเสือให้วัวกลัว--ผิดกันแต่ว่า นักการเมืองเหล่านั้นเขียนรูปเสือให้ประชาชนคนเดินถนนกลัว!

กำลังครุ่นอยู่ในความคำนึงอย่างเพลิดเพลินนี่เอง เขาก็ต้องสะดุ้งขึ้นเหมือนเข็มแทง เพราะเสียงเสียงหนึ่งลอยมากระทบหู

คุณพระช่วย--ฟังสิ-นั่นเสียงอะไร

มันวิเวกมาจากท้ายโบกี้คันนั้น ดังยืดยาวอย่างแหบโหยและน่าขนลุก ฟ้าโปรด! เสียงกังวานนั้นเขาจำได้ดีแสนดีนี่นา--

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

"...สงสารแต่แม่เงือกของลูกน้อย
จะหลงคอยคิดถึงคะนึงหา
ลูกอยากนมสมเด็จพระมารดา
แม้นได้มา..."

เขาทะลึ่งพรวดทันที นั่นเป็นเสียงของรุ้ง นั้นเป็นเพลงของรุ้ง รุ้งผู้หายไปจากบ้านเขาราวถูกพายุหอบในคืนฝนตกหนัก

"--กล้ำกลืนจะชื่นใจ
โอ้แม่คุณทูลกระหม่อมถนอมลูก
ไม่ต้องถูกหนักหนาอัชฌาสัย--"

เขาร้องออกไปอย่างลืมตัว "รุ้ง--รุ้ง--"

ตำรวจที่คุมเขามากระชากให้เขานั่งลงกับที่ "เป็นบ้าหรือ...เสือกตะโกนออกมาได้ รุ้งห่าเหวอะไรกัน"

"ฉันรู้จักผู้หญิงที่ร้องเพลงนั้น" เขาบอก "ฉันรู้จักเธอดีทีเดียว เขาเคยเป็นครูสอนเด็กๆ ในหมู่บ้านจู่ๆ คืนหนึ่งก็หายไป ขออนุญาตให้ฉันได้ไปพบเธอหน่อยเถิด"

ตำรวจและผู้โดยสารอีกหลายคนหัวเราะลั่น "อ้ายขรัวนี่ถ้าจะเป็นบ้าด้วยละซี ถึงอยากจะคุยภาษาบ้ากับอีนังคนบ้าโน่น" ใครคนหนึ่งว่า "จะไปหามันทำไม รู้ไหมว่านังนั่นน่ะมันเสียจริต"

"บ้า? เสียจริต?" เขาทวนคำ "รุ้งน่ะหรือเป็นบ้า?"

"เออ ชายคนหนึ่งท่าทางภูมิฐานตอบ "แล้วก็ไม่ใช่เพิ่งบ้าเวลานี้ บ้ามาตั้งสิบกว่าปีแล้ว แต่บ้าเป็นพักๆ คุ้มดีคุ้มร้าย"

"ฮ้า-เป็นไปได้หรือคุณ?" เขาเถียง "ก็เมื่อสี่ห้าเดือนที่แล้วมาเธอยังไปสอนหนังสือให้ลูกๆ ผมที่บ้านนี่นา สอนอยู่ตั้งสองเดือนแล้วก็หายไปเสียเฉยๆ"

"อ๋อ แกหนีไปเพราะโรคบ้ากำเริบอีกน่ะซี บ้าเป็นพักๆ ประเดี๋ยว

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ก็หายประเดี๋ยวก็คลั่ง กันเป็นหมอรักษาเขาเอง รักษามาตั้ง ๑๐ ปีแล้ว พ่อแม่เป็นพระยานาหมื่นร่ำรวยมหาศาลทีเดียว แกเริ่มบ้าเมื่อเรียนอยู่มหาวิทยาลัยปีสุดท้ายใกล้จะสำเร็จ พอเป็นบ้าเจ้าคุณพ่อก็เอาไปไว้ปากคลองสาน กันพยายามรักษาเท่าไรก็ไม่หาย มาเร็วๆ นี้ แกหลุดออกไป ตามหาตัวในกรุงเทพฯ เท่าไรก็ไม่พบ พอดีทางนี้ส่งข่าวไปว่ามีผู้หญิงท่าทางบ้าๆ ชอบร้องเพลง “สงสารแต่แม่เงือก...” มาเพ่นพ่านอยู่คนหนึ่ง ทางโรงพยาบาลเขาก็ส่งกันมาดูว่าจะใช่รายที่หนีออกไปไหม เออ-ใช่จริงๆ น่ะแหละ เลยต้องรีบเอากลับไปหลังคาแดงอีก ให้ตายโหงซี! ทำยุ่งพิลึกละ ดีแต่ไม่ใช่บ้าอาละวาด เป็นเพียงบ้าวิชา-บ้าหนังสือ”

ในทันใดเขาก็รำลึกขึ้นได้ถึงคืนแรกที่รุ้งฝ่าพายุฝนไปสิ้นแรงอยู่ที่ประตูบ้านเขา เขาจำได้ว่าเมื่อประคบประหงมหล่อนให้ฟื้นคืนสติแล้ว คำแรกที่หล่อนหลุดออกมาเมื่อมองดูหิ้งรอบๆ ห้องของเขาก็คือ “หนังสือ... หนังสือ...”

เสียงของรุ้งดังขึ้นอีก-วิเวกอย่างอ่อนระโหย เขาพรวดพราดลุกขึ้น “ฉันจะต้องไปหาหล่อน ไปหาหล่อนเดี๋ยวนี้ บางทีรุ้งอาจจะจำฉันได้ บางทีสติของหล่อนอาจจะคืนกลับมา ถ้าหล่อนได้เห็นหน้าฉันอีกครั้งหนึ่ง...”

คนโดยสารรอบๆ ไม่ทันที่จะยึดยื้อห้ามปรามเขาได้ เพราะเขาผลีผลามลุกไปยังที่นั่งของรุ้งตอนท้ายรถเสียก่อน

รุ้งถูกคุมตัวอยู่ที่นั่น--ถูกคุมตัวเหมือนกับเขาเหมือนกัน ต่างกันเพียงว่าเขาเป็นอาชญากรที่ยังพอมีหวังจะพบอิสรภาพ ส่วนหล่อนเป็นคนบ้าที่ไม่ต้องการความหวังใดๆ อีกแล้วในโลกนี้ หล่อนผอมไปมาก แก้มกลวงและขมับตอบ เงาใต้ตาที่เหมือนผักตบชวา เดี๋ยวนี้กลายเป็นกลีบดอกไม้ที่ถูกขยี้จนช้ำ และในจุดใจกลางตาไม่มีแม้แต่แวว

เขาไปหยุดยืนมองหน้าหล่อนด้วยความสมเพช “รุ้ง--รุ่งรุจี

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

จำฉันได้ไหม?" เขาถามเสียงสะท้าน

รุ้งหยุดร้อง จ้องดูเขาซึ่งยืนพันธนาการอยู่ด้วยกุญแจมือข้างหน้าด้วยสายตาประหนึ่งเพ่งสิ่งที่อยู่ไกลแสนไกลและมัวฝ้าไปด้วยหมอก ครั้นแล้วหล่อนส่งเสียงกรีดแหลม โจนผวาเข้ามายังเขาทันที--

เปล่า...หล่อนไม่ได้ผวามากอดเหมือนคู่พิศวาสถูกพรากกันนานเพิ่งมาพบกัน หล่อนผวาเข้าใส่เขาด้วยกิริยาอันดุร้ายไร้ความรู้สึกนึกคิดใดๆ ทั้งสิ้น เล็บยาวแหลมที่ไม่ได้ผ่านการตัดมานับแรมเดือนพุ่งลงจิกที่ลูกตาของเขาอย่างรวดเร็วราวสัตว์ป่าตะปบเหยื่อ เขาไม่สามารถใช้มือทั้งคู่ปัดป้องได้แต่อย่างใด คงได้แต่ถอยบ่ายเบี่ยงเล็บของหล่อนจึงพลาดที่หมายไปขยุ้มที่ตรงกระพุ้งแก้ม

เลือดสดๆ ไหลปรื่ออกมา และผู้คุมของหล่อนก็กระชากตัวหล่อนกลับไปที่นั่งอย่างเดิม

เขาเดินช้าๆ กลับมาที่เก่า ทอดตัวพิงพนักอย่างหมดกำลังวังชา ปิดตาทั้งคู่ลงเพื่อข่มใจให้สำรวมเป็นปกติ รู้สึกเหมือนแสงแห่งความสุขในชีวิตม่ายดับวูบลงตรงหน้ามีมือมหากาฬมาปัดมันกระเด็นหวือ เออ! โลก! นี่รุ้งบ้าหรือเขาบ้า หรือคนทั้งขบวนรถนี้มันบ้ากันเว้ย?

ในที่สุดรถก็ถึงสถานีปลายทาง และพันตรีเทิม กำแหงขาพิการผู้ต้องหาว่าปลุกปั่นราษฎรให้กระด้างกระเดื่องต่อคณะปฏิวัติ หมิ่นประมาทนายกรัฐมนตรี เจตนาจะทำร้ายร่างกายข้าหลวงประจำจังหวัด ก่อความปั่นป่วนในหมู่ผู้ต้องหาบนสถานีตำรวจก็ถูกนำตัวไปส่งทำเนียบของฮีสเอ็กเซลเลนซีนายกรัฐมนตรีโดยด่วน

เมื่อเดินขึ้นตามขั้นบันไดหินอ่อนสู่ตึกทำเนียบอันโอ่โอ่อาร พันตรีเทิมนึกกระหยิ่มใจครันๆ ตาของเขาพุ่งเขม็งไปข้างหน้ามองหาผู้ที่เขาเคยลากร่างออกจากห่ากระสุน อา! ฮีสเอ็กเซลเลนซีคงจะต้องปรี่เข้ากอดเขาและทักทาย "ไง-เทิม-เพื่อนตาย จำกันได้ไหม? มาร่วม

Legislative Institutional Repository of Thailand

คณะรัฐบาลกันเถอะน่า กันจะตั้งเพื่อนให้เป็นรัฐมนตรีสาธารณสุข ฯลฯ และ ฯลฯ"

เข้าสู่ห้องทำงานของท่านแล้ว เขาก็ถูกทิ้งให้ยืนโดดเดี่ยวคนเดียวอยู่ครู่หนึ่ง จึงมีนายทหารคนสนิทของ ฯพณฯ หนึ่งนายก้าวเท้าลงส้นปังๆ เข้ามา และพยักหน้าให้เขาตามไปอีกห้องหนึ่ง

อะโห! อะไรกันนั่น? พอเขาก้าวเข้าไป เขาก็ตกตะลึง ฯพณฯ นั่งกอดอกตาถมึงอยู่บนเก้าอี้สูงที่สลักเสลาลวดลายวิจิตร สองข้างทางที่จะผ่านมีทหารยามถือปืนจังก้ารายเรียงระกะอยู่ตลอด

พอเห็นเขา ฮีสเอ็กเซลเลนซีก็ก้าวลงจากอาสน์ปราดมาเผชิญหน้าเขาทันที "พันตรีเทิม แกจำฉันได้ไหม?"

แหม! ท่านทักเหมือนอย่างที่นึกไว้ไม่ผิด กำลังใจค่อยคืนมาเป็นกอง เขาตอบไปว่า "ผมจำได้ขอรับผม..."

"นั่นซี ถ้าจำไม่ได้มันก็ผิดไปละ ฉันเองช่วยแกไว้ในสนามรบคราวนั้นนี่นา ถ้าไม่ได้ฉันลากแกออกมา ข้าศึกมันยิงตายโหงไปแต่คืนนั้นแล้ว"

เขาผงะค้านว่า "ท่านจำไขว้เขวเสียแล้ว แผลที่เข่าผมเป็นพยาน! ผมเองเป็นคนลากท่าน--"

"หยุด! ไอ้ถ่อย--"

สิ้นเสียงเขาบ้วนน้ำลายปรี๊ดออกไปตรงหน้า--ตรงหน้าพอดี

เขาจำได้เท่านั้นเอง

--จำได้เป็นครั้งสุดท้าย!!

๖.

ข้อความเหมือนกับบทที่หนึ่งทุกตัวอักษร โปรดพลิกย้อนกลับไปอ่านเอง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แผ่นดินเดียวกัน

รพีพร

บุญสุขถามถึงเพื่อนๆ ที่เคยร่วมเป็นร่วมตายกันมาเมื่อ '๑๔ ตุลา ๑๖' รวมมาถึงฉันด้วย เมื่อแจ้งแจงให้ฟัง เขาก็ทอดถอนใจสำหรับสุพจน์

"ผมมากรุงเทพฯ เคยพบเขา แต่ไม่กล้าทัก เขาเองก็คงไม่สะดวกใจที่จะทักเรานักหรอก เปรมกับสมานยังดี พบหน้าทีไรเข้ามากอดผม ชวนไปเลี้ยงข้าวทุกที พี่แจ้งได้พบบ้างหรือเปล่า สองคนนั่นน่ะ"

"นานๆ ครั้ง ก็ทักทายกันครึกครื้นทุกที เปรมเป็นข้าราชการไปแล้ว ดูเขาระวังตัวกว่าสมาน สมานอยู่บริษัทก่อสร้าง ไม่ใช่หรือ"

"ใช่ ก็นี่แหละที่ผมมักย่องไปหาเขาบ่อยๆ เชื่อวัสดุก่อสร้างเอาไปใช้ทางโน้น...ตอนนี้ไม่ค่อยกล้าไปหา หนี้เก่ายังใช้ไม่หมด..."

แล้วบุญสุขก็ปรารภว่า

"ชีวิตคนเรามันก็แปลก ตอนนั้นทุกคนมีความคิดจิตใจผนึกแน่นเป็นอันเดียวกัน เหมือนหลอมออกมาจากเบ้าหรือแม่พิมพ์เดียวกัน ทุกคนต้องการขับไล่เผด็จการให้พ้นไปจากแผ่นดินไทย พลังของประชาชนจึงมีกระแสสูงเสียจนพวกทรราชต้องกระเจิงออกไปจริงๆ แต่หลังจากนั้น... ศัตรูของพวกเรากลับเพิ่มมากขึ้น บรรดาศัตรูเหล่านั้น ล้วนเคยปรบมือให้เรามาแล้ว แต่นานๆ ไปพวกเขากับสุมหัวกันสาปแช่งพวกเรา เขาทำ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ราวกับว่า ใช้เราให้เสี่ยงชีวิต เมื่อพวกเขาบรรลุความปรารถนาแล้วเราก็หมดความหมายสำหรับเขา พี่แจ้งรู้ไหม อีกสักเมื่อไหร่พวกเขาเหล่านั้นจึงเกิดความต้องการจะใช้พวกเราอีก..."

"หมอนี่เข้าใจคิด"

แจ้งพึมพำ พลางเอ่ยต่อว่า

"ศัตรูของพวกเราหรือของผู้รักชาติรักความเป็นธรรมที่แท้จริงนั้นไม่ได้มีเฉพาะคนวงนอกที่เคยปรบมือให้เราเท่านั้นหรอก พวกเรากันเองที่เคยกอดคอเสี่ยงตายมาด้วยกัน เวลานี้หลายคนทีเดียว ที่กระทำตัวเป็นฝ่ายตรงข้ามกับพวกเราไม่ต้องใครอื่นหรอก สุพจน์เพื่อนเราเป็นตัวอย่าง ทุกวันนี้เขาด่าว่านิสิตนักศึกษาที่ทำการเคลื่อนไหวทุกครั้ง เขาหาว่าพวกนั้นก่อความไม่สงบขึ้นในบ้านเมือง เขาไม่เห็นด้วยกับการเรียกร้องความเป็นธรรมทุกแห่ง ไม่ว่าจากชาวนาหรือกรรมกร คำกล่าวที่ว่าฐานะทางชนชั้นกำหนดความคิดของคนเรา เป็นจริงแน่นอน สำหรับสุพจน์เขาถือว่า บ้านเมืองควรสงบเรียบร้อยได้แล้ว หลังจากที่เราได้ประชาธิปไตย ไม่ควรก่อความวุ่นวายใดๆ ขึ้นมาอีก เขาไม่รู้ดอกว่า ตราบใดที่สังคมยังมีชนชั้นอยู่ ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความประนีประนอมใดๆ ไม่อาจขจัดข้อขัดแย้งทางชนชั้นลงได้เลยตราบที่คนส่วนน้อยยังเสวยสุขอยู่บนหยาดเหงื่อแรงงานของคนส่วนใหญ่ และคนส่วนน้อยยังเห็นแก่ตัว ไม่ยอมลดช่องว่างของความได้เปรียบให้แคบเข้ามา คำว่าประชาธิปไตยจึงถูกมองกันคนละด้าน คนส่วนน้อยที่ได้เปรียบมองเห็นว่าประชาธิปไตยหมายถึงพวกเขามีเสรีภาพสมบูรณ์ที่จะเอารัดเอาเปรียบและรีดนาทาเร้นได้ตามใจชอบ แต่คนยากจนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ กลับเห็นไปว่า ประชาธิปไตยคือ โอกาสที่พวกเขาจะดิ้นรนเพื่อความมีชีวิตรอดในสภาพที่ดีกว่าเดิม มีเสรีภาพที่จะเรียกร้องความเป็นธรรม และมีเสรีภาพที่จะต่อสู้คัดค้านอำนาจอธรรมที่ไม่ว่าจะจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากผู้ใด เมื่อคนเรา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มองประชาธิปไตยกันไปคนละด้านเช่นนี้แล้ว ความสงบสุขของสังคม ย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้..."

"ถ้าเช่นนั้น ประชาธิปไตยโดยความหมายที่แท้จริงคืออะไรล่ะพี่..."

"ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ก็ชัดเจนอยู่แล้วว่าอำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตย ย่อมมาจากปวงชนชาวไทย ย่อมหมายถึงคนส่วนมากหรือทั้งประเทศ อำนาจของคนส่วนมาก นั่นคืออธิปไตย ประชาบวกเข้ากับอธิปไตย แต่โดยความเป็นจริงที่เราเผชิญกันอยู่ อำนาจอธิปไตยไม่เคยมาจากปวงชนส่วนใหญ่เลย มันมาจากปวงชนส่วนน้อย ผู้กุมอำนาจบริหารบ้านเมืองอยู่ทุกยุคทุกสมัย บางยุคบางสมัยอำนาจอธิปไตยมาจากปากกระบอกปืน แต่พวกเขาก็ยังมีหน้าอ้างว่า ประเทศไทยเราเป็นประชาธิปไตย ปัจจุบันก็ยังอ้างกันอยู่ ประชาธิปไตยจึงเป็นเพียงนามธรรมที่ใช้กล่าวอ้างหลอกเด็กในทางรูปธรรม มีเพียงกระเส็นกระสายภายในเมืองหลวงซึ่งก็ต้องขึ้นอยู่กับอารมณ์ของรัฐที่ไม่อยู่กับร่องกับรอย เพราะรัฐทุกรัฐเป็นเพียงองค์กรหนึ่งที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อแสวงความประนีประนอมทางชนชั้นพร้อมกันไปกับการแสวงหาลู่ทางรักษาผลประโยชน์ทางชนชั้นเดียวกับตน รัฐไม่อาจปฏิบัติให้บรรลุผลในประการแรก แต่ผลประการหลังประสบความสำเร็จเสมอ และเพื่อรักษาผลสำเร็จให้ดำรงคงอยู่ รัฐจำต้องอาศัยเครื่องมือไว้ปราบปรามประชาชน นั่นคือกฎหมายและกองกำลังติดอาวุธทั้งทหารและตำรวจ ฉะนั้นถ้าไม่จำเป็นจริงๆ เราก็ไม่ควรโอ้อวดกับใครว่า เมืองไทยเราเป็นประชาธิปไตยกับเขาแล้ว ..."

แจ้งเล่าถึงตอนนี้ ก็ต้องหยุด มองหน้าฉันด้วยสายตาไม่สู้ดีนัก เพราะฉันเกิดหัวเราะขัดขึ้นมาเบาๆ

"เจนหัวเราะอะไร"

"เจนขำคุณกับบุญสุข"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ฉันตอบตามตรง อดหัวเราะอีกครั้งไม่ได้

"ขำเพราะนึกเห็นภาพคุณสองคน เหมือนทหารผ่านศึกแก่ๆ หรือพิการ มานั่งกอดเข่ารำพึงรำพันถึงชีวิต เสียสละเพื่อชาติก่อนถูกปลดกองหนุน แต่ละคนอดไม่ได้ที่จะน้อยอกน้อยใจที่ผลการเสียสละของพวกเขาลงเอยด้วยความยากจน, พิการ แล้วมานั่งกอดเข่าปรับทุกข์กันอยู่โดยไม่มีคนอื่นเหลียวแล... คุณทั้งสองเหมือนคนพวกนั้นจริงๆ ด้วย..."

"ไม่เหมือนหรอก เจน" แจ้งไม่ยอมเห็นขำด้วย เขาพูดต่อว่า

"ที่ว่า ไม่เหมือนกัน เพราะทหารเขาเสียสละด้วยความหวังหลายประการมากกว่าพวกเรา นอกจากหวังให้ชาติอยู่รอดแล้วเขายังหวังยศเหรียญตราบำเหน็จรางวัล แต่พวกเราหวังอย่างเดียว คือต้องการให้ชาติเป็นประชาธิปไตย ประชาชนพ้นเสียจากการกดขี่บีฑาของเหล่าเผด็จการ เราไม่เคยหวังลาภยศ ตำแหน่งหรือเหรียญตราใดๆ จากใคร พวกเราวางหัวใจไว้แต่แรกเริ่ม ที่ผมกับบุญสุขหันหน้ามาปรับทุกข์กัน ไม่ใช่เพราะเราเสียสละแล้วไม่มีคนเห็นแต่เพราะภารกิจของพวกเราที่ได้กระทำลงไปแล้ว ไม่มีใครประสานต่อ ไม่มีใครรับสืบทอดต่อเพื่อให้บ้านเมืองเราเป็นประชาธิปไตยโดยทั่วถึงต่างหากล่ะ..."

ฉันอมยิ้ม พยักหน้าเห็นด้วยกับเขา เกรงเขาจะเคืองที่ฉันขัดคอ ฉันจึงขอให้เขาเล่าต่อถึงการพบปะบุญสุขเพื่อนร่วมตายคนหนึ่งของเราเมื่อวานนี้...

แจ้งบอกว่า กลับจากร้านอาหาร เขากับบุญสุขอาบน้ำแล้วก็นอนคุยกันในห้องภายในโรงแรมแห่งนั้น การสนทนาออกรสขึ้นทุกขณะ ทำให้ไม่มีใครนอนคุยได้นาน ผลัดกันลุก ผลัดกันนั่งผลัดกันนอน เพราะทั้งสองสนทนากันหลายต่อหลายปัญหา สมกับที่ไม่ได้พบหน้าค่าตากันมาเป็นเวลาแรมปี

เมื่อพูดถึงปัญหาการศึกษาของชาติ บุญสุขชมือด่างทั้งสองข้าง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ของตนขึ้นมาพิจารณาอย่างเคียดแค้น เขาประณามระบบการศึกษาที่ถูกผูกขาดไว้กับกลุ่มคนมีเงิน เสรีภาพในการศึกษาหาความรู้ เป็นเสรีภาพของคนกลุ่มเดียวเท่านั้นคือ พวกนายทุนกับพวกพ้องของเขา ประชาชนคนยากไร้ไม่มีสิทธิที่จะได้ใช้เสรีภาพดังกล่าวด้วยเลย

"ถ้าพ่อแม่ผมไม่เป็นชาวนาปลูกปอขาย ผมคงมีโอกาสเข้ามหาวิทยาลัยได้ปริญญา ไม่ต้องไปลอกปอกับน้ำเน่าจนมือด่างอย่างนี้ แต่นี่เรามันยากจน ไม่เฉพาะเราคนเดียวหรอก คนอย่างเรามีมากมายก่ายกองนัก มีใครบ้างที่เหลียวแล รัฐไม่ว่ายุคไหนเหมือนกันหมด เหมือนพ่อแม่ที่ใจร้ายคลอดลูกพอเป็นคน พอมันพูดจาภาษาคนได้ก็ตัดหางปล่อยวัดไป ให้เรียนหนังสือภาคบังคับพออ่านออกเขียนได้ก็ไม่สนใจไยดีอีก ใครมีเงินก็ขวนขวายเรียนต่อเอาเอง ใครไม่มีเงินก็กระเสือกกระสนเอาชีวิตรอดตามประสาของเขา อีกกี่ปีล่ะชาติไทยมันถึงจะเจริญกับเขาบ้าง"

"ไม่เฉพาะคนยากจนเท่านั้นหรอก ที่รัฐปล่อยปละละเลย คนมีเงินที่สามารถเรียนมหาวิทยาลัยก็เถอะ รัฐก็ไม่สนใจไยดีอย่างจริงจังเหมือนกัน"

แจ้งชี้แจง "...คนเรียนสำเร็จปริญญาแต่ละปีเป็นพันๆ แต่ละปีเตะฝุ่นกันคละคลุ้ง เพราะอะไร ไม่เพราะรัฐทำตัวเหมือนพ่อแม่ใจร้ายดอกหรือ ให้กำเนิด ให้วิชาพอควรแล้วก็ปล่อยเข้าป่าไป ให้ดิ้นรนเอาเองเป็นการส่งเสริมคนว่างงานให้เพิ่มมากขึ้น เปิดช่องทางให้แย่งชิงฉวยโอกาสกันทำมาหากิน มือใครยาวก็สบายไป มือใครสั้นก็ตกงานไปจนอดตาย ระบบการศึกษาต้องเปลี่ยนใหม่ หาไม่ความสงบสุขจะมีไม่ได้ การศึกษาจะต้องให้เปล่าจนถึงขั้นมหาวิทยาลัย เมื่อให้เปล่าผู้ให้ก็สามารถกำหนดแนวทางได้ตามใจชอบ เราต้องการผลิตคนแนวทางใด เท่าไร เรากำหนดเอาไว้ เมื่อเขาเรียนสำเร็จแล้วเขาก็เข้ารับหน้าที่ที่เรากำหนดไว้ให้ การให้เปล่าทำให้คนเราไม่มีสิทธิเลือกตามใจชอบ แต่การขายคนซื้อมีสิทธิ์เลือก เมื่อคนเราเลือก

Legislative Institutional Repository of Thailand

เรียนตามใจชอบ ช่องทางของเขาก็ต้องแคบลง เพราะคนล้นงาน เสรีภาพทางการศึกษาไม่ใช่การขายวิชา แต่ต้องให้วิชาเปล่าๆ เพื่อภาระรับผิดชอบอนาคตของนักศึกษาที่จะไม่เป็นคนว่างงาน เราต้องผลิตคนเพื่อใช้เขา ไม่ใช่สักแต่ว่าผลิตออกมาแล้วไสหัวส่ง ซึ่งเท่ากับส่งเสริมความไม่ปกติสุขให้เกิดขึ้น คนว่างงานระดับชาวบ้าน ทำให้บ้านเมืองเดือดร้อนพออยู่แล้ว ถ้าคนมีปริญญาเกิดว่างงานมากเข้าอีก สังคมจะเดือดร้อนแค่ไหน ปัญหาเหล่านี้ รัฐบาลไม่ว่าสมัยไหนๆ ไม่เคยคิดถึง แต่ก็น่าเห็นใจรัฐของนายทุน ไม่มีปัญญาทำอะไรให้ดีไปกว่าการขาย ขายทุกสิ่งทุกอย่าง ตั้งแต่การศึกษาไปจนถึงตัวของเขาเอง ประเทศชาติถ้าขายได้ คงขายไปนานแล้ว ถ้าปล่อยให้ยุคเผด็จการยังคงดำรงอยู่ พวกมันคงขายชาติจนสำเร็จ แต่ในยุคนี้ขายลำบากหน่อย เพราะประชาชนตื่นตัวขึ้นมากกว่าเดิมหลายเท่านัก...”

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เพียงความเคลื่อนไหว

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ชั่วเหยี่ยวกระหยับปีกกลางเปลวแดด
ร้อนที่แผดก็ผ่อนเพลาพระเวหา
พอใบไม้ไหวพลิกริกริกมา
ก็รู้ว่าวันนี้มีลมวก
เพียงกระเพื่อมเลื่อมรับวับวับไหว
ก็รู้ว่าน้ำใสใช่กระจก
เพียงแววตาคู่นั้นหวั่นสะทก
ก็รู้ว่าในหัวอกมีหัวใจ
โซ่ประตูตรึงผูกถูกกระชาก
เสียงแห่งความทุกข์ยากก็ยิ่งใหญ่
สว่างแวบแปลบพร่ามาไรไร
ก็รู้ได้ว่าทางยังพอมี
มือที่กำหมัดชื้นจนชุ่มเหงื่อ
ก็ร้อนเลือดเดือดเนื้อถนัดถนี่
กระหืดหอบฮวบล้มแต่ละที
ก็ยังดีที่ได้สู้ได้รู้รส

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นิ้วกระดิกกระเดี้ยได้พอให้เห็น
เรี่ยวแรงที่แฝงเร้นก็ปรากฏ
ยอดหญ้าแยงหินแยกหยัดระชด
เกียรติยศแห่งหญ้าก็ระยับ
สี่สิบปีเปล่าโล่งตลอดย่าน
สี่สิบล้านไม่เคยเขยื้อนขยับ
ดินเป็นทรายไม้เป็นหินจนหักพับ
ดับและหลับตลอดถ้วนทั้งตาใจ
นกอยู่ฟ้านกหากไม่เห็นฟ้า
ปลาอยู่น้ำย่อมปลาเห็นน้ำไม่
ไส้เดือนไม่เห็นดินว่าฉันใด
หนอนย่อมไร้ดวงตารู้อาจม
ฉันนั้นความเปื่อยเน่าเป็นของแน่
ย่อมเกิดแก่ความนิ่งทุกสิ่งสม
แต่วันหนึ่งความเน่าในเปือกตม
ก็ผุดพรายให้ชมซึ่งดอกบัว
และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ
เป็นความงดความงามใช่ความชั่ว
มันอาจขุ่นอาจข้นอาจหม่นมัว
แต่ก็เริ่มจะเป็นตัวจะเป็นตน
พอเสียงร่ำรัวกลองประกาศกล้า
ก็รู้ว่าวันพระมาอีกหน
พอปืนเปรี้ยงแปลบไปในมณฑล
ก็รู้ว่าประชาชนจะชิงชัย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เจ้าขุนทอง

สุจิตต์ วงษ์เทศ

"วัดเอ๋ยวัดโบสถ์
เจ้าขุนทองไปปล้น
คดข้าวใส่ห่อ
เขาก็ร่ำลือมา
นั่งรถยนต์เรไร
ส่งเสียงแจ้วแจ้ว
เจ้าออกจากบ้าน
แล้วหันมาสั่งน้องน้อง
ไปเพื่อสิทธิเสรี
โอ้เจ้านกเขาขัน
สะพายย่ามหาดเสี้ยว
ทั้งสมุดที่ลบเลือน
ตาลโตนดเจ็ดต้น
ป่านฉะนี้ไม่เห็นมา
ถ่อเรือไปตามหา
ว่าเจ้าขุนทองตายแล้ว"
นั่งรถไฟนกแก้ว
ว่าเจ้าขุนทอง เจ้าขุนทอง
เมื่อตอนตะวันเรืองรอง
ว่าพี่จะไปหลายวัน
เพื่อศักดิ์ศรีบางระจัน
แล้วเจ้าขุนทองก็ลงเรือน
ซึ่งใส่หนังสือแสงเดือน
ด้วยรอยน้ำตาแต่เมื่อคืน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ขุนทองเจ้าร้องไห้
ว่าดอกจำปีถูกปืน
ลูกเอ๋ยหนอลูกเอ๋ย
แม่มาร้องเรียกหา
เจ้ามิใช่นักรบ
รูปร่างก็น้อยน้อย
แม่ก็รู้ว่าลูกรัก
พ่อก็รู้ว่าลูกมี
แต่ใครเขาจะรู้
มนุษย์อาจได้ยิน
ลูกบอกว่าลูกรู้
แม่กับพ่อก็รอมา
ดอกโสนบานเช้า
ออกพรรษามาตระเวน
ไม่มีร่างเจ้าขุนทอง
พ่อกับแม่ก็อาดูร
อยู่ในเรือนจนดึกดื่น
ตายอยู่เกลื่อนเจ้าพระยา
เจ้าอย่าเฉยเชือนชา
นี่พ่อมาตั้งตาคอย
ที่เคยประสบริ้วรอย
เพราะเรียนหนังสือหลายปี
นั้นมีความภักดี
กตัญญูต่อแผ่นดิน
เพราะเขามิใช่พระอินทร์
แต่อำนาจมาบังตา
จึงสู้แบบอหิงสา
หลายเพลาหลายเพล
ดอกคัดเค้าบานเย็น
ที่อนุสาวรีย์ทูน
มีแต่รัฐธรรมนูญ
แต่ภูมิใจลูกชายเอย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง

อัศศิริ ธรรมโชติ

ร่ำลือกันมาตั้งแต่ต้นฝนเข้าพรรษา ว่าเจ้าขุนทองมันจะได้กลับมาบ้าน มาเป็นผู้คนพลเมืองอย่างถูกต้องอย่างเพื่อนบ้านคนอื่นได้ ก็เห็นจะคราวนี้แหละ! ถึงแม้ฝนจะยังไม่มา ทุ่งนาจะยังแล้ง น้ำในหัวใจของแม่อันเคยเหือดแห้งก็กลับฉ่ำชุ่มขึ้นอย่างประหลาดล้นเหลือ...

แม่กระวีกระวาดตระเตรียมตัวไปรอรับการกลับมาของเจ้าขุนทอง...

เจ้าขุนทอง มันสะพายย่าม ทิ้งเรือนหายลับไปนับแต่กลางฤดูฝนปีที่แล้ว โดยไม่ร่ำลาอาลัยและโดยไม่บอกให้ใครแม้แต่แม่รู้ ข่าวว่ามีคนเห็นมันกลั้นสะอื้น ไปคนเดียวด้วยสองมือว่างเปล่า เข้าไปในป่ากว้างอันอ้างว้าง-มืดมน

"ดาบล่ะ! เอ็งไม่เอาไปด้วยหรือ?" คนสวนทางทักถาม

"ไม่ต้อง ข้าไปหาเอาข้างหน้าได้"

ปากเจ้าขุนทองมันว่าอย่างนั้น ก่อนจะสะบัดหน้าแล้วเดินหายเข้าป่าไป!

แม่ลงเรือ พายทวนกระแสน้ำในลำคลองที่ไหลระเรื่อยอ่อนราด้วยน้ำน้อยฝนแล้งนั้นไปอย่างช้าๆ เมื่อฟ้าสางตรงข้ามกับหัวใจที่ร้อนรนรีบเร่งล่วงไปแล้วข้างหน้า คือศาลากลางเมืองที่เขาจัดไว้ รอรับให้เจ้าขุนทองมัน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กลับมา

...ไยจะไม่ดีใจ ไยไม่อยากเห็นหน้า ก็มันร่วมปีแล้วละนี่ ที่มันได้จากบ้านไป แม่วาดภาพลูกชายในห้วงคิดคำนึงพลางหันหน้าบอกบ่าวให้เร่งฝีพายมันเร็วขึ้น

"ถ้าขุนทองไม่กลับมาล่ะ แม่เฒ่า?" บ่าวฝีพายเอ่ยถาม

"กลับซี! มันต้องกลับ...มันต้องคิดถึงแม่ ข้ารู้ใจ"

แม่ยืนยันถ้อยคำกับบ่าวในบ้านอย่างแข็งขัน แต่สีหน้าปีติผันแปรเปลี่ยนเป็นสลดซีดลงอย่างสังเกตเห็นได้ชัด

"ถ้าขุนทองไม่กลับมา!" คำนี้สะดุดหัวใจนักแล้ว

ยิ่งนึกถึงตอนที่ขุนทองมันร้องไห้ในวันเกิดเหตุใหญ่แล้ว แม่ยิ่งใจหายหนัก! ยังจำได้ว่าก่อนมันจะหายหน้าไปมันนอนร้องไห้รำพันอยู่ในเรือนจนดึกดื่น

แม่รู้ว่า ขุนทองมันโกรธ มันน้อยใจ-แต่มันน้อยใจใครโกรธใครจนป่านนี้ แม่ไม่รู้

อดนึกย้อนสะท้อนใจ สงสัยไปถึงความโกรธความน้อยใจของเจ้าขุนทองมันไม่ได้ว่า ทำไมหนอมันถึงได้มากมาย ถึงกับมันต้องตัดใจทิ้งถิ่นฐานบ้านช่อง และทิ้งแม่ไปได้-ทิ้งความสุขในชายคาบ้านไปเคว้งคว้างอยู่กลางป่า เป็นปฏิปักษ์ต่อบ้านเมืองให้กฎหมายลงทัณฑ์

และนี่ขุนทองมันจะแลกบ้านแลกแม่ เพียงเท่านั้นแหละหรือ...? ไม่น่าเป็นไปได้! แม่ร้องค้านอยู่ในใจ...

แสงเรื่อรางสว่างสลัวพ้นขอบฟ้าเหนือเวิ้งคลองเห็นรำไรข้างหน้าสุมทุมพุ่มไม้สองฟากฝั่งมองอับเฉามัวหม่นอยู่ในความวิเวก กระท่อมทับโรงนาและเรือนไม้ที่เรือพายผ่านไป ซ่อนอยู่ในเงาไม้เป็นเงาตะคุ่มแลทะมึนเปล่าเปลี่ยวและเหงาเหมือนกับเรือนร้าง ในฉับพลันช่วงนั้นและในเรือนหัวใจที่หวั่นไหวไม่เป็นส่ำ แม่แว่วเสียงขุนทองมันเจื้อยแจ้วขึ้นเหนือสุมทุม

Legislative Institutional Repository of Thailand

พุ่มไม้รายคลองอันวิเวกนั้น

"ฉันมั่นใจนะแม่ ว่าสองมือเปล่าๆ นี้จะเอาชนะมันได้"

"มันน่ะใครล่ะ?"

ขุนทองไม่ตอบแม่ในตอนนั้น แต่ออกท่าทางเกรี้ยวกราดเหมือนโกรธแค้นใครมา เมื่อรำคาญนัก แม่ก็ว่า "เอาเถอะ! อย่าฆ่าฟันกันก็แล้วกัน" ขุนทองมันได้ยินดังนั้นก็หัวเราะประกายตาสดใสอยู่ด้วยร่องรอยของวัยเด็ก

แม่ไม่เคยนึกสักนิดว่า ในกาลต่อมา มันจะไปถือดาบเที่ยวคลุกอยู่กับเลือดและความตาย ท่องอยู่ตามป่าเขาและดงดิบกันดารไกล ทั้งที่ก็ไม่เคยเห็นมันจับดาบ นอกจากหนังสือหนังหาที่มันรักของมัน!

นกสองฝั่งคลองส่งเสียงเพรียกเหมือนเรียกภวังค์อันหวั่นไหวของแม่ให้กลับคืนมา ฟ้าสางอย่างเต็มที่จนแลเห็นควันไฟลอยว่อนอยู่เหนือ ณ แมกไม้ไกลลิบ-สีขาวมัว อ้อยอิ่งตัดกับแสงมลังเมลือง ณ ขอบฟ้าโพ้นไกล

"แกว่า ขุนทองมันจะไม่กลับมาง้นรึ?" แม่หันมาถามบ่าวฝีพายเมื่อเห็นมันนั่งใบ้จ้ำพายอยู่เหมือนหุ่น

"แล้วแม่เฒ่าว่าจะกลับมั้ยล่ะ?" บ่าวฝีพายย้อนถาม

"ข้าว่ามันต้องกลับ ข้ามั่นใจ!"

บ่าวฝีพายมันพยักหน้า แล้วจ้ำพายเร็วแรงขึ้น...

ขุนทองมันหายลับเข้าป่าไปนับแต่ปลายพรรษาปีก่อนปล่อยความทุกข์เข้าครองเรือนครองหัวใจของแม่มันมาแล้วก็นานนักหนา... ณ บัดนี้ ถึงอย่างไรแม่ก็ยังปลงใจเชื่อว่ามันจักต้องหวนกลับมาสู่ความสุขแห่งครอบครัว และความรักความอบอุ่นอันเป็นของมารดาที่เที่ยงแท้แน่นอน

ความโกรธแค้นนั้นแม้นมาก ก็จะต้องหายไปได้ด้วยกาลเวลาลบเลือน ความสุขแต่หนหลังจะเรียกหา ภยันตรายในป่าใหญ่จะผลักดัน

Legislative Institutional Repository of Thailand

ให้มันกลับ เจ้าขุนทองจะต้องทิ้งดาบออกจากป่ามาบ้าน และฟ้าสางวันนี้-มีหรือจะไม่มีมัน?

แม่เตรียมด้ายมาผูกมือรับขวัญและเตรียมข้าวของเครื่องใช้มาให้ขุนทองแล้ววันนี้!

บ่าวเหเรือเข้าท่า เมื่อตะวันสายพราวแสงเป็นตัวเต้นระริกจับผิวน้ำในลำคลอง แล้วสองคนกับบ่าว แม่ก็เร่งฝีเท้าออกเดินดุ่มมุ่งมั่นไปยังศาลากลางเมือง

"เขาตายแล้วล่ะ!" เด็กหนุ่มคนหนึ่งบอกแม่

แม่ร้องไห้...ขุนทองตายเสียแล้ว!

"เจ้าพบศพเขารึ?" แม่ถาม

"ไม่-ไม่ใช่ศพเขา พบตัวเขานั่นแหละ เขาให้บอกแม่ว่า เขาตายแล้ว" เด็กหนุ่มคนนั้นว่า

"เขาอยู่กับใคร?" แม่ถามอีก

"เขาอยู่กับดาบน่ะซี! ดาบเปื้อนเลือด...รอยคราบของความชิงชัง!" เด็กหนุ่มตอบ

เรือของแม่ล่องลอยตามน้ำกลับบ้านเมื่อตะวันตรงหัวพร้อมด้วยข้าวของเครื่องใช้กองเต็มลำเรือเหมือนเก่า เจ้าขุนทองมันโกรธใคร แรงแค้นมากมายถึงป่านนี้ ถึงสู้ตายไปจากแม่และเหย้าเรือนโดยไม่กลับมาอีก และจนป่านนี้แม่ก็ไม่รู้ หาคำตอบไม่ได้

เสียงพายกระทบน้ำเป็นจังหวะอยู่ในความเงียบ แม่เริ่มร้องไห้ออกมาอีก เมื่อนึกถึงความเงียบ ความว้าเหว่ภายในเรือนของแม่ที่ยืนรออยู่ข้างหน้า และนานนับขวบปีแล้วที่ขาดร่างขาดเงาของเจ้าขุนทองเหมือนก่อนเคย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คนคนนี้แหละคน

รวี โดมพระจันทร์

คนคนนี้แหละคน
เข้มแข็งแกร่งแรงงาน
หลายยุคคนต่อสู้
รู้เล่ห์อุบายกล
คนนี้จะยอมตัว
เพื่อโค่นสังคมร้าย
ถึงร้องกี่ร้อยคำ
ก่นโคตรให้แหลกสิ้น
ถึงเกือกกระทืบทับ
น้ำเลือดที่นองตัว
ถึงปืนก็เถอะปืน
แต่ใจนี้สู้ตาย
ถึงคุกก็เถอะคุก
กฎเป็นอำนาจปืน
คือมวลชนอันไพศาล
โลกก้าวมาด้วยมือคน
กับศัตรูประชาชน
อันต่ำช้าที่ล่ามกาย
ยอมเอาหัวเป็นถวาย
สร้างยุคใหม่ให้ระบิล
จะเหยียบย่ำให้จมดิน
แค่คนยังประกาศตัว
จนแหลกยับก็ไม่กลัว
จะดื่มกินให้สาใจ
เจ้าข่มขืนก็เพียงกาย
ไม่ยอมแพ้แก่ปลายปืน
เจ้าฝากทุกข์ก็ชั่วคืน
จะแข็งขืนจนยามตาย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ฟ้ามืดกาฬทมิฬ
กดหัวให้กลัวตาย
เล่ห์ร้ายอันกาลี
คน คนนี้แหละคน

จะโหดหินสักเพียงใด
อา...เจ้าหมิ่นความเป็นคน
คนหรือมีจะอับจน
จะกัดฟันสู้จนตาย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประเทศไทยในความคิด ความคิดในประเทศไทย

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

วันนี้เป็นวันคล้ายวันเกิดของศาสตราจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งเป็นบรรพชนท่านหนึ่งในทางความคิดและจิตวิญญาณของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดังนั้นจึงต้องถือเป็นวันสำคัญของพวกเรา

ก่อนอื่นผมคงต้องขอขอบคุณคณะเศรษฐศาสตร์ที่กรุณาให้เกียรติเชิญผมมาพูดในวาระพิเศษนี้ ในฐานะที่เคยเป็นทั้งนักศึกษาและอาจารย์ธรรมศาสตร์ ผมเองก็เคารพนับถืออาจารย์ป๋วย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องชวนปีติที่จะได้คารวะท่านด้วยความคิดเรื่องบ้านเมืองสักสองสามประเด็น

สิ่งที่จะพูดในวันนี้มาจากมุมมองง่ายๆ ที่ผมไม่ค่อยได้ใช้วิเคราะห์สภาพสังคมหรือใช้พิจารณาสถานการณ์บ้านเมืองเท่าใด แต่จะใช้ค่อนข้างมากในชีวิตส่วนตัว

มุมมองที่ว่านี้คือ *โลกที่เราเห็นคือโลกที่เราคิด* และเรามักจะมองไม่เห็นสิ่งที่ไม่ได้คิดเอาไว้แล้วล่วงหน้า พูดให้ละเอียดขึ้นคือ คนเราจะเห็นโลกเป็นแบบไหน มักขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดที่เขามีอยู่ สัมผัสของ

Legislative Institutional Repository of Thailand

เขามักจะเก็บข้อมูลเฉพาะส่วนที่ความคิดของเขารู้จักเท่านั้น อะไรที่ไม่รู้จักอยู่ก่อนก็ตัดทิ้งไปหรือมองไม่เห็นเสียดื้อๆ เข้าทำนองพ่อครัวไม่สนใจเรื่องสีสันของไก่เท่ากับเนื้อของมัน หรือในทางกลับกันศิลปินก็อาจจะเห็นแต่ความงามของไก่จนลืมนึกถึงด้านที่เป็นอาหาร

ดังนั้น ประเด็นแรกที่สำคัญก็คือ มนุษย์เราโดยทั่วไปมักจะเห็นโลกได้จำกัด และเห็นโลกแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับฐานความคิดที่มีอยู่ในตัวเขา

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าคนเราจะมองเห็นโลกต่างกันแค่ไหน ส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้มจะเชื่อว่าโลกที่ตัวเองเห็นเป็นโลกแห่งความจริง จากนั้นก็ผลิตความเห็นออกมายืนยันสายตาของตน รวมทั้งพร้อมจะโต้แย้งกระทั่งทะเลาะกับคนอื่นเพราะความเห็นไม่ตรงกัน

อันที่จริงคำว่า view ในภาษาอังกฤษกับคำว่า ความเห็น ในภาษาไทยนั้นมีความหมายตรงกันอย่างน่าประหลาด และเรื่องนี้ถ้าเราคิดต่อสักนิดก็คงไม่ต้องทะเลาะกับใคร เพราะมนุษย์แต่ละคนไม่มีวันที่จะเห็นภาพหรือวิวอะไรได้ครบถ้วน เนื่องจากจุดที่ยืนอยู่และความจำกัดของสายตา มีแต่ต้องใช้หลายมุมมอง หรือไม่ก็ถามคนที่มองจากมุมอื่นจึงจะได้ภาพที่สมบูรณ์ขึ้น

แต่ก็อีกนั่นแหละ ในความเป็นจริงของสังคมไทย เราไม่ได้มีพฤติกรรมที่ rational ขนาดนั้น ตลอด ๑๐ กว่าปีมานี้บ้านเมืองของเราตกอยู่ในความขัดแย้งในระดับที่ไม่มีใครฟังใคร และความขัดแย้งทางความคิดก็นับเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เราปรองดองกันได้ยาก

แน่ละ ในสภาพปกติ มนุษย์เราก็มองโลกแตกต่างกันในแทบทุกเรื่องอยู่แล้ว แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าจะต้องนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง เว้นไว้แต่ว่าจะมีการใช้อำนาจทางกายภาพมาสำทับขับเคลื่อนความคิดเห็นของตน และนี่คือสิ่งที่เกิดขึ้นในระดับสังคม... คือสิ่งที่เกิดขึ้นใน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประเทศไทย

เฉพาะหน้าเราอาจจะแบ่งชุดความคิดที่ขัดแย้งกันได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ แนวคิดของฝ่ายอนุรักษนิยมกลุ่มหนึ่ง กับแนวคิดของฝ่ายก้าวหน้าอีกกลุ่มหนึ่ง อันที่จริงการแบ่งกลุ่มความคิดเช่นนี้นับว่ากว้างมาก เพราะในแต่ละกลุ่มใหญ่ยังมีกิ่งก้านสาขามากมาย นอกจากนี้ยังมีระดับเข้มข้นหรือเจือจางแตกต่างกัน

ยกตัวอย่างเช่นฝ่าย conservative นั้นอาจจะรวมตั้งแต่พวกที่มีความคิดชาตินิยม รัฐนิยม และจารีตนิยมอย่างเป็นระบบ มาจนถึงพวกต่อต้านคอร์รัปชัน ถือศีลกินผัก เป็นอาสาสมัครในวันหยุด อะไรทำนองนี้ ส่วนฝ่าย Progressive ก็เช่นกัน มีตั้งแต่นักประชาธิปไตย นักเสรีนิยม นักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน กลุ่ม Feminist กลุ่มเรียกร้องสิทธิ์ LGBT มาจนถึงกลุ่มย่อยที่นิยมอนาธิปไตย

พ้นจากนี้แล้วยังมีผู้คนอีกจำนวนมากที่มีความคิดผสมผสานกันระหว่างอนุรักษนิยมกับก้าวหน้า ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดา หรือเป็นธรรมชาติของคนทั่วไปที่มักมีทัศนะต่อเรื่องต่างๆ เป็นรายประเด็น

ทว่าพูดหยาบๆ ก็คือ ประเทศไทยเรามีทั้งฝ่ายที่อยากรักษาสถานภาพเดิม (status quo) ซึ่งเห็นว่าโลกใหม่คือสังคมที่ปนเปื้อน ดังนั้นจึงควรกลับไปสู่โลกเก่าที่ถูกต้องดีงามกว่า กับฝ่ายที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโลกเพราะเห็นว่าความถูกต้องดีงามรออยู่ในอนาคต ในครรภ์แห่งปัจจุบันสมัย มีสังคมในฝันรอวันถือกำเนิด

ในความเห็นของผม ลำพังความแตกต่างกันทางความคิดเช่นนี้ไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาใหญ่หลวงอันใด ดังเราจะเห็นได้จากตัวอย่างในประเทศที่เจริญแล้ว ประเทศเหล่านั้นก็มีทั้งฝ่ายอนุรักษนิยมและฝ่ายก้าวหน้า มีฝ่ายขวามีฝ่ายซ้าย แต่โดยพื้นฐานแล้วก็สามารถอยู่ร่วมสังคมเดียวกันได้ ภายใต้กรอบกติกาเดียวกัน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สังคมมนุษย์นั้นอยู่ในภาวะเลื่อนไหลแปรเปลี่ยนตลอดเวลา โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ ความเร็วในการแปรเปลี่ยนยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ดังนั้นถ้าจะมีคนบางกลุ่มแลไปข้างหลังอย่างเสียดายบ้าง หรือมีคนอีกกลุ่มหนึ่งแลไปข้างหน้าอย่างวาดหวังบ้าง มันก็น่าจะเป็นเรื่องธรรมดา

แล้วทำไมในกรณีของประเทศไทย ความแตกต่างทางความคิดจึงนำไปสู่ความขัดแย้งขั้นแตกหักรุนแรง จนถึงกับต้องเปลี่ยนระบอบการปกครองสลับไปมา?

อันนี้เป็นหัวข้อที่น่าสนใจโดยตัวของมันเอง แต่เฉพาะหน้าไม่ใช่ประเด็นหลักที่ผมจะพูดถึง ผมเพียงขออนุญาตตั้งข้อสังเกตว่าเรื่องการเมืองในบ้านเราไม่ใช่เรื่องความคิดเพียงอย่างเดียว หากเป็นความคิดที่ผูกโยงกับกลุ่มผลประโยชน์ ความสัมพันธ์ทางอำนาจ และประเด็นเชิงโครงสร้างอื่นๆ อีกหลายประการ

แต่ถึงอย่างไรความคิดก็เป็นหัวข้อสำคัญอย่างหนึ่ง ผมได้กล่าวไว้แล้วตั้งแต่แรกว่าโลกที่เราเห็นคือโลกที่เราคิด ถึงตรงนี้ก็คงต้องเติมว่าผู้คนไม่เพียงเห็นโลกจากมุมมองในความคิดเท่านั้น หากยังอยากดัดแปลงโลก หรือเก็บรักษาโลกให้เป็นไปตามความคิดของตนด้วย

หรือพูดให้สั้นขึ้นคือความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ เรื่องนี้ทั้งทางโลกและทางธรรมไม่มีอะไรขัดแย้งกัน พระพุทธเจ้าท่านได้สอนไว้แล้วว่ามนุษย์เรามีใจเป็นประธาน[๑] ใจในที่นี้หมายถึง mind ในภาษาอังกฤษ ซึ่งรวมความรู้สึกนึกคิดไว้ด้วยกัน

สำหรับเรื่อง *สังคมไทยในความคิดและความคิดในสังคมไทย* ผมมีข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือในประเทศไทยนั้น มีทฤษฎีทางสังคมการเมืองที่คิดขึ้นใหม่น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการผลิตซ้ำและส่งทอดมาจากสอง

[๑] อยู่ในข้อแรกของ*ธรรมบท*

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แหล่ง คือมาจากยุคสมัยที่ผ่านพ้นไปแล้วชุดหนึ่งกับมาจากโลกภายนอกอีกชุดหนึ่ง ซึ่งทั้งสองอย่างนี้ล้วนมีสัดส่วนที่ไม่ได้กลมกลืนกับสภาพที่เป็นอยู่

ดังนั้นความขัดแย้งทางความคิดที่เราเห็นในประเทศไทย จึงมีลักษณะคล้ายความขัดแย้งทางศาสนา ซึ่งออกไปในทางศรัทธาความเชื่อ

สังคมไทยกลายเป็นพื้นที่ช่วงชิง (Contested Area) ระหว่างความคิดสองกระแส โดยฝ่ายอนุรักษนิยมมีปัญหาเรื่อง*กาละ* ส่วนฝ่ายก้าวหน้ามีปัญหาเรื่อง*เทศะ* และทั้งสองฝ่ายต่างพยายามที่จะปรับเปลี่ยนโลกของผู้อื่นให้ตรงกับความคิดของฝ่ายตน

กล่าวอีกแบบหนึ่งก็คือ ทั้งฝ่ายอนุรักษนิยมและฝ่ายก้าวหน้าต่างก็ต้องเหนื่อยกับการปลูกฝังความคิดของตนในสังคมไทยปัจจุบัน ฝ่ายหนึ่งต้องการนำความคิด ความเชื่อ และคุณค่าจากสมัยเก่ากลับมาอยู่ในกาลเวลาที่เปลี่ยนไป ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งก็พบว่าการนำแนวคิดจากโลกภายนอกมาไว้ในพื้นที่อันไม่ใช่เนื้อดินถิ่นกำเนิดนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย

การที่ทั้งสองฝ่ายแข่งกันบรรจุชุดความคิดฝ่ายตนลงไปใน space and time ของประเทศไทยปัจจุบัน นับเป็นเรื่องที่กดดันผู้คนในสังคมอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันสมัยของไทยก็มีทั้งภูมิลักษณ์และดินฟ้าอากาศของตัวเอง ซึ่งมิใช่กาลเทศะที่จะเกี่ยวร้อยความคิดทั้งสองชุดได้โดยอัตโนมัติ หรืออย่างน้อยไม่ใช่ทุกเรื่องทุกประเด็นพร้อมๆ กัน

ความตึงเครียดดังกล่าวเห็นได้ชัดในระบบการศึกษา ซึ่งครูคนหนึ่งจะต้องสอนให้นักเรียนทั้งเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นพลเมืองดีในนิยามของรัฐไปพร้อมๆ กับเป็นนักประชาธิปไตยและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ความอึดอัดทำนองนี้ปรากฏอยู่ในทุกวงการ ดังนั้นเราจึงมักเห็นสภาพที่ทั้งความคิดอนุรักษ์และความคิดก้าวหน้าถูกแรงเหวี่ยงของปัจจุบันสมัยปัดออกไปอย่างน้อยก็ชั่วคราว หรือเป็นระยะๆ ทั้งในวงแคบ

Legislative Institutional Repository of Thailand

วงกว้าง สุดแท้แต่ว่าในห้วงยามไหน ใครทำตัวน่าเบื่อมากกว่า

แน่นอน ในการแข่งขันช่วงชิง space and time ระหว่างความคิดหลักสองชุด ฝ่าย Conservative ค่อนข้างจะได้เปรียบ เพราะมีโครงสร้างอำนาจรัฐคอยค้ำจุน

ในด้านหนึ่ง รัฐไทย โดยผ่านระบบการศึกษา และเครื่องมือบังคับควบคุม สามารถผลิตซ้ำชุดความคิดอนุรักษ์ในรูปของอุดมการณ์แห่งรัฐ และสิ่งที่เรียกว่าอัตลักษณ์ของชาติได้อย่างสม่ำเสมอ ขณะที่ในอีกด้านหนึ่ง ชนชั้นที่ใกล้ชิดอำนาจรัฐตลอดจนประชากรที่ชอบเป็นหนึ่งเดียวกับรัฐ ต่างก็คอยขานรับและขยายต่อในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ

ด้วยเหตุดังนี้ ทั้งสองภาคส่วนจึงกลายเป็น reference ให้กันและกัน รัฐอ้างสังคมในการสร้างความชอบธรรมของอำนาจ สังคมส่วนที่ผมเอ่ยถึงก็อิงกรอบอุดมการณ์ของรัฐในการรักษาผลประโยชน์และปรุงแต่งสถานภาพ กระทั่งใช้มันมาเสริมขยายอัตตาของตน

จินตนาการที่มีพลังที่สุดอย่างหนึ่งของฝ่ายอนุรักษนิยมในสังคมไทยคือแนวคิดเรื่อง 'ความเป็นคนดี' ซึ่งผูกโยงกับเรื่องศีลธรรม บุญบาปอย่างแยกไม่ออก ทว่าในขณะเดียวกันก็ตัดขาดจากประเด็นชนชั้นและกลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมโดยส่วนใหญ่

พูดง่ายๆ คือตามคติของฝ่ายนี้ดีชั่วไม่จำเป็นต้องมีบริบทห้อมล้อม ความเป็นคนดีเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลกับพลังทางศีลธรรมของเขาหรือเธอ คนไทยควรต้องเป็นคนดี สังคมไทยต้องเป็นสังคมของคนดี และที่สำคัญที่สุดคือผู้ปกครองประเทศไทยจะต้องเป็นคนดี

ถามว่าทำไมความคิดดังกล่าวจึงมีพลังอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ทั้งๆ ที่องค์ความรู้ต่างๆ ได้เติบใหญ่ขยายตัวไปมากแล้ว ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือมนุษยศาสตร์ คำอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ที่เกี่ยวโยงกับเหตุปัจจัยต่างๆ ได้รับการค้นคว้าออกมามากมาย

LIBT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ทำไมไม่ดึงมาใช้พิจารณาสังคมบ้าง

คำตอบง่ายๆ เบื้องต้นคือ ความดีเป็น concept ที่อยู่เหนือยุคสมัย นอกจากนี้ยังเป็นจินตภาพเชิงบวกที่กินความกว้างและคลุมเครือมาก จนกระทั่งแทบทุกคนสามารถพยักหน้าเห็นด้วย

แต่ขณะเดียวกันความดีก็เป็นแนวคิดแบบ*ทวิภาวะ* (หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า dualism) ที่ไหนมีความดีที่นั่นย่อมมีความไม่ดี ซึ่งทำให้ผู้คนสามารถสมาทานความดีมาเสริมอัตตาได้โดยง่าย แค่คิดว่าตัวเองเป็นคนดีก็รู้สึกมีฐานะเหนือกว่าคนไม่ดีแล้ว

ด้วยเหตุดังนี้ ถ้าไม่ตั้งสติให้มั่น ผู้คนย่อมสามารถพลัดหลงอยู่ในวังวนของความดีได้

อันที่จริงแนวคิดเรื่องความดีในประเทศไทยไม่ได้เหลือที่ว่างให้ใครตีความเองได้มากนัก หากเต็มไปด้วยบทบัญญัติรูปธรรมให้ยึดถือและเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางอำนาจในสังคมไทยอย่างลึกซึ้ง มิหนำซ้ำยังมีบทลงโทษคนที่อยู่นอกกรอบความดีดังกล่าวทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

[.....]

ความเป็นคนดีในบริบทไทยมักมีนัยเรื่องความสัมพันธ์ทางอำนาจค่อนข้างมาก และเชื่อมโยงกับความคิดอำนาจนิยมอย่างแน่นหนา 'คนดี' กับ 'คนรู้ดี' มักจะแยกกันไม่ออก มันจึงเป็นฐานคิดที่สนับสนุนให้คนจำนวนน้อยมีอำนาจเหนือคนส่วนใหญ่ อีกทั้งเป็นอำนาจที่แทบจะไร้ขอบเขต

ผมคงไม่ต้องพูดก็ได้ว่า concept ความเป็นคนดีแบบนี้ถูกนำมาใช้อย่างเข้มข้นที่สุดในช่วงต่อต้านรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและสนับสนุนรัฐประหารเมื่อต้นปี ๒๕๕๗ ยามนั้นผู้นำการชุมนุมหลายท่านได้พูดถึงเรื่องนี้ บางท่านไปไกลถึงขั้นยืนยันว่า*คนเราไม่เท่ากัน* อำนาจ

Legislative Institutional Repository of Thailand

ทางการเมืองควรอยู่ในมือของคนดีเท่านั้นและคนไม่ดีไม่ควรมีสิทธิ์ในเรื่องการเมืองปกครอง

จริงอยู่ ถ้าเราพิจารณาเงื่อนไขบริบทที่ความคิดนี้ถูกนำมาใช้ก็เข้าใจได้ว่าทำไมความรังเกียจนักการเมืองที่กุมอำนาจจึงขึ้นสู่กระแสสูง อีกทั้งต้องยอมรับด้วยว่ามีนักการเมืองจำนวนหนึ่งที่คดโกงน่ารังเกียจและเข้าข่ายเป็นคนไม่ดีทั้งในทางโลกและทางธรรม

แต่ประเด็นมีอยู่ว่าการดึงอำนาจกลับมาสู่มือ 'คนดี' ดูจะมีช่องโหว่ทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติอยู่ไม่น้อย

จะว่าไปความเป็นคนดีในทางธรรมนั้น จะต้องไม่ยึดติดในความดีของตน ไม่โฆษณาตัวเอง และไม่ยกตนข่มท่าน เพราะมันจะพาย้อนกลับไปสู่การขยายอัตตาตัวตน ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับจุดหมายในการทำดี เพื่อการหลุดพ้นทางจิตวิญญาณ

แต่ผมเข้าใจว่าความเป็นคนดีที่พูดถึงกันบนเวทีขับไล่รัฐบาลพลเรือนไม่ได้เป็นเรื่องเช่นนี้ หากเป็นการเอาความเป็นคนดีมาใช้สร้างอัตตารวมหมู่ เป็น Collective Ego ซึ่งก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ประท้วง ขณะเดียวกันก็กดเหยียดฝ่ายตรงข้ามให้มีฐานะต่ำกว่าในทางศีลธรรม อันนี้แน่นอนเป็นการปูทางไปสู่การจะทำอย่างไรก็ได้ จะจัดการอย่างไรก็ได้ กับฝ่ายที่ถูกระบุไว้แล้วว่าเป็นคนไม่ดี

ปัญหาใหญ่มีอยู่ว่าคนไม่ดีในสายตาของฝ่ายที่ถือว่าตัวเองเป็นคนดีนั้น ไม่ได้มีแค่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง หากยังรวมประชาชนที่เลือกรัฐบาลดังกล่าวด้วย ดังนั้นผู้ที่พวกเขาต้องการตัดสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองจึงไม่ได้มีแค่นักการเมือง หากยังรวมถึงชาวบ้านนับล้าน หรือประชาชนทั่วทั้งประเทศ

ที่น่าสนใจมากก็คือ เมื่อมองจากบริบทที่ห้อมล้อมเหตุการณ์ในปี ๒๕๕๗ เราจะพบว่าความเป็นคนดีหรือคนไม่ดีที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นนั้น

Legislative Institutional Repository of Thailand

มีลักษณะสอดประสานกับฐานะทางชนชั้นของแต่ละฝ่ายอย่างแยกไม่ออก แถวหน้าสุดของกลุ่ม 'คนดี' มักจะหมายถึงคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีการศึกษาสูง ส่วน 'คนไม่ดี' ส่วนใหญ่เป็นชาวชนบท หรือคนชั้นกลางชั้นล่างในเมือง ซึ่งส่วนมากมีการศึกษาน้อยกว่าและมีรายได้ค่อนไปในทางต่ำ

ดังนั้น ปัญหาจึงถูกพากลับมาสู่ประเด็นพื้นฐานของปรัชญาการเมือง คือประเด็นที่ว่าใครควรมีสิทธิ์เป็นผู้ปกครอง และใครบ้างที่ไม่ควรมีสิทธิ์มีส่วนในการเมืองการปกครอง

คำถามนี้จริงๆ แล้วก็ไม่ใช่เรื่องใหม่ ในสมัยโบราณ เพลโตนักปราชญ์ชาวกรีกได้เคยเสนอไว้แล้วว่าอำนาจการเมืองไม่ควรอยู่ในมือคนทั่วไปที่สนใจแต่เรื่องทำมาหากิน หากควรอยู่ในมือชนส่วนน้อยที่มีคุณสมบัติเหมาะสม คนกลุ่มนี้จะต้องมีทั้งความปรีชาสามารถและคุณธรรมสูงส่ง ไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว ใช้ชีวิตรวมหมู่ ไม่มีกระทั่งครอบครัว และต้องทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์สุขของผู้อยู่ใต้การปกครอง

ถามว่าแล้ว 'ความเป็นคนดี' ในประเทศไทย มีลักษณะใกล้เคียงกับชนชั้นปกครองของเพลโตหรือไม่ คำตอบคือ แค่เรื่องทรัพย์สินส่วนตัวก็สอบไม่ผ่านแล้ว เรื่องภูมิปัญญาก็ไม่แน่นัก อย่าว่าแต่เรื่องครองตัวเป็นโสดปราศจากครอบครัว

ในเมื่อผู้ปกครองในอุดมคติไม่ใช่หากันได้ง่ายๆ เรามีทางเลือกอะไรเหลือบ้างในการแก้ปัญหานี้?

ที่ผ่านมาเราเคยใช้วิธีเลือกตั้ง เพราะคิดว่าถ้าเลือกผิดก็เลือกใหม่ นอกจากนี้ยังมีระบบตรวจสอบที่สามารถลงโทษผู้ปกครองที่ออกนอกลู่นอกทาง กระทั่งเอาลงจากตำแหน่งได้

แต่แล้วจู่ๆ ก็มีคนจำนวนหนึ่งมาบอกว่าวิธีนั้นใช้ไม่ได้ นัยเรื่องความเป็นคนดีคนไม่ดีของเขาบ่งชัดว่าบ้านนี้เมืองนี้มีคนที่ควรทำหน้าที่

Legislative Institutional Repository of Thailand

เป็นชนชั้นปกครองอย่างถาวร และมีคนที่ควรถูกปกครองหรือถูกควบคุมความประพฤติอย่างถาวรเช่นกัน

แล้วใครเล่าที่เป็นฝ่ายแรก ใครกันที่เป็นฝ่ายหลัง ข้อนี้เมื่อถอดสมการการเมืองออกมาอย่างถึงที่สุดแล้ว ก็จะพบว่า กองหน้าของคนดีกลายเป็นข้าราชการกับนายทุนใหญ่ และคนชั้นกลางค่อนไปทางสูง ส่วนคนไม่ดีได้แก่บรรดานักการเมืองกับชาวบ้านที่เลือกพวกเขามา

แน่ละ ข้อยกเว้นรายบุคคลย่อมต้องมีอยู่บ้าง

กระนั้นก็ตาม เรื่องทั้งหมดนี้ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นจริงเลย ดังนั้นมันจึงเป็นวาทกรรมที่นำไปสู่ทางตัน ไม่มีสังคมไหนในยุคปัจจุบันที่สามารถจำแนกคนดีคนไม่ดีออกเป็นชนชั้นหมู่เหล่าได้ขนาดนั้น อย่างมากที่สุดเราก็พูดได้ว่าคนดีคนไม่ดีอยู่ปนกันในทุกหนแห่ง ไม่ว่าจะรวยหรือจน เป็นนักการเมืองหรือเป็นพลเมืองธรรมดา เป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรือนักธุรกิจเอกชน อย่าว่าแต่ในหลายกรณีคนคนเดียวอาจจะมีทั้งความดีและความเลวปะปนอยู่ในตัว

ยิ่งไปกว่านั้น ความดีความเลวยังสามารถพิจารณาได้จากหลายมุม ต่างคนต่างกลุ่มอาจจะมองเรื่องนี้ไม่ตรงกันก็ได้ แล้วใครเล่าจะมีสิทธิ์ผูกขาดคำนิยามอยู่กลุ่มเดียว

ก็จริง สังคมคงตั้งอยู่ไม่ได้ หากมองเรื่องผิดถูกไปคนละทางตลอดเวลา หรือหากไม่มีบรรทัดฐานกลางเอาไว้ยึดถือร่วมกันบ้าง แต่ประเด็นนี้ยิ่งทำให้จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายมานิยามกฎเกณฑ์ร่วมกัน เพื่อจะได้เกิดความเห็นชอบในเรื่องผิดถูกดีชั่วในระดับที่พอเพียงต่อการจรรโลงสังคม

พูดอีกแบบหนึ่งคือ แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพและระบอบประชาธิปไตยไม่ได้เป็นขั้วตรงข้ามกับความเป็นคนดี หากแต่คัดค้านการผูกขาดในเรื่องนี้ และต้องการทำให้ความดีเป็นเรื่องเข้าถึงได้โดยคน

Legislative Institutional Repository of Thailand

ทุกคน

โดยส่วนตัวแล้ว ผมเองก็ไม่ได้ต่อต้านความเป็นคนดีโดยทั่วไป ผมเพียงแต่เห็นว่าการสมมุติตนเป็นคนดีเพื่อรวบอำนาจนั้นไม่ถูกต้อง พ้นจากเรื่องนี้แล้ว ใครอยากจะทำดีเพื่อพัฒนาตน ไม่ว่าจะถือศีล กินเจ ช่วยเหลือหมาแมว งดเหล้าช่วงเข้าพรรษา หรือนั่งวิปัสสนากรรมฐาน ผมถือเป็นสิทธิ์ของท่าน และในบางเรื่องผมก็เห็นด้วย

ประเด็นต่อไปของฝ่ายอนุรักษนิยมที่ผมอยากจะพูดถึงคือเรื่องของ *'ความเป็นไทย'* นี่ก็เป็นวาทกรรมอีกอย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้มากในความขัดแย้งทางการเมือง

กล่าวโดยเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ แนวคิดความเป็นไทยเป็นสิ่งที่รัฐไทยสร้างขึ้นล้วนๆ และในช่วงประวัติศาสตร์ที่ไม่นานนัก ลักษณะสำคัญของแนวคิดนี้คือมีไว้ใช้กับคนในประเทศมากกว่าใช้ต่อต้านต่างชาติอย่างจริงจัง

ถามว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น คำตอบก็คือว่าสยามประเทศเปลี่ยนรูปเป็นรัฐไทยสมัยใหม่ด้วยการรวมศูนย์อำนาจเหนือแว่นแคว้นที่มีชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรมหลากหลายมาก กระทั่งบางแห่งเคยมีฐานะกึ่งอิสระมานาน ดังนั้นด้วยเหตุผลในการปกครอง แนวคิดเรื่องสร้างภาษาและวัฒนธรรมกลางจึงเกิดขึ้น จากนั้นคลี่คลายขยายตัวไปเป็นเรื่องรัฐนิยม ชาตินิยมแบบไทยๆ กระทั่งกลายเป็นนิยามความเป็นไทยในปัจจุบัน

เนื่องจากเคยพูดเขียนเรื่องดังกล่าวไว้ในที่อื่นๆ แล้ว วันนี้ผมจึงไม่อยากลงสู่รายละเอียด เพียงแต่อยากชี้ให้เห็นว่าแนวคิดนี้มีจุดเน้นอยู่ที่ความจงรักภักดีและเชื่อฟังรัฐ ใครที่ทำตัวเป็นเด็กดีคนนั้นจึงจะถูกนับเป็นคนไทย

และด้วยตรรกะเดียวกัน ใครที่คิดเห็นต่างจากรัฐ ก็มักถูกตั้ง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คำถามเกี่ยวกับความเป็นคนไทย กระทั่งถูกขับไล่ไสส่งให้ไปอยู่ประเทศอื่นทั้งๆ ที่คนคนนั้นอาจเกิดในประเทศไทย ถือสัญชาติไทย มีพ่อแม่พี่น้องเป็นคนไทย และบางทีอาจจะมีรากเหง้าอยู่ในวัฒนธรรมไทยมากกว่าคนที่ขับไล่เขาเสียอีก

อันที่จริงถ้าเรานับว่าแนวคิดเรื่องความเป็นคนไทยนั้น เริ่มก่อรูปขึ้นตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ และเข้มข้นขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ ต่อเนื่องมาจนถึงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ และมีมาจนถึงปัจจุบัน ก็เป็นเรื่องน่าแปลกที่ตลอดช่วงเวลากว่าหนึ่งศตวรรษและท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทย แก่นแกนของความคิดดังกล่าวกลับไม่ได้เปลี่ยนไปเท่าใด

ยังไงๆ ความเป็นไทยก็ไม่ได้รวมถึงการมีสิทธิเสรีภาพและระบอบประชาธิปไตยเอาไว้เป็นเนื้อใน หากยังคงเน้นเรื่องการเชื่อฟังรัฐ และความภูมิใจในชาติแบบลอยๆ

ด้วยเหตุดังนี้แนวคิดเรื่องความเป็นคนไทย จึงถูกนำไปเสริมฐานะให้กับระบอบอำนาจนิยมอย่างเลี่ยงไม่พ้น ยิ่งในช่วงหลังรัฐประหาร ๒๕๔๗ ด้วยแล้ว คนที่เรียกร้องสิทธิเสรีภาพก็ดี พูดถึงประชาธิปไตยก็ดี หรือพูดถึงหลักสิทธิมนุษยชนก็ตาม ล้วนแล้วแต่ถูกเพ่งเล็งว่าความเป็นไทยบกพร่องทั้งสิ้น

ยิ่งในระยะแรกชาติตะวันตกแสดงท่าทีไม่ยอมรับระบอบเผด็จการในประเทศไทย ก็ยิ่งมีคนอ้างถึงความเป็นไทยว่าพิเศษแตกต่างจากฝรั่งนานาประการ ส่วนคนที่คิดต่างก็ถูกหาว่าเป็น 'ขี้ข้า' หรือเป็นทาสทางปัญญาของฝรั่งไป

คงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจนักที่แถวหน้าของผู้หวงแหนความเป็นไทยมักจะเป็นคนกลุ่มเดียวกันกับที่ถือตนเป็นคนดี แต่สิ่งที่ทำให้ผมรู้สึกประหลาดใจก็คือในทางปฏิบัติ กลุ่ม Elites และ Upper - Middle

Legislative Institutional Repository of Thailand

Class เหล่านี้มักใกล้ชิดกับโลกตะวันตกและมีวิถีชีวิตแบบฝรั่งมากกว่าคนไทยทั่วไป

ยิ่งไปกว่านั้น หลายคนยังจับมือถือแขนกับชาวต่างชาติในเรื่องการค้าการลงทุนโดยไม่รู้สึกกระดากใจ อันนี้ทำให้เชื่อได้ว่าแนวคิดเรื่องความเป็นไทยเป็นวาทกรรมทางการเมืองเสียมากกว่าจะยึดถือกันอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งในการปกป้องระบอบอำนาจนิยมโดยเชิดชูความเป็นไทยคือการระบุว่าประชาธิปไตยเป็นแนวคิดของโลกตะวันตก ซึ่งอาจจะไม่เหมาะหรือใช้การไม่ได้กับประเทศไทย เรื่องนี้ถ้าขับเคลื่อนกันจริงๆ ก็นับว่าอันตรายต่อความปรองดองในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตยนั้นได้กลายเป็นคุณค่าสากลมานานแล้ว และมีคนไทยจำนวนมากที่มีศรัทธาในคุณค่าดังกล่าว แม้ว่าจะยังไม่ใช่คนไทยทั้งหมดก็ตาม

แน่นอน สาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีคนไทยบางกลุ่มรังเกียจประชาธิปไตยก็เพราะปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองบางคน กับปัญหาความแตกแยกระหว่างมวลชนที่สนับสนุนพรรคการเมืองคนละพรรค เรื่องนี้เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าสถานการณ์เลวร้ายจริง

แต่จะว่าไประบอบประชาธิปไตยในโลกล้วนมีปัญหาไม่มากก็น้อย ทั้งนั้น อันนี้เปรียบเทียบไปแล้วก็เหมือนปัญหาอันตรายบนท้องถนน เราคงไม่แก้ปัญหาด้วยวิธีเลิกใช้รถยนต์แล้วกลับไปนั่งเกวียน พร้อมกับภูมิใจว่าเกวียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย มิใช่หรือ

ในโลกที่เป็นอยู่การยอมรับคุณค่าสากล เช่น สิทธิ เสรีภาพ และประชาธิปไตย ไม่ได้ขัดแย้งกับตัวตนความเป็นคนไทยโดยรวม แม้ว่าหลายท่านอาจจะยังยึดติดกับแนวคิดอนุรักษนิยมในบางเรื่องบางราว

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คุณค่าเหล่านี้ก็ไม่ได้ทำให้เราเป็นคนไทยน้อยลง อันที่จริงมันจะยิ่งส่งเสริมให้ประเทศเรามีฐานะและศักดิ์ศรีน่าภูมิใจมากขึ้นเสียด้วยซ้ำ

มาถึงวันนี้ประเทศไทยมีเอกภาพของดินแดน และมี National Integration ในระดับที่เพียงพอแล้ว ไม่มีเหตุผลอะไรเลยที่เราจะนิยามความเป็นไทยให้คับแคบอยู่แค่เชื่อฟังรัฐหรือเน้นแต่ปัญหาความมั่นคงจนกลัวการแตกแยกมากเกินไป ฝันร้ายของรัฐไทย ไม่ว่าจะมาจากยุคล่าอาณานิคมหรือยุคสงครามเย็น ควรจะถูกลืมได้แล้ว ถ้าทุกวันนี้รัฐไทยสามารถผูกมิตรตีสนิทกับศัตรูเก่าอย่างจีน หรือเวียดนามได้ แล้วจะมีเหตุผลอันใดที่ไม่ยอมรับคนไทยที่คิดต่างกัน

ผมไม่ต้องพูดก็ได้ว่าในบริบททางเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนไป concept ความเป็นไทยในนิยามเดิมๆ กำลังกลายเป็นตัวปัญหามากกว่าเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องเพราะมันรองรับความแตกต่างหลากหลายในยุคปัจจุบันไม่ได้ ใช้ integrate ชิ้นส่วนใหม่ๆ ของสังคมไทยไม่ได้ เช่น แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ทุนข้ามชาติ กระแสวัฒนธรรมจากต่างประเทศ เป็นต้น

พูดก็พูดเถอะ ทุกวันนี้ประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงถิ่นที่อยู่ของคนไทยที่คิดอ่านแตกต่างหลากหลายและมีวิถีชีวิตผิดแผกกันไปเท่านั้น หากยังเต็มไปด้วยเพื่อนมนุษย์จากที่อื่นเข้ามาอยู่ร่วมในระยะยาว กล่าวคือนอกเหนือไปจากแรงงานอพยพเรือนล้านและนายทุนไร้พรมแดนแล้ว ยังมีพวกที่ถือว่าตัวเองเป็น Global Citizens บ้าง พวก Digital nomads บ้าง

ยังไม่ต้องเอ่ยถึงหมู่บ้านญี่ปุ่นที่ศรีราชา หมู่บ้านผู้สูงอายุชาวสวีเดนที่ท่ายาง หมู่บ้านคนแก่ชาวสวิสแถวอีสานใต้ ตลอดจนการตั้งรกรากของคนจีนรุ่นใหม่แถวห้วยขวาง ซึ่งรัฐจีนสนับสนุนและรัฐไทยไม่ห้าม ทั้งหมดนี้ยังไม่รวมอาคันตุกะระยะสั้นอย่างนักท่องเที่ยว ซึ่งเข้ามา

Legislative Institutional Repository of Thailand

เดินขวักไขว่อยู่ในประเทศไทยปีละกว่า ๓๕ ล้านคน

การมาเยือนมาอยู่ของชาวต่างชาติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ายุคโลกาภิวัตน์ได้กัดกร่อนฐานรากของความเป็นรัฐชาติแบบเดิมๆ ไปไกลพอสมควร ฝ่ายรัฐเองก็รู้และปรับตัวไปไกลเช่นกัน แต่ชุดความคิดหลักกลับตามมาไม่ทัน

อันที่จริง ในยุคสมัยที่โลกแปรเปลี่ยนรวดเร็วจากยุคของรัฐชาติไปเป็นรัฐแบบอื่น ไม่มีใครรู้ชัดว่าเราควรจัดแบบแผนความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบไหน หรือออกแบบโครงสร้างทางการเมืองเช่นใดจึงจะสอดคล้องกับความจริงใหม่ที่ก่อรูปขึ้น

ด้วยเหตุดังนี้ การค้นหา*บูรณาการใหม่* (New Integration) ทางสังคมและทางการเมือง จึงเป็นทั้งสิทธิ์และหน้าที่ของพวกเราทุกคนที่ได้รับผลกระทบ ทุกชิ้นส่วนของประเทศไทย ทั้งใหม่และเก่า ควรต้องมีพื้นที่เรียงร้อยกันอย่างลงตัวโดยผ่านการเจรจาต่อรอง ไม่ใช่มีคนหยิบมือเดียวมาออกแบบระบอบการปกครองสำหรับศตวรรษที่ ๒๑

ใช่หรือไม่ว่าการใช้ลัทธิชาตินิยมแบบเก่าเป็นหลังพิงทางความคิดคงจะไปกันไม่ได้กับการที่รัฐไทยเสนอลดหย่อนภาษีให้กับทุนต่างชาติหรือชักชวนให้พวกเขามาเช่าแผ่นดินไทยทำกินในระยะยาวหลายสิบปี ยังไม่ต้องเอ่ยถึงข้อเสนอพิเศษอีกมากมายหลายอย่าง

ขณะเดียวกัน ลัทธิเหยียดเชื้อชาติแบบเก่า ที่มักถูกนำมาใช้กับคนงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ก็ดูจะขัดแย้งกับการที่เราหากินกับหยาดเหงื่อของพวกเขามาหลายปี

เมื่อปีกลาย มีกรณีนัดหยุดงานที่โรงงานแห่งหนึ่งในจังหวัดทางภาคตะวันตกของไทย คนงานทั้งหมดเป็นชาวพม่า ส่วนเจ้าของโรงงานเป็นคนไทย สิ่งแรกที่คนงานพม่าต้องการคือขอให้นายจ้างจ่ายค่าแรงขั้นต่ำตามกฎหมายเท่ากับแรงงานไทย ข้อต่อมา พวกเขาขอให้มีเวลา

Legislative Institutional Repository of Thailand

พักหนึ่งชั่วโมงในแต่ละวันที่ทำงาน และข้อที่สาม อยากให้นายจ้างหรือผู้ควบคุมพวกเขาเลิกด่าทอเสียที

แค่เราได้ยินเรื่องข้อเรียกร้องของคนงานเหล่านี้ ก็จะพบว่าพวกเขาทั้งตกเป็นเหยื่อของการขูดรีดเอาเปรียบและการดูถูกเชื้อชาติอย่างเหลือเชื่อ มันทำให้เห็นชัดถึงสภาพความนึกคิดของคนไทยบางคน

การเอารัดเอาเปรียบที่มาควบคู่กับการดูถูกดูแคลน แท้จริงแล้วก็ไม่ใช่อะไรอื่น หากเป็นลักษณะของอนารยชน ถ้าหากเราภูมิใจในความเป็นไทยจริงๆ ก็ไม่ควรทำให้ภาพลักษณ์ของคนไทยดูล้าหลังน่ารังเกียจแบบนี้

แน่ละ ความเป็นไทยในความหมายเชิงบวกก็มีอยู่ และอาจจะไม่ใช่เรื่องเสียหาย ทุกชาติทุกภาษาย่อมมีสิทธิ์ภูมิใจในอัตลักษณ์ของตัวเอง แต่ความภูมิใจที่ถลำลึกไปสู่ลัทธิชาตินิยมคับแคบ หรือลัทธิเหยียดเชื้อชาติไม่เพียงหาพื้นที่ได้ยากในยุคปัจจุบัน หากยังมีลักษณะขัดแย้งกับคุณค่าของความเป็นคน และต่อต้านการเติบโตทางปัญญา

ยิ่งเอาแนวคิดความเป็นไทยมาใช้ปกป้องระบอบอำนาจนิยมและลิดรอนสิทธิเสรีภาพของคนในประเทศเดียวกันด้วยแล้ว concept นี้จะยิ่งสร้างความแตกแยกและทำร้ายคนไทยที่ดำรงอยู่ในความเป็นจริง

ในอดีตเคยมีการใช้แนวคิด *'ความเป็นไทย'* มาต่อต้านนักศึกษาฝ่ายซ้าย ผลที่ออกมาคือเหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และไฟ*สงครามประชาชน* ที่ลุกลามอยู่ในพื้นที่มากกว่า ๕๐ จังหวัด โชคยังดีที่การใช้แนวคิดความเป็นไทยมาต่อต้านต่อต้านประชาธิปไตยในช่วงหลังรัฐประหาร ๒๕๕๗ ไม่ได้ส่งผลรุนแรงขนาดนั้น

กระนั้นก็ตาม เปลวไฟในใจคนอาจจะยังคุกรุ่นอยู่ก็ได้ ในเมื่อธงแห่งความเป็นคนดีและความเป็นไทย ถูกชูโดยกลุ่มชนที่ได้เปรียบเพื่อใช้กดเหยียดชนชั้นล่างๆ ในประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำเป็นอันดับ ๓ ของ

Legislative Institutional Repository of Thailand

โลก ความคิดใดที่เน้นย้ำแต่ความ 'ด้อยกว่า' ของคนจำนวนมหาศาล ความคิดนั้นย่อมนำมาซึ่งหายนะมากกว่าความเจริญ

ถึงตรงนี้ ผมคงต้องขอเรียนว่าไม่ได้คัดค้านแนวคิดอนุรักษนิยมไปเสียทั้งหมด และที่ยกเรื่องความเป็นคนดีกับความเป็นไทยขึ้นมาวิจารณ์ก็ยังไม่ใช่ภาพรวมของแนวคิดกระแสนี้ เพียงแต่ผมเห็นว่า concept ทั้งสองอย่างมีปัญหาในเรื่องความสมเหตุสมผล และส่งผลเสียต่อประเทศมากกว่าผลดี

จากจุดนี้ไป ผมจะขออนุญาตพูดถึงแนวคิดของฝ่ายก้าวหน้าบ้าง แต่ก่อนอื่นคงต้องขอความเข้าใจว่าผมไม่มีปัญญาและไม่มีเงื่อนไขที่จะพูดถึงความคิดก้าวหน้าในทุกประเด็นหรือทุกกระแส หากจะขอ focus ที่ประเด็นสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตย ซึ่งมีปัญหาถูกยึดพื้นที่มาใกล้จะครบ ๔ ปีแล้ว

แน่นอน ผมตระหนักรู้ถึงการมีอยู่ของประเด็นอื่นๆ เช่น ประเด็น gender หรือเพศสภาพ เป็นต้น โดยพื้นฐานแล้วผมเห็นด้วยกับความเคลื่อนไหวในเรื่องพวกนี้ แต่คิดว่าทุกกิ่งก้านของประเด็นสิทธิมนุษยชนล้วนงอกไปจากฐานใหญ่เรื่องเสรีภาพและประชาธิปไตยทั้งสิ้น ถ้าสะสางเรื่องดังกล่าวได้ เรื่องอื่นๆ ก็จะคืบหน้าตามมา

พูดกันตามความจริง ในหลายๆ ประเทศ คำถามเรื่องสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตยดูจะล้าสมัยไปแล้ว เพราะมันกลายเป็นสภาพปกติในชีวิตประจำวันของผู้คน แต่สำหรับประเทศไทยเรื่องนี้ยังไม่ลงตัวโดยง่าย และไม่มีใครรู้ว่าจะเป็น issue ไปอีกนานสักเท่าใด

จากมุมที่ผมมอง ปัญหาใหญ่ของประชาธิปไตยมิได้อยู่ที่การถูกยึดพื้นที่หรือถูกล้มกระดานอยู่เป็นระยะๆ โดยฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น หากอยู่ที่ความไม่สามารถป้องกันตัวของระบอบและผู้คนที่สมาทานแนวคิดชุดนี้ด้วย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ยิ่งไปกว่านั้น บางครั้งบางคราวฝ่ายที่ล้มระบอบยังอ้างอีกด้วยว่าทำไปเพื่อพิทักษ์ประชาธิปไตยหรือสร้างประชาธิปไตยที่ดีกว่า แสดงว่าจุดอ่อนน่าจะมีอยู่จริง ไม่มากก็น้อย อันนี้ทำให้ผมรู้สึกว่าฝ่ายประชาธิปไตยน่าจะต้องวิจารณ์ตัวเองบ้าง

ผมได้กล่าวไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า ขณะที่ความคิดหลายอย่างของฝ่ายอนุรักษนิยมถูกยืมมาจากยุคสมัยที่ผ่านพ้น ความคิดของฝ่ายก้าวหน้าส่วนใหญ่ก็ถูกหยิบมาจากต่างประเทศ ดังนั้นทั้งสองฝ่ายต่างก็มีปัญหาพื้นฐานว่าจะผูกพ่วงตัวเองเข้ากับ space and time ของปัจจุบันสมัยได้อย่างไร

กล่าวสำหรับแนวคิดสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตย จะว่าไปก็ไม่ใช่ของใหม่ในประเทศไทยเสียทีเดียวเพราะเปิดตัวมา ๘๕ ปีแล้ว ดังนั้นจึงเป็นเรื่องน่าสนใจว่าทำไมแนวคิดนี้จึงหยั่งรากลึกไม่พอที่จะต้านพายุโหมและฤดูมรสุมได้เสียที

จริงอยู่ อุปสรรคใหญ่อย่างหนึ่งคงอยู่ที่ชนชั้นนำภาครัฐ (State Elites) ซึ่งพยายามทวงอำนาจคืนครั้งแล้วครั้งเล่า พวกเขาสืบทอดอำนาจมาจากกลไกรัฐซึ่งถูกสร้างขึ้นก่อนระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงค่อนข้างยากที่จะปรับตัวให้มี ทั้ง respect และ loyalty ต่อระบอบที่ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ

แต่ก็อย่างที่ผมเรียนไว้เมื่อสักครู่ เราคงต้องยอมรับว่าฝ่ายประชาธิปไตยเองก็มีจุดอ่อนข้อผิดพลาดด้วย ปัญหาอันดับแรก คือ ในแต่ละช่วงที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองมักเป็นผู้เล่นหลักมากเกินไป ในขณะที่นักการเมืองส่วนใหญ่ก็มีแนวคิดประชาธิปไตยค่อนข้างแคบ อาศัยแต่การเลือกตั้งเป็นหนทางก้าวสู่อำนาจและหมกมุ่นอยู่กับบทบาทในรัฐสภาจนลืมความสำคัญขององค์ประกอบอื่นๆ ของระบอบ เช่น บทบาทของประชาสังคม การเมือง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ภาคประชาชน สื่อมวลชน หรือแม้แต่เสียงวิจารณ์ของสามัญชนคนทั่วไป

ด้วยเหตุดังนี้ บรรดานักการเมืองและพรรคการเมืองจึงไม่ได้พยายามผลักดันให้มีการขยายพื้นที่ประชาธิปไตยออกไปในระดับโครงสร้าง เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของตัวระบอบ ซึ่งใหญ่กว่าและสำคัญกว่ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง แต่ก็รวมถึงความมั่นคงโดยรวมของบรรดาพรรคการเมืองและนักการเมืองด้วย

กล่าวโดยรูปธรรมแล้ว เรื่องที่พวกเขาควรทำแต่ไม่ได้ทำมีอยู่ ๓ ประการคือ หนึ่ง กระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง สอง ปฏิรูประบบราชการให้ยึดโยงกับประชาชนมากขึ้น ตรวจสอบได้ง่ายขึ้น และสาม ขยายงานรัฐสภาด้วยการเกี่ยวร้อยภาคประชาชนเข้ามาไว้ในกระบวนการนิติบัญญัติอย่างสม่ำเสมอ

ถามว่าทำไมนักการเมืองจึงควรทำ ๓ เรื่องนี้ ถ้าให้ตอบอย่างละเอียดผมอาจจะต้องใช้เวลาทั้งวัน แต่เฉพาะหน้าพูดได้สั้นๆ เพียงว่าระบอบการปกครองและระบบราชการแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางถูกออกแบบไว้เพื่อควบคุมกำกับสังคมมากกว่าจะกลับข้างกัน ดังนั้นมันจึงเป็นฐานที่มั่นโดยธรรมชาติของความคิดอนุรักษนิยมหรือกระทั่งอำนาจนิยม

ด้วยสาเหตุดังกล่าว การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นและการปฏิรูประบบราชการจึงเป็นการปรับความสัมพันธ์ทางอำนาจในสังคมไทยที่มีนัยสำคัญมาก มันจะเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างเมืองหลวงกับภูมิภาค และขยายพื้นที่การใช้อำนาจของฝ่ายประชาชนออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้กลไกทำงานของรัฐมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยมากกว่า

ส่วนการเกี่ยวร้อยภาคประชาชนเข้ามาเป็นองค์ประกอบของกระบวนการทางนิติบัญญัตินั้น พูดอีกแบบหนึ่งก็คือทำให้ประชาชน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เข้าถึงศูนย์อำนาจและกระบวนการกำหนดนโยบาย ซึ่งจะทำให้ระบอบประชาธิปไตยเกาะติดชีพจรความคิดของสาธารณชนได้ตลอดเวลา อันนี้จะทำให้งาน Decision Making ของผู้บริหารประเทศมีรูปธรรมรองรับและมีรากลึกเพิ่มขึ้น

เรื่องนี้จริงๆ แล้วก็มีแนวคิดรองรับอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ เช่น ให้ประชาชนเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายหรือเสนอให้ปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเท่าใด

พูดแล้วก็พูดให้หมดเปลือก ที่ผ่านมาบรรดาพรรคการเมืองและนักการเมืองไม่เพียงลืมผลักดันให้มีการขยายโครงสร้างประชาธิปไตยเท่านั้น หากยังใช้ความสัมพันธ์แบบจารีต ไม่เป็นสมัยใหม่ มาสร้างฐานเสียงทั้งในและนอกพรรค

ระบบพรรคการเมืองกลายเป็นอวตารใหม่ของระบบอุปถัมภ์ ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วขัดกับปรัชญาเรื่องสิทธิเสรีภาพเป็นอย่างยิ่ง แม้แต่สิ่งที่เรียกว่าการเมืองมวลชนในระยะหลังๆ ก็ยังมีความสัมพันธ์แบบนี้เข้ามาปะปน ยังไม่ต้องเอ่ยถึงว่าการเมืองมวลชนที่นำโดยฝ่ายต่างๆ มักจะลื่นไถลไปสู่ภาวะอนาธิปไตยอยู่บ่อยครั้ง มีการอาศัยกำลังมวลชนกดดันฝ่ายตรงข้ามอย่างล้นเกิน จนกระทั่งระบอบประชาธิปไตยที่ควรจะยืดหยุ่นกลับถูกทำให้เป็น Zero-Sum Game หรือระบบ Winner Takes All

ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งยังมักมีท่าทีเป็นปฏิปักษ์ต่อความเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนที่เป็นอิสระ โดยเห็นว่าไม่ใช่มวลชนของตน ดังนั้นแทนที่จะดึงประเด็นของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของชุมชนท้องถิ่น เข้ามาสู่กระบวนการทำงานของรัฐ กลับมุ่งกำราบปราบปราม ทำให้กลุ่มเคลื่อนไหวของภาคประชาชนจำนวนหนึ่งเกิดความคับแค้นจนขาดสติ หันไปสนับสนุน

Legislative Institutional Repository of Thailand

รัฐประหารและระบอบอำนาจนิยม

การที่นักการเมืองเป็นผู้เล่นหลักบนเวทีประชาธิปไตยแล้วมองไม่เห็นบทบาทของผู้เล่นอื่น มองไม่เห็นความเปราะบางของระบอบดังกล่าวในสังคมไทย ย่อมทำให้เกิดความประมาทในการใช้อำนาจ และทำให้ประชาธิปไตยกลายเป็นโครงสร้างเสาเดียว เมื่อเสานี้ล้มหรือถูกโค่นทั้งโครงสร้างก็พังทลายลงมา

อย่างไรก็ดี บทบาทของนักการเมืองและพรรคการเมืองนั้นถึงอย่างไรก็มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องอาศัยผู้แทน เพียงแต่ว่าต่อไปจะทำแบบเดิมๆ คงไม่ได้ ตัวนักการเมืองเองจะต้องขยายแนวคิดให้กว้างไกลกว่าที่ผ่านมา ต้องมีสำนึกของผู้สร้างระบอบซึ่งยังคงต้องแย่งชิงพื้นที่กับระบอบคู่แข่งอย่างเข้มข้น

แต่ก็น่าเสียดาย ที่ในระยะเกือบ ๔ ปีมานี้ บทบาทของนักการเมืองได้ถูกจำกัดลงจนแทบไม่มีเหลือ การเคลื่อนไหวใดๆ ล้วนถูกควบคุมปิดกั้น ด้วยเหตุดังนี้ interaction ระหว่างนักการเมืองกับสังคมจึงสะดุดลงอย่างสิ้นเชิง

กระนั้นก็ตาม การหมดบทบาทชั่วคราวของนักการเมือง มิได้หมายความว่าแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตยจะพลอยเงียบสงัดเสียทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องเพราะในสังคมไทยยังมีความเคลื่อนไหวขององค์กรภาคประชาชน ชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนปัญญาชนทั้งนอกและในมหาวิทยาลัย

องค์กรและเครือข่ายภาคประชาชนมักจะเอาการเอางานในการทักท้วงระบอบเผด็จการโดยยกประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ ส่วนชุมชนท้องถิ่นก็มีปัญหารูปธรรมจากการถูกรุกล้ำฐานทรัพยากรโดยโครงการรัฐและทุนอุตสาหกรรม สำหรับฝ่ายปัญญาชน ประเด็นสำคัญคือรู้สึกรับไม่ได้ที่ถูกระบอบอำนาจนิยมปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นและ

Legislative Institutional Repository of Thailand

การแสดงออกทางการเมือง

กล่าวเฉพาะเครือข่ายองค์กรประชาชนและชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากประเด็นที่พวกเขาจับหรือปัญหาที่พวกเขาเจอมักเป็นกรณีความเดือดร้อนที่เป็นรูปธรรม ความต้องการเสรีภาพในการเคลื่อนไหวจึงมิได้เป็นแค่แนวคิด หากคือความจำเป็นในทางปฏิบัติด้วย ดังนั้นประชาชนส่วนนี้จึงมักต้องเผชิญหน้ากับฝ่ายรัฐอยู่เป็นระยะๆ

ส่วนปัญญาชนคนหนุ่มสาว รวมทั้งนักวิชาการในและนอกมหาวิทยาลัย เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นน่าจะมีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยทั่วไปชนกลุ่มนี้มีบทบาทอย่างสูงในการโต้แย้งกับฝ่ายอนุรักษนิยมและเป็นปากเสียงเถียงแทนฝ่ายประชาธิปไตย ด้วยการผลิต content ป้อนสื่อต่างๆ

แต่ก็แน่ละ ภายใต้การปกครองแบบอำนาจนิยม สื่อหลักทั้งหลายย่อมถูกควบคุมกำกับโดยฝ่ายรัฐทำให้พื้นที่แสดงความเห็นที่ต่างจากผู้กุมอำนาจเหลือไม่มากนัก

โชคดีที่โลกยุคนี้ได้พัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารไปไกล การมีอยู่ของเครือข่าย social media ไม่ว่า Facebook, Line, Twitter หรือ platform อื่นๆ ล้วนทำให้การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชนสามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องก้าวเท้าออกนอกบ้าน ถึงฝ่ายรัฐจะพยายามควบคุมความเคลื่อนไหวในโลกส่วนนี้อย่างเข้มข้น แต่ก็ยังไม่ได้ผลมากนัก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการส่งข่าวสารหรือความเห็นผ่าน social media จะมีประโยชน์มหาศาล แต่ก็มีด้านลบซ่อนอยู่ไม่น้อย เพราะมันอาจพาคนดิ่งลึกไปสู่ความหลงใหลในตัวตนและตัดสินหมิ่นประณามผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรมได้

ถามว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น คำตอบคือ เทคโนโลยีชุดนี้มีลักษณะช่วย empower หรือเพิ่มอำนาจให้กับปัจเจกบุคคลธรรมดาได้ในชั่วเวลา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ข้ามคืน มันทำให้เสียงของเขาดังขึ้น คล้ายไมโครโฟนที่ใช้ในการพูดกับคนจำนวนมาก ดังนั้นคนที่ขาดสติจำนวนหนึ่งจึงรู้สึกเหมือนได้หนังราชสีห์มาสวมใส่ และเริ่มติดหลงในสิ่งที่คิดเอาเองว่าเป็นการคำรามกึกก้อง

สำหรับคนที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ แทนที่พวกเขาจะอาศัย social media พาคนมาพบกันเพื่อสร้างฉันทามติในสิ่งที่ถูก และร่วมแรงกันต้านสิ่งที่ผิด หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อความเติบโตทางปัญญา สภาพกลับกลายเป็นว่าเรื่องดีๆ มักถูกแทรกซ้อนไปด้วยแรงริษยา วาจาที่บ่มเพาะความเกลียดชัง ข่าวสารปลอมๆ และการตัดสินคนด้วยข่าว ๓ บรรทัด

เมื่อไม่นานมานี้ นักหนังสือพิมพ์อาวุโสท่านหนึ่งรู้สึกอดรนทนไม่ไหว จึงเขียนวิจารณ์บรรยากาศดังกล่าว โดยเรียกมันว่า 'ศาลเตี้ย ๔.๐'[๒]

อันที่จริง ปัญหาทำนองดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในเมืองไทย หากแต่แพร่ลามไปทั่วโลก จนกระทั่งเมื่อช่วงปลายปีกลาย Mark Zuckerberg ผู้ก่อตั้ง Facebook ได้ออกมากล่าวคำขอโทษที่เครื่องมือสื่อสารทางสังคมของเขาได้สร้างความแตกแยกไปทั่ว พร้อมกันนั้นก็ได้สัญญาว่าจะปรับปรุงให้ดีขึ้น[๓]

อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้นไม่นาน Sean Parker ประธานคนแรกของ Facebook ก็ได้ออกมาให้สัมภาษณ์ว่าจริงๆ แล้ว พวกเขามองเห็นจุดอ่อนในจิตมนุษย์มาตั้งแต่แรก แต่ก็คิดจะใช้ประโยชน์มันอยู่ดี ในคำพูดของเขาเอง Facebook ทำหน้าที่คล้ายสารสื่อประสาท

---

[๒] ณ กาฬ เลาหะวิไลย (*โพสต์ทูเดย์* ๑ ธันวาคม ๒๕๖๐)

[๓] http : www.telegraph.co.uk/news22017/10/01

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

'Dopamine' ซึ่งทำให้ผู้ใช้ social media รู้สึกมีความสุข เมื่อมีคนมากด like หรือ comment รูปภาพหรือข้อความที่เขาโพสต์ ด้วยเหตุดังนี้มันจึงนำไปสู่พฤติกรรมทำซ้ำ โพสต์แล้วโพสต์อีก เพื่อถูก like ซ้ำแล้วซ้ำอีก[๔]

พูดแบบชาวบ้านคือ Facebook นี้ ยิ่งเล่นยิ่งติด เพราะมันออกฤทธิ์เท่ากับยาเสพชนิดหนึ่งนั่นเอง

ปัจจุบันทั่วโลกมีคนใช้ Facebook รวมทุกเพศทุกวัยมากกว่า ๒ พันล้านคน คุณ Sean ได้ยืนยันว่าFacebook ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคมเปลี่ยนไปแล้ว รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย นอกจากนี้เขายังได้แสดงความวิตกกังวลว่าไม่รู้อะไรจะเกิดขึ้นกับสมองของเด็กๆ[๕] ในประเด็นนี้ อดีตผู้บริหารบริษัท Facebook ระดับรองประธานก็ออกมาพูดคล้ายๆ กันว่าเขารู้สึกผิดมหันต์ที่มีส่วนในการก่อตั้ง Facebook ซึ่งกลายเป็นเครื่องมือ 'ทำลายความสัมพันธ์ในสังคม'[๖]

ถามว่าเช่นนี้แล้ว เราจะทำอย่างไรดี ควรจะเลิกใช้ social media เสียดีไหม อันนี้พูดได้ว่าไม่ควรแน่นอน เพราะถึงอย่างไร platform เหล่านั้นก็ยังมีประโยชน์อยู่มากสำหรับฝ่ายประชาชน และแทบจะเป็นพื้นที่แห่งเดียวที่มีร่องรอยของเสรีภาพเหลืออยู่บ้าง

ทว่าอำนาจในการส่งข่าวสารก็เหมือนอำนาจแบบอื่น คือควรต้องมีวัฒนธรรมกำกับ ต้องทำให้มันเป็น soft power ที่ประณีตและน่าเชื่อถือจึงจะได้เพื่อนเพิ่มขึ้น ไม่ใช่ด่าทอกันอย่างดิบเถื่อนเพื่อความสะใจ อย่างหลังนี้เป็นการทำงานของ ego มากกว่าการต่อสู้ที่หวังผลชัยชนะ

---

[๔] http : www.axios'com/sean-parker-unloads-on-facebook-2508036343.html

[๕] เรื่องเดิม อ้างแล้ว

[๖] อ้างใน นันทิยา วรเพชรายุทธ (*โพสต์ทูเดย์* ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐)

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แน่ละ บางท่านอาจปกป้องสภาพเช่นนี้ว่ามันเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเป็นการยืนยันความเสมอภาค ที่ใครๆ ก็สามารถถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ ใครๆ ก็ควรถูก 'deconstruct' แม้แต่คนที่อยู่ฝ่ายเดียวกัน

สำหรับเรื่องนี้ผมคงต้องขอแลกเปลี่ยนด้วยสักเล็กน้อย

ก่อนอื่นเราคงต้องจำแนกให้ชัดเจนว่าการวิจารณ์กับการด่าทอนั้นไม่ใช่สิ่งเดียวกัน สิทธิ์ในการวิจารณ์นั้นดี ควรส่งเสริมให้มี แต่การด่าประณามผู้คนตามใจชอบไม่ใช่สิทธิ์ หากเป็นการละเมิดล่วงเกิน สิทธิ์ของผู้อื่นเสียมากกว่า

เสรีภาพนั้นไม่ใช่สมบัติส่วนตัวที่ดำรงอยู่ลอยๆ หากเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเรากับผู้อื่น และระหว่างเรากับสังคม หรือกล่าวได้ว่าเสรีภาพเป็นความสัมพันธ์ทางอำนาจชนิดหนึ่ง ซึ่งถ้าจะให้ปรากฏเป็นจริง ก็ต้องมีความเสมอภาคเป็นฐานรองรับ

ดังนั้นการใช้เสรีภาพอย่างถูกต้องจึงเกี่ยวข้องกับความเข้าใจเรื่องเสมอภาคด้วย ความเสมอภาคไม่ได้หมายความว่าเปลี่ยนการเคารพผู้มีฐานะสูงกว่ามาเป็นไม่เคารพใครเลย ตรงกันกันข้าม กลับยิ่งต้องขยายความเคารพและให้เกียรติไปยังเพื่อนมนุษย์ทุกคน เช่นเดียวกับที่ต้องเคารพตัวเอง

แน่นอน หากเสรีภาพถูกมองว่าเป็นสิทธิ์ส่วนตัวที่มีอยู่โดยปราศจากเงื่อนไข ใครอยากจะละเมิดล่วงเกินใครก็ได้ มันก็มีแต่จะนำไปสู่การแตกร้าวของสังคมโดยรวม และตัดเฉือนเยื่อใยที่มนุษย์พึงมีต่อกัน เช่นเดียวกับความเสมอภาคที่ปราศจากภราดรภาพคอยกำกับ สภาพดังกล่าวรังแต่จะนำไปสู่สงครามส่วนตัวระหว่างผู้คน ยามนั้นโรคริษยารวมหมู่จะระบาด และถ้อยคำผรุสวาทจะถูกเชิดชูให้เป็นวีรกรรม

ด้วยเหตุดังนี้ แนวคิดต้นแบบของประชาธิปไตยจึงชูธง *เสรีภาพ*

Legislative Institutional Repository of Thailand

เสมอภาค ภราดรภาพ ขึ้นมาพร้อมกันและผูกพ่วงไว้ด้วยกันเสมอ

พูดกันตามความจริง ในระยะเกือบ ๔ ปีมานี้ สังคมไทยก็ไม่ได้มีเสรีภาพเหลือเท่าใด ดังนั้นจึงเป็นเรื่องน่าเสียดายมาก หากฝ่ายก้าวหน้าบางกลุ่มบางคนไม่ได้ใช้มันอย่างคุ้มค่า ไม่ใช้มันขยายทั้งแนวคิดและแนวร่วมของฝ่ายตน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารที่ประณีต บรรจงเพื่อเข้าถึงคนหมู่มาก

ผมเห็นด้วยกับศาสตราจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ ซึ่งกล่าวไว้ว่า *"เสรีภาพก็เหมือนอะไรอื่นๆ อีกมากในโลก...จะดีหรือไม่ดีก็ขึ้นอยู่กับว่าเราสร้างเงื่อนไขปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อให้เสรีภาพอำนวยผลดีหรือสร้างเงื่อนไขปัจจัยที่เอื้อให้เสรีภาพอำนวยผลร้าย"*[๗]

ทั้งนี้และทั้งนั้น ที่ผมพูดมาทั้งหมดไม่ได้หมายความว่าเห็นด้วยกับการจำกัดเสรีภาพ ซึ่งระบอบอำนาจนิยมทำอยู่แล้ว ตรงกันข้าม ผมคิดว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีเสรีภาพ ทั้งในทางการเมืองและในทางสังคม เพราะเสรีภาพที่แท้จริงจะช่วยปลดเปลื้องประชาชนจากโซ่ตรวนแห่งการเอารัดเอาเปรียบ จากการกดขี่ครอบงำ และจากความตื้นเขินทางปัญญา

พูดง่ายๆ คือ เสรีภาพของชนหมู่มากย่อมนำไปสู่การปลดปล่อยพลังสร้างสรรค์ และเสริมขยายกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นมากสำหรับความเจริญเติบโตของสังคม

ผมเพียงอยากติงไว้ว่า อย่าปล่อยให้สิ่งที่ไม่ใช่เสรีภาพเข้ามาสวมรอยชูธงเดียวกัน

การต่อสู้ทางความคิดในประเทศไทยนั้น ถึงอย่างไรก็ยังต้องดำเนินต่อไปอีกนาน กระทั่งตลอดไป ตราบเท่าที่โลกที่เราเห็นคือโลกที่เราคิด ดังนั้นประเด็นจึงไม่ได้อยู่ที่ทำอย่างไรเราจึงจะคิดเห็นและมองโลก

---

[๗] นิธิ เอียวศรีวงศ์ https://prachatai.com/journal/๒๐๑๗/๑๑/๗๔๐๑๒

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เหมือนกันทั้งประเทศ สภาพเช่นนั้นทั้งเป็นไปไม่ได้และอาจจะไม่ใช่ความจำเป็น

ประเด็นที่สมจริงกว่าคือ เราจะนำความขัดแย้งทางความคิดมาไว้ในปริมณฑลที่จัดการได้ด้วยวิธีใด เรื่องนี้ผมเกรงว่าเจ้าของความคิดที่แตกต่างกันจะต้องปรับตัวบ้างไม่มากก็น้อย

ดังที่เรียนไว้แล้วตั้งแต่แรกว่าโลกที่เรามองเห็นนั้น ล้วนมาจากความคิดที่อยู่ในหัวของเราเอง ด้วยเหตุดังนี้ ตราบเท่าที่ความคิดสมบูรณ์แบบไม่มีอยู่ในหัวใคร ก็ย่อมไม่มีใครที่สามารถมองเห็นโลกได้อย่างครบถ้วน

นอกจากนี้แล้ว ในห้วงยามที่มนุษย์เราเสนอความเห็นของตนเอง ทุกคนต่างก็หนีไม่พ้นกับดักของภาษา ซึ่งเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้ย่อความจริง ยังไม่ต้องเอ่ยถึงว่าถ้อยคำบางคำที่ถูกนำมาใช้ บางทีก็หลุดไปจากความจริงเสียด้วยซ้ำ ดังนั้นการพรรณนาสภาพของโลกที่เราเห็นจึงมักถูกย่อให้แคบลงมาอีก

ในทางกลับกัน ภาษาที่มนุษย์ใช้ย่อความจริง คือภาษาที่มนุษย์ใช้สร้างความคิดด้วย เราสร้างความคิดด้วยวิธีอื่นไม่ได้ นอกจากจะเอาถ้อยคำมาร้อยเรียงกัน ดังนั้นการมองโลกผ่านความคิด ถึงอย่างไรก็ต้องมีส่วนขาดตกบกพร่อง เป็นแค่ความจริงที่ถูกย่อส่วน หรือถูกตัดทิ้งไปในบางมิติ ซึ่งไม่ใช่ความจริงในส่วนทั้งหมด กระทั่งไม่ใช่ความจริงเอาเสียเลย

ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งพาเราตกไปอยู่ในวงล้อมของสงครามจินตนาการ ด้วยการรับข่าวสารอย่างชุลมุน และมองโลกผ่านถ้อยคำในคอมพิวเตอร์อย่างเข้มข้น โอกาสจะหลุดจากความเป็นจริงก็ยิ่งมีมากขึ้น และถ้าไม่ตั้งสติให้ดี แทนที่สังคมอุดมปัญญาจะผุดบังเกิด บางทีIgnorant Society อาจจะโผล่งอกขึ้นมาแทนก็ได้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แน่ละ เราอาจชดเชยจุดอ่อนตรงนี้ได้ด้วยการออกจากหน้าจอไปสัมผัสโลกภายนอกให้มาก ปรับสมดุลระหว่างโลกจริงกับโลกเสมือนจริง รวมทั้งฟังซึ่งกันและกัน หรือฟังผู้อื่นให้มาก นั่นคือส่วนที่เจ้าของความคิดทุกฝ่ายจะต้องปรับตัว

ในมุมมองของผม สิ่งหนึ่งที่พวกเราควรเลิกอย่างเด็ดขาดคือการผลิต hate speech ใส่คนที่คิดต่าง ทั้งนี้เนื่องจากถ้อยคำหมิ่นหยามชิงชังนั้นทำให้ทั้ง debate และ dialogue ในสังคมเกิดขึ้นได้ยาก อันที่จริงการกระทำดังกล่าวไม่ใช่มองโลกตามความคิด หากเป็นการมองโลกโดยไม่คิด ดังนั้นสิ่งที่ดูคล้ายความเห็น แท้จริงแล้วคือแผ่นป้ายดำมืด ทั้งว่างเปล่า กดทับ และปิดบังโอกาสของสังคมในการค้นหาความจริงร่วมกัน

ความขัดแย้งในสังคมนั้นมีทั้งที่จำเป็นและไม่จำเป็น สังคมได้ประโยชน์จากความขัดแย้งที่จำเป็น แต่เสียประโยชน์จากความขัดแย้งที่ไม่จำเป็น ซึ่งหมายถึงความขัดแย้งที่ถูกขยายมากไปจนไร้เหตุไร้ผลและนำไปสู่ความรุนแรง

พูดก็พูดเถอะ ในเมื่อเราพาปัญหาหลายอย่างข้ามกาลเวลามาถึงศตวรรษที่ ๒๑ แล้ว ก็ไม่ควรทำให้เรื่องมันเลวร้ายลงอีกด้วยการลดทอนวิธีแก้ไข

ในเมื่อสภาพของสังคมไทยทุกวันนี้ ชุดความคิดทั้งของ Pre-modern, Modern, และ Post-modern ต่างมาปรากฏอยู่ในเวลาและสถานที่เดียวกันโดยมีคนไทยต่างกลุ่มเป็นเอเยนต์ เราย่อมไม่มีทางเลือกเป็นอื่นนอกจากต้องอดทนต่อกันและยอมรับความแตกต่าง

แต่เรื่องที่ไม่ต้องอดทนและไม่ควรอดทนคือการกดขี่ข่มเหงและการละเมิดสิทธิ์ผู้คน ไม่ว่ามันจะมาจากแนวคิดฝ่ายไหนก็ตาม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

อันที่จริงสังคมไทยก็เช่นเดียวกับสังคมอื่น เราจำเป็นต้องมีทั้งการเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่อง ไปพร้อมๆ กัน เราต้องมีทั้ง changes และ continuity เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามอย่างมีราก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีทั้งฝ่ายอนุรักษนิยมและฝ่ายก้าวหน้ามาช่วยกันสร้างพลวัตทางสังคม อันนี้เป็นมุมที่ผมอยากจะใช้มองประเทศไทย ในวันใดก็ตามที่เราได้เสรีภาพคืนมา

ผมคิดว่ามันเป็นไปไม่ได้อีกแล้วที่จะมองคนไทยในปัจจุบันเป็นอะไรก้อนเดียว คิดเหมือนกัน อยู่เหมือนกัน โดยไม่มีทั้งปัจเจกภาพและปัจเจกบุคคล ไม่มีกลุ่มย่อยรอยแยกในเรื่องวิถีชีวิต ความเชื่อ รสนิยม ตลอดจนความคิดเห็นเรื่องบ้านเมือง

พูดกันตามความจริง content ของประเทศไทยนั้นคือความหลากหลายมาตลอด ไม่ว่าจะเป็นในด้านเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม ดนตรี ศิลปะ หรือแม้แต่อาหารการกิน พวกเราล้วน blend ทุกอย่างจากองค์ประกอบที่หลากหลายทั้งสิ้น จนแทบกล่าวได้ว่าความเป็นไทยแท้คือ 'ลูกผสม'

ดังนั้นจึงไม่มีเหตุผลใดที่เราจะคิดต่างกันไม่ได้ ไม่มีเหตุผลใดที่เราจะหยุด liberalism ไว้ที่เรื่องการทำมาหากินเท่านั้น

แน่นอน ในสังคมที่ผู้คนแตกต่างหลากหลาย ประเด็นความเป็นธรรมและความยุติธรรมย่อมสำคัญที่สุด มิฉะนั้นแล้วจะรักษาเอกภาพไว้ได้ยาก เอกภาพของสิ่งที่แตกต่างจำเป็นต้องมีแกนกลางที่ร้อยใจทุกฝ่ายไว้ได้ ที่ทุกฝ่ายเชื่อถือและมั่นใจว่าตัวเองจะได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้อง ข้อนี้ ผมคงไม่ต้องพูดก็ได้ว่าเป็นหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองการปกครองที่ทุกฝ่ายเข้าถึงได้

สุดท้ายการอยู่ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายจะเกิดขึ้นไม่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ได้เลยถ้าพวกเราแต่ละคนไม่ถอยห่างจากตัวเองสักหนึ่งก้าวเพื่อเปิดพื้นที่ปลูกศรัทธาในเพื่อนมนุษย์ที่ไม่ได้เหมือนเราเสียทีเดียว เราต้องเชื่อมั่นว่าภายใต้ผิวพรรณหลากสี ภายในเรื่องราวหลากหลาย คือจิตวิญญาณมนุษย์อันเป็นสากลและนั่นคือสิ่งที่เรามีร่วมกัน

การเชื่อมร้อยระหว่างมนุษย์นั้นไม่ได้มาจากความคิดเพียงอย่างเดียว บ่อยครั้ง เราอาจพบคนที่คิดอ่านไม่ตรงกัน แต่จิตใจกลับละม้ายคล้ายคลึง

ดังนั้น ในบางห้วงบางขณะเราจึงไม่ควรไว้ใจเหตุผลของตัวเองมากเกินไป ความรู้สึกเบื้องลึกที่ตรงไปตรงมาอาจจะสอดคล้องกับความจริงมากกว่าเหตุผลที่ปรุงขึ้นด้วยอคติหรือฉันทาคติ อย่างหลังนี้บางทีก็เป็นแค่กรงขังที่อยู่ในรูปของจินตนาการ

ในชีวิตจริงของคนเรานั้นจำเป็นต้องมีทั้งที่สถานที่ยึดโยงและหมุดหมายที่จะก้าวไปข้างหน้าเพราะฉะนั้นพวกเราอย่าได้มาเถียงกันเลยว่าสิ่งใหม่ดีไปหมด หรือสิ่งเก่าย่อมดีกว่าใหม่เสมอ ประเด็นมันอยู่ที่การคัดกรองทั้งสองส่วน

อย่างไรก็ตาม ชีวิตเป็นอนิจจัง สังคมก็เป็นอนิจจัง ถึงที่สุดแล้วโลกเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีระบบคัดกรองของมันเองว่าจะพาสิ่งใดติดตามไปด้วย จะทิ้งสิ่งใดไว้ข้างหลัง

เมื่อเป็นเช่นนี้บางทีอัตวิสัยของเราก็ต้องแข่งขันกับภววิสัยของโลกหรือบางทีก็ต้องเกาะติดไปกับมัน ไม่มีความคิดใดกำหนดโลกได้อย่างไร้ขอบเขต

ทั้งหมดนี้คือมุมมองของผมซึ่งก็มาจากความคิดอันจำกัดอีกทั้งถูกย่อส่วนลงไปอีกด้วยความจำกัดของภาษา ดังนั้นหากท่านทั้งหลายจะเห็นต่างหรือจะช่วยเพิ่มเติมเสริมขยายผมก็ยินดี

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ผมทราบดีว่าที่พูดมาทั้งหมดอาจจะไม่ฉลาดนักในทางการเมือง แต่ผมไม่ใช่นักการเมืองอีกทั้งยังชราภาพแล้วจึงไม่ได้ยึดถือในคตินั้น แต่ผมก็อยากขออภัย ถ้าสิ่งที่พูดบังเอิญไปขัดใจผู้ใด

ขอบคุณทุกท่านที่ให้เกียรติรับฟัง

ปาฐกถาพิเศษ ป๋วย อึ๊งภากรณ์

๙ มีนาคม ๒๕๖๑ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

บรรณานุกรม

ชวน หลีกภัย. (๒๕๔๔). ตัดตอนจาก *เย็นลมป่า*. (พิมพ์ครั้งที่ ๓). หน้า ๖๗-๗๖, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

นิมิตรมงคล นวรัตน. (๒๕๓๔). ตัดตอนจาก *ชีวิตและงาน ม.ร.ว. นิมิตรมงคล นวรัตน*. หน้า ๑๕๔-๑๕๙, กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (๒๕๓๕). *เพียงความเคลื่อนไหว*. (พิมพ์ครั้งที่ ๗). กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

รพีพร. (๒๕๒๑). ตัดตอนจาก *แผ่นดินเดียวกัน*. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). หน้า ๖๔-๖๙, กรุงเทพฯ : ชมรมหนังสือน้ำแข็ง.

รวี โดมพระจันทร์. (๒๕๔๖). *ตื่นเถิดเสรีชนและงานคัดสรร*. สำนักพิมพ์มูลนิธิสถาบันวิชาการ ๑๔ ตุลา.

ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์. (๒๕๑๘). ตัดตอนจาก *แผ่นดินนี้ของใคร. ภาค ๔ บนผืนแผ่นดินไฟ* ตอนที่ ๓. หน้า ๑๗๖-๑๘๕, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สด กูรมะโรหิต. (๒๕๑๓). ตัดตอนจาก *ระย้า เล่ม ๑*. หน้า ๔๔๕-๔๕๑, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผ่านฟ้าวิทยา.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (๒๕๒๔). *เจ้าขุนทองไปปล้น* : รวมบทกวีสยาม. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยา

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (๒๕๖๑). *ประเทศไทยในความคิด ความคิดในประเทศไทย*. หน้า ๔๗-๙๖, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ WAY of BOOK.

อัศศิริ ธรรมโชติ. (๒๕๒๑). *ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ พี.พี.

อิศรา อมันตกุล. (๒๕๓๙). *เขาตะโกนหานายกรัฐมนตรี*. หน้า ๙๖-๑๓๒, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒ ทศวรรษ รางวัลพานแว่นฟ้า

วรรณกรรมประดับเกียรติ

เย็นลมป่า ๑

โดย ชวน หลีกภัย
ประธานรัฐสภา

รางวัลพานแว่นฟ้าเกียรติยศ

ความฝันของนักอุดมคติ
โดย หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน

ระย้า
โดย สด กูรมะโรหิต

แผ่นดินนี้ของใคร
โดย ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์

เขาตะโกนหานายกรัฐมนตรี
โดย อิศรา อมันตกุล

แผ่นดินเดียวกัน
โดย รพีพร

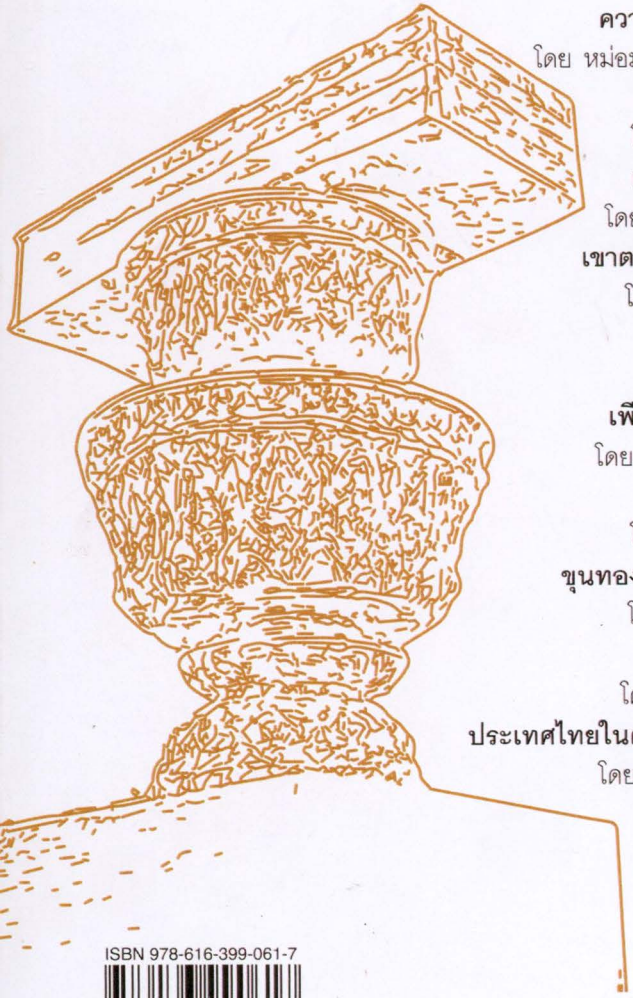
เพียงความเคลื่อนไหว
โดย เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

เจ้าขุนทอง
โดย สุจิตต์ วงษ์เทศ

ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง
โดย อัศศิริ ธรรมโชติ

คนคนนี้แหละคน
โดย รวี โดมพระจันทร์

ประเทศไทยในความคิด ความคิดในประเทศไทย
โดย เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ISBN 978-616-399-061-7